

Bibliotek
elloniska.

6W.243
(Wist. 370)

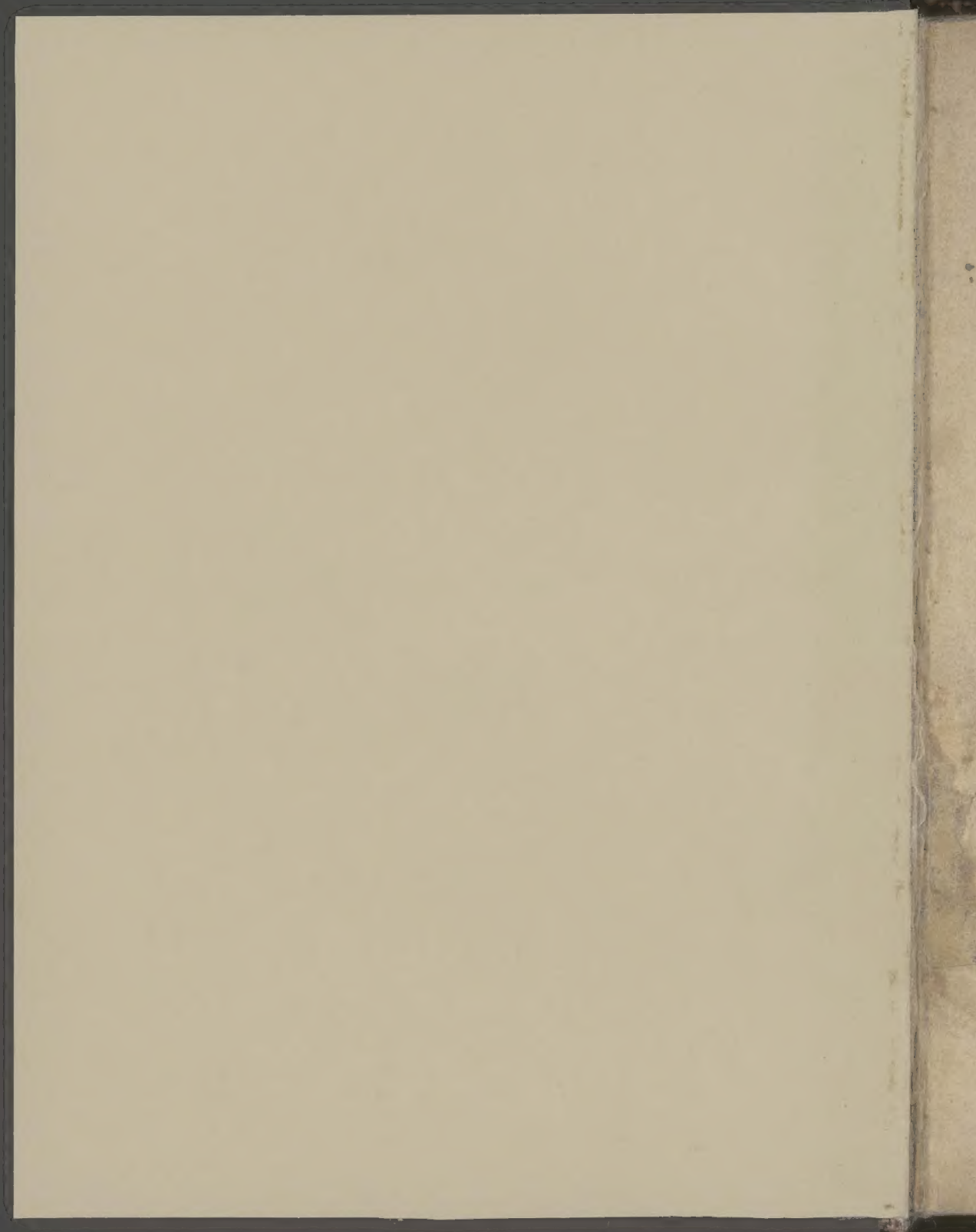

Inc. 309

II

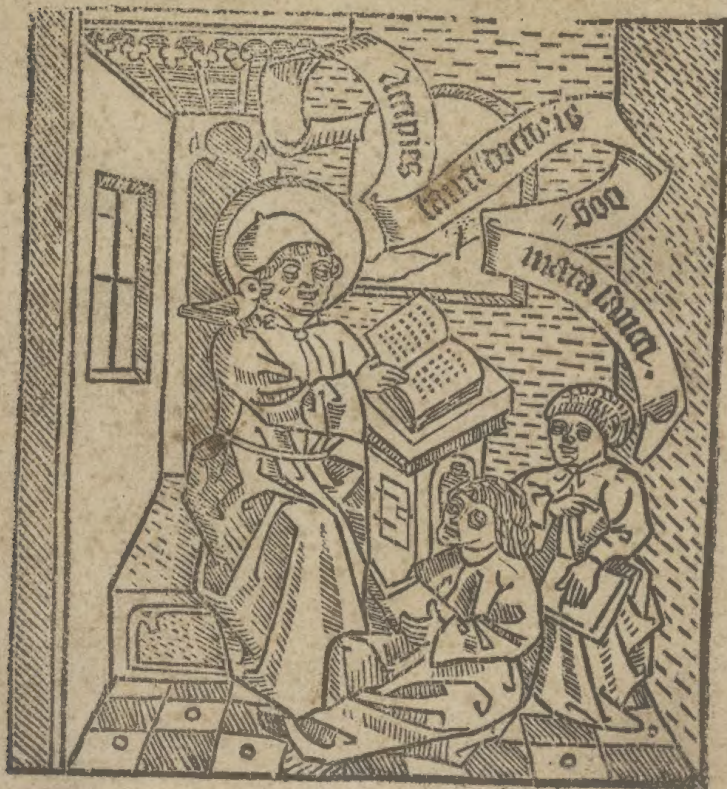
XIII. 3. 16 e

XIII. 3. 16 a-d = Inc. 2789-2792

Sūmula clarissimi iuriscō-

sultissimi qz viri Raymūdi brenissimo ppendio sacramētorū
alta cōplectens misteria. de forislegis. symonia. furto. rapi/
na. rura. etqz varijs casibz (q in plurimis iuris codicū vo
luminibus cōfusa indistinctaqz multiplicatione dispūnt)
resolutiones abūde tradens. pastoribz. sacerdotibz oibzqz
psonis dūino caractere insignitis summe necessaria

Haar, 13.707

BIBLIOTHECA
UNIV. IAGELL.
CRACOVENSIS

Prologus

Iuxta initium summi

le Raymūdi de summa. Omne scientiā et doctrinā sacra scriptura transcendit: verū p̄dicat: et ad celestē vitā inuitat. Istā p̄pōnem scribit sanctus Ambrosius in moralibz suis. In qua p̄positione tria tangūtur. Primo tangit q̄ ipsa sacra scriptura transcendit oēs alias sciētiās in dignitate. Secūdo tangit q̄ ipsa sacra scriptura p̄dicat vera. Tercio q̄ ipsa sacra scriptura res ducit et inuitat ad celestē patriā. Prīmū p̄ in p̄bis p̄dictis cū d̄r sacra scrip̄s (Comūe sciām et doctrinā transcendit) Secūm tangitur cū d̄r (verum p̄dicat) Tercium tangit cū d̄r (et ad celestē patriā inuitat) Modo licet illa tria iam dicta de se sunt nota et manifesta. tñ possunt p̄bāri autoritatibz et rōnibz. Prīmū videlz q̄ sacra scriptura excellit et transcendit oēs alias sciētiās p̄bat sic. Quia illa sciā est nobilior alijs scientijs et doctrinis q̄ est de nobiliori et dilectioni subiecto. sed sacra scriptura est h̄mōi. ergo r̄c. Maior rōnis p̄ p̄hm p̄mo de anima vbi d̄r q̄ vna sciā est nobilior alia eo q̄ est de nobiliori subiecto. Sed minor rōnis p̄. q̄ subiectus sacre scripture est ipse deus. et nihil est excellentius deo. vt d̄r Aristoteles in p̄hemio metaphysice. vbi d̄r Deus est optimū eoz. que in natura sunt. Secūdo probatur hoc idē sic illa sciā transcendit oēs alias sciās cuius autoritas transcendit humanū intellectum sed autoritas sacre scripture est huiusmodi ergo r̄c. Maior illius rationis patz. q̄ transcendit humanū intellectū fin q̄ p̄mentator secūdo metaphysice loquens de rebus immaterialibz vbi d̄cit. Cōprehensio veritatis est nobis impossibilis in multis rebz. Sed minor rōnis patz per autoritatē beati Augustini sup̄ Genesim vbi d̄icit Maior est sacre scripture autoritas. q̄ totius humani generis intellectus perspicuitas. Tercio probatur hoc idē sic. Illa sciētia est dignior et excellentior alijs que magis desiderat et est dulcior in intellectu. sed sacra scriptura est huiusmodi. ergo r̄c. Maior rōnis est nota. eo q̄ obiectum appetit est bonū. vt habetur p̄mo physicoz. et q̄to aliquid magis desiderat tanto magis est bonū vel apparet bonū. ideo in q̄tum aliqd maxime desiderat in tantū maxime est bonū per regulam topicalē secūdo topicoz. Sicut se h̄z simile ad simile vel alias simplr ad simplr. sic se h̄z maxime ad maximum et minime ad minimū. Sed minor p̄ p̄ h̄guitionē in libro p̄mo de aīa vbi d̄r. de quāto aliquid sentitur dulcius de tanto avidius sumit et cū maiori desiderio. sed nihil magis mentē ab amore mūdi separat. nihil eandem magis corroborat. nichil etiā tantū homines ad dilectionē dei excitat et ad opus celeste adiuuat q̄ studium sacre scripture. ergo excellit omnes alias.

Secūda p̄clusio p̄fate p̄positionis videlicet q̄ sacra scriptura p̄dicat verum. probatur sic. Illa scientia p̄dicat verum in qua nihil docet nisi veritas. sed in sacra scriptura nihil docet nisi veritas. ergo r̄c. Maior p̄z ex terminis. Sed minor patz per h̄guitionē p̄mo de aīa vbi d̄icit. quicqd docetur in sacra scriptura est nisi veritas. quicqd p̄cipitur est nisi bonitas. et q̄

Prologus

quid promittitur est felicitas. Secundo illa conclusio sic probatur. Illa scientia predicat verum cuius subiectum est ipsa veritas. sed subiectum sacre scripture est homo. ergo etc. Maior pars. quia omnis scientia habet denotationem a suo subiecto. ut patet primo posteriorum. Sed minor pars per huiusmodi in libro per allegato dicente. Subiectum sacre scripture est deus. modo deus est ipsa veritas videlicet sine fallacia. bonitas sine malicia. felicitas sine miseria et tristitia.

Tercia conclusio que tacta est in prefata propositione. videlicet quod sacra scriptura inuitat nos ad celestem patriam probatur sic. Illud inuitat hominem ad celestem patriam cuius inuentio siue possessio reddit eum beatum. sed inuentio siue possessio sacre scripture reddit hominem beatum. ergo etc. Consequentia tenet. Maior pars per Boetium tertio de consolacione ubi dicit. Beatitudo est statum bonorum omnium aggregacione perfectus. sed hoc non est intelligendum perfecte nisi in celo. ibi est status omnium bonorum. Minor pars per Salomonem in parabolis ubi dicit. Nulla alia sapientia meretur dici sapientia nisi philosophia sacra. Et sanctus Paulus loquens de sapientia dicit. Beatus homo qui inuenit sapientiam et qui affluit prudentia melior est acquisitio eius negotiatione id est lucracione auri et argenti purissimi. fructus pro eius preciosior cunctis operibus et omnia alia opera non valeant huius comparari. Secundo probatur hoc idem Proverb. viij. sic. Illa scientia inuitat nos ad celestem patriam in qua tanquam in speculo videmus bona nostra et multa in quibus peccamus et deficimus. sed sacra scriptura est huiusmodi. ergo etc. Maior pars. quia per bona nostra opera nos appropinquamus celesti patrie. sed per mala opera elongamur ab ipsa. quia opposita iuxta se posita magis elucescunt. ut dicitur secundo elenchorum et primo topicorum. Sed minor pars per beatum Gregorium in secundo moralium. ubi dicit. Sacra scriptura tanquam speculum mentis nostre opponitur oculis ut ibi eterna scientia videatur. ibi enim ferida. id est mala nostra prospicimus et bona ulterius consideramus. Quare dicit sanctus Augustinus in sermone quem fecit de laude sacre scripture cui subordinatur ius canonicum. qui primo sic incipit. Hodie decet fratres charissimi sacras paginas laudare. et subdit. rogo vos discite sacram scripturam et sepe legite eam que dulcior est melle. fortior vino. suavior oleo. sublimior auro. precipue enim deum inuocat. diligenter inuitat. corda illuminat. fidem corroborat. linguam certificat. diabolum reijcit. peccata spernit. animas frigiditas lumine scientie calefacit. tenebras ignorantie expellit. tristitias seculi extrinquit. letitiam sancti spiritus accendit. somnolentos excitat. ociosos increpat. quando obrem qui hanc diligit et legem eius diligenter adimplere curauerit in regno celorum maximus vocabitur. Cum ergo sit tanta dignitas et sacre scripture autoritas. ergo audius super eam est dissidendum.

Uterius sciendum. ex quo iste liber (quem pre manibus habemus) summa Raymundi intitatur. in quo pertractatur ius canonicum et ea que pertinent ad presbiterum. que omnia sacre scripture subijciuntur. Nam hic agit de missa et de septem sacramentis. ut plenarie videbitur in prooemio. Ergo ad quedam generalia accedamus sine quibus presbiteris non possumus scire ea que in isto libro traduntur. Primum quod requiritur ad presbiterum est scientia. ut scilicet seipsum cognoscat et ut suos subditos debite valeat in bonis operibus informare et instruere. Quadruplex autem scientia est. necessaria cuius

Prologus

let sacerdoti. Prima est scientia grāmaticalis vt verba sacre scripture pos-
sit bene intelligere z in ppijs sensibus ppalare. Secūda scientia est musica
qz illa est ei necessaria ad decantandū laudem dei. Tercia scientia est compo-
situs ad distinctionem temporū faciendam. Quarta scientia est ius ca-
nonicum. qz illa est ei necessaria ad subditos bene z rationabiliter regēdos
et informandos. Et hec quatuor habent per beatū Augustinū de ciui. dei.
Etia cōueniēter in his metris habetur. Clericus in ecclesia sibi quatuor
esse tenenda. Grāmaticā. neum a. ius canonis atqz kalendas. Secūdū qd
requiritur ad sacerdotem est debita eloquentia. scz q inter suos subditos
valeat rite z bene exprimere z declarare ea que in sacra scriptura cōtinentur
Tercū principale (quod omnia alia minus principalia ad se trahit) est bo-
na vita. scz q subditis prebeat bonū exemplū morum z virtutū. Et ideo ps-
biter dicitur a preteo es ere. quia pretere debet viam suis subditis eterne sa-
lutis. Unde fm beatū Augustinū via eterne salutis cōsistit in dei charita-
te. in proximī dilectiōe. in mandatorū dei executione. z in errantiū correcti-
ōe. Secūdo prelibantur quatuor cause sciētie huius libri. qz fm philo-
sophū pmo physicozū z pmo posteriorū. Scire est rem p causam cognos-
cere. ideo proprie loquēdo tm due sunt cause sciētie huius libri. Prima est
causa efficiens principalis et est deus qui omnū est productor. vt dicitur Io. p-
mo. omnia per ipsum facta sunt. Sed causa efficiens minus pncipalis est
Raymūdus frater ordinis predicatorū. qui videns imperitorū clericorū
paupertatem incantū q non poterant eis libros emere in iure canonico in
quo studere poterant hanc summā cōpilauit in qua sub breuibz con-
tinetur plura omnibz sacerdotibz scire necessaria. Sed aliqui alij dicunt q
Raymūdus hanc summā non fecit. sed fecit quādam magnā summa
prosaicā ex qua quidam versificator hanc summā extraxit volens sub
breuibz pprehendere ea que ibi ad longum cōtinentur. qui ppter arrogan-
tiam euitandā nomen suū exprimere noluit. quia fm dictū Seneca de cau-
sa efficiente non est multum curandū. ergo hic non est aliqua difficultas
vel mentio faciēda de causa efficiente. Secunda causa finalis dicitur. et
est duplex. scz finis intra z finis extra. Finis intra est cognitio septem sacra-
mentorū. Sed finis extra est ipse deus omnipotens z gloriosus ad quē
omnes alie sciētie ordinantur. Sed improprie potest assignari causa forma-
lis. que etiam est duplex. scz forma tractatus. z forma tractandi. Forma
tractatus cōsistit in diuisione. Sed forma tractandi cōsistit in modo agē-
di qui in hoc libro est quadruplex. scz diffinitiuus. diuisiuus. demonstrati-
uus. z expositiuus. Sed causa materialis improprie loquendo est subiec-
tum huius libri. quod est ius canonicū a doctoribz z sanctis patribz ins-
titutum. de quo amplius postea patebit. Tercio prelibatur titulus. Un-
de pmo iste liber sic intitulatur. Incipit summa Raymūdi. Et summa
dicitur omnis liber qui extractus est de alio libro. vt summa dicendi que
extracta est a magnis libris rhetoricalis sciētie. sic simili modo dicitur de
ista summa Raymūdi. quia raymūdus in alio opere posuit magnū z lon-
gum processum prosaici a quo iste liber est extractus. Aliter etia iste liber
intitulatur fm aliquos. scz summa pauperum. quia paupes clerici non va-
lentes sibi libros magnos cōparare z plūos vt decreta decretala z huius

Prologus

modi. debent emere presentem librum et eum studere cum diligentia &c.

Postq̃ dictum est de quibusdam generalibz que debitus ordo proce-
dendi in libris exigit. scz themate. causis. et titulo. Hic cōsequēter propter
maiorē euidentiā et declarationē infrascriptorū aliqua sunt prenotanda.
Unde ex quo p̃sens liter est de sacramentis. ergo aliqua de sacramētis in
generali videnda et p̃mittenda sunt. Et primo quid sit sacramētū. Secū-
do de diuisione sacramēti. Tercio accedendū est sp̃aliter ad ipsa sacramen-
ta et de vnoquoqz determinare p̃ se. Quarto dicendū est de ornamentis sa-
cerdotum mystice exponendis. Quātum ergo ad primū respondetur q̃
sacramētum per magistrū quarto sentētiarū sic diffinitur. Sacramētū est
visibilis forma inuisibilis gratie anime collata. quia in omnibz sacramētis
forma dūtaxat est visibilis. vt in sacramēto baptismi forma aque solūmo-
do est visibilis. sed gratia illius sacramēti est inuisibilis. videlicet ablutio pec-
cati. Simili modo dici potest de sacramēto eucharistie. Nam ibi solum vi-
demus formam panis. sed gratia huius sacramēti inuisibilis est. scz ipse do-
minus noster ihesus christus. qui sua grā reficit animas purgat et letificat.
Ideo etiam sacramētum a solo deo gloriozo institutū est. quia sacramētū
est signum rei sacre. sed signum ab homine positū est fallibile. sed sacramē-
ta debent esse firma et infallibilia. ergo sacramēta a solo dño deo sunt insti-
tuta. Et dicit sacramētū quasi sacrans mentē. vel sanctificans animam.
vel quasi signū sacre rei. et sic manifeste patz definitio sacramenti. Quā-
tum ad secūdum scz de diuisione sacramēti respondetur q̃ septē sunt sa-
cramēta. videlicet ordo. matrimonū. baptismus. confirmatio. vinctio. eucha-
ristia. et confessio. vñ sunt tales p̃sus. Ordinatur. adiungit. baptizat. crismat
et vngit. Peccatum plangit. et in altari sacra tāgit. Et istis septē sacramē-
tis assimilantur septē virtutes. quarū tres sunt theologicę. et quatuor po-
litice siue formales. Tres virtutes theologicę sunt fides. spes et charitas.
Unde sacramēto baptismi coaptatur fides. quia in baptismo excitatur fides
christi. Sed sacramēto cōfirmationis coaptatur spes. quia ibi spes ro-
boratur in futuro. Sed sacramēto eucharistie coaptatur charitas. qz eius
charistia est signum maxime charitatis et vnionis inter deum gloriosū ec-
clesiam et sanctā fidem catholicā. Sed quatuor virtutes politice siue for-
males sunt prudentia. tēperantia. fortitudo. et iusticia. Iste q̃tuor virtutes
coaptantur quatuor sacramētis p̃dictis. Nam sacramēto ordinis coapta-
tur prudentia. quia illi qui debent ordinari ad aliquos ordines tenentur esse
prudentes. Et sacramēto matrimonij coaptatur tēperantia. quia vt dis-
cit Ap̃lus cuiuslibet licet accipere p̃p̃iam vxorem p̃pter fornicatiōem euitan-
dam. Et sacramēto extreme vinctionis coaptatur fortitudo. quia per sa-
cram vinctiōem infirmi fortificatur et roborantur. Sed sacramēto penitē-
tie coaptatur iusticia. quia iustum est vt quicūqz peccata cōmiserit q̃ ille de-
bite peniteat. Item aduertendū est q̃ inter septem sacramēta quinque sunt
necessaria et generalia. duo tñ volūntaria et particularia. Primū sacramen-
tum necessarium et generale est baptismus. per quod tanquā per portam
vnitatem ecclesie intramus. et ideo baptismus dicitur sacramētum intran-
sum. Secūdum est confirmatio. que fit per impositionem manus in qua
datur gratia ad resistendum hosti scz diabolo. quare illud sacramētū dici

Prologus

tar pugnatium. quod necessarium est magis viuus q̄ mortuis. Ideo stultissime et insipienter agunt homines qui vsq; ad tempus mortis expectant anteq; confirmantur. Terciu sacramentū necessariū est sacramentū cadentium in pugna. videlicet sacramentū penitentie. Nam sicut corpus in pugna vulnerantiū curatur medicina. sic anima peccatrix sacramento penitentie curatur. Sed quartum est sacramentum proficientiū videlicet eucharistia. quod interpretatur quasi bona gratia. Sed quintum sacramentum necessarium est discedentium a vita ista et morientium. scz sacra vinctio infirmorum. hec em̄ quinq; preteracta sacramenta sunt omnib; christifidelibus ad salutem necessaria. Duo autem sunt sacramēta preter predicta videlicet ordo et coniugium. que dicuntur sacramenta particularia et volūtaria quia nemo absq; consensu et iudicio romane ecclesie est cogendus et compellendus ad ea. quia stant sub proprio arbitrio vniuscuiusq;.

Ex istis vltius est sciendum q̄ inter ista predicta septem sacramenta ecclesiastica aliqua sunt reiterabilia et aliqua sunt non reiterabilia. Sacramenta reiterabilia sunt. sicut penitentia. que reiterari debet dummodo reiteratur peccatum. Etiam sacramentū eucharistie reiteratur. quia quilibet bonus et deuotus christianus potest ad minus si p̄fessus et contritus fuerit semel in anno sumere corpus dñi iesu christi vel omni die dominico. Etiam cōfessio iteratur. quia homo potest cōtinue cōfiteri quando scz non uerit se oppressum peccatis. Similiter etiam iterari potest sacramentū matrimonij. vel latius patebit in sequētib;. Sed sacramēta irreiterabilia sunt baptisimus confirmatio et ordo. quia nullus debet bis baptizari. ordinari vel confirmari. Unde aliquo casu contingeret q̄ aliquis postposita christiana religione heresim incidere. et postea heresi postposita fidem pristina iteraret. vel si moreretur et resurgeret non esset talis rebaptizandus nec reordinandus. Et ratio huius est. quia vt dicit magister sententiarū libro quarto distinctione. vij. q̄ per illa tria p̄dicta sacramēta imprimuntur ipsi animis character indelibilis. quare non reiterantur. Quantū ad tercū articulum respondetur q̄ ex quo sacramenta specialiter peraguntur in missa tūc primo videamus de corpore dñi iesu christi. Nam vt dicit Alexander n̄hil in sacramento maius esse potest q̄ corpus et sanguis iesu christi. nec alijs quia oblatio potest esse dignior. maior. et melior. quare debemus eum p̄cipue venerari. quia omnia alia sacramenta dependent ab ipso. Unde dicit R̄s tardus q̄ illud sacramentum omnibus alijs sacramentis est efficacius. et ab isto sacramento omnia alia sacramenta dependent. quia ordo fit in missa quando aliquis ordinatur similiter quando consecratur baptisimus etiam fit in missa et sic de alijs sacramētis. ita q̄ omnia fiunt in missa. ergo de illo sacramento debemus principaliter scire q̄ hoc est p̄figuratum in veteri lege multipliciter. Primo p̄figuratum est quando melchisedech sacerdos summus obtulit panem et vinum. Secūdo p̄figuratum fuit hoc sacramentum quando filij israel mactabant agnum paschalem. Tercio p̄figuratum fuit quādo filij israel pluebat manna de celo. Quarto in virgatione. Quinto p̄ Ezechielē. Primo d̄t q̄ h̄ sacramentū est p̄figuratiū p̄ melchisedech q̄ obtulit panē et vinū. vbi exprimit̄ sensus sacramenti. qz d̄t in decretis nullū dubium est quin sub specie panis et vini verū corpus christi

Prologus

et sanguis cōtinetur vnde p̄figuratum est per panem ⁊ vinū ad refecti-
onem. quia ibi sumitur corpus christi sub specie panis ⁊ sanguis christi sub
specie vini. ergo bene p̄figuratum est. quia sicut panis ⁊ vinū sunt nutriti-
menta corporis humani. sic etiam corpus et sanguis ihesu christi sunt nus-
trimenta anime. Nam panis cor hominis cōfortat. ⁊ vinū cor hominis le-
tificat. Per que datur intelligi q̄ sicut panis et vinū sunt nutritiēta ⁊ res
fectiones corporis humani. ita corpus christi ⁊ sanguis eius sunt nutritiē-
ta ⁊ refectiones anime. Unde dicit̄ Prouerb. nono. Venite comedite pas-
nem meū. Secūdo illud sacramentū p̄figuratum fuit in esu agni pascha-
lis. vt habetur Exod. xij. Et ratio est. quia in esu agni paschalis fuit insti-
tutum q̄ iudei illum comedebant accinctis renibz. calciatis pedibus. bacu-
los habentes in manibz. cum lactucis agrestibus festinanter comedendo.
Sic pariformiter est de sacramento eucharistie quod nos suscipere debem⁹
tanquā agnū paschalem. Nam ad ipsū accedendū est accinctis renibz.
hoc est per puritatem mentis. Unde dicit̄ in euangelio Lu. duodeci-
mo Sine lumbi vestri p̄cincti. id est renes. Sed per secūdum videlicet
(Calciatis pedibz) designatur deuotionis affectus ⁊ desiderii. Unde in
Lantic. septimo caplo d̄r. q̄ pulchra es in calciamentis tuis filia iherusalē
Sed per terciū videlicet (Baculos in manibz habentes) intelligitur passio-
nis memoria dñi nostri iesu christi. Unde in Genesi d̄r. In baculo meo
iordanem transiui. Sed per quartū videlicet (Lactucis agrestibz) comes-
dendo. amaritudo correptionis designatur. Unde psalmista. Libauit eos
in pane lachrymarū. Sed per quintū videlicet q̄ comedebant festinanter
promptitudo bone voluntatis ⁊ virtuose operationis intelligitur. Unde in
Prouerbis d̄r. Vidi hominē velocem in operibus suis coram regibz sta-
re. Secūda ratio est. nam esus agni paschalis fuit institutus propter res-
fectionem israeliticorū quādo fuerūt redempti a captiuitate Pharaonis
et perreperūt per mare rubrum. et sic ad reuerētiā huius transitus celestis
brauerunt pascha. quia pascha grece idem est qd transitus latine. ita etiam
nos per agnū ab infernali captiuitate liberati sumus. Johānis p̄mo. Ecce
agnus dei. Quia sicut agnus est mundus ⁊ purus. sic corpus dñi nostri
iesu christi mundum est ⁊ purum. q̄re merito per agnū fuit figuratum.
Tercia ratio est. quia sicut agnus edebatur ab hebreis quādo trāsierūt p̄
mare rubrū. ita christus verum agnū instituit ⁊ comedit quādo exiuit de
hoc mūdo ad patrem. Tercio fuit figuratus per manna quod pluebat de
celo de quo d̄r sacrascriptura panē celi p̄stitisti eis. Un post q̄ abierūt ma-
re rubrū sic pedibz ⁊ pharo cū oibz suis equis ⁊ curribz fuit submersus
tūc istis pluebat māna de celo. et sicut mare rubrū filij israel trāsierūt sic
eis pedibz. sic nos quādo sumus submersi p̄ baptismū tūc suscipimus cor-
pus christi. q̄ qui nō est baptisatus nō sumet illud. Alia rō. q̄ sicut plue-
bat māna de celo. ita corp⁹ xpi porrigit nobis sub specie panis. vñ Ego sū
panis viuus qui de celo descēdi Jo. vi. Alia rō est. q̄ sicut māna qd plue-
bat de celo habuit suauē saporē ⁊ dulcē. sic corp⁹ xpi hz oēm p̄turē ⁊ dulce
dñē aīe. Alia rō. q̄ sicut illis quotidie pluebat manna de celo. ita q̄ qui
libet colligeret tantū quātum sibi sufficeret p̄ diem. sic in christianitate quos
libet dñe sacerdotes. sumūt corpus christi ad nutrimentū aīe cuiuslibz fidelis

Prologus

Alia filiūdo. quia sicut pluebat eis manna de celo cū transferūt p̄ terram
et in transitu sunt eis viaticū. ita corpus christi est nobis viaticū ad terrā p̄
missionis de hoc mūdo ad regnū celeste vt possimus virtutē resistere ad
uersarijs nostris. Quarto. corp⁹ christi fuit figuratū in p̄ga ionate melli
ca. Et p̄ hoc designat refectio huius sacramēti et eius deuota oblatio. et ideo
figura sanguinis christi est vinū ad designādum refectōem. vñ in Laticis
ca⁹ p̄mo. Intro duxit me rex in cellā suā. Quinto p̄figuratū est p̄ aquaz.
nā aqua designat oblatōem. vñ Ezechiel. Vidi aquā egrediētem etc. Ec
clesiā p̄ter has figuras alie in scripturis p̄tinet multe. nūc he nunc breuiter suffi
cienter p̄ generali introductōe. Quāntū ad quartū dī q̄ sacerdos volens
hoc sacramētū celebrare p̄mo induit humerale sup̄ caput suū ad denotā
dum diuinitatē eē circūdatam humanitate. Sed alba et cingulus christi ca
stiratē et sue matris p̄ginitatem demonstrant. Stola circa collū obediētiā
christi designat. Casula officiū diuinū cum castitate designat eē peragendū
Sed p̄ maniculā in manu leua humilitas christi designat. Introit⁹ p̄phes
tarū exclamatōem et christi aduentum designat. Kyrieleyson misericordias
dei p̄figurat. Gloria in excelsis canticū angelicū in natiuitate designat. Sz
eplā Joannis p̄dicatōem et magorū apparitōem designat. Graduale cum
alleluyā p̄ueriōnē discipulorū ad christū designat. Quāgelū christi p̄dica
tōem demonstrat. Credo fidē christianā et robur christianē fidei fecit. Cas
put nudū sacerdotis meram veritatē christi demonstrat. Sz offertoriū fecit
q̄ sicut christus se obtulit p̄ nobis in ara crucis. ita et nos corpus nostrū ad
patiendū p̄ christo offeramus. et nō solū corpus. sz aīam dei imagine insig
nitam offeramus in odorē suauitatis. quod fecit nūmus quē offerimus qui
imagine est insignitus. q̄ imago nūmi imaginez nostre aīe fecit que deo pro
oīm sacrificio qd̄ in hac vita offerre pōt maxime est acceptabilis. Silentiū
post offertoriū christi passiōē et inde traditōem designat. Eleuatio crucis
eleuatōem representat. Silentiū post eleuatōem christi mortē et depositiōem
christi a cruce designat. Percussio pectoris indulgentiā et dñi nostri iesu chri
sti clamorē in cruce clamātis ely ely etc. designat. Pax gaudiū resurrectōis
p̄nūciat. Cōmūio p̄solatōem discipulorū de resurrectōe designat. Orō
nes vltime designāt orōes christi in terra pro nobis facite. Tre missa est bñs
dictōem in die iudiciū p̄figurat. videlicet. Venite benedicti in regnū patris
mei Math. xxv.

Queritur

Utrum septē sunt sacramēta in numero. qz expe
ditis poribus generalibz nūc ad q̄sdam questōes
generales et ad dubia generalia intētio nostra est
vertēda. Et qz hic determinat de sacramētis. ideoqz q̄stio p̄dicta pueniens
ter hic est mouenda. Et videtur primo q̄ nō. quia tot sunt sacramenta.
quot sunt vasa gratie susceptiua. sed vas susceptiū gratie est tñ vnū. ergo
erit tñ vnū sacramētū. Maior pars p̄ magistrū sententiariū. Minor pars
qz sola eucharistia est vas gr̄e. cū ipsa includit totū christū doctorem et aucto
rem oīm rerum. Secdo sic. tot sunt sacramēta quot sunt effectus sacramē
ti. sed effectus sacramēti sunt solum duo. q̄ sacramēta erunt tñ duo. Ma
ior est nota in iure vbi agit de sacramētis. Sed minor pars ex quarto senten
tariū. Sz q̄ solum sunt duo effectus pars. qz sacramēta ordinata sunt p̄p̄

Prologus

ter deletionē culpe et pene. in oī culpa et pena tñ sunt duo effectus. ergo et
Tercio arguit. plura sunt sacramenta q̄ septem. igitur et. Antecedens p
batur. qz oratio et elemosyna sunt sacramenta. et nō sunt enumerata inter p
dicta septem. ergo sunt plura. Antecedens. p prima parte patet. quia illud
quod literat a penis et a culpis hoc est sacramentū. sed missa orō et elemos
yna sunt hī oī. q̄ et. Maior pars ex q̄rto sentētiarum. etia minor. quia ele
mosyna exstinguit peccm. sicut aqua ignē In oppositū est Raymūdus in
lra et magister in q̄rto sentētiarū q̄ ponit esse septē sacramēta dūtaxat Q. 8
etiam rōne probatur sic. tot sunt sacramētra quor sunt pctā capitalia. s. sep
tem sunt pctā capitalia. ergo septem erūt sacramētra. Maior pars ex q̄rto
sentētiarum. Minor pars p fidem ecclesie. quia dī q̄ cōtra peccati vulnus
dominus remedia instituit. sed septē sunt peccati vulnera que patēt in hac
dictōe saligia. cuius dictōis quelibet lra designat vñū de septem peccatis
capitalibz. unde dicit metrista. Ut tibi sit vita semp saligia vita. Pro cui
dencia questionis rememorandū est quid sit sacramentū. Un sacramentū
put supra patuit p magistrū in sentētijs sic dī. sacramentū est sacre rei sig
num. et scdo ibidem dī sic. Sacramētus est signū sacre rei gratie inuisibilis
Sed cōtra illas diffinitōes instatur sic. nam si pma cēt bona seq̄retur q̄
imagines sanctorū depicte essent sacramētra. quod est falsum fin omes doc
tores sacre scripture. sed p̄ntia tenet. quia sunt signa sacrarū rerum. Cō
tra scdā diffinitōem sic instatur. si est bona seq̄retur q̄ eucharistia nō est
sacramētum quod est falsum. cū sit p̄mum sacramentū in ordine dignitat
ex quarto sentētiarum. Probat tamē sequela. quia eucharistia est visibilis res
quia obiectū visus Pro illo est notādum q̄ triplex est sacramētum. nam
quoddā est significatiū tñ. aliud est effectiū tñ. sed terciū significatiū
et effectiū simul. Tūc ad propositū dī. q̄ pma descriptio que nō est definitio
tio sed nois interpretatio intelligitur de sacramēto p̄mo modo. nam tali mo
do res sacra et cetera imagines sanctorū possunt appellari sacramētra. sed tñ
nō sunt sacramētra effectiue. Sed sacramētra secūdo modo dicta in veteri le
ge habebant in ceremonijs. videlicet an tps xpi et gratie. Sed terciō mō sa
cramentū sumitur strictissime. et sic capīt in proposito Ad rōem aut con
tra secūdam definitōem habitam negatur p̄ntia. videlicet q̄ eucharistia est
visibilis res quo ad effectū. qz alī ibi sensus nō deciperet circa suū obiectū
quod est falsum. et de tali sacramento prop̄chatemus fidem. Istus nos
tatis sic cōclusio ista. q̄ sacramētra in sacrosā matre eccia nō sunt plura q̄
septem. Probat illa p̄clusio p̄mo sic. quia tot sunt sacramētra quor stz vicia
eis opposita. sed talia vicia sunt septem. ergo septē erunt sacramētra. Maior
nota est ex p̄mo topicorū. Sed minor. pbatur. qz oīne sacramentū vel est or
dinatū cōtra peccatū culpe vel cōtra peccatū pene. si cōtra peccatū culpe h
est tripl̄r fin q̄ triplex est culpa. s. originalis mortalis et actualis. Cōtra p̄
mā culpā ordinat baptismus. qz sicut peccatū originale ē peccatū omnium
peccatorū inceptiue. sic baptismus ipm delens est unum omnium sacramen
torū. Contra secūdā culpā scz peccatū mortale ordinat confessio oris Sz
cōtra terciā sacra vñctio. Si aut est contra peccm pene hoc est quadruplicat
quia talia pctā sunt q̄druplicia. infirmitas ignorātia malicia et concupiscē
tia. Cōtra p̄mum ordinatur sacramentum p̄firmatōis quod est stabilitas

Prologus

christiane fidei. Contra ignorantiam ordinatur ordo sacramentalis in quo confertur gratia et scientia. Sed contra maliciam ordinatur eucharistia in qua est plenitudo gratiae et malicie expulsio. Sed contra concupiscentiam ordinatur matrimonium quod est sacramentum illicitas concupiscentias expellens. et licitas promittens. Secundo probatur illa conclusio sic. tot sunt sacramenta quae sunt finaliter prout per ea inducuntur. sed tales prout sunt septem. ergo septem erunt sacramenta. Maior est nota. quia sufficientia sacramentorum est sumenda secundum fines ipsorum. Minor sic probatur. baptismus ordinatur in fidem. extrema unctio in spem. eucharistia in charitatem. ordo in prudentiam. matrimonium in temperantiam. confessio cum penitentia in iusticiam. sed confirmatio in fortitudinem. Tertia materiam partem alia oritur dubitatio. videlicet utrum corpus christi sit nobilissimum sacramentum. Et arguitur quod non. quia omnis causa nobilior est suo effectu. sed ita est quod sacramentum ordinis est causa corporis christi. ergo est melius et nobilius sacramentum. Maior patet quia causa dat perfectionem suo effectui. Minor probatur quia nullus non ordinatus potest conficere corpus christi. In oppositum arguitur. quia volunt omnes doctores theologiae. et habet in iure quod nihil in sacramentis maius esse potest quam corpus christi. quia ibi continetur deus et homo. Denique tunc arguitur quod sacramentum baptismi sit nobilissimum. et hoc sic. illud sacramentum est nobilius sine quo nullus hominum potest saluari. sed sacramentum baptismi est hominibus igitur. Maior patet ex terminis. Sed minor probatur. quia nullus homo potest intrare regnum celorum sine baptismo. sed tamen sine corpore christi adhuc possunt aliqui intrare in regnum celorum. ut patet qui moriuntur infra septimum annum vel adhuc citra. videlicet interim quod non sint principes rationis. Item videtur quod sacramentum penitentiae quod continet in se cordis contritionem oris confessionem et reatus satisfactionem sit nobilius baptismate. quia illud quod delet peccatum actuale est melius quam illud quod delet peccatum originale. sed penitentia delet peccatum actuale. et baptismus originale. ergo sacramentum penitentiae sacramento baptismi est nobilius. Item arguitur quod sacramentum confirmationis sit dignissimum. quia illud est dignissimum sacramentum quod confertur a digniori ministro. scilicet sacramentum confirmationis est hominibus igitur. Maior patet. quia dignitas sacramenti dependet a dignitate ministri. Minor probatur. quia sacramentum confirmationis perfertur ab episcopo quia simplex sacerdos non potest confirmare. Pro solutione argumentorum diligenter est notanda una distinctio bona de dignitate sacramentorum. una enim sacramentum dicitur nobilius et dignius alio septem modis. Primo quantum ad rem et ad effectum et sic baptismus est dignius sacramentum. quia delet omnem culpam et penam quod non facit aliud sacramentum. Secundo sacramentum dicitur dignius quantum ad ministrum quantum ad eodem materiam. et sic confirmatio est sacramentum dignissimum quia solus presul porrigere habet illud. Et eius materia est nobilissima. videlicet balsamum et olium olivae. Tercio sacramentum dicitur dignius in quantum constituitur a gradu digniori et ex parte contenti. et sic sacramentum eucharistiae est dignius. una enim dicitur in iure nihil in sacramentis maius nisi in quo continetur deus et homo. Quarto sacramentum dicitur dignius in quantum per ipsum offensum diuina maiestatis magis placatur. et sic penitentia est dignius et nobilius sacramentum. quia infinita peccata mortalia delent per penitentiam et non per aliud sacramentum. Quinto in quantum causat remotionem in mente et in corde ratione signati vel signi. et sic matrimonium est nobilissimum et dignissimum omnium sacramentorum. quia nobilissima summa signatur. una enim inter spiritum et spiritum facit unionem humane naturae cum christo

Prologus

Etia significat vnionē christi cū ecclesia qz sicut masculus vnitur femie. sicut spōsus christus vnitur sue ecclesie. Etia fecit vnionem anime beate cum deo in eterna beatitudine sed nullū aliud sacramētū talia fecit. q̄ est nobilissimū. Sexto vñū sacramētū dicitur nobilius et dignius rōne cōtenti vlt̄ ratione pmissiōis patrie celestis. et sic extrema vnctio est nobilissimū. qz releuat infirmitatē mētis et corporis. nam legitur in scriptura q̄ apli vngebāt infirmos sacro oleo. et curabātur vndiqz etiam corporaliter. Septimo vnū sacramētum dicitur dignius alio quātum ad prudētiā ministrī. et sic ordo est nobilissimū sacramētū. quia solū prudētes et sapiētes sunt ordinādi. Per hoc ad rōes principales. ad p̄mā trāseat maior. sed negat minor. Et ad p̄bārdem dicitur licet eucharistia p̄met totū christū essentialiter. tamen nō cōtinet ipm causaliter. quia adhuc in alijs sacramētis p̄ infusiōem gratie pōt causari. et sic quodāmodo sunt plura vasa formalit̄ gr̄e susceptiua. id est etiam plura erūt sacramēta. Ad scdā dicitur q̄ effectus sacramētorū tripliciter capiuntur. Vno modo generalissime. et sic sunt t̄m duo. scilicet delere culpā et de lere penā. Secūdo capitur in eē subalteruo. et sic sunt septem. Tercio capiuntur in eē spēcialissimo. et sic sunt multiplices. et hec ē distinctio sancti Thomae sup̄ quartum sententiā. Et p̄ hoc respondet ad rōem q̄ si maior intelligitur de effectibus p̄mo modo. tūc cōcedet minor. Si aut̄ intelligit de effectibus scdō modo tūc p̄ceditur maior et negatur minor. Si aut̄ tercio modo. sic totum est falsum. Ad terciā rōem dicitur q̄ licet misse oratōes et elemosine deleant nostra peccata rōe meriti et humilitatis. tamen cum nō sint alienius gratie collatiue. tūc nō erunt sacramēta. Sed dicitur q̄. tunc humilitas et deuotio eēt etiam sacramēta. Rōdetur q̄ nō. quia nō sunt visibiles forme. et sic nō cōuenit eis definitio sacramēti. Et t̄m de p̄ma q̄stione

Queritur secundo Vtrū ius canonicū a lege et ab euangelio et a sanctis patribus institutum sit hic subiectū. Et arguitur primo q̄ nō. qz illud quod subiicitur in decretis hoc nō est subiectū huius scie. sed ius canonicū est h̄mōs igit̄ r̄. Maior p̄t̄. quia distingere scie requirit distincta subiecta. vt p̄t̄ tercio de aia. Sed minor p̄t̄ in decretalibz. Scdō illud quod nō p̄dicat̄ de oibz in aliquo libro cōtenti. hoc nō est subiectū huius libri. Sed ius canonicū nō p̄dicatur de oibz p̄tenti in illo libro. q̄ non est hic subiectum. Maior est nota de se. Minor aut̄ probat̄. quia hic tractat̄ de v̄suriis furtis et rapinis. de q̄bus ius canonicū nō p̄dicat̄. Tercio arguit̄ subiectū alicuius libri est eternū. sed ius canonicū nō est eternum. ergo nō est subiectū. Maior declarat̄ primo posteriorū. Sed minor p̄batur. quia iura canonica p̄ pas sunt instituta. ipsi aut̄ pape nō fuerūt ab eterno. igit̄ r̄. Pro euidētia q̄stionis est notāndum q̄ duplex est subiectum q̄ntum hic sufficit. scilicet subiectum p̄dicatōis. et est qd̄ p̄dicatur de oibz consideratis in aliqua scia. Aliud est subiectum attributōis. et est illud ad quod oia cōsiderata in illa scia habēt attributōem. Istis notatis sit hec cōclusio. ius canonicū nō est hic subiectum p̄dicatōis. quia si sic sequeretur q̄ officiu3 misse rapina et furtum nō essent de eē libri. Cōsequēs est falsum. p̄batur tamē p̄t̄ia. qz ius canonicū nō potest vere et affirmatiue de p̄dictis p̄dicari. vt pat̄ de se

Prologus

Secunda conclusio est. Ius canonicū est hic subiectū attributionis. Pro-
batur illud ad quod ordinatur et cui omnia attribuitur principaliter in aliis
quo libro tradita hoc est subiectū attributionis. sed ius canonicū est huius
ergo etc. Maior nota est de se. Minor probatur sic. quia in hoc libro considerant
quedam regule in iure. quia ius canonicū dicitur a canon in greco quod est regu-
la in latino. eo quod dantur hic nobis regule de vita clerici et quid sit faciendum
de rapina et furto. Per hoc ad rationes. Ad primam conceditur maior
sed minor est falsa. quia ius canonicū hic consideratur per modum introductionis
et sub cōpendio in decretis et decretalibus consideratur ad eade. Ad secundam
partem ex distinctione. Ad terciā concedatur maior. et negatur minor. Ad pro-
bationem dicitur quod ius canonicū consideratur dupliciter. Uno modo ad se et quo ad ma-
gistros iusticiā statuentes. Alio modo consideratur quo ad veritatem in eua-
gelio expressam. tunc dicitur quod primo modo dependet a papa. et sic non est eternū
secundo autem modo est hic subiectū. et etiam taliter est eternū. Et hec de ques-
tione et alia que prius proposita fuerunt circa declarandum thēmatibus huius
ius libri modo sufficiant

primus liber s. p. l. a. c. illius
Ummula de summa ray/
magistri venit. i. postposita
mundi producit ista
i. non ex gravi seu difficili i. facili
Non ex subtili sed vili
i. proponimus s. summula
scribimus istam

tenore i. valet. s. sumula. clericis. i. ardua volumina
Eloquio placet hec socijs quia magna studendi
i. incerto s. pauperibus clericis s. pauperibus clericis
Cura sibi non est modus his valet ergo loquendi
i. multa intelligentes i. non volumus s. partem
Inter doctores hunc nolumus ire libellum
i. iumentis s. libris. prosumimus
Paruis et rudibus quem duximus esse legendum
s. studere s. litello multa documenta vilia
Inuenient in eo quicquid iuvet utilitatis
s. septem i. in primo tractatu huius sumule i. post hoc
scilicet de his que pertinent ad missam
De sacramentis primo tractatur. et inde
et de eius effectu tali sacro. tali peccato
Hic de baptismo de coniugio symonia
de istis omnibus habet in sequentibus tractatibus
Furtis et spolijs usuris atque rapinis

Prologus

de talibz vicijis s^c iste
Sortilegis vicijis carnis tractatus habetur

Hinc sequitur finis confessorum simul actus

s^c breuia .i. plangant .i. nō ignorant s^c pducēda

Quedam longani non iniuste et breuiant

.i. pfecti .i. snia pateat. s^c libro

Ut melius metro sensus tibi luceat isto

Iste liter (cuius subiectum est ius canonicū a sanctis patribz institutū) prima sui diuisione qui diuidit in duas partes. scilicet in partem prohemialis et partē executiuā. Pars prohemialis ibi (In summis festis) Prima pars adhuc diuiditur in tres partes. Nam in p^{ri}ma parte auctor premitte intentū suū. In secūda parte ostendit facilitatē huius libri. Et in tertia parte ostendit ea que dicenda sunt per ordinem. Secūda pars ent ibi (Inter doctores) Tercia ibi (De de baptismo) Intendens dicere hec summula procedit de summa p^{ri}saica Raymūdi. et scripta est cum verbis facillimis et leuiter intelligibilibus. et istemodus loquēdi seu procedendi in summula presenti placet et valet istis socijs supple clericis et studentibz qui nolunt seu ex paupertatis oppressione non possunt magna studere. Sed ibi (Inter doctores) ostendit auctor q^{uod} ex quo iste liter facilis est et leui stilo cōpilatus. ideo debet legi paruis et rudibz. et non debet iste liter cōputari inter alios libros doctorū sacre scripture. quia inueniūt in isto libello quid vtilitatis ecclesiasticus ordo continet. et inueniūt etiaq^{ue} lectores in libro isto quo modo status clericalis debeat regere diuina et secularia officia. Sed ibi (De de baptismo) ostendit auctor cōsequenter q^{uod} in hoc libro determinat^{ur} bitur de baptismo. p^{ri}ugio. symonia. furtis. et sic de alijs Sed ibi (Quedam longani) intendit auctor cōsequēter dicere q^{uod} in hoc libro aliqua plangantur hic que in magna summa sub breuibz continentur. et aliqua hic abbreuiantur. vt fiat sensus lucidior et merum lucidius et delectabilius.

Sciendū circa litteram q^{uod} missa habet multa prerogatiua. P^{ri}mo q^{uod} celebratur solum a ieiunis. Secūdo q^{uod} solum in ecclesia celebratur et super altare. et q^{uod} semp in locis cōsecratis celebrari debeat nisi quandoq^{ue} fieret ex speciali gratia et dispensatione pape propter reuerētiā magnorū dñorum et principum. sed tamē ad minus oportet q^{uod} talis celebratio fiat sub tentorio. Tercio oportet celebrantez esse sacerdotes. Quarto oportet sacerdotem esse sacris vestibz indutus. Quinto q^{uod} tantūmodo celebratur in die ac^{te} cōso lumine etiam si mille soles lucent super terras adhuc de necessitate ad missę officium peragēdum lumen incensum requiritur. Sexto q^{uod} ibi soleant sonare bona et diuina verba cum cantatur pater noster. et verba angelica cū cantat gloria in excelsis. et humana verba vt in collectis et in sequētijs. Septimo ibi audiūt tria bona et nobilissima ideomata que mūdus habet. scz hebraicū. vt pater ibi sabaoth et osanna. Grecū cum dicitur x^{riste} eleison alleluia. Latinū auditur in omnibz alijs dictionibz et orationibz. Octauo q^{uod} missa est completa tot mysterijs quot mare guttis. firmamēti.

Prologus

stellis. sol arthomis. et celum empirreum angelis. et terra arenis. Nono q̃ sacerdos in solemnioribus et maioribus ecclesijs in missa habet plures ministros sc̃z dyaconum subdyaconum et acolitum. Decimo quia angelis ibidem existentibus huiusmodi non sufficerent nisi in presentia tante maiestatis essent vnus vel duo adiutores seruientes missæ. sc̃z scholares vel alij litterati. et ratio est quia ibi est deus et dominus omnipotens omnium rerum creator sc̃z celi et terre etc. Undecimo q̃ anime in purgatorio purgende ex missa remissionem et veniam consequuntur. Et sacrosancta mater ecclesia super addit duodecimū sc̃z q̃ quilibet catholicus et bonus christianus ad minimum die dominico tenetur audire vnam integram missam nisi aliqua singulari necessitate prepeditus fuerit. puta infirmitate vel aliquid huiusmodi.

Item posset aliquis dubitare in qua lingua prima consecratio corporis christi fuit celebrata. Respondet q̃ lingua seu ydeoma est triplex. sc̃z hebraica. greca. et latina. modo dico q̃ prima consecratio fuit celebrata in lingua hebraica. Et ratio huius est. quia christus fuit primus sacerdos et in cena domini consecrauit hoc sacramentum et dedit suis discipulis. et quia pro tunc erat inter iudeos. ideo utebatur hebraico ydeomate. Secundo dicitur q̃ illa consecratio secundo celebrata fuit in lingua greca. vt patet Actuum sexto capitulo. vbi dicitur factus est murmur grecorum aduersus hebreos et altercabantur mutuo. litigabant ad inuicem. Tercio dicitur q̃ tertia celebratio fuit facta in lingua latina quando sanctus Petrus fuit electus in apostolum. Quod autem his tribus linguis solum corpus domini ihesu christi conficitur patet ex titulo crucis qui erat scriptus tribus ydeomatibus. sc̃z hebraice grece et latine. videlicet Ihesus nazarenus rex iudeorum.

Item notandum est q̃ in hoc sacramento eucharistie quod in missa celebratur ex virtute verborum que a sacerdote proferuntur est verum corpus christi. quia verba consecrationis faciunt mentionem de christo et sanguine eius. sed sanguis est ibi ex quadam concomitantia necessaria. quia corpus viuū et animatū non est sine sanguine. Et nullo modo concedendum est q̃ in hostia consecrata non sit verus sanguis christi. quia si animatū corpus stare sine sanguine. quod est impossibile de animato reali. Unde dicit sacra scriptura. Anima eius in sanguine suo. Item ibi est anima christi ex quadam concomitantia. quia impossibile est corpus christi perfici nisi sit dispositū et organificatū. quia sine anima nullum corpus vivere potest. Item ibi est deitas ex quadam concomitantia. quia vnitatem remota corpus et deitas sunt disparata entia. Quod autem ista omnia ibi sunt manifeste probat beatus Iosaphanes capitulo sexto sic dicens. Ego sum panis viuus etc. In quibus verbis omnia ea que dicta sunt tanguntur. Nam primum tangitur cum dicitur. Ego sum panis viuus. et sic etiam corpus christi est ibi et anima cum sanguine. nam anima viuificat corpus mediante sanguine. Item per hoc q̃ dicit (qui de celo descendit) tangitur ipsa deitas christi circumdata humanitate. Item eucharistia diffinitur sic. Eucharistia est sensibilis species panis et vini post consecrationem facta a sacerdote sub certa et debita forma verborum prolata. cum intentione debita conficiendi ex institutione diuina significans veraciter corpus et sanguinem beati dicti sub illis speciebus realiter continere.

Prologus

In predicta descriptione quattuor occurrunt que habent hoc sacramentum integrare. Primum est causa materialis. quia per materiam huius sacramenti datur intelligi panis et vinum. et unum istorum non sufficit per se in missa celebratione. sed ambo simul concurrunt. Causa efficiens est duplex. scilicet principalis et instrumentalis. Principalis est deus gloriosus. Instrumentalis pro est quilibet sacerdos rite et debite ordinatus. Causa formalis in debita preparatione orationis consistit. Causa autem finalis est intentio celebrantis.

Ultimo est notandum de quibusdam casibus. Primus est verum in hostia consecrata sit aliud quam quod cernitur et aliud quod creditur. Ad hoc respondet quod verum corpus christi non videtur sed sola species panis videtur. Et ratio est quia si non tunc non deciperent quinque sensus circa illud sacramentum. quod est falsum. et ergo dicitur beatus Gregorius aliud est quod cernitur et aliud est quod creditur. Sed diceret circa casum que est ratio quod non videmus verum corpus christi ibi. Respondet quod nullum corpus videtur nisi quod habet accidentia sua ibi inexistencia et nisi sit coloratum. ut patet de pariete. sed color albus in hostia non est corpus christi nec inest ei. sed accidentia stant ibi sine subiecto pro tanto corpus christi non videtur neque sanguis. Secundus casus an isti homines dicentes se vidisse corpus christi in manibus sacerdotis errant vel male loquuntur. Respondet quod non errant. quia nullus errat cuius verba in theologia verificatur. sed ea que habent de visione corporis christi sunt in sacra scriptura verificata. ergo sunt vera. Quod patet in genesi. et apocalypsi. ubi dicitur quod homines multoties viderunt angelos non in quantum spiritus. sed in quantum assumplerunt corpus aerium. in hoc replentauerunt deum. ergo dixerunt vidimus deum et sacra scriptura in hoc non errat. Tunc soluendo istum casum dicitur quod sicut homines dixerunt se vidisse angelos et non errauerunt. sic et nos corpus christi videmus et non erramus. sed tamen videre capitur ibi valde improprie. quia nihil proprie videtur nisi coloratum seu color. ut patet secundo de anima. modo corpus christi non est coloratum. Tercius casus est. verum sanguis christi. supplet aliquis fluxus sanguis christi remansit in terra. Hic respondet aliqui doctores sacre scripture quod non. quia christus ihesus totum sanguinem assumpsit quem prius in amara passione dimisit. sed christus in sua passione totum sanguinem effudit. ergo in sua resurrectione totum sanguinem reassumpsit. Alii autem doctores dicunt. quod sanguis effusus de venerabili corpore christi fuit calidus. et propter perditionem caloris remansit aliqua humiditas in terra. ut manifeste ostendit in peplus virginis marie cum sub cruce steterat sanguis filii totum amictum album eius irrigavit et rubricavit. Hoc idem aliter probatur sic. omne corruptibile plus indiget de sanguine quam incorruptibile. sed christus ante passionem erat corruptibilis et post resurrectionem suam incorruptibilis. ergo ante passionem plus indiguit de sanguine. quia per nutrimentum sanguinis corpus augmentatur. sed immortale non indiget de tali nutrimento. ergo non est necesse quod christus assumpsisset totum sanguinem quem pro nobis effudit. Quartus casus ponatur quod aliquid remansit de sanguine corporis christi post suam resurrectionem hic in terra. ut cernitur manifeste in peplus beate marie virginis. Tunc dubitatur verum talis sanguis qui fluxerat de corpore christi in aram crucis debeat haberi in tali et tanta reuerentia sicut iste sanguis qui a sacerdote in calice consecratur. Respondetur quod non. quia ponatur in calice. et totum

Kaymüdi

tus sanguis christi effusus de corpore eius ponatur in vna parte altaris. et ex alia parte sanguis cōsecratus. tunc dicitur quod sanguis cōsecratus est magis venerandus. Rō est. quia vsq; in triduo aīa christi fuit separata a corpore et sanguine. quia corpus christi in sepulchro fuit. anima vero apud patres in limbo. Etiam deitas fuit separata a sanguine. quia nō potest dici filius dei effusus est in terrā. ideoq; sanguis cōsecratus est magis venerandus. quia ibi est vera deitas. Item ibi integer est christus immortalis et impassibilis. sed ut pependit in ara crucis ibi erat passibilis et mortalis. iō sanguis christi cōsecratus est magis venerandus. Quinque casus est. quare quotidie missa celebratur. cum tamē christus nisi semel passus est et tamē illud sacramētum est memoriale dominice passionis. Ibi respondet quod quatuor sunt cause illius sūm Innocentiū. Prima est. quod oportet semper paratam esse medicinam cōtra peccata quotidiana. vnde extra in de cōsecratōe dicitur sanctio ne secūda. caplo. vtz figura iteratq; quotidie oblatio. licet christus semel passus sit. quia quotidie peccamus. sine quibus mortalis infirmitas viuere nō potest. et ideo quod quotidie labimur in peccata quonidie p nob christus mystice immolat. Secūda cā. quonidie corpus christi sumitur habetur memoria passionis christi. vnde quonidie feceritis hoc in meā facite cōmemoratōem. ergo ut habeatur memoria passionis christi quonidie missa celebratur pro viuis et mortuis. Tercia cā est. ut nobis christus quonidie immatur sacramentaliter et nos ei spūaliter. Quarta cā ut vero agno lo ro tipici vtamur. quez iudei ad vespas cōuertēdo esurierunt. sū illō psal miste cōuertentur ad vespas et famem. patient vt canes. nam vbi veritas venit figura. i. vetus testamētū (quod fuit figura noui testamēti) cessauit. Alius casus ponatur. quod hostia fuisset eleuata in triduo mortis tūc dicitur bicat verū fuisset adorāda Ibi respondet quod triplex est adoratio. scz latría. ydolatria. et dulia. Latría est honor soli deo exhibitus. sed dulia dicitur seruitium impesum creature. sed ydolatria dicitur seruitium impesum ipis ydolis. Dicitur ergo quod illa hostia fuisset adorāda dulia adorde et nō latría. quia deitas fuit separata a sanguine. Alij autē dicunt quod corpus vel sanguis eius bene potuisset cōsecrari p tridui mortis et adorari oratōe latría. qz ex vi verborū deitas fuit vnita cum corpore et sanguine. Ultimo dubitaret quis de duobus sacerdotibus. quorū vnus simularet se celebrare et nō celebrarez prosper cōsecratam mortalis peccati. alter vero celebrarez cum cōscientia mortalis peccati propter timorē domini sui. Tunc querit quis eorum magis peccat et grauius Respondet quod ille qui simularz se celebrare. quia p hoc circūstātes cōmitterent ydolatriam ex eo quod adorarent creaturam. scz hostiā nō cōsecratam. vnde innocentius cum plura obijciēda remedia que veris dāis nis sunt grauiora proculdubio videtur magis offendere qui fraudulentiā presumere. sic ille qui se simularet celebrare et nō celebraret plus peccaret illo qui celebraret et nō simularet

¶ De collectis finibus et principiis eandem.

¶ In solēnitatibz. ¶ In celebratōe missę
¶ In summis festis ad missam dicitur vna.

Summula

vna s^a aliq^a collecta addita s^a aliq^a sci.

Tm collecta nisi sit coniuncta dici

Ista est pars executiua. Et diuidit in quattuor ptes principales. In p^ama determinat de diuino officio. videlicet de missa et de corpore christi. de sacra vinctioe et baptismate. In secunda parte principali determinat de matrimonio et de eius effectu. et de his que possunt impedire matrimoniu. In tercia determinatur de vita et honestate clericoru et de eoru impedimentis. s. de rapinis furcis et de alijs. In quarta determinatur de indulgentijs vbi q^ulibet pars incipit patebit. Dicit ergo magister sic pro prima parte. O sacerdos ecclesiasticus ordo hoc exigit. q^{uod} in summis festiuitatibus solus vna collecta debet dici in principio misse ante epistolam. sic cōsimiliter tñ vna collecta est dicenda in fine misse post cōmunione. quia vna alteri correspōdere debet. Et subdit ponendo exceptiōem dicēs. nisi in festo cadat festū alicuius sancti. tunc due collecte possunt legi sub vna cōclusionē. vt in festo omniū sanctorum etcij. Notāduz circa lrām. littera dicit (In summis festis) ad differētiā cōmuniū festorum. Pro quo sciendum. q^{uod} festa sunt triplicia. aliq^u sunt summa. sicut illa quattuor festa. natiuitas christi. pasca. penthecoste. et assumptio beate Marie virginis. de q^uibus habetur extra de penitētia et res^amissione. Et dicunt illa quattuor summa festa. quia paguntur cum magna solemnitate. et illa festa sunt duplicia. q^udam proprie dicta vt sunt illa immediate narrata. et in istis quattuor festis ob reuerentia dei non sepeliuntur corpora mortuorum propter luctū hominū. sed alia sunt festa summa cōmuniū niter dicta. sicut sunt omnia festa beate virginis. et festū omniū sanctorum et patronorū siue patronarū. qui vel que terram cōuertebant. In his omnib^{us} tñ vna dicit^{ur} collecta. nisi (vt dictū est) in isto festo cadat festum alicuius sancti. quia tunc due sub vna cōclusionē legi possunt. Exemplum vt p^{ro}ngit in festo natiuitatis christi. nā cōcurrunt festum Anastasij. sicut est in festo omniū sanctorum. tunc etiam festum sancti Celsarij pagitur. et ergo tunc due collecte sub vna cōclusionē dicunt^{ur}. Sed diceres. q^{uare} sanctus Celsarius nō cōphēditur sub numero omniū sanctorū. sed eius festum tūc specialiter pagitur. Ad hoc respondet q^{uod} hoc est ideo. quia post institutiōem festi omniū sanctorum sanctus celsarius fuit passus. Alia sunt festa mediocria et dicunt^{ur} illa que peraguntur in diuino officio et solemnitate nouem lectionum. vt festa omniū apostolorum. Michaelis sancti Nicolai. Katherine festū inuentiōis sancte crucis. festū templi vt est in dedicatōe. Alia sunt festa simplicia. vt vt sunt omnia alia festa cōmuniā que concurrunt in ecclesia dei. vt festum Elizabeth Dorothee et sic de alijs. et festa cōfessorum doctorū martirum et p^{ro}prium. Et ista adhuc sunt duplicia. quedam simplr nō celebrant^{ur}. vt festum sancti Francisci Egidij Antonij. et sic de alijs. Alia celebrant^{ur} ante p^{re}dictum. sed post populus nō prohibetur ab opere mechanico. vt ē festū Marię Augustini Georgij. et sic de alijs. Et ergo dicit magister. In summis festis. ad differētiā illorū simpliciu festorū et mediocriu Item notāduz. q^{uod} videris in textu (ad missam) vnde missa ēz vno modo a verbo introitus. et illo modo potest ēē participiū vel nōmē adiectiuum. et sic dicit^{ur} missa. iste est missus. delegatus. et sic non capitur hic. Alio modo capit^{ur} vt est

Festa sunt
triplicia

Raymundi

nomē substantiū. z tunc definit sic. *Missā* est diuinum officium ad salutem
fidelium z ad cōsecrationem corporis christi a sanctis patribus. s. a sancto
Petro z ab alijs institutū. quia ibi cōsecratur corpus z sanguis christi. z
illo modo etiam potest dici a verbo mittere teris. quia ibi filius dei mittitur
in altari. Secūdo quia ibi pces sacerdotis p manus angeli mittitur ad de
um. Item dicit notāter in lra (collecta) Pro quo sciēdum q collecta vno
modo est adiectiū z venit a verbo colligo is ere. z sic nō sumitur h. Alio
modo est nomē substantiū. z definitur sic Collecta est oratio in qua deo
loquimur z in loquendo vnumur ad impetrādum diuinū auxilium z gra
tiam diuinam. nam ille qui orat deo loquitur. z per hoc deo vnitur Item
notādum. q nō quilibet aptus est ad celebrādum missam. sed solus sacer
dos. Pro quo sciēdum q sacerdos a sanctis patribus definitur sic. Sacer
dos est homo masculus cōsecratus mēte ieiunus. mente z corpore mūdus
nulla occasione ppeccatus vni vel pluribus cōiunctus vel cōmunicat^o quo
ad vices z quo ad tempus determinatum z debite ordinatus. Hic tūgū
tur multa que requiruntur ad sacerdotem qui diuinū officiū mīse debet ce
lebrare. Primo requiritur q sit homo. qz angelus nō potest esse sacerdos nec
potest celebrare missam. Per hoc q dicit^r masculus excluditur femella. s. s.
mulier z monialis. Per hoc q dicit^r (cōsecratus) remouetur vna opinio here
ticorū. qui dixerunt q quilibet christianus deuotus possit celebrare missam
Per hoc q dicit^r (ieiunus) tūgūtur q sacerdos volens celebrare missam de
bet ieiunare a media nocte vsq post celebratōem. z ad hoc requiritur q dor
miam. nām maxime requiritur in tali officio q cibis corporalis sit digestus
et talis digestio maxime fit in somno. vt ex naturalibus manifeste habetur
Et ergo si sacerdos nō dormierit a media nocte. sic q mediam noctē vigi
lare incaute possit celebrare sequēti die. nisi hoc eēt q nō posset dormire p
totā noctem propter aliquā certam infirmitatem que impedit somnū. tūc
tene admittitur q in sequēti die celebrat. dummodo sit facta digestio Per
hoc aut q dicit^r (mente z corpore mūdus) vult q sacerdos volēs celebrare
debet esse mūdus ab omni peccato ne labijs immūdis tūgat z osculetur fi
lius pgnis. vnde dicit beatus Bernardus. O clerice quō labijs oscularis
filiū virginis quibus paulo ante oscularis es labia meretricis. videas ne
osculo filium virginis tradas. Per hoc q dicit^r (nulla occasione ppeccat^o)
vult q talis sacerdos non sit irregularis neq excommunicatus. Per hoc
q dicit^r (vni vel pluribus cōiunctus) vno modo intelligitur q debet habe
re vnum vl plures adiutores. Alio modo intelligitur q si nō sint plures ad
iutores. tamen adhuc pro nobis debet orare in communi. Nam licz ibi sit
nisi vnus minime sufficit tamen q ibi sint plures astantes. z ergo dicit oras
te pro me peccatore. Sed per hoc q dicit^r (quo ad vices z quo ad tempus
determinatum) vult q sacerdos non debet celebrare missam nisi in ecclesijs
et in locis cōsecratis. z si fiat alibi q hoc fiat cum consensu z licentia epis
copi. Sed p hoc q dicit^r (quo ad tempus determinatum) vult q celebratio
non fiat nisi in die z ante meridiem. nisi in festo natiuitatis domini. tūc vna
missa celebratur in nocte. Etiam dicit^r (debite ordinatus) quia sacerdos
volens celebrare debet esse sacris vestibus indutus z calciatus que requi
runtur ad missam. quia nullus dūcalciatus pōt celebrare missam. Alio

collecta

missa

Summula

hoc sic intelligitur .i. q. nō sit per saltum promotus ad sacros ordines. vt si post ordinem subdiaconatus vel accollatus cepisset ordinem presbiteratus. Item sciendum sū aliquos q. sex sunt p̄rutes missæ. Prima est q. si alius daret paup̄ibus om̄ia que haberet et cum hoc peregrinando pertransiret om̄ia spacia terre tātum ei nō proderet sicut si digne audiret vnam missam. et hoc cum tota mētis sue deuotione in statu gratie absq. peccatis mortalibus. Secūda virtus est. quia infra audirem missæ anime cōsanguineorum nō patiunt penam in purgatorio. Tercia virtus. quia infra audirem missæ homo nō efficit senex nec infirmabitur. Quarta virtus. quia post audirem missæ om̄ia que sumunt magis cōueniunt nature q̄ antea. Quinta virtus est. q. missa plus perit coram diuina maiestate q̄ om̄es orationes que fiunt in toto mūdo. quia est orō dei ergo est oratio capitalis. Capitalis em̄ orō preualet om̄ibus orationibus agitur et. Sexta virtus est. q. vna missa cum deuotione audita in vita plus valet q̄ ceterum post vitam. et hoc quo ad tria scz quo ad remissionem culpe. secūdo quo ad dimissionem pene. tercio quo ad augmentatōem gratie. ¶ Ultimo notāndus de casibus. Primus est. verum sacerdos excommunicatus potest cōficere corpus christi. Respondet q. ip̄m sacerdotē excommunicatū cōficere corp⁹ christi intelligit dupliciter. vno modo de iure. alio modo de facto. Modo dicit q. sacerdos excommunicatus de facto bene p̄ficat corpus christi. sed nō de iure. Et rō illius est. quia nulla pena iuris potest tollere illud quod datū est a iure diuino. q. inferius nō tollit super⁹. sed excommunicatio est pena p̄stita ip̄ius iuris. cōsecratio vero corporis christi solum data est a deo vela lege diuina. ergo excommunicatus potest cōficere corpus christi de facto. licet nō de iure. quia de iure exclusus est ab ecclesia. Secūdus casus est. verum sacerdos irregularis potest cōficere corpus christi. Respondet cōsimiliter q. potest cōficere de facto nō autem de iure. Nam ille potest cōficere corp⁹ christi qui habet illud in quo cōsistit vera cōsecratio et p̄fectio huius sacramenti. sed quilibet sacerdos irregularis est huiusmodi agens et. Vltim⁹ probatur quia ordo fundatur sup̄ characterē indelibilem qui manet in quolibet sacerdote. nō tamen potest cōficere de iure. quia sacerdos irregularis prohibitus est ab ecclesia. Tercius casus. verum angelus potest celebrare missam. Dato q. habet formam et materiam sacerdotis. Respondet q. nō. quia nulli angelorum dicitur est hoc. quotienscūq. facientis et. In quibus verbis christus iesus dedit auctoritatem cōficiendi corpus suū. Item dicit apostolus ad Hebr̄eos. Altare autem habemus de quo nō habent potestatem edes. re nisi qui tabernaculo seruiunt. sacerdotes. Etiam angeli nō habent characterem sacerdotalem. adeo cōficere nō possunt corpus christi. quia ad hoc q. aliquis cōficiat corpus christi requiritur auctoritas sacerdotalis. Ex quo sequitur q. homo est dignior angelo in isto seruitio. quia nō legitur in scripturis q. angelus in sacerdotem fuit ordinatus. Etiam homines sunt maioris auctoritatis q̄ angelum isto. et ideo sunt ip̄s angelis digniores. Quartus casus ponatur q. aliquis sacerdos sit mortuus. et post longū tempus cum diuina potentia resuscitatur a mortuis. nunquid ille potest cōficere corpus christi et celebrare diuinum officium missæ sine nouo ordine consecrationis. Respondetur q. in tali casu ip̄e resurgens a mortuis habet adhuc om̄ia.

Raymūdi

requisita ad psecratōnem. habet enī caracterem indelibilem qui est fundas-
metum totius ordinis sacerdotalis. et talis caracter nō tollitur p mortem.
Et ratio est. quia talis caracter est impressus īpi anime. ergo potest cōfice-
re. Quintus casus est. vtrū cōcubiniarius potest celebrare missam et cōs-
ficere corpus christi. Respōdetur q sic. immo de iure et de facto nisi manife-
ste esset abiectus ab eccia. Sextus casus. vtrum sacerdos scismaticus po-
test pficere. dato q habet debitam materiā et formā. Respondet magister
sentētiarum q nō. et rō eius est ista. quia quādo aliquis pficit corpus chris-
ti tunc deus et angeli assistunt cōficiēti. sed deus et angeli nō assistunt scis-
matico sacerdoti. agitur et c. Octia scismaticus sacerdos nō potest absolvere. er-
go nec pficere. In isto articulo recedūt doctores sacre scripture a magistro
sentētiarum dicētes. q nō sacerdos scismaticus de iure nō potest conficere
corpus christi. potest tamē de facto cōficere corpus christi. Et rō theolo-
gorū est. quia habet caracterem indelibilem qui ab eo nō potest tolli. igitur
potest cōficere. Ad rationes respondet ad pnam. q quis deus et ange-
li nō sunt pntes quo ad meritum pficientis. tamē sunt vtrūq ibi quo ad me-
ritum et effectum sacramēti. Ad secundam respondet q nō est simile de pote-
state absolūendi et cōficiendi. Septimus casus est. vtrum sacerdos de g-
datus potest cōficere corpus christi. Respōdetur p magistrum sentētiarū
q nō. et cum eo cōcordant omēs iuriste. sed doctores sacre scripture ab eo
recedunt. quia debemus magis pie q crude et impie loqui cū theologis. q
degradatus p̄biter potest cōficere corpus christi. dum nō habeat debitā
materiā et formam verborum. Vel dicatur ppter iūritas. q sacerdos de g-
gradatus potest ad minus cōficere corpus christi de facto si in casu nō pos-
test de iure. Octauus casus est. vtrū sacerdos portat spēm panis vel cor-
pus christi. Ibi respondet q sacerdos portat solū spēm panis. sed christus
ibi seipm portat mouet et leuat. Et rō est. quia indiuisibile et supernaturale
prope non potest portari moueri vel leuari altero. Ex isto sequitur q sacer-
dos in altari est eleuans. p̄prie spēm panis solum.

in celebratōe. p defūctis. s. vna legere

In defunctorum collectam dicere missa

vel de scō

s. collēa. id est legi a vltimā

De sanctis poteris. tamen illa penultima fiet

tu sacerdos

s. missas

Sic econuerso dum pro viuis celebras fac.

In ista parte auctor determinat de collectis dicēdis in missis defunctorū.
Et diuidit in duo. pmo facit hoc quod dictum est. secūdo determinat
de collectis dicēdis in missis viuiū. Secūda ibi (Sic et econuerso)
Quo ad pnam partem dicit sic. quicūq celebras missam p defunctis tu
pores dicere vnam collectam de sanctis. sic tamē q illa sit penultima. i. vlti-
ma sine vna. et hoc sic sub hac forma. q sacerdos pmo habeat collectam de
mortuis quā totaliter debet concludere. et post hac iterum vnam de mortu-
is. et vnam de sanctis. et demum vltimā pro defunctis. Sic econuerso qn
celebratur missa pro viuis tunc potest interponi vna collecta pro mortuis.

Summula

ita tamen q̄ etiam sit penultima. ¶ Notandum ex quo hic facit men-
tionem de missa defunctorum. Dubitaret ergo quis. vtrum missa de san-
ctis celebrata prosint ip̄is mortuis instantum ac si missa legerentur pro def-
unctis. Respondetur q̄ quantum ad oblationem sacramenti. tunc eque
valet missa de sanctis ip̄is defunctis sicut missa pro defunctis. Sed quan-
tum ad om̄ia alia tunc plus valet missa defunctorum ip̄is defunctis q̄ mis-
sa de sanctis. In his tamen pensanda est deuotio sacerdotis celebrantis.

¶ Item queritur. vtrum missa vel bona opera pro defunctis valent ani-
mabus que sunt in celo vel in terra vel in inferno. Et videtur q̄ nō valent
aliquibus illarū. q̄ nō istis que sunt in celo patet. quia anime in celo existens
res non indigent suffragio. ex quo sunt in perfecto gaudio sine omni pena.
Unde iniuriam facit sanctis qui orat pro eis. vt dicitur extra de celebrati-
one missarum. q̄ anime in celo existentes nō indigent aliquibus remedijs.
quia sunt sine omni peccato. z cum hoc in maxima saturitate dilectionis p̄-
sistunt. Nec illa suffragia valent his animabus que sunt in inferno. quia ta-
les nō habent aliquam spem redemptionis. eo q̄ in inferno nulla est redem-
ptio. Nec illa suffragia valent animabus que sunt in terra sive in purgato-
rio. quia nullibi in theologia expressum est z approbatum q̄ aliquod sit pur-
gatorium. Sed in oppositum illius est ordinatio sancte matris ecclesie.
que ordinauit q̄ quotidie fierent suffragia ip̄is defunctis in salutem. de q̄
habetur secūdo Machabeorum duodecimo. Sancta z salubris est cogi-
tatio pro defunctis orare. Pro quo notandum q̄ multi heretici existis-
sant solum esse duas vias post hanc vitam. videlicet ad celum vel ad in-
fernum. sic q̄ quandoquē aliquis moreretur. q̄ tunc immediate anima ei⁹
vel ascenderet in celum vel descenderet ad infernum. z tertiam viam vi-
delicet purgatoriū negabant. Dicebant em̄ q̄ talia suffragia mortuorum
sacerdotes propter lucrum inuenissent. Et si dicitur eis q̄ hoc sit approba-
tum per doctores sacros. tunc ipi dicunt q̄ tales doctores qui posuerunt
fuerunt sacerdotes. z ideo suspecti sunt in hac parte. Sed tamen oppositū
est tota dispositio sancte matris ecclesie que concedit tertiam viam. videlicet
purgatorium. Et hoc potest persuaderi tali ratione. quia si non esset purgas-
torum deus esset iniustus iudex. consequens est falsum. Sed q̄ hoc seque-
retur probatur sic. z ponatur talis casus q̄ sint duo homines quorū vnus
sit bonus z sine omni peccato. z alius malus z occisor per totum tempus
vite sue. z q̄ idem malus homo in extremo termino sue vite confiteret om-
nia peccata sua. Et tunc vterius ponatur q̄ ambo moriantur. tunc que-
ritur an anima illius mali hominis transit ad celum vel ad infernum. Nō
potest dici q̄ transit ad celum. quia tunc sequeretur q̄ deus esset iniustus iu-
dex. quia iste qui fuerat bonus p̄ totam vitā suā similiter z ille qui malus
fuit p̄ totā vitā. z sic haberent simile meritum. quod esset iniustum. Nec po-
test dici q̄ anima illius mali hominis transiret ad infernum. quia confessus
fuit peccata eius grauissima z poenituit z contriuit de omnibus forfactis
atq̄ delictis. sed satisfactionem pro his nondum fecit. Et ergo relinquitur
q̄ vterq̄ est dare medium per quod fit satisfactio pro peccatis mortalibus
oblitis. z pro omnibus alijs peccatis hic confessis z contritis pro quibus
tamen non est adhuc satisfactum. Et illud medium sū sanctam matrem :

Raymundi

ecclesiam est purgatorium in quo purgantur anime postquam decedunt que hic pro peccatis non satisfecerunt. Istam rationem heretici subtiliter solvunt nam quando arguitur quod sic sequeretur quod deus esset iniustus iudex. ipsi heretici negant consequentiam ad probationem. ut si ponatur quod sint duo homines scilicet. ut supra qui similiter transeunt ad celum. dicunt quod licet transeant ambo ad celum propterea deus non est iniustus iudex. quia tales non habent equalem gratiam. eo quod non habent equale meritum. et sic heretici dicunt ulterius quod iste sint rationes sophistice quas non curant. et ideo propter tales hereticos summe necessarium est omnes sacerdotes esse logicos. quia aliter multum faciliter deciperentur ab hereticis. unde presbiteri habent quod gratia dei nulli debetur nisi qui sua peccata deplangit. ad dicta satisfactione. et ergo si his sit sola confessio et peccatorum contritio. et homo tunc moritur adhuc gratia dei huiusmodi non debetur nisi etiam cum hoc sit satisfactio. modo illa satisfactio post recessum in viam universae carnis non potest fieri in celo. nec etiam in inferno. ergo oportet quod vivat ibi medium per quod talis satisfactio potest fieri. et illud est purgatorium. Unde fundamentum hereticorum est. quod purgatorium non est approbatum in sacra scriptura. sed tamen hoc est falsum. Unde ad hoc quod purgatorium sit tenendum multipliciter adducitur scriptura. Primo per auctoritatem veteris testamenti. ut legitur in libro secundo machabeorum duodecimo ubi dicitur. Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut a peccatis absolvantur. sed notandum est quod tales orationes non subveniunt animabus beatis que sunt in celo. quia ille sunt in sempiterna requie. nec etiam subveniunt animabus que sunt in inferno. nam tales redemptionem non sperant aliquam. Relinquitur ergo quod orationes pro defunctis facite prosint animabus in purgatorio existentibus. Et patet hoc idem auctoritate sancti Augustini. Gregorii. Leisebii et aliorum doctorum qui per multa mirabilia miracula declarant esse purgatorium. Unde dicit beatus Gregorius in libro de allegoriis quod purgatorium superat omnem penam corporalem. quia nulla pena est maior purgatorii pena. ergo manifeste concluditur quod purgatorium est ponendum.

¶ Item dubitatur. in quo loco est purgatorium. Ad hoc respondet doctor sacre scripture distinguendo quattuor habitacula et mansiones. Prima mansio est inferus simpliciter. scilicet in centro terre in quo concurrunt omnes putredines totius mundi. que quidem mansio inferus nuncupatur in qua mansionem detinentur anime peccatrices decedentes in peccatis mortalibus. et iste eternaliter sunt damnate et perpetuis cruciatibus dedite quia ibi inhabitat horror sempiternus. Secunda mansio est supra infernum in qua habitant seu detinentur parvuli non baptisati morientes in peccato originali. et isti non puniuntur aliqua pena sensibili. sed eorum pena est solus illa quod eternaliter carent visione dei. Tercia mansio est purgatorium. in qua mansionem sunt illi qui moriuntur seu decedunt in peccatis venialibus vel in peccatis mortalibus obliis. vel qui pro omnibus peccatis commissis et confessis penitentiam non compleverunt. et si compleverunt non tamen satis devote et contrite. et isti habent spem redemptionis. et isti sunt pro quibus celebrantur misse et pro quibus fiunt suffragia elemosine et communes ipsarum ecclesiarum orationes. Quarta mansio est alius levior et diutius abrahæ et

Summula

ad istam venerunt ante legem nouam patres antiqui morientes sine peccato mortali. de qua dicit dominus in euangelio de diuites et leproso. Luce decimo sexto. Factum est autem ut moreretur mendicus et portatus est ab angelis in sinum abrahe. Sed tamen illa mansio destructa est per christum. quia christus post suam resurrectionem illam mansionem destruxit et omnes animas ibi dephensas in vitam eternam perduxit. Item ex quo hic fit mentio de suffragiis mortuorum. tunc dubitaret quis que tamē sunt illa suffragia que animabus prodesse possunt. Respondet beatus Gregorius. quod sunt quattuor. videlicet pces. missę. elemosine et ieiunia. Per ista enim quattuor minuantur peccata in purgatorio. vñ? Quis pces dona ieiunia quattuor ista. Absoluunt animas quas ardens detinet ignis. Item dubitat. vñ? pena purgatorij sit equalis pene infernali. Respondet quod sic quantum ad tormentum. sed tñ illa est de iura. quia pena purgatorij est temporalis et transitoria. infernalis vero eterna. Et tñ iste in purgatorio habet consolationem propter spem redemptionis. iste autem que sunt in inferno nullā habent consolationem. quia sciunt se esse eternaliter damnatas. Item queritur. vñ? pena in purgatorio sit maior pena torius mundi. Respondetur communiter loquendo tñ pena purgatorij est maior et crudelior omni pena huius mundi. sed tamen potest esse minor quandoque iuxta quantitatem criminis. Item vñ? ignis purgatorij sit corporalis vel spiritalis. Respondet sñ beatus Gregorius quod in purgatorio est ignis corporalis qui est idem ignis in specie cum igne infernali. Sed diceret quis. inter agens et patiens debet esse proportio primo de generatione. scilicet inter corporale et spirituale non est proportio. ergo anima non punitur igne corporali. Respondet. naturā hoc bene est verū quod concludit per argumentum. sed anima patitur ibi ex diuina admissione et ordinatione et non naturā. Item queritur vñ? purgatorij maneat post nouissimū diē. Respondet sumptim quod non. quia deus et natura nihil faciunt frustra. primo celi. sed post nouissimū diē nulla erit pena transitoria. sed omnis anima aut saluatur aut damnatur. si saluatur. tunc ascendet in altitudinē summe deitatis et vere beatitudinis. si damnatur tunc descendit in profunditatem inferni. igitur pro tñc poterit frustra purgatorij. Quia querit. vñ? celebrare missam pro anima vna uiuet omnes alias animas. Respondetur quod celebratio pro vna speciali anima generaliter prodest omnibus animabus existentibus in purgatorio quo ad liberationem. sed tamen illi anime specialiter prodest quo ad honorem. Exemplum sicut candela ponitur ante principem ad eius honorem. tamē omnibus assistentibus lucet. Item queritur vñ? peccator existens in mortali peccato bonam operationem pro defunctis faciendo possit animas absolueri a pena purgatorij. Respondetur aliquem facere bona opera pro defunctis intelligitur dupliciter. Uno modo sñ se et absolute. Alio modo in quantum est minister ecclesie. primo modo si peccator existens in peccato mortali facit aliqua bona opera pro defunctis sñ se et proprio mero et motu et non in virtute ecclesie. tunc illa suffragia non prosunt animabus in purgatorio existentibus ut dicit sanctus Thomas de aquino. Si vero illa operatio per huiusmodi hominem fieret in quantum est minister ecclesie. et est in numero fidelium. tunc eius suffragia prosunt anime. Item queritur vñ? purgatorium sit pars inferni. Respondetur

Raymundi

q purgatoriu est duplex scz spale 2 puatiu. Et tuc viteri dicat q purgatoriu speciale est puatiu ipi inferno 2 ad illud mittunt aie que de pmi m lege sunt puniende. Et illud pr p beatu gregoriu in libro de allegorijs vbi dicit q cu eode igne purgatur. Sz purgatoriu puatiu fm beatu gregoriu est in diuersis ptrib mundi na qda aie puniuntur in glacie qda in aere qdam in siluis qda in deserto qdam in sterqlinijs 2 sic de alijs ptrib huius mundi. Itē qritur qre christus descendit ad inferna. Respo det sanctus thomas de aqno. dices q sicut christus verus ho factus venit in huc mundu vt p penitentiā corpalem esset lumē mundi sic ad infernu venit p diuinitatis maiestare vt esset lumē sanctorū patrū in limbo inferni existentū qz christus defunctus fm humanitate iuit ad inferna potēter 2 redemit omnes q in hoc mundo nō ppta volūtare sz humanitatis fragilitate ceciderūt in peccata sicut erāt sancti patres 2 pphete 2 psumiles. Item qrit quter christus descendit ad inferna an tuc defuit angelis in celo. Ad hoc respōd3 sanctus augustinus q quis christus verus deus 2 ho fuit i hoc mundo tamē p sentia diuinitatis 2 claritatis eius nūq defuit angelis in celo 2 ergo vt vult sanctus augustinus q taliter christus descendit ad inferna claritas te 2 potētia quali corā angelis fulgebat in celesti hiererachia. Itē qritur verū hū (q nō ppleat satisfactōem in vita pñci 2 cū hoc mouētur an iuste puniant. Responoet q illi q nō ppleat penitentiā in pñci vita 2 si moriuntur iuste punient pena purgatorij qz dicit magister in sentētijs. Purgadus est igne purgatorij q in aliō seculū detulit fructū pfectionis. De illo igne purgatorij dicit beatus augustinus q ignis purgatorij si nō sit eternus mīto tū mō grauis est fugat em omne penā quā hō vnq passus est vel pati potest in hac vita. Sicut em depictus ignis ad ignē realē se h3 sic si ignis pñcis seculi infernali pparatur sed de carcere infernali eterne damnatōis dicit in quodā sermone. Carcer est homini qm manibz 2 pedibz vinculat sed penator qm tenebris pñcis includit. Penalisissimus tū qm pñcis fletibz et densis stridoribz angustiat. Talis est carcer infernalis de q dicit matthei vicesimo 2o ligatis manibz 2 pedibz mittite eū in tenebras extertooes ibi erit fletus 2 stridor dētiū. In isto igne eterno diuersi sunt tortores. vñ merite dicit. Sūt ibi tortores serpentibz horridiores. Deformes nigris nō ad verbera pigri. Nūq lassant sz sp ad hec renouant. De tali em igne nulla ē redēptio absolute loquēdo licet bene de igne purgatiōis vt supradictū est. Itē qritur quare sacerdos an collegram saluat populū dicēdo domine vobiscū. Populus respōdet 2 cū spiritu tuo. Ad hoc est dicēdū q hec saluatio domini vobiscū sumpta est ex libro Ruth. capitulo 2o vbi legitur q boos saluauit mēsores suos. Et essententia illius domini vobiscū. id est in petitionibus bonum tribuat affectum vt in vobis maneat pces vestras exaudiat gratiā pferat 2 pmiā tribuat 2 chorus responder 2 cū spiritu tuo id est dominus sit in te qui spiritū tuum innotuat qui sit in visceribus tuis quia nō exaudiat pces illius qui nō spiritū eum sanctū rectum habz qsi chorus 2 populus dicat tu nobis hoc opas dicēdo domine vobiscū ideo nos dicimus 2 cū spiritu tuo sit dominus vt valeas nobis hoc impetrare. vel potest dici q p hoc quod dicit chorus cū spiritu tuo datur intelligi q sacerdos debet esse totus spiritualis.

Summula

¶ sit sensus et cum spiritu tuo. id est dominus qui est in ore tuo sit etiam in corde tuo et in mente tua. Deinde sacerdos dicit. Oremus in signum quod christus in orto tristis et merens patres rogans ut auferret a se calicem passionis amarissime quem bibiturus erat dixit discipulis suis orate ne intretis in tentationem. ut habetur mathei. xvi. capitulo.

Item queritur quare collecta sequitur kyrieleyson et gloria in excelsis cum legitur missa. Dicendum quod ratio ordinis illius est ista quoniam nunquam fieri potest recta aut vera petitio ad dominum deum nisi mens precantis fuerit humiliata et propterea ab omni superbia atque vana cogitatione alienata quoniam humilium cor deus non spernit sed exaudiat iuxta illud psalmiste. Cor contritum et humilium deus non despicies. Sed huiusmodi humilitatio significatur cum canitur aut legitur kyrieleyson quod interpretatur dos imine miserere. Secundo debet fieri quedam eleuatio mentis perentis in deum ut tota eius cogitatio in deum flectatur quod significatur cum legitur aut canitur gloria in excelsis quod est laus angelorum per quam laudem mens hominis eleuatur et in deum totaliter tendit et tunc sequitur petitio que fit in collecta.

est aliquid sicut in diuinis. i. p. noiat. i. postea
Si collecta patrem pronunciat ut tamen infra
i. memoria. i. filij sicut collecte. i. p. cludas sicut dominum nostrum iesum et

Ventio fit proles in fine legas per eundem

i. memoria. i. filij sicut nostrum iesum et. i. p. clude

Ventio si nulla sit proles per dominum dic

i. p. p. onit sicut collecta. i. filij. i. sine merito facta de pre

Si precedit in hac nominatione sine patre
sicut et regnas et. i. finit. sicut collecta

Qui cum patre deo viuus concluditur ista

sicut spiritus sanctus deus. i. p. cludas. i. si merito sit de spiritu sancto

Eiusdem dicas si spiritus intus habetur

In hac parte raymundus determinat de collectis dicendis etiam in alijs festiuitatibus et diuidit in duas partes. In prima determinat de fine collectarum in secunda determinat de principijs collectarum. Secunda ibi. Omnibus oremus. quantum ad primam partem ex littera eliciuntur quattuor regulae. Quarum prima talis est si aliqua collecta dirigitur ad patrem et in ea sit mentio de persona filij tunc debet concludi per illud relatiuum per eundem dicendo per eundem dominum nostrum iesum christum, et. Secunda regula si in aliqua collecta sit mentio de solo patre et non de filio tunc in fine illius collecte debet legi per dominum nostrum ut patet in omnibus collectis dominicalibus et ferialibus sicut in parte domine parte peccatis et. Tercia regula est si in aliqua collecta mentio fit de solo filio et non de patre tunc talis collecta debet sic concludi qui cum patre deo viuus et regnas ut patet ibi. Deus qui crucem sanctam ascendisti ibi solum fit mentio de filio quia filius ascendit crucem ergo debet sic concludi sicut dicit regula. Quarta regula quandoque sit mentio de spiritu sancto tunc in fine illius collecte

Raymundi

Debet poni illud relatiuum eiusdem vt patet in hac collecta deus qui co-
da fidelium ibi naq; fit mentio de spiritu sancto ergo debet sic concludi p
dominum nostrum iesum christum filium tuum qui tecum viuit 2 regnat in vni-
tate eiusdem spiritus sancti 2c.

¶ Notandum q; vltra illas regulas in littera positas ponuntur alie res
gule quarum prima est ista quando in principio collecte fit mentio de pa-
tre 2 in fine de filio 2 de spiritu sancto tunc talis collecta debet conclu-
di p eundem quo ad filium 2 debet addi eiusdem quo ad spiritum sanctum.
vt sic per eundem dominum nostrum iesum christum filium tuum sic q;
in fine addatur eiusdem spiritus sancti 2c vt patet ibi omnipotens semp-
piternus deus. Secunda regula est quicunq; in aliq; collecta fit mentio de
filio 2 de spiritu sancto tunc talis collecta debet concludi per eundem quo
ad filium 2 debet addi eiusdem quo ad spiritum sanctum. vñ? Per dos
numum dicat cum pater presbiter erat Cum chr. stum memorat per eun-
dem dicere debet. Filio si loqueris qui viuis dicere debes Qui tecum sit
sit collecta finis in illo Si spiritus almus eiusdem dicere debes. Alia
regula in quacunq; collecta ponitur illa dictio verbum redemptor vel vni-
genitus tunc semper talis collecta debet concludi per eundem 2 ratio illis
us est ista quia illa mentio facit de filio.

Item notandum q; omnes collecte simul concluduntur per illam clau-
sulam per dominum nostrum. Et ratio est quia etiam oratio nostra de-
bet fieri in nomine filij ad patrem vnde in euangelio Iohannis decimo ser-
uo dicit dominus Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis.

Item notandum collecta proprie dicitur eo vocabulo quia antiquitus
quando romani voluerunt transire cum reliquijs tunc ipsis venientibus
super populum collectum talis collecta dicebatur sicut verba orationum
dicebantur que verba postmodum dicta collecte a populo appellaban-
tur vel aliter de collecta quia ipse sacerdos collegit omnes orationes chris-
ti fidelium 2 petiit pro omnibus christifidelibus in fide catholica existen-
tibus 2 sic ratio ne illius petitionis in conclusione dicitur collecta.

Item ex quo hic fit mentio de collectis dicendis in missa tunc neces-
sarium est vt sciatur numerus collectarum in diuino officio dicendarum
et aliquis ex ignorantia huiusmodi numeri in errorem incidat qui sumos
in opere iu tam summos diuinoq; officio precauendus est.

Pro quo sciendum q; numerus collectarum in diuino officio in ille di-
cendarum semper debet esse impar sic q; nunq; dicantur due collecte quattuor
vel sex sed vna vel tres vel quinque vel septem vna semper vnitatem ecc-
lesie sed tres propter reuerentiam trinitatis. Sed quinque propter quinque
vulnera iesu christi 2 septem propter septem petitiones quas christus do-
cuit 2 illum numerum nullus excedere debet ne astantes ardeantur.
Sed tamen beatus gregorius facit exceptionem dicens si in summo festo
occurrit aliquod festum tunc possunt legi due collecte sub vna conclusio-
ne sicut in die stephani protomartyris vbi prima collecta legitur de sanc-
to secunda de natiuitate christi similiter in die innocentium leguntur tres
duo collecte prima de innocentibus secunda de natiuitate christi. tertia
de sancto iohanne quarta de sancto stephano.

Summula

Item norandū sacerdos dicens aliquā collectā discoopro capite dices
re debet. Et similiter p̄sul siue episcopus infulā deponere debz et debet re
nere vultū p̄sus oriētē et stās eleuatis manibz. Dicit p̄mo q̄ dz stare disco
opro capite in signū illius q̄ mundus debet esse ab omni peccato et debz ha
bere verā intentiōem ad ipm deū et specialiter p̄pter illud q̄ inter deū et sa
cerdotē nullū debet esse mediū sz debent esse vniti in celebratiōe tanti di
uini officij. ideo in signū huius vnionis discooprus esse debz. Item dicit
retinere vultū versū orientē in signū ortus ipsius filij dei qz parer in diu
nis nō iudicat quenq̄ sed omne iudicium dedit filio suo ideo ad reuerenti
am sui ortus et natiuitatis tunc omnes oratiōes in diuino officio misse fi
unt versū orientem. Item debet stare extensis manibus quia sicut qū
moyses orabat p̄ra aduersarios suos exodi septimo tunc duo renuerunt
ei brachia et sic adhuc in romana ecclesia cum dominus apostolicus cele
brat tunc duo sustinent ei manus in signū huius q̄ christus filius dei p̄
debat in cruce extensis manibus.

Item norandū q̄ in fine cuiuslibet collecte dicit p̄ omnia secula seculorū
quod multis modis exponit vno modo p̄secutiue vt p̄ omnia secula
seculorū id est p̄ omnes generatiōes nunc et in futuro quia filius dei semp
regnat cum patre suo in qualibet generatiōe. Alio modo sic exponitur
per omnia secula seculorū q̄ fiat ibi anthonomasia id ē excellentia vt dicit
m^o cārica cāricorū secula seculorū. Tercio mō sic exponit p̄ oia et c. sicut fili
regnat ab eterno cum patre sic adhuc regnat p̄ omnia secula seculorū id est
in eternū et vltra. Et tunc chorus respōdet Amē et hoc mō exponit dupl
vno mō. put respicit ipsam oratiōem et tūc est sensus sicut vos opratis in ora
tione petēdo sic etia oprat q̄ fiat. Alio mō exponit. put respicit p̄clusionē
oratiōis et tūc est signū p̄firmatiōis vt amē i. vez est qd tu dicis videres q̄
filius in eternū regnat cū patre. Sz dices q̄ hoc additur in collectis
Respondet q̄ hoc addit p̄pter aliquos viles hereticos q̄ dicūt q̄ lucifer
q̄ detentus est in p̄fundo inferni adhuc regnaturus. et q̄ leuari debeat
ad astra et regnare i secula seculorū mō p̄pter illā heresim destruedā iddit illa
clausula collectis in quibz p̄cludit q̄ xps cū patre sit regnaturus in secula
seculorū. Ultimo est norandū de casibz. Prim^o casus est iste si sacerdos
infra canone p̄pter aliquā magnā debilitatez corporis recederet de altari
verum alter sacerdos p̄t p̄pō missam p̄ficere. Respōdet q̄ si dubiū ē an
talis hostia sit p̄secrata a tali sacerdote an nō et si in casu esset p̄secrata. tūc
ip̄a debet reseruari in loco p̄secrato sic q̄ tunc alter sacerdos potest incipe
de nouo missam et p̄ficere alterā hostiā cum p̄ma p̄pter dubium remouen
dum et ratio est qz vnū sacramētū debz p̄fici ab vno sacerdote vt ministro
et sic tūc eodē modo dicendū est de sanguine christi. Secundus casus est
iste si sacerdos p̄ficeret corpus christi et si eum inuaderet magna infirmiz
tas ita q̄ moreretur circa altare tunc dubiū esset verū alter sacerdos possz ac
cedere p̄plendo p̄mi misse. Ad hoc respondent antiqui q̄ non est necessē
in tali casu missam a p̄ncipio inchoari. Si autē aliquis sine necessitate absq̄
p̄iculo mortis nō p̄ficeret missam inceptam tunc talis peccat mortalit
ter et deberet excommunicari. Alij respondent ad casum et melius q̄ si sa
cerdos moreretur post p̄secratiōem tunc talis hostia debet p̄seruari et loco

Raymnnndi

consecrato et tunc alter sacerdos potest accedere et incipere missam de nouo
 Ex quo sequitur quod si sacerdos ante eleuationem hostie interficeret tunc talis
 hostia deberet reservari in loco consecrato et non deberet alter accedere ad
 faciendum istam missam Tercius casus si animal brutum rateret ho-
 stiam consecratam et comederet ipsam verum tale animal comederet verum
 corpus christi Responderetur secundum beatum innocentium quod non quia quicun-
 que animal vel aliquod animal brutum comederet tunc amplius desinit esse
 corpus christi ubi nota quod quicunq; non bene custodiret sacramentum talis
 debet penitere quadraginta diebus Sed quando tale sacramentum per-
 diderit tunc debet penitere ultra ut habetur extra in decretis. Quartus
 casus si sacerdos leuaret corpus christi et veniret coluba vel alia avis et
 reciperet corpus christi de manibus sacerdotis verum talis avis esset ex-
 communicanda et videtur quod sic quia omne committens sacrilegium est excommu-
 nicandus Sed illa avis est huiusmodi ergo etc. Ad hoc responderetur quod illa
 avis non sit excommunicanda et ratio est quia sola animalia rationabilia sunt
 excommunicanda sed hic avis non est huiusmodi igitur etc. Quintus cas-
 sus est esse verum aliqua sunt impedimenta que possunt impedire sacerdo-
 tem ne corpus christi digne perficeret Responderetur quod duplex est impedi-
 mentum nam primum impedimentum oritur ex pena. Secundum autem ex culpa
 modo pena est duplex scilicet canonica et naturalis nam pena canonica dicitur
 excommunicatio ecclesie phibitio et officij expensio pena naturalis illa fun-
 datur super defectus naturales istius corporis sicut est carentia brachij et ce-
 citas visus Sed culpa etiam est duplex nam quedam est culpa mortalis et que-
 dam venialis modo secundum hoc responderetur ad casum predictum quod culpa mortalis
 impedit sacerdotem quod non potest digne celebrare. Nam si celebraret in
 culpa mortali tunc ipse duplicaret peccatum mortale nam unum peccatum
 mortale committeret in sumendo et aliud committeret in perficiendo Sed cul-
 pa venialis non impedit sed de primo impedimento dictum est prius in casu
 bus quo apud primam partem. Sed secunda eius pars nota est de se. Sextus
 casus viri viciatus vel mutilatus in una manu potest celebrare Respon-
 detur quod si talis mutilatio sit notabilis tunc non potest celebrare nisi papa se-
 cum dispensauerit si autem illa mutilatio non est notabilis sic quod potest stare si-
 ne scandalo populi tunc potest celebrare missam Et specialiter si illa mu-
 tilatio esset in pollice tunc ille non debet celebrare et illud habetur plenius
 extra in de corpore viciato capitulo glorificato ubi legitur de quodam abbas-
 se qui fuit priuatus officio suo propter defectum manus. Septimus casus
 verum mutilatio digitorum impedit celebrationem. Respondetur quod sicut
 prius extra de corpore viciato presbiter quod non nam ibidem dicitur quod si aliquis
 caret pollice vel indice quod non posset celebrare quia non posset fieri sine scan-
 dalo populi sed carentia aliorum digitorum siue mutilatio non obstat.

Septimus casus verum carens testiculis siue virilibus per abscissionem
 potest celebrare missam. Respondetur quod aliquis caret virilibus duplici-
 ter. vno modo propter medicinam videlicet ut posset euadere lepram vel ali-
 am infirmitatem ita quod testiculi ei sunt abscissi gratia necessitatis tunc po-
 test celebrare missam. Alio modo aliquis caret virilibus sine necessitate
 ita quod priuatus est eis propter euicare fornicationem siue actus meretricios tunc

Summula

talis debet licitari ab omni officio et dignitate sacerdotali ut habet extra
de corpore viciato presbiter. Bonus casus est vix macula oculi vel clau
dicatio pedum impediat celebratorem Ad hoc respondetur quod si talis claudi
catio pedum esset valde notabilis videlicet quod non posset bene stare pres
biter sine baculo circa altare tunc impedit celebratorem. Si autem clauda
tio eius non esset notabilis nec esset scandalum populo tunc impedit. Simi
liter dicitur si macula in oculis est notabilis ita quod ipse sacerdos non potest discer
nere litteras tunc impedit celebratorem. Si autem illa macula non est notabilis
tunc etiam non impedit celebratorem misse. Item ex quo dicitur in cantico qualis pas
ter etiam filius talis spiritus sanctus et paulo post omnipotens pater omnipot
ens filius omnipotens spiritus sanctus Quare ergo aliquis oratio non dirigat spiritui
sancto ita bene sicut patri et filio Respondetur quod spiritus sanctus donum dicitur. Unde
illud donum promittens christus discipulis dixit si paracletus. id est spiritus sanctus
quem pater mittet in nomine meo modo a dono non perit sed a largitore domini quere
re. Item diceret quis quod sacerdos se habere debeat legens collectam in
missa Respondetur quod debet eam legere in dextera pre altaris cum ratio est
quod per dexteram bona eterna et per sinistram bona temporalia designant ut desig
netur quod eterna et spiritalia dona petere debemus. Iuxta illud primum quod
regnum dei ideo dicitur in dextera pre. vel etiam ideo quod orationes in nomine christi fiunt
quod sed ad dexteram dei ut habet per beati matheum ideo in dextera pre debet
dici. Quia ad preem orientalem eleuatis manibus et capite denudato ut dicitur
est. Et quod debet dici versus pre orientalem quod fit propter multas causas Primo
propter illuminationem ut fecimus quod illuminatio mentis nostre est a deo sicut lux
men venit ab oriente. Secundo quod orientes est nobilior pars orbis Tercio propter opera
nobiliora quam magis apparere in oriente quod ibi mori celi incipit. Alter dicitur per dominum da
malesum quod oramus spiritus orientis triplici de causa primo ut terram nostram scilicet patriam
suis terrestrem ubi posuit fuit per dominum homo nos affectare deuotem quod est in pre orien
tali. 2. ut christum crucifixum qui fuit stans in cruce spiritus orientis attendamus. 3. ut
ipsum venire ad iudicium ibi expectare intendamus de quo dicitur ascendit super celum ad
orientem et ab illa parte dicitur venire ad extremum iudicium iuxta illud venit quem
admodum vidistis eum.

De consecratione corporis et sanguinis christi

Idcirco constituit dicere inhibemus
Omnibus oremus exorcistis prohibemus
scilicet collecte scilicet nostrum id est non admittit

Hic ego non finem concludere per dominum deo

Sed per eum qui venturus est iudicare per signem

Per dominum prima finita quattuor addas

scilicet collectas sub una pelusione summum

Sive duas misse collectas si tibi festum

collectas scilicet in summis festis

Occurrit nullas ut supradiximus addas

In ista parte magister determinat de principibus collectarum et diuidit

Raymundi

tur littera in duas partes Nam pmo facit facit qd dicitur in c. in scda parte determinat de collectis communibus dicendis in c. in mimb⁹ festiuitatibus Secda ps ibi p dominu pma rē Et legat littera simul volēs nos inhibere fm q dicit in decretis 2 in iure q nullus exorcista debet dicere in pncipio collecte oremus nec in fine debet dicere per dominum nostrum sed in fine collecte debet dicere per eum qui venturus est iudicare viuos 2 mortuos 2 seculum per ignem. Deinde magister subdit de collectis dicendis in cōmunibus festiuitatibus dicēs quādo presbiter in communibus festiuitatibus finit pma collectaz ad quam sibi respōsum est amen Si tūc quattuor vel duas vult legere collectas hoc debet fieri sub vna conclusione. Et hoc nunq debet fieri in summis festis quia ibi tantum vna collecta debet dici vt supra dictum est. Circa litteram notā dum Ordines sunt duplices nam quidam vocantur ordines minores 2 reliqui vocantur ordines maiores Ordines minores sunt quattuor: quorum primus vocatur hostiarius 2 ille habz nomen suum ab hostio siue a ianua. Et officium illorum est q debent hostium sancte matris ecclesie custodire ne heretici excommunicati 2 iudei per illam ianuam intrant Et hunc ordinem christus instituit quando eiecit ementes 2 vendentes de templo. Secundus ordo minor vocatur lectionarius habens nomen a lectione. Et officium illorum est q dedit legere lectōnes 2 prophetias 2 illum ordinem christus instituit quando ipis sanctis prophetis per spiritum sanctum sapientiam inspirauit. Tertius ordo minor dicitur exorcistatus Exorcisto grece idem est q depellere vel pcurare larvae 2 illorum officium est q debet depellere siue pcurare demones ab obsessis 2 illum ordinem instituit christus quando plures demones expulit ab obsessis 2 sic tunc aliqui psequenter dicūt q ille ordo nō distinguitur ptra ordinem accolitarus q in tantum valet sicut ceroferarius 2 dicitur quasi portans ceram vel candelam 2 hunc ordinem instituit christus cum dixit ego sum lux mundi Joannis ix. Et dicitur vti quattuor ordines minores ideo quia nō legant aliquem habentem eos quia ille qui eos habet adhuc potest vxurare siue se in matrimonium transferre. Sed ordines maiores etiam sunt quattuor quorum primus vocatur subdiaconus 2 hunc christus instituit quando pcepit se linteos 2 officium illorum est legere epistolas ioannis xi. Secundus ordo maior dicitur dyaconus 2 officium illorum est q legere debet euangelia Et hūc ordinem dominus instituit quādo auctoritatem apostolis in pdicādo donauit marci vi. Tercius vocatur presbiter 2 Et officium illorum est q possunt psecrare corpus domini Et hunc instituit cum panem 2 vinum benedixit 2 suis discipulis ad mā ducandū porrexit marci xvi. Quartus vocatur episcopus 2 hūc christus instituit quando se pro redeptione humani generis offerebat in ara 2 c. marci ij. Et officium illorum est offerre christum Sed diceret quis vtrum ne ordo episcopatus sit distinctus ab alijs ordinibus maioribus Respondetur q nō qd habet psecrare corp⁹ dñi 2 pficere sicut simplex sacerdos s; bñ dignitas q libi est sup addita illa ē distincta licz nō spēialis ordo Et dicitur maiores p tātō qz nō pnt retro cedere ita q aliquis habens vnum ex ipis non potest vxorari. Et inter pōs illos exorcistas solūmō inhibet q nō debet dicere orem⁹ in pncipio col

ordinis

Summula

lectarum sic q̄ per exorcistas intelligimus quattuor ordines minores

Ultimo notandum de casibus. Primus est iste vtrum sacerdos faciens pollutōem nocturnalem die sequente possit celebrare missam Ad hoc respondetur cum distinctōe nam illa pollutio quandoq̄ puenit ex superabundantia materie nō potēris retineri in vasis seminalibz ppter debilitatem prutis retentive Et quando talis pollutio sic causatur tunc nō prohibet celebratōnem missę Alio modo prouenit talis pollutio ex crapula et ex superflua p̄missione et illa causat peccatum mortale et prohibet celebratōnem missę nisi solēnitates ex necessitate occurrerent. Tercio prouenit talis pollutio ex p̄cedenti cogitatōne et illa pollutio tantum peccat quantum p̄cedens cogitatio promeruit nam si p̄cedens cogitatio fuit peccatum veniale tunc talis pollutio etiam erit veniale peccatum. et tunc illa pollutio nō prohibet celebratōnem missę si autem p̄cedens cogitatio fuit peccatum mortale tunc talis pollutio etiam erit peccatum mortale. Et tunc illa pollutio prohibet celebratōnem missę. Secundus casus vtrum quilibet sacerdos curatus peccat denegando corpus christi deuore petenti Vel sic vtrum sacerdos peccat denegando corpus christi deuore penitenti Ad hoc respondetur q̄ sic. Et ratio illius est talis nam q̄ retinet rem alterius sine voluntate eius ille dicitur esse fur et peccat. Sed petens corpus christi ille perit rem suam propriam ergo talis sacerdos sic denegando corpus christi fur reputatur Vñoz p̄batur quia qui deuore perit corpus christi ille perit salutem propriam ergo si sacerdos sibi denegauerit tunc grande p̄mitterit peccatū Sed si deuotus penitens singulis diebus peteret corpus christi vtrum esset sibi p̄bendum vel nō. Respondetur q̄ licite potest ei abnegare quia dicit beatus augustinus q̄ singulis diebus sumere corpus christi nō laudo nec vitupero sed quilibet christianus existens deuotus et sine peccatis mortalibus singulis diebus dominicis potest sumere corpus christi Tercius casus est iste vtrum corpus dominicum possit denegare petenti existenti in peccato mortali. Ibi respondetur cum distinctōe nam si hoc peccatum mortale sit publicū tūc potest illi denegare corpus dominicum alias nō. Et hoc patz sic q̄ christus in cena dedit corpus suum iude mathei. xxvi. quē iudam immediate diabolus intravit sic etiam esset de alio homine qui illud venerabile corpus sumeret in peccatis mortalibus Si autem tale peccatum est occultū tunc non debet illi denegare corpus christi et ratio est. quia sancta mater ecclesia nō iudicat de occultis sed tantum de manifestis. Alij sic respondent pariformiter ad causaz vel talis est in peccato mortali occulte vñ manifeste si manifeste tunc debet sibi denegare corp⁹ dominicū quia alias faceret irreuerentiā tali sacramēto Si aut fuerit occulte in tali peccato mortali tunc nō debet illi denegare Quartus casus est iste sacerdos videns vsurariū in multitudine populi accedere ad altare timens scandalū in populo abnegādo sibi corpus christi et recipiens duas hostias nō p̄secratus dans inter illas vñ grossum huic vsurario ip̄e em̄ recedens ab altari p̄cipiens grossum in ore et incipiens penitere et flere propter peccata sua putans corpus christi esse transmutatum in grossum propter sua peccata sic incipiat se conuerrere ad christum omnia sua bona distribuēs pauperibz.

Raymuudi

bus faciēdo emendā tūc q̄ritur verū sacerdos ille sit degradādus v^l ab officio deponēdus. z videt q^d nō. q^d puerēdo peccatorē maritū gaud. ū deo z angelis pparat. ſ ille sacerdos potius est colendus q̄ deponēdus ab officio z excōicandus. Rūdetur q^d talis sacerdos est suspendēdus ab officio suo. q^d hostias nō cōsecratas tradidit cōicanti idolatrias cōmitēdo. nā hoies astātes adozauerūt istas hostias tanq̄ psecratas. ſ talis sacerdos maxie peccauit. z q̄ ip̄e tenet cōfiteri p̄ma aut cōplera ep̄s suus misericorditer p̄t secū z pulchre dispēsare. Quintus casus est iste vtrū sacerdos nō ieiunus in aliq̄bus casib^{us} possit celebrare. Rūdet q^d sic. Ec sunt tres casus in numero. quoz p̄mus est iste. Si sacerdos lauaret os siue faciē suam z eo nesciēte deglutiret tres guttas vel q̄tuor tunc post h celebrare possit. sed sciēter facere nō dz Scōs est q̄n sacerdos gustat vinū et si immediate spueret adhuc possit celebrare. Tercius si sacerdos cōteret hostijs z post prandiū deberet ire ad infirmos siue ad aliquē agonizantē tūc posset celebrare z etiā cōsecrare. Et rō huius est ista. q^d licz talis sacerdos debilis est ad t̄m diuinū officiū exequendū z indispositus. t̄n vltq̄ meli⁹ est infringere statutū inferioris q̄ superioris. nā p̄ceptū est celebrare ieiuno stomacho. z hoc institutū est a sede ap̄lica. Sed p̄ceptū superioris est p̄besse re infirmis salutē z antidotū i. est remediū q̄d est verū corpus christi.

Sextus casus vtrū sacerdos incidēs paralelū in manib^{us} vel alia grauem infirmitatē sic q^d hostiā nō posset eleuare an h̄mōi sibi esset peccatum. Rūdet q^d nō. q^d eleuatio hostie psecrate nō est de cōtētia illius sacramenti. Sz si q̄s temerarie obmitteret ille mortāl^{it} peccaret. q^d ifringeret formāz scē matris ecclie a sede romana institutā Sed diceret quāto ſ sacerdos q̄ incidit in paralelū in manib^{us} ita q^d nō p̄t eleuare hostiam consecratam dz se habere. an dz sumere corpus christi cū t̄n manus nō posset mouere. Rūdetur breuiter q^d dz sumere cū lingua. Septimus casus est iste vtrū sacerdos veniēs ad medietatez misse vel vsq̄ ad canonē. z si tūc minister p̄teritus ab eo recederet an tūc vltcrius possit missam celebrare. Rūdet q^d sic vltz q^d licite z pueniēter posset celebrare. q^d maior est vtilitas pficiēdi missam q̄ in respiciēdo ministrū q̄ recellit. Et si t̄mō est dicendū si fuerit incendiū alicui⁹ edificij sub tali p̄ditiōe si iste minister recederet ab eo ip̄e vltcrius potest celebrare missam. Octauus casus vtrū sacerdos tenet singulis dieb^{us} celebrare missam. Rūdetur sub tali distinetōe q^d si sacerdotes sunt cōducti p̄ p̄mio ad celebrandū missam. tūc d̄nt cotidie celebrare. nā sacerdotes neminē d̄nt defraudare Si autē sacerdos est curatus tūc dz q^d sp̄ dz celebrare nisi obstarēt notabile impedimentū. nā in sacra scriptura dz omis viuēs de altari dz seruire altari. sed talis sacerdos vinit de altari tollēs patrimonij christi z laute viuēs de altari. ſ etiā dz seruire altari z missam cotidie celebrare. vt patz extra de celebratione. Nonus casus est iste si sacerdos intēderet cōsecrare sex hostias. z eo nesciente postea iueneret septē vel octo tūc q̄rit vtrū oēs illas hostias cōsecrauit vel t̄m sex. Rūdetur fm aliq̄s doctores q^d q̄libet sacerdotuz p̄ ecclēastica doctrina dz seruare q^d in psecratōe hostiaz nūq̄ dz se limitare ad aliquē certū nūm̄eruz p̄pter tale dubiū remouendū. sed sua intētio dz esse illa q^d omes hostias ibi positas vult consecrare. Alij dicunt q^d tales hostie debent sumi

Summula

tū cōditiōe scz sic dicēdo. si nō es corpus ch̄risti te vt panē mādyco. Si
vero es corpus ch̄risti mihi pficias in vitam eternā

sp^e tu sacdos pparas sp^e clarius sp^e calici

Quando paras calicem tunc vinū purius illi

.i. puā guttā de aq

.i. nō fetida

Infundas z aque modicū q et illa recens sit

.i. pura .i. hostia psecrāda sp^e incēso .i. celebras

Munda sit oblata. nunq sine lumine cantes

.i. oblata psecrāda sacerdotes sp^e hostiā

Hostia sit modica sic p̄sbiteri faciant hanc

.i. mūda expositio h^o lte clarius pz in pūctis

Landida triticea tenuis non magna rotunda

fuga ire

suple psecrāda

Expers fermenti. non salsa. sit hostia ch̄risti

Spernitur oblata duplex vel terra leuata

Fracta vel inflata vel discolor aut maculata

Prus autor determinauit de missis z istis q pertinent ad missas quo ad
immerū collectas. Hic iam determinat de istis que p̄m̄t ad p̄secrationē
corpis z sanguinis ch̄risti. Et ponit q̄tuor regulas quaz p̄ma talis est.
Qñ tu paras seu disponis calicē ad p̄ficiendū sanguinē ch̄risti. tūc pus
infundas clarue vinū qd poteris rep̄re z tūc sup addes modicū de aq q
recens est z mūda. Scda regula talis est q oblata dz esse mūda z figu
rata q dz cōsecrari. q sacerdos volēs celebrare missam dz eligere oblata
purā z mūdā nō fractā. Et talis oblata dz ēē de tritico. z nō de siligie
nec de alio frumēto. Tercia regula est talis q ip̄e p̄sbiter dz faceret pin
sere oblata. Quarta regula q ip̄e sacerdos nun y dz celebrare diuinus
officiū misse sine lumine

Notandū circa litterā q littera de (Qñ paras calicē) vñ b nomen cas
lix hz plura significata vt pz in equocio. om̄ssis quo ad p̄ns oibz alijs signi
ficatis hoc nomē calix sumit hic duplx. vno mō cap̄t p passionē ch̄risti. vñ
in passionē habet. Mathe. xvi. Pater si fieri p̄t trāseat a me calix zc. Itē
alibi in sacra scriptura. Potestis bibere calicē quē ego bibitur⁹ sup. ibi sig
nificat passionē. Aliomodo calix accipitur pro isto vase in quo conficitur
corpus z sanguis ch̄risti. z sic capitur hic

Scdo notādū q tal calix sz detiarōz romāe ecclie dz i se h̄re materiā
q est autū z argenti. z nō dz in se habere materiā lignēā .i. q talis nō dz ēē
fact⁹ de ligno. z hoc p̄pter porositatē ligni. qz al⁹ sanguis ch̄risti p poros
transiret. qā materiā lignea est porola z aerea. q calix nō dz ēē ligneus ne
sanguis ch̄risti subintrās illos poros lateat ibi z putrescat vt fuit tpe boz
infacij. Nec etiā calix dz ēē de vitris p̄pter eius fragilitatē vt fuit tpe Se
uerini. Etiā calix nō dz ēē lapide⁹ p̄pter grossitiē z ineptitudinē illi⁹ mas
serie. Nec etiā dz ēē de plūbo vel de auricalco vl de cupro p̄pter putrefac

Yahy

Raymundi

tionē illoꝝ metalloꝝ. qꝫ illa metalla sũt fetida ⁊ mali odoris. ⁊ ex eis non
dĩ fieri calix ne faceret dos puoceſ ad vomitũ. ſz dicit de argento ⁊ auro. vt
viban⁹ inſtituit. vñ. Ligna bonifacius. vñ. ſeuern⁹ hebar. Poſt h̄ vñ
banus argētea vaſa tenebat. Sed ſi paupꝛas ecclie inerm̄ in aliqꝫ regione
dilatareſ ita qꝫ ne haberet aurũ nec argetũ tũc ex diſpēſatōe ipius pape
calix p̄t fieri de ſtāno vel auricalco. Sed in multis regiõibꝫ calices ſũt de
cupꝛo qđ lĩz bñ. ſz tñ adhuc requĩt qꝫ ſint deaurati

Tercio norandũ q̄re in ꝑſecratōe ſanguis mixtō fit vinũ cũ aqꝫ. de h̄ pñe
aſſignari q̄tuor cāe. Quapꝫ p̄ma ē. qꝫ chꝛiſtus h̄ inſtituit in cena qñ iſt
euebat corp⁹ ⁊ ſanguinē. ⁊ vt ipm̄ imitamur tũc vinũ ꝑmiſceſ aqꝫ in cōſe
cratōe ſanguis chꝛiſti. Secũda cā qꝫ h̄ fit ꝑpter vnionē chꝛiſtianitatis cũ
chꝛiſto. vñ. ꝑpter h̄ qꝫ p̄ iſtā ꝑmixtionē ſcat vñio chꝛiſti ecclia. Nā tũc p
vinũ intelligit corp⁹ chꝛiſti. p aquā at̄ qđ addit̄ intelligit ecclia. i. chꝛiſtianitas

Tercia cā ē iſta qꝫ h̄ fit ꝑpter mēoriā corpis chꝛiſti qñ de venerabili ſuo
corpe ꝑ ſalutē hūani gñis emanauit ſanguis ⁊ aqꝫ. Quarta ē iſta qꝫ ibi
deſignat vñio deitatis cũ hūanitate q̄ ſunt ꝑmixta in deo. Nā p vinũ in
telligit deitas. p aquā aut̄ hūanitas q̄ vere ſunt ibi. qꝫ ſicut vinum in ſua
natura eſt vigorofius ⁊ fortius aqꝫ. ita etiā deitas ē fortior hūanitate

Quarto norandũ. qꝫ plus de vino admisceſtur q̄ de aqua. quod ſic
eriplici decũ. Prima qꝫ ꝑ modicũ aqꝫ intelligit hūanitas. ſed p vinum
intelligit deitas. mō deitas eſt multũ maior hūanitate vigorofior ⁊ digni⁹
or. ⁊ etiā multũ addit̄ de vino ⁊ modicũ de aqꝫ. Secũda cā p vinũ intelligit
ſanguis chꝛiſti. ⁊ p aquā intelligit ꝑꝑus dei ſiue ecclia. mō modicũ aqꝫ dĩ
infundi ⁊ multũ vini. ꝑ eo qꝫ vinũ trāſmutat aquā in ſe. Sic etiaꝫ deitas
ꝑuertit ad ſe hūanitatē ⁊ nō ecōuerſo. Tercia cā p vinũ ⁊ modicũ de aqꝫ
infundit̄. Tercia cā qꝫ ſi multũ infunderet̄ de aqꝫ ⁊ modicũ de vino tũc ſub
ſtācia vini mutaret̄ in ſubſtācia aqꝫ. Et tũc nō fieret ſanguis chꝛiſti ſm̄ inſtit
tutionē chꝛiſti. Vñ d̄r inocētius. vinũ inq̄ntũ vigorof⁹ ⁊ fort⁹. in tanto
etiā melius ē ad ꝑficiendũ ſanguinē chꝛiſti ⁊ etiā eius venerabile corpus.

Nec dubitādũ ē qñ inſit vñz corp⁹ ⁊ vñz ſanguis dñi nri ihu chꝛiſti.
ita qꝫ ibi panis trāſmutat̄ in corpus chꝛiſti. ⁊ vinũ in ſanguinē chꝛiſti. qꝫ ſi
qđ dubitaret̄ eē reus corpis ⁊ ſanguis dñi ⁊ eē dñand⁹. vñ d̄r qđ ſub
til̄ inerrita. Eōſtat in altari ꝑ carnē de pane creari. Illa caro de⁹ eſt qđ du

Quinto norādũ auctor d̄r in iſta qꝫ vinũ d̄r eē claz ⁊ pu (bitat re⁹ eſt
rũ. Dubitat̄ circa h̄ vñz cũ agreſta aliqđ poſſz celebrare vel de ſucco ꝑſſo
de botris. Rñd̄r qꝫ nō qđ agreſta ſiue ſuccus nō h̄z puraz ſubam vini. Et
ꝑſecratio ſanguis chꝛiſti d̄r fieri ꝑ vñz ⁊ ꝑꝑz vinũ q̄re ſeq̄tur qꝫ nō p̄t fieri
ri in ſucco nec in agreſta. Itē materia ſanguis d̄r eē vñz vinũ ⁊ ꝑꝑz ⁊ ei⁹
de ſp̄ci. ſz agreſta nō eſt vera ſp̄s vitis. igit̄ rē. Diceret̄ qđ qñō qđ agreſ
ſta ⁊ vinũ d̄r. d̄r ſicut cōpletũ ⁊ incōpletũ. vñ d̄r ſicut magis ⁊ minus.
ſed talia diuerſificat̄ ipēm. ⁊ ꝑficiēs cũ h̄is ſp̄ciꝫ ſuſſime peccat. Dubi
taret̄ qđ qđ d̄r de ſeſto ſci ſixti cũ ibi celebrat̄ ſanguis chꝛiſti cũ ſucco ꝑſſo
ſo de botris. Rñd̄r ſcūs inocētius qđ illd̄ nō ē ſatis cautũ ſed tñ regiõibꝫ
bus calidis in q̄bus ſuccus vini cito matureſcit ibi p̄t conſecrari corpus
chꝛiſti ⁊ ſanguis mediante ſucco depreſſo. qꝫ talis ſuccus magis aſſimila
tur vino in iſt̄ regiõibꝫ ſupple partibꝫ calidis q̄ in partibꝫ frigidis. Aliter

Summula

in etiā de innocētijs q̄ forte illud nō admittit ppter festū sancti Sixti. s̄ magis ppter transfigurationē dñi q̄ temp̄ agit isto die. Un̄ cū christ⁹ de
Mathe. xvi. Amē amē dico vobis aminō nō bibā de genimine vitis ibi
fuit memoria vitis. z̄ sic forte ppter hoc in istis pubi siue regionib⁹ calidis
admittit q̄ sanguis celebrat cū succo depresso. Sed loquēdo quo ad alias
regiones p̄t rñderi s̄m innocentū q̄ p̄t fieri. z̄ hoc tpe necessitat⁹ z̄ al⁹ nō
Sic si rñ aliq⁹ q̄reret an cū musto posset fieri consecratio sanguinis co q̄
adhuc nō h̄z p̄plexionē vini. Ubi itēz aliq⁹ dicūt q̄ si ver⁹ vinū nō habet
tunc talis cōsecratio sanguinis potest fieri cum musto

Sexto norandū an p̄secratio sanguis christi possit fieri cū pura aq̄ siue
cum puro vino. Ibi rñderur q̄ nō eo q̄ si illud qd magis videt inesse nō in
est. s̄ nec illd qd min⁹. s̄ magis videt inesse q̄ cū aceto possit p̄fici. z̄ illd s̄m
mādata romane ecclie nō d̄z fieri. Et s̄ multominus d̄z fieri cum sola aq̄
vel cū solo vino. Maior p̄z p̄ locū a maiori. sed minor p̄z. q̄z acētū non p̄t
trāsmutari in sanguinē christi. nā ex aceto nō fit vinū. sed bñ ecōuerso ex vl
no fit acetum.

Septimo norandū sacerdos p̄ficiens corpus christi volēs sumere san
guinē christi z̄ in calice inueniat puram aquā tūc dubitat an ip̄e sacerdos
d̄z sumere aquā aut audeat reinfundere vinū cū aqua z̄ intēdat cōsecrare
ita q̄ ista occasio sit ex q̄dam negligētia. z̄ videt q̄ nō de nouo debeat cōse
crare nec infundere vinū cū aqua cū corpus z̄ sanguis christi dñe sumit a ie
iunis. mō si p̄us sumpsit aquā z̄ postea de nouo veller p̄secrare tūc ip̄e nō
sumeret corpus z̄ sanguinē christi ieiunus qd rñ determinat⁹ est a sede
aplica sicut hoc p̄z in natiuitate christi qñ sacerdos primā lotionē sumpsit
tūc nō sumit vltimā ppter hoc q̄ possit iterato celebrare. Ad hoc respon
det qdā doctor in theologia. z̄ d̄t q̄ sine oīm dubio reiterāda est p̄se
cratio vini z̄ aq̄. Et hoc pbat sic. q̄ multum plus ligat p̄cept⁹ supioris q̄
inferioris. sed p̄cept⁹ supioris vīz christi est q̄ sacerdos debeat cōficere
corpus christi z̄ sanguinē. q̄z nō d̄z sanguis diuidi a corpore. sed p̄ceptū m̄
ferius sc̄z aplici est q̄ ip̄e sacerdos d̄z sumere corpus christi ieiunus. s̄ me
lius est q̄ iterato cōficat q̄z q̄ diuideret corpus z̄ sanguinē christi. Sed pe
nitētia eius s̄m eundē est q̄ d̄z se abstinere a celebratōe nulle p̄ vinū annū
Alia de isto facto p̄tebunt infra in casibus

Ultimo norandū de casib⁹ quoz p̄mus est. Trēs sacerdos mittēs vinū
gutū aque in magnū vas vel in magnū doleū plenū vino vtrū posset cō
secrare sanguinē christi. Ibi rñdet s̄n̄s Thomas q̄ semoto oīm dubio ra
lis sacerdos p̄t cōsecrare sanguinē christi. q̄ illa modica aqua cōuertit in
substantiā vini qñ saltē est forma p̄bop̄ seruata z̄ recta intēctione tūc fit cō
secratio sanguinis christi. Sc̄ds casus est sacerdos nō h̄ns vinū vtrūz
posset celebrare cū musto. Et videt q̄ nō. q̄z mustū nō h̄z naturā completā
tam vini q̄z nō est purū neq̄ clarū. Desup̄ ēr qdā magister in exp̄sitōe
misit q̄ si est aliq̄ terra in qua nō habet verus vinū tūc ip̄e sacerdos p̄t ce
lebrare cū musto. z̄ al⁹ nequaq̄s. Tercius casus est an sacerdos posset
celebrare sine vino vel in sola aqua ita intelligēdo q̄ talis consecratio non
posset fieri sine vino. Ad hoc p̄dicta nō obstantibus rñdet qdā doctor
sup̄r̄ilis q̄ ppter carentiā vini nō est abstinentiā a missa. z̄ hoc cū sit cūz lū

Kaymndi

Gentia s; apostolice q; in corpe christi est sanguis ex quadā comitātia q; qñ
 sicut corpus dñi nostri iesu christi ex pane tritico tunc ibi est vez corpus
 christi z etiā sanguis christi ex q; ibi est corpus christi sicut erat in utero vir
 ginis marie z sicut etiā p nobis pepēdit in ara crucis fm q; fide credim⁹
 mō tale corpus nō est sine sanguine ex eo q; est viuū ergo sacerdos p; cele
 brare missam sine viro. Quart⁹ casus est ponat q; sint duo sacerdotes
 quorum vnus cotidie celebrat cum deuorōne z alter abstineat se quādo
 q; ppter timorem a tali celebratōne tunc qritur quis illoz saluber⁹ opel.
 Ad hoc respondēt theologi z omnes doctores theologie p tres bonas con
 clusiones. quaz pma talis est q; de facto cotidie p se celebrare z deuore est
 laudabile ratio est q; hoc fit p remedio humani generis. Scda pclusio
 talis q; quandoq; abstinere ppter metū z nō celebrare est laudabile. Ra
 tio est q; sic ppter reuerentiā sacramēti z indispositiōem celebrātis. Ter
 tia pclusio est qui cotidie ex amore dilectōne z deuorōne pura celebrat est
 melior eo q; ppter metum abstinere. Et pma pclusio sic pbatur videlicet q;
 de facto z cotidie p se celebrare ex deuorōne est laudabile Nam sicut ē de
 nutrimento corpali sic etiā est de nutrimento spūali. Sed sic est de nutrime
 to corpali q; ipius cotidie habemus indigentā ad restauratōem vite no
 stre ergo etiā ita est de nutrimento spiritali id est de nutrimento anime et
 tale nutrimentū anime nō est aliud hic in pposito z in sancta matre ecclesia
 nisi celebratio missæ cotidiana igit zc. Secūda pclusio sic pbatur scz q; ali
 quādo abstinere ppter metum et nō celebrare est laudabile nam illud est
 laudabile quod facit aliquem laudabilem cum reuerentiā sed aliquē ab
 stinere ppter timorem a celebratōne missæ est huiusmodi igit zc. Sed ter
 tia pclusio pbatur sic scz q; qui cotidie ex amore z deuorōe pura celebrat
 est melior eo qui ppter metum abstinere nam omne bonum per se est meli⁹
 pfectius z dignius q; bonum p accidens sed cotidie celebrare est bonum
 per se z aliquādo abstinere est bonū p accidēs ergo zc. Quintus casus
 iste vtz in vna siue in bottis p; pñci sanguis christi si integre ponerentur
 vuc ad calicem. Ad hoc respōdet q; nō q; psecratio sanguis nō debet esse
 edibilis sed tātum potabilis q; christus post psecratōem sanguis accipis
 re z bibite hoc oēs z nō dixit pmedire sed integre vuc nō sunt potabiles
 sed edibiles igit zc. Sextus casus qre hoc est q; sanguis christi nō habz
 spēm veri sanguinis nec corpus christi habz spēm carnis super hoc magis
 ster sentētia assignat tres ratōnes q; pma est q; hoc fit ideo ne fiat nauis
 sea z horror ipis hominib; ad sumendū sanguinē vel ad sumendū carnes
 crudā q; homo naturāliter abhorret sanguinem bibere z pmedere carnes
 humanā z crudā. Scda ratio est ne nostra christiana fides derideat a sa
 racenis iudeis z hereticis q; dicerent q; sumeremus carnē crudā z crudū
 sanguinē. Tercia rō est ista vt fides nostra haberet aliq; meritū in p spe
 cū diuine maiestatis. Vnde si crederem⁹ hoc q; nobis appareret ad sensuz
 ex hoc nullū meritū haberem⁹ sed si hoc credimus q; nō videt vt verū vi
 num transmutari in vez sanguinē christi z vez panē in verā eius carnem
 tūc ex illo augmētat meritū nostrū q; d; beat⁹ gregorius. Fides nō hz me
 ritū vbi rō humana pber expimētū. Septim⁹ casus ē iste si sacerdos he
 reticus leuaret vinū nō psecratū z hostiā nō psecratā ita q; popul⁹ circum

Summula

stans eēt tūc q̄ris v̄z talis populus p̄mitteret ydolatriā. Ad hoc respon-
det sanctus innocēti⁹ sup̄ decretalia q̄ talis sacerdos malefacit et iniquo op̄e
Sed q̄ populus circumstans diuini officij misse sp̄ debz sic orare adoro te iesu
christe q̄ amara tua passione mūdū redemisti ex hoc tūc populus nō p̄mit-
tit ydolatriā et licet ibi sit sol⁹ panis iēn nō adorāt sed adorāt illū q̄ redemit
mūdū hoc est iesum christū. Ultim⁹ casus est iste si miraculo p̄tingeret
q̄ p̄municās videret sp̄m iuuenis in hostia p̄secrata et p̄ sp̄m vini verū
sanguinē v̄l videret hostiā p̄secratā eē mutarā in verā carnē vt sancto gre-
gorio semel p̄tingebat tūc q̄ritur an ille p̄municans debz sumere vel non.
Ad hoc respondēt p̄muniter oēs doctores sacre scripture q̄ nō sed debet
expectare donec transmutet et si noller transmutare sic videlicet q̄ illa appa-
ritio nō desineret tūc corp⁹ d̄nī in loco p̄secrato firmiter debz conseruari
ad p̄firmatōnem christiane fidei.

¶ Notandū q̄ aliq̄ textus h̄nt hūc versuz loco duoz vltimoz hec et tritū
etia p̄sbyter faciāt hāc vbi vult q̄ nullus debz facere oblatas nisi p̄sbyter
et h̄ est intelligēdū q̄ sicerat ep̄ib⁹ magistri in p̄p̄larōe hui⁹ libri p̄pter istā
cāmne aliq̄ negligētia ex tali factōe p̄tingat videm⁹ tū oppositū fieri nūc
et p̄mittit q̄ p̄gines religiose custodes ecclesiāz q̄ q̄nq̄ sunt accoliti q̄nq̄
p̄corati faciūt oblatas et bñ p̄nt dūmō tñ h̄nt mūde. Tercio text⁹ d̄r cādū
da triticia et vñ in talib⁹ versib⁹ innuūtur q̄dam p̄dīctōes requite ad hosti-
am p̄secrandā q̄b⁹ hō debz frui sp̄aliter volens corp⁹ christi digne man-
ducare. Primo eīm hostia debz eē mūda et cādida hoc est pure alba ad
designandū q̄ christi v̄z corp⁹ in hostia p̄ficiat q̄ natus est de virgine pu-
ra et immaculata sit volēs digne accedere ad hoc sacramentū debz eē cādū
dus et pur⁹ scz mūdū cordis et bone p̄cie p̄ penitentiā et p̄fessionē purga-
tus q̄ per eādōrē designat castitas q̄ opponit luxurie. Secūdo hostia debet
esse de puro tritico q̄ triticiū est dulcius alijs frumētis vel q̄ triticiū est no-
bilissimū ḡnoz et fructuosissimū cūq̄ suauē sit sic x̄ps etiā ostēdebat nobis
dulcedinē fructus et gratiā ergo hō accedēs ad hoc sacramentū etiā debz
esse dulcis oēm rancorē et omne odiū postponēdo et hostiā esse triticiā p̄ hu-
iusmodi designat māsuetudo opposita inuidie. Tercio hostia debz esse
tenuis ad designandū magnā christi humilitatem nā sc̄p̄m exinanuit for-
mā serui accipiēs fact⁹ p̄ nobis obediēs vsq̄ ad mortē sic etiā hō volens
digne accedere debz eē tenuis. i. sobri⁹ nō solū a cibis corporalib⁹ etia ab
oib⁹ peccatis mortalib⁹ vñ in exodo d̄r nō habz potestatem edendi agnum
pascālē q̄ seruit tabernaculo. i. voluptatib⁹ mūdi. Et p̄ hostiā tenuē designat
abstinētia opposita gula. Quarto hostia debz eē pura sic hō accedēs
ad corp⁹ christi debet eē pur⁹. i. humilis humiliter imitādo exēpla christi
vñ d̄ns in euāgelio marci xi d̄r discite a me q̄ mitis sum et humilis corde.
Per hoc q̄ hostia nō debz eē magna humilitas designat opposita supbie.
Quinto hostia debz eē rotūda vñ oē rotūdū facilius ē in obile et volub-
ile sic hō accedēs ad corp⁹ christi d̄z eē facilius mobilis et volubilis de vno
bono op̄e in aliud. Et nā sicut rotūditas sive circulus rotūdi⁹ caret p̄ncipio
et fine sic etiā in deitate nō p̄dari p̄ncipiū neq̄ finem. Etiam habet ex ma-
themática q̄ figura rotūda ē oīm aliarū p̄fectissima sic etiā de⁹ ē p̄fectissimū
mūens oīm et p̄ figurā rotūdā intelligit velocitas hoīs in in seruitio dei q̄

Raymundi

Opponit accidit Sexto debz eē sine frumēto hoc est sine amaritudine q̄
 feat supbia q̄ hō accedēs debz eē sine supbia Septimo hostia nō debz
 eē falsa sal em de quāto plus p̄medit de t̄āto plus puocat situm 2 p̄ sal aua
 ricia intelligit q̄ de q̄nto magis aliq̄s insistit auaricie de tanto plus desit
 derat ei insistere sicut q̄ hostia nō debet eē falsa sic hō accedēs ad mensam
 dñi nō debet eē falsus. i. auar⁹ s̄ debet totā mētē 2 cogitatōez erigere i deū

Frē qualis debeat esse oblata 2 q̄ debet reici 2 sperni in p̄secratōe patz
 hoc in metris subsequētibz. vii Spernitur oblata duplex de terra leuata
 Fracta v̄l inflata aut discolor aut mutilata Per hos em̄ versus innuitur
 q̄ sacerdos volens p̄secrare debet respicere oblata ne sit duplex. i. due obf
 late 2 dependēt nā talis oblata nō debet p̄secrari etiā oblata p̄iecta ad ter
 ram nō debet sciēter p̄secrari etiā oblata fracta in circūferentia nec inflata
 nec mutifosa sic q̄ habz eleuatōnes in sup̄ficiebz suis nec discolorata. Dice
 ret quis vtrū in solo pane triticeo 2 nō alio p̄ficiat corpus christi Ad hoc
 respondēt antiqui doctores 2 sanctus thomas 2 alij multi dicentes q̄ si
 q̄s in sacramēto vteret de pane alterius grani dēptis grani tritici talis
 nō p̄secraret corpus christi sicut nec p̄secraret sanguinē qui tantūmō habe
 ret aquā in calice q̄ sicut deficeret debita materia p̄ficiēdi sanguinē christi
 sic etiā deficeret debita materia p̄ficiēdi corpus. Ratio p̄clusionis illos
 rum doctorū est. q̄ christus vt p̄z p̄ sanctū iōannē p̄pauit se grano tritici
 v̄n̄ de seip̄o loquens ait granū tritici cadens in terram nisi morituum fue
 rit ipm̄ solum manet qd̄ verbū tractās beatus augustinus sup̄ iōannē dē
 cū sint multa grana frugū nulli se p̄pauit christus nisi grano tritici vnde
 mos ecclesie cepit ortū de hoc solo grano p̄ficeret. dicat em̄ finaliter qd̄ cō
 sultum est q̄ in p̄secrādo corpus christi sacerdos v̄tat illo pane q̄nē multū
 doctores reputāt p̄ueri in corp⁹ christi dictis verbis p̄secratōis ab ipso
 sacerdote q̄ q̄ illo pane v̄tat quē multi doctores nō reputāt p̄ueri in cor
 pus christi Diceret q̄s an ex pane frumētato possit p̄fici corpus christi
 ddm̄ ē q̄ sic. s̄ sacerdos q̄ s̄ facit q̄uit peccat p̄tra p̄suetudinē eccie q̄ fm̄
 scim̄ tho. panis asim⁹ ē p̄ueniēs p̄ cāto q̄ christ⁹ panē asimū. p̄secrauit nā
 p̄ panē asimū simplicitas sinceritas 2 paup̄tas christi feat. v̄n̄ b̄tis paul⁹
 epulemur i asimis 2 ē. alia in t̄ra dubia de p̄nt̄s res̄mat̄na i se q̄ntibz patebūt
 i. cū duobz p̄nt̄s linteis i. mēla del terra

Sit binis mappis altare tuum coopertum

s̄ altare i. femine p̄ v̄l i. p̄ gineis

Holo regant illud mulieres siue puelle

i. p̄ba tu p̄sbit̄er i. m̄tis velocit̄

Canonis eloquia recites ne p̄cipitanter

s̄ tu subtraharis s̄ p̄ba canonis p̄mitteres

Nec fureris ea quia crimen grande crearet

s̄ dōzē sacerdoti i. valde diu i. i legēdo i. durās s̄ p̄bis cātonis

Hinc tibi nec nimum recitando moris in illis

i. murmuratōes nō p̄mittas s̄ ip̄o s̄ canonē

Murmura nō facias in canone dum legis illum

Summula

Postq̃ autor posuit quasdas regulas obseruandas ad pficiendū cor-
pus christi et sanguinem. Hic modo ponit quasdas regulas obseruan-
das circa altare. Et diuiditur illa pars in duas partes in prima au-
tor facit qd̃ dictū est in scda autor ponit quasdas regulas obseruandas cir-
ca canonē scda ibi canonis eloqa. Et stat virtus licere in qnq̃ regulis
q̃rum p̃ma talis est q̃ altare in q̃ corpus dominicū est pficiendū debz eē co-
optum siue tectū ad minus cū duobz mappis id est cū duobz pānis lintels

Scda regula q̃ illud altare nō debet regere mulieres siue puelle sed de-
bet regi ab hominibz q̃ sunt de sexu masculino hoc est solum ab ip̃is viris

Tercia regula est q̃ p̃ba canonis debet orare et debite p̃ficiari ita q̃
nihil suberabit seu diminuit et cū hoc nihil apponat quia si hoc faceret sacer-
dos tūc p̃mitteret grande peccatū Quarta regula est q̃ verba canonis
nō debet nimis tarde nec nimis velociter p̃ferri sed debet esse integra et in-
diuisa ne sensus puerat Quinta regula q̃ verba canonis nō debent
murmurari nec alta voce p̃ferri sed debet dici sub silētio q̃ nullus audiat

Et alius a sacerdote Circa trā est p̃mo notādū a q̃ ritus altaris p̃nci-
paliter est inuentus Ad hoc respōdet q̃ p̃mus ritus altaris humanitus lo-
quādo fuit inuentus ab ip̃o noe q̃ noe edificauit altare dño vt habet in
genesi viij Secūdus ritus altaris est inuentus ab ip̃o iacob et hoc totū fuit in antiq̃ test-
amēto. Scdo est notādū q̃ altare dicitur q̃si alta res quia in altari con-
secratur scz corpus et sanguis dñi iesu christi qd̃ ē sacramētū altissimū vel
d̃i altare q̃si alta res q̃ ad ascēsum q̃ est eleuatū sup̃ terrā Vel d̃i ara ideo
ab ardore vt d̃t innocētus q̃ sup̃ altare ātiq̃ritus viruli p̃burebant ad res-
uerentiā dei Tercio notādū de materia altaris q̃ sit Respōdet innocētus

us q̃ ip̃m altare debz fieri de materia lapidū p̃pter tres cās p̃mo p̃pter de-
bilitatē q̃ res q̃ fit de lapidibz diutius durat q̃ q̃ fit de lignis Secūda
rō q̃ altare p̃secrat mō ne p̃secratio sp̃reteret tūc altare debz fieri de lapis
dibz et nō de lignis q̃ lignū cito putrescit iō tūc opteret sp̃ reterari p̃secra-
tionē Tercia rō est sp̃ualis q̃ p̃ altare sp̃ualiter designat christus q̃ dic-
tus est lapis iuxta illud psalmiste lapidē quē reprobauerūt iudei et

Quar-
to notādū de figura altaris q̃lis sit Respōdet q̃ altare debz eē q̃dratū
laris figure Et rō illius est duplex p̃ma q̃ altare nō debz eē q̃dratū quia
illud (qd̃ est q̃dratū) magis est immobile et inuolubile s̃m altari p̃ficiat ex
pane deus Et sic inquātū deus est immobilis s̃ altare debz eē immobile
q̃ p̃mus motor est immobilis et immutabilis vt p̃z viij phisicor. Et ibi
p̃ p̃mum motorem merito q̃ ad p̃sens possumus intelligere ip̃m christum

quē oia facta sunt Joānis p̃mo et sic p̃sequēs altare debz quadratū figu-
ram p̃pter eius immobilitatē quā debet habere ad reuerentiā sacramenti
christi q̃ christi inquātū deus immutabilis est Et licet hostia p̃secrata
ibi eleuat tū p̃ hoc de? nō mouet q̃ mouere est de termino a q̃ ad terminū
ad quē aliter se habere et hoc p̃prie nō p̃perit deo Scda rō est q̃ altare ē

quadratū in signū dominice passionis q̃ q̃n christi fuit oblarus p̃ salute
humana in cruce tūc illa crux habuit q̃truoꝝ cornua Et ergo in signū illi
altare est quadratū Quinto notādū q̃ ip̃m altare sit p̃pter tria sicut
eq̃ fuit ātiq̃ in veterē testamēto p̃mo sit p̃pter sacrificia offerēda q̃ an-

Raymundi

siquit offererent sua sacrificia sup altaria: nō sup aliū locū. Secōdo fit altare ppter nomē dei inuocandū. qz ibi christus plus inuocat q̄ in aliq̄ alio loco. Tercio fit altare ppter cātores. qz cātores offerūt melodīā deo oīpotēti.

Sexto norandū qm̄ altare cōsecrat tunc septies cum aq̄ bñdicta asp̄gitur. Quis rō fm̄ innocētū est. qz christus ghosus septies emisit suū sanguinē p nobis. z ppter hoc septē vicibz altare cū aqua bñdicta asp̄git. Nam christus pmo emisit suū sanguinē in circūcisione. Secōdo tpe passionis in eius orōne. Qui fm̄ aliq̄s erat sudor eius. Tercio in ip̄i ardua flagellatione. Quarto in eius coronatōe. Quinto in ip̄ius manus pforatione. Sexto in ip̄ius pedū aperitione. Septimo in ip̄ius lateris lanceatione. Et in signū illius altare in eius psecratione septē vicibz asp̄git cum

Septimo norandū q̄ si dicerz quis q̄ est rō q̄ altare. Aqua bñdicta d̄z esse rectā cum duabz mappis. Rñdetur q̄ hoc est in signū antiq̄ legis qz sicut vna mappa recta est sub alta in altari sic antiq̄ lex est recta sub nōua. Sed aliq̄ assignant aliā rōem z dicūt qz qñqz cōtingit ex casu q̄ sacerdos improuidus effundit de calice sanguinē christi. Iō altare d̄z tegi duplici mappa sic q̄ iste gutte immediate nō cadant sup altare sed q̄ cadūt sup mappas ex q̄bus pñt extrahi. Un̄ scūs innocētus d̄r altare d̄z ee duplici mappa rectā. z hoc sp̄ est verū nisi in die pasceves tūc denudant altaria ppter reuerentiā christi z memoriā eius passionis. Nā christus in cruce fuit denudatus. vt legit ibi. Diuiserūt sibi vestimēta mea zc. quare messito in ecclesis christifidelū altare isto die denudat. in signū hulus q̄ ip̄e crucifixus ihs in ara crucis fuit denudatus. Item norandū qre mulieres nō dñt regere altaria neqz puellē. Rñdetur qz hoc ob reuerentiā illius sacras mēti in tali altari cōficiendi vicz qz mulieres qñqz patiunt menstrū z sic valde imunde. Vel hoc fit ppter sp̄alem effluxus embrionis ip̄az. z qñ habent illum effluxū tūc inhibite sunt ab ingressu ecclesie. z si non dñt habere ingressum ecclesieo minus dñt vti p̄paratione altariū nisi in claustris monialiū vbi bene potest fieri.

Norandū. Itā d̄r (canonis eloquia) vñ canō in greco idē est qd̄ regula in latino. inde deriuat canonicus. z d̄r a canon. i. regula z ycos custos q̄st custos regularis siue custos regulaz. qz canonicus d̄z esse regulāris z ob seruatoz suaz regulaz z eas nō excedere. vñ illa verba dicunt canon qz regulariter canon d̄z pferri z sine alta voce. Quis rō est. qz si sacerdos p̄ferret alta voce tūc layci cōstantes ex cōtinua auditiōe pñt addiscere z pferre illa verba in p̄missionibz ip̄soz. sic q̄ tūc fierēt in aliq̄ icōueniētia. It̄ cur legit q̄ tpe bti Gregorij pape qd̄az sacerdos erat q̄ semp̄ alta voce canonē p̄ferebat ita q̄ circūstantes addiscebāt talia verba canōis z postea in eoz cōmissionibz qñ comedebant. p̄ferebāt verba canōis ibi miraculose panis cōuertebat in carnē ita q̄ illi ex iracūdia dei fuerūt cōsumpti per ignē iehēne. Sūt verba canōis nō dñt nimis tarde pferri. z illi duplex est rō. Prima est p̄figuratio antiq̄ legis in q̄ est mādātū comedere agnū paschalē festināter. Secōda rō est naz si nimis tarde legeret canon tunc diabolus milleartifex posset inducere sacerdoti malas cogitationes. z q̄ sacerdos debz esse cautus in legēdo canonē sic q̄ medio mō se h̄z z ordinare legat sic q̄ nō nimis cito leget nec etiam minus diu in eodē morat̄.

Summula

Ultimo notandū de casibus. quorū primus est iste. si sacerdos consecrat
 ter oblatam factā de tritico mixtam cū siligine missam totā perficiendo
 tunc dubitatū verum sit credendū illam hostiam esse cōsecratā. Rūderur
 hostiā de tritico cōsecrari et siligine intelligi tripl'r. Primo mō q' ibi plus ē
 de siligine q' de tritico tūc dī q' alis panis nō p't cōsecrari. Secōdo q' in tā
 cum sit de siligine quantū de tritico ita q' sint in eqli mēsurā tunc dicit q'
 iterum talis panis nō p't cōsecrari. Tercio q' plus h'z de tritico et min' de
 siligine ita q' siligo nō p't iudicari in pane tūc potest confici a sacerdote et
 cōsecrari. sed tamē eo sciēte ipse sacerdos peccat mortāl' et eum oportet
 penitere. Et tēcō cōfiteri et p'niam agere. Secundus casus est iste ex q'
 corpus et sanguis christi apparent sub spēbus certis sensibilib' ut corpus
 sub specie panis et sanguis sub specie vini. tūc dubitatū verūz fractio et ille
 sonus ibi sit in corpore christi vel in pane vel in accīdētibus. Non in corpore
 christi. q' illud est indissolubile. nā in qualiter p'te hostie consecrate est intes
 ger et totus christus sicut p' nobis pepēdit in ara crucis. imō si in parte
 mille diuideret talis hostia. tūc in qualibet p'te christus est integer sicut in
 tota hostia. ergo sonus non causat in corpore christi. simil'r nec fractio. Nec
 etiam in pane cum panis sit trāsmutatus in verū corpus christi. Neq' in
 accīdētibus. q' accīdētia de se nō faciunt sonū. Ad hoc r'ndent doctores s'z
 ex scripture q' fractio seu sonus est in accīdētibus. Tunc ad rōnem in op
 positum q' dī tū accīdētia p'se non faciūt sonum nisi cum eorū subiectis.
 Ibi r'ndetur q' hoc natural'r est verum ubi accīdētia inhēstue sunt in sub
 iectis. Sed est secus in hostiā cōsecrata. quia in talia hostia cōsecrata ac
 cīdētia sup'naturaliter stant sine subiectis. Tercius casus est verūz sa
 cerdos posset faciri et inebriari ex corpore et sanguine christi. Rūderur q'
 nō. q' iam panis transmutatus est in corpus christi et vinū in sanguinem.
 Et hoc nō inebriat nec faciat cum sit spūale quoddā. Sed tū si fieret in
 ebriatio tūc hoc esset ex accīdētibus et ex solo sapore panis et vini. Et nō eēt
 de substantia panis et vini. q' sunt trāsmutata in corpus et sanguine christi.
 Quartus casus verū sacerdos diuidens hostiā consecratā an ibi cor
 pus christi diuidit accīdētia et nō corpus christi. q' est indissolubile et incor
 ruptibile. Et etiam nō accīdētia. quia talia stant sine subiecto sup'natu
 rali. Rūderur q' corpus christi diuidit sed non diuisione reali. quia et alis
 apud christū glorificatū est impossib'ile. Sed diuidit diuisione q' quasi in
 tellectui humano est sup'ueniens. Nam in q'libet p'te hostie cōsecrate est in
 tegrū corpus christi. Et istud p'ter etiā ex naturalib' p'suaderi. q' videm'
 ad sensum q' si frangat speculū in plures pres tunc in qualiter p'te speculū
 manet integra imago. tū speculū diuidit non imago sic accīdētia nō corpus
 christi diuidunt. Sic eodē mō in diuisione hostie manet integrū corp' cri
 sti. vñ sumit vnus sumit mille tantū isti quantū ille nec sumptus absumi
 tur. Quintus casus est verū corpus christi p'sumitū dum a multis acci
 piatur. Rūderur q' christus non consumit sed manet integer. sed sola spēs
 panis consumit. nec christus diminuit ex multitudine p'sonarū recipientūz
 Pro declaratione istius p'te sic sumi exemplū. vt si incendat vna candel
 la et vterius multe alie candelae incendant ab eadē candela tūc illa cādela
 vō diminuit. g' a fortiori sic fit in corpore christi. Sextus casus. quō corp'

Raymundi

christi sumit a bonis et a malis cum tñ christus in se est bonus. Rñdēt q corpus christi sumit a bonis ad salutem. et a malis sumit ad eternā dānātionē. Sed diceret quis sic oppositē cause erūt in vna et eadē re. Rñdēt q hoc non videt esse incōueniēs q oppositē cause sint in vna et eadē re. vñ pñ in naturalibz et pñcipalr pñ in flore q pñbet apibus succū quo ad pñduētionē mellis. et pñbet araneē succū quo ad generationē venenī. et sic in vna et eadē re sñt oppositē cāe. Sñt h pñ in igne q dissoluit et cōgregat siue cōglutinat. qñ ignis dissoluit plumbū et cōgregat siue cōsalutinat lutez. h hoc fit respēdū diuersoz obiectoz. Et cū illud sit in naturalibz. h multū magis pñ fieri in supnaturalibz. vt pñ scō de generatione. Vel dñm q h nō est ex pte corpis christi. sed ex pte sumentū aliter et aliter dispositozum

Septimus casus. quare sacerdos habet speciales gestus quando velit cōsecrare hostiam sic q tunc facit plura signa vñz eleuando eam similiter et calicem. Ibi dicit Innocētiū super expositionē misse q facta cōsecratione ipse sacerdos eleuat corpus dñi nostri Iesu christi in signum cūstus q corpus christi fuit eleuatū in ara crucis. Vnde etiam dñ Innocēti⁹. Cū mens serpens fuit extrēsus in colūna. vt quicūqz intueretur illum serpsentē liberetur a morsu serpentino. id est a diabolo. sic christus fuit extrēsus in ara crucis vt quicūqz intueretur eum liberet a morsu serpentino. id est a diabolo. Vnde subdit Innocētiū. cauendū est ne sacerdos eleuat corpus christi alte et signāter hostiam nisi prius fuerit cōsecrata. quā si antea eleuaret tunc populus adorare posset et ibi cōmittere idolatriā. quā ibi ad huc non est cōsecratū corpus christi. Quidam casus est iste. an sacerdos dubitanti quomōdo posset fieri transmutatio panis in corpus et transmutatio vini in sanguinē christi. Aliqua ē e. suasio illi pñ dari quomōdo panis transmutat in corpus christi et vini in sanguinē christi. Et hoc sic. qñ quicquid potest virtus inferior hoc etiam potest virtus superior. vt dicit auctor libri causaz. sed virtus inferior potest q mutat vnam speciem in aliaz. qā mutat nutrimentum panis in carnem. et nutrimentum vini in sanguinē ergo proculdubio multo magis potest virtus superior facere que ē ipius

Ultimus casus. quomodo potest fieri q non ad sensum videm⁹ trāsmutationem vini nec realiter sentimus cum tamen visus non decipitur circa proprium suum obiectum. Ibi respondetur q sensus decipitur multipliciter circa suum obiectum. Nam videmus ipsum solem maiorem ēē de mane et de vespere qñ in merīdie tamen sit eiusdem magnitudinis sic etiam illi hystiones et incantatores decipiunt visum quando faciunt ex calamo serpentem sicut patet de magis pharaonis qui hoc modo conuerterunt virgas in serpentes. Et idem apparet in baculo qui stat in aq. licet sit in se rectus tamen apparet esse curuus. cum ergo facit hoc creatura inferior. ergo multo magis deus hoc facere potest. Et sic est hic finalit⁹ ter dicendum q non est incōueniens q aliud videmus qñ est quia videmus albedinem. et tamen ibi est verum corpus domini nostri Iesu christi. quare dicit sacra scriptura. A domino factum est illud. et est mirabile in oculis nostris.

De varijs periculis incidentibus circa officiū misse

Summula

^{.i. spatu} ^{sp^e aromatic}
Vinū conditū vel cōmixtum speciebus
^{.i. ad celebrationē diuini officij} ^{.i. vinū acerosum}
Ad domini mensam non accipias. nec acetum

^{venenosus} ^{.i. aliqd hmoi}
Si crinis vermis vel tale quid in calicem sit

^{.i. cecidit} ^{sp^e tūc tu sacerdos} ^{sp^e z ego raymūd^o}

Lapsum sepe laues que dico loco tū
^{sacerdote} ^{.i. nō materia pmiū v^l criniū}

Ac te sumatur z non substantia rerum
^{sp^e subam} ^{ego raymūd^o} ^{sp^e ardente}

Hanc in piscinā volo proicies vel in ignem
^{narraui ex casu} ^{.i. faceres}

Si deglutires que dixi forte creares
^{nauseam} ^{sp^e aliqd aliū offendere}

Inde tibi vomitum vel quod te ledere possit
^{.i. officij missē} ^{aliq tpe}

Non celebraas missam sine libro canonis vnq^e
^{sp^e sacerdos} ^{sp^e vinū in calice psecratū madescā}

Si super altare fundas calicem sūge tincta
^{sp^e sūge} ^{sp^e madescā}

Linteā vel mappas sacras quas sepe tanabis
^{sp^e ipius} ^{sp^e linteis v^l mappis madefactis}

In calicis vase quod ab his fluit hoc bibe totum
^{qz illas ptektas} ^{sp^e tu sacerdos} ^{.i. pfudisti}

Frustra referuari debes ea que maduisti
^{sp^e frustra} ^{.i. in loco psecrato absconde}

Ac ea ppetua sub clauē reconde. sed illud
^{sp^e} ^{sp^e missam} ^{sp^e de tali crimie}

Consulo ne celebres donec facias satis inde

In hac pte autor ponit alias reglas obseruandas circa psecratōes cor
 poris z sanguis. z diuidit illa ps in duas ptes. In pma pte facit qd die
 tū est. In scda pte ponit aliqs reglas de celebratōe missaz. scda ibi (Non
 celebraas) Et stat vire^o scilicet in quqz regul^o Quaz pma e talis. sacerdos
 volens celebrare nō dz celebrare cū vino p^o d^oro. i. cū vino mixto sp^eebz. nec
 cū vino aceroso. sed dz sp^e recipe vinū purū ex p^ois in sua natura vera. Se
 cūda regula talis est. si crinis aliqs vel aranea vel aliqs alius vermis ves
 penosus inueniet in vino psecrato tūc ipse sacerdos debz lauare calicem z
 hūc vermic v^l crinē p^oietat in piscinā siue in aquā fluuiālē v^l in ignem z ea
 p^oat solū loriōnē z nō crinē v^l vermic. qz ex hoc uideret in nauseam vom
 itum faciendo. Et sic tunc fieret maior scandalū v^l crinis dz cōburi cum
 lūmie altaris. Et extra l^oz dz poni in loco psecrato z referuari p reliquis.

Raymuudi

Tercia regula est talis q̄ sacerdos nūq̄ d̄ celebrare missam sine libz q̄ in quo habent verba canonis. posito etiā illo q̄ sacerdos sciat canones cor̄ detenus seu exterius. Et rō est. qz sacerdos ex cogitatōe mētis rūpitur z agit at ita q̄ nō p̄ ordinate dicere illa verba p̄pter illud scandalū euitan dū. tūc sacerdos d̄z habere missale. Alia ratiō. qz diabolus q̄ est milleart̄ sex inducit diuersas cogitatōes sacerdoti faciens eū errare. q̄ sacerdos d̄z habere libzū. Quarta regula est talis. Si sacerdos ex negligentia effūderet sanguinē christi sup̄ lintheamā altaris tunc ip̄e sacerdos d̄z sugere z multotiens lauare pres̄ madefactas. z illam lotionē d̄z ebibere. Et post hoc p̄riculas mape d̄z abscondere z in loco cōsecrato reseruare. Quin- ta regula est talis q̄ sacerdos q̄ pagit illam negligentia non d̄z celebrare nisi p̄us peniteat z satisficiat p̄ tali negligētia.

Circa lrām p̄mo est norandū q̄ doctores sacre scripture tractātes illā materiā circa quartū sentētiarū dicūt q̄ materia h̄mōi sacramēti q̄ est cōs uertenda in sanguinē christi est naturale vinū vitis. z illa p̄clusio p̄bat sic. Quia cū vino christus hoc sacramentū cōsecrando instituit. vt habetur Mathei. xvi. z p̄mo ad Corintheos. xi. q̄ h̄mōi vinū d̄z obfuar̄ in ce lebratōe missarū. Et quo sequitur correlariē q̄ de vino pomorū vel p̄torū nō d̄z fieri cōsecratio huius sacramēti. Et rō est. qz nō est naturale vinū. Scdo correlariē sequitur q̄ de vino vere acetoso nō d̄z fieri cōsecratio h̄s sacramēti. qz vinū vere acetosum nō est vinū. ideo nō est naturale vinū. q̄ ex p̄nti cū eo nō d̄z fieri celebratio missę. dēi est norāter (vere) qz si vinum esset aliq̄ mō stipticū siue p̄dulosum z nō totāl̄ eēt acetosum tūc tpe ne cessitatis cū eo licitū est celebrare. Tercio correlariē sequitur q̄ cum agresta nō d̄z fieri cōsecratio sanguis christi. Hoc correlariū p̄bat sic. qz agresta solū est in viridi vino z de facto nō est vinū. iō nō debz fieri celebratio missę cū agresta. qz agresta nondū maturescit. Et illa materia est doctoz̄ circa a quartum sententiarum.

Scdo est norandū q̄ h̄mōi naturali vino d̄z modicū de aqua admisce ri. Et rō p̄m aliquos doctores est. qz dñs ihs christus credid̄ hoc sacramē tū ita cōsecrasse. sed damascenus d̄t q̄ hec est rō. qz cōis p̄suetudo terre scē est nō bitere vinū nisi limphaticū p̄p̄ eius fortitudinē excellētē. et iō dñs in cena qñ hoc sacramentū instituit fecit p̄m vsum regiōis ita q̄ dedit dī cipulis suis vinū limphaticū. z iō eandē formā (quā dñs instituit) etiam tenemur seruare.

Tercio norandū est q̄ si crinis vel vermis venenosus (sicut aranea v̄ musca) inuenere in calice cōsecrato hoc p̄m sc̄m Thomā p̄tingit duplici vel añ cōsecrationē vel post. si añ p̄secrationē tūc illud vinū effundit̄ z aliud vinū accipit̄ z de nouo celebrat. sic tñ q̄ sacerdos p̄us d̄z mūdare suū calicē valde diligēt̄ z bñ. Si aut̄ hoc p̄tingit post p̄secrationē tunc sacer dos d̄z facere p̄m q̄ auroz in lrā docet sc̄z q̄ d̄z p̄burere illū vermē vel ad aquā fluxibile p̄ficere. z solā lotionē d̄z sumere. sed tñ si sic eēt q̄ sacerdos esset tam grosse p̄plexionis. ita q̄ nō timeret vomitū tūc p̄r sumere subz stanē illoz̄ vermiū. qz d̄z miraculose q̄ qñdā sacerdos in p̄secratōe des glutuit araneā z postea p̄ multos dies in minutōe sanguis aranea exis- uit de vulnere. Sed si sacerdos nō est grosse cōplexionis. ita q̄ timer nau

Summula

sciam tunc nō debz sumere subam eoz. sed tñ lotione v̄ supra dictū est
 Quarto est notandū si sacerdos inueniret venenū in calice tūc ibi duobus
 modis esset qd esset faciendū. Ad hoc rñder scūs Thomas q sacerdos nul-
 lo mō dz sumere tale venenū. sed dz fundere in vāculū z valde caute reser-
 uare z ad locū sacrū reponere. z dz valde bñ calicē mūdare. z calicē mūd-
 dato de nouo infundat vinū z cōsecrat z postea assumat. Sed tamē aliq
 doctores dicunt q ipse sacerdos deberet sumere illud venenū. In opposi-
 tum aut est scūs Thomas ppter humane nature fragilitatem

Quinto est notandū. si sacerdoti ex negligentia accideret q effunderet
 vinū cōsecratū p duas mappas qd debeat facere. Rñdet q ipse sacerdos
 ptes mappę madefaccas dz sepius lauare sup calicē z dz illam lotionē su-
 mere ad se. z illam negligentia dz prius pferri. z nō celebrare nisi pus sacū
 faciat penitēdo. que autem sit penitentia patebit infra

Sexto notandū ad qd valet missa ipis hominibz deuote z sine pecca-
 to mortali ad missam venientibz. Rñdetur q ipis specialr decē grē inferū
 tur. Quap pma talis est q pctā eis ibi dimittunt. Secūda q ibi spūs sancto
 replebunt. Tercia q ipsoz orō corā dei pietate exaudīt. Quarta q oras-
 tio ipius sacerdotis p eis exaudīt. Quinta q ipi in piculo mortis securi-
 ties erunt illud atēdedo. Sexta q purgatorū illoz hoīm minorat. Sep-
 tima q angeli cum his hominibz habitare solent. Octaua q virtutes il-
 loz hoīm augmētant. Nona q isti homines in fide catolica roborant. De-
 cima q magnum gaudiū coram deo eis impetrabunt

Septimo notandū littera dī (fundas) vñ effusio calicis fit multis modis
 dis. Vno mō sic q effundit in tāta qritate q stillat sup tabulā altaris vñ
 effundit in modica quāritate q non stillat super tabulam altaris. si pmo
 modo tunc tabule altaris debet lingi. z postmodū debet radi cum culreli
 lo. Et post hoc cineres illius abscisionis vel abrasionis debent in loco reli-
 quiaz reseruari. Et sic eodē modo est faciendū de corpore christi si super
 terram ceciderit. Si aut stillat in modica quāritate ita q non ptranseat
 nisi p vnam mappā tunc sacerdos sic negligēs debz penitere tres dies in
 pane z aqua. z dz se abstinere a celebratione missaz donec peniteat. Si aut
 ptranseat duas mappas tunc ipse sacerdos debet ieiunare z penitere sex
 dies in pane z aqua. z iterum se abstinere a celebratione missaz donec sa-
 tis fecit de crimine ppetrato si autē p tres mappas tunc ipse sacerdos de-
 bet ieiunare z penitere nouem dies in pane z aqua. z se iterum abstinere a
 celebratione missarū. Si autē sanguis christi stillauerit p quattuor map-
 pas vel p plures ita q attingit tabulam altaris tunc ipse sacerdos debet
 ieiunare in pane z aqua triginta dies. z se iterum abstinere a celebratione
 missarū donec peniteat. Si autē sanguis christi ceciderit super terram
 tunc ipse sacerdos debz ieiunare in pane z aqua quadraginta diebus. et
 se abstinere a diuino officio missę donec peniteat. Si autē corpus domini
 nostri Iesu christi caderet sup terram tunc iterum ipse sacerdos debz pe-
 nitere p quadraginta dies z ieiunare in pane z aqua z abstinere se ab of-
 ficio missę donec peniteat. Et hoc est de intentione sancti Innocēti.

Item notandum. dubitaret quis vtrum in transmutatione vini in san-
 guinem vinum totaliter annihilatur. simul. in transmutatione panis in

aut missa

Raymundi

carne. Ad hoc respondet qd licet vinum desinit esse non tamē annihilatur in transmutatione totalit. quia in tali transmutatione terminus transmutationis est ens. cuius corpus et sanguis christi. sed in naturali transmutatione siue annihilatione terminus transmutationis est simpliciter non ens. Sed dices omne quod desinit esse hoc annihilabit. sed vinum desinit esse. ergo etc. Rndetur qd aliquid desinere esse intelligit dupliciter. vel in se vel in ordine ad aliud. modo dicitur qd in transmutatione vini in sanguine vinum desinit esse in ordine ad aliud. quia in ordine ad corpus christi. Et probatur hoc in simili ponatur qd deus faciet hanc dispositionem cum humana natura qd cito homo moriatur. incipit creare angelum. et tunc hominis destructio est angeli creatio. et sic tunc illa destructio non est proprie annihilatio. quia est in creatura eo qd succedet homini. et sic etiam fit in transmutatione vini et panis.

Ultimo norandum de casibus. Primus est iste. An angelus possit mouere corpus domini nostri Iesu christi localiter. Et videtur qd sic. quia quod quid potest virtus inferior hoc multo magis potest virtus superior. sed virtus inferior potest mouere corpus christi localiter. scilicet homo. ergo multo magis potest virtus superior. scilicet angelus. Sed in oppositum arguitur qd quid non habet virtutē conficiendi corpus christi hoc non potest mouere corpus christi. sed angelus est huiusmodi. igitur non potest mouere corpus christi. Maior est nota. sed minor probatur. quia angelus non potest conficere corpus christi ut supradictum est. ergo nec potest mouere localiter. Intellige qd non mouet motu consecrationis tamen potest mouere aliter scilicet et reliqua corpora. sicut mouet celum et contenta in ipso que tamē non creauit. Ad rationē concedatur maior et negatur minor. scilicet qd homo mouet corpus christi. sed bene mouet spiritum panis et non corpus christicum ipse deus est immobilis. ut patet octauo physicorum. Et ex illo tunc patet qd non verum est dicere qd ipse homo eleuat corpus domini nostri Iesu christi sed eleuat spiritum sub quo comprehenditur verum corpus christi. Secundus casus est iste. an anima christi possit mouere corpus christi. Ad hoc breuiter rñdetur qd non. quia anima christi est ens naturale. corpus autē christi ibi est supernaturale. modo ens naturale non potest mouere ens supernaturale. Quod autē naturale non potest mouere supernaturale patet ex dictis philosophi in variis philosophicis passibus qd inter agens et patiens debet esse proportio qd inter ista non reperitur. Tercius casus est iste. si vna hostia esse tecta sub mappa et sacerdos desuper psecrat duas vel tres tunc dubitat vtrum illa hostia tecta sub mappa etiam esse psecrata. Ad hñ rñdet qd nō. quia psecratio nō habet effectum nisi ad intentionē psecrantis. Sed ad illā hostiā ibi tecta sub mappa psecrans nō habuit intentionē nec psecrat. Et ideo quoniam greci psecrāt tunc accipiunt panem quem cauāt seu pferāt in medio. et quicquid in circulo pñet hñ reputant pro corpore christi. et hoc dāt populo tanquam panes benedictos. et si aliquid extra circulum inueniret tunc illud corā eis nō est panis benedictus. Quartus casus vtrum sacerdos pñt psecrare vnā gutturā vel duas in calice et alias nō. Si quis multum an possit psecrare vnā pñ hostie et alia nō. Ibi est magna dubitatio siue difficultas ratione confusibilitatis vini et ratione compactionis panis. Dicit tamen in veritate. Si sacerdos intendit consecrare vnā

Summula

guttur tunc consecrat una sola guttura. sicut si intendit consecrare solas una premissam hostiam tunc consecrat sola unam premissam. Sed diceres. quoniam tunc ibi premissae in unum coeunt. Rursum dicitur quod hoc non impedit. quia adhuc deo glorioso stat que premissae consecratae et quoniam Quintus casus si aliquis sacerdos ex negligentia effunderet sanguinem christi ad palatum pauperis vel veteris flaret hostiam consecratam in palatum pauperis. tunc ex hoc habet quod loca tacta dunt radi et in locum reliquitur reponi. Tunc dubitat an sacerdos tenet pauperi soluere palatum vel illi pillo aliquid facere. Rursum dicitur quod pauper si nollit carere palato et ipso sacerdote aliquid habente tunc sacerdos tenet pauperi soluere vel illi pillo satisfacere. Si autem sacerdos esset non habens et tunc ipse pauper nollit carere palato tunc ipsi christifideles facientes remedia aia dunt pauperi palatum soluere.

Sextus casus sacerdos ieiuno stomacho in cellario alicuius cuius existeret indutus habitu sacerdotali tegeret vinum cum mappis modicum de aqua infundens in plenum vas vinum legendo missam et consecrando vas vinum. tunc dubitat quid sit faciendum de vino et verum tale vas vinum sit consecratum. Rursum dicitur quod si ipse sacerdos debite platione verborum seruauerit et intentione consecrandi et abauerit. tunc illud vinum totum est consecratum in vase. sed illud vas dicitur presbiterum et suos parochiales parari et in comunione christifidelium ministrari. Et cuius non dicitur videre vinum consecratum. quia tunc committeret symoniam ex eo quod res sacras venderet. Bonus casus est quod sacerdos indutus vestimentis ecclesie sue ecclesie intras forum ubi panes vendunt. et incipiat loqui verba canonis benedictionis faciendo super panes. tunc dubitat an isti panes sint consecrati. Rursum dicitur ad hoc quod si ipse debite platione verborum et intentione consecrandi abauerit illos panes videre. Rursum dicitur quod non sed christifideles dunt parare illos panes cum plebano et sacerdotes parat nutriti ex eisde panibus. Septimus casus est sacerdos volens benedicere placetas et incipiat et consecrat omnes placetas in corpus christi. tunc dubitat vix sacerdos tenet soluere placetas. Ad hoc rursum dicitur quod si ipse sacerdos est habens. si vero non habet tunc ipse si christifideles dunt soluere ut supra dictum est. Sed omnes tales grauissime peccant. Ultimus casus virum sacerdos cecus posset celebrare missam dummodo debite et plene sciat officium suum exterius. Rursum dicitur si plures quod sic. sed tunc ipse debet habere sacerdotem videntem et assistantem sibi qui dirigat et regat ipsum adiungendo ei hostias et calicem. ut debite valeat eleuare et alia que diuiscunt diuinum officium misse perficere.

Consecrator

sp^{us} dei .i. sacrificat

Quando leuas calicem post corpus sanctificatum

sp^{us} in tali calice .i. regis .i. puenit

Si vinum vel aqua non inuenis. aptius illa

.i. cito .i. celebrando .i. pfuendo

Proinus infundas et pcedas velut est mos

sp^{us} corp^{us} diuinum .i. resumendo .i. scdario

Qua sup oblatum textum recitando secundo

sp^{us} ex tali negligentia

Canonis inspicias. ne plebi scandala fiant

Folio xxv

scz vinū z aquā
Canonis ad finem si venisti duo dicta
 i. bñ dcoēs. s. dimittas
Infundas dimitte cruces panis. calicis non
 s. ego raymūd² i. psecratū
Holo leuas corpus domini nisi sit benedictum
 i. in altū mādāt s. ecclē. i. seruari
Aut calicem sursum. sic precipit ordo tueri
 s. tu sacerdos tale vas sacri i. scbario
Quādo leuas calicem si vis celebrare secūdo
 s. de tali lōtōe s. tuos scz sugēdo
Non sumas quicq; digitos nec in ore lauabis
 i. nō ad scdām missām scz p me missē
Non ad opus reliquum seruetur lotio prima
 s. pma scz christiano
Lotio nam talis dabitur cuiusq; fidei
 i. festa dies i. bina vice i. celebrare
Officiata dies vult te bis dicere missam
 corp² mortuū s. sic s. sum² s. missa
Sifnuus presens. si nullum sufficit vna

Hic autor ponit alias regulas siue psuasiones circa sacramētū euchar-
 stie obseruandas Et diuidit ista ps in duas. nā in pma autor facit qd dictū ē
 In scbā autor ponit aliq; regulas de eleuatiōe corporis chisti. Scda ps
 ibi (Holo leuas) Prima ps adhuc in duo. Nā pmo ponit quasdā psuasi-
 ones circa sacramētū eucharistie. In scbā pte ponit quādā doctrinā que ser-
 uanda est in celebratiōe missarū. Scda ibi (Officiata dies) Et stat virtus
 hie in quatuor regulis. Prima ibi (Quā leuas calicē) et est talis Quicq; le-
 uas calicem post corp² chisti psecratū ostendēdo ipsi populo fm qd mos
 est. si tūc nō muenias vinū vel aquā in calice tūc repente z secrete debes in-
 fundere vinū z aquā. z debes resumere verba canonis que spectant ad pse-
 crationē vini. et hoc fiat secrete ne scandala fiant in populo. et tūc vltius
 debes signa z caracteres facere que spectāt ad calicē. sed illa signa que spec-
 tant ad hostiā debes omittēre. Secūda regula tangit ibi (Holo leuas zc)
 que est talis. Nunq; debes leuare hostiā nisi cōsecratā. nec calicem nisi sit cō-
 secratu. Rō huius est. qz si leuares ante psecratōem tūc homines astan-
 tes adorarent illum panem tanq; deū. z sic cōmitterēt idolatriā. et ergo si
 hoies stantes plentes in diuino officio missę suspicionē haberēt de aliquo sa-
 cerdote peccatore q nō cōsecraret corpus chisti. illi deberent sic orare. ado-
 ro te iesu chiste qui redemisti mūdū quē credo latere sub specie panis quā
 video zc. Tercia regula tangitur ibi (Quā leuas calicē) que est talis. Si
 laueris calicem post cōmunionē z vis adhuc in eadem die semel celebrare
 tūc nō debes sumere lōtione vltimā. nec debes sugere digitos. sed da schos
 lauamultraui. Rō huius est. qz sacerdos debet ieiuno stomacho celebra-

Sūmula Raymūdi

re. et si tūc sumeret illam lotionē tūc ibi est vinū incoſecratū z illud qđ prius ſumpſerat fuit ſanguis dñi z corpus chriſti. inō ſi ſumeret incoſecratūz nō maneret ieiūmus. Quarta regula tangit ibi (Officiata dices) que talis eſt qđ ipſe ſacerdos in die officiata ſicut eſt in feſto beate katherine ſancti nicolai zcys. Etia ſi aliqđ ſumus eſt pſens p̄r dus miſſas celebrare. vnā de ſacris z aliā p̄r defunctis. et caute ſe regat ita qđ ablutōem p̄mie miſſe nō ſuſ.

Circa litterā eſt notādum. qđ poſtqđ ſacerdos eleuauit corpus (mar chriſti tūc ſtat in altari cū duobz digitis p̄uictis. ſc̄z cū pollice z indice. Ecce huius assignat multiplex rō. quarū p̄ma talis eſt. nā ſi aliqua particula cor poris chriſti adhuc adhereret digitis qđ tūc ſacerdos cauti⁹ z ſecuri⁹ re ſeruaret illā particulā cū digitis p̄uictis. Secūda rō eſt ob reuerētiā ieſu chriſti. eo qđ nihil tangat ante lorōem niſi corpus chriſti. ex quo eſt nobiliſſi mū. Tercia rō eſt. qđ p̄ indicē qui longior eſt pollice intelligit deitas. z p̄ pol licem intelligit ipſā humanitas. ſed illa duo ibi p̄iungūtur. adeo in ſignū illi⁹ ſit p̄uictio illoz. duoz digitoz. Quarta rō eſt qđ p̄ indicē intelligit fili⁹ dei. et p̄ pollicem intelligit pater. inō pater p̄iungitur filio z eōuerſo filius patri qđ filius fuit obediens patri vſq; ad mortem philippē. ij. Quinta rō eſt ſpūalis. Nā p̄ p̄uictōem illoz. duoz digitoz intelligit qđ aīa cuiuſlibet chriſti fidelis inſeparabiliter eſt p̄uicta charitati dei zc̄

Secūdo notandū qđ ipſi ſacerdotes habēt diuerſas p̄ſuetudines in eleu ando calicem. nā aliqui eleuāt eum cooprum. z aliqui eleuāt eū diſcooper tū. Diceret ergo aliquis vude p̄ſurgit illa diuerſitas. Rōdetur qđ illi ſacer dotes qui eleuāt calicē p̄mo modo faciūt hoc in ſignū huius qđ qñ chriſti⁹ inſtituit illud ſacramentū in cena tūc ille ſanguis nō fuit viſibilis. ita qđ ad huc eius ſanguis latuit in corpore ſuo. et ergo aliqui memorantes hoc leuāt calicem cooprum. Sed poſt cenā vt in die paſceus tūc ille ſanguis patuit ad oculū. et ergo aliqui ſacerdotes memorātes hoc leuāt calicē diſ coopertum. in ſignū huius qđ ſanguis chriſti in die paſceus patuit z reſplenduit cūctis hominibz

Tercio notadū. qđ vinū fundere in calicē intelligit multipliciter. Primo qđ nihil inueniat in calice vel qđ tñ inueniat aquā. vel qđ tantū inueniat vinū. Si ipſe ſacerdos nihil inueniat in calice tūc ipſe debet inſundere vinū cum aqua. Si tñ inueniat vinū. hoc eſt dupl̄r. vel ante ſumptiōēz cor poris chriſti ſi vel poſt ſumptiōem. Si inueniat tñ vinū ante ſumptiōem cor poris chriſti tūc ipſe ſacerdos debz inſundere aquā z dicere ſb̄a canonis qđ p̄mēt ad co ſecratōem ſanguinis. Si aut poſt ſumptiōem cor poris chriſti inueniat tñ vi nū tūc nō eſt necēſariū vt inſundat aquā. qđ ibi adhuc eſt corpus z ſanguis chriſti. nā ipſum vinū maxime facit ad p̄ſecratōem ſanguinis. aqua aut nō hz tantā eſſentiā. Si aut inueniat ſolā aquā ante ſumptiōē cor poris chriſti tūc ipſe ſacerdos debet inſundere vinū. ne illud ſacramētū diuidat. qđ in ſo la aqua ſacerdos nō p̄r p̄ſecrare ſanguinē chriſti. Si aut ſumpſit illā aquā quam inuenit eſſe ſolā tūc nō debet apponere vinū z a principio p̄ſecrare. qđ hoc ſacramentū ſolum a ieiūno eſt ſumendum

Quarto notandū qđ ipſe ſacerdos nunq̄ p̄r p̄plete celebrare tres miſſas in vno die niſi in natiuitate chriſti. et hoc eſt. p̄pter certā cām quia prima miſſa que cantatur illa die deſignat tēpus legis. et tēpus legis eſt illud tēp.

Folio xxv

pus quod fuerat anteq̃ christus fuit natus siue incarnatus. qz tñc ip̃s hōs
mines absolute vixerūt s̃m legē z gratia nō dabat eis. cū oēs ad limbū iñs
ferni venerūt. qz nullus potuit intrare regnū celoz. et ideo illa missa canta
tur in tenebris sc̃z in media nocte. Secunda missa q̃ cantat̃ in diluculo siue
in ortu diei representat tēpus gratie. qz diluculū est mediū noctis z diei. et sic
ip̃m tēp̃ gratie est mediū saluatōis z damnatōis. qz possum⁹ declinare ad
diē vel ad noctē. i. ad saluatōem z damnatōem interim q̃ sum⁹ in tpe gratie
et in illo tpe sumus iam. qz d̃r beatus iōānes in apocalipsi. Vidi angelum
vnū pedē in celo z alū in terra hñ tem. z iurauit p̃ celū z p̃ terrā z p̃ oīa que
in eis sunt. qz post illud tēpus nō esset tēpus gratie. Apocal. x. Etiam illa
missa cantatur in ortu diei. ideo qz designat eccliam militantem. qz de tēp̃
hic militare vt ambulemus de tenebris ad lucē. Vel sic illa missa ideo des
signat ecclesiam militantē. qz tēpus gratie est nobilius z efficacius q̃ tēp̃
pus legis. qz tēpus legis nō fuit figura respectu t̃pis gratie. Et in tali tpe
gratie debemus fortiter militare z pugnare p̃tra antiquū hostē. i. diabolū
vt post tēpus gratie ad tēpus glorie puenire mereamur. z ergo sc̃da missa
cantat̃ in ortu diei p̃pter tēpus gratie. z talis missa debet cū maiori solēnitā
te celebrari q̃ p̃ma. aut salte cū tanta. Tercia missa designat tēpus glorie
et eccliam triūphantē in celesti patria. Et qz ibi est summa claritas. ideo illa
missa d̃r cantari in meridie z cū maxima solēnitare

Quinto notandū. qz ipse sacerdos p̃t duas missas celebrare sex modis
in vno die. Primo in die natiuitatis christi. tunc p̃t celebrare tres missas et
nūq̃ in alio tpe. Secūdo p̃t celebrare duas missas in dieb⁹ officiatis. de q̃
bus d̃r p̃sens littera. saltem si funus est p̃sens z non habuerit aliū sacerdos
tem. tūc p̃t celebrare duas missas. Tercio qñ adueniūt hospites. z si tūc sa
cerdos celebrauit vnā missam sine lotionē manūū p̃t celebrare secūda missa
sam cā hospitū. Quarto p̃pter infirmos. vt si esset aliq̃s infirmus quē sa
cerdos deberet cōicare z nō haberet hostias p̃secratas. et si celebras̃ vnā
missam p̃t tū in eodē die celebrare sc̃dam p̃pter infirmos vt p̃secraret hos
tias z eos cōicaret. ne fieret negligentia in populo. Quinto p̃pter peregrin⁹
nos. vt si venirent peregrini tūc etiā potest sacerdos p̃ficere sc̃dam missam
Sexto potest duas missas celebrare p̃pter nuptias. qz si sacerdos celebras̃
set vnā missam z adueniret sponsus cum sponsa z rogarent p̃ missa. tunc
licitum est ip̃s sacerdoti missam secūdario p̃ eis celebrare. Unde sunt tales
p̃sus. Natalis. funus. hospes. languens. peregrinus. Autentes faciūt mis
sas celebrare secūdas. Vel s̃m alios. dantur isti p̃sus. Hostiu⁹ infirmus
sponsus peregrinus z hospes. Ista s̃m binas celebrare. dies domini tres
Solum p̃resbyterum. sed lotio sumpta semel sit. Septimus modus sus
per additur. z est p̃munis in sancta matre ecclesia. sc̃z qz omnes illi sacerdo
tes possunt vno die bis celebrare missam qui duas ecclesias seu villas gu
bernant quādo alios sacerdotes habere non possunt

Ultimo notandum est de certis casibus. Primus casus est iste. si tem⁹
pore hyemali contingeret qz sanguis christi in calice p̃gelaret p̃pter frigus
intensum. quid esset faciendū. Respondet beatus Innocētius qz qñ sic cue
nerit. tūc ipse sacerdos dectet p̃uigere manus suas calici z multum exalare
cum flatu z anhelitu suo ita qz ex calore naturali dissoluatur glacies

Sūmula Raymundi

Secūdus casus est. ponat q̄ aliq̄s sacerdos infirmus celebraret ⁊ post cōsecratōem in tantū debilitet q̄ vltimus nō possit celebrare. quid ergo faciendū esset. Rēspōdet q̄ si esset aliquis sacerdos circūstans ille d̄z cōsides rare p̄icta vbi dimisit. ⁊ ibi debet incipere ⁊ adimplere missam. Si autem ibi nō esset sacerdos. tūc corpus ch̄isti debet seruari ip̄is infirmis ⁊ porrigi qū necariū. **Tercius casus** ponat q̄ sacerdos inueniat hostiā cruentā ppter miraculū aliq̄d. quid est ibi faciendū. R̄ndet sc̄us hieronim⁹ q̄ hostia sanguinolēta apta nō est sumēda a sacerdote. sed inter reliq̄as sanas rox est retinēda ⁊ tanq̄ reliquie in sanctuario reuerēter est h̄nda. **Quartus casus**. si sacerdos volēs cōsecrare corpus ch̄isti dicat hoc est corp⁹ meū dimittens ly em̄. tūc dubitat an cōsecrat corpus ch̄isti. R̄ndetur q̄ sic q̄ ly em̄ nō est de nēcitate cōsecratōis. q̄ ap̄lus p̄mo ad Corinth. xi. non ponit. Et rō est. q̄ si de nēcitate apponeret tūc ante appōnem illius dictio nis sacerdotes nō vere cōsecrassent corpus ch̄isti. sed hoc est hereticū dicere. Sed diceret aliq̄s. quid tūc facit ly em̄ inter illa p̄ba cōsecratōis. R̄ndetur q̄ nihil aliud nisi q̄ ponit ibi ppter p̄boz p̄cedentiū cōcēctōem. dicēdo accipite ⁊ m̄āducate ex hoc oēs. hoc em̄ est corpus meū. Et licz em̄ de necessitate nō ponit inter p̄ba cōsecratōis. tū si aliquis omitteret friuole ⁊ ex inſtentōe peccaret mortaliter. q̄ faceret cōtra statuta rhōmane ecclesie.

Quintus casus est. quare sacerdos d̄t hoc em̄ est corpus meū. ⁊ nō d̄t hoc em̄ fit corpus meū. R̄ndetur q̄ hoc p̄bū fit importat quādam successiōē seu transmutatōem. sed hoc est importat p̄manentia. sed in deo nulla est transmutatio nec vlla successio. sed pura p̄manentia. Ideo p̄uenienti us sacerdos d̄t. hoc em̄ est corpus meū. q̄p̄ q̄ diceret hoc em̄ fit corpus meū. **Sextus casus** est. ponat q̄ sacerdos leuādo calicē cū sanguine cōsecrato incidat in magnā infirmitatē sic q̄ calix cadat ⁊ tangit coronam capitis ipsius sacerdotis. vtrū tunc corona sacerdotis ⁊ eius corone debeat ab radi. Itē ponat si euenerit casualiter q̄ turbo vel alius ventus impetuosus in eleuatōe fugaret hostiā p̄secratā sic q̄ p̄tes hostie p̄secrate caderent sup̄ coronā sacerdotis. vtrū esset corona ipsius abradenda an nō. Ad primū r̄ndetur. si talis sanguis siue calix tetigerit crines tunc sunt desciendū ⁊ p̄eremendū. Si vero tetigerit coronā tūc sumat lotionē cū vino ⁊ bibat. vel saltem lotionē ponit ad locū sanctuariorū. Alij r̄ndent si fiat h̄mōi negligētia ex parte corporis ch̄isti vel ex p̄te sanguinis ch̄isti. tūc crines deberet ab radi. sed corona sacerdotis creberrime d̄z lauari. ⁊ lotio illa sumēda est a sacerdote si tā fortis nature esset q̄ nō timeret nauseam. vel illa lotio firmius ter custodienda est in locis p̄secratis cū alijs reliquijs. Et si t̄ter esset faciēs dum si sacerdos circa sumptiōem sanguinis vel circa eleuationem calicis dormierit ita q̄ calix cadat ei sup̄ caput. Sic eodē modo d̄t de secūdo.

Septimus casus est. vtrū sacerdos faciēs de spelta panes possit de tra li pane corpus ch̄isti conficere. et spelta s̄m aliquos appellatur ligumen ad modū tritici dispositum. ⁊ crescit de tritico ppter ignobilitatez agri. Ad h̄ q̄dam respondent q̄ cū ea potest celebrare. Et rō est. q̄ generat de tritico et panis tritici p̄secrat. ergo ⁊ panis spelte. Alij dicunt oppositū ⁊ p̄b. ant h̄ sic. q̄ generans ⁊ generatū debent esse eiusdem sp̄ci. sed spelta ⁊ tritici sunt diuersarū sp̄erum. ideo vnū non generat ex alio. Ad rationes p̄cedat maior

Folio xxvii

Sed negat minor. qz spelta generat indirecte ppter grossam naturam ipsius terre vel agri. z p psequens relinquit q cum ea nō p̄t fieri p̄secratio corporis christi. Cōtrariū tū tenet Albertus magnus qui dē q spelta non differt a tritico specificē. Octauus casus Si aliqua verula fingeret se esse infirmā et peteret corpus christi z sacerdos ei p̄beret. z postea illa verula corp⁹ dñi iudeis traderet vel venderet. tūc dubitat quid huic virule seu mulieri esset faciendū Respondetur breuiter q talis mulier est p̄cremanda. eo q talis mulier eius creatorē z qui sanguinē suū p ea effudit ad crucifigendū secun-
dario tradidit. Bonus casus est. Si sacerdos eleuat corpus christi z in eleuādo in duas pres diuidat. tūc dubiū est quid ibi sit faciendū. Rūdet q vnā medietatē circa agnus dei in duas pres diuidat z vnā medietates in calicē ponat. Decimus casus est. Si sacerdos eleuando calicem gladio p̄foratur z retro cadens sanguinē effuderit ad faciē homicide z cū hoc tan-
geret manus eius. tūc dubitat quid sit ibi faciendū. Rūdet q manus eius et facies eius lauentur z lotio a sacerdotib⁹ sumat vel ad locū sanctuariorū referuet. Undecimus casus. sacerdos leuās calicem z si quis stercoreizat in calicem facta p̄secratōe. tūc dubitat vtrū sacerdos debeat eorum sumere. Rūdet si ipse sacerdos nō abhorret tūc sumat in noīe dñi. si vero abhorret ponat totū ad locum sanctuariorū z vinū z aquā incipiat de nouo p̄secrare.

Quoddecim⁹ casus. Ex quo in p̄cedenti sentētia z similiter p̄senti dictū est de missa querit quare missa q̄ sit in die parasceues nec habet p̄ncipiū nec finē. q nec incipit p̄ncipiatur nec benedicamus finit. Respondet q illud sit ad inuendū q ille qui est p̄ncipiū z finis tunc a nobis recessit. Etiam ex eo qz ille qui est in tribulatione non indiget benedictione sed compassio-
ne. z ideo non dicimus benedicamus. Etiam ista missa non habet mediū qz hostia non consecratur. ex eo quia vera hostia tunc fuit imolata. Vel po-
test etiā dici q talis missa non habet p̄ncipiū nec finē nec mediū. quia ille tunc a nobis recessit qui est p̄ncipiū a quo omnia. z qui est mediū per quem omnia. z qui est finis ad quem omnia. fin. Ap̄lm ad rhoma. xi.

Decimus tertius casus est. quare in die parasceues altaria sunt denus-
data. Respondetur qz tūc christus suis vestib⁹ fuerat denudat⁹. habebat enī tria genera vestimentorū. primū genus fuerat materiale seu vestes ma-
teriales quas vt alij homines ferebat. z illis vestib⁹ fuit denudatus. Vñ p̄saluista. Dimiserūt sibi vestimenta mea. Secūdo habuit vestimenta aie
sej corpus propriū. qd erat vestimentū deitatis. isto vestimento anima chri-
sti fuerat spoliata z corpore suo denudata. Unde in passione. Mat. xxvij
vi. Et inclinato capite emisit spiritum. Tercio christus habuit vestes spi-
rituales. i. sanctos ap̄los. qui enī quodāmodo vestiebant z ornabāt. istis ve-
stib⁹ christus etiā fuerat denudatus. qz ab omnib⁹ erat derelictus. Unde
sacra scriptura. Ecce venit hora vt oēs dispergemini vnusquisqz in locum
suū z me solum derelinquetis.

sc̄ christi fidelis .i. mente sc̄ christū
Omnis homo purus et cōfessus sit vt illum
sc̄ ad eternā saluatōem
Digne suscipiat qui dignos nos iubet esse

Sūmula Raymūdi

8° dñs p̄lat⁹. i. subiect⁹ mortali pctō

Presbyter oppressus mortali crimine .missam

.i. fecerit p̄fessionē debitā

Non celebrat nisi sit confessus crimine primo

8° h̄eat int̄rōem nūq̄ icidēdī pctm mortale

Aut sit contritus se nunq̄ velle redire

Postq̄ autor posuit documenta seruāda iuxta p̄secratōem corpis ch̄sti
fit. In hac p̄te ostendit a quib⁹ corp⁹ ch̄sti sit sumendū. Et p̄mo facit h.
Secūdo ostendit quib⁹ sit denegandū. ibi (Cum vomit infirmus) Pri⁹
mo d̄t sic homo christianus volens suscipere corpus ch̄sti debet esse mun⁹
dus a peccatis. et d̄z esse p̄fessus et p̄ritus. Et reddit causam que est talis.
vt iste sc̄z qui reddit nos dignos digne suscipiatur a quoliter. Subdit etiā
q̄ nullus p̄biter debet celebrare missam nisi sit p̄fessus. et hoc est verum si
ipse est constitutus in peccato mortali. et debet habere p̄positum āmodo se a

Sciendū p̄mo q̄ rō littere p̄t capi in simili. quicū (peccatis abstinere
q̄ em inuitat aliquē honestū hominē ad hospitium suū. ille disponit hospitium
suū q̄to curialius et purius p̄t. et ergo multo magis debz hoc fieri iuxta cre
atorē nostrū. sc̄z q̄ homo ipsum inuitat in domū suā. in aīam suā quā ma
xime d̄z purgare a peccatis mortalib⁹ vt ipse creator celi et terre digne suscit
piat. Et rō huius est. q̄ si illud qd minus videtur in eī inest. ergo illud qd
magis videt inesse inest. sed magis videt inesse q̄ homo magis d̄z purgā
re suū hospitium aduersus suū creatorē q̄ propriū suū

Secdo notandū. autor d̄t in littera (Vnus hō purus) q̄ homo etiā de
bet esse purus et mūdus in volūate sua. sic q̄ ipse sit in firmo p̄posito diuine
rendi āplius pctā. q̄ licet hō esset p̄fessus sua pctā et nō p̄poneret ea diuine re
re. ipse indigne caperet hoc venerabile sacramentū. Etia ipse d̄z esse mun⁹
dus a cibo corporali. q̄ debet esse ieiunus et sobrius vt prius visum est. nisi
homo esset in magna infirmitate positus. Itē autor d̄t in littera (et p̄fessus
sit) Rō quare hō debet p̄fiteri pctā sua volens sumere corp⁹ dñi est ista. q̄
fm aplm p̄ma. *Cor. xi.* Si q̄s corpus dñi manducat et sanguinem indigne
bibit. iudiciū sibi manducat et bibit. sed hō p̄stitutus in pctō mortali nō est
dignus sumere corp⁹ ch̄sti. et ergo si suscipit indigne suscipit. et p̄ cōsequēs
sumit eternam damnatōem. Unde notādum q̄ illud nō est institutū p̄os
p̄erea ne hoc venerabile sacramentū maculet. q̄ in malo hōie ita purum et
verū est sacramentum sicut in bono hōie. Hoc p̄t declarari in hac similitudine
q̄ sol splendet sup oīa mūda et imūda. sc̄z sup aurū et lapide p̄ciosum et etiā
sup lutum. et tū sol non maculat p̄pter lutū magis q̄ p̄pter aurū. Sic est de
recipiētib⁹ corp⁹ dñi indigne. De q̄b⁹ canit ecclesia Sumūt boni sumūt ma
li. forte tū ineq̄. vite vel intēte. Itē nota q̄ hōies accedūt ad hoc sacramē
tū trib⁹ modis. Quidā accedūt digne. quidā indigne. qdā nec digne nec
indigne. Illi accedūt digne qui absq̄ oī pctō accedūt in timore et reuerētia
et in amore. et sunt illi q̄ satisfaciūt fm veritatē. et illis auget grā. Quidā ac
cedūt nec indigne nec digne. et sunt illi qui satisfaciūt sed non cū tanta cons
trictione quāta merito deceret. et illis nihil vel parum auget grā. Quidā
accedūt indigne sumpti. et sunt illi qui nec satisfaciūt fm veritatē nec fm p̄

Folio xxviii

habilitate. sicut dixit Ap[osto]lus ad Cor. loco p[re]sente. Probat aut[em] seip[su]m h[omo] r[ati]o.

Dubitat[ur] circa p[re]dicta. q[uod] videtur q[uod] nullus digne p[otes]t accedere ad hoc ve-
nerabile sacrament[um]. v[er]o habet p[ri]ma epl[isto]la Jo. p[ri]mo ca. Si dixerimus q[uod] pec-
cati n[on] habemus nosmetip[s]os seducimus. igit[ur] videt[ur] q[uod] nullus est sine pec-
cato. ergo nullus p[otes]t accedere digne. ex quo debet esse purus. v[er]o vult littera.
In opposit[um] est glosa sup[er] isto verbo accipiens iesus. q[uod] d[icitu]r glosa felix est ebr[ia]
etas et facietas. q[uod] p[ro] plus sumit[ur] tanto sobrius fit. R[ati]o d[icitu]r q[uod] peccat[us]
est duplex sc[ilicet] veniale et mortale. modo sanctus Jo[ann]es t[ame]n agit hoc q[uod] d[icitu]r
est de pecc[ato] veniali. q[uod] de isto nullus p[otes]t se b[e]n[e]ficere. sed a peccato mortali p[otes]t
se se quilibet abstinere si vult. Vel soluit sic q[uod] p[en]it[entia] est duplex. Quedam
est certitudinis. et ex ista p[en]it[entia] nullus p[otes]t agnoscere v[er]u[m] sit dignus vel in-
dignus. Alia est p[en]it[entia] que fit ex signis. et fin illa quilibet p[otes]t scire an sit dig-
nus vel indignus n[on] t[ame]n certitudinaliter. Pro quo notand[um] q[uod] quattuor s[un]t
signa p[er] que h[omo] p[otes]t scire an sit dignus ad sumend[um] corpus d[omi]ni p[re]c[ur]saliter.
Primu[m] est si lib[er]e et deuote sine rec[us]io audie[re] v[er]bum dei. v[er]o habet in Jo[ann]e
Qui ex deo est p[ro]p[ri]u[m] dei audit. Sec[un]du[m] signu[m] est. si h[omo] inuenit se promptu[s]
ad omnia que requirunt[ur] ad seruiciu[m] dei. sc[ilicet] ad orare. missas audire. ieiuna-
re. elemosinas dare etc. igit[ur] d[icitu]r beatus Gregorius. Exhibito opis est sig-
nu[m] charitatis. Terciu[m] signu[m] est. si h[omo] ex toto corde et ex tota a[n]i[m]a et ex omnib[us]
virib[us] suis dolet de pecc[atis] p[re]missis. Quartu[m] signu[m] est. si h[omo] vult se firmiter
abstinere ab omnib[us] pecc[atis] criminalib[us] ne postea cadat in aliq[uo]d peccat[um] fals[um]
rem mortale. It[em] nota q[uod] autor iuxta sacerdot[em] esse p[en]it[entia] et p[re]fessum. Non
semp[er] requirit[ur] de p[re]fessione opis. q[uod] si deficit confessor sufficit q[uod] sacerdos
sit in firmo p[ro]posito p[re]tendi et satisfaciendi p[er] peccatis. et o[mn]ia pecc[ata] incendit dis-
mittere. et sic poterit celebrare. Et ex illo querit[ur] v[er]u[m] sacerdos existens sine
mortali pecc[ato] possit sine p[re]fessione celebrare missam. Et videtur q[uod] n[on]. q[uod] di-
cunt doctores q[uod] nullus sacerdos p[otes]t esse tam sanctus volens celebrare mis-
sam quin oportet q[uod] prius confiteatur p[ro]pter maiorem cautelam et etia[m] ob
reuerentiam venerabilis sacramenti et p[ro]pter ecclesie institutionem. nisi cau-
sa necessitatis sc[ilicet] quando non possit habere confessor[em]. et dato q[uod] esset in
peccato mortali c[on]stitutus et si magna necessitas expostularet adhuc poss[et]
et talis sacerdos celebrare missam sine confessor[em]. et hoc est verum si ipse
nullo modo possit habere confessor[em]. Dicitur ergo finaliter q[uod] talis sacer-
dos possit celebrare in casibus p[re]tactis super misericordiam dei. sed t[ame]n
requirit[ur] q[uod] habeat bonu[m] et firmu[m] p[ro]positu[m] postea confitendi et satisfaci-
endi p[ro] omnib[us] peccatis suis istam necessitatem deplangendo et p[re]fessio-
nem enarrando. It[em] queritur accessorie quare ecclesia tribus diebus
in tempore p[en]itentie mortem et passionem ch[risti] deplangit et quasi in tes-
tebris. Respondetur q[uod] hoc fit ad inuend[um] q[uod] triplex creatura mortem
iesu ch[risti] tempore passionis deplangebat. sc[ilicet] terra que contremuit. et sol
qui obscuratus fuit. et creatura spiritalis. sicut angelus. Unde d[icitu]r ysaie.
Angeli pacis amare flebunt. et composita sicut homo. sc[ilicet] apostoli et discip[uli]
puli et sancte mulieres. et petre scisse crant. Vel etiam ideo ecclesia tribus die-
bus mortem ch[risti] deplangit. quia ch[ristus] vsq[ue] in tertium diem mortuus
us in sepulchro quieuit. It[em] queritur quare passiones ch[risti] peragis-
mus cum lamentatione. et passiones alio[rum] sanctoru[m] celebramus cu[m] gaudio.

Sūmula Raymundi

Respondetur qz alij sancti passi sunt ppter se. scz vt p suas passiones acq-
rent celestem gloriā. et ideo in passionibz eorū eis pgaudendū est. ex eo q ad
eternā beatitudinē puenerūt. Christus aut nō passus est ppter se. scz vt glo-
riam acquireret. sed ppter peccata nostra delenda. et ideo tūc flere debem⁹
Secūda rō est. qz tali die fleuit terra qm ptremuit. fleuit sol qm obscuratus
fuit. fleuerūt z sancte mulieres. Un de beatus Lucas. xxiij. Filie hierusa-
lem nolite flere sup me. etiā fleuit petrus apłus. vii hater Barth. xxi. Fle-
uit amare. etiā fleuit maria doloris gladio pforata. fleuit z christus qz dñs
p̄t tristis est aia mea vsqz ad mortem. fleuerūt z angeli. Un ysai. lxxij.
Angeli pacis amare flebūt. z si possibile fuisset z deus pater cū vidit filium
suū ynigenitū tam irreuerēter tractari. inter tot ergo flentes nullus dñs gau-
dere. ergo tūc z semp. p peccatis debemus flere

s^c hō petōr piē correct⁹ s^c sacerdote
Eger vel sanus monitus si sepius a te
i. p̄tā postponere

Occultam culpā suā dimittere nōnult
occulta ei⁹ p̄tā i. dimittit. s^c petōr

Egressus proprios nec deserit ille latentes
postulat affectuose. s^c petōr

Et petit instanter domini des corpus eidem
i. p̄tā da huic petōr s^c iste occultus petōr

Consule quod poteris indeximus ipse sibi sit
i. abnegatōez corpis dñi p̄tā ap̄tis

Judicium legis da pro vicij manifestis

Hic autor ponit alias cautelās iuxta ad ministratōem corpis christi ser-
uandas. Et diuidit in tres particulas sūm q tria ponit documenta. Secūda
da pars (Qui cum videris tē) Tercia ibi (Non pueris amīs tē) dicens
primo sic si aliquis peccator qui non vult desistere a peccato q̄uis tamen
sepe a sacerdote monitus vt desistat a tali peccato. etiā tale peccatū occultū
fuerit z petierit a te corpus christi. tūc non debes illud denegare. sed debes
dicere q iudicat seipsum z dare sibi cōsiliū bonū. Sed si peccatū fuerit
manifestū tūc debes sibi denegare corpus christi. qz p tali petōr sūm institut
ones ecclesie deberet grauer puniti

Notandū autor dē in littera q corp⁹ christi nō sit denegandū isti qui cō-
fitef petm occultū. Contra hoc diceret q. nulli indigno deberet dari corp⁹
dñi. sed ille est indignus. q sibi nō dñs dari corp⁹ dñi. Vñ not hater in cano-
ne vbi dñs Sacrificia hec dona sunt illibata z sine malo. Vñ not p̄z. qz h̄z
occultū peccm. q est indignus. Rñ def q corp⁹ dñi nō est sibi denegandū qz
si nō daret sibi tūc ppli suspiciōne incideret. qz pplis forte diceret tam appa-
ret peccatū notoriū in eo. quare ppter tale scandalum emendandū nō est sibi de-
negandū. Unde scandalū sic diffinit est dictum vel factum non recte pres-
bens alijs ruinā. id est causam. Respōdes ad argumentū aliqū cē dignūz
corpe christi intelligi dupl̄r. Vno⁹ sūm veritate. Alio⁹ sūm estimatōez. mō
licet talis nō est dignus sūm. veritatez tū est dignus sūm estimatōem. quia

Folio xxxix.

estimala pluribus dignus. Ex illo soluitur talis dubitatio. si aliquis vidisset sacerdotem peccare mortaliter. et post hoc cito legere missam. an debeat illam spernere. Solutio ista missa propter hoc non est spernenda. Ratio huius est. quia talis sacerdos posset habere tantam deuotionem in aggressu altaris per quam deus dimitteret sibi omnia peccata de illa habemus christum exemplum. christus enim tene sciuit iudam esse eum traditurum. illo tamen non obstante christus dedit sibi suum sanctissimum corpus. quia tale peccatum erat occultum. ex eo quod nullus sciebat nisi solus christus quod iudas esset eum traditurus. Item peccatoribus non exstentibus in proposito peccata dimittere debet denegari corpus christi propter duas causas. Prima est. quia per sacramentum eucharistie delentur peccata venialia et mortalia obliuiscuntur. sed si aliquis peccata sunt scienter perpetrata tunc in communicato nihil delect. sed tales sumunt eucharistiam ad mortem eternam. quia datur omnibus vel in vitam eternam vel in mortem eternam. ut patet per hos versus Si vis in altari de christo sanctificari. Corpus exerce et mundus ad sacra puge. In domini mensa quod sumis sedule pensa. Viuere vel mori confert quod percipis ore. Secunda causa est ex quo sacramentum eucharistie ceteris sacramentis est nobilius. id prout indigne manducantes vitam eternam simpliciter sicut facit baptizamus. id peccatoribus publicis est denegandum corpus christi donec peniteant. Item nota auctor intelligit legem de raptoribus et usurariis publicis et quodammodo de omnibus existentibus in peccatis mortalibus publicis. ratio est. quia ecclesia non iudicat de occultis. sed tamen de manifestis. et ideo si peccator esset occultus et confessus non deberet sibi denegari corpus dominicum.

hoies cum tali populo regere. eos non concitando
Qui cum iudeis habitant expelle foras hos

.i. confessoris .i. sacrum corpus christi

Non inconfessis deus sanctum sumere pascha

.i. ex iusta causa .i. tales hoies ignoti

Non nisi prouisa peregrinus et aduena causa

pastore .i. eucharistia

At te suscipiant corpus domini caueas ne

s. hoies .i. non suscipiant a te eucharistiam nisi ex iusta causa

Vicine ville veniant ad te fugientes

Hic auctor ponit secundum documentum. et habet etiam membra Primum membrum est tale. quicumque moratur cum iudeis illis non debes dare corpus domini. Ratio illius est. quia forte tales inducerentur a iudeis. ita quod possint illud corpus dominum observare et iudeis presentare. et ipsi postea cum isto sacramento prout nephas perpetrare. sicut prius experimus est. et tunc postea contingit renovatio passionis christi a iudeis. et posset hoc nobilissimum corpus per iudeos irreuerentiter tractari. quod est euitandum. Subdit secundum membrum. cauendum est ne aliqui inconfessis et inordinati veniant ad te presbiterum corpus christi postulando. Subdit tertium membrum. quod peregrinis de alijs pueris et pueris venientibus et aduenis etiam non debet dari corpus christi. nisi hoc esset ex iusta causa. etiam si vicini alterius ville veniant ad te non debes eisdem dare corpus christi nisi ex iusta causa. Notandum diceret quod. tu dicis quod illis non debet dari corpus

Summula Raymundi

pus christi qui morantur cum iudeis. cur ergo hoc est quod iudei admittunt ab ecclesia. Respondetur quod hoc fit propter quatuor causas. Prima causa est lex. quia lex fuit prius data iudeis. scilicet moysi. Secunda causa. propter sanctos patres. et ex eo quod christus natus voluit ex iudeis. unde Hieremias. Salus ex iudeis est. Tercia causa est. quia iudei sperant adhuc unum fieri in fide. ut habet per beatum Johannem decimo capitulo. et fiat unus pastor et unum ovile. Quarta causa est. quia omnis christianus fidelis quando videt iudeum debet recordari de passionis christi qui pro nobis ab eis pepedit in ligno crucis. et sua morte mortem nostram destruxit. et vitam resurgendo reparavit. sicut habetur in passionis. Et hoc idem patet in his metris. Lex. patres. extrema fides. mortatio christi. Quatuor his causis permittitur quod iudei. Item dicitur in littera quod christus non debet ministrari nisi confessionis. Ratio est. quia confessio est signum contritionis. unde qui se humiliat ad confessionem signum est maxime contritionis. Unde contritio sic definitur. Est dolor voluntarie sumptus pro peccatis cum proposito confitendi et omnia peccata dimittendi. et hoc designatum est in Job secundo. Antequam comedam suspiro. id est antequam cedam ad hoc venerabile sacramentum suspiro. id est de peccatis meis summissis contritionem facio. Item nota. peregrinus non debet dari corpus christi. Ratio est. quia forte eis fuit denegatum ab eorum presbitero. igitur non debemus falsum mittere in mensam alterius. ut habetur in euangelio. nisi hoc esset in articulo necessitatis. sic quod talis peregrinus esset infirmus. et ipse tantum distaret a suis probis quod possibile esset ipsum mori antequam ad presens eius perveniret. tunc licite possit sibi dari corpus christi. Pro quo notandum. quod peregrinus potest dari corpus christi propter duas causas. Prima si est aliquis peregrinus volens se dare seu transire ultra mare per hunc hierusalem aut alium locum illi non debet denegari corpus christi. Secunda causa est. si est aliquis dominus volens inire bellum iustum istud datur corpus christi. Pro quo notandum. adveniens debere dari corpus christi intelligitur dupliciter. Uno modo quod sint infirmi. sic debet eis dari corpus christi. Secundo modo quod non sint infirmi. sic debet eis denegari corpus christi. Item nota. auctor dicit in littera. si vicinus alterius velle venerit ad te et velit audire missam et ibidem communicare non debes eum admittere. et hoc duobus modis. vel ipse faciat hoc causa devotionis. vel ex contemptu proprii plebani. si primo modo tunc debet admittere eum in audientia missae sed non in communicatione. nisi tunc sit ex specialia licentia sui plebani. si secundo modo tunc non debet admitti nec audire missam nec etiam communicare eundem. sed debet remitti ad suum proprium plebanum. Item quicumque vult accedere ad hoc venerabile sacramentum ad illud requiruntur triplex unio. Primo requiritur unio naturalis. et est ista qua anima intellectiva corpori humano coniungitur. Ex illa unione fit homo aptus ad suscipiendum hoc venerabile sacramentum. Secundo requiritur unio charitatis per fidem. et ista unio facit hominem digne sumere spiritualiter corpus christi. Tercio requiritur unio per contritionem ut homo agnoscat per fidem quod ibi sit corpus christi. Et ista unio facit ipsum digne sumere corpus christi sacramentaliter et spiritualiter. Pro quo sciendum quod sumptio corporis christi est quadruplex. quidam sumunt hoc venerabile sacramentum nec spiritualiter nec corporaliter. ut si aliquis infidelis velit accedere et non credit ibi esse verum corpus christi. ille nec sumit sacramentaliter nec impendit sibi honorem nec timorem. nec est confessus. igitur etiam non sumit spiritualiter. Alii sunt qui sumunt sacramentaliter. et tamen non spiritualiter. quia in peccato mortali accedunt.

Folio xxx.

Sunt. et quod illi credunt ibi esse verum corpus christi. ergo suscipiunt sacramentale
et quia in peccato mortali constituti non sumunt spirituale. Alii sunt qui suscipi
unt spiritualiter et non corporaliter. ut sunt boni homines qui accipiunt et accipiunt mis
sam ibi percipiunt hoc spirituale quod sacerdos recipit sacramentale. Alii autem
sunt qui suscipiunt sacramentale et spiritualiter simul. ut sunt boni homines existen
tes sine peccato mortali. isti capiunt corpus christi spiritualiter et sacramentaliter. et
in illis augetur gratia.

^{i. iuuenibz} infra decem annos exites
Non pueris annos infra bis quinque manentes

^{i. eucharistia} tales pueri ^{mudi}
Des corpus domini quibus sint corpore puri

^{suscipiant} nesciunt ^{s. eis}
Quid sumant tamen ignorant ergo prohibetur

^{i. pueros} punit horribiliter
Excipe quos urget seu mors annis licet hi sint

^{sacerdoti notum est}
Octo siue nouem vel septem cum tibi constat

^{i. ordinem dominicam} pueroz ^{honesti}
Scire pater noster et eorum vita probata

^{supfluo} supfluitas ciboz ^{homo vanitates}
Potus et crapula ludi saltus inhibentur

^{s. illi} christi nutriti
Ne vomitum faciant qui sunt a corpore pasti

^{s. puer} vomere ^{non possunt}
Quilicet expuere christum nequeant. tamen illud

^{habita culum} scilicet exclusio omnium vanitatum
Dispiciunt caste seruetur quo fuit intus

Hic ponit tertium documentum. et est tale. quod pueris infra decem annos consti
tutis non debet ministrari corpus christi ne tales sumant illud nescientes quod ipsum
sit. licet tales pueri sint mudi a peccatis. nisi hoc esset in articulo mortis. tunc
pueris septem octo vel nouem annorum corpus domini tribuere possit. tamen sub ista
conditione. si sciunt ordinem dominicam. id est. pater noster et sunt bone vite. tunc potest illi
lis ministrari corpus christi. illis iniungendo quod se abstineant a potu supfluo et
a crapula. etiam ne tales pueri exerceant ludos saltus cum alijs ne faciant vomit
um. et licet non possint expuere corpus christi. tamen adhuc necessarium est quod ho
spiciunt corpus christi munde seruet a vanitatibus sensum. Sciendum quod ratio li
tere est ista. quod carens usu rationis non potest cognoscere causam et nobilitatem eu
charistie. sed pueri infra decem annos constituti caret usu rationis. igitur non possunt cogno
scere quid sumunt. Et si sic tunc ipse hoc sacramentum merito denegat. Sed di
ceres. si ista omnia essent vera tunc etiam corpus christi esset denegandum hominibus anno
sis. quod nemo vult quod hominibus rationem perfectius aliud iudicet in corpore christi quam pa
nem. ex quo quilibet sentit ibi accipere panem. quod sapore habet panis. et colore panis
Etiam dicit beatus Augustinus. quod fides non habet meritum ubi humana ratio

Summula Raymūdi

itio p̄bet experimentum. Respōdet negando p̄sequētiā. q̄ licet sint hoīes
 annosi. nō tamē intelligūt mīsterium hui⁹ sacramēti plene. p̄pter fidei aug⁹
 mentū. capiūt tamē p̄ rationē fidei in ip̄is firmiter radicatā. & credūt p̄stan
 ter que audiūt in eccl̄a. & hoc nō est in pueris. Item notādū. p̄ illis pu
 eris sufficit oblatio sacramēti quam fecit sacerdos p̄ uiuentib⁹. quia quilibz
 sacerdos oblatā diuidit in tres partes. quaz vna offert̄ pro defunctis. alia
 datur sup̄nis in celo. sed tertia offertur p̄ fidelibus uiuentib⁹. vt patz in his
 mernis. Tincta datur viuis. sed ps nō tincta sup̄nis. Alia fidelib⁹ in limbo
 prodēt am̄ab⁹. Et limbo dicit̄ ille locus in quo sancti patres fuerūt derē
 ti ante passionē christi. a quo in die resurrectōis erāt liberati. Item notan
 dum. quicūqz vult accedere ad hoc venerabile sacramētū ad illum necārio
 requiritur tria. Primo requiritur distinctio corporis christi. q̄z debet illud p̄mo
 p̄gnosce re & discernere distinctue ab alijs cibis. ex quo corpus christi dat̄ p̄
 fortitudine p̄ra omnes aduersas tēptationes. vnde de Belya d̄. & ambu
 labat in fortitudine illius cibi &c. Secūdo requiritur q̄ habeat sup̄ius p̄sidera
 tōem. videlicet vt sciat vtrū satisfecit de peccatis cōmissis. ista cōfessio cū
 vera cōfessōe cordis iuxta dictū apostoli p̄me. Chorinteoz. vndecimo. Pro
 bat autem seipsum homo &c. Tercio requiritur q̄ debet accedere in timore
 & reuerētia. ergo in cōfessis nō datur corpus christi. q̄ ip̄i nō habēt cōfides
 racōem sup̄ius & nō cognoscūt illū cibū nec habēt timorem nec debūt for
 mam reuerētie. Item notandū. hic habetur de potu ludo & crapula saltu
 et p̄cipue de om̄ibus opib⁹ carnalibus immūdis. quia ista sunt vitanda
 post sumptionē corporis christi. vnde legit̄ in libro Regum de Osee q̄ cūz
 tenuisset archā dei obiit morte subitanea. p̄pter illud. quia ista nocte p̄gno
 uit uxorem. Et ista archa fuit solū figura illius sacramēti. q̄ multo pl⁹ de
 beamus mūde accedere ad hoc venerabile sacramētū ne nobis ita p̄tingat
 Etā de rhomanis legitur in vita sancti Gregorij. q̄ rhomani in tempore
 quadragesimali se abstinerūt ab om̄i peccato. sed post festū pasche immis
 cebāt semetip̄os actibus illicitis. tunc deus plagauit eos peste ingumaria
 Et quādo quis sternutabat tūc obiit morte subitanea. & tunc inuentū fuit
 it illud q̄ quādo homo sternutat tūc d̄. deus adiuuat te vel te absoluat. sis
 mulier quādo q̄s oscitabat tunc obiit morte subitanea. ergo inuentū fuit is
 lud q̄ homo debeat se munire signo crucis quādo oscitat. & ergo ne nobis
 ita cōtingat vt p̄tingebat rhomanis debemus nos ab om̄i peccato abstin
 ere ante festū & post. Ultimo notandū. q̄ autor. phibet cōmunicatis
 ludos & crapulas. & ratio in trā est ista. quia tales cōmunicati q̄suis per vos
 mūtū nō pūt expuere cū se a talib⁹ p̄seruāt. tū hospitius in quo corpus christi
 sit est sumptum. p̄pter nobilitatem eius debz caste & caute teneri. & a vanita
 rib⁹ sensuū referuari. illas penitus secludendo

tu christi fidel' .i. eucharistiā corp⁹ christi
 Quando sumas corpus domini tunc dentibus illud

.i. masticare .i. cibaria
 Noli conterere velut escas. sed moderatim
 .i. fissura .s. dentū .i. retinēt .i. aliq̄s de corpore christi.
 Sumula concanitas ne seruēt particulas quas

Folio xxxi

i. forte *i. emitteres* *i. pufio*
Forſitan expueres. datur ergo cautio talis
i. vomitū facit. i. egrot? *eucharistie*
Dum vomit infirmus non debet ſumere corpus
s. talis infirm? *certitudinalit. s. vez corp?*
Chriſti. ſi credit credendo firmiter edit
s. eger emittit s. corp? p. ſumpliōem
Si vomit hoc idem poſt ſumptum corpus in ignem
s. tu ſacerdos. s. hmoi *i. aq̃s*
Proijcias vomitum ſuūq̃ fundas vel in vndas
mollificare dentes cor? xpi *s. dentū*
Lingua mollifices et dentibus hoc vt eorum
i. corpus xpi *s. in tali vomitu*
Si ſacramenti ſpecies ibi cernitur vlla
s. ſacerdote. tal' ſpēs *vel ab alio iuſto*
A te ſumatur aut a quocunq̃ fideli
i. in ſancuario *s. ſpēm*
Siue loco ſancto cōſernari facias hanc
s. infirm? *i. ſfirmat* *i. ſumere corp? xpi*
Si tantū doleat q̃ maſticare nequit. tunc
s. aliud *i. p. accā*
Non niſi ſumat aquā continctam corpore chriſti
ſiue magnā ſiue puā *s. chri*
Quātūcunq̃ tamen partem de corpore dicto
ſuſcepit *s. corp? chri*
ſumpſerit infirmus totum ſumpſiſſe videtur

Iſta pars p̃tinuat ad p̃cedentē ſic. Poſtq̃ autor determinauit modū
 p̃ſecrādi corp? chriſti. et docuit quib? ſit miniſtrādū et quib? nō. hic p̃ſequē
 ter determinat de mō ſumendi corpus chriſti. Et illa ps diuidit in duas
 partes. Nā p̃mo oſtendit modū ſumēdi corp? chriſti a ſanis. Secundo ab
 infirmis. Scda ibi (Cum vomit infirmus) Prima pars adhuc in duas
 p̃tinet. Primo facit hoc qd dictū eſt. Secdo oſtendit q̃to debeat p̃fici corpus chri
 ſti p̃ infirmis. Scda ps (Lucce dei 22) Et ſtat virtus licere in q̃rtuor regu
 lis. Quarū p̃ma tangit ibi (Qñ ſumas corpus) et eſt talis. Quicunq̃ aliq̃
 quis fidelis ſumit corp? chriſti tūc debet leuiter mollificare illud cū ſua lin
 gua circa dentes anteriores. et nō hoc corp? terere circa dentes maxillares
 Et rō eſt qz dentes maxillares habēt multas rimas et cōcauitates. et ſi ibi
 p̃tereretur corpus chriſti tunc quādoq̃ p̃tingeret q̃ partes corporis chriſ
 ti obſeruarētur in rimis dentū maxillarū. et ſic tandem aliquis poſſet eas ex
 puerere co nefeiente. qd eſſet graue et magnū peccatū. ne ergo hoc p̃tingat
 ideo mollificatio corporis chriſti d̃z fieri in anteriori parte cū lingua. Scda re
 gula tangit ibi (Cum venit infirm?) et eſt talis. Si corpus dñi d̃z dari in
 firmo facienti vomitū. tūc ſacerdos illi oſſedere d̃z ſolūmodo corp? chriſti

Sūmula Raymūdi

et debet dicere q̄ credat q̄ ibi sit verū corpus christi. q̄ b̄ beatus Augustinus crede et manducasti. q̄ quicūq̄ infirmus firmiter credat q̄ sub illa specie panis corpus dñi continet. tūc ille corpus dñi manducat. Tercia regula tangit ibi (Si vomit hoc idem) et est talis. Si ex casu euenerit q̄ ipse infirmus sumeret corpus christi et postea expueret. tūc sacerdos d̄z proijcere illud lum vomitū in ignē vel in aquā fluentem. et hoc est verū si nō appareat ibi spēs panis p̄secrati. si autē spēs panis p̄secrati apparet. tūc illam debet sacerdos sumere vel in loco p̄secrato firmiter custodire. Et dicit q̄dam circa textū q̄ sacerdos nequaquā debet sumere illā spēm panis p̄secrati. ne sibi generaretur nausea. Quarta regula tangitur ibi (Si doleat tantū) et est talis. Si infirmus esset tante debilitatis q̄ non posset deglutire corp⁹ christi vel masticare. tūc littera d̄t cū b̄d. Aug⁹. q̄ aqua porrigat illi infirmo q̄ tangit debet cū parua particula corp⁹is christi. et infirmus absorbeat illā aquam et sic sumit corpus christi. Et licet illa particula est parua tñ q̄ truncat⁹ parua sit ipsa p̄phendit in se totū corpus dñi. Sed quare debet fieri cum aqua Respondetur q̄ ideo. q̄ aqua est subtilis et fluxibilis. et sic infirmus meli⁹ sumit per aquam q̄ per vinum

Notandū circa litterā ex quo hic pagitur de modo sumēdi corpus christi sit posset aliq̄s dubitare quis tñ effectus sequitur ex sumptione corp⁹is christi Rñdetur. p̄t aliquid dubitare p̄us habitū est q̄ multi effect⁹ sequuntur ex sumptione corp⁹is christi. Primus est deletio peccatorū venialium. ita q̄ isti qui sumunt corpus dñi absoluitur ab omni peccō veniali. Scd⁹ effectus est s̄m fecit Thomā pueris hominib⁹ in corpus christi. et ergo hō cūz ap̄lo potest dicere. Quia ego nō ego in me. vinit autē in me christus. et aliter est de cibo corpali. et alit⁹ de cibo spūali vel de corpore dñi. nā cibo corpali puerit in carniem et in sanguinē. cib⁹ autē spūalis seu corp⁹ dñi puerit nos in se. et sic patet differētia inter cibū corpale et spūale. etiā q̄z cibo corpali puerit⁹ passio. s̄z spūalis puerit actiue. Terc⁹ effect⁹ est memoria dñice passionis. Quartus effectus est roboratio omnium virtutum. Quintus est remōtio suggestio nis diaboli. Sed diceret nūquid peccata mortalia deleant p̄ sumptio nē corp⁹is dñi sicut venialia. Ad hoc rñdet sc̄s Tho. q̄ peccā mortalia nullo mō deleant p̄ sumptio nē corp⁹is christi. q̄ requirit q̄ ille qui accipit corp⁹ dñi mūdus sit ab omni peccō mortali. vt d̄t ap̄ls p̄ma ad Cor. x. Probat autē sc̄pm hō. Et rō hui⁹ est. q̄ si illud sacramentūz deleat peccā mortalia tūc sequeretur q̄ iudas traditor christi esset saluatus. Cōsequens est falsum. Et añs. Falsitas p̄ns p̄z p̄ oēs doctores sacre scripture q̄ dicūt ip̄m eter⁹ nalliter esse dānatū. Sed p̄na p̄bat. sc̄z q̄ hoc sequitur q̄ christus illi porrexit suū corpus sicut et alijs discipulis suis. mō si corpus dñi deleat peccā mortalia. tūc oīa sua peccā fuissent extincta. et p̄ p̄ns fuisset saluatus. qd̄ est falsum Sed rō sic format s̄m fecit Tho. sicut se h̄z alimentū corpale ad corpus mortuū. sic h̄z se alimentū aīe ad aīam mortuā. sed certū est q̄ cib⁹ corporealis nō reficit corpus mortuū. sic nec alimentū aīe aīam mortuam. aīam tacentē in peccō mortali. q̄ talis aīa corā deo d̄z esse mortua. Item ex quo aīe tacenti in peccō mortali nō p̄sit sumptio corp⁹is christi ad deletio nē peccōz mortaliūz. diceret ergo aliquis nūquid p̄sit et ad alia opa. Rñdet magister suaz. dicens q̄ bona opa p̄desse existētib⁹ in peccō mortali intelligit dupl̄

Folio xxxij

Uno mō vt p̄sint aīabz ad vitam eternā. z sic nō p̄sint eis. Alio mō vt p̄sint ad bona tpalia. et illo mō p̄sunt etiā ad sanitatē corpis z ad affluentīā diuitiarum. etiā iuuāt ad minutiōem pene infernalis. etiā iuuāt ad hoc vt p̄ces eoz citius exaudiunt. Et talia bona p̄cedūt eis ideo. qz nullū bonū irremuneratū manet. neqz vllum malū impunitū p̄transit. et ideo existeres in p̄ccō mortali a bonis operibz desistere nō debent.

Notandū sup̄ textū (Cum vomit infirmus) q̄ duplex est sumptio corz poris ch̄risti q̄tum sufficit ad p̄positū. scz quedā sacramentalis. z quedam sp̄ualis. vnde quilibet firmiter credens corz dñi māducatur sp̄ualiter. Un̄ sanctus Innocenti⁹. Oēs homines astantes circa sacerdotē qñ sumit corz pus ch̄risti in altari: māducant sicut z ipse z hoc sp̄ualiter. Et hoc est verus maxime de his qui in peccato mortali non existunt.

Notandū circa quartā regulā q̄ aqua p̄tracta a corpe ch̄risti nō est corz ch̄risti s̄m doctores. et ergo nō debet adorari tanqz sanguis p̄pter ydolatriā qm̄ euitandā. Sed si infirmus fideliter credit se sumere corpus ch̄ri. tunc sub tali specie aque sp̄ualiter sumit verū corz xpi z verū sanguinē. Unde olim fuit moris q̄ cū aliq̄s infirmus nō potuit manducare corpus dñi p̄minia infirmitate tūc sacerdos indicat illi corpus dñi instruens eū de dignitate z efficacia hui⁹ sacri. z manū qua tetigit corz ch̄risti sacerdos in aq̄ lauit z talem aquā infirmo porrexit ad bibendū. tñ hoc nō est v̄sitatū nec expediens nec necārium. qz infirmus solū credendo sp̄itualiter manducat corpus dñi z effectum sacramēti recipit. Unde beatus Aug⁹. Quid purgas ventrē. quid purgas dentes. crede z māducasti.

Itē notandū q̄ quicūqz euomit corpus ch̄risti ille peccat mortaliter z debet penitere s̄m eius statū. vt docet decretū. qz si esset ep̄us. tūc ipse debz penitere p̄ nonaginta dies in pane z aqua. Si autē est simplex sacerdos vel monachus z vomit post sumptionē corporis ch̄risti. ille debet penitere p̄ sexaginta dies in pane z aqua. Si autē est laicus tūc debet penitere p̄ triginta dies in pane z aqua. z s̄m aliquos doctores decretaliū debet penitere p̄ quadraginta dies. Si autē aliq̄s ex infirmitate magna euomit corpus dñi tūc post pualescentiā dz penitere p̄ septē dies in pane z aqua.

Itē sciendū. ex quo hic dz de sumptōe corpis dñi. q̄ quicūqz ch̄ristifidelis vult suscipere illud sacramentūz digne. ille debet esse purus z p̄fessus debita p̄tritione p̄ena. sic q̄ digne suscipiat illū qui eum facit esse dignū. vt paruū ex phabitis metris. scz Ois hō purus zc. Rōnes istoz patēt circa textū. Unde sciendū est z firmit credendū q̄ malus homo ita bene sumit illud venerabile sacramentū sicut z bonus homo sic tñ q̄ illud sacramentūz ibi non maculatur. Prout hoc idem declaratum est in hac similitudine. qz ipse sol splendet super omnia in mūdo existētia. scz super aurum. argentum z lutum. sic tamen q̄ sol non maculatur. sic etiam p̄iformiter est de quibz dictum est qui suscipiūt corpus ch̄risti nō p̄fessi nec p̄triti.

Ultimo notandū est de certis casibz. vt rum hostia non p̄secrata posset porrigi ipsi infirmo petenti sacramentū. Respondet q̄ non. quia nulla fides debet esse in illo sacramento. mō quādo talis hostia porrigeretur ipsi infirmo tūc crederet z adoraret. et per cōsequens talis cōmitteret ydolatriā. ideo q̄ ipse adoraret hostiam non consecratam p̄ hostia consecrata.

Sūmula Raymundi

Secūdus casus. si sacerdos dicat hoc est corpus christi et nō hoc est cor-
pus meū. dubitat vtrū psecraret corpus christi. Rēdetur q nō qz ois chri-
sti actio nostra est instructio. sed christus cū his p̄bis nō consecrauit. q nec
nos ipse em sacerdos stat in p̄sona christi q̄ p̄ficat. aḡt sicut christus p̄fes-
cit dicendo hoc est corpus meū. sic etiā sacerdos in p̄sona christi volens cō-
ficere debet dicere. sed n̄ illa est iā forma p̄pleta. hoc em corpus meū. qz ec-
clesia addit hanc dictiōem (em) p̄pter p̄cedentiū p̄borū p̄nexionem. vt su-
pra declaratū est. Tercius casus est vtrū christus eis dē p̄bis in die cenę
p̄fecit corpus suū quibz mō nos p̄ficimus. Ad hoc s̄m aliquos r̄ndet q nō
quia deus sine p̄bis p̄fecit. et post cenā tradidit formā discipulis suis. Et
rō ip̄s est qz pater oipotens virtutē et potentia suā nō alligat p̄bis. S;̄
hoc videt̄ esse falsum. qz christus in institutiōe hui⁹ factū in istis p̄bis dedit ex-
emplū suis discipulis de mō p̄ficiendi. cū dixit exemplum dedit vobis vt et
vos ita faciatis. Alij ergo dicūt q xps in p̄secratiōe p̄tulit illa p̄ba caute et
sub silentio. et postea alta voce expressit illa. Ad rōnem ergo p̄dictā r̄ndet
q sic nō alligauit qz potuit aliter facere. verbi gratia. aia creatur. et in crea-
do corpori organizaro infundit. et deus posset aiam non infundere si ei place-
ret. Quartus casus est. sacerdos dicens hec pronomen hoc significat ibi verū corpus
christian non. Si dicat q non tūc illa oratio est falsa. hoc em est corpus me-
um. Si autē dicat q sic. tūc illa verba non faciūt efficaciam quo ad cōsecra-
tionem. quia hoc pronomen hoc sacerdoti demonstrat. p̄tulit illa p̄ba caute ibi.
et illud non est verum corpus. Ad hoc dicendū est q quidā magistri respō-
dent in suis questioibz circa quartū sententiarū q hoc pronomen hoc ibi
non facit demonstratiōem ad sensum sed ad intellectū. qz intellectus debet
hoc apprehendere qd̄ sensus non potest capere. et illa consecratiōe corporis
christi fit in omnibz istis verbis simul capis. et ergo illa in p̄secratiōe des-
tint proferri sine pausa. Quintus casus est. si sacerdos benedicendo pa-
nem precise diceret illa verba. hoc est corpus meū dimittendo verba p̄-
cedentiā. vtrū tunc conficiat. Ad hoc respondēt aliqui q sic. qz quilibet sa-
cerdos potest p̄ficere sub illis verbis que sunt de essentia forme p̄secratiōis
nis. et talia sunt illa p̄dicta. agatur tē. Sed alij dicūt q de necessitate p̄requirū-
tur verba p̄cedentiā vsqz ad finē. dicendo hoc em corpus meū. Et rō hui⁹
est. qz ad hoc q verba p̄secratiōis habeant efficaciam requiritur de necessi-
tate q intelligat̄ de p̄sona christi. sed illa verba nō possunt bene intelli-
gi p̄termissis verbis p̄cedentiibz de p̄sona christi. Et sic p̄sequenter dicūt q
bene verū est q ista sunt verba p̄ que quilibet sacerdos potest p̄ficere. s;̄ alia
verba sunt causa sine qua nō. Sextus casus. Circa omnia p̄dicta dū
bitatur. qz videtur q nullus hō digne potest accedere ad hoc venerabile sa-
cramentū. quia euangelica veritas de p̄ma Joannis p̄mo caplo. Si dixeris
mihi q peccatū non habemus. tē. et ergo videtur q nullus est sine peccato
et per p̄sequens nullus potest etiam digne accedere. ex quo debet esse pur⁹
et sine peccatis. Respondetur. put etiā supra habitū est q peccatū est dū-
plex. scz veniale et mortale. mō dictū sancti Jo. intelligit̄ de peccō veniali. qz
de illo nullus p̄ se p̄cauere. et illud p̄ sacramētū simpliciōem penitus absors-
bitur. Sed a peccato mortali p̄ se quilibet hō abstinere et p̄cauere. Vel dī-

Folio xxxiii

atur sic q^d p^ritio est duplex. quedā est certitudinis. 7 ex illa nullus hō pōt
se cognoscere an dignus sit vel indignus ad hoc sacramētū suscipiendum.
Alia est p^ritio que fit ex signis. 7 fin illam q^dlibet hō pōt scire vrū sit digⁿ
nus vel indign⁹ ad hoc venerabile sacramētū. Quorū signorum sunt q^uatu^r
or. p^rimum est. lītēter 7 deuote audire verbū dei. cēijs q^u sup^r paruerūt

¶ Qui debent omitti in sumendo corpus christi.

furibūdu^s stultus vel lūfor heretic⁹

Ebrius insanus erroneus 7 male credens.

carentib⁹ discretōe eucharistiā p^rdicti

Cum pueris domini corpus non suscipiant hi

i. eueni labi⁹ admistras corp⁹ christi

Si casu cadit in terram dum porrigis illud.

ifirmis s^c quā tetigit diligēter.

Egris vel sanis. terram debes studiose

deponere s^c illas i. in loco sancruarioz

Radere. rasuras vbi sunt loca sacra reponas.

s^c corp⁹ ch^ri eodē mō vt dem⁹

Si supra lignum cadit aut lapidem facies sic

i. p^r tres dies egrorās secure corp⁹ ch^ri suscipiat.

Post triduum languens tunc communicet eger

i. rōis porēs hic hō ifirm⁹

Dumq^{ue} sue mentis sit compos confiteatur

in die dñico corp⁹ egris cōsecra ch^risti

Luce diei quod das infirmis confice corpus

i. qñ est necariū alijs dieb⁹ s^c corp⁹ p^rfici

Quando necesse subest alijs ferijs licet illud

corp⁹ ch^ri s^c hōi i. reuerētiā

Hoc des leproso si deuote petit illud

ego raymūd⁹ q^u patit morbū caducū i. apoplecticus

Nolo q^u accipiat epilepticus aut similis quis

eādē infirmitatē desistat

Qui patiat^{ur} idem. nisi cesset lesio morbi.

Postq^{uam} autor determinauit de sumptōe corp⁹ christi. hic tā ponit aliq^uas
regulas de istis q^u debēt omitti in sumēdo corpus christi. Et stat p^rus lītē
re in q^uorū regulis. Quaru^m p^rima talis est. q^{uod} insani ebri⁹ erronei stulti frenet⁹
tici heretici 7 sarraceni cū pueris carentib⁹ discretōe nō debēt sumere corp⁹
christi. Et rō est ista. q^{uod} oēs isti abutunt^{ur} rōe sed hoc sacramētū debet sumi
ab illis q^u vrunt bona rōe. q^{uod}re seq^uitur q^{uod} ipi nō debēt sumere corp⁹ ch^ri. Sec^u
cūda regula. si ex casu euenierit q^{uod} ipe sacerdos deberet infirmis vel sanis por
rigere corpus ch^ri. 7 ipe iniret cadere sup^r terrā vel sup^r lapidē vel lignum
tūc ipe sacerdos debet cē idone⁹. ita discretus q^{uod} radet terrā lapidē vel lig
nū. 7 ponat in locū p^rsecratū. 7 ibi firmiter custodiat. Sed tūc tal^{is} sacerdos

Summula Raymundi

debet ieiunare s'm decreta p quattuor dies in pane ⁊ aqua. Tercia regula talis est. quādo aliq's incidit infirmitatem. ⁊ illa infirmitas durat p triduum tunc talis infirmus tertia die d'z cōmunicare. Rō est. qz infirmitates in pma die puant hoies a mēte. i. a discretōe. ita q nullam pnt habere deuorōez. vñ bñs Aug⁹. ibi rapitur intentio mētis vbi stat vis doloris. g talis hō debz p'municare tertia die. Si aut talis infirmitas eet valde gnis. sic q certum periculū mortis p'mineret. tūc ip'e d'z cōmunicare pma die. Quarta regula. corpus ch'isti qd porrigit ip's infirmis illud debet p'secrari in die dñico. Rō est. qz ille dies est dies domini. ⁊ hoc p excellentiā. Si aut eet nēcitas tūc posset cōsecrari alijs dieb' ferialib'. s'z tamē ob reuerentiā corp'is ch'isti. tunc debet p'secrari dieb' dñicis. Quinta regula. leprosis porrigere corpus ch'isti est licitū. Rō est qz corp⁹ ch'isti nō est cib⁹ corp'is. s'z aīe. modo q'uis leprosus sit immūdus corpe. pōt tamē esse mūdus quo ad aīam. s'lt' null⁹ ep'ilēticus. i. qui patit morbum caducū sumat corpus ch'isti qd diu durat il la infirmitas. sed cessante infirmitate p't licite p'municare

¶ Circa trām pmo est notandū. q duo sunt que requirunt ad sumprōez cor poris ch'isti p'mum est actualis deuotio. scdm est aīe mundatio. s'z illi in lit tera enumerati. s'ebz infanti erronei stulti heretici ⁊ saraceni nō habent illa duo. q're seqtur q nō debēt sumere corpus ch'isti. nā ebz etiā non sumant. Nā licet s'm dictum Boetij in de disciplina scholarū. Omū modice sum prum acuit ingenū. tamē immoderate sumptū (vt idē refert) memoriā cōs fundit ⁊ obliuionē inducit. mō vbi est ebrietas ibi est furor ⁊ nulla sapiētia. sed insipientia. quare seqtur q ebz carent rōe. ⁊ p p'sequens nō debēt sumere corpus ch'isti. Itē infanti nō debēt sumere corpus ch'isti ppter defectum rōis. qz euidenter stultizāt ⁊ naturalr. Item stulti nō debēt sumere corpus ch'isti ppter ignorantia. quia nesciūt quid faciūt. Item infideles nō debent sumere corpus ch'isti ppter scandalū cuitandū. qz tales forte sumerēt cor⁹ pus ch'isti sicut aliud nutrimentū vt panē. ⁊ indigne ⁊ irreuerētiā tractas rent. Item ip's pueris indiscretis nō d'z porrigi corpus ch'isti. Et rō hui⁹ tus est ista. qz tales nō habēt discretōem inter cibū corpalem ⁊ spūalem. sed volēs recipe corpus ch'isti debet eē discretus. sic q cognoscat q alio mō s'us mēdus est cibus corpalis ⁊ alio mō cibus spūalis.

¶ Secūdo notādum p modū dubitatōis circa textū. nunquid aīalia bruta sicut mus vel canis rēijs possunt recipe corpus ch'isti. Et arguitur q nō. quia si talia reciperēt corpus ch'isti. vel ergo reciperēt ad saluatōem vel ad damnatōem. sed nullū illorū est dōm. g rē. Maior manifesta est p suffi cientē diuisionem. S'z minor pr'z. qz bruta animalia nō sumūt corpus ch'is ti ad vitam eternā. quia eorum aīe cum corpibus moriunt. Nec etiam sus munt ad damnatōem ex eadem rōe Sed in oppositū arguit sic. q'quid recipit spēm sacramenti hoc etiā recipit sacramentum. s'z bruta animalia sunt h'mōi. agūt rē. Maior patz ex vna maxima in theologia. q vbiq'q' est spēs sacramenti ibi est ⁊ sacramētum. s'z q bruta animalia recipiūt spēm sacramenti patz. qz si corpus ch'isti poneret ad locū incautum. ita q mures cōuenirent et illud corroderent tunc sumerēt spēm sacramenti. g etiam totū sacramētū Ad hoc dubiū respondēt aliq' q talia animalia bruta bñ recipiunt sacramētū nō aut suscipiunt rem sacramenti. i. grām q sequit post ipm sacramētū. Sed

Folio xxxiiii

tunc ad rōem quādo arguit. si recipiunt sacramētū. vel ergo ad damnatio-
nem vel ad salutē. Respondet q nullū illorū. qz talia aīalia bruta nō
sunt capacia salutis z damnatōis. sed scūs Innocentius dē q aīalia bru-
ta non recipiūt sacramētū. quia quādo talia cōgunt sacramētū tūc ibi nō
manet corpus christi. s; deus gloriosus ex sua cūctipotētia transmutat cor-
pus christi in spēm panis ex p̄actu aīalium brutorū. sicut p eius potentiaz
transmutat spēm panis in corpus christi. z sic ibidē nō est aliud nisi panis.

¶ Tercio est norandū p modū dubitatōis. z est casus singularis circa p̄-
sentem lraz. q si sacerdos nō haberet hostias p̄secratas sicut qñqz ptingit.
et ponat q in eadem prochia sit infirmus q iacet in agone mortis. ita q nō
pōt euadere mortē. z ponat q talis sacerdos sit p̄sūs. tunc dubitat vtrū
talis pleban⁹ post p̄adūm p̄ p̄ficere corpus christi. Ad hoc dubiū rīdet
vna decretalis q nō. Et rō est. qz sacerdos debz p̄ficere corpus christi sobri-
us z ieiunus. Sz tamē est alia opinio dicēs. q corp⁹ christi d; p̄secrari in alia
parrochia si ibi est sacerdos sobri⁹ z ieiunus. vel si eēt ibi corpus christi p̄se-
cratum tūc debz porrigi huic infirmo. Alii rīdet vna alia opinio dicēs
inter duo mala min⁹ malum est eligendū. z maius malū est euitandū. g̃ dē
cū illa opinio q sacerdos in tali nēcessitatis articulo d; p̄ficere corpus christi
q̄uis sit p̄sūs. qz christus instituit hoc sacramētū post cenā. s; si fiat ieiū.
nō somacho est de bñ esse. nā sic instituerūt sancti patres mō in nēcessitatis ar-
ticulo melius est seruare institutōem supioris. i. dei q̄ inferioris. i. pape. cas-
men ille sacerdos q hoc ex negligētia facit peccat mortaliter. qz facit contra
statutū rhomane eccē. sed tamē ne ille infirmus moreret sine corpe christi
et ne fieret scandalū in p̄plo tunc sacerdos pōt p̄secrare corpus christi post
prandū vt p̄missum est. ne aliq dicant. ille est mortuus sine p̄munionē. z
illud est factum ex negligētia sacerdotis.

¶ Quarto est norandū p modū dubij. vtrū sacerdos leprosus debeat ce-
lebrare missam. Rīdetur q sic. qz si leprosus p̄t sumere corp⁹ christi qd est
cibus aīe vt p̄us dictum est. tūc sacerdos leprosus p̄t etiā celebrare in qua
maxime tractat de sumptōe corporis christi. s; tamē qdam doctores dicunt
q nō debeat celebrare in manifesto loco. sed in occulto. nisi eēt ita corrupt⁹
q nō possit celebrare sine periculo. tūc ip̄e nec in occulto nec in manifesto lo-
co d; celebrare. sed d; dimittere ob reuerentiā corporis christi. licz de iure be-
ne pōt celebrare.

¶ Ultimo nota de casibz. Primus casus est iste. ponat
qd veniat histrio vel ioculator manifestus ad ip̄m altare volēs sumere cor-
pus christi. tūc dubitat. vtrū sacerdos d; illi dare corpus christi an nō. Rīd-
et breuiter qd si ip̄e. p̄miserit se velle abstinere a talibz negocijs ita qd non
vult denuo reiterare tūc sacerdos humilr d; eū informare vt p̄fiteat z dole-
at de p̄ctis p̄missis. tūc suis p̄ctis p̄fessis z p̄tritis illi porrigat corp⁹ christi
in noīe dei. Scd⁹ casus est iste. vtrū iudex accedēs ad altare sit cōican-
d⁹. Rīdet qd iudex est duplex. s. amiqu⁹ z ver⁹. mō d; iudici p̄o corp⁹ christi
est p̄bendū. s; miq iudici z oi familie ei⁹ corp⁹ christi nō est porrigendū. Vñ no-
randū qd verus iudex ē duplex. qz vel talis iudex ē elect⁹ ex p̄uentōe vel ex
electōe. Si ex p̄uentōe ita qd cōicat iudiciū. p lucro alijs detrahēdo tūc illi
iudici nō ē porrigendū corpus christi. Si autē est elect⁹ ex cōi electōe z non
causa lucri. tunc corpus domini porrigitur sibi z oīnibus suis familijs.

Summula Raymūdi

Tercius casus. christianus vel christiana iudeis seruies ad altare accedens et perens corpus christi. tunc dubium est verum eis debeat porrigi corpus christi. Rñ de tur q nō. put etiā supra habitū est ppter scandalū evitandū. qz tales in diuina misericordia desperauerūt. z sic de eis est timendum q velint vendere corpus christi. z ḡ ppter illud scandalū evitandum tunc eis nō debet porrigi corpus christi. **Quartus casus.** an pco seu bodellus pñ accedere ad altare z sumere corpus christi an nō. Vel sic an pco in articulo neccitatis debeat cōicari. Rñ dicitur. si exercebat officium suū causa iusticie z nō ppter luxuriā. nec vt posset viuere sine laboribz. tūc sibi pōt dari corpus dñi. quia tunc habet vitā meritoria. Si aut exercebat officiū suū sine iusticia z amplius pmissis sacerdoti velle desistere z penitētiā agere de pmissis. tūc ipse sacerdos debet illi dare corpus christi. z al's non. **Quintus casus.** ponat in casu q sacerdos post diuisionem hostie cadat in magnū dolorē dentium. ita q nō pōt p̄municare. tunc dubitat qd ibi sit faciendū. Ibi rñ dicit aliq doctor res sacre scripture q talis sacerdos p̄t has p̄iculas distribuere christifidelibus z p̄fessis. Alij aut doctores dicūt. q sacerdos in tali casu has p̄iculas tenet p sanguine p̄sumere. **Sextus casus.** ponat q circa p̄munionē aliq sacerdotū habeat memoriā de vno pctō mortali. tūc dubitat verū talis sacerdos debeat sumere corpus christi in illo pctō mortali an nō. Respondet sub distinctōe. qz vel tal' sacerdos pōt habere p̄nitentiā alteri' sacerdoti' vñ nō. Si pōt h̄re alium sacerdotē tunc illū ad se vocat z illi p̄fiteat illud pctū. p hoc tunc corpus christi capiat cū timore. Si aut nullū aliū sacerdotē habeat poterit. tūc sit intentio illius sacerdotis q q̄ cito aliū sacerdotē h̄re poterit q hoc pctū velit p̄fiteri. z sic sumat corpus christi in noie dei. z nō debz nullam dimittere ne fieret error in p̄plo. **Septimus casus.** ponat q aliq sacerdotū post dñicam ordem. spater noster recordat se omisisse siue p̄termississe aliq verba canonis. tūc dubitat verū debeat resumere p̄ba p̄secratoris. Respondet aliq q ipse debet resumere. Sed tūc diceret aliq. tūc ipse sacerdos scādalizaret in p̄plo. ḡ aliqui dicūt q sufficit resumere sola p̄ba consecratoris z nō debz resumere totū canonē. z postea debet agere p̄nitentiā de p̄missis. **Octauus casus.** ponat q calix sit cassus vel haberet rumā sacerdos nesciente. z post hoc infundat vinum z aquam z regat calicem z bene dicat calicem. z post eleuatōem calicis nihil in calice inueniat. tunc dubitat verū vinum fufum super altare sit consecratum. Ad hoc respōdetur ex q sacerdos intendebat illam aquā cum vino quam credebat in calice esse cōsecrare. tunc merito est sanguis christi. quare vt supra dictum est sacerdos lingat z sugat mappas. z faciat vterius vt p̄us patuit. **Nonus casus.** ponatur q candelā cadat supra corpus christi consumēs z denigrās aliquam ptem. verū tunc corpus christi ibi consumitur vel denigratur. Ad hoc respondetur q sola accidentia ibi consumuntur vel denigrantur et non corpus christi. ex eo q ibi accidentia stant sine subiecto. **Ultimo nota.** ex quo littera dicit (epilenticus) differentia est inter apoplexiam z eptilentiam. nam apoplexia est morbus qui fit p opilationem nervorum. ita q spiritus vitales prohibentur transire per membra. z per consequens prohibetur motus z sensus in homine patiente. vnde tales per triduum sunt quasi mortui. tamen postea natura eorum superante resurgunt et vires suas

Folio xxxv.

recipiunt sicut an. Sed epilepsia fit in tempore breui. et illa inducit morbum cas-
ducum. ita tamen quod mentem et sensum impedit. sicut patet in his qui morbum ca-
ducum ad duas vel ad tres horas patiunt. Sed tamen cessante infirmitate
et tunc tales possunt communicare. et hoc littera intendit dicere

Infirmi? excommunicati? accipe christi
Eger bannitus cupiens sibi sumere corpus

excommunicati? i. p quacumque causa excommunicati?
Hic absoluitur pro re quacumque ligatus

si fuerit pda i. furtum huic cui ablatus est
Exiterit. res aut oblatum restitatur

si restitui poterit restitui ab excommunicatione raptor seu fur
Si poterit. si non tamen absoluitur. et idem

absolutio i. ius si sacrum instituerit
Sub forma quam lex et euangelium statuere

aperis infirmum i. eger i. excommunicatum
Presbiter absoluat egrum. licet ille ligatus

si excommunicatum tutela si hoc fieri copiosa
Se dicat vel non. cautela requirit abundans

infirmi icolimes i. desistant i. publicis
Egri vel sani nisi cessent a manifestis

i. peccatis i. eucharistia pauantur.
Criminibus. pane celesti iure carebunt

si hoibus si pres instituerit
Confessis vel contritis sancti statuerunt

christi i. in agone mortis nullatenus
Corpus in extremis nunquam debere negari

Presbiter et pater? peccato pmitte
Ille sacrificare si se pro crimine spondet

i. sanguinei et deficiere auxiliat infirmo
Proximitas sua se moriente subuenit illi

si infirmo porrigas requiras
Sacramenta dei des et nil inde reposcas

postulati aliquid recipe caute.
Si nil poscenti tibi quid datur accipe tante

in mense una vice i. laicus infirmus
Non nisi mense semel aliquis communicet eger.

Hec est ultima pars de sacramento eucharistie. in qua autor ponit alias regu-
las de modo sumendi corpus christi. Et prius littere comprehendit in quatuor regu-
lis. Quam prius est. quod omnis infirmus bannitus. i. excommunicatus cupiens sumere
corpus christi presbiter a sacerdote debet absolui a vinculo excommunicationis. et illi
porrigi debet corpus christi. Secunda regula est ista. si aliquis presbiter qui fecit furtum

Summula Raymundi

vel spoliū. isti nō debet porrigi corpus christi nisi p̄us restituat si pōt ha-
bere. Si autē nō pōt habere tūc p̄mitat ip̄i sacerdoti q̄ quādo possit habere
q̄ velit restituere. vnde br̄us Augustin⁹ in decretis suis. Pet̄m nō dimis-
sit nisi ablatū restituat. Et si habet in possessione tūc debet simpl̄r restituere
et illi nō debet porrigi corpus nisi illud p̄us restituat vel satisfaciāt pro illo

Tercia regula est ista. q̄ om̄is eger vel infirmus a vinculo excoīcatōis
absoluat. Si autē eger nō dicit se eē excoīcatū tūc adhuc ipse sacerdos
debet dicere excoīcatōis absolutōem. Quia forsā talis hō ignorāter
incidebat excoīcatōem. ita q̄ locutus fuisset cū excoīcatō. Quar-
ta regula est. si aliq̄s infirmus vel sanus est in pet̄o mortali manifeste z nō
vult se abstinere ab illo pet̄o tunc illi nō debet porrigi corpus christi cū non
vult abstinere a tali pet̄o manifesto. nec vult mutare mentē sui confessoris.
Quinta regula q̄ sancti patres (vt sanct⁹ Gregori⁹ z alij) instituerūt q̄ cō-
fessis z p̄ritis nūq̄ debet denegari corp⁹ christi quib⁹ sine magni peccatores
res z maxime in agone mortis. si p̄mittūt satisfacere q̄n conualescāt. Si autē
moriūt tūc debet p̄ximi eorū ammoneri vt satisfaciāt p̄ aiab⁹ eorū. Sexta
regula est talis q̄ quādo das sacramētū sano vel infirmo tūc nō debes po-
scere ab eo p̄mum siue pecuniā capere. Rō est. q̄ si posceres seu postularēs
p̄mū tunc tu videres sacramēta. z sic cōmitteres symoniā qd̄ est grāde
pet̄i. vñ gratis accepistis gratis dare. tñ si nō poscis z tibi porrigeret pecu-
nia tunc illā debes valde caute recipere. z debes p̄siderare diligētē cui⁹ fa-
cultatis sit iste hō. nam si sit paup̄ tunc nō accipe. si autē sit diues tūc caute re-
cipias. Septima z vltima regula est talis q̄ ip̄e infirmus nisi semel des-
bet cōicare in mense. hoc est in q̄tuor septimanis. z illud est intelligendū de
laicis. sed de infirmis claustralib⁹ nō est intelligendū. q̄ isti om̄i die dñico
possunt communicare.

¶ Circa tr̄am est notandū. q̄ forma absolutōis ip̄ius excoīcatōis quā ip̄e
sacerdos debet tenere est tal. Ego absoluo te auctoritate apostolorū. Pet̄i
et pauli a vinculo excoīcatōis quā incidisti. z restituo te sacramētis sce mas-
tris eccie in noīe patris z filij z sp̄s sc̄i. Sed tamē si ip̄e cōfiteus veller dice-
re q̄ nō est in vinculo excoīcatōis q̄re tunc eū absolueret a vinculo excoīca-
tōis. si q̄ forte locutus est cū aliquo excoīcatō.

¶ Secūdo est notandū. tr̄a dicit q̄ sanus vel infirmus in peccato manife-
st⁹ nō debet cōicari. Pro quo nota q̄ crimē peccatoris est duplex. vel est ma-
nifestū vel occultū. Si est manifestū tunc nullo modo debet illi porrigi corp⁹
pus christi. Si autē est occultū a q̄ nō vult desistere. hoc est dupl̄r. vel cū pe-
rit corpus christi in manifesto vel in occulto. Si in facie eccie z in manifesto
petit corpus christi tūc nō dz illi denegari. rō est. q̄ si sacerdos denegaret ei
corpus christi. tūc eēt reuelator criminis z p̄ditor p̄fessōis. q̄ tūc hoīes cir-
cūstantes intelligerēt eū esse grādē peccatōem. z iō si petit in manifesto sacer-
dos dz ei porrigere sup̄ suā consciām. Si autē ip̄e peccator petit corpus chri-
sti in occulto tunc debet ei denegare.

¶ Tercio est notandū p̄ modū dubitatōis. q̄re sacramētū eucharistie cōfi-
t̄ sub duplici sp̄e. sc̄i sub sp̄e panis z sub sp̄e vini. cū tñ sit ibi vnū sacramētū
Rūdet ad hoc fm̄ doctores sacre scripture. q̄ illd̄ fit p̄pter tres cās Primā

Folio xxxvi.

ponit sanctus Innocentius sup expōem misse dicens q iesus chrs sua passio
ne redemit humanā naturā q ad duo. s. q ad corpus z q ad aiā z p spēm
panis intelligit corpus. p spēm aut vini intelligit aiā. igit corpus chri pficit
sub duplici spē. Aliā cām z sedam ponit Alexander dicens. q illud sacramen
tū conficit sub duplici spē in memoriā passiōis chri. qz in amara passiōe ie
su chri torus sanguis eius fuit extractus a corpe. z diuisim cōficit corpus
chri z sanguis sub duplici spē. s. panis z vini. Quid aut torus sanguis fuit ex
tractus a corpe chri z diuisus hoc sic pr. qz sanguis subtilis intercutane
us. i. sanguis q latuit inter cutē z carnem fuit extractus p sudorē. vñ erat su
dor eius zc. Sed sanguis magis grossus fuit extractus a corpe chri per
amarā flagellatōem. sed sanguis neruoz fuit extractus p clauozū impussio
nē. sed sanguis intrinsecus. s. cordis fuit extractus p lanceā. z ita pr. qz torus
sanguis fuit extractus a corpe chri. Et q in memoriā illius diuisim dz cō
secrari corpus z sanguis chri sub duplici spē. Terciā cām ponit scis Hie
ronimus dicens. q p tanto illud sacramentū sub duplici spē pficit ad denotā
dum q ibi fiat plena refectio corporis z aiē. qz sicut videmus in alimēto corpo
ris q cibo sine potu nō est plenariū seu totale nutrimentū corporis. igit nec ali
mentū spūale quod correspondet alimēto corporali. q sacramentū eucharistie
sub duplici spē. s. panis z vini conficitur.

¶ Quarto est notandū. si aliquis infirmus in vltima extremitate caret vsu
loquendi z veller accipere corpus chri. sic tñ q daret signa p tritōis genē
do z man? ad celū eleuādo. tunc dubitat. vñ illi debet porrigi corp? chri
Ad hoc respondēt qdam doctores sacre scripture dicētes cū distinctōe. nā
si ille q est infirm? potuit hñe copulā sacerdotū z nō cōfitebat. tūc ipse eo mas
gis peccat. Si aut nō potuit hñe hoc est dupl. vel ipse pōt euadere mortē
vel nō. si pōt euadere tūc ei nō dz porrigi corpus chri. Si aut nō pōt euadere
mortē. tūc ei dz porrigi corpus chri sub tali cōditōe. q pmittat q si ex mis
ericordia dei pualesceret q tūc immediate vellet cōfiteri z pctā sua deplāge
re z suam penitentiam adimplere.

¶ Vltimo notandū est de casibz. Primus ē iste sicut legim? in miracul? beate
barbare q caput vñ decollati loqbat z clamauit dicens se nō posse mori ut
si pūs supisset corp? chri. tūc ibi dubitat an tali capiti debuit dari corp? chri
sti. z videt q nō. qz q cito caput a corpe abscondit tūc statim deficit flus. s.
sic fuit ibi. igit zc. Ad hñ rñdet. q si caput fuerit vñitū corpi. tūc ipse sacerdos
ppter miraculū pē illi ptere corp? chri. sic ibidē dz z legim? vt illud habet in pas
sionali bñe barbare. q postqz portauit corp? chri tūc caput ill? fuit vñitū
corpi. z ita pbit et corp? chri. s. si caput nō fuit vñitū corpi tūc nō debuiss
set ei dedisse corp? chri. z sic adhuc hodie dz fieri si hñmōi miracula euenirēt

Sed casus. ponat q aliquis pbit pburū. z post pburionē illi muenire
tur spēs panis. tūc dubitat an ibi sit vñ corp? chri an nō. posito etiā q eodē
die celebrauit. Ad hñ rñdet qdā subtil? doctor cū intentiōe brī Grego. q nō
cū eū mādūco corp? chri cū sua spē. z p cōiōnē flus corporali in picipiēdo de
fuit. tūc āpius ibi nō ē qrenda pñtia corporis chri. Terci? casus. ponat q si
li? iudei fuit chriānis z tpe cōiōnis accedat ad altare cū alijs xpifidelibz.
et ponat vltius q sub spē panis appeat sibi formosus puer. z cū hoc recis
piat. tunc dubitat. vñ ille filius iudei bñ fecit an nō. vel vñrum ille recepit

Summula Raymūdi

ad salutem vel ad damnationem. et videtur quod recepit ad damnationem. quia recepit corpus christi in peccatis originalibus cum non fuit baptizatus. Ad hoc respondetur quod ipse recepit sibi ad salutem. tunc ad rationem quando arguitur. ipse recepit in peccatis originalibus. ergo ad damnationem. Ibi respondetur quod non recepit in peccatis originalibus. sed illa peccata fuerunt delicta. cum talis puer credidit et formosum puerum vidit sub specie panis lactis tate. Et illud legitur in miraculis. quod quondam erat filius unius iudei ad huc puer qui cum alijs pueris christianis tempore communicationis ad altare accessit. et ei sub specie panis apparuit puer formosus et hunc recepit. quod reuelatum erat patri suo. Pater autem audies illud miraculum interrogauit a filio verum hoc fuisset factum. qui respondit quod sic. videlicet quod ipse se dixit comedisse se puerum cum christiano. pater autem hoc a filio audies grates inferebatur. ita quod hunc puerum ad fornacem calidam posuit. ubi ille puer illesus permansit. donec turba presbiterorum veniebat. tunc ille puer de fornace descendebat. Pater vero audiens hoc misit se baptizari et ad fidem catholicam puerus erat. **¶** Sequitur manifeste quod ille puer recepit corpus christi ad salutem eternam. **¶** Quartus casus. an mulieribus corpus christi sit prebendum. et prebatur quod non. quia gloriosa virgo maria que fuit denudata ab omni crimine. et multe alie sunt quibus tantum christus in cena corpus suum non prebuit. et cum preceptum superiorum sit tenendum magis quam inferiorum. et christus non dedit puellis nec mulieribus suum corpus. **¶** Minus sacerdos quod est minister debet dare corpus christi mulieribus. Ad hoc respondetur quod christus non dedit matri sue nec alijs mulieribus in cena corporis sui. sed solum discipulis ad designandum quod ipse mulieres non debent celebrare corpus dominicum. quia ipse christus ibi instituit sacramentum eucharistie duas exemplis suis discipulis quod hoc faceret in suam commemorationem. **¶** Solum discipulis dedit autoritatem consecrandi. que noluit matrem suam interesse ad designandum quod ipse mulieres non habent autoritatem consecrandi. sed solum viri. Illo tamen non obstantem ipsi mulieribus et puellis corpus christi est dandum. sed ab ipsis non est prebendum. Quintus casus. ponatur in casu quod aliquis latro veniens ad ecclesiam tempore communicationis. et transierit ad altare. vel aliqua alia persona suis peccata. tunc dubitatur verum sacerdos debet sibi dare corpus christi. Ad hoc respondetur quod persone suspecte sunt duplices. nam aliquie inerte suspicionis. et istas non denegetur corpus christi si ad altare venerint. Sed alie sunt persone de quibus habetur certa suspitio. et talibus debet denegari corpus christi. et sic est de latrone. Sextus casus ponatur in casu quod sit aliquis homo malus de quo nobis latet verum esset confessus vel non et reciperet corpus christi ad altare transiens. et postquam corpus christi deglutiret caderet ad terram et vomeret ita quod ibi appareret aliqua species sacramenti. tunc queritur quid sit faciendum. Respondetur quod si ibi sentitur forte species sacramenti tunc ponatur ad locum sanctuariorum et terra radeat ut prius est determinatum. et non est curandum si cruciatum. **¶** Quia tamen ipsi rustici prebent quod nullus homo primo die communicationis debet cruciare sine sanguine emittere neque spueri super terram. Septimus casus. sacerdos benedicens hostiam dicens hoc est enim corpus. dimittes mentem et incipies errare cogitas quomodo ibi prece corpus christi tunc dubitat an ipse in illo errore debeat ulterius prebere missam vel cessare a celebrando missam. Rndetur quod ipse debet ad se vocare quod sibi hunc errorem declarat. si ita non habet alium presbiterum tunc errorem debet deponere

Folio xxxvii

et vltim^o missam p̄ficere in noīe christi. **U**teri^o notādum q̄ ip̄e sacerdos
qñ dī (hoc em̄ ē corp^o meū) stat in p̄sona christi z iō p̄fert hec p̄ba h̄ em̄ ē
corpus meū in p̄sona christi. **E**t p̄ hoc p̄nomē hoc nō demōstrat ibi corp^o
pus christi exis qz adhuc nō ē ibi s̄ qñ tota b̄ndictio adimplet vñ qñ
be illa dubitatōe qd p̄ h̄ p̄nomē hoc in forma p̄boz p̄secratorz demōstra
tur sint vane opimones tñ abiectis oibz opimōnibus q̄ dā magister solēs
his p̄cludit qd p̄ illud p̄nomē hoc demōstrat z designatur vtz corp^o chri
sti in ordine ad totā p̄positiōem huius oarōnis hoc em̄ est corpus meum
nō q̄ plato solū illo puoie hoc ibi sit corp^o christi s̄ plato tota forma p̄bo
rum a christo instituta. **C**eterius casus sacerdos cogitās corpus chris
sti integrum sub sp̄e panis fore sicut fuit in vtero beate p̄ginis incipiat du
bitare qñ sub tāta p̄ricula corp^o christi (qd erat magne q̄ntitatis posset
ibi p̄tinere tunc dubitat vtz ille debeat missā p̄ficere ad h̄ respōdet q̄ sic
s̄ finita missa aūc ille solutiōez dubitaciōis d̄z inuestigare. **N**on^o casus ē
iste ponat q̄ sacerdos tpe necitatz nō habeat hostiā nec farinā tritici z vñ
uteri^o ponat q̄ sit aliq̄s ifirm^o de cur^o morte ē timēdū tūc dubitat vtz ip̄e
sacerdos hostiā factā de ordco possit dare tali ifirmo ne sine cōsecratōe mo
riat. **A**d h̄ r̄ndet q̄ nō d̄z fieri s̄ in tali casu ip̄e sacerdos d̄z ifirmū istruere
vt firmū credat z illi p̄ponere articlōs fidei vñ augusti crede z māducalt

De sacra vncione

scz infirm^o .i. vno .i. vngi debet
Hic idem solo nō bis vngatur in anno
vñ debet eē cūca s̄ h̄o .i. habere d̄z
Decodecemqz tamen annos vngend^o habebit
s̄ vngēdi s̄ p̄sone fruunt s̄ p̄sonis
Ordine claustrales alio potiuntur in egris
s̄ h̄o .i. vngi d̄z .i. nisi q̄ cū desiderio appetuerit
Nullus inungatur nisi qui prepostulat ante
.i. volūtate bona .i. cū varijs demōstratōibz
Autibus a verbis a signis iudicijs ve
.i. demōstrās s̄ h̄o s̄ carolice .i. signa .i. leucaristiā
Ostendens mutus fidei vestigia corpus
.i. crismat .i. in articulo mortis posit^o
Christi suscipiat aut vngatur moriturus
s̄ talis nūc^o penitētiā agit .i. a pctō mortali .i. cessans
Dummodo peniteat mortali labe recedens
s̄ mūc^o vñ ifirmis .i. p̄tritiōis p̄e penitētiē
Inueniantur in his manifeste signa doloris
s̄ mēbra .i. crismāda s̄ loca
Que sunt vngenda loca vel que mēbra lauantur
.i. sedule .i. egrū s̄ tu sacerdos s̄ pctā sua .i. p̄ficere
Sepius infirmum moneas sua proba fateri

Summula Raymundi

^{s^e egrū} ^{s^e tu sacerdos} .i. a deo iūctas .i. portare ifirmitates

Hunc hortare dei patienter ferre flagella

^{.i. serotina} ^{s^e p^{er} p^{er}is penitētia} .i. es

Uespertina tibi contritio si datur et sis

^{.i. fidelis}

^{s^e tua}

^{.i. dimittit}

Pure confessus peccata deus miseretur

^{s^e ifirmū}

^{i tali p^{re}}

^{s^e tu sacerdos}

Hunc nō in capite si confirmatus inungas

^{s^e hoīe}

^{illa ps caput s^e v^{er}gi illa loca faciei}

In confirmato nō frons sed tempora debent

^{.i. epi}

^{.i. vngēti}

^{tales p^{re}s faciei}

Angi pontifices crismabunt crismate frontes

^{.i. post hoc}

^{.i. oēs illas p^{re}s}

Hinc oculos aures nares loca post labiorum

^{.i. ultimo}

Pectus vtraq; manus vngas postremo pedesq;

^{s^e tu presbiter crismas debes illas p^{re}s}

Nō vngas scapulas quia misterio caruerunt

^{.i. sacerdotis}

^{.i. man^u}

^{.i. inter^u}

^{.i. exten^u}

^{s^e tu sacerdos}

Presbyteri palmas nō intus sed foris vngas

^{.i. offerūt}

^{s^e sacre scripture}

^{s^e man^u}

^{sacerdot^u}

^{.i. licitū}

Dicunt doctores q; eas nō vngere phas sit

^{s^e man^u}

^{.i. crismauit}

^{.i. epi}

^{.i. dū}

^{ordinabat}

Quas vnxit p̄sul cum presbiterum faciebat

^{.i. crismare}

^{.i. ifirmū}

^{.i. epi}

^{crismauit}

Vngere nō debes egrum quem p̄sul inunxit

^{.i. eger}

^{.i. crismata}

Si facit infirmus crismi tunc vincta lauentur

^{s^e illud}

^{.i. p̄ficiat}

^{s^e i aquā fluentē}

Debra quod inde laues totum iaciatur in ignem

^{s^e aliquē}

^{.i. pena mort^{is}}

^{s^e septē}

Si trahit infirmum dolor extremus sine psalmis

^{s^e egrū}

^{s^e tu sacerdos}

^{.i. subito}

^{s^e infirm^u}

^{.i. nō crismat^u}

Hunc vngas citius vt nō moriatur inunctus

Capitulū sedm huius totius in q̄ autor vult determinare de sacramēto vinctōis postq̄ in p̄cedenti determinauit de sacramēto eucaristie Et dī uidit illa ps in duas p̄s nā in p̄ma p̄e autor ponit aliq̄s regulas et dōs cūmēta de illo q̄uo sacerdos debet se habere circa loca vngēda in sc̄da p̄e ponit q̄dā incidentia Sc̄da ps ibi in torneamētis q̄ntū ad p̄mā p̄e virtus lre stat in vndecim regulis. Prima est talis q̄ ip̄e eger seu infirmus nō debet bis in vno anno vngi s; cū semel et hoc sic est verus si ip̄e manet in vna

Folio xxxviii

infirmis scilicet si ipse vadit de una infirmitate ad aliam tunc ipse potest bis ungere.
 Et ergo sacerdos qui vult aliquem infirmum ungere tunc debet requirere utrum
 sit vinctus in illo anno tunc auctor in littera addit quod aliter est de personis claustralibus
 et spiritualibus quia ille personae pluribus potest ungi quod personae seculares Et ideo sacerdos
 doctus caute debet se regere circa ungendos quia tenet scire an ungendi sunt spiri-
 rituales et etiam seculares. Et tenetur interrogare an infirmus infirmus
 mabatur per totum annum an non et secundum hoc se regat. Secunda regula
 est quod ille qui debet ungi debet esse decem octo annorum antiquus Et ratio est assigna-
 tar sanctus thomas dicit quod ipse ungendus debet habere rationem et voluntatem
 et plenam et perfectam Et ideo pueri non videtur rationem non debent ungi scilicet si alius
 quis puer esset quatuordecim annorum vel circa cum bona ratione et discretione
 talis posset ungi ut patet de multis pueris ubi unus magis videtur rationem
 quam aliter Tercia regula quod nullus debet ungi nisi prius cum deuotione illam
 vinctorem desiderauerit et postulauerit Si scilicet ita debilis quod non potest se
 eramentum vinctum postulare tunc sufficit quod signum facit cum oculis vel cum
 manibus illud sacramentum desiderando Et vera signa sunt illa ut cum
 oculis lacrymatur et ut manus suas ad celum eleuat Et etiam quod suspirat in
 suo corde. Quarta regula est quod ipse mutus non debet sumere corpus christi
 nec debet ungi nisi postulauerit cum certis signis et cum hoc si est carolus
 siue christianus verus Quinta regula est talis quod loca ungenda et membra
 sepius debent lauari et lotum igne puri. Et sacerdos debet ipsum infirmum
 monere quod omnia peccata sua confiteatur et patienter sustineat purgationem per suis
 peccatis Sexta regula quod si aliquis est confirmatus tunc sacerdos non debet ipsum
 cum ungere in fronte Et ratio est quia episcopus cum confirmauit tunc vinxit
 eum in fronte et ideo non est ungendus in fronte post Septima regula est talis
 quod oculi aures nares manus et pectus nec non et pedes omnia haec sunt ungen-
 da Sed scapulae non debent ungi Et ratio illius patet in littera quia scapulae carent in
 merito diuino Octaua regula est quod presbyter aliter est ungendus quam laicus
 Et ratio est quia manus presbyteri inferius non debet ungi quia ab episcopo
 vincta sunt illa loca quando gradum sacerdotii condonauit. Sed manus
 presbyteri debet ungi exterius. Nona regula si aliquis presbyter munxit alius
 quem infirmum tunc simplex sacerdos non debet ungere eum et hoc est verum
 in una et eadem infirmitate Decima regula Si infirmus vinctus
 facit cresim id est transitum de infirmitate ad sanitatem tunc loca vincta
 debent lauari. Et lotio illa praeciatur in ignem vel in aquam fluentem
 tunc unde dicunt expositores hic circa textum quod cresim est mutatio alicuius
 morbi siue infirmitatis ad sanitatem. Ultima regula Est talis
 si aliquis infirmus esset inclamatus ad agonem mortis tunc sacerdos hoc
 cognoscens debet omittere septem psalmos. Et debet agonizantem un-
 gere et postea septem psalmos legere ne aliquis sine vinctione moriatur. et
 sic substantia sacramenti carens etiam caret effectu sacramenti

Notandum est circa litteram quod communiter in passu presentis textus
 habetur tempora non est hoc opinandum esse de intentione auctoris sed pro-
 pter antiquos quosdam et positivos grammaticos Pro quo sciendum est
 quod quidam antiqui grammatici dixerunt quod hoc nomen tempus haberet
 duo significata nam quando scriberetur per e et tunc significaret quod

Summula Raymundi

dimensionem ptenenter ad quando. Sed quando fecaret pres hominis tunc deberet scribi per i dicendo tempus. Et fm illam distinctionem antiquos rum in littera stabit impona. Sed tamen in veritate illa distinctio minus valet na illud duplex fecatum habet p hoc nome tempus sub vna platione Na q tps fecat dimensione rez de se piz sz q tps sub eade pulatione etia fecat pres faciei piz p psalmista dicere z regem teporibz meis vbi pos nit teporibz z illud clare declarat greca dicēs. pincer ad tps qñ temp? di mēio rez signat p idem ps pteria faciei hac p pre tñ psumit dicere quidā timp? qd tāqz dictū puerile refuto Et sic piz q fm rei veritatē dici debet tempa sz si in textualibz habet tempora hoc fm vsum antiquz positioz q sic sunt loquuti ppter habere differentia inter hec duo fecata Secundo norand um in littera q eger non debet vngi nisi semel in anno. Et hac hāelicif q solus infirmus est in fine vite quādo nō est spes vite vngend? Ad hoc respōdet sanctus thomas q null? hō sit vngend? nisi infirmus z positus in articulo mortis de q nō est spes euadēdi mortē. Per hoc q dē infirmus excludit sanus immo si isti statim peterent nō sunt vngēdi Per hoc q dē positus in articulo mortis excludit illos infirmos qui nō timent mortē nā tales nō sunt vngendi sed p hoc q dē in textu q debet postulare vncōem excludit illos q nō postulat cū debita ratōe sacramentalē vncōem vt sunt frenetici q pūne sunt fimbūdi qz tales sunt sine oē Tercio orā dum q sanct? iacob in canonica sua dē si qz vestruz infirmas vngat oleo sanctificato z si qz est in peccatis presbiteri orāt pō vt remittent ei peccata Et qz pbis notat triplex effect? vncionis Prim? est q vncio augmētāt grām z deuotōem Scdus effect? q p vncōem attenuat morbz naz si infirmus esset euasur? mortē tūc citius euaderet qz si nō esset vnc? Et hoc est pta illos q credūt q qñ aliqz vngit q ille nō pē euadere mortem Tercius effect? est q vncio delet venialia. vñ dē merita Ungor in ex tremis q sit mihi grā maior. Et morbus leuior ac mea culpa minor

Itē nota q in ipa vncōe duo sunt scz materia z forma materia vncio nis est oliū olivē psecratū ab epō. sed forma vncōis ē duplex quā instituit brūs gregori? z ē de pccata Et ē ista p istā sacrā vncōez delect tibi deus qēquid deliquisti p visum auditū gustū tactū z sic de alijs Alia ē quā instituit brūs hieronim? z ē indicatia z cūta. Ungor oculos tuos olio sancti ficato in noie pñs z filij z spūs sci amē Sz aliq? modern? presbiteri faciūt vnā aliā formā mixtā ex illis duobz Dicētes vngo oculos olio scificato in noie patris z filij z spūs sci Et subiungūt z p istā sacrā vncōez delect tibi deus qēquid deliquisti p visus auditū gustū z tactū z sic de alijs

Itē nota dē in vna regula q mēbra vngēda pus debēt lauari hoc em fit duplici de cā. Prima cā ē ppter reuerentiā sacri amēti videlicet ne sacramen tū ad locū imūdū ponat Scdā cā ē in signū hui? q nra pscia debet esse lora ab oibz peccatis Sz dē vlti? in regula q infirmus nō debet vngi in fronte z rō hui? ē qz episcop? frontē vngit in pfirmatōemō potestas sup? tonis nō puenit inferiori Itē nota in vna regula dē q sacer. nos debet in ducere infirmū vt piteat z penitentiā agat. Dubitat g vñ penitētia ses totina vl? contrito sit vera penitētia dicit aliq? doctores q nō qz ois peni

Folio xxxvii

penitentia debet fieri ex amore et oratione ex timore sed penitentia vespertina vel serotina non fit propter amorem sed magis propter timorem quam penitentia serotina vel vespertina non est vera penitentia maior patet per magistrum sententiarum dicentem quod directa penitentia debet esse charitativa sed minor probatur quia illa penitentia que fit in agone mortis ista fit ex timore quia ipse infirmus penitet propter meritum mortis quia si non timeret mortem et sciret se euadere nunquam peniteret quare sequitur quod tarda penitentia siue serotina fit ex timore et per penitentiam non est penitentia. Ad hoc dubium respondet doctor vnicuique quod penitentia serotina dicitur modo penitentia fiat ex tota cordis contritione vera est Et hoc patet de latrone qui pendebat in cruce cum christo in latere dextero. quia ille latro penituit in agone mortis dicens memento mei domine dum veneris in regnum tuum Sed tamen super hoc nemo se remittere debet vel suam penitentiam tardari velis visque ad ultimam extremitatem vite sue nam dicunt doctores quod non tantum peritio spiritus ut penitentia saluauit istum latronem in cruce sed sua magna fides quam habuit in christum magis eum credidit quam sancti et sancte martyres et hoc ex tantum stille sanguinis christi super ipsum stillantis qui erat infinite virtutis ad solvendum vincula peccatorum et de hoc apocalypsis primo christus lauit nos a peccatis nostris in suo sanguine. Nam hoc quod fideles martyres crediderunt hoc viderunt ad oculum Et tamen eorum fides confirmata fuit per signa et miracula. Iste autem latro vidit christum pendentem in cruce et damnatum et tamen malefactoris nihilominus tamen ipsum filium dei esse credebat Et hec maxime fuit causa sue saluationis et hoc beatus augustinus penitentia serotina raro est vera Nam vel frequenter non ex amore et vera cordis contritione sed ex timore procedit. Ulterius est notandum ista dicit quod illa membra scilicet oculi et manus domini et vngui. Et huius est duplex ratio prima quia per ista membra principaliter exercet culas diuinus. Et quia victio est quedam confirmatio spiritualis quam per ista membra confortaretur vngui debet. Secunda ratio illa membra vngui debet per quod delinquimus et peccauimus sed videndo audiendo palpando et sic de alijs peccauimus Illa membra tamen principaliora vngenda sunt. Ultimo est dubitandum de casibus. Primo dicitur vix vesanum et freneticum in extremis sunt vngendi Respondet sub distinctione quia vel tales sunt prius furibundi absque temporis intervallo vel aliqui et aliquando non modo ad dubium dicitur quod si prius sunt furibundi non sunt vngendi Ratio est quia omnis vngendus debet habere rationem et voluntatem et desiderium vinctio sed tales frenetici non desiderant vinctioem si autem isti frenetici et vesani alij qui sunt furibundi tunc si petunt vinctioem quando vsum rationis habent tunc debet vngi et alias non. Secundus casus An sit vix quod ipse infirmus dicunt ante mortem ipsis apparere ipsum angelum vel diabolum et videre iudicium diuinum Ad hoc respondet beatus augustinus quod sic anima potest scire iudicium periculare ut maneat in purgatorio vel in loco ubi peccauit non tamen hoc confertur omnibus animabus sed anima non potest scire iudicium vniuersale. quia tale iudicium tantum apparebit in die nouissimo quando diceret bonis venite benedicti et malis ite maledicti mathei xxv. Unde si bona fecerunt in presenti vita tunc ipsis erunt angeli presentes animam custodientes per oppositum autem si malefecerunt in presenti vita tunc ipsis erunt diaboli presentes animam expectantes Alij autem sic respondent quando querunt Annum ipsi infirmi verum dicunt quando dicunt se vidisse angelum vel

Summula Raymundi

diabolū circa se in infirmitate dōm q̄ hoc est possibile quādo ex dūina
 p̄uidentia p̄uenit 2 sine cunctipotentia dei fieri nō p̄t q̄ illi sunt spiritus
 qui nō p̄nt videri cum nihil videret nisi coloratum vt dicit aristoteles in li
 bro secō de ai sed ipi nō sunt colorati quare se q̄rur q̄ nō possūt videri nisi
 specialiter p̄cedit ex grā dei Tercius casus An v̄p̄ sit q̄ plures hoies
 dicunt se vidisse deum in agone mortis Ad hoc respōdet beatus hieronim⁹
 q̄ sic q̄ filius dei tātam misericordiā habet ad ipsum hoiem q̄ in fine vite
 cuiuslibet hois se manifestat nam mori pro nobis voluit 2 illud idem con
 firmatur in enāgelis vbi dicit 2 iterum veniam ad vos 2 ideo apparet ipsi
 homini in finem mortis Quartus casus Ponatur q̄ aliq̄s homo sit ses
 mel vinctus in vna infirmitate 2 diu maneat in eadem infirmitate licet non
 sub equali transitu tunc dubitatur vtrū postea articulo mortis imminēte
 potest iterū vngi Respondetur q̄ illa medicina nō solum respicit morbus
 sed etiam infirmitatis longitudinem ergo nō obstante prima vinctōne
 articulo mortis facta si euaserit 2 diu in ista infirmitate p̄seuerauerit sub
 inequali transitu potest iterum vngi quia medio tempore potest homo ve
 niat̄ peccare quia illud tunc iterum deletur per vinctōnem Quintus
 casus Aliquis intrans bellum timens se interfici vel etiam iudicatus si
 delectet petens vinctōnem dubitatur an debeat vngi vel nō Respondetur
 q̄ nō quia solus infirmus est vngendus talis autē nō huiusmodi igit̄ rē
 Sextus casus est iste vtrum gnanus 2 pigmei 2 tales consimiles istis
 sunt vngendi Respondetur q̄ nō quia isti quidebēt vngi debēt esse anima
 lia p̄fecta bona ratōne vrentia sed sic nō est de pigmeis 2 quibz de gnanis
 Si cū vsus ratōnis bone in gnano reperiens secus esset Septim⁹ cas
 sus Ponatur in casu q̄ aliq̄s infirmus dicat ad sacerdotem domine dis
 cite mihi viam per quam valeo venire ad regnum celoz tunc dubitatur
 quā viam sacerdos debet ei manifestare Et quō ipsum instruere debet vt
 pueniat ad regnum celorum Ad hoc respondet sanctus augustinus q̄ ip
 se sacerdos debet inq̄rere ab infirmo Et si affirmatiue respōdet ad ea que
 querit ab eo tunc talis proculdubio secure mori p̄mū q̄ q̄rere debet
 ab ipso infirmo an credat in articulos fidei q̄ sunt traditi in ecclesia dei Si
 infirmus d̄t q̄ sic tunc sacerdos debet respōdere hoc est bonū signū q̄ ad sa
 lūtem aīe tue Secōdo sacerdos q̄ret an gaudet mō in fide catholica si respōd̄z
 q̄ sic tūc sacerdos dicat hoc ē bonū signū 2 Tercio sacerdos q̄rat v̄p̄ do
 leat vnḡ christū offendit̄ ei⁹ creatorē si respōdet q̄ sic tūc sacerdos dicat
 h̄ ē bonū signū Quarto q̄rat v̄p̄ doleat de peccatis p̄missis si r̄nd̄z q̄ sic
 tūc sacerdos dicat h̄ ē bonū signū Quinto q̄rat si euaserit moriē v̄p̄ vel
 let sua p̄cā deplāgere 2 āpl⁹ nō peccare 2 cū h̄ sua p̄cā velit emendare si
 respōd̄z q̄ sic tūc sacerdos dicat h̄ ē bonū signū Sexto 2 vltimo q̄rat sa
 cerdos an gaud̄z p̄uenire ad regnū dei nō meritis suis s̄z p̄ merita iesu ch̄ri
 st̄i et p̄ eius amarissimam passionem 2 si ip̄e infirmus omnibus istis firmi
 ter adheret p̄fitendo 2 credendo tunc ip̄e sacerdos dicat ad eum eū p̄olā
 do Si aduersarij tui ad te veniāt in exitu anime tue recordare ch̄risti pas
 sionem et eris securus de vita eterna Octauus casus Ponatur q̄ sit
 aliquis malus qui per maliciam intrat infirmitatem ita q̄ mutus effici
 tur sicut legitur de illis qui solent sanctos increpare 2 viupare tunc dubi

Folia xxxviii

tatur vtrum tales morte imminente debeant vngi Ad hoc respondet q si ip
se sacerdos per aliqua signa manifesta sicut per gemitum vel per eleuatio
nem manuum in celum vlt' suspiratōem cognoscit illum infirmū sacramē
tum vncōnis desiderare tunc tenetur ipsum vngere si istis signis remō
tis 2 nō factis transeat vncio a talibus maluolis Vltimus casus est
iste ex q in iure phibet q hō hñs pñ caput vt mus nō debet vngi tūc du
bitat an etiā hō nimis magnū caput hñs nō d3 vngi. Rñdet q inter oia
aialia qdā sūt mōstruosa 2 ipse siue tal' defect' venit ex supabūdātia siue
ex defectu ita q hñt rōez valde ipsecte hñmōi nō sunt vngeda Quia oē aial
qd d3 vngi d3 habere pfectā rōez 2 discretōez

.i. in hostiludis .i. occisus

.i. pñ

In torneamenti lesus si vixerit boram

s' hora s' exñs

.i. perā

In qua contritus sua crimina confiteatur

.i. eucaristia

s' in loco sacro

Corpus ei domini datur vngitur nec sepelitur

s' v' aliq nobit

s' torneamēta

Remiles pronus sit ad ista negatur et isti

.i. ecclesiastica tumulario

blasphemaf

s' lesi

Sancta sepultura corpus confunditur eius

s' lesus

.i. morit

s' iura ecclesiastica

Qui sic descendit sed cetera nulla negantur

s' iura

s' ad salutē

.i. remouet

Que profunt anime sic ille restringitur inde

s' sacerdos

s' hoibz

Postu' confessoris furibus et sceleratis

s' cā iusticie intrā hñmōi

s' ecclesiasticū

.i. offendēti

In bello iusto ius omne datur morienti

.i. discussor criminum

Confessor licite sed furibus et sceleratis

s' fures aut alios pñles

.i. iusta

His quos damnat sententia iudicis equa

.i. cū talibz ipedimētis

.i. custodia ciuitatē .i. ligantē

Et quos cōpedibus custodia publica innox

.i. homicidia sez mortē furū 2c

Latronum mortem furum suspendia clades

.i. qñtūqz

s' tu hō

Qualeseñqz caue ne conspicias quia mñ

rale officiū diuinū

Missam tantandi tibi tollitur inde potestas

s' signū

.i. aliqd

s' fur

.i. periculū

.i. intrare

Nō facias quicqz quo causam mortis inire

Summula Raymundi

i. sine i. mortis i. desiderio i. pparieris furi
 Possit et absq; necis consensu cōdoleas huic
 s^r nos raymūd^o viliōis mortis deponibil^r i. iste casus
 Dicimus articulisq; dispensabilis hic est

Nec magister ponit incidētia q̄ incidūt ex p̄dictis 2 diuidit illa p̄s in tres
 p̄tes quot ponit incidētia p̄tes parebunt. Prīmū incidēs siue p̄ma regu
 la est si aliq̄s fuerit lesus in torneamētis vel p̄cussus vsq; ad articulu mor
 tis 2 ille supuixerit ad modicā horā ita q̄ sua crimina p̄t p̄fiteri tūc ille est
 p̄municādus 2 yngēdus s; debet carere ecclesiastica sepultura vt patz de
 torneamētis. p̄mo 2 vltimo Ratio est q̄ tūc aliq̄ nobiliores nō efficiunt ita
 p̄m ad h̄mōi torneamēta siue ludos 2 sic vt aliq̄ refrigerent a tali ludo nō
 debēt sepeliri in ecclesia siue in cimiterio s; i cāpo p̄ aspectū aliorū vt aliq̄ cess
 sant a tali ludo. Sed tū oia alia ecclesiastica iura q̄ profunt saluti aīe siue
 nō debēt denegari tali. Scdm incidēs (q̄d ex illo orit^r) est si aliq̄s intrat
 bellū tūc oia iura sacramētalitā p̄t illi porrigi. Et h̄ est v̄p̄ si cā iustitiae vt
 cā defendendi cōe bonū vel patriā defendendā intrauerit bellū. Si aut cā
 spoliatis vt p̄pter aliā cām sibi sibi intrauerit bellū tūc illa iura sacra
 mētalitā 2 ecclesiastica nō porrigent ei. Tercium incidens siue regula q̄
 licitū est audire p̄fessionē ab ipis furib; 2 latronib;. Et si p̄tingeret q̄ aliq̄
 q̄s sacerdos deberet eos audire tūc disponat q̄ tales fures 2 latrones sint
 soluti a vinculis q̄ si nō essent soluti s; ligati cū pedib; tūc nō d; eos audire
 re. Et h̄ ē p̄pter reuerentiā sacramēti siue de bñ ē illi^r sacramēti s; p̄fessio
 nis s; nō de iure q̄ p̄fessio liberat a p̄ccō q̄ debet ēē solut^r a vinculis corp̄is
 quādamodū petr^o actūū ix. Quarta regula q̄ q̄cūq; h; voluntate clericali
 d; ille d; se cauere ne unq̄ videat mortē malorū hoīm vt suspēdū p̄bustio
 nē 2 ē q̄ tal^r facit iter irregularitātē p̄ quā tollit officiū celebrādi missam
 vt sup̄e lera ref de morte iporū vt p̄ h̄ op^o expectaret. Quinta regula null^o
 sacerdotū loq̄t q̄cūq; de his malefactoribus ita q̄ nihil d; facere nec dicere
 de his maleficiis 2 h̄ nec signis nec nūrib; nec p̄bis nec ope ne irrat irregul
 laritātē. Sexta regla si aliq̄s mortu^o iuer^r fuerit i aliq̄ loco siue sit in aq̄ siue
 in cāpo siue in silua ille ē sepeliēd^o nobiscū. i. in cimiterio. Et h̄ ē v̄p̄ si cā
 mortu^o illi^r sit dubia tūc fm h̄ d; opari. Si at sit nota 2 manifesta tūc itez
 fm h̄ d; opari puta si cā mortu^o ē homicidiū vt aliq̄d h̄mōi tūc nō ē sepeliē
 d^o in cimiterio s; in cāpo eodē mō d; si aliq̄s suspēsus iuenerit i cāpo quē
 sciret ēē suspēsus ille nō ēē sepeliēd^o in cimiterio. Circa lrāz p̄mo ē notā
 dū ex q̄ torneamētū d; ē lud^o siue exercitiū vt p̄les hoies p̄stuit armati si
 ue p̄ueniūt vt velit iure bellū tūc sciēdū q̄ aliq̄s p̄t intrare bellū cū torneamē
 tis dupl^r vno^o p̄t vanā gliaz s; p̄t mulierū siue p̄gimū p̄placētā. Et si
 tal^r sic mortu^o siue ierficiū tūc ip̄e nō d; sepeliri i cimiterio 2 i loco scō. alio^o
 aliq̄s p̄t intrare torneamētū siue bellū cā exercitiū vt postea possit ēē abiliōz i
 vero plio. Et q̄ mēbra sua abilitat cū abilita sunt aut ad defendēdū p̄z
 triā vt ad defendēdū cōe bonū vt ad defendēdū orphanos 2 viduas. 2 si
 tal^r mortu^o i bello tūc ei dat ecclesiastica sepultura. 2° nota q̄uis aliq̄ corp^o
 sepelit^r extra cimiteriū p̄t h̄ nō ē credēdū q̄ iste hō sit dānat^o ex eo q̄ sepe
 h̄t extra cimiteriū. 2 rō ē q̄ loc^o nō scificat corp^o s; corp^o sancificat locū

Folio xli

Quia sanctū corpus ad quēcūq; locū ponit illum locū sanctificat vñ istū
p p multa corpa scōz que sanctificauerūt loca, z g nō est credendū q aie
illoz hoīm sepulcroz extra cimiteriū p terea p uabunt glia celesti

Tercio notādū sicut habet extra libro qnto de torneamētis tūc torneamēta sunt phibita in qbus pueniunt milites ad ostentationē audacie ex qbus aīabus multa picula sepius pueniunt. nā si quis ibidez interfectus fuerit ecclastica carebit sepultura. sed si qd ad torneamēta venerit nō omnino ppter laudē sed ppter aliā cām honestā vīz vt req̄rat debita sua a creditore si tunc interfectus fuerit p̄ in cimiterio sepeliri Sicut legitur extra de torneamentis loco pzeallegato

Quarto notādū si fueres vellatrones infurādō vel p̄liando occidātur nō est orandū pro eis. vt habet capto de furtis qnto. Item furibus in ecclia nō datur sepultura. sed tñ cū fuerint cōfessi z cōtriti licz eoz criminā sunt manifesta tūc ip̄s p̄ dari corpus dñi. sed sepultura nō nisi corū cōsanguinei satisfacere p eis p̄mittit. vñ extra de raptorib; ca. vbi supra

Ultimo est notādū de calib; Primum est iste ponat q aliquis sacerdos staret circa mortē malefactoris gaudēs de morte ip̄s nūqd efficit irregularis. Rñdetur q nō est cōueniens sacerdotib; z clericis audire vīdēre aut iudicare mortē malefactorū. qz facit p̄nt incurrere irregularitatem. vñ sacerdos p̄mouēs aliquē verbo vel facto z si delectat z dat p̄sentūm aliquat̄ ad mortē ip̄ius vel coadiuuat vel si nutrit vel signis ip̄m p̄mouet ad mortē est irregularis. sed si ex casu cōtingit q cōspicit mortē ip̄ius tūc dz ei cōdolere verbo vel ope. Et ille articulus dispēsandus est z excusabilis. sic s̄t si gaudet de morte ip̄ius z tñ nō p̄mouet ip̄m ad mortē. iste articulus itē est dispēsandus. sed hoc solū a sede aplica. Secūdus casus ponat q iudex ciuitatis dat licentiā aliquē suspēsū vel rotatum sepeliri z amici eius portāt eū ad eccliam. tūc dubitat an p̄sbiteri debeat eū admittere ad sepulturam ecclasticam. Rñdetur si talis fur fuerit cōfessus cōtritus z cōicatus tūc p̄t sepeliri in cimiterio. z hoc cum licētia ep̄i z plebanū tñ simplr sepeliri nō dz nisi amici eius p̄mittunt satisfacere pro eo p quo iste fur est mortuus Sed diceret nūqd ecclia dz admittere q corpa suspensoz erigant in ecclia z q oblaones z missē sūt p eis Rñdetur q si talis suspēsus de omnib; peccatis suis purā cōfessionē fecerat z digne penituit z fm p̄stitutionē ecclasticam in fine cōionem suscepit. tūc lz de iure cōmuni sibi sepultura ecclastica denegat̄ āq̄ malefactori publico. tñ ex grā p̄t sibi indulgeri sic q ad ecclasticam sepulturam admittat̄ z ex p̄nt etiam admittunt suffragia talū mortuoz vīz oblationes z missē Tercius casus. ponat q aliq̄s sacerdos sit in castro alicuius p̄ncipis q scribit lras p vindicta sanguinis tūc dubitat an efficit irregularis. Rñdetur q clericis phibet stricte ne aliq̄s dicat vel scribat litteras p vindicta sanguis. sed laicis p̄mitteri dz. z nullo mō subdiacon⁹ diaconus vel sacerdos tale officiū exerceat ne ad occisionē aliquē inducat p tale officiū. qz efficeret irregularis. z hoc habet in decretalib; extra de clericis

Quartus casus. ponat si aliq̄s veniens ad eccliam videns calicē quē dā minus caute dimissum z ip̄m recipiat z longo tpe detineat tūc dubitat vtrū talis possit p̄moueri ad sacros ordines. Rñdetur q si ille voluit

Summula Raymundi

sarie fuerit cōfessus ⁊ satisfecerit ecclie cuius calix fuerat nec de hoc ē nos-
 sa vel manifesta suspitio. tūc talis post penitentiam sacram dūmō idōs
 deus cognoscat potest p̄moueri ad sacros ordines. Quintus casus
 ponat q̄ si aliquis causa necessitatis vīz cā nuditatis vel famis aliquid
 furef tunc dubitatur verum teneat restituere. Rūdetur q̄ non. Nā omīs
 quī cibaria vel vestem vel potum reciperet et vera necessitate nō tenetur
 simpliciter loquendo restituere. quia in necessitate omīa debent esse cōmu-
 nia sicut sunt in p̄mitina ecclia tempore apostolorū. vt legitur in actibz apo-
 stolorū. Erant illis omīa cōmunia. Vel alto mō rūdetur p̄babiliter ad
 dubium q̄ non. nā omīs q̄ cibaria veste vel potum reciperet cā nuditatis
 vel famis ille teneat de his penitere p̄ aliquot ebdomadas. ⁊ hoc extrema
 necessitate cogēte. si autē redderet ecōtra non tenet penitere. licet ista nō fi-
 unt de iure. Sextus casus. ponat q̄ aliquis princeps p̄mittat incendiu
 ecclie ⁊ ponat q̄ egritudine p̄uentus confiteat suo capellano qui ip̄m ab-
 soluit a vinculo anathematis tunc dubitat an iste d̄z habere ecclasticā se-
 pulchrā. Rūdetur q̄ sic. q̄ heredes eius cōpellendi sunt vt his q̄bus iste
 princeps p̄ incendiū vel alio mō damnū fecerit iuxta facultates suas digi-
 ne satisfaciant. ⁊ vt sic aīa illius principis a peccat̄ p̄ liberari. Ultim⁹
 casus. ponat q̄ aliquis incendiarius vel malefactor eccliaz a sacerdote cōp̄-
 hendat ⁊ ab eo interficiat tūc dubitat an iste clericus interficēs eum sit ir-
 regularis. Rūdetur sub distinctōe. nam si ille malefactor ei nocere noluit
 res sed solum spoliare voluerit eccliam tūc si interficeret a clerico clericus
 est irregularis. Si autē clericū voluisset interficere ⁊ clericus alio modo nō
 potuisset euadere nisi ip̄m interfecisset tunc est irregularis si talem furem
 interficeret. sed valde facili possit secum disp̄sari. Sed alij doctores dis-
 cunt q̄ simplr nō efficitur irregularis cū inter duo mala minus malū est
 eligendū modo minus videtur inesse piculositas q̄ p̄cibiter interficeret
 illum aliter euadere non potuit q̄ ecōuerso

Capitulum tertium de baptismo

tu sacerdos i. accipias
 Un cathecizas puerū tunc tres tibi sumas
 parrinos sp̄ parrinos sp̄ tres p̄s
 Personas. et non plures quia sufficiunt be-
 sp̄ parrinis sp̄ catholicā
 His inunge fidem puerū debere docere
 i. illā orōem dīcā. sc̄z ille puer
 Atq; pater noster maturos diu tenet annos
 sp̄ hō repeus sp̄ cū fidelibz
 Mortuus inuentus vbicunq; sit hic sepelitur
 sp̄ in cimiterio. i. incognita sp̄ inuēti
 Nobiscum dubia mortis si causa sit eius
 i. nota sp̄ inuēti i. extra cimiteriū
 Si manifesta mali sit causa foris sepelitur

Folio xliij

Ytnd est terciū caplm in quo auctor determinat de tercio sacramēto qz auctor supius determinauit de duobz. scz de eucharistia z sacra vinctiōe que sunt sacramēta reiterabilia. hic itā determinat de sacramēto irreiterabili. scz de baptismo. Et diuidit illa ps in duo. nā pmo determinat de sacramēto baptisimi. Secdo determinat de negligētis cōtingentibz circa baptismum. Secda ps ibi (Infans in fontē. Prima ps adhuc diuidit in due. nā pmo determinat de psonis requisitis ad baptismū. Secdo remouet qdam dubia. Secda ibi (Morris ages) Quantum ad primum dē sic quicunqz catholicus puerū tūc sume solum tres psonas. z hī tres vel ille tres psonae sufficiunt ad qz tres psonas debet dicere qz qū ille puer venerit ad annos discretio nis qz tūc eū informāt pater noster z fidem catholicam.

Circa trām ē notādū q cathecizo ē vna dēō grecar v3 tū in latio ē tū puez bñdicere aū baptismū. Et h3 fieri i facie eccle. cathecizo pka p^r vñ^o. Et cathecizo p^rimo istius sacra. Iubeo vel doceo iūgo redarguo sperno. Secdo notandū q baptism^o differt a duobz sacramētis pdictis tanqz reiterabile z irreiterabile. qz duo pcedētia sunt reiterabilia. qz nō inducunt effectū eternū vt eucharistia z sacra vinctio. Et tō dicunt r iterabilia. qz plura pñt in eodē hoīe reiterari. sed baptismus cōfirmatio z ordo dicuntur irreiterabilia. ideo qz inducūt effectū eternū. Tū baptism^o sic diffinit. Baptismus est caracter indelibilis aie impisus p quē baptizati dīf frūta nō baptizati. vñ baptismus in greco idē est qz lotio in latino. qz sīs cut aq mūdāt corpus exterius visibilē sic baptismus inuisibilē z supnatuz rālī mūdāt aīam interi^o. vñ bñs Aug^o. aq corp^o tāgit z mentē abluc.

Tercio notandū q triplex est baptism^o fm q habet in decretalibz. scz baptismus flumīs z sanguis. baptismus flumīs est pncipal^o baptismus qz ē cū aq fontis ex grā spūssancti. Sed baptismus flumīs est qz fit igne spūssancti cum grā spūssancti. Et illo baptismō beata virgo maria baptizata est. sed Albrus dī qz vero baptismate sicut apli baptizata ē qz ipsa non legit esse baptizata in aqua fontis. sed fuit baptizata in grā spūssancti. Sed baptismus sanguis est quādo ppter fidē christianiā san guis effundit. Et sic scī martires q sanguinē pro christo fuderūt et pueri innocētes p talem baptismū fuerūt baptizati.

Quarto notandū q sacramētū baptismi est institutuz qdruplt fm qz quattuor sunt genera causaz. scz genus materiale finale efficiēs z formaz. Nā quo ad cām materiale tūc baptismus est institutus in aqua que est cōis z generalis oibz. Rō est. quia sicut legitur Christus in iordane ē baptizatus in aqua que est cōis oibz. Et tō dī dī qz qzro sniaz qz baptismus non debet fieri in vino nec in lacte nec in aqua turbida nisi tem pōre magne necessitatis. Sed fm causam formalem tunc baptismus est institutus a christo quando dixit Vāci viciuo. Ire baptizantes in nomine patris z filij et spiritus sancti. Et hec forma debet seruari a quolibet baptizante. Et ideo si aliquis baptizaret puerum sic dicendo. Ego baptizo te in nomine patris z filij z spiritus sancti z in nomine sancti An tholai. illa forma non valeret. Et ideo talis puer baptizatus coram deo omnipotenti non esset. ideo qz ibi dimitteret formam z aliquid superaddēderet quia talis forme nihil est addendum. Et ideo mulieres baptizantes

Summiula Raymundi

pueros tpe necessitatis qñq negligūt pueros aliqd addētes ad verā for-
mam dicētes. ego baptizo te in noīe patris z filij z spūs sancti z brē virgī-
nis marie z beati nicolai. z iste sic facientes grauissime peccant z credens
dum est puerū talē si supuixerit esse rebaptizandū. Scda cā vīz efficiēs
fuit christus. sed effectus baptismi est ablutio in fine z pmpitudo ad bō-
nū z caritas ad malū. Sz finis baptismi ē ablutio peccati originalis et
transitus regni celestis si innocēter baptizatus custodiatur

Item nota circa cām efficientē q christus baptismū instituit vt qdaz
doctores dicunt cū de latere suo sanguinē z aquā voluit emanare z postea
a quā sanctificauit dicēs nisi qs renatus fuerit ex aqua z spūs sancto nō in-
trabit regnū celoz Joā. ij. Item q baptizādus cū pmo ad ecclesiam
venerit tūc pmo interrogat vtrū abrenūciat diabolo. Et rñ dent patrinī
abrenūtiō. Et iterum qritur vtrū credat in patrem z filiū z spūs sanctum
Et iterū patrinī rñ dent credo. z p hoc baptizādus instruit de vita z fide
Nam de vita docet abrenūciare diabolo. sed de fide docet credere in san-
ctam trinitatem. Etiam interrogat si credit in ecclesiam catholicā sanctos
rum cōtionem remissionē peccatoz. Rñ dent patrinī credo. Post istam in-
terrogatōem z rñsionem puulus p sacerdotē in faciez sufflat. p hoc exhor-
tatur ad ministeriū dei vt expellent ab eo diabolice pñtes. z fm beatorum
Augustinū hec oīa sunt ex imperio saluatoris q dicit discipulū suis Ite
docete omnes gentes baptizātes eas in noīe patris z filij z spūs sancti.

Item nota fm A. Brum sicut sz septe dona spūs sancti sic etiā septe sz
dona ipsius baptismi. Prīmū est salis collatio. vñ st venerabil' Beda.
sal bñ dictum dat in os baptizandi. vt percipiat doctrinam vere fidei. Se-
cundū donū est aurīū z narīū cum spūto limio quod sit exēpio christi qui
lucum cum spūto faciens murū z surdum sanauit Joā. ix. Et oculos ce-
ci nati limiuit. Tertiū donū est signatō pectoris cum oleo vt custodiat cor
sui inuictum Quartū donū est signatio inter scapulas cū oleo p quā foret
tudo z armatura contra diabolū denotat. Quintū donū ipsa immersio
aque. Vbi nota q trina imersio fit in fonte p quod designatur tridua
sepultura christi q tribus diebus et noctibus fuit in sepulchro Circa id
additur vna cautela q est talis. Alz si puer sit ita debilis q nō possit ter
immergi fonti tunc sola terna aspō aque sufficeret. Sextum donū est vñs
crio facta i vertice cūz crismate. Septimū donū est crismatio facta in frōs
te quod feat effectum cōtēplatiōis diuine z cognitiōis eterne

Item nota q puer debet solū tres patrinos habere. hoc est in signum
sancte trinitatis. Et ideo qz omne verū testimoniū stat i ore duoz vel triū
Si aut essent plures ppter paup̄tatem parentū. z si nisi esset vnus tempo-
re necessitatis non impediret sacramentum baptismi. ita q ex hoc sacra-
mentū baptismi non inficiatur Item nota duo sunt que impediūt hoc
sacramentū. scz exorcismus z cathecismus. Cathecismus pcedit non ad
eius instructionē. sed quo ad fidei suscepiōē. pcessiōē z sponsiōē quaz
facit puulus non in p̄p̄a psona. sed p vicariū scz p patrinos. Exorcism⁹
etiā pcedit baptismū. i. adiuratio contra malos spūs z suggestiōes eo-
rundē vt depellatur potestas diaboli. ita q minuitur ne possit salutem in
puulis impedire. sicut antea patebat. Et de tali incidit tale dubiū. Si

Folio xliij

aliquis moreretur post exorcismum et cathecismum et non baptizantur verum
tunc baptizantur aliqui haberet effectum salvandi Ex quo baptismus est ianua
sanctae matris ecclesiae ergo sine baptismo nullus liberatur a damnatione.
Quare respondet ad dubium quod exorcismus et cathecismus non prae aliquem libe-
rare a pena ut quidam doctores volunt sed quidam doctores dicunt quod cathecis-
mus aliquo modo absoluit ipsum hominem a pena Et primo sciendum quod pena est
multiplex Nam quedam est pena damni et sensus et istam penam sustinent anime in in-
ferno existentes et ideo pena damni quod carent visione dei sed ideo pena
sensus quod patiuntur in anima et post diuturnitatem in anima quod in corpore patiuntur.
quia tunc ibi erunt sensus ut patet de diuine epulone luce xvi dicente crucior
in hac flamma Alij vero nec habent penam damni nec sensus ut fuerunt sancti
patres olim in limbo Alia est pena sensus et non damni et talis pena est anima non
in purgatorio existentium quod licet habent penam sensus et patiuntur in anima tamen non
habent penam damni quod sperant cotidie habere visionem dei. Quarta vero ha-
bent penam damni et non sensus ut pueri qui moriuntur sine baptismate illi enim
penam damni habent quod carent visione sanctae trinitatis et non habent penam sensus.
quod non patiuntur in anima. Et dicunt doctores sacre scripture quod gaudium eorum vel
delectatio est maior quam alicuius hominis in hoc mundo quanta potest haberi ex na-
turali re cognitione. Tunc igitur ad dubitationes Respondet quod si talis puer non
fuerit baptizatus tunc non fruitur diuina visione Et quando tunc arguitur quod cathes-
cismus et exorcismus nullius sunt effectus. Respondet quod alleviatur eis pena
sed non fructus diuine visionis carent Ultimo nota dubitaret quis verum
possit fieri dilatio post exorcismum et cathecismum ad tres vel ad quattuor
annos ibi respondet quod securus et melius est quod statim post exorcismum baptizatur
propter tres causas Prima est ut morbo pueniens remedium exhibeat quod si
differret aliquis exhibitioem remedij tunc quandoque morbus in puero fieret
incurabilis ut videmus illud in exterioribus quod in medela nimis tarda est tunc
morbus fit incurabilis ut si morbo statim pueniens remedium perferatur tunc
puer statim debet baptizari ne morbus in puero fiat incurabilis vnde apostolus
omnes nascuntur filij ire ephes. ii. Pro hoc sciendum quod duplex est generatio quod est in
utero et est illa quod anima infunditur corpori Alia est generatio ex utero et est quod puer in na-
turalitate generatur modo statim quod anima infunditur ipsi corpori tunc ibi est morbus si quod
ex utero generatur tunc immediate morbus debet curari et per hoc debet statim
baptizari. Secunda causa est ne puer morte pueniat quod nec exorcismus nec cathecis-
mus curant puerum sed solum baptismus et ne fiat periculum tunc puer statim est
baptizandus. Tercia causa est ne puer a diabolo opprimatur. quia dia-
bolus potest puerum opprimere ante baptismum ex permissione diuina
ideo immediate puer est baptizandus post exorcismum et cathecismum pro-
pter tres causas dictas.

1. quod incuratur et ad mortem
2. ex utero sue matris
3. mortis agens puer officium dum nascitur ille
4. homo illud sacramentum 1. aliquam
5. quocumque potest baptismum sumere nec quam
6. aliquam 8. infantem
7. Personam reicit quocumque modo sibi iungiam

Summula Raymundi

s^c 2 h^c est v^{er}u^m .i. baptizandi s^c a tali p^{er}sona scz illa ego baptizo te in noie r^o

Dummodo mergendi seruetur debita forma

s^c talis infans .i. decederet .i. olio scificato
Si tunc nō moritur crismetur crismate sacro
.i. nō ē necē .i. ad hūc puer .i. adducere s^c testimoniu^m

Nō opus est aliquos hunc accersire patrinos

Hic magister remouet dubiu^m z illud si aliq^s puer esset n^o r^o z ad mortē
inclinat^{ur} quō huiusmodi puer eēt baptizand^{us} Ad hoc dubiu^m respōd^{et} l^rā

sc q^uicūq^{ue} est agēs officiu^m mortis .i. q^uicūq^{ue} puer^{us} est inclinat^{ur} ad mortē in
p^{ri}ncipio luenariuitatis tūc ille puer debet baptizari a q^uicūq^{ue} siue a muliere

siue a viro z nō debet spernere p^{er}sonas q^uicūq^{ue} mō tales p^{er}sonae sint sibi iūcte
Et ille baptizans debet obseruare debitā formā q^u est talis ego baptizo te

in noie patris z filij z spūs sancti Et si ille puer nō morit^{ur} tūc postmodum
debet crismari sacro crismate .i. olio scificato. Et in tali casu nō ē necessariū

patrinos vocare ad baptismū nec debet cathecizari Circa trān^{ti} Primo
est sciendū q^u si mulier in tali necessitate baptizaret puer suū nō ē cō^{tra} a vi^{ro}

ro suo sepanda z sic p^{ri}mit^{us} intelligēdū est de viro z de patre z de alijs cō
sanguineis Secūdo nota q^u circa sacramētū baptismi tria p^{er}currūt sicut

circa alia sacramēta scz sacramētū eūi z res sacramēti sacramētū z res sa
cramētū simul. nā sacramētū baptismi ē fons z aq^u b^{ea}dicta illi^{us} fontis. sc

res sacramēti ē grā spūaliter data z spūaliter p^{er} quā hō in fide p^{er}firmat^{ur} z g^{ra}
p^{ri}mo aliq^s baptizat vt sibi grā augmētat^{ur} z vt in fide p^{er}firmat^{ur} scz res sa

cramētū z sacramētū siml^{iter} est caracter indelibilis aie impressus Tercio
notādū q^u sacramētū baptismatis adhuc aliter notificat^{ur} z h^{oc} sic sacramētū

baptismatis est p^{ri}ncipiū vite spūalis p^{er} q^u fit sigillū z custodia mētis q^u il
luminatio Nā p^{ri}mo d^{icitur} ē p^{ri}ncipiū vite spūalis nā ipse baptism^{us} ē ianua regⁿⁱ

ni celestis p^{er} quā op^{er}z vniūq^{ue}q^{ue} fidelē intrare ad eternā vitā p^{er}cipiendū z
sic merito baptism^{us} d^{icitur} ē p^{ri}ncipiū vite spūalis q^uz disponit nos ad vitam eter

nam Joānis ij. nūi q^us renouatus fuerit ex aqua z spū sancto nō intrabit
regnum celorum. 2° d^{icitur} p^{er} q^u fit sigillū z hoc similitudinarie q^u sicut p^{er} sigillū

lum vna l^ra discernit ab alia siue cognoscit sicut l^ra eūi vt p^{er} sigillū p^{er} sigillum
i^{mp}ressus cognoscit differre a l^ra milis vt comes vt baronis ac nos chri

tiani p^{er} hoc sacramētū baptismi z sigilli distinguūt^{ur} ab alijs hoib^{us} scz a
gētilib^{us} z a iudeis z sic de alijs Tercio d^{icitur} (z custodia) q^u ibi est caracter

indelibilis impressus aie eternaliter vñ caracter sic definit Et q^ulitas aie
dispens potētiā eius ad p^{er}sequendum maiore gratiam Quarto d^{icitur}

(z mētis illuminatio) q^u p^{er} baptismū fides introducit z mētis .i. aia illuminat^{ur}
Item nota q^u cā efficiēs huius sacramēti est duplex scz p^{ri}ncipalis z ins

trumētalis Causa efficiēs p^{ri}ncipalis huius sacramēti est ipse chris^{tus}. sed
causa efficiēs instrumētalis huius sacramēti est sacerdos vel minister Itē

causa finalis p^{ri}ncipaliter loquendo huius sacramēti est deletio omniū pec
catorum z omniū penar^{um} Et ergo ipse baptismus est dignior omnibus sa

cramētis in efficaciat^e. Unde sciendū q^u pena est duplex quo ad p^{er}sens
scz eterna vel temporalis. Nāz pena temporalis est q^u nobis hic infligit^{ur}

sicut est sitis z fames z illam penam nō delet baptismus. Sed pena eter
nalis est que assump^{ta} est a p^{ri}mo hoie ex peccato z illam delet baptism^{us}

Folio xliiij

Et ex hoc dicitur soluitur vna dubitatio q̄ talis est verum baptisimus des-
 lere potest peccata in adultero 2 dicit q̄ sic q̄ baptisimus est talis efficacie q̄
 delet omnia peccata actuale 2 originale. Istò sic stante. Donatur casus
 possibilis si esset aliquis iudeus 2 ferret sententiam iustā corā iudice in alī
 quē hoīem malū. Et hoc tūc erit irregularis 2 in hoc nō peccat mō si tūc
 talis baptizaret tūc q̄rit vix ibi irregularitas dispensetur. Ad hoc respōde-
 tur fm aliquos q̄ nō q̄ baptisimus delet peccata sed istud nō est peccatum
 igit̄ rē. Sz alij dicūt q̄ etiā baptisim⁹ auferret irregularitatē 2 arguūt sic si
 auferet mai⁹ et auferet min⁹ sz mai⁹ ē pctm q̄ irregularitas qm̄ pctm alī
 q̄s dānat hō āt p̄p̄ irregularitatē. Itē sciendū q̄ puer tali mō baptizat⁹ ve-
 docz lra obfuita debita forma p̄boz vt p̄dictū ē d̄ postea i eccia cri⁹ mari-
 videt magister in lra 2 rō hui⁹ ē q̄ alias nō ēē pfecte baptizatus quia nō
 haberet dona que pferuntur in baptismo de quibus p̄us dictum est. Itē
 debita forma vt supra p̄tuit ē ego baptizo te in noīe patris 2 filij 2 spūs
 sancti. Et licet illud p̄nomen ego determinate intelligitur in illo verbo p̄t
 me p̄one sz baptizo tamē requiritur vt q̄ expresse ponatur. Itē illa ver-
 ba tam p̄tata debēt esse om̄nino similia in significatōe teuthono 2 in eo
 dem ordine quia alias laicus nō potest baptizare quod est p̄tra intentōem
 lre. Itē sciendum talia verba debent pferri sine aliquorum aliorū ver-
 borū interpositōe quia si caderet trabs vel aliq̄ aliud euenerit ex imp-
 uiso 2 terreret baptizāre 2 si tūc diceret p̄sbyter sic baptizās ego baptizo
 te ac qd est ibi in noīe patris 2 filij 2 spūs sancti talis puer nō esset baptiza-
 tus q̄ illa p̄ba ac quid est ibi nō sunt de forma p̄boz baptisimi. Item
 Si laicus nō intelligēs latinū diceret hec verba ego baptizo te in noīe pa-
 tris 2 filij 2 spūs sancti q̄ sunt p̄ba baptisimi 2 nō sciret qd p̄ ista p̄ba nota-
 ret ipse nō p̄t p̄ea baptizari cū ad baptizantē requiritur intentio baptizādī
 et cū hoc requirit q̄ intelligat qd p̄ba p̄cementia formā baptisimi p̄cant siue
 rep̄sentāt. Itē sciendū Si in casu necessitatis puer ad fontē teneret cū des-
 bita forma p̄boz talis ēē baptizat⁹ 2 ex illo p̄t q̄ in casu necessitatis sola al-
 p̄tio aq̄ sufficit ad baptisimū. Itē magister d̄t q̄ in casu necessitatis nulla p̄sona
 abijcit de baptismo diceret q̄s vix iude⁹ q̄ nō est baptizat⁹ vl pagan⁹
 vl saracen⁹ possz aliq̄ baptizare. tñ d̄t q̄ sic dūmō habet itē d̄ez bap-
 tizādī. 2 sciz debita formā p̄boz illō videt patere ex h̄ q̄ b̄tis. iohannes
 christū i iordane baptizauit 2 tñ ip̄met nō fuit baptizat⁹ 2 ex illo maanise
 sic p̄t viter⁹ q̄ null⁹ d̄z scipm baptizare 2 hui⁹ ex^{me} q̄ christ⁹ a iohāne bap-
 tista voluit baptizari nisi tūc aliq̄ sp̄calit p̄ bonā itē d̄ez baptizaret de q̄
 fra d̄ket ibi iude⁹ currēs p̄t rē. Notā q̄ lra d̄t q̄libz hō pōt baptizari
 circa h̄ dubitat vix h̄ sit vez 2 ar⁹ q̄ nō q̄ h̄ ē solū p̄m̄tum successorib⁹
 ap̄loz. i. ip̄is sacerdotib⁹ igit̄ nō oīs hō p̄t baptizari p̄na tenz sz aīis p̄bas
 d̄m̄ marci p̄t vbi christ⁹ dixit suis discipulis 2 eoz successorib⁹ sacerdos
 rib⁹ eūtes docere oēs gētes baptizātes eas i noīe p̄is rē. Sz i oppositū est
 lra p̄is q̄ a q̄cūqz puer p̄t baptizari igit̄ rē ibi n̄ d̄t q̄ aliq̄ baptizari i
 religit̄ duplt̄ vno ex officio sic solū sacerdos baptizat. alio ex articulo ne-
 cessitatis 2 sic q̄libz p̄sona p̄t baptizare 2 sic intelligit lra sz de illo p̄mo d̄cō in
 religit̄ dictum marci 2 rō p̄sens lra. Tūc ad ratōem q̄ d̄t tñ h̄ solū
 est remissum successoribus apostolorū id est ip̄is sacerdotibus. b̄

Summula Raymundi

Respōdetur q̄ hoc est intelligēdū de officio sic q̄ solū successōibz apostolo-
rū ē processum ex officio baptisari nō ēit ex articulo necessitatis

Itē nota dubitaret q̄s vtz puulus p̄r baptisari z videt q̄ nō qz vt hā-
bet p̄ beatū marcū loco allegaro tūc talis q̄ crediderit z q̄ baptisat⁹ fue-
rit saluus erit. mō puulus adhuc nō credit iō nō p̄r baptisari m̄ uoz p̄z qz
q̄ nō habuerit fidē nec crediderit nō p̄r baptisari s; ille puulus nō h̄z fidē
igit nō p̄r baptisari. Ad hoc respōdet q̄ fides put h̄c sufficit ē duplex nā
qdā ē fides p̄pria qdā ē fides aliena mō q̄uis puer nō h̄z fidē p̄pria h̄z tū fī-
dem alienā S; diceret q̄s sub q̄ fide baptisat⁹ puer cū fidē p̄pria adhuc
nō h̄z Ad illud est dōm q̄ puer baptisat⁹ in fide patrinorū. S; p̄ra hoc
arguit sic. Not q̄nq; q̄ patrinī sunt male fidei videlicet q̄ forte s; heretici z
sic de alijs z sic tūc statet q̄ puer baptisat⁹ in mala fide Ad illud respōdet
fm̄ beatū augustinū q̄ triplex ē fides scz feminata germinās z matura fī-
des seminata est q̄n puer est baptisat⁹ qz tūc statim in eo fides christiana
seminata est a spū sancto. z iō tūc in fide ecclesie baptisat⁹ z sic tūc nō obstat
q̄ q̄nq; patrinī sunt male fidei vltiā ip̄e sacerdos baptizās qz p̄pterea pu-
er nihilominus baptisat⁹ qz ei ip̄mitur sacramētū baptismi in fide ecclesie
S; fides germinās ē q̄n talis puer crescit in adoleſcētia z si tūc puer flor-
et in p̄turbē christiani tūc h̄z fidē germinatē S; fides matura q̄n puer pue-
rit ad annos discretōis scies discernere bonū a malo z ecōuerso tūc h̄z fī-
dē maturā z p̄ h̄ tūc dī q̄ vbi patrinī erāt heretici vlti male fidei tūc ille pu-
er nō baptisat⁹ in fide mala qz baptisat⁹ in fide apostolorū z in fide sacramē-
ti z sic fides mala iporū patrinorū nō succedit in puulū ex eo q̄ ibi acq̄rit rē
sacramēti Ultimo nota qz dubitaret q̄s vtz puero grā p̄fert in baptis-
mo z videt q̄ sic nā illi p̄fert grā q̄ dign⁹ ē vita eterna s; ip̄e puer baptisat⁹
dign⁹ ē vita et̄na igit ei p̄fert grā maior ē nota minor p̄z de se. s; i oppositū
ar̄ sic ad oēs grās se q̄ iustificat⁹ s; i puero nō ē iustificat⁹ igit zc p̄na pbat
p̄ dcm̄ b̄ri augustinū q̄ dīq̄ creauit te sine te nō iustificabit te sine te s; puer
nō h̄z p̄sensuz q̄ requirit iustificatōē Ad illud rōdet q̄ grā p̄fert multū p̄mo
ex merito passiōis christi qz hō ex n̄s i valle miserie p̄ntis vite nō potuit libe-
rari p̄ hoiez nec āgelū s; solū de⁹ z hō ip̄m liberauit suā amara passiōe q̄
passiōe sum⁹ redēpti oēs. 2⁹ grā p̄fert ex p̄tute aliene fidei qz sicut nos su-
m⁹ baptisati ab aliens sic nos subleuemur ab aliens. s; p̄tute aliene sus-
m⁹ lapsi qz ex p̄tute dei. 3⁹ grā p̄fert alicui rōe sacramēti qz h̄ sacramētū est
delectio oīm p̄tōz z culpaz qz culpa z grā nolūt se p̄pati s; cū grā iduat
culpa remittit Tūc ad rādoz dī licet ip̄e puer nō h̄z iustificatōē p̄pria h̄z
tū iustificatōē alienā q̄ sufficit sibi zc

De sacra cōfirmatione

i. in susceptōe sacre p̄firmatōis .i. necānū
In confirmando nō est opus esse patrinos
s⁹ patrin⁹ .i. requirit .i. sol⁹ patrin⁹ s⁹ ep̄o s⁹ p̄firmādū
Unus erit tantum qui presentabit eundem
s⁹ p̄firmād⁹ .i. b̄ndictōez
Iste catholicismus nō suscipiat phibemus

Folio xlv

In ista pte auctor determinat de sacra pfirmatōe & de sic. qñ al. qñ dñz cōs-
firmari tūc nō est opus ibi esse tres psonas vñ patrinus. sed sufficit vna p-
sona vel vnus patrinus qñ pñtat epō. Et ille qñ dñz cōfirmari. iō debz ca-
thechizari. Sed extra trām ille qñ est patrinus in pfirmatōe cū illo (cuius ē
patrin⁹) nō dñz cōficare nec pñcipare in affinitate. qñ in pfirmatōe cōtrahi-
tur cognatio spūalis que impedit matrimoniu. qñ aliquali cognatio dñz
Et iō si aliqñ ducit puellā qñ epīm ad hoc ut suscipiat pfirmationē ma-
trimoniū cum ipsa contrahere nō pñt. qñ est filia spūalis

Circa trām est notandū qñ ad ipsam pfirmationē qñqz reqñrunt. Pri-
mō reqñr materia. vñ materia pfirmatōis est crisma qñ pñt ex duobz. s.
ex oleo & balsamo. & p oleū designat noua grā qñ in confirmatōe cōficat. nō
grā que dat in baptismo. qñ grā baptismi datur in remissione pccōz. S-
grā pfirmatōis datur in pfirmationē vt hō sit firmus & fortis ad resisten-
dū diaboli pūgne. Sed p balsamū designatur odor bone fame & bone
opatiōis. Secō in hoc sacramēto est forma & est talis. Signo re signo san-
cte crucis & inungo te crismate salutis in noīe patris & filij & spūscī. Et il-
la forma a quolibet epō est seruāda. Tercio reqñr locus scz frons. qñ hec ē
vna ps magis appēs & manifesta. & p hoc designat qñ illud sacramētū
datur ppter pugnā vñ vt publice velit nomē christi pñteri corā omnibz
hoibz. Quarto reqñrur psona cōfirmās vt est epō. Vñ est sciendū qñ
duo sacramēta a solo epō conferunt. scz sacramētū ordinis & sacramētū
cōfirmatōis. Rōem illius dñz Hgñ qñro sententiaz. quia p illa duo sacra-
mēta confert plenitudo grē. Et iō conferūtur a psona qñ hz plenitudinem
pñtis. s. ab epō. Quinto reqñrur intērio. & hec expñit p verba qñ dñt epō
signo te. &c. Vñ ad illa qñqz adhuc duo concurrūt. scz pūgna & noua grā
Pūgna iō qñ detemus publice nomē christi pñteri. Sed noua grā vt nō
efficiamur tñ pñpti ad peccandū. vñ versus. Frons pñmat pñt intērio
verba. Grā donat pñtans ad bella parat Sed dices. qñ est rō ordinis
qñ post baptismū hō determinat de pfirmatōe. Rñdet qñ iō facit. pmo qñ
in pfirmatōe dat grā ad roborandū baptismū scz qñ hō audacter & sine ti-
more pñteat nomē christi corā infidelibz. Secō iō facit. qñ ista duo sacra-
mēta scz baptismus & pfirmatio immediate sequūtur. qñ nullus pñt pcedere
re ad sacros ordines nisi cōfirmatus sit & baptizatus. Sed qñ qñt qñ nō
fecit spēale tractatū de cōfirmatōe sicut de baptismo. Rñdet qñ iō. qñ cur
ea pfirmationē nō habent aliqñ casus difficiles sicut circa baptismū & alia
sacra. iō p mo^m doctrine & notabil in capto de baptismo dñt de pfirma-
tōe

Secō notandū. in cōfirmatōe tria sunt notāda. p^o qñ qñ in Crone
ungat. secō qñ in signū scē crucis inungat. tercio qñ in facie pñt. De p-
mo est sciendū qñ qñtuor vicibz inungit vñz ter in baptismo & semel in pñ-
matōe. pmo vñgit in pectore. & p hō designat qñ dñz inuicē sciam & sciatē
et reijcere omē malū. Secō vñgit inter scapulas ad designandū qñ omnē
pigrā reijciat & suscipiat opationē bonā. Et his duobz modis vñgitur
oleo pñcrato. Sñt & tercio vñgit in vertice cū crismate. & p hō designat qñ
sp dñt parus reddere rōem de fide. Quarto in pfirmatōe vñgitur direc-
te in frōte. p hō designat augmētū grē & actus strēni exercēdi in fine. vt si
aliqñ veller pñdicere fidei tūc dñz strēne & publice cōfiteri nomē christi.

Summula Raymundi

Secundo queritur hoc vitz que in signu crucis confirmatur. Rō est. qz oia sacra-
mēta vidētur sumere efficaciam a passiōe christi quā p redēptione humani
gnis in ara crucis sustinuit. qz a duersa pās supatur p crucē. qz in signum
crucis qlibet cōfirmatur. Tercio confirmatur que qd in facie pcurtur Rñr
qz hoc est qd duplici rōne. pma est vt illud melius memorie impmatur. qz
dr eps recordare. Et rō est qz pfirmatio est factm inreterabile. z g necē
est vt memorie impmatur neiteraret. Secda rō est vt diabolica pās ex-
pellatur. Et en signū paciēne z hūilitatis p qd diabolus expellitur. sicut
legitur de qdā obfessō d dedit alapā cuidā monacho quā morachus pa-
riēter sustulit plens ei alā maxilā iuxta pñliū saluatoris. diabolus at pas-
sionē illius monachi nō potuit tollere. id illū obfessum reliq̄t et euasit. et
sic iste liberatus erat. Tercia rō est vt hō cōfirmatus sit foris in fide vbiqz
nomē christi cōfiteudo. qz pfirmatio datur baptizato ppter cōstantiā fī
dei sic qz hō fiat ita foris in fide qz nunq̄ erat cōfessio nōmē dei cōfiteci.
Quarta rō est ista ad repñtationē cōfirmatōis aplos. qz apli cōfirmant
rñr p impositionē man⁹ z istā cōfirmationē fecit pēssio epī in facies hoīs
Tercio notandū p modū dubitatōis. vtrū nō cōfirmat⁹ cōfirmati
posset confirmare. Et videtur qz nō cōfirmatus posset confirmare alium
qd probat. qz nō baptizatus p̄t baptizare. g nō cōfirmatus p̄t cōfirma-
re. pñā tenet ex similitudine. Sed añs. pbat ex sentētia pcedēti vbi dicebat
qz a quocūqz baptizatus p̄t lumi. Et pbat rōe tali puta qz nō baptiza-
tus p̄t baptizare. qz iudeus p̄t baptizare si hz intentionē bonā. z p pñs vt
det qz nō cōfirmatus hz cōfirmari. Ad hoc rñdetur qz nō cōfirmatus nō
p̄t cōfirmare z qz plus est tūc ille qd d̄ esse pñus alicui⁹ cōfirmati⁹ de bz
esse cōfirmatus. Sed ad rōem d̄ qñ arguit nō baptizatus p̄t baptizare
g nō cōfirmatus p̄t confirmari. negāda est pñā. Et qñ pbat ex similitudine
dicat qz illa similitudo nō v3. qz aliter est de sacramento baptismi qd de sacra-
mēto cōfirmationis. qd sic p3. qz sacramentū baptismi est sacramentū ne-
cessitatis. quia sine eo nullus potest saluari. sed sic non est de sacramento cō-
firmationis. quia sine cōfirmatione homo saluari potest.

Quarto notādū vtz simplex sacerdos possz pfirmare. vñ an simplex sa-
cerdos possz porrigere pfirmatōes z videt qz sic nā si simplex sacerdos hz
porrigere mai⁹ sacm̄ et p̄t porrigere min⁹. s. simplex sacerdos hz porri-
gere corp⁹ christi qd est sacm̄ mai⁹. Sz in oppositū illud qd dē m̄ sup scz
qz eps tñ hz cōferre cōfirmatōes. Ibi rñr qz null⁹ hz cōferre cōfirmatōes
nisi solus eps. Sz tūc ad rōem d̄ qz vnū sacm̄ ē dign⁹ alio intelligit qz
dupl̄r qñr ad ppositū sufficit. pmo rōe efficacie. z sic baptism⁹ ē dignius
sacr̄. Secdo rōe dignitatē z excellētie. z sic eucharistia ē dign⁹ sacr̄. Ter-
cio rōe pferētis. z sic matrimoniu ē dign⁹ sacm̄. Quarto rōe pferētis. et
sic sacm̄ pfirmatōis ē nobili⁹. qz a nobiliori pferē. vitz ab epō. Per h̄ v3
ad rōem h̄eucharistia ē dign⁹ sacm̄ p̄m excellētiā. nō tñ rōe pferētis.

Quiro notādū p mo⁹ dubij vtz noua grā pferat in pfirmatōe. z rñr
qz sic. p qz nota qz grā ē duplex. qdā ē grā gñis dara. z ista dat pccōtibz de q
nihil ad ppositū. Alia ē grā gñi facies. z illa p quā hō deo recōciliat. Et
talē duplex. qdā ē de nō gñi facies. alia p̄a ē de mag⁹ gñi mag⁹ gñi
facies. p̄a dat z pfirmat in baptismo. s. grā de mag⁹ gñi mag⁹ gñi facies

Folio xlvj

Dat in confirmatōe et sic p3 q maior dat in confirmatōe q̄ in baptismo.

Ultio notādū. dubitat vtz confirmatio sit sacm necariū. Ibi mīr p dī
 stinerōez. nā aliqd eē necariū itelligit du' Uno° simplr. et illo° pfirmat° nō
 est necariū sacm. qz sine cōfirmatōe hō saluari p̄t. Alio° ly necariū p̄t cas
 p. p. vili. et sic cōfirmatio ē necaria. i. vñ. qz si hō d3 resistere pugne diabo
 lice seu resistere mal' siue infidelibz necariū ē sibi vt h̄eat sacm pfirmatōis

.i. discrete .i. femie sp̄ aliq̄s

Sint p̄munite mulieres. dum pucros sic

.i. retinēt sp̄ baptizādī

Baptizant q̄ cōseruent formam memoratam

sp̄ formā .i. interdū .i. stupefacte

Hanc p̄mittunt quandoq̄ minis pauefacte

sp̄ pueri saterent se

Hij baptizantur rursus si confiteantur

sq̄ q̄ est talis. ego baptizo te in noie p. z. f. z. fl.

Baptismi formam predictam nō tenuisse

.i. emēdari d3 sp̄ qz ē sacm irreiterabile

Corrigitur sic baptismus sed non iteratur

Hic maḡ reuertēdo se sup baptismū cū p' aliqd dixit de p̄secratōe poit
 qdā notabilia seu qdā p̄suasōes viles circa baptismū. Et diuidit in q̄
 tuor p̄tes fm q̄ h̄ ponit q̄tuor p̄suasōes. scda ps ibi. Nullus abortiuus
 tertia ibi. Uxor abortiuū. q̄ra ibi. Si puerū mergis. Prima ps adhuc
 diuidit in duas p̄tes. in q̄ ponit p̄mā p̄suatōez. scda docet recuperare qdā
 negligētiā factā circa baptismū. scda ps ibi. Nāc p̄mittunt. Et vult
 p̄ p̄utēlīali tū Simulr aliq̄ parit puez debi. ē q̄ ē inclinā? ad mortē et
 tā magone mortis posie? tūc mulieres p̄nt illū puerū baptizare. Sed tū
 ipe dnt cō p̄munite. i. fortes discrete et sane mētis ita q̄ obseruāt rectā forz
 mā p̄dām ipsius baptismi. Tūc ibi. Nāc p̄mittunt. Vñ subdit dis
 cēs q̄uo recupari deat negligētiā scā circa baptismū et vult tū. si q̄nq̄ p̄i
 git q̄ mulieres sint nimis stupefē. i. p̄errite seu pauefacte ita q̄ p̄pter tīs
 mortē formā baptizādī infringūt. Et si sic tūc tal' mulier d3 p̄uen se debz
 nā formā baptizādī circa puerū nō tenuisse. ita q̄ tal' forma ē p̄fracta tūc
 tal' baptismus scūs in puero d3 corrigi et d3 reiterari. ita q̄ tal' puer d3 de
 ferri ad eccliam et cathecizari et in fontē sacm mergi fm modū p̄uerū et d3

Circa trām p̄mo est notādū. ex trā habet q̄ baptis. C̄rismani et vngi
 mus d3 corrigi et nō iterari. Pro q̄ sciēdū q̄ sacra sunt duplicia. nā qdā
 sūt reiterabilia et qdā irreiterabilia. Et anq̄s determinat de istis p̄plere res
 memorādū est p̄us dcm vīez q̄ oē sacm h3 se sicut medicina. Et ipa mes
 dicina d3 p̄cedere morbos. vñ septē sūt sacra p̄pter septuplicē lesione peti.
 vñ lesio peti ē duplex. nā qdā ē lesio pene et qdā culpe. Lesio culpe est mī
 plex. qz aut ē lesio peti origial' aut ē lesio peti mortāl' aut ē lesio peti venial'
 Et p̄ hāc triplīe lesione dat triplex sacm. nā p̄ morbū pueri peti origial'
 dat baptismū. qz baptismus est p̄pter deletionē peti origial'. Contra scdm
 morbū peti mortāl' datur penitētia et cōfessio q̄ delēt oīe petiū mortale.

Summula Raymundi

Sed propter tercium morbum peccati venialis datur unctio extrema que delet omnia peccata venialia. sed lesio siue peccatum penale est quadruplex. videlicet talis fit ex ignorantia vel ex malicia vel ex concupiscentia vel ex penitentia ad peccandum. Et per hunc quadruplicem morbum datur quadruplex sacramentum. Nam propter primum morbum ignorantie datur sacramentum ordinis. quod in ordine datur gratia et confirmatio illuminationis et discretio nis. quod ordinatus debet habere gratiam et sciam discernendi inter bonum et malum sic quod bonus non doceat operari et reus et malum doceat ignere. Contra secundum morbum malicie datur sancta eucharistia. quod sacramentum eucharistie est origo omnis dignitatis et bonitatis. Contra tercium morbum concupiscentie datur matrimonium ut per hoc sacramentum remoueat inordinata concupiscentia. Sed propter quartum morbum penitentis ad peccandum datur sacra confirmatio. id est ut ipsi confirmati non sint iterum penitentia ad peccandum reus. quod in tali sacramento datur gratia confirmationis ad bonum et cum hoc datur reuerentia ad malum. Tunc ad propositum est dominum quod sacra sunt duplicia. scilicet reuerabilia et irreuerabilia. Unum tria sunt sacra irreuerabilia. scilicet baptismus confirmatio et ordo. quoniam in talibus sacramentis imprimuntur characteres indelibiles. Sed sacra reuerabilia sunt quatuor. videlicet confessio eucharistia matrimonium et extrema unctio. quia in eis non imprimuntur characteres indelibiles.

Secundo nota. verum hoc pronomen ego necessarium apponatur in forma baptismi. Et videtur quod non. quod in omni verbo prime persone certus intelligitur natus. ut patet per Paulianum primo minoris. sed baptizatio est per primum personam. ergo in eo intelligitur certus natus. et per primum non erit necessarium exprimere illud pronomen in forma baptismi. Ad hoc respondetur per distinctionem quod quidam de necessitate sunt baptizandi et quidam non de necessitate baptizatis et quidam de necessitate forme baptismi. modo ad hoc dubium respondetur quod hoc pronomen non est de necessitate baptizandi. nec etiam est de necessitate forme baptismi. sed est de necessitate baptizatis. et ratio huius est ista. quod per hoc pronomen ego exprimitur interius baptizatus. ut ipse baptizans velit facere illa que facit ecclesia. ergo illud pronomen ego non debet omitti.

Tercio notandum. dubitaret quis verum in omni lingua aliquis potest baptizari. Ad hoc dubium respondetur quod sic. quod gliter potest baptizare in sua lingua vulgari vulgariter sic grecus in sua lingua potest baptizare. Et sic bohemus slavus polonus dacus. et ceteris. et hoc tunc necessitatis. sed ipse sacerdos cuiuscunque idiomatis fuerit semper debet baptizare puerum in lingua latina.

Quarto notandum. verum hoc verbum baptizo potest omitti sic quod loco eius ponatur hoc verbum mergo. Ad hoc respondetur quod non. quod illud verbum mergo habet se plus quam ly baptizo ex eo quod mergo et baptizo non sunt synonyma. quod omnis baptizatus est merus et non converso. omnis merus est baptizatus. ergo mergo et baptizo non sunt synonyma. Ex eo quod dicitur sicut magis coe et minus coe. id est loco illius (quod est baptizo) non potest poni mergo. ut dicitur. ego mergo te in nomine patris et filii et spiritus sancti. Sed debet dici. ego baptizo te etc.

Quinto notandum. dubitaret aliquis verum loco illius pronominis te posset poni nomen proprium. ut sic dicitur. ego baptizo henricum in nomine patris et filii et spiritus sancti. Ad hoc respondetur quod non. et ratio est ista. quod propria nomina sub diversis preceptis in propositionibus sciunt per se. sed pronomia sciunt certe. Et cum in baptismi intentione baptizans debet dirigere in certum et unicum suppositum indubitabile. igitur propter habere talem certitudinem debet exprimi hoc pronomen te. Et loco illius pronominis se non debet poni nomen proprium.

Folio xlvij

Sexto dubitaret quis utrū sic posset ponere forma baptismi ego baptizo te in nominibus patris et filij et spiritus sancti ex quo tres sunt persone diuersae habentes nomina. scilicet pater et filius et spiritus sanctus. **Idem** videtur quod dicitur lego baptizo te in nominibus patris et filij et spiritus sancti. **Ad hoc** respondetur quod non dicitur in nominibus in plurali numero. Sed dicitur in nomine in numero singulari. Et ratio huius est ista. quia unus est baptismus unus est deus et una est fides et una est ecclesia extra quam nullus saluatur. ut patet in de summa trinitate et fide catholica. firmius credimus et fidei confitemur omnes in illa unitas ecclesie signatur per istum ablativum singularis numeri. scilicet nomine. et igitur dicitur in nomine et non in nominibus.

Septimo notandum. dubitaret quis utrum intentio baptizantis sit necessaria ad baptismum. **Et** videtur quod sic. quia secundum beatum Augustinum. bona intentio requiritur ad bonum opus. ergo etiam intentio necessaria requiritur ad baptismum. quia ibi exercetur opus operum. Sed in oppositum est beatus Augustinus in quadam omelia super Ioannem ubi dicit. accedat verbum ad elementum et fit sacramentum. ubi vult quod ibi non sit necessaria intentio sed solum verborum placitum. **Ad hoc** dubium respondetur quod intentio requiritur propter reuerentiam sacramenti. Unum est sciendum quod intentio est duplex. scilicet generalis et specialis. Intentio generalis quando ipse baptizans intendit facere illud quod ecclesia facit. licet non credit esse verum quod ecclesia credit. Et ex hoc patet quod infidelis ut iudeus vel hereticus potest baptizare dum habeat intentionem generalem. Et ista intentio generalis semper exigitur requiritur ad baptizantem. Alia est intentio specialis et est ista quod quislibet credat quod baptismus habet virtutem delendi peccata. Et ista non semper requiritur. Et sic ad auctoritatem beati Augustini dicitur quod licet non exprimitur intentionem generalem. tamen ibi eque bene vult illa. Et sic hoc argumentum non valet. beatus Augustinus non exprimit intentionem generalem. igitur non requiritur intentio generalis ad baptismum. quia ibi arguitur ab auctoritate negative quod prima non valet.

Octavo dubitatur. et ponatur talis casus quod sint duo pueri si quis inueniuntur in certo loco. et unus illorum est baptizatus et alter non sic quod dubium est quis illorum sit baptizatus tunc queritur utrum ambo debeant baptizari aut non. et videtur quod non quia si ambo baptizarent tunc alter eorum bis baptizaret quod non potest fieri secundum prius dicta. quia nullus dicitur bis baptizari. ex eo quod illud sacramentum est irreiterabile. In oppositum arguitur sic. si nullus eorum baptizaret tunc unus eorum maneret non baptizatus. et per prius anima istius eternaliter damnaretur propter carentiam baptismi quod tamen maxime esset inconueniens et absurdum. **Ad hoc** respondetur quod isti pueri sic si inueniuntur ambo debeant baptizari propter inconueniens quod ex hoc posset sequi. Si unus eorum non baptizaret puta quod anima eius posset eternaliter damnari. igitur tutius est ipsi hominem bis baptizari quam eternaliter damnari siue fide christianam ignorare. igitur ad remouendum talem incertitudinem tunc ambo debeant baptizari. Et si potest esse aliqua discretio inter pueros tunc ipse baptizans nullo modo dicitur baptizare aliquem bis propter rationem prius tactam. Sed aliqui dicunt quod isti pueri sic inueniuntur ambo debeant baptizari. Et hoc debet fieri sub conditione ut sic dicendo. Si non es baptizatus tunc ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritus sancti. Et hoc fit propter securitatem. quia tutius est hominem bis baptizari quam non fieri christianum.

Ultimo est notandum. dubitaret quis utrum baptismus sit melius a sacerdote bono vel malo. **Ad hoc** est dictum quod baptismus neque melioratur per bonum

Summula Raymundi

nū sacerdotē neq; peiorat p malū sacerdotē. sed tñ tutior 7 securior ē baptis-
mus a bono sacerdote q̄ a malo. qz deus exaudit citius pces bonoz q̄
maloz. Et tūc vltorius dī p baptizatus nec meliorat nec peiorat p bap-
tizantē dūm mō p formā verborū obseruat. qz efficacia baptisimi consistit in
sacramēto 7 non in baptizante siue in sacerdote.

Nullus abortiuus in sacro fonte renatus
1. nullus puer *sp̄ scō baptisimato*

Infra sancta loca sepeliri debet vt ait lex
1. in cimiterio *1. testat*

Vxor abortiuū tuā si parit licet ille
1. puez nō mortuū *gignit* *sp̄ puer*

Temporis exigui legem seruabit eandem
1. pū tps *sp̄ tūc illa*

Quā seruaret si maturū peperisset
sp̄ legē *sp̄ puerū genuisset*

Hic auctor ponit sedam cautelā circa baptisimū ostēdens qd dī fieri cū
ca pueros abortiuos in baptizando. 7 hoc p modū doctrine q̄ talis est. si
aliq; puer abortiuus mortū nō baptizatus tūc talis nō dī sepeliri in cimate-
rio. qz sicut lex 7 ius canonicū dicūt tūc nullus dī sepeliri in cimiterio nī
si fuerit baptizatus. Deinde subdit mgt̄ ponēdo aliud documentū circa
baptisimū ostēdens quat psonē impgnate se debeant regere post grū. 7 dī
q̄ si aliq; mulier generat puez abortiuū ita q̄ an maturū tps puer de ma-
trice exiit. tūc ista mulier custodiat tempus puerperij quadraginta dies
bus ac si puerum maturum generasset.

Notandū pmo circa lram q̄ abortiuus est puer q̄ nōdū ppleuit tps na-
turale sue gñatōis. vt si generaret aliq; puer 7 nōdū tps naturale ppleuit
set ille puer diceret abortiuus. vñ tps naturale gñatōis. put cōiter sunt no-
uē mēses mō si puer generat in septio vel octauo mēse tūc generatio dī re-
pētina. 7 puer generatus dī abortiuus. 7 talis puer abortiuus nō dī sepe-
liri in cimiterio si mortuus est post qd absceidit ab vtero materno. si autē
viuit 7 postea baptizet 7 tūc p̄ h mortū tūc in cimiterio est sepeliendus.

Secūdo est notandū q̄ qñ abortiuus generat hoc est duplī. vel em̄ ille ē
aiatus vel nō. si nō est aiatus tūc nō dī sepeliri in cimiterio. Rō est. qz nul-
lus est sepeliendus in cimiterio nisi hō. sed ille nō est hō. ḡ enā nō est sepe-
liendus in cimiterio. Si autē talis abortiuus est aiatus hoc est duplī. vel
em̄ ille est baptizatus vel nō. si est baptizatus tūc sepelit in cimiterio. Si
nō est baptizatus tūc nō sepelitur in cimiterio.

Tercio notandū diceret q̄ si mulier mortū in pēu an q̄ puer exit vter-
maternū qd ibi est faciendū an fructus cū matre dī sepeliri aut nō. Ad h
rūdet q̄ talis mulier dī diuidi 7 fructus viū dī eximi ita q̄ saluabit in vi-
ta. 7 post h tūc fructus dī baptizari. m̄ autē dī in cimiterio sepeliri.

Quarto notandū qñ h est q̄ pueri nō baptizati nō dñt i cimiterio sepe-
liri h extra cimiteriū. Rō ē. qz q̄ nō intrāt regnū celoz nō dñt locari inter
corpa fidelū. qz infidelū cū fidelib; nō erit p̄mixto sed nīc talū p̄uorū
nō pueniūt ad regnū celoz. qz dixit chzistū ad nicodemū. nisi q̄s renatus

Folio xlviif

fuerit ex aq̃ z spūscō nō intrabit in regnū celoz. iō nō dñe locari inter corz
 pora fidelū defunctorz. Et illo correlative sequitur si puer mortū anteq̃ bapti-
 zans p̃ficat formā verborz dato q̃ incepisset adhuc aia illius pueri nō falsi-
 uabit. qz nō ēet merus ter in aq̃. nec etiā baptizatus p̃ formā p̃plera req̃si-
 tā ad sacramētū baptismi. Sed diceret q̃ est rō q̃ pueris nō dī denegari
 baptismū p̃pter manifestū petiū penitus. Rūdet q̃ rō est ista. qz in iudicio
 dei z eccle puer nō portabit iniquitatē p̃iā nec ecōuerso. Tū aplūs. Q̃ pa-
 eim illoz sequūt illos. Et dī notāter in iudicio dei. qz in iudicio tpali q̃nq̃
 tenet oppositū. z q̃ sacerdos baptizās puerū cū p̃cubitis nō dī nūmū in-
 dagare q̃ z q̃les s̃z p̃ntes ei? qz alī sacerdos in baptizādo male p̃cedet
 rer. Et illo manifeste peludit q̃ sacm̃ baptismi nulli est denegādū. Et rō
 est ista. qz illud sacm̃ ē dignissimū q̃ ad magnā necitatē. ex q̃ est ianua oīz
 alioz sacroz ad vitā eternā z magis necārū. h̃z eim sacm̃ eucharistie sit dī
 gni? q̃ ad scitātē q̃m p̃ oībz sacramētis includit. z sacm̃ p̃firmatōis q̃ ad
 p̃sonā a q̃ p̃cedit. qz p̃firmatio fit a sol̃ ep̃is. z sic de alijs sacramētis vt p̃
 us dem ē. tū sacm̃ baptismi ad oīa sacra est pl̃ necārū. qz sine ip̃o nullū
 Quito notādum. dubitabit q̃s vix ne forma baptismi p̃t viciari sex modis. primo
 q̃tū ad mutationē. scdo q̃tū ad corruptionē. tercio q̃tū ad additō. z q̃tū
 to q̃tū ad subtrahitōez. q̃nto q̃tū ad interpōem. sexto q̃tū ad trāspōez.
 Nā p̃mo viciat q̃tū ad mutatōez pl̃bz modis. Primo q̃ si aliq̃s baptiz-
 zare sic. ego baptizo te in noīe genitoris z geniti z p̃cedentis ab vtroq̃
 tūc tal̃ puer nō ēet baptizāt. Et rō ē. qz tal̃ baptizās nō fuit formā a
 christo institutā q̃ ē hec. ego baptizo te in noīe p. z fi. z. s̃. q̃ habet p̃ beatus
 Barth. Eūtes docere oēs gē. zc. Scdo viciat q̃tū ad mutatōez sic. vt si
 aliq̃s baptizat sic dō. ego baptizo te in noīe oīpotētis z sapiētis z benigni
 in dei. tūc tal̃ puer et̃ nō ē baptizāt. z rō est ista. qz tal̃ nō baptizat in noīe
 trū p̃sonaz. qz sicut p̃r est op̃s fili? et̃ ē op̃s z s̃it spūscūs. vt h̃et in cum
 b alo arthanasij vbi dī. Op̃s p̃r op̃s s̃it? op̃s spūscūs. Et sic p̃r ē sapiēs
 sic fili? z spūscūs. s̃it sic p̃r ē benigni? sic fi. z. s̃. Tercio viciat q̃tū ad mu-
 ratōez sic. vt si aliq̃s baptizat sic dō. ego baptizo te in noīe p̃mitat̃ z filia-
 tiōis z spūscī. tūc et̃ tal̃ nō ēet baptizāt. qz illa forma nō ē ab ecclia insti-
 tuta. Scdo baptismū viciat q̃tū ad corruptōez. z tal̃ ē duplex. ṽl ei mu-
 rat s̃uz ṽl nō. si mutat s̃uz tūc tal̃ puer nō ē baptizāt. vt sic dō. ego ba-
 ptizo in noīe patris z filias z spiritūscūs. z h̃ ē verū si h̃ nō fit ex simplici
 citate. qz si ex simplicitate ita diceret z nō p̃ntederet errorē tūc puer esset
 baptizāt. Si āt nō mutat s̃uz. vt si aliq̃s ēet balbutiēs z ipeditus in li-
 gua z baptizaret puerū ita q̃ nō poss̃t p̃ba exp̃mere tūc tal̃ puer ēet bap-
 tizāt. Ter° baptismū viciat q̃tū ad additōez. z tal̃ ē duplex. qdā mu-
 rat itellēm z qdā nō. nō si aliq̃s baptizat sic dō. ego baptizo te in noīe p.
 et fi. z. s̃. s̃i nicolai z scē katherine. z tū cō crederz q̃ ille puer sine hac ad-
 ditōe nō ēet baptizāt tūc tal̃ baptismū nō valerz qz baptizās ad dir̃ sup̃
 sua Si āt nō credit z facit h̃ ex pura simplicitate tūc puer ē baptizāt.
 Quarto viciat q̃tū ad subtrahitōez vt q̃n aliq̃d subtrahit de for̃a baptis-
 mi. vt dō. ego baptizo te in noīe p. z fi. omittēdo ly spūscī tūc tal̃ puer n̄
 ēet baptizāt. Quinto viciat q̃tū ad inspōez. z tal̃ interpō ē duplex. nā qdā

Summula Raymundi

est necessaria. et quidam non per primam non variat baptismum sed per secundam. Ex
emplum de prima ut si aliquis baptizaret sic diceret. ego baptizo te in nomine pa-
tris et sibi euenerit nullis. tali cessante ulterius diceret. et filij et spiritus sancti.
tunc adhuc puer esset baptizatus. Exemplum de secunda. ut si aliquis diceret ego
baptizo te in nomine patris et filij et faceret tunc impositionem et diceret ad mini-
strum suum. porrigem tibi librum vel aquam calidam et postea submergeret et diceret
et spiritus sancti. tunc talis puer non esset baptizatus. Et ratio est. quia ibi forma
baptismi esset fracta. Sexto viciat baptismus quantum ad transposi-
tionem. ut si aliquis sic baptizaret in nomine patris et filij et spiritus sancti. ego bap-
tizo te. et si aliquis hoc faceret ex simplicitate et deuotione tunc talis puer creditur
esse baptizatus. Si autem non faceret ex simplicitate sed propter hoc quod vellet in-
ducere errorem. tunc talis puer non est baptizatus. Sed nota et verba trans-
posita idem faciunt. ibi videtur quod talis puer sit baptizatus. Ad hoc respondetur quod
illud dicitur. Resto. secundo perihemenias habet veritatem in logica de personis
non autem in theologia. quia theologia non restringit per istas regulas.

Item notandum circa formam baptismi. Si diceret aliquis sic baptizando
puerum ego baptizo te in nomine christi. tunc dubitatur verum talis puer sit bap-
tizatus aut non. et videtur quod sic. quia ita baptizauerunt discipuli in primitia ecclesie. sed
in nomine christi. Quorum successores sunt sacerdotes. Unde videtur quod talis puer sit
baptizatus. Ad hoc dubium respondetur quod talis puer non est baptizatus. Et
ad rationem quod illud fuit necesse in primitia ecclesie. quia deinceps confitebatur non
men christus ille baptizabat a discipulis. sic autem non est nunc. quia iam debet teneri
forma ipsius ecclesie de qua prius deum est. Alij autem sic dicunt quod talis puer non
sit baptizatus. et rationem assignant. Quia ille sic baptizans peccat contra for-
mam baptismi institutam a sanctis patribus.

Ultimo est notandum. diceret aliquis sic baptizando. ego baptizo te in
nomine trinitatis vel in nomine trium personarum. Tunc dubitatur verum talis puer esset
baptizatus vel non. Respondetur quod talis puer non esset baptizatus. Et ratio est
ista. quia illa non est forma quam Iesus christus instituit. ut habet Matthei vi
rimo. Euntes docete omnes gentes. etc. Sed tamen sancta trinitas ita be-
ne implicare potest inuocari

i. infancē sp̄s sacro tribus viciis
Si puerum mergis in fonte ter et nihil addes

i. forme baptismi i. non baptizatus
Verborum forme manet illotus puer iste

p̄ licet sp̄s alter sp̄s baptismi
Quia quis assistat qui verborum seriem dat

In ista parte magister ponit quartum documentum de ipso baptismo dicens Si
aliquis baptizaret puerum et mergeret ipsum tribus vicibus et omitteret formam ver-
borum ille puer non esset baptizatus et quod plus est si vnus assaret qui profer-
ret formam verborum adhuc puer non esset baptizatus. Et ratio habet ista.
quia si alter diceret verba tunc illa verba non proficerent nec aliquem effectum
inducerent. quia dicit beatus Augustinus. appone verbum ad elementum tunc erit sacra-
mentum. et sic ille baptizans si omitteret verba tunc maneret solum aqua.

Circa istam notandum. auctor dicit in littera. si puer immergitur. et verba non profe-

Folio *xlj*

nuntur. tunc talis permanet non baptizatus siue illotus. Pro quo sciendum
quod tria requiruntur circa baptismum. Primum est debita verborum prolatio. Sec-
cundum est ipsius infantis immersio vel aque suffusio. Tercium est intentio
scilicet ut ipse baptizans intendit facere id quod facit ipsa ecclesia. et si unus illorum
defuerit tunc baptismus viciatur. id est quod ipse puer manet in baptizatus.

Notandum secundo per modum dubij. et ponat casus quod sint duo homines quorum
unus immergat puerum et alter proferat verba. et ponatur ulterius casus pos-
sibilis quod hoc sit tempore necessitatis ita quod sint duo sacerdotes quorum unus est
factus murus et ille immergat puerum. et alter sit carus mambi et ille formam
verborum proferat tunc dubitatur verum talis puer sit baptizatus an non. Et videtur
quod sic. quod talis puer sit baptizatus. quia sine isto sacramento nullus potest sal-
uari. ut patet ex dicto evangelij prius allegato. Respondetur ad hoc dubium quod
talis puer non est baptizatus. quia ad baptizandum tria requiruntur. Primum quod ibi sit
debita verborum prolatio. Secundo quod immergat. Tercio quod intendit facere hoc
quod ecclesia facit. modo cum unus illorum defuerit tunc puer non est baptizatus. sed
in presenti casu unus illorum deest scilicet debita verborum prolatio. sicut in nuptiis. ergo
talis puer manet non baptizatus. Alij autem doctores respondent quod ideo talis
puer manet in baptizatus quia immersio et prolatio verborum debent fieri ab uno.
sed sic non fit hic. *¶* Et.

Tercio notandum. ponat quod duo circa fontem proferrent verba sic quod ambo
dicunt ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritus sancti. et unus solus immergat
tunc dubitatur verum talis puer est baptizatus. Et videtur quod non sit baptizatus.
quia vel illi dicunt nos baptizamus te in nomine patris et filij et spiritus sancti. vel dicunt ego baptizo
te in nomine patris et filij et spiritus sancti. Si primo modo tunc non habet debita forma baptismi quam
christus instituit. Si secundo modo tunc puer bis baptizaretur. et quia baptismus est
sacramentum irreiterabile. ergo videtur quod talis puer non sit baptizatus. Ad hoc
dubium respondetur quod talis puer est baptizatus. sed tunc ad rationem dicitur. quoniam dicitur
vel debet dici nos vel ego. Respondetur quod non dicitur nos. sed quilibet illorum dicat
ego baptizo te. Et sic iste vicinus proferens verba et cum hoc immergetur
baptizatur. Sed tamen hic quidam respondent sub cautela sic quod si unus citius dis-
ceret. ego baptizo te quam alter tunc ab illo qui citius dixerit talis puer esset bap-
tizatus et non ab alio. quia sacramentum baptismi est irreiterabile. Sed hoc non
bene valet. quia si astans diceret citius illa verba et non immergeret. tunc ipse pu-
erum non baptizaret sed solum immergens.

Quarto verum iudeus vel infidelis potest baptizare. Et videtur quod non
nam quicumque est profectus ab ecclesia ille non potest baptizare. sed iudeus est hu-
iusmodi. ergo etc. Consequenter tenet de se. sicut et maior. Sed minor patet per
dictum prophetam ubi dicitur. Nolite sanctum dare canibus. Sed in oppositum est autor
pensans illud quod prius dixit a quocumque posse sumere baptismum. Ad illud dus-
sum respondetur quod ipse iudeus potest baptizare. et hoc est verum si ipse intendit
facere hoc quod intendit ecclesia facere. et cum hoc proferret debitam prolationem
verborum et immergat puerum. ita tamen quod hoc permittitur ab ecclesia tempore necessi-
tatis siue causa necessitatis. quia sine isto sacramento nullus potest saluari. Sed
tamen ipse iudeus non potest baptizare ex officio et ex autoritate. ut probant
argumentum. Sed tunc ad rationem autoris hic in littera dicitur quod autoritas eius in-
teligitur de articulo mortis sed non quo ad autoritatem vel quo ad officium.

Sūmula Raymūdi

Alij autē aliter respondēt ad rōem q̄ aliquē esse p̄scisum ab ecclesia intelligit dupliciter. Uno mō quo ad vinculū charitatis. sic ip̄e iudeus p̄scisus ab ecclesia romana est. Alio mō quo ad vinculū vel vniōnē baptismatis. z sic ip̄e iudeus non est p̄scisus ab ecclesia.

Ultimo notandū ē in modū dubitatis. vtrū diabolus possit baptizare aliquē. Et arguit q̄ sic. qz quicūqz debite p̄fert p̄ba z alia req̄sita tene facit ille p̄t baptizare. sed diabolus p̄t omnia ista facere. cū ip̄e vocat mille artēs. q̄ potest baptizare. Ad hoc dubiū r̄ndetur q̄ diabolus nullū p̄t baptizare. et hoc p̄bat aliquibz rōnibz sic. Prima est. quicūqz baptizat ille p̄tendit bonū z habet debitā formā verborū z oīa necēario requisita ad tale officiū sed diabolus non est h̄mō. q̄ r̄. Alia rō. nullus p̄t baptizare nisi h̄o. nam dñs dixit in eu. āgelio. Ite docete omnes gentes. et illa p̄ba dixit discipulis suis z successoribz discipulorū. sed diabolus nō est h̄mo neqz successor discipulorū. q̄ nō p̄t baptizare. Tercia rō sequitur ex p̄ma z est ista. omnis baptizans debet p̄tendere bonū. sed diabolus nō p̄tendit bonū cū sit sp̄s malignus. q̄ etiā nō debet baptizare. Et licet diabolus diceret debitā formā verborū tū in hac forma non p̄tendit bonū. q̄ non baptizat. Sed diceret quare h̄o baptizat z nō diabolus. Respondet q̄ ideo. qz sicut h̄o fuit causa mortis vel sicut h̄mo mortificatus fuit p̄ h̄mōnē ita debet viuificari et reconciliari p̄ h̄mōnē z non p̄ diabolū seu p̄ sp̄m malignū. ergo baptizat h̄o z non diabolus. Alia rō. qz sicut h̄mo est causa generatōis realis. sic etiā d̄r causa generatōis sp̄ualis. scz christ⁹ p̄ncipaliter a quo sacra fluxerūt cuius minister est h̄o sacerdos. q̄ h̄o baptizat z non diabolus. Sed tūc ad rōnem q̄ d̄r. qui p̄fert verba z oīa que requirūt ad baptismū ille baptizat. sed diabolus p̄t facere h̄mō. q̄ r̄. maior est neganda. qz ibi maxime requiritur intentio bona. nō notū est q̄ diabolus nō intendit illud quod ecclesia intēs d̄r. ergo non potest baptizare

i. puer. s. baptismatis	i. effunde. s. baptismatis.	
Infans in fontem si stercozat eice fontem		
s. infans	s. fontē	i. nō est faciēda effusio
Si dimittit in hunc vinam questio non est		

In ista parte determinat de negligentia recuperanda circa fontē baptismi. Et diuidit illa pars in duas. In p̄ma facit hoc qd̄ dictū est. In secūda docet sp̄aliter qualiter puer sint baptizandi. Secda ps ibi (Inuero puero) P̄ma pars adhuc in duas. nam p̄mo facit auctor qd̄ dictū est. Secdo ponit tres cautelās circa negligentiam baptismi obseruandas. ibi (Si puer egreditur) Quātūcum ad p̄mū auctor vult. si aliquē puerum p̄ngit in fontem baptismatis stercoza mittere tunc talis aqua est effundēda. Sed si alius quis puer in hanc aquā baptismatis vinnaret. non est necēariū ip̄az effundere.

Circa literā p̄mo notandū. q̄ litera d̄r notāter aqua baptismatis d̄r effundi. z hoc est intelligendū de casu p̄dicto. puta dum ip̄e puer emittit stercoz in fontē ipsius baptismatis. Et huius rō est. qz puer baptizandus d̄r baptizari in mūda aqua. vt habet ex dictis Ezechie. xxxvi. vbi d̄r. z effundens sup̄ vos aquā mūdā. z mūdābumini ab oibz iniquamentis. s; si puer stercozat in aquam tūc non esset mūda. z ideo talis aqua debet effundi.

Folio .l.

anteq̃ alij pueri in aqua illa baptizantur

Sec̃do notandū q̃ hic aliqui doctores dicūt q̃ tota aqua nō est effundēda in casu p̃dicto sed tñ hoc sterus cū modica aqua. sed hoc nō videt esse de intentione autozis. et ideo aqua totaliter debz effundi z secrete de nouo alia p̃secrari in fonte. Sed diceret aliqs tñ soluz in festo pasche z penthecostes dz fieri p̃secratio baptismas. vt illud pz ad nostrā experētiaz. qz videmus solum h̃ fieri annuatim in ecclia dei p̃ illa festa. Rñ dicitur q̃ nō solum in festo pasche z penthecostes p̃t p̃secrari baptismus. sed etiā in quocunqz alio tpe. sed tñ h̃ dz fieri secrete ne oriatur scandalū in populo

Tercio notandū in euangelio dz nisi qs renatus fuerit ex aqua z sp̃sancto nō p̃t intrare regnū dei. Jo. iij. Ex isto dicto colligit q̃ nemo p̃t saluari absq̃ isto sacramento scilz baptismatis. Ibi aliqs posset dubitare vtrum possimus sine baptismate saluari. Et videt q̃ non vt patuit ex dicto euangelij iam p̃ allegato. vbi dz nisi qs renatus fuerit zc. Sed in oppositū arguit sic. sancti innocentes nō fuerūt baptizati in aliquo liquore aqueo. z tñ saluari sunt. q̃ zc Item ex alio gr̃amatici z rhetores quos conuertit beata virgo katherina non sunt baptizati in aliquo liquore. z tñ salui facti sunt. Item beata virgo maria non est baptizata in aliquo liquore. et tamen salua facta est. ideo illud dictū euangelicum p̃us allegatum apparet falsum

Ad hoc dubiū respondendo dicatur q̃ baptismus est triplex. de quo p̃us dictū est. scz fluminis. flaminis. z sanguinis. Ex hoc dicto patz q̃ sancti innocentes sunt baptizati in sanguine. non loquendo sed moriendo confessi sunt z fide catholica dotati. cum qua vitam eternam meruerūt. Sed virgo maria fuit baptizata in sp̃sancto. qd̃ patz in euangelio Luce. ij. vbi dicitur sp̃sanctus superueniet in te. Sed rhetores z doctores quos sancta virgo katherina p̃uertit sunt baptizati igne z sanguine. Et in autoritate euangelica iam p̃eallegata ly (et) debet glosari p̃ vel. vt dicendo sic. nisi quis renatus fuerit ex aqua et. id est vel sp̃sancto. nō potest intrare regnū celoz. Vel intellige q̃ hoc sit solū tempore oportuno. sed tempore necessitatis solum sic per spiritum sanctum

Ultimo notandū p̃ modum dubitationis vtrū quis seipsum possz baptizare. Et videt q̃ sic. nam dicit de quodaz iudeo q̃ ipse seipsum baptizauit tempore necessitatis z saluus factus est. igit videt manifeste q̃ aliquis potest seipsum baptizare. Respondet q̃ nullus potest seipsum baptizare. quia iste qui seipsum baptizat non potest seruare debitā formā. quia necario requiritur diuersitas p̃sonarum sic q̃ ibi sunt plures p̃sone. quarū p̃ma intelligit in illo pronōie ego. z secūda in illo. p̃noie te Et hoc manifeste declarat in s̃is mli. Nam sicut in generatione reali est. pariformiter etiam est in generatione spiritali. sed in generatione reali homo non potest seipsum generare. igitur in generatione spiritali nullus homo potest seipsum baptizare. Ad istos vero est nota per sufficientem similitudinem. Sed minor patet de se. qz sic tunc idem esset generans z generatus. causa z causatum. et esset aliqd̃ antequā fieret. et sic idem generaret seipsum. quod est falsum z contra omnes phos. Sed tūc ad rōnem qñ dz de iudeo q̃ seipm baptizauit. rñ dicitur q̃ hoc nō fuit p̃ baptismū fluminis. sed plus p̃ baptismū flaminis. qz ipse habuit tantā p̃tritionem ita q̃ deus remisit ei oia peccata sua

Sūmula Raymundi

^{i. infans exire} ^{dispositus ad mortē}
Si puer egreditur ventrē matris moriturus
^{nō pōt gñari i. totaliter}
Et nequeat nasci totus pars corporis illa
^{s. elemēbz pueri} ^{psuetudo}
Si caput est tibi aqua baptisetur velut est mos
^{s. in partu} ^{s. matre}
Si uater moritur puer excindatur ab illa
^{debilis i. puer nō debito tpe nat⁹} ^{i. aq}
Infirmitas vel abortiuus baptisimatis vnda
^{i. aspgat} ^{i. nō baptisat⁹}
Ter perfundat ne immersus moriatur
^{i. pgelata.} ^{s. aq} ^{scz q puer aspgat tribz vicibz cū aq}
Si glaciata sit hec formam teneas modo dictam

Hic autor ponit secūdū documētum in quo docet ne gligentia quandā
recupare circa baptismū. z vult rñ. Si puer vel infans qui dicit nasci egres-
dit de ventre sue de vtero matris morte pveniens z non potest tot⁹ nas-
ci quid tūc est faciendū q ille puer nō ascriberet damnationi. Ad hoc dicit au-
tor in littera q pars illius pueri q est egressa. scz caput et non pes vel aliud
mēbrū tūc tale caput z nō aliud mēbrū debet tribz guttis aque aspgi ap-
posita debita verborū forma ad baptismū requisita. tūc erit baptisatus. Qd
aut debet caput aspergi z nō aliud mēbrū rō est ista. qz in capite pvenit
qncz sensus hoīs z tota virtus viget in capite. z ideo caput tanqz mēbrū
dignus debet aspergi tribz guttis aque z non totaliter pfundi ne p tantam
fortitudinē aque z effusionem illius puer decederet. qz si sic tūc ille qui pue-
rum baptisaret fieret homicida ex eo q forte talis puer vixisset quec vt sic ex-
numa interfecit pfusione. Deinde autor subdit aliud documētū dicēs q
si mulier impregnata monita q puer in ipsa vivat. tunc ille puer dz eximi
ab ipsa z debz aspergi tribz guttis aque ne moriat sine baptismo. habita ta-
men debita verborū forma ad baptismum requisita. Rō huius est qz talis
puer non est valde fortis. si ergo totus mergeret in aquā tūc posset causaz
mortis mire. z sic illud qd est in remediū inuentuz puererēt in supplicium.
Deinde autor iterū subdit aliud documētū dicēs si sacer fons fuerit gla-
cialis z pgelatus tūc ad baptisandū puerū dz teneri forma pdicta. scz q talis
puer aspergat tribz guttis aque z baptisans dicat. ego baptizo te in no-
mine patris z filij z spūs scī. et hoc ppter rōnem pūa dictā. scz ne hoc qd est in
remediū inuentū puererēt in supplicium.

Circa litterā notandū nam sicut in littera habet de egressu pueri ex vte-
ro materno partialiter ita q debet aspgi z baptisari statim si debilis est. ex
hoc tūc dubitat vtruz puer in vtero materno possit baptisari. Et videt q
sic qz aliqz sanctificat in vtero. Gtā aliqz pōt baptisari i vtero. Tener pñā
p locū a maiori. qz si illud qd minus videt mēbrū mēbrū. Gt illud qd magis videt
mēbrū mēbrū sed maior est grā sanctificat ex eo qz baptisatus. Gt rē.
Aut pbat qz scīs iōānes in vtero matris fuit baptisatus. L. q. d. rē. Rē

Folio li.

spondet q nullus in vtero pōt baptizari. Un̄ est sciendū q generatio ē dū plex. qdam est in vtero. z qdam ex vtero. gñatio ex vtero est quādo aliqs nascit in nativitate siue quādo aliqs literat ex diabolica potestate. z h̄ fit in baptismo qñ aliqs in vtero nascit tūc adhuc filius ire est. z gñatum cū nascit ex vtero d̄z baptizari z nō in vtero. Rō est ista. qz sū euangelicā veritatē pū d̄z in vtero nasci z post hoc renasci in baptismo. Et per hoc ad rōem d̄z. q aliqs sanctificat in vtero hoc est ex lege sp̄ali. sed q aliqs baptizat hoc est ex lege cōi. Et tunc gñatio est in vtero qñ ipa aia infundit. z hoc ex eo qz facta vni sacrificiū nō h̄nt nisi p̄ tractū q nō sit ad puulū in vtero exiit. ḡ red̄ ritur opatio mīstri vt infra patebit

¶ Sēdo notandū ex lra hic habet de pre egressa ex hoc dubitat vtrū puer erit in pre p̄ baptizari. z posito q sic tunc vteri⁹ dubitat vtrū ille puer in pre principali baptizatus post totale gñatōem debeat baptizari. vel vtrū iste baptizatus sibi sufficit. Ad hoc respondet. si nō totus puer ē egressus. s̄z sōs limodo ps pncipalis sicut caput tūc tal puer d̄z baptizari. z hoc cū debita forma p̄borum baptismi. z h̄ in capite. S̄z dices. qre solummodo caput debet baptizari. Ad hoc r̄ndet vt supra dictū est. q hoc est iō. qz in ista parte s̄z oēs sensus tā exteriores q̄ interiores. Sensus em̄ exteriores sunt q̄nqz. scz visus auditus zc. s̄z ibi sunt sensus interiores. scz sensus cōis fantasia zc. et ip̄e infans plus tenet baptizari in capite q̄ in alijs partibz corporis. Et sic finaliter r̄ndet ad q̄sitū. scz qñ q̄rebat vtrū puer baptizatus in parte postea debeat baptizari in toto. et dicatur q sic scz q postea in toto est baptizatus. tū sub tali cautela verborz scz si nō es baptizatus ego baptizo te in noie patris z filij z spūs sancti zc.

Tercio notandū. auctor d̄r in littera q puer d̄z excidit a matre. ex hoc dubitat vtrū puer d̄z exemi a parte viuente. vel agonisante. vel moriente. Respondet si mater viuit puer nō debet excidi ab ea. sed si mater mortua est et percipitur q puer i vtero materno adhuc viuit tūc obstetricibz datur talis cautela scz q matre mortua imediate apiatur ei violēter os ne puer moriatur. qz ex quo puer viuit in vtero materno indiget inspiratione z respiratione. ideo os matris d̄z apiri donec puer ex vtero exadetur

Quarto notandū. nām ex littera etiā habetur q si puer sit infirmus vel debilis seu abortiuus. tūc non debet mergi in fontem. sed debet cū aqua fontis aspergi ne sacramētū salutis fieret sacramētū periclitū. oīs qz p̄ talentū immersionem forte puer moreretur. ne ergo hoc contingat datur illa cautio scz q talis p̄ter aspergat tribz guttis aque sacri fontis. Ex quo tunc sequit̄ correlariē q immersio aque non est nec iūa. ex eo q puer abortiuus vel alius puer infirmus p̄t aspergi cum aqua. Un̄ sciendū q talis immersio siue aspergio h̄z firi tribz modis. Primo qz talis puer baptizatur in noie trinitatis ad desiḡnandū q tres sunt p̄sone in vna vera essentia. Secdo ideo immergit̄ ter. qz baptismus delet omne pctm̄. mō pctm̄ vel p̄mittit cogitatōe. vel locutōe vel op̄e. ideo insigniū illius puer tribz vicibz in fontem immergit̄ vel tribz guttis aspergitur. Tercio ideo immergitur ter p̄pter transgressionem triplicis legis. scz legis nature. legis moysayce. z legis euangelice.

Item notandū q tria d̄nt in baptismo. scz caracter indelibilis. restitutio innocentie. z gratia. tunc ex hoc queritur an illa tria omnibz equa ver

Sūmula Raymūdi

dantur vel ne. Ad hoc respondet. q̄ illa duo sex character indebilis ⁊ restitutio innocentie dat omnib⁹ equaliter. sed terciū sex gratia datur inequaliter quia gratia duo facit. nam delet peccatum ⁊ cōfert humilitatem. ⁊ vni plus delet inq̄r̄um parentes eius plus in peccato originali sunt conuoluti. et sic tunc etiam plus disponit vni ad humilitatem q̄ reliquū. Im q̄ subiectum recipiens sic dispositum.

Ultimo notandum per modū dubij. vtrum vnus potest baptizare duos simul. Et videtur q̄ sic. q̄ si duo homines essent simul p̄nexi ⁊ haberēt duo capita ⁊ quattuor manus ⁊ cū hoc haberent dispositionem duorū corporum. tunc illi essent simul baptisandi. ⁊ tamē nō esset ibi vnus homo q̄suis in corpore videtur vnus sp̄alis homo esse. quare sequit̄ q̄ rōne illius p̄nexionis sunt simul baptisandi. In oppositū arguit̄ sic si duo simul baptisarent tūc forma baptismi infringeretur. q̄ diceret ego baptizo vos. sed hoc non debet fieri. ergo nec duo simul sunt baptisandi. Pro isto dubio est scientiū q̄ si ita esset monstrū vt casus ē tūc illi s̄ baptisandi sub tali cautela q̄ ipse sacerdos dicat sic. Si vnus es homo baptizo in noīe patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti. sed si sunt duo homines dicet ego baptizo vos in noīe patris ⁊ filij et sp̄s sancti. de isto dubio latius diceretur infra

^{i. repto} ^{illi⁹ facti} ^{i. fauor}
Inuenio puero baptismi gratia datur
^{s̄ gr̄a baptismi} ^{s̄ baptisandi}
Si data nescitur verborum forma sit ista
^{s̄ forma} ^{s̄ s̄ba}
Dua pueros omnes baptizas. attamen ista
^{i. p̄ponere}

Sinon es baptisatus premittere debes
^{s̄ sequētia} ^{p̄locare} ^{i. doctoris}
Ista volunt aliqui premittere verba magistri
^{s̄ infancē}

Non te baptizo. sed si non es baptisatus
^{s̄ ego sacerdos}

Tunc te baptizo in noīe p. et. f. et s. sancti amen

Hic autor docet sp̄alter q̄o pueri inuenti debent baptisari de quibus dubiū est vtrū sint baptisati vel non. ⁊ ponit triplicem formā. Prima forma est talis vt dicit̄ q̄dam magistri q̄ tales pueri debēt baptisari sub ista forma qua pueri oēs baptisantur. scz ego baptizo te in noīe patris ⁊ filij et sp̄s sancti. Et huius rō est. q̄ dubiū est vtrum talis puer sit baptisatus vel nō. et ergo in dubijs semp̄ certior ⁊ melior modus est tenendus. quia melius est puerū bis baptizare q̄ ipsum christianū ignorare. Secunda forma est talis. vt sic dicat. Si nō es baptisatus tūc ego baptizo te in noīe patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti. Rō huius est. q̄ si non p̄poneres illa verba scz si nō es baptisatus tūc puer si p̄us esset baptisatus ⁊ nō iterū baptizaret tūc sic in eo baptismus reiteraret. quod est prohibitum in iure. ⁊ quicūq̄ hoc faceret audiose pro heretico esset habendus. Tercia forma est q̄ sic dicat. ego non

Folio lii.

baptiso te si tu es baptisatus. sed si non es baptisatus tunc ego te baptiso in nomine patris et filii et spiritus sancti. Et per declarationem huius littere mouetur tale dubium. Ponatur quod inueniuntur duo pueri quorum unus baptisatus est et alter non. tunc queritur quid est faciendum in tali casu. quia si ambo baptisarentur tunc unus illorum bis baptisaretur. si autem solus unus. tunc forte pringeret quod puer baptisatus rebaptisaretur et non baptisatus manet sine baptismo.

Ad illud dubium respondet quod admodum supra responsum est. scilicet quod debet ambo baptisari sub hac forma quam docet hic auctor in littera. videlicet si es baptisatus tunc ego non baptiso te. si autem non es baptisatus tunc ego baptiso te in nomine patris et filii et spiritus sancti. Item ponatur quod sint duo gemelli generati. ita quod perbinantur et coadunantur sibi inuicem mutuo. tunc dubitatur quid sit faciendum. scilicet verum sint baptisandi sicut unus puer vel sicut duo. Et videtur quod sunt baptisandi non sicut duo. quia ibi est unum corpus. ergo debet baptisari sicut unus homo. quia unum corpus indigentiam habet unius baptismatis. id est quod cum semel baptisetur. Sed in oppositum videtur quod isti gemelli non sunt baptisandi sicut unus homo sed sicut duo quod si talis homo habet plures pedes quam duos et plura capita quam unus non est baptisandus sicut unus sed sicut duo. sic est hic ergo et cetera. Ad istud dubium respondetur sub distinctione. quia vel in talibus gemellis discernitur duplex anima vel non. Sibi discernitur duplex anima tunc debent baptisari sicut duo pueri. et hoc cognoscitur si ibi sit distinctio membrorum in capitibus pedibus et manibus. et ex hoc scitur quod ibi sint due anime. et tunc est seruanda doctrina auctoris in textu declarata scilicet quod primus baptisetur absolute. secundus autem sub illa distinctione est baptisandus quod si non es baptisatus tunc ego baptiso te in nomine patris et filii et spiritus sancti. Si autem ibi non est distinctio membrorum tunc debet baptisari sicut unus homo.

Item notandum quod sacramentum baptismi non debet reiterari propter multas causas. Prima causa est quod non fiat error siue iniuria tali sacramento. nam in baptismo imprimetur character indelibilis. modo si reiteraretur vel ergo tunc duo characteres imprimerentur vel primus deleteretur. sed quodlibet illorum est inordinabile. ergo ne talis inordinabilis sequeretur cauendum est ne hoc sacramentum reiteretur. Secunda causa est quod illud sacramentum non debet reiterari ne detur alicui occasio peccandi. quia forte posset aliquis dicere volumus adhuc expectare et postea mittimus nos baptisare. quia sacramentum baptismi delet omne peccatum. et propter hoc sacramentum baptismi non est reiterandum. Tercia causa est ista. quia hoc sacramentum habet originem ex merito passionis domini nostri iesu christi et resurrectionis eius. et quia christus semel passus est et semel resurrexit. ergo cum semel datum est illud sacramentum et non pluries.

Item notandum per modum dubij. quia querere posset aliquis verum character indelibilis in baptismo christi faciat christo impressus. Ad hoc respondetur quod non. quia character indelibilis disponit ad gratiam recipiendam. sed dominus noster iesus christus in instanti sue generationis habuit plenariam gratiam. ideo non fuit necessarium quod ipse sumpsisset characterem indelibilem. etiam talis character est ipsorum renascendi. sed christus nunquam renatus fuerat. ideo character eius non fuerat impressus. prout dictum est prius.

Sūmula Raymundi

Ultimo notandū. supradictū est q̄ iudeus vel saracenus p̄t baptizare et tamen dubitatur ibi qua fide hī baptizant. quia non in fide baptizantis. qz sunt infideles. nec etiam baptizant in fide parentum. qz forte etiam sunt infideles. ergo nescitur in qua fide hī baptizant. Respondet q̄ fides est triplex vt dictū est supra. nāz qdam est fides seminata. et est fides ecclie et apostolorū que est dispersa p̄ totum mūdū. et in hac fide baptizat hereticus et iudeus si intendit quod ecclesia facere intendit. Alia est fides germinans. et est quādo pueri baptizantur in fide suoz parentum. et sic iudeus vel hereticus non baptizat. Tercia fides est matura. que est bonis operibz corroborata. modo iudei vel heretici solum baptizant in fide p̄ma. scz in fide ecclesie et hoc si intendit facere quod ecclesia intendit

^{i. festinās} ^{ad ianuā} ^{ecclie}
Iudeus currens contritus ad hostia templi

^{s. iudeo} ^{baptismi}
Si sibi defuerit aqua presbiter et moriatur

^{fiducit} ^{psides} ^{s. iude}

Firmiter in christū credēs saluabit ille

^{infectū. i. ppter christū} ^{i. baptism} ^{sanguinis}

Oculum christi pro nomine sanguinis vnda

^{mūdat. s. originali. qm baptizat} ^{essz aq̄ fontis} ^{s. infect}

Abluit a scelere quasi fonte renascitur ille

Superius autor determinauit de baptismo fluminis. Nūc psequenter determinat de baptismo fluminis et sanguinis. Et diuidit illa pars in duas partes. Nam in prima parte determinat de baptismo fluminis et sanguinis. In secunda determinat de baptismo fluminis. (Baptizare vos lens etc) Quātū ad primā partē vult autor q̄ si aliquis iudeus vel paganus aut saracenus qui est contritus. p peccatis suis currens ad hostiā templi volens baptizari et defuerit ibi aqua et psbyter. et cum hoc talis firmiter credat in christum et moriatur ille ante baptismū tūc talis sine dubio saluatur. Deinde autor subdit baptismū sanguinis dicens. si aliquis iudeus vel paganus infidelis currit ad ecclesiam credens firmiter in deo cupiens baptizari. et si talis in via interficitur cum gladio vel alio instrumento quo cūqz pro noie christi. tūc talis est baptizatus in sanguine suo et ppter suam bonam volūtatē sine dubio saluabitur.

Circa literā p̄mo notandū q̄ iudei sunt incōstantes et ecclesiam dei maxime psequētes. et qm ipsi baptizatis ecōuerso intrāt iud. nisi nū sp̄nēdo fidē xpianā adeo p̄sultū est q̄ iudei debent. pbari p octo mēses volentes baptizari ad p̄serutandū vtrū ipsi habeāt integrā volūtatē et verā fidē charitatem ad dñm iesum christū. et vtrū ipsi errorem iudaicū velint dimittere. et istis exp̄tis post octauū mēsem debent baptizari. sed si haberēt infirmitatez magnā sic q̄ timendū esset de eoz morte tūc ipsi. credentibz citius debent baptizari absqz magna p̄batōne. Et rō huius est. quia maxime difficile est ipsis iudeis pecuniam attractam seu vsuratā dimittere. et sic necessariū est vt prius probantur anteq̄ baptizantur p̄cipue qm sunt fami.

Folio lliij

Secundo est notandū. q̄ baptisimus est multiplex. sc̄ baptisimus fluminis
fluminis et penitentie. mō de baptismo fluminis fluminis et sanguis p̄us dictū
est. S̄z baptisimus penitentie fit in articulo mortis. vt si aliq̄s eēt positus in
articulo mortis et nō possit habere copiam aq̄ et si habuerit p̄tritionē. tūc talis
sine dubio saluabit̄. et effectus illius baptismi est delere culpā et nō penam.
q̄ pena seruat̄ ad futurā. S̄z tamē p̄tricio poss̄ ee tāta q̄ deleat oēm penā
et culpā. Et hoc est verū cū talis dolet inimo corde de peccatis commissis. Et
am aliq̄n talis cōtricio delet tū penam et nō culpā. vt q̄dam doctores vo
lunt. ¶ Tercio est notandū. ex quo vt hic iam dictū est baptism⁹ est mul
tiplex. sc̄ fluminis fluminis et penitentie. tūc ex hoc posset aliq̄s sic instā
re. hoc videt̄ esse cōtra aplm ad ephesios tercio. vbi dicit q̄ vnus est baptis
mus vna fides et vnus deus. Et si tū vnus est baptismus sequitur ergo q̄
baptisimus nō sit q̄druplex. p̄na nota est de se. sed aīus p̄z autoritate apli
Ad hoc r̄ndetur q̄ baptism⁹ cap̄t dupli. vno mō p̄prie. alio mō improprie
p̄prie baptismus regit̄ duo. sc̄. verba et elemēta. talis baptism⁹ solū est vn⁹.
et cōsistit in aqua et sp̄sancto. Et de tali intelligit̄ dictum apli vbi dicit q̄
vnus est baptism⁹. S̄z baptismus improprie est qui delet peccatū originale
cū alijs si sunt. licet nō sit in aqua. et de tali baptismō loq̄tur p̄ns trā. Itēz
dubitat̄. verū illa tria baptismata. videlicet sanguis fluminis et p̄ne possunt
sufficere ad vitā eternā. Et videt̄ q̄ nō sicut habet̄ Joannis tercio. Nisi q̄s
renatus fuerit ex aqua et sp̄sancto. aḡ nō intrabit̄ regnū dei. Ad
hoc r̄ndetur q̄ nō solū aliquis renascit̄ ex aqua. s̄ etia renascit̄ alio mō. q̄a
aliquis renascit̄ baptismō sanguinis aliq̄s potest renasci baptismō peniten
tie. et s̄r aliquis potest renasci baptismō fluminis. sed nō illo mō. vt habet̄ in
euāgelio Joānis. q̄ dictū beati Joānis nō est vlt̄. sed est indefinitū. et sic ma
nifeste patz. q̄ si baptism⁹ fluminis nō pōt haberi q̄ tūc illa tria baptismata
ta sufficiūt ad vitā eternā. s̄ si baptismus fluminis pōt haberi tūc aliq̄ non
sufficiūt Itēz dubitat̄. verū illa tria baptismata imp̄munt caracterē. et vi
det̄ q̄ sic. q̄ baptismus sanguinis imp̄mit grām. aḡ caracterem. Aīus no
tūm est de multis sanctis qui saluati sunt p̄ effusione sanguinis. S̄z p̄sequē
tia p̄batur. q̄ illud quod min⁹ videt̄ inesse inest. q̄ illud quod magis vis
detur inesse inest. sed maior est grā q̄ caracter. q̄ caracter imp̄mitur. p̄pter
grām. Ad hoc r̄ndetur q̄ solū in baptismō fluminis imp̄mitur caracter. et s̄
fit ex vi verborū et elementorū. Sed tūc ad rōem dī. q̄ caracter in p̄re diḡ
nior est grā. quia caracter indelibilis est. Sed grā adeē vel abesse p̄t etiam
grā caracteris p̄petua est. s̄ grā absolute nō Itēz dubitat̄. q̄ r̄i baptism⁹
sit maior vel fluminis vel sanguinis. Ad hoc respōdetur p̄ distinctionē q̄ ba
ptisimus h̄z duplicē effectum. p̄mus effectus est a malo liberare. Sed s̄ effe
ctus est ad bonū ordinare ex p̄sone quo ad istos effectus baptismus fluminis
nis est maior vel melior baptismō sanguinis. Ratio est ista. q̄ plures libe
rat a malo. et etia plures saluantur baptismate fluminis q̄ sanguinis. quia
vbi vnus moritur baptizatus in sanguine ibi mille moriuntur qui bapti
zantur in flumine. Secundo baptismus fluminis est melior baptismō san
guinis. quia liberat hominem ab omnibus peccatis. sc̄z venialibus in p̄s
libus et originalibus. Etiam per baptismum fluminis datur aureola ad ē

Summula Raymundi

essentiale premium et eternale si immaculatus custoditur. et cum hoc impossibile character indelibilis. sed per baptismum sanguinis bene datur aureola. sed non imprimitur character indelibilis. et sic patet quod baptismus fluminis maior et dignior est baptismo sanguinis. quia liberat plus a malo et etiam ad maius bonum ordinat. sed intensius baptismus sanguinis est maior quam baptismus fluminis. quia baptismus sanguinis liberat a malo tam secundum actum quam secundum potentiam. baptismus autem fluminis solum liberat a malo secundum actum et non secundum potentiam. quia homo post baptismum fluminis iterum potest peccare. se post baptismum sanguinis non. Similiter quo ad secundum effectum baptismus sanguinis est maior baptismo fluminis quoniam ad ordinationem hominis ad bonum intensius. quia immediate facit animam volare in regnum dei.

^{s^e aliq} ^{de q^o}
Baptizare volens mulier puerum nec aque quid

^{et cu q} ^{s^e pueru} ^{eterna gla.}
Qua baptizat habet. celesti luce carebit

^{s^e puer} ^{puero}
Dortuus iste fides nec ei prodest mulieris

^{fides mulieris} ^{s^e puer} ^{discretoris}
Que sibi prodesset si peruenisset ad annos

^{exis in vtero mris} ^{renascit p baptismu}
Non puer innatus in christo nascitur. ut si

^{mo} ^{muliere} ^{et pregnata exitem.}
Jam baptizares iudeam perturbentem

^{tal hqr} ^{tal hqs} ^{tal hqr} ^{s^e ab istis}
Non oleum vinum ceruisia nec liquor vllus

^{aplicat} ^{sacru} ^{istis tribus pfect baptismus.}
Supplet baptismum nisi sanguis spiritus vnda

In ista parte auctor regreditur super baptismum fluminis ponens quedam documenta siue notabilia dicens. si mulier vellet baptizare aliquem puerum qui esset in articulo necessitatis positus. videlicet mortis et non possit habere aquam. si tunc iste puer mori absque baptismo non saluabitur. Et si diceres verum fides mulieris prodesset puero Ad hoc respondet magister in litteris quod non. quia fides mulieris non iuuat eum nec cooperatur ipsi quo ad salutem. et tamen iuuisset eum si peruenisset ad annos discretoris. et si viuus permansisset tunc fides mulieris bene saluasset ipsum. Deinde magister subdit aliud documentum dicens. quod puer non natus ex vtero non potest renasci in christo. baptizari. licet mater ipsius baptizetur. unde licet baptizaretur iudea existens impregnata. non tamen ob hoc baptizatur puer eius Deinde magister subdit consequenter aliud documentum dicens. quod nullus liquor videlicet neque ceruisia neque vinum neque modo supplet baptismum nisi sola aqua Deinde magister subdit unam additionem dicens quod baptismus est triplex. scilicet sanguinis spiritus et aque

Folio liiij

¶ Circa litteram nota. dubium est. que sit causa q̄ illud venerabile sacras-
mentum baptismi debeat fieri in munda aqua. Ad hoc respondetur q̄ causa
huius est multiplex. Prima causa est talis. quia aqua est purum elementū
et simplex. et cum deus gloriosus est simplex substantia. licet sit trinus in p̄-
sonis. ideo ad designandum hoc tunc om̄is qui baptizatur in nomine sancte
trinitatis debeat baptizari in liquore simplici. s. aqua. et non in alio liquore. q̄
alii liquores quodammodo sunt mixti. quod sic declarat. quia ip̄a ceruisia est
mixta ex aqua et farina ordij seu aliorum frumentorum. medo aut̄ ex melle
et aqua. oleum aut̄ conficitur ex diuersis seminibus terre. s. ex canopo. ex
papauere. ex nucibus etc̄is. Vinum aut̄ ex botris. et sic tunc patz q̄ huius-
modi liquores non sunt ita simplices et puri sicut aq̄. quare sequitur q̄ bap-
tismus debeat fieri in pura aq̄ et non in alio liquore. Alia causa est talis. quia
aqua est magis cōmunis q̄ alius liquor. ideo ne aliquis haberet se excusa-
re de baptismo ita q̄ dicat sic. vinum fuerat nimis preciosum et ceruisia nō
potui habere. ideo puer m̄ sit im baptizatus. ne ergo illa occasio mala et abs-
soluta allegretur tunc baptismus fit in cōmuni liquore. s. in aqua. Alia cā. vi
debet recita est ista. q̄ baptismus fuerat institutus tēpore passionis q̄ndo
misit emanare sanguinem et aquā de eius venerabili corpore. vi patz in capi-
tulo. Cum marthe de celebratōe missarum. Et ideo in signū huius tūc ba-
ptismus adhuc fit in pura aqua. Quarta causa et vltima est rōne efficacie
quia aqua habet virtutem purgatiuam et virtutem caloris rephensiuam. et
virtutem trāsparentem et virtutem imaginis susceptiuam. et virtutem ignis ex-
tinctiuam. Nā ip̄a aqua primo habet virtutem purgatiuā. et hoc sic declara-
tur. q̄ omne illud quod cum aliquo liquore alio maculatur illud cum aqua
abluitur et per aquam mundatur. vt patet de singulis. Et sic propter virtutem
purgatiuam q̄ purgat immundicias tunc baptismus debeat fieri in pu-
ra aqua. quia recte sicut per aquam deletur immundicia. sic etiam per bap-
tismum deletur peccatum. quod sonat immundiciam mortalem. Secun-
do aqua habet virtutem repressiuam seu rephensiuam caloris. quod sic des-
claratur. quia frigiditas est propria qualitas aque. et ergo sicut per aquam re-
primetur calor. sic per baptismum siue per aquam baptismatis reprimitur
et mitigatur omne peccatum concupiscentie. quod peccatum multum abs-
undat in calore. Tercio aqua habet virtutem transparentem. quod sic des-
claratur. quia sicut radij solares penetrant. sic gratia diuina per baptismum
penetrat corpus et animam. Vel sic. quia sicut aqua est quoddam corpus
diaphonum et transparens. sic diuina gr̄a nos circumdat et illustrat. Quar-
to aqua habet virtutem imaginis susceptiuam. quia aqua imprimat imagi-
nem vt apparet ad sensum. et sic illa imago que est deformis per peccatum
originale. hec imago reformatur vel renouatur per baptismum et munda-
tur ab omni peccato. Quinto et vltimo aqua habet virtutem ignis extin-
ctiuam. quod sic declarat. quia sicut aqua extinguit ignem. sic similis ba-
ptismus extinguit omne peccatum.

¶ Secundo notandum. dubitatur verum aliquis possit baptizari in
terra. et videtur q̄ sic. quia in illo possit aliquis baptizari in quo christus ies-
us redemptor et saluator noster fuit sepultus. sed christus fuit sepultus in
terra. ergo videtur etiam q̄ aliquis tene et licite possit baptizari in terra

Summula Raymūdi

Ad hoc dubium respondet q nullus p̄t baptizari in terra. qd sic declarat q terra nō est materia baptismi sed aqua pura et recens. nam terra est fex om̄nū elementorū. vt dicūt naturales phi. Etia ex alio pz. qz ipsa terra nō hz virtutē purgatiuā. sed magis maculatiuā. igitur terra nō p̄t esse materia baptismi. et p̄sequēs seq̄tur q aliqd nō p̄t baptizari in terra. Sed ad rōnē r̄ndetur q bene quo ad quandā similitudinē aliquis p̄t baptizari in terra. qd sic declarat qz sicut christus fuit sepultus tribus diebus in terra. sic etiā ipse p̄ter aer debet immergi vel aspergi cū aqua baptismatis.

Tercio notandū q dubitat vtrū aliqd potest baptizari in sanguine. Et videt q sic. qz in illo p̄t aliquis baptizari in quo aliquis lauat a peccatis. sed aliqd lauat in sanguine a peccatis. ḡ r̄. Ad hoc dubiū respōdet. licet aliqd rōnabiliter et bñ p̄t baptizari in sanguine sicut fuerūt sancti innocentes baptizati et q̄plures alij martires. tamē illud non d̄z fieri p̄pter certas causas. Primo rōne necessitatis. qz sanguis nō p̄t semp̄ haberi. Secūdo qz si sic tūc multū excusarent se de isto sacramento dicentes se non habere sanguinē. ne ḡ hoc p̄tingat ideo baptismus p̄ponit nobis in aqua et nō in sanguine. Tercio rōne efficacie. qz sanguis nō hz purgare sed magis maculare. ḡ baptismus p̄ponit nobis in aqua pura et recenti que hz virtutē purgatiuā et non in sanguine qui habet virtutē maculatiuā.

Quarto notādum. dubitat vtrum aliquis pōt baptizare in oleo. Et videt q sic. qz p̄ oleum designatur grā spūaliū. ergo etiā aliquis in oleo potest baptizari. Respondet q nullus debet baptizari in oleo. et rō est ista. quia oleum nō habet virtutē clarificatiuā. sed magis roboratiuā. vt prius visum est. ergo seq̄tur q in oleo nō potest aliqd baptizari. cum illud in quo aliquis baptizari debet de necessitate debet habere p̄tutem clarificatiuā. etiam ideo. qz oleum nō est materia baptismatis. qz oleum nō habet p̄tutem purgatiuā. ideo aliquis non potest baptizari in oleo sed in aq̄.

¶ Ultimo notādum. vtrum aq̄ sumpta in bona quantitate et alio liquor sit an tunc aliquis in isto commixto possit baptizari. Ad hoc r̄ndetur cū distinctione. vel ergo aqua ibi sup̄abundat in sapore vel nō. si p̄mum. tunc baptismus bñ valet. si secūdo tunc nō valet. Et illo tunc vltimus dubitat vtrum aliqd possit baptizari in aere. Ad quod r̄ndetur q nō. et rō est ista. qz aer et aq̄ habēt p̄trarias q̄litates. quod sic declarat qz aer est calidus. aq̄ aut̄ frigida. ideo baptismus non valet in aere. Etia ex alio baptismus nō potest in aere. qz aer nō habet virtutē imp̄ssiuā. Item sp̄cialiter circa hāc trām. Ad puer innatus) dubitat an puer in vtero matris exis possit baptizari. Respondet iuxta intentiōem sic p̄ talem cōclusionem q p̄m cōm legē dei et p̄m legem scripturāriū nobis traditāriū nō potest puer in vtero matris clausus baptizari. quod sic pbatur. qz p̄ baptismum regenerat̄ spūaliter in christo iste qui baptizatur. sed nullus puer totali regenerari spūaliter posset nisi prius sit natus corp̄aliter. ergo nō potest puer in vtero matris clausus baptizari. Nec est intentio etiā magistrī in quarto sententiarum. vbi ad hoc allegat Isidorum dicentem q qui in matris vtero sunt iō baptizari nō possunt. quia ille qui natus adhuc p̄m adam nō est p̄m christū nō p̄t renasci. qz in eū regeneratio duci p̄t in q̄ ḡnatio nō p̄cessit. Ad illud etiā allegat bñm Paulū in eplā qd d̄ dicentē nō p̄t q̄s renasci anq̄ natus est. Et ec̄ etiā est.

Folio lv

sententia sancti Thome pre vltima. hoc idē etiā dicit Bonauentura sup q̄
rum finem assignās rationem p̄dicte p̄sonis q̄ rō q̄re quis nō purificat nec
baptizat in vtero est diuina institutio que sic instituit. Rō autē institutiōis
diuine p̄r esse cōgruitas z nō nēcessitas. q̄ si deus veller posset vtrūq̄ aliter fie
ri. Rō autē cōgruitatis p̄r esse ex p̄re sacramentalis remediū. nā sacramētale
remediū respicit opatōem ecclē. sed opatio talis nō extendit se ad paruulū
nisi extra vterū qm̄ natus est z visibilis p̄r subijci sacramētis

i. aliquē

s. xpiū

Si quem baptizās et casu nomen omittas

s. puer

i. nō habet in baptizatō

De quocunq̄ sexu sit hic nunq̄ reprobat̄

i. mulierē

i. noīat sicut vir

Et si baptizās ancillam nomine serui

i. viceversa

i. renouat

Aut econuerso baptismus non iteratur

i. ep̄s

i. iponat

s. baptizans

Confirmator eis det nomina siue sacerdos

Hic autor ponit q̄dam notabilia de baptismo fluminis dicēs. Si aliquis
puer cuiuscūq̄ sexus fuerit siue muliebris siue virilis baptizat̄ z ei nomen in
baptismo nō imponit sic q̄ nomē eius ex casu omittat̄. tūc talis obliuio siue
omissio baptismi nō impedit. Rō huius est. q̄ impositio noīs nō est de es
sentia baptismi. sed est quoddā accidentale in baptismo. q̄ p̄ tanto impos
nit nomen in baptismo vt vnus hō cognoscat ab alio. Deinde autor subdit
aliud notabile dicēs. q̄ si aliquādo cōtingit q̄ ancilla baptizat̄ noīe serui. z
econuerso seruus baptizat̄ in noīe ancille. tūc illa negligentia nō impedit ba
ptismū. sed ep̄us vel suffraganeus aut alius simplex sacerdos p̄r talibz sic
baptizatis postea nomen imponere

Et circa litterā p̄mo notandū p̄ modū dubitandi. vtū in hac dimissiōe
noīs baptismus viciat̄. Pro quo sciendū q̄ ad baptismū requiruntur duo
p̄mo requirūtur essentialia. Scdō accidentalia. Et ex p̄sequēti ad duos
būi r̄detur q̄ si ipse baptizans omitteret essentialia tūc baptismus nō va
leret. sed si omitteret solū accidentalia baptismus manet bonus. Unde s̄s
cut supra patuit tria requirūtur essentialiter z vere ad hoc sacm̄. Primus
est trina imersio vel aspsio aque. Scdm̄ est debita verborum forma seu p̄
latio. Tercū est debita intentio. scz q̄ sacerdos hoc intēdit facere qd̄ ecclia
dei ex postulat. et si vnū ex his essentialiter requirit̄ ad baptismū defuerit
tūc baptismus viciat̄. Sed accidentaliter requirit̄ ad baptismū impositio nomi
nā ita q̄ illi nomē imponat̄. et si noīs impositio a casu omittat̄ baptismus non

Scdō notā dū ex quo tres sunt imersiones baptismatis dū puer (viciat̄
baptizat̄. tūc dubitat̄ vtrū puer sit baptizatus in p̄ma vel scda vel tertia im
mersione. vel in oibz tribz simul. Ad hoc r̄ndet̄ q̄ baptismus solus fit in oibz
tribz immersionibz simul. z nō in aliq̄ seorsum. Et hui⁹ rō est. q̄ ipm̄ corp⁹
p̄ se nō facit hominē. nec aīa p̄ se facit hominē. nec elemēta p̄ se p̄stunt. l. os
minē. sed illa tria simul coniuncta faciūt hōiem in esse. g. a fili p̄ma vel scda vel

Sumula Raynūdi

tercia imersio non p̄stituit baptismū sed baptismus solum p̄stituit ex oibz illis tribz imersionibz simul. Et si sacerdos negligens fuerit in aliqua cruz illarū imersionū vel aspersionū tñ baptismus valet quo ad puerū nō autem ad sacerdotē et sic oportz ipsum sacerdotē agere penitētiā fm dictamē disscreti p̄fessoris pro tali negligentia facta

Tercio notandū ponat casus q̄ aliquis pueruz baptizat z dicat sic ego baptizo te in noīe patris z filij. z tūc imēdiate p̄dat loquelā z moriatur. et tūc alter accedat z dicat. z spūsancti. tūc querit an ille puer sit baptizat⁹ an non. Si dicat q̄ sit baptizatus. vel ergo est baptizatus ab aliquo vel ab ali quibz. si nō est baptizatus ab aliquo. ergo ab aliquibz. q̄ nō est baptizatus ab vno sed a duobz. et sic sequit⁹ q̄ talis puer sit bis baptizatus. z tūc talis puer cum hereticis est reputandus. Ad hoc r̄ndetur q̄ ille puer est bapti zatus. Et si tunc querat vel ab vno vel a pluribz. R̄ndetur q̄ talis puer est baptizatus a pluribz seu ab aliquibz p̄ moduz vnus. Sed tñ aliq̄ doctores dicūt q̄ melius z tutius est q̄ ille sc̄s sacerdos de nouo resumendo forz mam verborum incipiat eum baptizare

Quarto notandū dubitaret aliq̄s de sacramēto eucharistie z baptisint et diceret ex quo in sacramēto eucharistie est vnus deus z indiuisus quare tūc hoc sacramētū nobis p̄ponit sub duplici specie scz panis z vini. z etiam puer ter imersus semel baptizat. R̄ndet q̄ hoc fit duplici de cā. Prima est ad designādā plenariā refectionē aīe. q̄ sicut corp⁹ plenarie reficit ex cibo z potu. z nō ex cibo tñ vel ex potu tñ sed ex vtriqz simul. sic dñs noster ie sus christus dedit se nobis in plenariā refectionē aīe. De quo Jo. vi. caro mea vere est cibus z sanguis meus vere est potus zc. q̄ sub duplici specie p̄ ponit. Secda cā est. q̄ christus sumpsit totā naturā humanā ad sese corp⁹ z aīaz. q̄ nobis sub duplici specie p̄ponit. q̄ p̄ spēm panis designat corp⁹ z panis transmutat⁹ in corpus. sed p̄ spēm vini designat aīa que hz sedem in sanguine fm medicos. z ideo vniu ibi transubstantiat⁹ in sanguine christi. q̄ est vnus deus z indiuisus. adeo sub duplici specie p̄ponit. Et sic s̄lister p̄st er ter immerusus z aspsus semel baptizat. et hoc est manifeste contra hereticos qui dicūt q̄ christus nō assumpsit totā naturā humanā. q̄ dicūt cū viuere p̄ deitātē solum z nō p̄ humanitātē qd̄ est falsum. vt pz in ca. Cū christus de here. nā de⁹ assumpsit totā naturā humanā scz corp⁹ z aīam dūmodo erat incarnatus in vtero beate virginis marie ex grā spūsancti

Quinto notādū p̄ modū dubij de heresiodinis. a hoibz hñibz vtrūqz sexū quo noīe debent baptizari. R̄ndet q̄ in talibz hoibz debz cōsiderari discretio sexus. et que illarū discretioniū magis est cognoscibilis z aptior illa sub discretōe debet baptizari. z fm hoc etiā noīa debent imponi. Si vtrūqz p̄tingeret q̄ virilia laterent in aliquo puero z baptizaret⁹ sub noīe mulie ris. et postea puero crescente virilia ep̄itū peterēt z app̄erent tūc puer nō est rebaptizandus. sed tpe p̄firmationis nomen potest mutari z cōueniēs aliud imponi. Si vero post fuerit p̄firmatus anteqz virilia incipiūt appare re tūc simplex sacerdos nomen ei impositū in baptismo p̄t mutare z aliud p̄ueniens nomen imponere.

Ultimo sciendū q̄ rō quare in p̄firmatione p̄t nomen imponi est ista. q̄ in p̄firmatione uomē impositū potest variari. ergo a fortiori in p̄firmatione

Sūmula Raymundi

Secūdo notandū. littera dī q̄ baptis̄mus facit fratres z sororē. hoc est intelligendū q̄ si cōpater h̄z filiū tūc ille filius z baptisatus dicitur fr̄s spir̄t̄uales. Sic p̄siter si p̄pater habuerit filiā tunc filia eius est soror sp̄ialis baptisati. et sic illa affinitas impedit matrimonii p̄trahendū z dirimit cōtractū. Sed queres vtrū semp̄ talis cognatio impedit matrimonii cōtractū z dirimit p̄tractū. Ad hoc r̄ndetur p̄ distinctionē. sc̄z vel cognatio sp̄ialis p̄cedit matrimonii vel nō. si nō p̄cedit cognatio sp̄ialis tūc nō impedit matrimonii p̄trahendū nec dirimit p̄tractū. Verbi gr̄a. si mater in nēitate leuaret puerū suū p̄pter hoc matrimonii nō est separandū. z ponat q̄ dolose faciat. tūc ei debet inūgi penitētia p̄digna. Si aut̄ cognatio sp̄ritualis p̄cedit matrimonii tūc impedit matrimonii p̄trahendū z dirimit p̄tractū. Item dubitat̄ ex quibz sacramentis p̄cedit talis cognatio sp̄ialis. Ad hoc r̄ndetur fm̄ Jo. andree in q̄to libro de decretalibz q̄ solum cognatio sp̄ialis p̄trahitur p̄ baptis̄mū z p̄firmatōem. Ex hoc patz q̄ solum p̄ ista duo sacramenta fit talis cognatio seu affinitas que dirimit matrimonii p̄tractū z impedit p̄trahendū. sed catholicis facit cognatiōē sp̄ialem que cognatio solū impedit matrimonii p̄trahendū. nō aut̄ dirimit p̄tractū. Sicut hoc pz in fili. nam ponat q̄ qs votū fecisset castitatis. tūc illud votū impedit matrimonii p̄trahendū z nō dirimit p̄tractū sicut etiā in catholicis. Sed secus est de voto solēni. sicut sunt sacri ordines et h̄mōi. q̄ hoc votū dirimit matrimonii p̄tractū z impedit p̄trahendū. sic eodem modo facit baptis̄mus z cōfirmatio

Item dubitat̄ vtrū inter leuantes p̄trahitur aliqua cognatio sp̄ituālis. Ad hoc dubiū respondet q̄ inter leuantes nulla p̄trahitur cognatio nec affinitas. sed semp̄ possunt p̄trahere matrimonii nisi aliud obstat impediementum. Sed ex hoc vlt̄m̄ dubitat̄ vtrū vxor p̄trahit cognatiōē sp̄ritualem cum leuato. R̄ndetur q̄ eadem est affinitas inter vxorem z virum. q̄ vir z vxor dicitur vnū corpus esse z vnā animā habere p̄ vmonē matrimonij. vt patebit latius infra

Item dubitat̄ vtrū in sacramento confessionis etiā p̄trahitur affinitas. nam vtrq̄ fm̄ iura aliquis vel aliqua dī filius vel filia p̄fessoris. Respondetur q̄ sic sed solū inter p̄fitemem z p̄fessorem. Vñ? Quēq̄ de fonte leuans yngendo siue tenendo. Siue p̄firmando. sua vel peccata fatendo. Filius ille tibi sp̄ialis erit. Sed tamē affinitas que p̄trahitur ex p̄fessione nō impedit matrimonii. nam sacerdos habens filiū bene potest ducere in vxorē cū confessionem pater sacerdos audiuit. Sed si illam virginē baptisauit tunc tuem̄s ille talem ducere non potest. imo si duxisset essent separandi

Item dubitat̄ vtrū filij duorū p̄patrium seu pueri p̄ quorū neutriū deuentū est ad paternitatē possunt p̄trahere matrimonii. R̄ndetur fm̄ decretales de cognatiōe sp̄iali. vbi sic dī. Filij duorū p̄patriū p̄ quorū neutrum deuentū est ad paternitatē licite matrimonii p̄trahūt nisi p̄suetudini repugnāt. z si p̄ alterū eorū vel vtrūq̄ deuentū ē ad paternitatē hoc sic declarat capiendo exēplū tale. habeat vn̄ vir vnū filiū q̄ vocet plato. z pater platonis rogat aliū virū vt fiat p̄pater ipsius leuādo platōē de sacro fonte. quo leuato tunc talis vir leuans nullam suam filiam potest desponsare platoni. etiam haberet decem filias. Et rō est quia per platōem deuentum est ad

Folio lviij.

paternitatem. Si autem plato haberet alios fratres tunc talis leuās istis fra-
tribus posset aliquam filiarum suarum copulare. Rō est. quia p̄ neutrum illorum
deuētum est ad paternitatem. Itē dubitat. utrum decē vel centū vel plures
possint ad unū puerū fieri p̄patres. et utrum circumstantes pueri non leuantes
ex nimia multitudi- ne compatrum etiam cōtrahunt affinitatē. Ad hoc dubi-
um responderetur libro quarto decretalium capitulo Quāuis. ubi dicitur suffi-
cit vnus compater. si tamē plures sunt omnes erunt compatres. Et sub
disibidē. et idem est de confirmatōe. Si diceret. q̄ est ratio quare semp̄ tres
compatres. ut frequēter capiunt. Respondet q̄ hoc fit in signum trinitatis
vel fit ad testandū puerū esse fidelem. quia in ore duorum vel trium consistit
omne testimonium.

¶ Ultimo notandum. sicut potest elici ex iam dictis tunc cognatio spūalis
contrahitur in confirmatōe. et contrahitur in baptismo. quod sic declarat. quia
ille qui ducit aliquam puellam ad confirmatōem tunc nec eū ip̄a nec cum
matre ip̄ius potest matrimonium cōtrahere. similiter puella que ducit seruum
ad confirmatōem. nec cum isto nec patre eius potest matrimonium cōtrahere.
Unde est sciēdum q̄ viginti sunt casus qui impediunt matrimonium cō-
trahēdum. et diuidunt contractū proueniētes ex baptismo et confirmatōe.
Primus casus est inter leuantē et leuatū. Secundus casus est inter pueros leuā-
tis et leuatū. Tercius casus est inter vxorē leuantis et leuatū. Quartus cas-
sus est inter parētes leuati et leuatē. Quintus casus est inter vxorē leuan-
tis et parētes leuati. Sextus casus est inter baptizantē et baptizatum. Sep-
timus casus est inter pueros baptizantis et baptizati. Ex isto sequitur si sacer-
dos habet filium iste nō potest cōtrahere matrimonium cum puella quā pas-
ter eius baptizauit et eodē modo si est filia ista nō pōt cōtrahere matrimonium
cum masculo quē pater eius baptizauit. sed sunt sorores et frēs spūales. Oc-
tauius casus est inter vxorē baptizantis et baptizatum. Ex isto patet q̄ si sa-
cerdos habet vxorē et baptizat aliquem masculū. tunc iste nō pōt contrahere
matrimonium cum vxore sacerdotis. Nonus casus est inter baptizantē et
parētes baptizati. Decimus casus est inter vxorē baptizantis et parētes
baptizati. Et sic sunt decē casus respectu baptismi qui impediunt matrimo-
nium contrahēdū et diuidunt contractum. et eodē modo ex pte confir-
matōis pueniunt decē casus qui impediunt matrimonium contrahēdū
et diuidunt contractum. Primus casus est inter confirmantē et confirmatū.
Secundus casus est inter pueros confirmantis et cōfirmati. posito q̄ ip̄i ha-
beant vxores et pueros. Tercius casus est inter vxorē confirmantis et cō-
firmatum. Quartus casus est inter confirmantē et vxorē confirmati.
Quintus casus est inter vxorē confirmantis et parētes ipsius confirmati.
Sextus casus est inter representantē et confirmatum. et sic iste represen-
tans est pater in confirmatione. Septimus casus est inter pueros re-
presentantis et confirmatum. Octauus casus est inter vxorē representā-
tis et confirmatum. Nonus casus est inter vxorē representantis et parē-
tes confirmati. Decimus et vltimus casus est inter vxorē confirman-
tis et parētes confirmati. Et sic similiter sunt decem casus respectu con-
firmationis sicut respectu baptismi qui impediunt matrimonium con-
trahēdum et diuidunt contractum.

Summula Raymundi

¶ De officio diaconorum

i. cū sacerdos abē s^c aliq^s infirmis
Nullo presbitero presente diaconus egris
i. eucharistiā i. p^{re}ssione infirmoꝝ
Det corpus domini crimen simul audit eorum
s^c infirmos excoīcatōe tumulat infantes
Dos non a banno soluit sepelit puerosq^s
pueros i. in fonte baptisimi i. alia a baptismo
Baptizat non fonte sacro nisi promptior vnda
p vel baptizadis crudelior.
Nulla sit. aut vbi mors mergendis acrior instat
s^c sacro crismate in ecciam mulieres p^o p^{ri}u.
Non crismabit eos. inducit purificandas
s^c diacon^o hec p^{ro}ba
Non dicat hic dominus vobiscum non nisi quādo
ad sāguīnē ch^{ri} p^{re}ficiēdū diacon^o
Eantat euangelium. calicem bene preparat iste
sicut tenet diacon^o.
Canonicas horas vt presbiter ipse tenebit
i. multi hoīes s^c plebanū ad sumendū
Si populus multus ad te venit ad comedēdum
i. corp^o ch^{ri}sti s^c diacon^o hoīb^{us} pleban^o
Sanctum pascha potest hic hoc illis dare si tu
i. mādās i. alter i. sacerdos p^{ro}p^{ri}is
Precipis. aut alius si desit presbiter illis

Nec autor incidentalr docet officiū diaconorum. et p^{ro}tinuat ad ptem p^{re}cedētem. q^{ui} p^{ri}us autor determinauit de baptismo. hic p^{ro}sequēter vult definire de officio diaconoz. Et diuidit illa p^{ar}tes in tot p^{ar}tes quot autor p^{ro}it doctrinas. p^{re}s patebunt. Et p^{ri}ma doctrina magister vult. q^{uod} q^{uā} sacerdos est absens vel insufficiēs hoībus quo ad ideoma ipsorū. tunc diaconus ex iussu sacerdotis. vel ex absentia p^{re}sbyteri potest audire p^{re}ssione. et p^{ro}t infirmis dare corpus ch^{ri}sti. Et si infirm^{us} eēt in banno seu in excoīcatōe tūc diaconus nō debet eū absoluerē a bāno vel ab excoīcatione. nisi sub tali conditione si cōualeret q^{uod} cōmittat eū ad supiores. i. ad illos qui habēt autoritatē absoluedi eum ab excoīcatione. Et rō illius est ista. quia ille nō p^ot seram apire qui caret clauib^{us}. sed diaconus caret illis clauib^{us}. q^{ui} ille clauēs s^{ed} tradite solum p^{re}sbyteris vt elicit ex verbis que domin^{us} noster dixit ad beatus Petrū. i. quodcūq^{ue} ligaueris sup terrā rē. et hoc solū loquebat ad p^{re}sbyteros et nō ad diaconos. Et illo p^{re}s q^{uod} diaconus nō p^ot ligare. et p^{ro} cōsequēs eris an nō p^ot soluerē. q^{ui} illius est soluerē cuius est ligare. Sed diacon^{us} nō p^ot rest aliquē excoīcare. q^{ui} nō p^ot aliquē absoluerē ab excoīcatōe. Deinde magister subdit scdā doctrinā dicens q^{uod} ipse diacon^{us} etiam p^ot baptizā

re pueros tempore neccitatis. sed hoc nō debet facere in sacro fonte s; in alia
aqua nisi acrior mors instaret puero. z tunc aliā aquam habere nō poss; tūc
baptizet puerū in sacro fonte ne puer moriat sine baptismo. Et rō illi? est
ista. q; sacer fons baptismi est sanctificat⁹ seu sacrificatus a p̄bitero. z ideo
tacius illius ad solos p̄biteros p̄mit. Deñ magister subdit tertiam
doctrinam dices. q; diaconus in absentia sacerdotis mulieres purificadas
pōt in ecciam introducere. Deñ subiūgit dicens. q; diacon⁹ nō dz crisma
re pueros. z rō illius est ista. qz manus eius nō sunt crismate vincte. qz fm
statuta eccie null⁹ p̄sumat tāgere crisma nisi p̄ membra p̄us crismata. Et
hoc p̄z q; sacerdos solū p̄ q̄tuor digitos p̄ncipales ab epō p̄secratos pōt
tāgere sacramentum vinctōis vel crisma. si vero cū digito nō crismato p̄f
sumptuose tāgeret crisma ille mortalit̄ peccaret. si vero ex negligētia vel igno
rantiā p̄tingeret tūc peccaret venialit̄. z tñ illud mēbrū cum q; tāgeret diti⁹
gēter eēt abluendū. z tūc illa ablutio a sacerdote in ignē ardētē v̄l in aquā
fluētē dz p̄fici. Deñ vltērius subiūgit aliud documētū dicens. q; diacon⁹
nū nō dicat (dñs vobiscū) nisi qñ legat euāgelīū. Et est sciendū q; diacon⁹
nū volēs legere euāgelīū dē dñs vobiscū. p̄ hoc exhortās xplm q; p̄ba eu
angelica auri⁹ a trēte p̄cipiat corde deuoto attendat. z alis nō dē diacon⁹
dñs vobiscū. qz ista sunt p̄ba ad sacerdotale dignitatē p̄tinentia. q̄ illi nō cō
cedunt nisi ad p̄ba euāgelica. Deñ subiūgit dices. q; diacon⁹ dz p̄parare
calicē z legere horas canonicas vt sacerdos. Deñ subiūgit vltimū docū
mētū dicens. si tpe pasche est multitudo hoīm cōcitantū. tunc ex vllū sacer
dotis diacon⁹ potest illis dare corpus dominicū.

¶ **O**fficia lram est notandū qz aliq̄ textus hñt sic (crimē nec audit coruz) z aliq̄ hñt sic (crimē z audit corz) aliq̄ qz illa lra ponit affirmatiue ab aliq̄bz z ab aliq̄bns negatiue. Pro illo notandū qz p̄ p̄cordia dñm est sub forma distictiōis. sic qz cōfessor est duplex. qdam est sacramentalis. z qdā venialis. Cōfessor sacramentalis est qz habet clauēs eccie. z ad tales p̄sonas duo requiruntur. p̄mo auctoritas discernēdi. z illa cōpetit soli sacerdoti. qz sol⁹ sacerdos h̄z discernere leprā. i. peccā. Scdo requiritur p̄as absoluedi. ita qz habeat absoluere a culpa. z hoc itēz cōpetit sacerdoti. qz hoc dñs soli cōmisit apostolis qui fuerūt actu sacerdotes z corz successoribz. vt sunt sacerdotes tā actu exñtes. vñ dixit. Quorū remiseritis peccā zc. Sed cōfessor venialis bz esse ille qui solum p̄fessionem audit veniale. z nō ei penitētiā imponit. z illud cōpetit ipis diaconis. Unde sciēdum qz penitētiā est vñi sacramentū habens in se tria. i. p̄ritōem cōfessionē z satisfactōem. Vñ ad p̄positū lre est dñm qz capiedo primo modo cōfessorē tunc legit littera negatiue. Sed capiedo cōfessorē scdo modo tunc littera legitur affirmatiue.

¶ Secdo est notandū. sicut habet ex lra tūc diacon⁹ nō dē dare corp⁹ chri⁹ si aliq⁹ mī ex iussu z licētia sacerdotis seu pleban⁹ Rō hui⁹ est tal⁹ qz illius nō est dispēsare corp⁹ chri⁹ seu porrigere cui⁹ nō interest cōsecrare. s; diacos nō nō interest psecrare corp⁹ chri⁹. s; diacomētā nō interest dispēsare corp⁹ chri⁹ seu porrigere. Vñior habet Math. vltimo ca⁹. sic sūt nec ipē diacon⁹ pē crismare pueros. vt habet in lra. Et rō h⁹ est qz nulli⁹ infest crismare nī si q⁹ actu crismat⁹ ē. s; diacon⁹ nō est hī mōi. s; zē Vñior nota ē de se. s; mīoz sic declarat. qz diacon⁹ pmo crismat cū sit sacerdos Pro q⁹ nota distinctōes

Summula Raymūdi

¶ diaconum habere aliquā efficaciam intelligit dupliciter. Uno modo p̄tute p̄pria. alio modo p̄tute aliena. modo p̄tute aliena v̄puta p̄tute sui superioris. diaconus p̄t̄ disp̄sare corpus ch̄risti tēpore nēc̄itatis. et cū hoc p̄t̄ baptizare pueros et mulieres introducere. et infirmos cōmunicare et mortuos sepelire. Sed ip̄e diaconus p̄tute p̄pria h̄t in se duplicē efficaciam seu duo officia. Prīmū est q̄ ip̄e euāgelium dei p̄dicat. Scd̄m est q̄ ad missam p̄ ministrare. nā debet p̄dicare v̄bum dei. p̄pter hoc q̄ istud quod ore p̄dicat. v̄t hoc ope adimplat. Scd̄m debet ministrare ad missam p̄pter hoc q̄ debet ēē minister altaris. Et sic ista duo cōpetunt sibi p̄tute propria. In diaconō d̄r a dia quod est duo. et canonis iure. q̄ ip̄e duo in diuino officio nullē canit sc̄z euāgelium. et ite missa est. Vel d̄r a dia quod est duo et conans. laborans. q̄ ille laborat in duobz ordinibz maioribus ministrando in ecc̄ia dei legēdo euāgelium et p̄parando calicē. Itē nota p̄ modum dubij. v̄t multitudo ordinum sit nec̄aria. Vel sic. v̄t ordo in sancta ecc̄ia sit nec̄arius. Et v̄t def̄ q̄ non quod sic declarat. quia vbi est vnitas ibi non debet ēē disparitas. sed in ecc̄ia debet vnitas. adeo nulla ordinis disparitas. Maior sic declarat quia vbi multitudo ibi confusio. s̄z quia disparitas vbi multitudo et non vnitas. et c̄. Sed minor habet ad eph̄sios q̄rto. vbi d̄r. Sollicite seruate vnitatē fidei. Semit̄ in actibus apostolorum vbi dicit. Et erit eis vna anima et vnū corpus. Ad hoc dubium respondet q̄ ordo in sancta ecc̄ia est nec̄arius p̄pter confusionem tollēdam. Tunc ad probationem maioris quando dicit. vbi est multitudo ibi confusio. dico q̄ hoc est v̄t si ibi est multitudo sine ordine. tunc ibi est confusio. Sed si ibi est multitudo cum ordine tunc non est confusio. Tunc ad minorem quando dicit. q̄ in ecc̄ia dei est vnitas. Ibi respondet q̄ vnitas est duplex. nā quedam est vnitas animarū. et quedam est vnitas officiorum. Tunc d̄r. licz ibi non sit vnitas officiorum ad q̄ officia diuersi ordines requirunt. tamē adhuc est ibi et debet ēē vnitas animarum. v̄t habet in actibus apostolorum. et erit eis vna anima et vnū corpus. Item dubitat. v̄t vnus caracter imprimat in omnibus ordinibus. Et videt q̄ sic. quia sicut est in sacramento baptismatis sic est in sacramento ordinis. sed in baptismo solum imprim̄ vnus caracter. licz puer ter immergit̄. et ita etiā in sacramento ordinis t̄m vnus imprim̄ caracter. Ad hoc dubiū respondet q̄ cūlibet ordini sp̄ialis caracter imprim̄. Et ratio est ista. quia nullus ordo est reit̄r adus. ḡt cūlibet ordini impressus ē caracter. S̄z tūc ad rōnem dicit. q̄ in isto casu non oportet q̄ ita sit de sacramento ordinis sicut est de sacramento baptismi. q̄ baptism⁹ d̄t p̄pter vnū officium t̄m. ḡt t̄m vnus caracter imprim̄t̄ ibi. s̄z in ordinibz multa d̄ntur officia. ḡt p̄pter diuersitatē officiorū cūlibet ordini datur sp̄ialis caracter. v̄t accolitis diaconis subdiaconis et p̄sbitens. ¶ Ultimo dubitatur. v̄t mulier p̄t recipere sacros ordines. q̄ mulier p̄t p̄phetizare. sicut de br̄a anna p̄phetissa legitur et sibi illa. ḡtcluditur et infertur. q̄ mulieres p̄t sacros ordines recipere. p̄nā tenet a maioribz. q̄ min⁹ ē aliquē ad ordines p̄moueri q̄ p̄phetizare. ḡt. Ad hoc r̄ndet doctores sacre scripture. q̄ mul̄ nō p̄t p̄moueri ad sacros ordines. Et si p̄moueret̄. ignorant nō recipet caracterē. Et rō hui⁹ est ista. q̄ ip̄a mulier est imago viri. qui vir est imago iesu ch̄risti. Et sic ip̄a mulier mediāte v̄t ad assimilatur ch̄risto et non immediate. et p̄ consequens nō potest recipere

Folio lix

caracterem nec promouere ad sacros ordines. Sed tunc ad rationē dicitur
 qd ex hoc qd aliquis potest pphetizare nō requiritur qd ipse sit sanctus. qz cap/
 phas pphetizauit cum dixit. Expedi vobis zc. z tamē nō fuit sanctus. Et
 ergo magis est aliquē promoueri ad sacros ordines qm posse pphetare. z q
 consequens mulier non potest ordinari

¶ De mulieribus menstruosis

mulier s^e mēstruū caueat vt nō ingrediatur
 Femina que patitur videat ne progrediatur
 in scām eccliam fluxus mēstrui
 In loca sancta nisi dolor abcedat prius eius
 videat s^e mulier maculet loca scā.
 Vel saltem caueat sibi sic ne polluat ista.
 s^e mulier sui spnat libidine carnale mēstrui
 Atq; viri vitat consortia dum dolor vrget
 mulier .i. p. puerperū an purificatōem
 Nec si per partum moritur non purificata.
 tal mtr .i. ad tēplū dei .i. p. sacerdotē
 Fertur ad ecclesiam post hoc inferitur z ista
 s^e sui .i. apertis tal mtr mūdāta
 Corporis a maculis sic custodita videtur

Ista est vltima pars huius capituli in q parte magister vult dicere de mu-
 lierib; menstruosis. z cōtinuatur ad ptem precedentē sic. Postq; autor deter-
 minauit de baptismo z eius effectib; z ex quo ita est qd baptisimus purgat
 fieri circa pueros quos mulieres pariunt adeo magister in fine illius capitu-
 li ostendit qualiter mulieres menstruose z impgnate debeat ordinare vitā
 suam. Et diuidit ista ps in tres partes fin q ponit tres cautelas siue tria
 documenta de mulieribus menstruosis z impgnatis. Secūda ps ibi (Nec
 si post ptem) tertia ibi (Sepius hanc moneas) Quo ad primā partē vult
 intantū Si aliqua mulier fuerit que pariatur pestem muliebrem .i. mēstru-
 um illa nō debet intrare ecclesiam dei ppter reuerentiā sacramenti z prop/
 ter loci sanctitatem. Et si casu ecclesiā dei intraret vel alia loca sancta vili-
 taret. tunc caueat ne eccliam dei maculat stillando z cū magna prouidētia
 caueat z diligētia ne virū illo tempore cognoscat. qz alibi generat pueros le-
 prosos vel cū rufis criminibus. Tunc ibi (Nec si post partū) magister pos-
 nit scōam cautelam siue doctrinam dicēs. si aliq mulier moritur in pti pue-
 rozus. tunc ipa mortua debet ad ecclesiā portari z debet introduci a sacerdo-
 te. Et licet mortua est tamē purificatur .i. mūdatur a maculis corporis ad
 est ab immundicia menstruositatis.

¶ Circa lrām pmo est norandū. qd autor dicit notanter in lrā (femina q
 patitur) et hoc dupl'r exponit. pmo sic. Femina que patit sp^e mēstruū. Se-
 cūdo mō sic femina que patit supple ex dolore partus. z verūq; illorū potest
 bene stare. Quod sic declaratur. quia qm mulier parit in pti iuxta illud
 dictū saluatoris. In dolore paries filios tuos zc. sic etiā bñ p stare lrā

Summula Raymundi

cum dicitur. Femina que patitur menstruum. s. appropinquante hora prius. quia que uis mulier patitur menstruum continuu et sicut post partum. et ideo quocumque modo patitur siue ante partum siue in partu siue post partum tunc non debet intrare ecclesiam dolore et passione eius uigere. Huius ratio est. quia homines mulieres sunt huiusmodi. et si tunc isto tempore intrarent ecclesiam dei tunc possent ipsam pollucere per immundiciam menstrui. ideo debent cauere ne intrarent ecclesiam isto tempore. vel si intrare caueant ne polluant domum dei. quia si sic polluerent ecclesiam seu alia loca sancta macularent. tunc grāde peccati committerent.

¶ Secundo est notandum. auctor non auctor dicit in libro quod homines mulieres non debent habere consortia cum uiris eorum tempore passionis menstrui. Cuius ratio est ista. quia menstruum est valde immundum et quasi venenum salua reuerentia. et si tunc illo tempore uir coiret cum ea tunc ulterius posset inficere cum veneno et cum malis humoribus. quod forte morte periret. et hoc esset sibi horribile peccatum. quia multum hoc patiens si appeteret contra eam studiose esset homicida. Item ex alio. dato quod viro non obesset nec aliqua periculatio corporalis accideret. tamen ipse puer qui hoc modo generatur lepra inficitur et erit leprosus. quia ipsius uiri sperma in matrem mulieris receptum inficeretur veneno. et per consequens generantur pueri leprosi. Et ideo ad ista cauenda mulier non debet habere consortia cum viro suo tempore fluxus menstrui.

¶ Tercio notandum. quid sit menstruum. unde menstruum sic definitur est liquor quorundam speciei crudum sanguinis ab ipsis per locum deputatum confluentem ab ipsis humoribus indigestis generatus. Unde notandum quod iste liquor generatur ex eo quod quando mulieres ad refectionem nature sumunt nutrimentum de cibo. et potu non potentes bene digerere cum proprie et naturaliter sunt frigide nature. sicut dicitur medicis. quod calidissima mulier est frigidior frigidissimo viro. et ergo cum illud quod sumunt ad refectionem nature non possent digerere cum prope et naturaliter sunt frigide nature sicut dicunt medicis. ergo illud quod sumunt ad refectionem nature non possunt digerere nec in stomacho decoquere. tunc materia que ipsis remanet residua et indigesta diffunditur per totum corpus et vertitur in crudum sanguinem. Et cum natura non abundat in superfluis nec deficit in necessariis quantum est in seipsa. tunc cogit istam materiam exire. talis autem materia cum non potest alibi exire exire per locum porosum et deputatum sibi. scilicet per vuluum. et illud dicitur menstruum. Sed ipsi viri cum sint valde calide nature tunc per caliditatem hoc in digestionem digerunt in stomacho et sumunt. et bene decoquunt. sic quod talis materia in ipsis non est residua. Et ideo non conuertitur in crudum sanguinem et per consequens etiam non patiuntur menstruum. et dato quod aliquod fuerit residuum in uiris. tamen hoc exiret per ipsos crines et barbam. Et hoc est causa originalis quod mulieres careant barba. quia mulieres istam materiam emittunt per menstruum. viri autem per barbam et crines. ideo viri non patiuntur menstruum. licet tamen aliqui viri sint ita pessime et frigide nature quod etiam patiuntur menstruum sicut mulieres. non tamen per membra virile patiuntur. sed per animum suum per culum. Item sciendum quod omnes mulieres et virgines postquam ad etatem perueniunt indifferenter patiuntur menstruum. sed tamen quedam magis. quedam vero minus. quia mulieres et virgines calide nature singulis mensibus patiuntur semel. nisi quando mulieres sunt impregnate. quia tunc ante horam partus continue patiuntur. scilicet mulieres et virgines frigide nature in suo genere in singulis mensibus patiuntur.

Folio lx

tū. vel quādoq; plus patiunt. quia tale menstrū congregat ex nimia huius
 morum indigestionū supfluitate. Et sic tunc iste mulierēs sive v̄gines q̄ has
 hēt multū de h̄mōi humorib; ille bis vel pluries patiunt in vno mense. que
 aut minus habēt de h̄mōi humorib; ille in vno mense semel patiunt. vnde
 dicunt medici et ip̄e Albertus magnus. q̄ menstrū est ita immundū et ve
 nevolum. q̄ si funderet sup arbores virētes tunc tales nō crescerēt nec fru
 ctū producerent. sic q̄ illud lignū infructuosum et sterile fieret. Id̄o dicit ph̄s.
 in de somno et vigilia q̄ si tale menstrū funderet sup speculū nouū tūc spe
 culū nouū maculat ex menstruo. et sicut si mulier menstruosā inspiceret specu
 lū nouū tunc facit non separat a speculo macula. et si speculū sit verus. tūc
 facit separare. sicut contingit q̄ mulieres menstruose hōiem inspiciūt et infi
 ciunt visu ad mortē sicut basiliscus. quia tunc tales mulieres vndiq; imple
 te sunt cū malis humoribus. et sic tunc menstruosi humores vndiq; exeūt. et
 tunc h̄mōi humores etiam petunt exitū p oculos. Et ita tūc ip̄e hōmo per
 visum ipsius mulieris inficitur ad mortē. Et etiā aer inficitur per mu
 lierē. qui aer tunc deferretur ad hōminē propinquū ita forte q̄ talis aer corrup
 tus ip̄m hōminē inficit ad mortē. Et ideo tales mulieres caueant tpe mē
 strui ne accedant ad pueros iacentes in cumis ne inficiant eos. q̄ tales sūt
 fragilis nature. q̄ valde facit ad mortē inficerent. Et ideo d̄ nobis Avicē
 na q̄ talis mulier magis inficit cū visu q̄ cū tactu. et Avicenna dat rōem
 desup. quia oculi sunt magis porosi. et ideo ppter porositatem oculorū talis
 materia citius trāsīt p oculos q̄ per alia mēbra Item dubitat. verū
 mulier tēpore illius infirmitatis pōt reddere debitū carnis vel exigere. et vi
 detur q̄ nō v̄t habet in leuitico. vbi d̄. Mulieres menstruosas ne accesseris
 Et dicit glossa ibidē q̄ illo tēpore mulier nec debet reddere nec exigere des
 bitū carnis Sed in oppositū arguit sic. leprose mulieri est reddendū debi
 tum carnis. q̄ mulieri menstruose Lōsequētia tenet. q̄ lepra est infirmitas q̄
 vior q̄ passio menstruorū. Sed aīis p̄t extra de purgatio leprozorū libro q̄r
 to. nā illa infirmitas nō diminuit matrīmōiū. v̄t patebit infra. Ad dubi
 um respondet p distinctiōem. q̄ in illo actu sunt duo. vñ est voluntariū. scz
 exigere debitū carnis. et aliud est necērium. scz reddere debitū carnis. Vñ d̄
 q̄ illud quod est necērium hoc est faciendū. sed illud q̄ est voluntariū ē omī
 tendū. Causa p̄m est ista. q̄ mulier nō est sua sed viri. sic etiā vir nō est su
 us sed mulieris. Alij vero dicūt q̄ mulierē pati illā infirmitatē intelligitur
 dupl̄r. vno modo natural̄. videlicet semel in mēse. ppter defectū caloris na
 turalis. et isto tpe vir nō debet accedere mulierē. Alio mō intelligit q̄ patiat
 illā infirmitatē p̄ter naturā. sic q̄ qñz diu laborat in illa infirmitate. et tūc in
 isto tpe vir p̄t accedere mulierē. Itē nota q̄ si vir vel mulier petat debitū
 carnis tpe festiuitat̄ vel in loco sacro vel tpe ieiunij vel tpe mēstrui tūc pec
 cat mortāl̄. sed alijs dieb; extra illud tps licite p̄t petere debitū carnis sine
 magno peccō. Et d̄. notāter sine magno peccō. q̄ nūq̄ vel raro fit sine peccō
 vñ? Festa sacroz loc? ieiunia mēstrua p̄us Si petas coitū mortāl̄ pec
 cas in illis. Ex isto sequitur q̄ certis t̄pibus vir et mulier licite possunt redde
 re debitū carnis. Sed his dictis nō pōt licite exigere.
 ¶ Ultimo notandū. q̄ quicūq; mulier apta est ad fluxū mēstrui tūc apta ē
 ad viri p̄forū. vnde mulier vel puella a tredecimo anno vsq; ad quinquag

Summula Raymūdi

ginta annos naturaliter patitur menstruum. et his temporibus apta est etiam ad viri consortium. vñ? A decem ternis mulieris menstrua cernis. Ad quinquaginta durat purgatio tanta. Et hoc in aliquibus boni complexionatis. quoniam in omnibus non eodem modo oriuntur menstrua. sed semper prius et posterius et semper magis et minus. quoniam quanto mulier calidior est tanto minus patitur de menstruo. cum caliditas illam materiam consumit. Et quanto mulier est frigidior tanto magis est menstruosa. cum frigiditas illam materiam consumere non potest.

s^c mulierē

a puero .i. imp^{gn}atā

Sepius hanc moneas ut dum se prole grauata

.i. sua peccā s^c mulier

Senserit excessus quod pure confiteatur

.i. corpe christi .i. seipam

.i. an t^{ps} parietis

Et viuo pane sic se premuniat ante

.i. quā

aggrauat

ad mortē vel ad vitā

Dum dolor viget eam partus sit et ipsa parata

.i. in t^{pe} p^{ri}us

accedat

in cōueoiens

In pariendo quia quod visitat est inhonestum

sacerdos mulierē

hec doctrina diligenter aduertenda.

Presbiter hanc ideo fit cautio sufficiens hec

.i. nō est nēccitas

psuetudo

mūdatur

Non est lex sed mos si mortua purificatur.

sacerdos eccle

s^c mulieri

s^c tūc

.i. statuti eccle

Presbiter introitum dat huic dum viuit et est phas

Hic magister ponit aliam cautelam seruandam circa mulieres imp^{gn}atas dicens. quando aliquis sacerdos curam animarum gerens suam parrochiale mulierē nouerit esse grauata tunc debet eam monere. et informare ut visitet ecclesiam seu domum dei et ibi omnia peccata sua confiteatur et premuniat se corpore christi. ut quando tempus pariendo instat quod ipsa sit parata ad vitam vel ad mortem. quia mulieres sepius in partu moriuntur. et ideo debent se preparare cum corpore dominico quod tunc sacerdos non indiget visitare eas. cum hoc inhonestum videretur.

¶ Circa litteram notandum quod mulieres maxime leduntur in partu et cum magnis doloribus pariunt per exitum infantum. quia ibi fetus exit per locum valde durum et strictum. ita quod maxime huiusmodi mulieres leduntur unde dixit dominus ad eam et ad mulieres sequentes. In dolore paries filios tuos et in sudore manuum tuarum pane tuo vesceris. Et ideo omnes mulieres indifferenter pariuntur in partu. sed tamen quedam magis et quidam minus. sed quoniam hoc fit lucidius patet in secretis mulierum.

¶ Secundo notandum quod mulieres huiusmodi debent purificari ut trā p^{ri}ndit. Et ratio est. quod sunt valde immunde t^{pe} p^{ri}us propter exitum secundine. vñ secundina est illa cutis vel pellicula in qua voluit fetus vel in qua tacet puer in utero matris. et si mulieres tunc in partu liberant a tali pellicula tunc signum est sanitatis cap. Et ideo quando infantes nascuntur in secundina. tunc dicunt

Folio lxi

Tunc et q talis infans cū felicitate et cū omni prosperitate circūdat. Et vñ
 teri? q talis secundū est applicata umbilico pueri cū vna pre et p obliet
 tes secrete diuidit a puero et p easdē remittit ad locū pueri et dicunt vñ
 rius q tales mulieres p pūm hñt immūdiā sibi attractam et q ab eccles
 sia et ab introitu ecclesie p rōpus ab ecclesia depurati se qstrare sunt cā dē
 vero finito tpe deputato veniētes ad ecclesiā p bñdicte aque aspersionē puri
 ficant ab immūdiā corporis attracta p pūm et secundū et p sacerdotē intro
 ducunt ad designandū vnitatē illaz cū ecclesia. Tercio notādū q muli
 er debet pūmū cū pessione et pūmūcatōe dñica vt lra pñdit et hoc est
 ppter ea qz ipa mulier tpe pūm est in articulo mortis pstruta qz nullū aial
 in tantū patit in pū sicut mulier. Et rō est ista qz quāto plus sensus deli
 cat de tāto plus patit. Et p passio christi maxima fuit. Et hoc ideo qz ei?
 pplexio fuit nobilissima. Et q cū hō inter oīa aialia sit aial nobilissimū q
 mulier plus patit in pū qz aliqđ aliud aial ergo ipa patit in tantū q ipa si
 met periculū mortis se inire q sequitur de pmo ad vltimū q ipa mulier debet
 pūmū cū pessione et pūmūcatōe p quo est sciendū q pena siue passio
 est duplex. Hā quedā est pena pūmū et qdā pūmūcatōe pūmūcatōe est vñ
 et mulieris simul et ista pena est necis vñ in geneti domin? dixit ad euam
 et adam in quacūqz hora comeditis morte moriemini. Alia est pena siue
 passio pūmūcatōe et est cū mulieris vt habet illud in geneti nā ipsa mulier
 pmo p sensu diabolo in paradiso in morsu pomi et tradidit viro vñ dñs di
 xit in dolore paries et sic oēs mulieres patiunt in partu igit colligit de pmo
 mo ad vltimū q mulieres debet esse pūmūcatōe cū sacramēto ecclesie. Quia
 ideo mulieres debent esse preparate cū sacramēto propter remouere in
 honestatē qz maxime inhonestum esset sacerdos si illis tps mulieres vñ
 taret etiā hoc maxime fieri debet ppter reuerentiā sacramēti. Quia in tpe
 pūm mulieres maxime sunt immūde ideo aū tps pūm debent se pūmū
 re cum corpore christi. Ultimo notādū q infans iacens siue inclusus in se
 cū dīna sicut medici dicūt tūc in tali caput eius est sursum hñs cubit? suoz
 sup genna et quālibet manū ad vñ oculū et mēbra subtiliter pglutinata et
 qñ temp? pariendi affuerit si debita generatio sit tūc secundūa transfertur
 sic q pmo nascitur caput et si tunc aliter fieret generatio nō fieret debita et
 mulieri est valde periculosum si forsā mortē posset euadere. Et ideo que
 dam mulieres grauius laborāt q alie ppter diuersum modū secundū id
 est diuersum modū embrionis. Et tō ne forte mulier ex periculo mortē p
 ueniret tūc lra pmo suadet sibi pūmū cū sacramēti ecclesie. Alij autē
 sic dicūt q infans inclusus in secundūa iacet in matrice sub peccatore pēdēs
 sursum cū capite ad vñ vero cū pedibz et nō extēsus immo mēbra pstru
 ta sunt ob hoc ne mulier ledat nūmū et tpe pūm nō simul et semel ex utro q
 dam mēbra p pūm et quedam p posterius et ideo si debito modo sit genes
 ratio tunc talis partus transfertur ita q supma pars tendit ad vñm et
 inferior pars tendit sursum ita q primo nascitur caput postea alia mēbra.
 Et si hoc modo infans pducitur ad esse tunc mulieres nō multum pati
 untur quia iste est debitus modus pariendi vt dicunt phisici. Et si aliter
 sit generatio ita q pmo nascitur manus vel aliud mēbrum ita q nō pmo
 nascitur caput tunc ibi est indebitus modus pariendi. Et quando sic fit

Summula Raymundi

Et mulieres grande et maxime patiunt in partu et quicquid dubium est verum ipse cum infantibus potest evadere mortem Partu vero facto matris quod exire per vulvam in locum eius revertitur per assistentiam obstetricum Et idem sequitur illud quod ista predicte videlicet quod cum mulieres impregnare debent se promittere cum sacramentis ecclesie ut gratia divine maiestatis eis in suis laboribus et doloribus subveniat quod valde inhonestum esset quod sacerdos deberet eas visitare in partu cum sacramentis ecclesie Quia si hoc fieret tunc quodammodo fieret irreverentia sacramentis quod non debet fieri Istud tamen non obstante si contingit casualiter tunc ipse sacerdos licite potest eas visitare ne ab eis professione spiritus sancti et promissionem de cederent Sed tamen cavendum est quod sacerdotes moveant has mulieres quod se ante partum preparant cum sacra promissione propter eas assignatas Et hoc est de intentione littere. Et hec dicta de primo libro sufficiunt

Liber secundus huiusmodi tractatus de matrimonio

¶ In libro 1° in iure confirmata
oc declarabo que sunt sponsalia scripto

1° dat^o 1° pecunia 1° facta

Annulus aut arrum data vel promissio simplex

1° factum cum promissione 1° matrimonium

Et iuramentum cernunt sponsalia carnis

1° quatuor enumerata 1° matrimonium

Hec preceunt copulam

Iste est liber secundus huiusmodi summarius in quo autor vult determinare de matrimonio et de eius effectibus Et promittit ad precedentem litteram sic Postquam magister determinat de quibusdam sacramentis videlicet de sacra eucharistia extrema unctione baptismo et de confirmatione hic in presenti In secundo libro vult determinare de matrimonio et de eius effectibus Et dividit in duas partes In prima determinat de matrimonio In secunda incidet aliter ponit quedam notabilia de sacris ordinibus Secunda ibi omnia pertrahere et prima pars adhuc divisa dicitur in duo. primo determinat de matrimonio Secundo ponit persuasiones circa matrimonium utiles Secunda ibi si gregis alterius Primum punctum adhuc in duo. primo facit quod dictum est Secundo ponit quedam incidentia matrimonium impediencia ibi Reddere si contra partes patebunt in processu littere. Quantum ad primam partem de sic quod sponsalia habent fieri quatuor modis. primo per anuli donationem Secundo per dona et denodia sive per pecuniam ut per auxilium vel argentum vel per vilas aut huiusmodi Tercio sponsalia habent fieri per simplicem promissionem Quarto per iuramentum ut quando aliquis iurat quod aliquam vult ducere in uxorem Et ista enumeratio iurat quod velit ipsum ducere in uxorem et hec sponsalia debent precedere matrimonio

Notandum circa litteram per Joannem andree in summa sua sponsalia sic describunt sponsalia sunt promissiones futurarum nuptiarum ad ipsa perficienda. ut dicendo ego ducam te in uxorem Et dicitur sponsalia a verbo sponsa deus quod idem est quod promitto quia ibi vir et mulier promittunt sibi invicem fidem pro quo sciendum quod sponsalia sunt certum fiunt quatuor modis. Primo sponsalia celebrantur per anuli donationem ut quando sponsus tradit sponse anulum. Secundo sponsalia celebrantur per promissionem pecuni

ergo duo ta

Folio lxiij

arum vel aliarum rerum sicut quando dant velle aut alie res in signis huius
 ius q̄ ibi facta sunt sponsalia. Tercio sponsalia fieri debet per p̄missionem
 simplicem vt si dico ego ducam te in vxorem 2 sub bona fide tibi p̄mitto
 Quarto sponsalia celebrantur per iuramentum vt dicendo Per deum vl
 num ego ducō te in vxorem Et isti quattuor modi ponunt in lra Ssq̄ dā
 adhuc addūt q̄ntū 2 hoc extra lram scz q̄ sponsalia q̄q̄ fūt p̄ obligatōez
 vt q̄n pcuratores puerorū nō dū discretorū mutuo se obligāt ad inuicem
 ex pte ab op̄ p̄uorū p̄mittētes 2 dicētes Quicūq̄ m̄rit onū h̄ frāger; ille
 dabit decē marcas puri auri illis duob; pcuratorib; p̄sciētī sponsalia sunt
 facta sed tamē est norandū q̄ illa sponsalia per ip̄os pueros possunt reuoc
 cari vt p̄ q̄ro decretalū vbi loquitur dispōsitiōes nulle sunt que in cunis
 fiunt similiter ibidem vult pueri nisi pro bono pacis fieret coniungi nō debēt
 Quia pueri ibi notātur qui generare 2 cōcipere nō possunt Item ibidem di
 citur q̄ matrimonium solo consensu p̄trahitur 2c. Secundo est norandū
 dū q̄ verba per que contrahitur matrimonium sunt duplicia quedam
 de futuro vt sunt illa verba accipia ducā quedā de p̄senti vt accipio ducō.
 Exemplum p̄mi vt si vir diceret ego ducam te in vxorem. Et econuerso
 illa ego ducam te in virum exemplum sc̄di vt si vir diceret Ego ducō te in
 vxorem 2 illa econuerso Ego ducō te in virum Et inter illa est differen
 tia quia tales qui hoc faciunt per p̄bū de p̄senti nō possunt sequestra
 ri quia ip̄e nō potest aliam ducere ip̄a viuente nec ip̄a alium ip̄o viuente
 Sed verba de futuro nō habent tantam efficacitā q̄ possunt mutare p̄rog
 missa eo q̄ istū qui fecit p̄missionem p̄ verba futuri t̄pis temporis p̄ alia
 Et illa p̄similiter alium quia ista p̄missio vinculum vigoris nō habet.
 Sed tamen si p̄missio sponsalium fit per verba p̄sentis t̄pis tūc hoc cōs
 tingit duplex aut em̄ seq̄tur copula carnalis aut nō 2 vltorius aut fit testib;
 bus p̄sentibus aut nō si fit testib; p̄sētib; siue carnalē copula seq̄tur aut nō
 ip̄a ē vxor ei? 2 econuerso ip̄e ē vir ei? tā in ecclesia militāte q̄ triumphāte
 et Si aut̄ p̄missio p̄ verba p̄sentis t̄pis nō fit testib; p̄sētib; ip̄e potest ip̄
 sam euadere 2 econuerso si vult Sed tū corā deo omnipotētī ip̄a est vxor
 eius 2 econuerso ip̄e ē vir eius Et ecclesiā militāte in illo decipe p̄t eciam
 tū triumphāte scz deū omnipotentē nō potest decipe cū ip̄e noscat occulta
 cordiū p̄sentū p̄teritorū 2 futuroz. Itē norandū q̄ ecclesia est duplex
 scz militās 2 triūphās ecclesia triūphās ē regnū celoz 2 talē ecclesia nec decip
 it nec decipitur verbi gratia vt si aliq̄s homo vitā suā in hoc mundo
 sperneret ecclesiā triūphāte i. regnum dei adeptus esset post hanc vitā
 Et sic tunc isti qui in christo habitant triumphum ab hostibus eius
 ceperunt Quia vitā mundanā in p̄senti seculo spreuerunt ideo ecclesiā
 triumphāte id est regnū dei adepti sunt Un̄ sciendū dictum est p̄mo q̄
 talis ecclesia triūphans nō decipit q̄ sic declarat ponat in casu et grā exem
 pli q̄ aliq̄s coeat cum vidua vel cū p̄gine 2 alio modo ip̄a cognoscere nō
 possz eo q̄ ei coitū nō p̄sentiat 2 dicat ad eā p̄sentias mihi de coitu ego du
 cam te in vxorem 2 in mulierē meā ita tñ q̄ intentio illius non sit eam velle
 ducere postq̄ talis cognoscat eam corporaliter tunc potest eā repudiare 2 sic
 ecclesia triūphans nō decipit talem eo q̄ nō coit ad h̄ q̄ illam ducat quia
 intentio eius fuit eā nō velle ducere 2 tamen ip̄a est eius vxor coram deo.

Summula Raymundi

Secundo dicitur erat q̄ ecclesia triumphans nō decipitur p̄bī gratia ponatur q̄ aliq̄s p̄mittat vera intentione et tota voluntate aliquā puellā sibi in vxorem ducere ita tñ q̄ carnalis copula sequitur siue nō et postea eā repudiat et non ducat eā in vxorē vñ in mulierē suā tñ in hoc ecclesia triumphans nō decipit sed ip̄e decipit seipm̄. Quia aīam suā eternalit̄ dānabit ex eo q̄ est vxor suā corā altissimo deo. Et eam dimittere nō potest. Si autē dimittat eaz tñ reus est iudicio sic e conuerso intelligendū est de muliere. Sed ecclesia militans est christianitas vel ecclesia inferior in hoc mundo. Quia ibi oīa sacramēta recipiunt et in fide p̄seruamur. Et dicit ecclesia militans nō q̄ sicut aliq̄s militat et cū hoc actualiter laborat in corpore triumphum recipere et ista ecclesia inferior in mundo adhuc militat et assidue laborat vt triumphum recipiat et talis ecclesia qñq̄ decipit et qñq̄ decipit. p̄mo dico q̄ ip̄a decipit q̄ sic declarat ponat q̄ aliq̄s p̄mittit aliquā puellā ducere vel aliquā mulierem presentibz testibz siue fuerit de intentione illius siue nō op̄t et istā ducat in vxorē suam. Quia ecclesia militans ip̄m cogit ad hoc. Si autē ip̄am ducere noluerit tunc oīa sacramēta ecclesie illi denegant et sic ecclesia militans illuz decipit q̄ nō fuit de intentione sua illam velle ducere et tñ coactus ab ecclesia ip̄am ducit. Secundo dico q̄ ecclesia militans qñq̄ etiaz decipit q̄ sic declarat q̄ ponat q̄ aliq̄s alieui p̄gini vel mulieri p̄ p̄ba p̄ntis t̄pis p̄mittat et tota sit intentio ducendi eā talis autē p̄missio fiat testibz absentibz tñ ip̄e p̄t eā repudiare si voluerit dato etiā q̄ copula carnalis ibi secuta fuit siue nō. Si tñ p̄ra salutē ip̄ius est hoc q̄ ip̄a vxor sua est corā deo. Et sic ecclesia militans decipit. Et sic tñ p̄t q̄uo diuersificant sp̄salia p̄missa p̄ p̄ba p̄ntis t̄pis. Si autē talis p̄missio sit p̄ p̄ba futuri t̄pis hoc est dupl̄ vñ sequitur copula carnalis vñ nō si copula carnalis sequitur tunc op̄t q̄ iste q̄ p̄mittit istā ducere p̄ p̄ba futuri t̄pis vt ducat eā in vxorē q̄ ip̄as carnalit̄ cognouit et ip̄a ē vxor ip̄ius. si autē nō sequitur copula carnalis tñ p̄t eā euadere corā deo et coram ecclesia quia ista nō est vxor eius.

Itē dubitatur inter q̄s habeat p̄rahi sponsalia ibi respondet q̄ inter septēnes q̄ ibi p̄rahit publica honestas nisi malicia suppleret erat sic q̄ añ septēniū cognoscerent se mutuo carnaliter tunc inter eos debet sp̄salia celebrari añ septēniū vñ q̄ dā doctor dicit Septēnes pueri iā sunt sponsalibus apti. Post q̄rūdēniū mas p̄rahit hec duodenū. hoc debz sic intelligi q̄ pueri septē annorū p̄nt p̄mittere sp̄salia. s̄ qñ vir est q̄rūdēdeciz annorū et mulier duodecim tñ p̄nt p̄rahere matrimoniu. Et q̄ subdit idē doctor q̄ pubertatē p̄or attulit minorem expectat iure nec ei licet hunc resiliere pro illius euidētia. Ultimo dubitat vtum sponsi et sponsę sunt p̄pellēdi ad matrimoniu post celebratōem sponsalium. respondet s̄m iohannem adree per distinctionem vel q̄ sint maiores vel minores vel vna p̄sona maior et alia minor. si p̄mo sic q̄ sint maiores et sunt in t̄pe pubertatis tñ p̄pellēdi sunt ad matrimoniu si p̄traxerūt sp̄salia in septēnio nisi esset aliud impediētum videlicet q̄ vnus istorū veller intrare religionem. si autem consēcuta est copula carnalis tunc non potest intrare. Si secundo videlicet q̄ sint minores tñ nō sunt p̄pellēdi q̄ nō sunt debre etatis. Si tercio videlicet q̄ vna p̄sona sit maior et alia minor tñ vñ maior vult et minor non vult et sic nō s̄t p̄pellēdi. si autē minor vult et maior nō tñ s̄t p̄pellēdi ad matrimoniu.

Folio lxiij

s^e spōsalia facta

Soluuntur casibus octo

s^e qđ sequitur

Subscriptis videas studiose casibus istis

.i. mea vxor

.i. clastz

Inuito me sponsa velit mea religionem

.i. añ copulā legitimi thori

s^e factū

Ante thori fedus intrare nec hoc inbibebo

s^e mea

.i. remote

.i. recedo

.i. inueniri

A prima longe si cedo q̄ reperiri

.i. valeo

.i. inō p̄stās

Non possū vel ego sum factus homo vagabundus

s^e hinc in istā vagādo .i. puenient

.i. immūdat⁹

Per terras licite nubit reliquo maculatus

s^e tali ifirmirare s^e nō fuit copula

Si lepra fuero cognatam si prius eius

s^e carnalr

.i. ābab psonis s^e caste viuēdi

Cognoui vel si sit nobis equa voluntas

s^e modis deis spōsalia hō carnalr cognouit s^e vxorē

Istis absolui vel si quis polluit istam

.i. i matrimoniū dūti

.i. neqat .i. rep̄hēdēz testes

Quam desponsauit q̄ inde queat reprobari

.i. infirmitas p̄ra legē

.i. circūdat

Dorbus siue dolor enormis detineat me

.i. alcerē puelle s^e p̄ba dep̄ncti

.i. seq̄t

Si dederō relique sponsalia q̄ comitetur

.i. carnalis copulā .i. minor ācilla

Carnis amicitiam minor veniens ad adultam

s^e octo tā dicti

.i. matrimoniū

Etatem casus isti sponsalia soluunt

Nec auctor enumerat octo casus mediāribus quibus sponsalia soluuntur vel mediāribus quibus matrimonium impedit^r 2 vult tantū pro casu primo si fecisti p̄missionē per verba futuri tempis sic q̄ copula carnalis nō fuit secuta si tunc ip̄e vel ip̄a voluerit intrare religionem tunc spōsalia dissoluuntur. Quis ratio est ista quia vnūquodq̄ potest in melius cōmutari ed melius est intrare religionē q̄ matrimonium quia ip̄e homo tunc potest seruire deo in religione q̄ in matrimonio igit 2c Et ratio illius est ista quia ille qui est in matrimonio ille est impedituo^s in mundanis negotijs curam gerens de suo nutrimento 2 mulieris 2 aliorum vnde dicit apostolus omnis habens vxorem que sunt huius seculi negocia custodiat. Tercius casus est iste si fecisti p̄missionem per verba presentis tempis 2 copla carnalis siue sit secuta siue non 2 si postea ab ea longe rece^s

Summula Raymundi

das sic q factus es vagabundus p vniversam terrā ipa cū alio viro nubes
re p̄t Pro q notandū q p̄ra illū casum noua iura petam̄r q dicūt q
talis mulier nō d̄z alū virū ducere co uiuēte siue ip̄e sit longe ab ea siue p
pinque nisi ip̄a scit veraciter ip̄m esse mortuū. Et si insup duceret alū mu
lie pcederet. Et illud innuit Joānes reuthonicus 7 alij iuriste. vt p̄z in
decretalibz. 7 hoc si ip̄a mulier desup ducit alū virū ip̄o adhuc uiuēte in
iuste pcedit. qz ans est vxor corā deo. Et dato q ip̄a alū durisset post lō
gum tps isto redēte opz derelinq̄re scdm 2 redire ad primū Tercius
casus est iste. si alter illoz est leprosus tūc p̄t fieri separatio inter eos. quia les
prosi dñt esse exclusi a cōitate hoīm. sed tñ si illi hbēt sibi nūcē copulan̄
admittat. Et illud intelligēdūz est tā de viro qz de muliere. qz qd̄cunqz
illoz suppositoꝝ infirmas lepra p̄t separari ab alio Quartus casus est. si
fecit alicui votū cuius cognatā p̄us aliquat̄ cognouit v̄l matrimoniu
cū ea p̄traxit hoc impedit matrimoniu 7 dissoluit sp̄salia Quintus
casus est iste si est equa volūtas maris 7 femie. scz si ambo p̄ponunt caste
viuere qz vt sic matrimoniu dissoluit sed sp̄salia manēt Sextus casus
est iste. si aliq̄s esset fornicatus cū aliq̄ q lucide p̄t preitari dūmodo sit me
chatus talis p̄t ducere alij virū 7 cōuerſo Septimus casus est q si cō
traxit matrimoniu cū aliq̄ 7 postea trāsit ad aliā 7 das ei sp̄salia 7 con
cumbis cū ea. 7 cū prima p̄traxit p̄ verba de p̄nti tunc illa sed a relinq̄tur
quā carnalr cognouit 7 primā retinere debes Octau⁹ casus est. si pu
ella nō est matura. scz q sit infra duodecim annos 7 facit alicui p̄missiones
tunc ille p̄missiones seu vota nō stabūt. 7 q sp̄salia q ip̄a facit p̄nt dissol
uit. Et rō est. qz ip̄a ad annos discretōnis nō puenit. quia in illo tpe adhuc
fatua fuit 7 potuit facilliter decipi

Circa hāc p̄mo est notandū q inter istos casus tūc p̄mus q̄tus 2 oc
tāvis impediūt matrimoniu p̄trahendū 7 diminuūt p̄tracūz. Sed alij
quqz casus impediūt m̄rimoniu p̄trahendū sed nō diminuūt p̄tracūz.

Secūdo notandū q p̄ter hos predictos casus in l̄rā. tunc extra l̄rām ad
huc sunt alij casus mediā tibi qbus sp̄salia dissolunt. Nam p̄mus casus
est iste qū vir 7 mulier fornicat sp̄ualiter. i. recedit a fide. Secūdus ē susce
prio sacroz ordinū. vt si aliq̄s est diaconus v̄l subdiacon⁹ illud soluit sp̄o
salia. Tercius casus est si aliq̄s p̄mittat alicui ad certū tps qz ducat eoz in
vxorē 7 nō est monitus in illo tpe tunc illo tpe reuoluto sp̄salia sunt rup
ta Quartus casus 7 vltimus est iste. si interuenit cognatio spiritua
lis. sic in talī cognatione fiunt fratres 7 sorores sp̄ituales. tunc iterū sp̄o
salia sunt rupta.

Tercio notandū est. l̄rā d̄t q ingressus religionis diminuūt sponsalia.
Et rō huius est ista. qz tunc homo mouet in mundo secularibus negocijs
abrenūciando Pro quo notandū est q triplex est mors. qdaz est mors
corporalis. qdam secularis. 7 qdam sp̄ualis. Mors corporalis est quando
anima separatur a corpore. Sed sp̄ualis est quādo anima separatur a deo per
peccatū. Sed secularis ē quādo homo separatur a mūdo 7 abrenūciat om
nibus secularibus negocijs. 7 vult solum christum sicut dixit bea⁹ Pau
lus. vno ego sed iam nō ego. viuit autē in me christus. Et isto mō homo
mouetur per ingressum religionis. Quia tunc abrenūciat omnibus que hā

Folio lxiij

bet Primo enim abrenūciat libere voluntati p vorum obedientie. Secundo abrenūciat delectationibus carnalibus p vorū castitatis. Tercio abrenūciat omnibus negocijs secularibus p vorum paupertatis. 7 ergo illa tria sunt cētralia ordiis scz obedientia castitas 7 velitas paupertatis

Quarto notandum. differentia est inter sponsalia 7 matrimonium. Vñ matrimonium dicitur quādo iam est cōsecuta copula carnalis. sed sponsalia dicitur anteq̃ copula carnalis subsequatur. 7 sic sponsalia inchoant matrimonium. copula vero carnalis terminat matrimonium 7 consummat. modo mors corporalis diminuit sponsalia 7 matrimonium. quia facit vacare beneficia. ergo si miraculose aliquis sacerdos a mortuis resurgeret prebende 7 beneficia quas prius habuit non essent ei restituende Sic eodem mō est de matrimonio videlicet si vir alicuius mulieris suscitaretur a mortuis ad istum virum redire non debet. Quia talis mors diuidit matrimonium. etiam actu contractum

Quinto notandum est In littera dicitur si aliquis cognouit cognatā alicuius postea non potest eam ducere in vxorem cuius fuit cognata Dubitatur ergo vtrum in omni coitu contrahitur affinitas siue legitime siue non Et videtur q̃ sic. quia affinitas est psonarum proximitas ex copula carnali. proueniens. modo si affinitas prouenit a copula carnali. 7 in omni coitu est copula carnalis. ergo videtur q̃ omni coitu contrahitur affinitas Et probatur hoc idem p apostolum qui dicit Omnis qui adheret me recitabit vnū cum meretrice. Et p cōsequens ex hoc contrahitur affinitas Sed in oppositū arguit sic. ois extraordinaria pollutio nō dimminuit mñs monium sed simplex fornicatio extra thoro legitimum est extraordinaria pollutio. 7 talis nō dimminuit matrimonium Ad istud dubium videtur q̃ fornicatio siue sit in legitimo thoro siue nō 7 quicūq̃ mō fit fin naturā seu naturā si aliq̃s cognouerit cognatā alterius nō d̃ intrare matrimonium cū ista cum ex fornicatione simplex extra matrimonium contrahit affinitas sic in matrimonio. Ex defuncta muliere vir nō p̃t aliam ducere nisi in quinq̃ta linea cū ex omni fornicatione contrahit affinitas naturalē. vt iam dēi est Tunc ad rōnem aū oppositū d̃: q̃ aliquā p̃mittit nē seu pollutione cē extraordinaria intelligi duplici. Vno mō q̃ nō fit in thoro legitimo. Alio mō q̃ nō fit fin cōsuetudine cōmūcēdi. Si pmo mō tunc impedit matrimonium. si secūdo mō tunc non impedit

s. sacri matrimonii s. manifeste corā gentibz
Coniugium sacrum coram populo celebrare
 sp^e matrimonii sp^e celebrādū inhibem⁹
Precepimus ne sit foris ecclesie in prohibemus

Superius auctor determinauit de spōsa lib. h. iā determinat de sacro mñs monio. 7 diuidit in duo. nā pmo determinat de mñs monio. scdō ponit quāda cautela oñ dēs corā q̃bz psonis d̃z celebrari mñs monium. sed a ps ibi. Tota gentela Quātū ad pma pte vult tñ q̃ coniugū siue mñs monium d̃z fieri corā p̃p̃to in facie eccle. 7 nō forā eccle. vñ in aliq̃ loco occulto. Rō est. q̃ si fieret in loco secreto tñ q̃q̃ fierēt illusiones 7 deceptōes. 7 ne cōtingat hoc tñc matrimonium d̃z fieri in facie eccle 7 in loco publico.

Summula Raymundi

Circa trāam est notandū de qñq; Primo de causis matrimonij. Secūdo qd sit matrimonij definitiue Tercio vñ dī matrimonij. Quarto a q matrimonij sit institutū. Quinto in quo loco z q tpe est institutū Quā tum ad pñū dī q q̄eruo: sunt cause matrimonij scz cā efficiēs materialis formalis z finalis causa efficiēs est duplex scz mediata z immediata. Cā efficiēs immediata est p̄sensu mutu⁹ viri z mulieris p̄ p̄ba de p̄sentia. vir p̄sentit mulieri z mulier viro. Sed causa efficiēs mediata est institutio diuina qz deus gloriofus instituit hoc sacramentū Sī cā materialis ē vir z mulier scz p̄iuncti sed cā formalis est modus subarradi Sed causa finalis est duplex qz qdam fuit añ peccatū z quedā post peccatū causa finalis añ peccatū fuit. plis generatio sed causa finalis post peccatum fuit fornicationis euitatio z hoc de p̄mo Quantū ad scdm est notādū q matrimonij sic definitur viri z feie legitima p̄iunctio id iudū p̄suetudinē fuās dī notāter in singulari viri z semine z nō in plurali viroz z feminaz Ideo qz vnus solus vir debet habere vnā solam mulierē z eōuerso Et in ista descriptōe tangūtur omnes cause. primo tangit causa materialis euz dī viri z mulieris. Scdo tangitur causa efficiēs cum dī legitima. Tercio tāgitur causa formalis cum dī p̄iunctio Quarto tāgitur causa finalis euz dī induidū p̄suetudinē seruans Quantū ad terciū est notandū q; matrimonij dī qm̄ matris munū qd idem est quod officij vnde de sancto martino canitur muma tua deuotus implebo Sed diceres quare magis dicat matrimonij q̄ patrimonij Respondet q; ideo qz mater plus occu⁹ parat ad generandū prolem q̄ pater quia de ea dicit q; mater est in p̄u dolorosa in lactando seu nutriendo laboriosa in p̄ceptu onerosa. Et sic mulier plures labores habz circa prolem q̄ vir ideo plus dicit matrimonij q̄ patrimonij Quantum ad quartum scz a quo matrimonij sit institutum est notandū vnde sicut iam dictū est q; causa efficiēs huius sacramenti fuit tpe deus ideo dicit q; illud sacramentū p̄ncipaliter z effectiue a deo sit institutum sed instrumenta: ltr z p̄secutiue tunc illud sacramentū ab adam z eua est institutū Sed dī qd in q loco z in quo tpe est institutū in amensissimo loco scz in paradiso z in tpe iocūdo z sic tūc p̄ dignitas huius sacramenti qz ratōne institutōis tūc hoc sacramentū est digni⁹ alijs vnde vnum sacramentū esse dignus alio intelligitur dupliciter. vno mō ratōne efficacie sic baptisumus est dignus alijs. Scdo ratōne excellentie sic eucharistia est dignior alijs quod intelligitur pluribus modis. Tercio modo ratōne p̄ferentis z sic ordo vl p̄firmatio est dignior alijs Quarto ratōne vnionis siue institutōis siue significatōis Et sic matrimonij est dignus alijs. quia in matrimonio est duplex p̄iunctio siue vnio p̄ma est animoz quia ibi ammus mulieris p̄iungit aio viri. Scda p̄iunctio est corpoz in copula carnali que vnio p̄prie designat vnionē fidelis cum christo vnde apostol⁹ dicit qui adheret deo est vnus cum deo. Et quia talis vnio in matrimonio significat vnionē dignissimam videlicet vnionē anime cum christo ergo ratōne istius vnionis illud sacramentum est dignus alio sacramento Etiam p̄cat vnionē dei qz de⁹ voluit se vniri humane nature q̄ sic h duo corpa p̄iungūt inuicē sic deitas fuit p̄iuncta humanitati n. p̄pō ḡ rōe ill⁹ vniois p̄cellit alia oia sacramēta z institutōes ecclesiasticas

Folio lxx

Quantū ad quintū scz quō illud sacramentū sit institutū est notandū
q̄ qdam dicūt matrimonū esse institutū sub his. crescere & multiplicamī
ni & replere terrā. sed hoc videt̄ minus verū. Rō est ista. qz ista verba fue
runt. plata tpe noe post diluviū. Sed matrimonū dū fuerat aī institutū
fuit p̄t dici aliter q̄ sit institutū p̄ hec verba q̄. prulit cum euigilasset de sa
pore & vidit eūā & dixit. Hoc os ex ossibz meis & caro de carne mea vt ha
betur in Genesi. & tñ nullus dixit sibi q̄ esset vxor sua. sed ipse cognouit eā
ex inspiratione diuina. vnde dixit propter hoc. homo dereliquit. patrem &
matrem & adherat vxori sue

Item norandū sicut iam dictū est q̄ matrimonū sit institutum p̄ hec
verba que prulit Adam dicens. Hoc os ex ossibz meis &c. Ex isto arguit̄
sic ab isto institutū est matrimonū q̄. prulit verba institutōis. sed adam
prulit verba institutōis. q̄ ab adam matrimonū est institutū qd̄ videtur
esse falsum. qz supra dictū est q̄ christus instituit hoc sacramentū. Ibi rñ
datur q̄ in matrimonio sunt duo scz spūale & humanū. qz sac̄rū matrimo
niū rep̄ntat aliqd̄ spūale & aliqd̄ humanū seu humanicus. mō sicut in ma
trimonio sunt duo sicut iaz dēn ē sic ipm matrimonū est institutū p̄ hoīes
et inspirationē diuinā. Sed tūc ad rōem d̄ q̄ matrimonū nō est institutū
sum ab hoīe inquantū hō. sed matrimonū institutū est ab hoīe diuinitus
illuminato & inquantū gratia spūsancti in eo operabatur.

Ultimo norandū q̄ ecclia militans d̄ esse cā huius copulationis. scz
matrimonij ita si vnus istoz veller decipere alium vt vir mulierē & econs
tra. tūc ecclia militans nō d̄ hoc admittere nisi esset cā legitima impedi
ens sicut p̄us dictū est de casibus. q̄ matrimonū d̄ fieri corā ecclia et rez
sibus p̄ntibz publice seu manifeste. vt elicitur ex intentione l̄re.

.i. tota p̄genies .i. viri & mulieris
Tota parentela sexus vtriusqz probabit
sp̄ matrimonij. aliq̄bz impedimētis
Contractū reprobis casibus euacuetur
m̄rimo^m sp̄ verbo .i. nō cū alio verbo alio⁹ r̄gis
Hoc de presenti cōsensu non alio stat
.i. rōnabili cā sp̄ hoīm .i. duciat sp̄ sac̄m
Abisqz pia causa nemo diuorciat illum
scz virū & mulierū

Unio summa duo fecit vnū. neqz quisqz
.i. segregat sp̄ in carne sp̄ vnū

Diuidat hoc vnū deus esse quod impat vnū

Postqz auctor determinauit de matrimonio. hic iam ostēdit quō & qualr
matrimonū d̄ celebrari & coram q̄bus p̄sonis. Et vult tñ qñ sit cōtrac
tio matrimonij p̄ sp̄sūm & sp̄sam tūc illa debz fieri coram tota parēla.
vtriusqz sexus ne postmodū aliq̄bus casibus possit impediri. & illa p̄tra
ctio cum verbo de p̄nti & non de futuro. qz al̄s non statet matrimonij
nec rate teneret. & nullus hoīm d̄ illam p̄tractionē matrimonij separe nisi
esset legitima causa. tñc addit rōem. qz quod deus p̄iungit hoc hō nōz

Summula Raymundi

separat. sed deus non coniungit illa duo. ¶ nullus homo separat. et si quis separaret absque legitima causa haberet perpetuum dolorem cum in infringeret mandatum dei.

Circa istam est notandum quod nullus deus separare hos homines absque causa legitima et unus in essentia. sic etiam illi homines sunt unus quod licet duo sunt in personis. scilicet vir et mulier. tamen sunt unus per copulam carnales. ¶ nullus homo deus separare hos ab invicem quos deus gloriosus coniunxit. Et ergo littera dicit quos deus coniunxit homo non separat.

Secundo notandum quod verus processus et recta forma in infirmitate sic deus fieri possit. vir et mulier conveniunt ibi sicut ad ecclesiam cupientes copulari tunc vir staret primo a dextris et mulier a sinistris tunc ipse sacerdos primo quare plenius videtur. sed an velint se mutuo in matrimonium ducere. Post hoc sagax sacerdos quare a pariete et a populo circumstante antequam casus illud matrimonio impedientes his itaque factis sacerdos dicat. ego coniungo tibi katherinam hanc virginem vel puellam vel viduam vel quam noverat super corpus et animam et fidem tuam ut ei per omnes dies vite tue sicut licitum est et ut diligas eam in personis sicut in adversis in infirmitate sicut in sanitate et in hoc salutem amietur gratias et ei per omnes te sibi. precuras necessaria vite. et si incurrat aliquod periculum cor poris ipsam non deseras sicut salutem anime tue gratias. Et eadem verba sacerdos dicat. complete ad puellam vel viduam secundum exigentiam. ego coniungo tibi hunc virum petrum vel quomodo tunc noverat super corpus tuum et animam tuam ut ipsa sis obediens omnibus diebus vite tue diligas et honores et non molestas fiduciam tuam ei adhibere sicut tibi ipse et ab eo nunquam recedas. Et si incurrat aliquod periculum corporis necessaria vite ei precuras in quantum potes sicut quoniam anime tue salutes. hoc sacro sacerdos coniungat manus amborum ad iuvicem sic dicens. ego coniungo vos in nomine patris et filii et spiritus sancti. et quos deus coniunxit hoc homo non separat absque pia causa. et sic matrimonium est confirmatum et coniunctum.

Tercio est notandum quod duodecim sunt casus impediens matrimonium. ¶ trahendum et dividendum per actum. unum. Error perditio vorum pergnatio crimine. Multus dispitas vis ordo ligamen honestas. Si sis affinis vel si coire ne quis. Hec socianda negant communia facta retractant. Pro quod sciendum est quod error impedit matrimonium quod est primus casus de his duodecim. Tunc est notandum quod error est quadruplex. scilicet error persone. error perditio. error fortune. et error qualitatis. Primum error persone est quod si crederetur me trahere cum katherina et contrahere cum agatha tunc ibi est error persone. quod sumeret aliam quam posuit. et sic ibi matrimonium trahendum et per actum divideretur. quod ibi est error. Sed per hoc arguitur sic. ut habet in Genesi de iacob quod servavit pluribus annis per rachael. et postmodum data sunt ei lyra una despecta cum fluentibus oculis ibi fuit error persone et tamen matrimonium non fuit ibi diminutum. quod non fuerunt separati.

Secundo probatur hoc idem legis de isaac qui volebat benedicere esau et benedixit iacob ibi benedictio fuit adimpleta in iacob et non in esau. Et hoc arguitur sic contra eundem casum. nam sicut est de benedictione sic etiam debet esse de matrimonio. Sed benedictio revocari non potuit. nec matrimonium. Nam est nota. sed maior pars per sufficientem similitudinem. sed minor declarat de isaac qui voluit benedictionem esau et benedixit iacob. tunc benedictio non potuit revocari a iacob. dicere etiam debet sic esse de matrimonio sic quod non potest revocari. Sed in

Folio levi

oppositus arguit sic sicut est in contractione emptoris et venditoris sic est in contractione matrimonii. sed error impedit in contractu emptoris et venditoris. ideo error impedit matrimonium. Maior est nota per similitudinem. Minor pars ex eo. quia si emerit aurum et aliquis daret mihi cuprum cum contractus emendi non esset firmus. Per hoc ad rationem primam ubi fuit mentio facta de iacob et lyra ibi dicitur quod error persone dividit matrimonium diuino modo consensus ut rogi non sequitur. Unde consensus est duplex. Nam unus est consensus precedens copulam carnalem. et alter est consensus qui subsequitur copulam carnalem. modo licet iacob non habuit consensum precedentem carnalem copulam carnalem tamen habuit consensum subsequenter copulam carnalem ad lyram et ergo propter consensum istum quem habuit iterit ipsum in matrimonium. Tunc ad rationem secundam dicitur quod differentia est inter benedictionem et matrimonium. quia benedictio est res diuina. ergo deus voluit sic habere quod quando isaac voluit benedicere esauum quod benedixit iacob. sed ipsum matrimonium consistit in manu humana. igitur etc. Secundus error est condicionalis. et est talis quod si crederem me contrahere cum libera et ipsa non esset libera tunc matrimonium non teneret. Tertius error est fortune et est ille ut si contraherem cum diuitibus et contraherem cum paupere iste error non impedit matrimonium. Quartus error est qualitatis. ut si crederem me contrahere cum virgine et contraherem cum muliere hoc etiam non separat contractum matrimonium. Secundus casus est votum solemne sicut est professio ut antea patuit. Tertius casus est conditio. qui casus concluditur in primo. Quartus casus est cognatio spiritualis. Quintus casus est crimen. quia propter homicidium inhibetur matrimonium. Et hoc forte sic est intelligendum quod si ecclesiasticus timeret homicidium futurum ex tali coniunctione tunc illud crimen matrimonium dissolueret. sed nec ipse nec ipsa alteri nuocere possit. Sextus casus est disparitas cultus que impedit matrimonium. ut si vir esset christianus mulier vero iudea. Septimus casus est vis id est violentia que quandoque etiam est grauis et impedit matrimonium. Unde quidam doctor de hoc casu sic dicit. non levis excusat vis sed grauis aut violenta. Octauus casus est ordo qui etiam impedit matrimonium. Bonus casus est ligamen quod etiam impedit matrimonium. et hoc est verum cum ligamen precedit matrimonium. quia si subsequitur ligamen non rescindit matrimonium. Decimus casus est honestas publica que etiam impedit matrimonium et quomodo illa sit prius visum est et infra dicitur. Undecimus casus est affinitas. Duodecimus casus est cum aliquis non potest coire id est reddere debuit carnis. De quibus casibus lucidius determinat postea.

Ultimo notandum est. quod quidam heretici habent errorem de matrimonio dicentes ipsum matrimonium non esse sacramentum. Et arguunt sic. sine sacramentis nemo saluari potest. sed homo potest saluari sine matrimonio igitur matrimonium non est sacramentum. Maior sic declarat. quia sine baptismo nemo saluari potest. et sic de alijs sacramentis. Minor sic declarat sic. quia multi homines sine matrimonio saluantur ut notum est. Respondetur propter remouere istum errorem hereticum quod sacramenta sunt duplicia. nam quidam sunt sacramenta sine quibus homo saluatur sicut est ordo matrimonium siue coniugium. quia si homo nunquam intraret coniugium adhuc bene saluaretur. et similiter si homo nunquam intraret ordinem

Summula Raymundi

adhuc alijs nō obstantibz regnū dei adipiscit. Sed qdam sunt sacramen-
ta sine qbus homo nō p̄t saluari vt est baptis̄mus. Et iō manifeste patz
q argumentū eoz nūq cōcludit. qz dicunt logici q ex puris p̄ticularibz
nūq sequit̄r quali mō eoz argumentū pcedit. Scđo arguit̄ sic nullus sa-
cramentū est p̄t̄m. sed matrimoniū est p̄t̄m. igit̄ matrimoniū nō est sacra-
mentū. p̄nā tenet̄ in festino. Maior p̄t de se. Minor p̄batur. qz in matris-
monio fit peccatum originale. igit̄ c̄c. Ad argumentū rōdetur q minor ē
falsa. sed tūc de peccato originali q hoc est cōsecutivē z nō p̄tactivē. qz in
matrimonio considerant̄ tria. scz plus generatio. fides integra. z grā conse-
quens. z quando illa tria tenentur regularit̄r tunc matrimoniū non cur
rit in peccatum nisi consecutivē

sp̄ in matrimonio sp̄ mulieri

Legitime iungi noli sibi quā violasti

i. p̄ viciū sp̄ sequētes

Turpis adulteri vicio. si tres tibi casus

i. p̄dicit̄ i. mīstrasti sp̄ aliqđ

Obstant hū q procurasti forte venenū

i. aliqđ filie mulieris

Aut aliquod simile. quo vir sit mortuus eius

sp̄ mulieri cupis i. p̄tactivē p̄ verba de futuro

Tui iungi queris si contractare fidem dat

In noīe dñi nostri Jesu christi z sancte marie Amen

sp̄ mult̄ i. p̄ verba de p̄t̄i sp̄ fidē

Illa tibi tecum. vel presentem dat eandem

sp̄ extra l̄rām positio septe sp̄ mulieri

Casibus in reliquis poteris sibi legitimari

sp̄ iā scripta de viro

De cōverso scribantur de muliere

Sup̄ius auctor determinat de matrimonio legitimoz. hic itaqz determinat
de matrimonio illegitimoz. Et diuidit in duo. nā p̄mo facit hoc qđ
dēi est. Scđo ponit quosdā casus qui faciūt retinere mulierē que cōm̄s
sit adulteri. Scđa ibi. Casibus in reliq̄s. Et legat̄ l̄rā fil̄ sic. Si aliq̄s con-
cumbit cum muliere. cum illa nō dz p̄trahere matrimoniū si aliq̄s casū oc-
currit de istis Quoz p̄mus est. si vir dedit cōsensum vel consiliū vel mī-
stravit venenū q mulier deberet virū interficere. z illo viro sic interfecto
sp̄ non dz p̄trahere mulierē in vxorē siue matrimoniū cum tali muliere

Secūdus casus est iste. si aliqua mulier haberet virū infirmantē. z si p̄-
miserit alteri p̄ verba de p̄t̄i. p̄ post mortē sui viri velit ip̄m dncere tunc il-
lud matrimoniū nō tenet nisi viro mortuo. Alij sic sedm̄ casum exponūt
Tu noli iungi isti mulieri que vivente viro dat fidē cōtrahendi matrimo-
niū post obitum viri sui. Rōem assignat istam. qā illa mulier te nesciente
posset viro mortem inferre Tercius casus. si mulier cognovit carnalē

Folia lxvii

aliquē viz viro eius viuente z ducāt sponsalia ad inuicē tunc illa nō tenet
viro viuente nisi post mortē ibi sequitur copula carnalis. Deinde magister
subdit ibi casibz in reliquis dicēs quosdē casus esse q̄ faciūt retinere mulie
rem adulterā volens tñ si vxor alicuius p̄misit adulteriū ita q̄ vir e⁹ nesc
ciat si tunc aliq̄s illoz casuū q̄ sequitur interfuerit tūc optz q̄ talis vxorē
suā repudiat ā reseruat Quoz casuū p̄mus est iste si vir fornicator ē vt mu
lier tūc vir nō pōt vxorem suā repudiare Et ratio est ista q̄ ibi ars delus
dit arte. vñ catho Tu quoz fac simile. Scōs casus est iste si vir alicuius
mulieris p̄senserit vel iusserit vt ip̄a faceret adulteriū quocūq̄ mō hoc fit
sue sit coacto mō siue p̄pter inopiaz siue p̄pter mādātū supioris videlicet
regis vel p̄ncipis tūc vir ip̄am repudiare nō potest. Tercius casus est iste
si ip̄a mulier latēter facit adulteriū ita q̄ maritus eius nō p̄t p̄ducere testi
moniū de h̄mōi facto tūc nō p̄t repudiare ip̄am Quartus casus est si ip̄a
mulier absq̄ velle suo z violēter est oppressa tūc itez vir nō debet repudiare
re ip̄am Quintus casus est iste si ip̄a mulier credit virū obisse z p̄mitte
re adulteriū cū extraneo viro autē p̄cipere adhuc nō debet eā dimittere Sex
tus casus est iste si vir cognouit eam postq̄ sciuit eam fornicatā aliunde
adhuc eā nō debet dimittere. Septimus casus est iste. Si vir ionge est
vel recessit a muliere z hoc p̄ longū spatiū t̄pis ita q̄ mulier nimis vñt p̄t
viri abstinentiā z ita p̄mitte adulteriū tūc ip̄e vir adhuc nō h̄z eā dimitte
re mō si ex h̄is omnibz casibz aliq̄s solū vñū ip̄ediret tūc vxorē adulterā nō
p̄t dimittere. Si vero nullus casuū tam dictoz affuerit vxorē adulteram
licite potest repudiare nō tñ ex sui p̄sensu volūate sed ex p̄sensu suoz supe
riorz z corā ecclesia militanti Item sciendū q̄ doctores sacre scripture su
paddūt octauū casum videlicet istum quādo vir infidelis p̄uenit ad fidē
carolicā muliere manente in infidelitate z hec mulier si ducat aliū z postea
etiam p̄uenit ad fidē carolicā tunc p̄mus vir tenet eam reassumere.

Item notandū q̄ ex lrā auctoris trahit talis doctrina q̄ si aliq̄s habue
rit p̄cubinā z aliq̄s illoz casuū in lrā enumeratoz affuerit tūc ip̄e cum ea
matrimoniu p̄trahere nō p̄t. Si autē aliq̄s illoz casuū nō impediret tūc ip̄
se cū ea matrimoniu p̄trahere p̄t. Et sic eodē mō intelligendū est de mul
liere sicut de viro Item notandū sicut habet ex lrā z ex iure q̄ si aliq̄s ha
buerit vxorem q̄ p̄miserat adulteriū quod cū testimonio p̄bati p̄t tūc p̄t
ip̄am repudiare z ab ista p̄t separi sic tamē q̄ hoc fiat ex p̄sensu supiorz et
corā ecclesia militare Ultimo notandū p̄ modū dubitōnis vtrūz aliq̄
quis cognoscens aliquā mulierē carnaliter vxore sua viuente an tūc ille po
stea vxore sua mortua potest p̄trahere matrimoniu cū illa quā p̄us cogno
uit Et videt q̄ nō q̄z affinitas impedit matrimoniu s̄z affinitas est cog
natio pueniens ex copula carnali z ibi fuerat copula carnalis quia ibi vir z
mulier vniti erāt p̄ copulā carnalē q̄ ibi fuerat copula affinitatis z p̄ p̄ns
nō p̄nt se sumere in matrimoniu qd fuit p̄bandū Ad hoc dubiū respōde
tur q̄ licite p̄nt p̄trahere matrimoniu dū aliq̄s illoz tñ casuū p̄moz nō
affuerit tūc impedit matrimoniu S̄z tūc ad rōez d̄t q̄ copula carnal̄ ille
gitime nō facit affinitatē q̄ ad bonā famā vel sic respōdet vñ aliq̄s q̄ in
ter ista nō est affinitas q̄z affinitas est inter diuersas p̄sonas s̄z hic nō sunt
diuerse p̄sone q̄z vir z mulier sunt vñū p̄ copulam carnalem. vel aliter d̄t

Summula Raymundi

q̄bi est affinitas 2 illa affinitas est occulta 2 de occultis nō indicat eccia
aliter d̄: talis affinitas bñ impedit matrimoniu p̄rahendū cū p̄sanguis
nea adultere 2 cū nō impedit matrimoniu p̄rahi euz ip̄a adultera per se
Et h̄ tūc vltius dubitat vtz aliq̄s interficiēs possit p̄rahere matrimo
niū cū vxore interfecti Rēspōdet q̄ sic qz talis interfectoꝝ foite nūq̄ cogit
cauit de matrimonio p̄rahendo cū tali muliere sine feia

Si potes abstineas p̄ima muliere sepulta

s̄ si potes caste viuere s̄ i matrimonio luxuria ipugnari

Et si nō melius est nubere q̄ nimis vri

In ista p̄e autor ponit q̄dā documēta siue quas dā p̄sualiones circa ip̄m
matrimoniu Et d̄ sic si aliq̄s habuerit vxore 2 ista diuina p̄missione mo
rit̄ fitalis p̄ se abstinere a libidine 2 a coitu nullo mō ducat aliā vxore. Si
aut̄ vir nō p̄ se abstinere melius ē vt ducat aliā vxore q̄ p̄ nimis vri 2 p̄cupis
cēria narnali pugnaret qz meli⁹ ē nubere q̄ nimis vri. 2 luxuria ipugnari

Circa istā nota autor ponit vnā p̄sualionē q̄ vir mortua muliere p̄
ma aliā nō ducat. Rō ē ista qz melior ē stat⁹ castoꝝ q̄ p̄iugatoꝝ naz p̄m
triplicē statū dat̄ triplex fruct⁹ vt p̄gimibz dat̄ cētelum⁹ fructus viduaris
sexagesim⁹ 2 p̄iugatoꝝ tricesim⁹ Et si aliq̄s se p̄r abstinere magis p̄mūz
p̄q̄t̄ statū abstinere nō p̄r p̄pter atiquā 2 malā p̄suetudinē tūc meli⁹ est
eū nubere q̄ nimis vri in luxuria vt d̄ apls qz tūc foite p̄mitteret maiora
p̄ctā Itē d̄ apls Si nō caste tū caute 2 hoc sic expōit de matrimonio in
q̄ hō sic caute qz matrimoniu ē inuētū p̄pter fornicatōnem euitādā sz tū h̄
dictū apls aliq̄ expōit dicētes si nō caste tū caute ē in loco secreto vel in
angulo sz h̄ nō valet qz vbiq̄ p̄mitteret extra matrimoniu sz ē p̄ctū mor
tale vñ p̄pheta fornicatores 2 adulteros iudicabit dñs. Sz aliq̄ doctores
pōderāt illa p̄ba meli⁹ ē nubere q̄ vri inferētes ex h̄ qz nubere ē bonū q̄a
ois p̄pariū p̄supponit postitū dicti de ābobi p̄paris ibi rēspōdet vt dicū
logici qz p̄pariū caput dupl̄ p̄prie 2 ip̄prie p̄prie capiēdo tūc p̄supponit po
sitū dicti de ābobi p̄paris ip̄prie vero tūc nō oꝝ 2 sic sumit h̄ 2 in alijs p̄lis
milibz oꝝ ibi vt ibi fides christiana ē melior iudica. Itē notā dū qz bos
nū ē p̄ma vxore mortuā vtz abstinere ita qz aliā nō ducat rō ē ista nā si aliā
duxerit bigam⁹ efficit 2 p̄ p̄sequēs inabil̄ ad susceptōes sacroꝝ ordinū vñ
bigam⁹ d̄: habis a duo 2 gama mulier q̄si duas h̄ns mulieres Itē notādū
qz i illo sacramēto s̄ tria s̄c̄i alijs sacramētis scz sacramētū res sacramētū sa
cramētū 2 res sacramētū s̄ sacramētū tūc ē p̄gm⁹ extēno: vñ p̄iū p̄ euidē
tia signa s̄c̄a. sz res sacramētū tūc ē duplex scz p̄maria 2 ē grā q̄ facit hoīez
declinare a malo 2 facere bonū Alia ē s̄c̄daria 2 ē signū vñoms christi 2 ecie
qz sicut se vir s̄c̄l dispōsaut mulieri sic christ⁹ s̄c̄l se dispōsaut eccie Lūms
caput ip̄e ē sz sacramētū 2 res sacramētū ē aīay p̄iūctio 2 corpis indiuisibi
lis vmo qz tūc hō intrat i matrimoniu ad fornicatōnez euitādū 2 ad p̄lis gñā
tionē Ultimo nota dictū ē sup̄ qz error ē vna p̄ctio matrimoniu ipedi
ens. p̄ q̄ dubitat vtz nobilitas ipediat i matrimoniu p̄rahendū 2 diminuat
p̄rahi Et videt q̄ sic qz p̄m m̄gr̄ n̄ s̄niay si aliq̄s p̄rahit cū nobili 2 cal
nō ē nobil⁹ nō valz p̄rahit Ḡ se q̄ nobilitas ipediat i matrimoniu sz in op
positū arguit sic accētia nō ipediat i matrimoniu sz nobilitas ē accētia igit̄ rē.
Immo nota ē de se 2 s̄c̄l maior Ad h̄ dubiū r̄ndet qz i matrimonio io lun

Folio lxxviii

Duo scz essentialia 7 accidentalia essentialia sunt materia 2 forma materia
 ē persona. forma vero ē unio aīz indiuisibil 7 talia impedūt matrimonū. sz
 accidentalia sūt nobilitas 7 diuinit 7 talia nō impedūt matrimonū sz tūc ad
 rōem possit dici q de nobilitate dupl'r loqimur vno° capim' nobilitatē p
 subiecto nobilitatis hoc impedit matrimonū pbi grā Si credere me cō
 trahere cū psona nobili 7 traderet psona ignobilis h̄ impedit matrimonū
 et h̄ pbat rō pma. Si aut loqimur de nobilitate subiecti h̄ nō impedit ma
 trimoniū 2 h̄ pbat rō tertia

.i. deputata tpa .i. dant' .i. in qbo s' matrimonū

Tempora certa patent quibus hoc liceat celebrari

.i. reperies s' casus .i. nō debito pcessu

Inuenies plures q̄uis nō ordine recto

.i. matrimonij subdiuidim' s' casus

Casus coniugij nunc nos distinguimus hos sic

s' vir .i. mortue mulieris .i. parērela

Tu de defuncte mulieris sanguine nullam

.i. mulierē .i. accipias s' ducet vir de p̄gene viri sui mortui

Uxorē ducas econuerso nec 7 illa

Hic autor oñdit in qbo p̄ibz āni licitū sit celebrare matrimonū Et dñi
 dñt illa ps in duas p̄es. pmo facit qd dictū ē. 7° excusa se de qdā insuffici
 ētia ibi inuenies p̄es. pmo dñt sic q' spōsalia pnt fieri oī tpe āni solēntas
 aut nuptiaz 2 copula carnal' in certis t̄pibz phibet. p̄mū tps phibitū ē ab
 aduētū dñi vsqz ad octauā epyphanie. Scd' tps ē a q̄dragēsimā vsqz ad
 octauā pasche. Terciū ab ascēsiōe dñi vsqz ad octauā trinitatis In oībus
 alijs t̄pibz pnt fieri solēntates nuptiaz immo p̄sone que sūt matrimonia
 lic' p̄uicre his t̄pibz dñt cē castē Et dñt vltim' 2 tibi nō op' ē volens tū q
 ista tpa in nullo scripto rep̄itari dñt rō ē illa qz ista tpa ifringūt qz i septua
 gesimā 7 i aduētū dñi mltoties; sūt solēntates m̄rimoniū qd tñ de iure
 nō dñ fieri. 7 cū illa tpa ifringūt igit' autor h̄ noiatz explicat ista festa. Ex
 subdit alium casum dicens si vxor alicuius moritur talis aliam non debet
 ducere de stirpe p̄me vxorz sz alienā sic econuerso .i. si vir morit' mulier nō dñ
 aliqūē ducere de stirpe p̄mi viri Circa trāz notādū ista tna h̄ enūterata
 festa impedūt m̄rimoniū sz nō diminuit p̄tractū 2 q̄ h̄ his t̄pibz solēntas
 fieri nō dñ tū si sit m̄rimoniū eqz bñ dñ fuari 2 nō rūpi siue diminui Scd'o
 notādū q̄ istis t̄pibz nō posse m̄rimoniū gr̄ēptari itelligit' dupl'r. vno° qn
 tū ad m̄rimoniāle p̄tractū. alio° q̄ tū ad solēntates nuptiaz. pmo° possit
 fieri singlis t̄pibz sz 2o° nō. rō ē ista qz solēntates nuptiaz impedūt hoies
 i deuorōē sz qz istis t̄pibz hoies mag' dñt cē deuoti 7 ad faciū dei p̄gari q̄
 alijs t̄pibz q̄ h̄ mōi solēntates phibet 7 nō solū solēntates nuptiaz sz et
 m̄rimoniales. Tercio notādū q̄ cūqz tpe sit p̄tract' m̄rimoniū sp̄ stabit siue
 sit t̄pibz m̄dēis 7 sacris siue nō nisi aliq' cā legitima p̄cesserit ap̄t quā siue
 nō p̄t Un' scd' qz tpe necitaz tūc sp̄ coniugij p̄t celebrari siue t̄pibz i'dictis
 siue nō nā ponat' q̄ iter aliqūē masculū 7 puellam ferā cēnt spōsalia 2 ipe
 nō possit se abstinere in t̄pibz ill' nisi cū s̄gine sua p̄cūberz t̄les pnt celebra
 re in m̄rimoniū cū p̄sensu supioris p̄pter scandalū 7 opprobrium cuiusdā

Summula Raymundi

Quarto notādū superius dictū est q̄ p̄ditio est scōs casus impedit̄
matrimoniu p̄trahendū 2̄ diminuens p̄tractum Pro quo sciendū q̄ con
ditio est duplex quedā licita 2̄ possibilis alia est illicita 2̄ impossibilis. p̄t̄
ma p̄ditio impedit matrimoniu p̄bi grā Si aliquis vult p̄trahere cū aliā
qua 2̄ dicit ego accipia te in vxorem si dederis mihi centum marcas v̄ sic
ego ducam te in vxorē si placeat meis parētibz mō si talis nō pecuniā pro
missam dat vel si recedit a p̄misso illud impedit matrimoniu p̄trahendū
sed si p̄secuta est copula carnalis tunc talis p̄ditio nō impedit matrimoniu
um p̄trahendū Sic similt̄ in illo casu quādo dico si parētibz meis placeat
tunc ibi nō est matrimoniu sed sponsalia rūpūnt p̄ p̄ditōem licitā 2̄ possi
bilē Alia ē p̄ditio illicita 2̄ impossibilis 2̄ est duplex v̄l eīnē inter v̄z ma
rimoniu v̄l nō si nō tūc talis p̄ditio nō impedit matrimoniu p̄bi grā q̄
dico ego accipia te vxorē si dederis mihi aureū mōrē ista p̄ditio ē illicita 2̄
impossibil̄ 2̄ nō diminit matrimoniu iā p̄tractū nec ipedit p̄trahendū Alia
ē p̄ditio illicita p̄tra v̄z matrimoniu p̄bi grā q̄ dico ego accipia te in vx
orē si admittere v̄elis multos amatores p̄pter pecuniā illud ipedit matris
moniu p̄trahendū nō subsecuta copula carnali s̄ si subsecuta ē copula car
nalis tūc nō ipedit matrimoniu p̄trahendū nec diminit p̄tractū Utis
mo notādū q̄ circa matrimoniu nō d̄ aliū fieri siue exerceri nisi q̄ licitū ē 2̄
q̄ nō ē p̄tra statuta romane ecclie sic q̄ amic⁹ nō sumat er⁹ amicā q̄ si h̄ si
eret tūc inter v̄z 2̄ mulierē deberet celebrari duorum q̄ nō d̄m ē 2̄ h̄ in
q̄ntū se legitime ducit in thoro legitimo. Et h̄ magister maifeste innuit
i textu vbi vult q̄ null⁹ viroz d̄ ducere aliquā mulierē de stirpe siue p̄lag
unitate siue mulieris mortue s̄ d̄ ducere mulierē alienā. i. mulierē de aliena
p̄genie 2̄ sic eodē mō mulier faciet si vir eius transit in viā carnis vniuersē
et hoc t̄gīt auctor ibi nec illa virum

s̄ aliq̄s .i. in loco secreto s̄ matrimoniu

Si vir in occulto solus ducat mulierem

s̄ p̄ba .i. v̄orū dispōsitiōis p̄mittit

Et de presenti sponsalis pactio fiat

.i. necānū .i. p̄ aliq̄s plus .i. maifestari

Sed nbi nō opus est reliquo scripto referari

.i. p̄dictio s̄ aboz .i. seq̄t

Copula carnalis si cōsensum comitetur

s̄ mulier s̄ oipotēti .i. vxor

Hec coram domino sua coniunxesse p̄batur

s̄ mulierē .i. testimonio s̄ tal̄ vir .i. decipe

Hanc quia teste caret si defraudare laborat

.i. capiēdo .i. aliā mulierē .i. in facie ecclie .i. corā populo

Ducendo reliquam solē niter et maifeste

.i. admittit .i. christianitas s̄ vir s̄ muliere

Sustinet ecclesia q̄ et ille recedit ab illa

.i. t̄a/bic s̄ suis s̄ redēptōis .i. tal̄ ululor .i. ad et̄nas d̄natiōes

Ibi ē pro meritis sine spe deceptor ad oculos

Folio lxx

Postq̃ autor determinauit de matrimonio manifesto hic p̃r determinat de m̃rimonio clãdestino et occulto. Et diuidit in duas p̃tes fm̃ q̃ ponit duos casus. p̃tes patebũt in p̃cessu. Dicit q̃ p̃mo sic si aliq̃s mascul⁹ ducat aliquã femellã in occulto. scz nec corã ecclesia nec corã p̃plo sed absens tribus testib⁹ et pactio sp̃sialis. i. vortũ dissol̃atõis fiat p̃ verba p̃ntis temporis siue copula carnal̃ sequitur siue nõ talis est vxor sua corã deo. Sed si forte ip̃am defraudare velit et dimittere ex q̃ carer testimonio et ducat aliã in facie ecclesie et manifeste corã p̃plo p̃ma dimissa. Et tũc et ecclesia militans hoc admittit tñ ob h̃ talis illuzor et sophista qui p̃mã dimisit phennit in in

Notandũ est p̃ maior intellectu lre est sciendũ q̃ q̃ (ferno habitabit. dñi iurisperiti ponũt talẽ casum circa declarationẽ lre q̃ sit aliq̃s vir q̃ contrahit matrimoniu secretẽ cũ aliq̃ puella p̃ verba de p̃nti sublecuta copula carnal̃. et postea vult eã defraudare cõtrahẽdo cũ alia muliere vel virgine in facie ecclesie corã viris idoneis testib⁹ p̃ntib⁹. tũc p̃ma est vxor sua corã deo glorio. Secũda vero corã p̃plo. Tunc postea ip̃e cogitans se male fecisse et p̃sideras perĩ suũ esse magnũ vadat et p̃fiteat. Et ponat vltẽr⁹ q̃ confiteat officiali. et talis dat ei cõsiliũ dicẽdo. si vis saluare aiam tuam debes redire ad p̃mã dimitteudo scđam. et tũc vltẽrius ponat q̃ mulier scđa citat eũ ad iudiciũ. q̃ scđm matrimoniu est solẽnter et manifeste celebratũ in facie ecclesie corã testib⁹ idoneis et p̃mũ nõ. igit̃ tunc a tali iudice. cõpellat ad scđam dimitteudo p̃mã. et hoc fit p̃pter solẽnter celebratam m̃o idẽ iudex. dẽt q̃ nõ dẽt manere circa p̃mã. et hoc in cõfessione et tñ iudicat eũ manere circa scđam in iudicio p̃pter p̃ntia testiu. tũc dubitat qđ illo rñ ille faceret dẽt. q̃ tunc videt esse cõtradictoriũ ip̃i officiali. q̃ in cõfessione dixit q̃ deberet redire ad p̃mã. sed in iudicio dẽt oppositũ scz q̃ transferat se ad scđam. q̃ cõtrahit cum ea matrimoniu manifeste. Et videt esse cõtradictio. Ad hoc dubiu iurisperiti sic rñ dent. q̃ ibi nõ est p̃tradictio cas⁹ p̃ietes fundamentũ ex logica. q̃ dicũt logici q̃ vera cõtradictio debet fieri ad idẽ. sed sic nõ est hic Rõ est ista. q̃ idẽ inquantũ idẽ nõ dẽt illa ambo nam in cõfessione officialis sedet loco dei et dat cõsiliũ in foro cõscientie. Sed officialis in iudicio sedet sicut iudex ecclesie et iudicat fm̃ forum manifestationis et cõscientie. Et sic manifeste videtur q̃ ibi nõ ẽ cõtradictio. Sed diceret qđ tamẽ ille debet facere si officialis p̃pter excessum ex cõmunicaret eum. Rñ detur q̃ tutius est q̃ aliq̃s excedat mandatũ ecclesie seu iudicis q̃ q̃ transgrediat̃ dei p̃ceptum. q̃ cum p̃ma est factũ verũ m̃rimoniũ et secretũ fuit et nõ in facie ecclesie celebratũ

Secũdo notandũ est q̃ matrimoniu est duplex. Nam aliq̃s est clãdestinu siue secretum. et aliquod est matrimoniu manifestũ siue publicum. Clãdestinu est quod fit secrete solum inter cõtrahentes. sed manifestũ est quod manifeste fit in facie ecclesie pluribus viris idoneis et mulierib⁹ p̃sentibus. Et differũt illa duo matrimonia sic Quia matrimoniu manifestum habet tale p̃uelegiũ q̃ si postea pbaret aliqđ impedimentũ vt affinitas vel aliqđ simile q̃ ibi celebrat̃ diuortiu tunc nihilominus om̃es pueri existunt. et hoc p̃pter honorẽ m̃rimoni manifesti. sed matrimoniu clãdestinu tale p̃uelegiũ nõ habet. q̃ postea pbaret aliqđ impedimentum p̃pter qđ separent tũc om̃es pueri nati essent illegitimi

Summula Raymundi

^{sp^e p^restatione p^ractus}
Uox nihil vna valet duo testes ad minus assint
^{.i. caste vivat .i. valeat honesta z p^rba}
Femina cōtineat q^{uod} possit salua manere
^{sp^e viri .i. cupit .i. virū ducere}
Istius si vult post mortem nubere nubat
^{sp^e ex^ris sp^e vir mulierē decepsisse rogās mulierē}
Si cōtritus hic hanc dolet illu fuisse petens quā
^{.i. in facie ecclie .i. pactū}
Deseruit. scio q^{uod} solēniter est celebratum
^{.i. diminui sp^e testib^{us}}
Non renocare potest nisi testibus hoc pagatur
^{.i. lapsus tue deceptōis}
Unde ruina tue fraudis tibi sit eris z cui
^{.i. p^rmissionē q^{uod} ad cōgnitōez carnalē sp^e vxor}
Dum fidem dederis tua non erit. vsq^{ue} secūda
^{sp^e sp^rda muliere sp^e mult^{is}}
Mortua sit nec ab hac coitum queras. q^{uod} p^rima
^{sp^e vxor sp^e mulierē .i. p^rhibere}
Est tua. q^{uod}uis ad hanc nequeas inhibente venire
^{sp^e scā sp^e vxor}
Ecclēsia. quia stat hic pro muliere secūda
^{.i. suadeo sp^e tu secur^{us} recedas sp^e remore}
Consulo q^{uod} potius discedas cum muliere
^{.i. in patria .i. cū scda vxore}
Prima quāq^{ue} domi mancas cum posteriore
^{sp^e ex^ris sp^e vir}
Conscius ipse sui facti sibi subueniat sic
^{.i. defraudationē .i. deceptōez sp^e cū aliq^{ua} puella}
Fraudem siue dolum licet intendit manifeste
^{sp^e in tali defraudatōe sp^e a tali}
Sponsa quā ducit erit hic sua non renocatur
^{.i. p^rima relinq^{ue} sp^e mulierē}
Pena sue fraudis sit q^{uod} nō deserit ipsam

Hic autor ponit aliū casum cū hōndēs modū p^restādi m^rimonium
 clādestinū cū hoc magis declarās casum p^ractū. Et vult p^rmo q^{uod} mult^{is} nō
 p^restari p^ractū cū vno teste sed o^{mn}es q^{uod} ad min^{us} sunt duo testes idonei
 Tūc subdit doctrinā q^{uod} ad mulierē deceptā q^{uod} talis est. talis deceptor per
 hēniter in inferno habitabit. z ista p^rima vxor casta p^rmaneat z ipso defesto
 re viuere aliū nō ducat. q^{uod} ipse est maritus eius corā deo. sed post mortē
 eius p^restare ducere alium si vult. sed tū ille illuloz q^{uod} p^rima dimissa z defraudata
 duxit aliam vltimo cōscius peccati sui veniens ad primā dolens ipam illu

Folio lxx

Nunc petens instat ut ipse ignoret excessus suos. nunc tunc ecclesia non pmit-
 tit ut dimittat secundam uxorem. quam in facie ecclesie duxit solenniter. Et ideo ipsam
 non potest dimittere sed adducto testimonio quod prima fuit uxor sua secreta tunc
 talis erit pena eius quod illa prima quam defraudauit non erit uxor sua quo ad
 coitum. licet sit uxor sua coram deo et tamen non in facie ecclesie duxit eam. igitur
 nec potest ipsam iterato ducere donec secunda (quam in facie ecclesie duxit)
 mortua sit. Sic etiam nec querat coitum a secunda. quia ipsa non est uxor sua
 sed prima. quibus tamen non potest ipse matrimonialiter redire de secunda ad pri-
 mam. quia ecclesia hoc non permittit. et sic ipsa manendo cum secunda animam
 suam eternam dat. ergo dicitur auctor consultiue et dat tale consilium quod potius
 dimittendo secundam exeat terram cum prima ad longinquam distantiam et se inui-
 cem nutriat quam quod non maneat domi cum posteriori. Et sic potest saluare an-
 imam suam et aliam non. Subdit ponendo alium casum et vult tamen si aliquis in-
 tendit defraudare aliquam puellam siue intendit fraudem vel dolum cum aliis
 qua puella legitimam dote et quibus sponsam postea ducit manifeste tunc hec id
 est prima erit uxor sua et non reuocata a prima. Et pena sue fraudis sit ista
 quod non derelinquat primam. vel si in aliquos littera sic legit. Si aliquis esse
 qui libere contraheret cum aliqua libera et forte ipsam alio modo cognoscere
 non potest nisi pmitteret coram aliquibus testibus quod velit eam ducere et ista
 consensu ita quod copula carnalis sequitur. tunc postquam istam cognouit quod de
 intentione sua non fuit quod ipsam ducere vellet. et forte vellet se saluare per hoc
 quod ad matrimonium requiritur consensus utriusque. sed voluntas eius non fuit ea
 velle ducere. ideo ratione istius vult eam repudiare. Tunc littera vult quod ipse
 non potest se per hoc saluare. imo ecclesia militans cogit ipsum quod ipsam. conseruat pro
 uxore sua. quia producere testimonium potest. et pena sua fraudis erit quod nul-
 lo modo ipsam deserat seu deponat. quia uxor sua est. Et licet de intentio-
 ne sua non fuit ipsam velle ducere. quia testes et ecclesia militans ad tales
 unionem ipsum compellunt. illa est lectura secunda. sed tamen prima magis
 videtur esse de intentione presentis littere.

Circa litteram est notandum quod si aliquis contraheret puellam cum fraude si-
 ue cum dolo. scilicet quod diceret ego sum a te in uxorem meam prebe mihi copulam
 carnalem. ipsa autem credens verbis suis. et super hoc dat ei copulam carnalem
 ipse autem non intendens eam obseruare et postmodum in facie ecclesie et
 coram viris idoneis mitteret sibi alteram disponere. Tunc illa prima quam
 ita primo defraudauit sua uxor est coram deo et coram ecclesia cum illa des-
 fraudatio sit testibus presentibus.

Secundo est notandum si quis diceret in illo casu. tamen in matrimonio
 debet concurrere voluntas utriusque. sed ego nunc habui voluntatem quod ea
 scilicet primam volui sumere in matrimonium. ergo videtur quod possum eam repuda-
 re. Ad hoc respondetur quod ecclesia militans eum cogit quod eam sumat pro uxore.
 Quia facta fraus non concurrat ad matrimonium nec infringit illud. quia ec-
 clesia iudicat de manifestis. et solus deus de occultis. Et ideo quando in facie
 ecclesie dicitur ego sum a te in uxorem. tunc ex istis verbis elicitur quod ecclesia iudicat
 videlicet quod illa sit uxor eius dummodo consensus et voluntas de ore utriusque
 confectur. Nam et ecclesia militans non iudicat de illis que intus in mens-
 te includuntur. Sed solus deus illa habet iudicare.

Summula Raymundi

¶ Tercio notandū. sicut supius dēi est tūc votū etiā est vn^o casus q̄ impedit matrimonii p̄rahendū z dim. nūc cōtractū. Pro q̄ est sciēdū. q̄ votū est duplex simplex vīz z solēne. votū solēne est q̄d fit cū aliq̄ solēnitatē. vñ dē Joannes andree q̄ votū solēne fit p̄ suscepiōnē ordinū sacrozūm v̄bi grā. Si aliq̄s cōtraheret sp̄salia cū aliq̄ z si nō nouisset eā carnalitē. et si votū esset factū p̄ eo q̄ deberet fieri claustrā. Et si de illo postea infor. maret tūc ibi p̄t fieri diuortii qñ intrat claustrū. Sed votū simplex ē q̄d fit sine solēnitare. vñ si aliq̄s in corde suo. vouens obseruare castitatem tale votū nō impedit matrimonii p̄tractū. sed tñ votū solēne impedit matrimonii p̄rahendū z dim. nūc p̄tractū. Hic dēi est q̄ votū simplex castitatis nō dim. nūc matrimonii p̄tractū. Cōtra hoc tñtā sic. hō p̄ ligat ad vīculū maius q̄ ad vīculū minus. sed vīculū p̄inētie est mai^o vñ cūlo matrimonij. igit magis ligat ad castitatē q̄ ad m̄rimonii. Maior ē nota. sed mior p̄bat. qz p̄inētia z castitas p̄mittunt deo glōso. sed m̄rimonij p̄mittit hōi. igit zc. Secūdo arguit sic p̄tra idē. Iste eracus non vñ in q̄ implicat p̄ctm̄ mortale. sed in m̄rimonio implicatur p̄ctm̄ mortale igit nō vñ. Maior est nota. qz sacramēta excludūt oīa p̄ctā mortalia. Sy mior p̄bat. qz qñcūqz iste p̄ctit r̄hōz tunc peccat mortāl^r. Tercio sic arguit. plus est tūcēdū p̄ceptū dei q̄ p̄ceptū ecclie. sed p̄ceptū ecclie dim. nūc matrimonii. idē etiā p̄ceptū dei q̄d est votū simplex. p̄missum. Maior est nota de se. sed mior p̄bat. qz affinitas est p̄ceptum ecclie. z hec dim. nūc matrimonii. Et etiā p̄ceptū dei q̄d est votū simplex.

Hic circa istū casum est notādū sicut dēi est supius tūc votū simplex impedit m̄rimonii p̄rahendū de futuro s̄ nō dim. nūc p̄tractū tā de p̄cti subsecuta copla carnali. Rō hui⁹ ē sicut dicūt doctores. qz in voto simplici solū vnū p̄currit. s. p̄missio. z post illā. p̄missione adhuc p̄t ēē dñs illius rei. p̄missio. qz simplex. p̄missio nō trāsfert dñm rei. p̄missio. q̄ votū simplex solū impedit matrimonii p̄rahendū sed nō dim. nūc p̄tractū. S̄ in voto solēni s̄z duo. s. p̄missio z donatio. p̄missio qz p̄mittit. donatio. qz dos nat z trāsfert volūtātē in manū alterius z in alteri⁹ p̄tātē. sic eodē mō in matrimonio s̄z duo. s. donatio. qz donat se v̄xi. z rei. p̄missio et ē ibi qz p̄mittit eā ducere. Et q̄ votū solēne impedit m̄rimonii p̄rahendū z dim. nūc p̄tractū m̄rimonii. qz h̄z in se duo. s. p̄missione z donatōem. Sed votū simplex solū vnū illoz facit. nā tale votū simplex nō dim. nūc p̄tractū matrimonii sed ipedit solū p̄rahendū. qz h̄z in se solū vnū. s. p̄missione mō tūc sic de isto dē q̄ p̄trahit m̄rimonii. illo mō tal^r nō peccat r̄hōz. qz qñens tūqz p̄ctit mortāl^r peccat. sed si p̄ctit mulier tūc d̄z reddere debitū cum eoz d̄is amaritudine. Tūc ad rōes in oppositū tñ dēi p̄mo ad primā qñ arguit. hō plus ligat ad vīclm̄ maius zc. p̄cedit maior ad bonū intellectus sed cū d̄z in miori q̄ vīclm̄ p̄inētie sit maius vīclm̄ matrimonij. Rñr q̄ illud est verū q̄ ad illū cui p̄mittit. qz p̄inētia z castitas. deo p̄mittunt matrimonii aut hōi sed q̄ ad matrimonii tūc maius ē vīclm̄ matrimonij. qz in matrimonio s̄z duo. s. donatio. qz vñ dat fidē mulieri. z ibi est. p̄missio. qz p̄mittit eā ducere. sed in simplici voto est vnū solum. s. p̄missio. igitur zc. Ad rōem sedam qñ arguit iste p̄tract⁹ nō vñ in q̄ implicat p̄ctm̄ mortale. Rñr q̄ h̄ ē verū. put p̄ctit debitū. q̄ tūc peccat mortāl^r. Si autē

Folio lxxi

nō petit sed opz vt reddat ad petitionē mulieris tūc nō peccat mortalr sz
tū quorūscūq; dz reddere tūc illud dz facere cū cordis amaritudine.

Ad scđam rōem qñ arguit. plus est timendū pceptū dei qz ecclie Lō
cedat maior z ad pelusione finalr dicat qz votū simplex nō est pceptū lic
qz diminuat mīmonū ptractū. sed votū solēne bene

i. mulierē *sp^e p sanguinitatis*
Sponsam ducendi tibi linea quinta dat ausum
i. de p^{ri}a pgeniei *sp^e deū* *sp^e qñtā lineā i. 3° z q^{ro}o qdibz*
Sanguine de proprio. quod nō cōcedimus infra
sp^e p sanguinitatē *exñtes* *sp^e vir* *sp^e vir*
Inq; gradu quarto consistentes ego vel tu
i. copulamur
Non aliquo casu mulieri iungimur vñi

Supius magister determinauit de multis casibz matrimonij. hic pñter
psequitur de linea cōsanguinitatis. scz in q gradu siue in qua linea pñ ptra
hi matrimonū. Et diuidit illa ps in duas pres. Nam in pma autor fas
cit hoc quod dicitū est. In scđa pte autor ponit quosdaz casus. Scđa ps
ibi. **Sortua si tua sit. Quantū ad primā prem mgt vult tū qz institut**
tū est in iure qz nullus i matrimonū ducat aliquā virgīnē vl mulierē que
est in scđo vel terciō vel q^{ro}to gradu p sanguinitatis. sed bñ qñtā lineā dat
tibi ausum. i. licentā dīpōsandi siue dūcēdi vxorē aliquā de sanguine pro
prio vel de pgenie p^{ri}a. z si aliquo mō essent aliq infra istā lineāz illi non
dñt disponere in iure. qz ego vir z tu vir exñtes in q^{ro}to gradu cōsangu
initatis nullo mō possumus vnā vxorē ducere fm successione tps in p^{ri}s
ma scđa terciā vel quarta lineā. Etiam si euenerit qz ego z tu effimus in
tercio vel q^{ro}to q^{ro}to cōsanguinitatis z tu morieris tūc ego vxorē tuā relic
tā nō possum sumere. sed si ego essez in quiro q^{ro}to z tu in q^{ro}to tūc h^o possz

Circa istam notandū. ex l^{ra} auctoris colligit qz aliqz vir in p^{ri}s (fieri
mo scđo terciō vel in quarto gradu exñs pñ ducere aliquā mulierē vel vir
gīnē que est in q^{ro}to gradu. Et rō est ista. qz inter ipos nō ē aliq cognatio
Scđo est notandū qz hic circa istam inuestigat qd sit cōsanguinitas et
qd sit linea cōsanguinitatis z qd sit gradus. Quantū ad p^{ri}mū m def qz
cognatio siue panguinitas sic describit. Cōsanguinitas est pgnatio p^{ri}s
naz ab vna stirpe descēdentū spūali p^{ri}pagine cōtractuz. Vel sic fm aliqz
cōsanguinitas est vinculū psonaz ab vna stirpe descēdentū carnali p^{ri}pag
ine contractū. Et dī cōsanguinitas a cō qd est fil' z sanguis qñ simul de
vno sanguine descēdens Pro q est sciendū qz panguinitas est duplex
Nam quedā est panguinitas fornicatoria. z qdam legitima. naz illa dz
panguinitas legitima q sit cū copula carnali vxoris siue qz p^{ri}abū per co
pulā carnale vxoriā. z sic due sorores legitime sunt panguinitas p copulā
carnale vxoriā. mō pñs l^{ra} maxime intelligit de panguinitate legitima
sz de fornicatoria panguinitate l^{ra} minie dz glosari qz posset dari cer^o
casus in q se in matrimonū sumerēt. Et certus casus in q nō sumerēt sz
quo ad scđm est sciendū qz linea panguinitatē sic describit. est multo
tio usonaz ab eadē stirpe descēdentū fm aliquē certū gradū. Sz qz

Summula Raymundi

ad terciū est sciendū q̄ grad⁹ sic describit̄. est multitudo psonarū in q̄ cog
noscit̄ q̄ dist̄icta cognatōis aliq̄ p̄sone dñi sive ab invicē dist̄at. qz aliq̄ s̄t
in p̄mo ḡdu p̄sanguinit̄is aliq̄ in sc̄do aliq̄ in terciō. z sic de alijs

Tercio est notandū q̄ linea p̄sanguinit̄is at̄is ē triplex. nā em̄ qdā sit p̄
ascēsum. qdā p̄ descēsum. z qdā a collateralibz. nā linea p̄ ascēsum h̄z quat
tuor ḡdus. in p̄mo ḡdu sunt p̄r z macer. in sc̄do s̄t auus z aua. in 3° sunt
pauus z paua. in q̄ro abau⁹ z abaua. Sed linea p̄ descēsum etiā h̄z q̄
tuor ḡdus. ita q̄ in p̄mo ḡdu sunt filij. in sc̄do ḡdu s̄t nepotes z nep̄es
in terciō ḡdu sunt p̄nepotes z p̄nep̄es. in q̄ro sunt abnepotes z abnep̄
tes. Sic etiā in linea collateralibz q̄tuor ḡdus. in p̄mo sunt fratres z sor
res in sc̄do sunt cōsobrini z filij duorū frat̄rū. in terciō s̄t filij p̄sobrinorū. in
q̄ro sunt filij illoz. Ex hoc manifeste p̄z q̄ l̄rā intelligi de linea collatera
li. ita q̄ matrimoniū nō est p̄trahendū nisi in q̄nta linea vel ḡdu. qz p̄ lineā
p̄ ascēsum z descēsum cōsanguinit̄as multiplicat̄ in infinitū. vt dicūt doc
tores. z sic tūc in lineis ascēdentibz z descēdentibz phibet̄ cōtractus qz dis
cunt doctores si adhuc p̄ diuinā potentiā esset sic aliquis in mundo tunc
nulla mulier cum eo posset ducere matrimoniū.

Quarto notādū. ponat̄ casus q̄ vn⁹ sit in terciō vel in q̄ro ḡdu z alē
in q̄nto ḡdu tūc dubitat̄ verū possint p̄trahere m̄rimoniū. R̄r p̄ bñ p̄nt
p̄trahere. si vn⁹ est in q̄ro ḡdu z alter in q̄nto ḡdu dūmō ḡdus sit ex cē
sus alteri⁹ ḡdus. etiā d̄r si aliq̄ eēt infideles p̄trahētes m̄rimoniū in ḡ
du phibito. z si postea p̄uertant̄ ad fidē catholicā tūc illud matrimoniū
stabit. qz baptisimus videt̄ satisfacere de tali peccato.

Quinto est notādū l̄rā d̄r si aliq̄s duceret vxorē illē d̄r ducere aliquā
in q̄nto v̄l in sexto ḡdu z nō sc̄do v̄l in terciō. istud dēi solū est intelligē
dū de p̄sonis simplicibz z de p̄plo vulgari q̄z copia ē vt s̄t rustici mulieres
cines lūe dīctes. S̄z tū reges z p̄ncipes p̄nt p̄trahere matrimo^{niū} in ter
v̄l in q̄ro ḡdu. Lū⁹ rō ē ista. qz reges p̄ncipes barones s̄t pauci. vulga
res vero multi. Igit̄ reges p̄ncipes z eoz filij z barones z eoz filij p̄nt cō
trahere m̄rimoniū in terciō v̄l in q̄ro ḡdu z hoc p̄pter pacē sumiōrē z se
curiōrē. vñ qñ reges mutuo inuicē se affinitatē cōtrahunt. s̄nt z p̄ncipes et
barones tūc oīis p̄plus eoz erit magis securus z pacificus

Ultimo est notādū q̄ in veteri testamēto tūc iudei p̄traxerūt m̄rimo^{niū}
niū in sc̄da v̄l terciā linea. qz t̄p̄e illo z circa originē m̄di modica erat q̄s
titas hoīm. z ḡ vt augmētarent̄ hoies tūc iudei in sc̄da vel in terciā linea
cōtraxerūt matrimoniū. sed mō nō d̄r fieri. qz nūc mūdus satis augmen
tatus est. z ideo iam in q̄nta linea nō sit cōtractus.

.i. defuncta

.i. de parēcela eius

Portua si tua sit mulier non sanguinis eius

.i. ducas

.i. q̄ p̄tinet̄ infra q̄ntū gradū

Accipias vllam quā linea quarta figurat

sp̄ nō p̄guisti

sp̄ tal̄ mulier

.i. faciēdū ē

Incorrupta licet moriatur idem teneatur

Nic m̄gr̄ ponit̄ qdā casus circa m̄rimoniū p̄trahendū. Et diuidit̄ in
tres p̄res s̄m q̄ ponit̄ h̄ tres casus. sc̄ds casus ibi. Si cognouisti. Terci⁹

Folio lxxii

ibi. Si quā rē. Quātū ad pīmā pte vult tū. si vxor tua sit mortua z aliā
velueris ducere nō ducas aliquā q̄ est de sanguine illius. et q̄ est in q̄tra lī
nea sed vltra. Et dato q̄ ip̄a solū eēt sibi pmissa z nō dū carnalr cognouit
sit idē teneat. q̄ nō ducas aliquā de sanguine ei⁹ in q̄tra lineā sed vltra

Quia trām nota. q̄ casus hīc stat in hoc si aliq̄s haberet vxorē quā nō
cognouisset carnalr ppter eius abstinentiāz si mulier tūc moreretur in corru
pta tūc ille sponsus adhuc nō d̄z aliam ducere q̄ est infra quintā lineam
seu q̄ntum gradum illius lineę mulieris

Secdo est norandū. nā pus deū est q̄ in omī coitū p̄trahit affinitas
Pro q̄ est sciendū q̄ affinitas p̄trahit tripl̄ p̄ quā generat publica hone/
stas. Primo mō qū d̄s p̄trahit cū aliq̄ vi gine vlt muliere nō subsecuta co
pula carnali ita q̄ vñ illoz sup̄positoꝝ moꝝ scz vir vel mulier añ copulā
adhuc p̄trahit affinitas inter sanguineos illi⁹ mortue mulieris vel virgī
nis z tū talis nō d̄z cōtrahere cū aliq̄ nisi in q̄nta lineā. Secdo p̄trahit affi
nitas p̄ actū fornicatoꝝ. qz p̄ hoc generat publica honestas. qz oēs p̄san
guineī sunt isti affines q̄ sic cognouit istā. z nō d̄z cōtrahere matrimoniū
nisi in q̄nta lineā. Tercio p̄trahit affinitas p̄ mutuū consensūz quē sequit
copula carnal. igit etiā gñat publica honestas p̄ quā cōtrahitur affinitas
inter omēs cōsanguineos mulieris z viri

Tercio est norandū vti sup̄ius expressum est q̄ multa sunt matrimo/
niū impediētia p̄trahendū z diuinuētia p̄trahendū. z inter hec sunt enume/
rata cognatio. Pro q̄ sciendū q̄ triplex est cognatio. nā q̄dam est carnal
et q̄dam est spūalis z q̄dam legalis. Et ista triplex cognatio h̄z oꝝtū a tri
plici lege. scz a lege naturalī a lege diuinā z a lege positīua. nā a lege carna/
li cognatio carnal h̄z oꝝtū. qz natural̄ inter oēs cōsanguineos cōtrahit seu
generat amicitia q̄ impedit matrimoniū. sed a lege diuinā cognatio spūal
qz sacramēta h̄nt efficacā a christo. z iō cognatio spūal h̄z efficacā a lege
diuinā. sed a lege positīua cognatio legal h̄z oꝝtū. qz iūstit a volūate hūa
na. Et de istis nihil ad p̄positū. s̄ solū de cognatōe carnali. sed q̄ s̄. eā alie
ipediētes m̄mo⁹ p̄trahendū z diuinuētes p̄trahendū de istis sufficiēter p̄

Ultio norandū. ex q̄ hīc solū agit de cognatōe carnali tūc du. (ocm̄ ē.
biū est verū p̄sanguinitas impedit matrimoniū. z videt q̄ non. qz inter
adam z euā fuit maxīma affinitas. qz alterū fuit de alteroꝝ tū possidebat
matrimoniū. qz dñs cū eis p̄mo m̄monū instituit. igit manifeste videt q̄
affinitas siue p̄sanguinitas nō ipedit m̄mo⁹. Itē ex alio sic. nulla mul̄ ē
plus p̄m̄cta viro q̄ euā fuit p̄m̄cta adeo. tū nō obstat adā p̄trahit ma
trimoniū cū euā. igit videt q̄ cōsanguinitas nō ipedit m̄monū. s̄ q̄ euā
fuit pl⁹ cōm̄cta adeo declarat sic. qz euā fuit formata ex colla adeo. igit fuit
ei pl⁹ cōm̄cta z maxīe. Sed in oppositū hū⁹ est auctor in lra q̄ d̄t q̄ con
sanguinitas ipedit m̄. monū. Et hīc idē habet in lēntico vbi d̄z. oīs hō
nō accedat ad proximā sanguis sui. Vñ est sciendū q̄ matrimoniū nō d̄z
cōtrahi cū sanguineis ppter triplicē cām suę legē. p̄mo ppter dictam legē
natural̄. qz apud oēs hoīes tūc eadē lex natural̄ rep̄ntat q̄ fili⁹ nō p̄tras
hac cū matre nec pater cū filiā. Secdo ppter inhibitiōem legis diuinę. qz ve
sup̄a paruit tūc p̄sone ppter cōsanguinitatē. phibent a matrimonio. Ter
ppter inhibitiōē legē ecclie. qz hodierna die ecclia adhuc ihibz ph̄ere m̄mo⁹

Summula Raymundi

infra quatuor gradus consanguinitatis. Olim autem ecclesia in septimo gradu permittit solum contrahere matrimonium. nunc autem in quarto gradu permittit. Et ratio primo principalis est. quia nunc deficit charitas inter consanguineos quam olim ad tamen non deficiebat. Et ratio secunda est propter obliuionem interuenientem ne fiat error tunc iaz institutum est ab ecclesia in quarto gradu consanguinitatis contrahere matrimonium. Tunc ad rationem respondet quod consanguinitas inter adam et eua non fuit ex pagine carnali sed ex miraculosa formatione. et illa non impedit matrimonium. Sed ad secundam partem rationis quam dicitur nulla mulier est plus coniuncta viro suo. respondet. Ibi respondet quod eua maxime esse coniuncta ade intelligitur dupliciter. Uno scilicet in carnali coniunctione. et sic non fuit maxime coniuncta ade. Alio modo per miraculosa formationem. et sic tunc eua fuit maxime coniuncta ade. modo dictum est quod miraculosa formatio non impedit matrimonium
 sp^{us} vir carnalis .i. ex casu

Si cognouisti casu proprie mulieris

^{.i. sorore} ^{sp^{us} huiusmodi aliqua}
 Germanam. siue matrem vel consimile quam
 requiras muliere carnali

Personam. non ius reputas ab ea coeundi
^{sp^{us} vxoris} .i. voluntate adhibet

Si tua legitima consentit perpetuo tui
^{sp^{us} te} ^{sp^{us} tua vxoris} ^{.i. petere}

Abstineas. si non consenserit hunc repetenti
^{.i. actum coeundi} ^{sp^{us} mulieris}

Iura thori reddas iniustus. et hec tua non sit
^{.i. vxoris} ^{sp^{us} a te} ^{.i. perpetrati}

Coniung. et grauiter commissum digne crimen
^{.i. aliquam duceres} ^{.i. p coitum deflorasti}

Si quam contraheres quam tu coitu violasti
^{sp^{us} mulieris} ^{sp^{us} viro} ^{.i. disponabilis}

Illius neptis tibi nunquam legitimetur
^{.i. ignorater} ^{sp^{us} sanguine} ^{sp^{us} viro}

Iuscus huic iunctus si sis a te sepetur
^{.i. cognoscat} ^{sp^{us} militas} ^{sp^{us} tale}

Proscat et ecclesia factum ratione probatum

Deic autor ponit alios casus circa matrimonium. Et vult tamen quod in istis casibus si carnalis euenit quod cognoscere sororem vel amicum tue mulieris et si postea susceperis tunc nunquam debes actum coeundi nec cum propria muliere nec cum alia exercere. Sed si ipsa consenserit abstineas perpetue a coitu. Si autem non consenserit tunc ipsa repetere redde ei coitum. quia ipsa vxoris tua est quantum ad iura carnalia. sed tu non debes petere. Deinde subdit **Quod ibi. Si quaz** .i. dicis. si tu violasti aliquam mulierem per coitum et postea cum ea contraxeris matrimonium tunc neptis vel filia istius mulieris scilicet vxoris nunquam per te cum contrahere matrimonium. Si autem iuscus cum ea contraxeris tunc leganda est illi re

Folio lxxiij

qz nō potest legitime trahere matrimoniū cū ea. qz ibi est affinitas. Et hoc dicitur cū pbata rōne fieri et cum cōsensu epī

Quia lram nota qz p declaratione hē ponit talis casus. Si essent due sorores et vnus cognosceret vnā carnalr et postea sumeret aliam legitime tūc dubitatur an tūc prima deberet trahere copulā carnalē vel cō scda. non cū pma. qz scda est sua legitima. nec cū scda. qz pū cognouit eius sororē carnalr q est germana eius. Et id dicitur se abstinere ppetue vt dicit lra. Rūqz dicitur q cū nulla illar dicitur plere actū carnalē. Itē qz vnā sororē pū cognouit. et si tūc scdam accepit tūc vt dicit scdus casus essent sepandi. nec dicitur cognoscere primā. qz nō est eius legitima vxor. Sed ambabus mortuis potest sumere aliam cum qua hoc faciat. Et sic patet q in omni casu est affinitas. qz licet p mā cognouit fornicatorie tū illa fornicatio impedit q non potest sumere secundā. quia ibi est affinitas que impedit contractū

Itē notandū est qz habet q si vir cognosceret germanā vxoris sue tūc ex hoc pderet ius coeundi siue petitionē debiti carnis ab vxore propria

Contra hoc arguitur sic illud qd nō sepat matrimoniū nō sepat virū a petitione debiti carnis. sed vir si cognouerit cognatā vxoris sue illud non sepat matrimoniū. qz rē. Sicut est nota de se. qz magis est separe matrimoniū qz a petitiōe debiti carnis separe. Sicut patet de se. qz si vir cognoscat cōsanguineā vxoris sue ex h tūc nō tenet celebrari diuortium. qz videtur q ppter hoc etiā nō amittit ius carnis vel thori. Ad hoc rīdetur p distinctionē nō q aliquē cognoscere cōsanguineā vxoris sue intelligitur dupl'r. Vno mō an ptractū matrimoniū. alio mō post ptractū matrimoniū. Si an cōs tractū matrimoniū cognouerit cōsanguineā vxoris sue hoc impedit in rī moniū ptractendū et dimittit cōtractū. Si post ptractū matrimoniū cognouerit cōsanguineā vxoris sue tūc scdū impedit ius petēdi debitum carnis. nā si hoc sepat matrimoniū tūc qd licet facit potest separe ab vxore sua qm accederet eius cognatā q sequit q solū talis amittit ius petēdi debitū carnis. qz qniscumqz petierit peccat mortalr. Item sciendū illa fiteri nōscat et ecclia sumpta est ex decretalibz de diuortijs caplo porro vbi dicitur vir non potest dimittere vxorem sine iudicio ecclie nisi notorium sit impedimentum matrimoniū

l. furciue sp. alijs

sp. aliqua

Si furtim pueros genuisti de muliere

alterius viri

l. phibe

l. mīmonij

Coniugis alterius inbibe ne coniugiū quis

l. cū istis pueris legitimis

sp. legitima

Inter eos celebret et quos tua pturū vxor

l. duceret

l. cū p sanguinea

Contraheret cum nepte nepos cum fratre sororqz

Superius auctor expedituit se de mīmonio in q generant pueri legitimi. hic pnter determinat de eodē in q generant pueri illegitimi. Et diuinit in tot ptes quor ponit mī casus de h mōi pueris in matrimonio illegitime generatis et vult tūc qd primas Si aliq vir generat pueros de aliq muliere illegitima siue p cubua sua et cū hoc generat aliq filios legit

Summula Raymundi

rimos cū p̄pria vxore sua tūc tal' vir siue mascul' d'z inhēbere ne aliq's illoz
pueroz illegittimoz p̄trahat m̄rimoniū cū suis puer' legitimis q's genuit
ex sua p̄pria vxore tē. Et rōe q'z al's f̄res 2 sorores nepotes 2 neptes int se
p̄traherēt m̄rimoniū qd' p̄us ē ihibitū q'tū i q̄nta linea d'z fieri p̄tract'
m̄rimoniū. Notā dū dubitat vtz filij illegitti p̄nt cōheredes p̄tina p̄posse
Monū cū pueris legitimis 2 videt q' sic q' d'z p̄pheta q' fili' nō p̄trahit il
q̄ratē p̄tis v' mulier' .i. m̄ris q'z fili' nō ē i culpa s'z p̄ v' m̄r q̄adulteriū cō
miserit iō videt q' filij illegitti nō excludūt a p̄tibus possessiōib' siue here
ditariis. S'z i oppositū s'z cōt' oēs misse q' ponūt d'z i' legitimos 2 illegit
timos q'z legitimi sumūt hereditatē illegitti vō nō. ad h' rūdet q' isti filij ille
gitti nō sumūt paternā hereditatē s'z qū d'z filius nō p̄trahit inq̄ratē pa
tris tē. Ad hoc respōdet q' filij p̄trahit inq̄ratē patris intelligit dupliciter
vno mō q' ad penā eternā. Et tunc d'z q' filius nō p̄trahit inq̄ratē patris
Alio mō intelligit q' ad penā corpale. Et sic puer bñ p̄trahit inq̄ratē
patris. Aliq' aut' sic dicit q' puer bñ p̄trahit inq̄ratē patris q' ad inq̄ratē
pene nō aut' q' ad inq̄ratē culpe. Ultimo norandū dubitat vtz sacramē
tum m̄rimoniū p̄fert grām 2 videt q' nō. q'z illud qd' a volūtate depen
det nō p̄fert grām s'z m̄rimoniū depēdet a volūtate igit m̄rimoniū
nō p̄fert grām maior p'z q'z nos oēs volūtate habem' 2 si tūc grā depēdet
ret a volūtate tūc oēs haberem' grām qd' ē casum. minor pbat q'z matrī
moniū ibi fit p̄sens vtriusq' igit m̄rimoniū depēdz a volūtate. S'z in
oppositū arguit sic. Omne sacramētū noue legis p̄fert grām s'z m̄rimoniū
ē sacramētū noue legis igit m̄rimoniū p̄fert grām p̄ia tenz de se. maior
pbat q'z sacramēta h̄nt originē a passione christi siue efficacā a q' p̄fert. no
bis grā. S'z minor p'z de se. Ad argumētū rūdet q' sacramētū m̄rimo
niū p̄fert grāz q'z sacramētū m̄rimoniū excusat culpā. iō ē q'z sic copula car
nal' fit debito mō in m̄rimonio tūc fit sine peccō q' tūc cōt' cū peccō extra ma
trimoniū. Nā ois fornicatiō extra m̄rimoniū ē peccātū mortale vt d'z p̄pheta
p̄des oēs q' fornicant abs te. Un' sciēdū ē q' m̄rimoniū p̄fert grāz p̄t' tri
plex bonū qd' ē in m̄rimonio scz fides. p̄les 2 sacramētū 2 q' ibi ē copula
triplex scz copula sanguis copula vni' 2 copula inseparabil' 2 sic ex h' habet
triplex bonum. nam p̄mo ibi ē copula sanguinis q'z ibi vir cū sola muliere
p̄trahit m̄rimoniū ex h' tūc gñat q' m̄rimoniū s'z bonū fides q'z ex h' gñat
amor charitas s̄l'r 2 fides. 2° ibi ē copula vni' p̄t' qd' se q̄t bonū plus ad cul
tū dei 3° ibi ē copula inseparabil' p̄t' sacramētū m̄rimoniū. q'z ē sacramētū inse
parabile. Tūc ad rōez qū d'z illō qd' depēdz a volūtate nō p̄fert grāz. tūc d'z
v'z ē q' illō qd' p̄t' se 2 adeq̄te depēdz a volūtate q' s' nō p̄fert grām. mō
m̄rimoniū maxie depēdz ab iusticiā diuina iō nō solū a volūtate.

s' aliq' .i. p̄ducte .i. extra tho' legitimū s' aliq' s' puer

Si puerum genuit in adulterio mulier quem

.i. fieri .i. cōhereditariū .i. cū legitimis pueris

Esse coherede m̄p̄ueris alijs velut ista

.i. necis .i. iuravit .i. periculū .i. remon' s' illegittimū

Portis iur' casum nisi caute subtrahit inde

s' ipm .i. in religionē .i. aliq' p̄t' .i. depellēdo

Aut loq̄t in claustro vel quod faciat remouendo

Folio lxxiii

s^o pueri illegitimi s^o legitimi .i. de possessionib^{us} .i. illegitim^{is}
Hunc patris aut fratrum doimibus. quia spuri^{us} hic est
Cum pueris puer esse patris quia spurius hic vult
Cessat ab inceptis matris scandala mortis
.i. s^o p^{er}m s^o mulierē .i. de hereditate paterna

Hinc crescat quod tangit eam de proprietate
Det veneris pueris vt sic redimat scelus illud

Hic mgt ponit alia casus de m^urimonio i q^{ui} g^{ra}nt pueri illegitimi. 2 vult em
 si p^{ri}git q^{ui} aliq^{ui} mult^{us} p^{ri}ciat pueri i secreto cu^m al^{io} q^{ui} viro illegitimo 2 ille iⁿ le
 g^{it}imos collocat 2 n^ut at tuc dubi^u est q^{ui} d^u mult^{us} factura est circa t^{em}p^{or}e pueri
 ibi mgt vult illa doctrina q^{ui} si tal^{is} mult^{us} vult euadere p^{er}petua d^uan^{do}z tuc
 noⁿ faciat istu^m spuriu^m p^{ri}cipe i hereditatib^{us} patris cu^m alijs pueri suis legitimis
 q^{ui} spuri^{us} est 2 sic faceret rapina pueri legitimis s^{ed} q^{ui} d^u sit facie d^u cu^m illo r^uder.
 lra q^{ui} m^u d^u est iⁿformare q^{ui} fiat claustral. 2 mulier secrete h^{ab}et tenere q^{ui} si se
 rer^{et} h^{ab}et filij legitimi vt p^{er} tuc poss^{et} matre off^{en}dere vt pueri illegitimi iⁿterficere
 Est lra q^{ui} lra est not^u d^u ex lra pat^{er} q^{ui} tal^{is} iⁿcred^ulit q^{ui} pueri eoz sint legitimi l^uez
 cu^m q^{ui}q^{ue} sine illegitimi 2 spuri^{us} h^{ab}et mulieres secrete tener^{et} ne sc^{an}dali^zet v^{er}o om^{ne}s
 t^{em}p^{or}e pueri 2 pueri illegitimi h^{ab}et i se tres p^{er}ditos vt cu^m s^{ed} sup^{er}bi 2 p^{ro}posi vt
 em s^{ed} luxuriosi. 2 h^{ab}et etia^m s^{ed}mon^e blesu^m v^{er}z i ill^{is} m^uer^{is}. ex sua natura dabit
 illa tria q^{ui} s^{ed} p^{ro}posi m^uedaces. luxuriosi s^{ed}mon^e b^{le}ad^u blesu^m sit addim^{us} illis
 2 est notand^u q^{ui} t^{em}p^{or}e pueri religioⁿi d^unt tradi ut vult lra. ex q^{ui} tuc dubitat v^{er}z
 tal^{is} spuri^{us} debeat tradi religioⁿi Et videt q^{ui} noⁿ q^{ui} null^{us} iabil^{is} d^uz tradi religioⁿi
 on^{is} s^{ed} t^{em}p^{or}e spuri^{us} est iabil^{is} igit^{ur} 2 est maior est nora q^{ui} sol^{us} abiles d^unt tradi religioⁿi
 m^uior. p^{ro}bat q^{ui} o^{mn}es spuri^{us} s^{ed} iabiles ad suscipi^{en}du^m sacros ordies sine disp^{en}
 satioⁿe 2 p^{ro} p^{ri}s noⁿ deb^{et} tradi religioⁿi Ad hoc r^udet q^{ui} ibi p^{ro}ceditur mag^{is}
 ioⁿ s^{ed} q^{ui} d^u i m^uiori q^{ui} tales s^{ed} iabiles ad suscipi^{en}du^m sacros ordies ibi d^u q^{ui}
 h^{ab}et v^{er}z si vell^{et} manere i secl^o q^{ui} tuc s^{ed} iabiles si at iⁿ at religioⁿe siue ali^{is}
 q^{ui} claustru^m tuc disp^{en}sat cu^m eis p^{ro}pt^{er} fauore ordis. 2 sic tuc tales er^unt abiles
 ad suscipi^{en}du^m sacros ordies s^{ed} tal^{is} spuri^{us} d^uz irrare religioⁿe vt vult lra.
 El^uio not^u d^u sicut d^u est i lra p^{ro}ced^uti q^{ui} tal^{is} p^{er} vt n^u d^uz reuelare pueris
 illegitimis ne p^{ro}rah^ut m^urimoni^u cu^m pueri legitimis 2 h^{ab}et ne sic frat^{er} p^{ro}rah^ut
 m^urimoni^u cu^m sorore. ex h^{ab}et tuc dubitat v^{er}z p^{er} vt m^uat debeat ill^{ud} reuelare.
 Et videt q^{ui} noⁿ q^{ui} p^{er} p^{ro}ceptu^m dei q^{ui} p^{ro}ceptu^m ecclie igit^{ur} noⁿ d^uz ei reuelare. aⁿis
 not^u s^{ed} de se q^{ui} p^{ro}ceptu^m dei est mai^{us} q^{ui} p^{ro}ceptu^m ecclie s^{ed} p^{ri}a. p^{ro}bat q^{ui} ex tali re
 uelat^{io}e g^{ra}nt p^{er} vt m^u iⁿreuer^{en}tia a filijs ill^{is} illegitimis q^{ui} est p^{ro}ceptu^m dei
 q^{ui} d^u i eu^{an}g^{el}io honora p^{re}z m^uez s^{ed} si p^{ro}rah^ut m^urimoni^u cu^m alijs legitimis
 h^{ab}et sol^{us} est p^{ro}ceptu^m ecclie igit^{ur} videt q^{ui} noⁿ debeat eis f^uclari ibi r^udet q^{ui} v^{er}z q^{ui}
 q^{ui} illo^{rum} est p^{ro}ceptu^m dei na^m de p^{ro} h^{ab}et i dec^{re} p^{ro}cept^{is} 2 i eu^{an}g^{el}io vbi d^u hono
 ra p^{re}z m^uez de 2° h^{ab}et i leuitico vbi enu^{er}at xij p^{er}son^{as} iⁿ q^{ui} noⁿ d^uz p^{ro}h^u
 m^urimoni^u p^{ro}pt^{er} affinitate s^{ed} tal^{is} d^uz est ca^uteⁿ vt p^{ro}caucat h^{ab}et ne frater sic p^{ro}rah^u
 h^{ab}et cu^m sorore neq^{ue} nepos cu^m nepote.

Sic de sublato puero iubeo faciendum

Vt si sit puer hic oppressus quem genuit

Sic abscondendo sua probra locans aliena

Summula Raymundi

sp^e pmi .i. filii

Que mihi vel eius mea natum fonte leuauit

.i. cuius mulieris filii mea vxor leuauit de fonte sacro

Hec mea comater fieri mea non valet vxor

.i. clādestino sp^e iā dem

Hoc de secreto vicio tibi consilium do

sp^e factū .i. notū

Est via plana tibi viciū si sit manifestum

Hic mag^r ponit tercū casum circa matrimoniū in q^o generant pueri illi legitimi. Et vult rñ si p^ringit aliqñ talis casus q^o aliq^o mulier est habēs puerū vnus anni v^l dimidiū siue infancē apud se interceptū v^l opp^rssū v^l etiā q^o puer naturali morte moriā tūc mulier timēs se p^ruari hereditate eā pueri vel timēs se aliq^o periculū mortis intrare siue a viro interfici p^rter opp^rssionē pueri tūc mulier volēs hoc piculū euadere abscondat illum puerū opp^rssum et accipiat alibi aliū puerū alicui⁹ paup^rculē et p^rcedat eū isto puero alieno ac si esset puer suus p^rius v^l q^o ad eratē tūc dubiū est qd sit faciendū eū isto puero Rñ det^r q^o careat paternā hereditate. et si sumeret tūc faceret rapinā pueris legitimis vel alijs ad thoz^o legitimū p^rinētib⁹ tūc ibi est via plana. mag^r specificat dem suū dicēs Si hoc factū est mani festū q^o sic egit tūc via est plana. scz q^o nō admittit eū ad hereditatē. si autē hoc factū maneat secretū tūc mulier p^r illū puerū obseruat omēs res. tunc p^r illo talis mulier cruciabit^r in inferno. q^o fecit spoliū alijs ad legitimū p^rtenentibus thozum

Quia iam nota q^o crimē etiā est vnus casus impediēs matrimonius contrahendū et diminuēs cōtractū vt si aliq^o comittit crimē manifestum sicut adulteriū vel huiusmodi vt si facit vir vel mulier tūc tale crimen impedit matrimonii contrahendū et diminuit cōtractū Exēpli g^ra. vt si vir faceret adulteriū cū alia muliere et mulier p^rpta scit hoc testib⁹ pbare tūc hoc crimē diminuit cōtractū. et sic totali⁹ p^r fieri diuortii et econuerso est dōm de muliere in q^o casib⁹ adultera p^rix⁹ resuā supra patuit.

Secūdo norandū Adhuc vltra eosdem casus alius ponit casus impediēs matrimonii contrahendū et diminuēs cōtractū. vt ponat q^o aliquis vir p^r verba de p^rri cōtrahat matrimonii cū aliqua muliere. elapso autē ali quo tpe eandē incognitā tradat suo cōsanguineo licet inuētus q^o eū ea for sentiter celebrat matrimonii. mulier vero matrimonio coaliūmpro libras te circūfusa recedit ab eo p^retēs viro ponit copulari coram iudicio ipm postulando. tunc querit^r vtrum debz manere circa primū vel circa secundū. Rñ detur q^o viro ponit grauis penitētia est imponenda. mulier vero p^rpter honestatē moneat^r et peccatur ne primū vix repetat et ne cum secūdo mane at si cōtinēter viuere potest. Si vero continere non potest tunc debz restit^r tui p^riori marito. et ille adulteriū cōmissum p^r mulierem obicere nō potest q^o cum sua voluntate tradita est alteri viro licet inuitet.

Ultimo norandū ponat in casu q^o aliquis surdus vel mutus ventat ad eccliam cum muliere petens copulari et non potest exp^rmere verba de p^rcepti. Tunc querit^r vtrum sacerdos illi debet mulierē copulare. Rñ det

Folio lxxv

¶ sic quia verba de presenti non solum sunt de essentia matrimonij sed etiam quandoque sufficit consensus quia talis mutus vel surdus per signa manifesta potest ostendere consensum matrimonij quantum ad contractum. Et sic licet talis mutus non exprimit verba de presenti tamen adhuc est desponsandus saltem cum prebet signa euidentia consensum matrimonij ostendentia sed secus est de furibundis et freneticis quia isti non possunt contrahere matrimonium durante infirmitate sed cessante illa infirmitate tunc possunt licite contrahere matrimonium ut infra dicitur

¶ s^c vxor s^c pueris puez .i. suscept
Non mea sit mulier eius quem fonte leuauit
.i. nutu abor .i. masculus
Communi de consensu si vir mulierque
.i. castitate .i. vouet s^c vir s^c mulier
Votum solemnne faciunt licet iste vel ista
.i. societate s^c legitimi .i. dicit .i. non posse deficere
De consorte thori fateantur nolle carere
s^c firmis s^c tale .i. suapina
Stat votum punire reum debet sua culpa
.i. non ex sua volutate .i. masculus .i. aliquis homo
Si non sponte sua claustrum puer atque puella
.i. pellit .i. introire .i. annus
Logitur intrare cum debita venerit etas
s^c claustrum .i. puez et puella s^c religiosorum
Exeat exire si vult nec eos tenet ordo
.i. vxor .i. copulata est s^c homo
Femina si nupsit alij tua te rediturum
s^c exis .i. de societate tua s^c viro .i. associat s^c mulier
Desperata domum tibi redditur hec redeundi
s^c vxor s^c exis .i. puenieter s^c tua .i. associat s^c viro scdo
Illa tua licite post mortem iungitur illi
s^c scdarie s^c matrimonij .i. pficit
Cui nupsit nouus hic consensus et integer implet
s^c mulier s^c mulieris .i. filium .i. de baptismo
Si qua mee natum non ex me fonte leuauit
s^c mulierem .i. p^o mea dicta ducere
Hanc post fata mea non inuitabor habere
.i. culpa s^c mulier .i. non bene me re itera .i. perpetravit
Vindicta caret hec quia mens non conscia fecit
.i. seruus .i. ancilla s^c aliquem .i. de baptismo s^c inimice
Masculus et mulier puerum de fonte leuantes

Summula Raymundi

.i. matrimoniali .i. copule s^e r^eles .i. cupiūt s^e illis p^rficiis
Legitime iungi si querunt non prohibetur
.i. copula carnali .i. pacta s^e illi .i. nō diuidunt
Legitima copula celebrata non separantur
s^e ego raymūd⁹ .i. phibeo .i. filijs z filiabus s^e pueros .i. de baptismo sacro
Nolo meis pueris pueros quos fonte leuauī
.i. matrimonium p^rsed
Legitime iungi fratres tamen atq^{ue} sorores
s^e pueroz .i. meis filijs z filiabus .i. pueniēter
Ipsozū copulare meis pueris bene possum
.i. de baptismo .i. meū filiū v^l filiā sp^r tus legitima
Si de fonte meum puerum suscepit vxor
.i. re discedere s^e vxor s^e mulier legitima
De moriente tua nec esse potest mea nec tu
.i. me decedere .i. mee .i. copula .i. vxori
De moriente mee poteris iungi mulieri
.i. extra matrimoniu s^e documēta .i. post p^rtractū
Extra contractum non stabunt ista sed infra

Nec magister ponit alios casus viles z bonos circa matrimonium.
 Et vult tantum quo ad primam partem ponendo tria documenta ipsozū.
 Primum est illud. Si aliquis leuat puerum de fonte baptismatis
 tunc matrem illius pueri leuati ipse leuans nō potest sumere ad rhorū
 legitimum. Et ratio huius est ista quia talis mulier est commater illius
 et inter commatrem z compatrem est spiritualis amicitia que impedit rho-
 rum legitimum q^{uo} non possunt mutuo copulari. Secundum docu-
 mentum est illud. Si vir z mulier ex communi consensu ambozū facerēt
 vorum solēne sic q^{uo} vellent manere casti z continentes z vnum suppositum
 illozū postea non posset carere copula carnali tunc ille qui est fractor et
 transgressor voti ille debet sumere penitentiam pro tali transgressione vo-
 ti. Tercium documentum est illud. Si aliquis puer non voluntarie
 traditur ad claustrum anteq^{uam} habet vsum rationis z discretōis, tunc talis
 puer licite potest exire claustrum cum peruenerit ad debitos annos id
 est ad annos discretōis si sibi placuerit. Et hoc est verum si nondum fe-
 cit professionem sed professione facta tunc talis puer est obligatus ad or-
 dinem illum. Tunc tibi (femina si nupsit) magister intentum suum ex-
 sequitur ponendo alium casum de matrimonio dicens sic. Si vir legitimis
 mus alicuius mulieris visitaret loca sancta v^{el} puta rhomam vel terram
 sanctam vel equiraret contra paganos z ille vir diu non rediret ad patri-
 am. Et mulier eius q^{uo}rens ipsum cum magna diligentia z tandem mu-
 lier informaretur q^{uo} vir eius esset mortuus, z sic mitteret sibi alium virū dū

Folio lxxvi

spōsare. tunc primo viro redeunte mulier tenetur secundū derelinquere et transire ad primū. et si primus vir in eodem anno moreretur tunc mulier potest econuerso transire ad secundū virum. sed tunc de nouo debet fieri consensus virorum. Quia quod prius factum est de illo mulier fuit inſtabilis. Quorū primū est. quando aliquis vir cum aliqua muliere leuat vnum puerū de fonte sacri baptisimi tunc non inhibemus eos adinuicem legitimari. id est in thoro legitimo copulari. Deinde subdit secundū documentū dicens. pueri mei non possunt copulari cum illis pueris quos ego de fonte sacri baptisimi leuaui. Sed hi possunt copulari cum fratribus et cum sororibus illius pueri leuari. Deinde magister sententiarū subdit tertium documentum dicens Si tua mulier legitima sumpsit puerū meum de fonte sacri baptisimi. tunc re moriente ego non possum illam susmere ad thorum legitimū. et sic econuerso me moriente tunc tu non posses sumere meam vxorem ad thorum legitimū. Et ratio huius est ista quia ibi est amicitia spiritalis que diminuit contractum et impedit contrahendum matrimonii.

Circa alterā est notandum. qd duplex est votum. scz votum simplex. et est quando aliquis vouit absq; magna deliberatione in occulto et non in publico. vt si aliquis voueret qd in quartis feriis nollet portare lineā vestimenta vel aliquid huiusmodi tunc illud votum non ligat quo ad homines nec impedit matrimonii. Aliud est votum solemne. et illud votum fit cum magna deliberatione mentis. et in facie ecclesie coram sacerdote vel episcopo. vt quando aliquis sumit ordinem diaconatū vel subdiaconatus vel presbiteratus tunc vouit castitatem deo et episcopo. et hoc in facie ecclesie. Et sic tunc illud votum dicitur esse votum solemne. et impedit matrimonii quia dicit Psalmista Vouete et reddite. modo p̄sens littera intelligitur de voto solemni. quia hic de voto solemni est magna vis et non de voto simplici. Pro quo est notandum qd adhuc votū simplex est duplex. Nam quoddā est votum necessitatis. et quoddā est votū voluntatis. Nam votum necessitatis dicitur illud sine quo nullus saluabitur sicut abrenunciare diabolo et seruare fidem catholicam. Et illud votum vouetur in cathesisatione puerorum. scilicet vt abrenunciant diabolo et pōpis eius. Et similiter vouent seruare fidem catholicam et quotienscūq; aliquis transgreditur illud votum tunc peccat mortaliter. et pro illo imponitur illi penitentia. Sed votū voluntatis est bonum aliquod ad quod aliquis homo non tenet. Quia sine isto potest saluus esse et tamē si sponte et voluntarie se obligat ad istud votum tunc postea tenet illud seruare et exequi. sicut est votum cōtinentie abstinentie vel peregrinationis et similia. Et duo p̄sertim exiguunt ad hoc qd ratum votū fiat redēptio scilicet causa et superioris auctoritas. Causa vt si ipse vouens est senex debilis vt infirmus. Etiam requiritur superioris auctoritas. i. licētia. qz nemini p̄pria auctoritate licet redimere votum suū vt cōmutare.

Secundo est notandum qd mulier non potest facere votū solemne absq; consensu viri sui post contractū matrimonii vel econuerso. ita qd mulier si velle absq; licētia viri ieiunare aliquot dies in heptomada in aqua

Summula Raymundi

et pane. vel q̄ vellet obseruare continentia vel castitatez tunc ad illud v̄d
tum non restringitur viro contra dicente. quia mulier in illo casu non ē sui
ipsius. sed est sui viri ⁊ econuerso. Etiam ideo. quia in hoc fieret p̄iudiciū
alteri. vt haberetur in decretalibus extra de voto. Nec etiam seruus simil
cōditionis potest vouere aliquid sine consensu domini sui. Similiter nec
puer ante annos discretionis seu pubertatis. Similiter alienatus a mens
te. Sed si postea fuerit compos rationis sue ⁊ consentiat ⁊ adhuc vouet
tunc tenetur implere tale vorum ⁊ al's non. Item nec episcopus nisi cum
licentia pape. Nec monachus nisi cum licentia sui superioris. vt patz in de
cretis. ⁊ hoc intelligit de uoto abstinentie

Tercio est notandum q̄ nulla mulier ad secundas nuptias migrare p̄
sumit donec de morte mariti sui certius constet ⁊ manifeste sit ipsum esse
mortuum. Et illud habetur in quarto libro decretalū de secundis nup
tijs. Sed si aliqua mulier crederet virum suum legitimū esse mortuum
ita q̄ diu sic credidisset nec ille reperiret ⁊ contraheret cum alio viro solē
inter matrimonium tunc ipsa mulier excusatur ab adulterio ⁊ fornicatio
ne si primus vir rediret propter ignorantiam

Quarto est notandum q̄ mulier in illo casu excusatur ab adulterio cū
inquisitū mortem eius cum magna diligentia ⁊ si mulier interim cum se
cundo viro generasset filios tunc illi filij sunt legitimī paterne hereditas
eis sic q̄ possunt possidere omnes paternas possessiones. ⁊ illa mulier im
mediate quando primus vir reuertitur tunc amplius non habeat copu
lā carnalem cum secundo viro. quia si hoc faceret mulier fornicaria ⁊ ad
ultera esset. Si autem post hoc mortuus fuerit primus vir tunc potest a
nouo redire ad secundum vium a quo fuerat separata. Sed tamen opor
tet q̄ hoc fiat cum consensu vtrorumq̄. Sed interim q̄ mulier non ē cer
ta de morte mariti eius tunc non debet ducere aliu virum donec ei sit cer
tum ⁊ manifestum sic q̄ videat aliqua euidētia signa ex quibus potest
elucere mortem sui viri. vel quo d hoc dicatur sibi p̄ hoies fide dignos. sic
q̄ mors sui viri sufficienti testimonio approbat

Quinto est notandum q̄ ex littera vbi d̄ masculus ⁊ mulier habet
tale documentum q̄ nomen p̄pinitatis siue affinitatis oritur ex baptis
mo puulorum. Et illa affinitas est inter baptizantem ⁊ baptizatum que
est paternitas spiritualis ex parte baptizantis. ⁊ filiaris ex parte baptizati
Et quo tunc sequitur talis regula q̄ nullus baptizans cū baptizato po
test cōtrahere matrimoniu. etiam fili⁹ baptizantis cum filia baptizati nō
possunt contrahere matrimoniu. quia ibi est p̄pinitas seu affinitas in
ter baptizantem ⁊ patrem baptizati que est paternitas. Ex quo tunc seq
uitur alia regula q̄ baptizans nō potest contrahere matrimoniu cum ma
tre baptizati. quia ibi est p̄pinitas siue affinitas spūalis que est inter ba
ptizantē ⁊ matrem baptizati. ⁊ hec dicitur maternitas Aliquando affini
tas siue p̄pinitas spiritualis fit inter filios baptizantis ⁊ baptizatum ⁊
hec dicitur spiritualis fraternitas. Et isti iterum non possunt inuicem cō
trahere matrimonium. Et aliquando etiam affinitas siue p̄pinitas
spiritualis erit inter baptizatum. et etiam inter illos qui cum de fonte sa
c̄ baptisui suscipiunt. Et hec dicitur compaternitas siue filiaris.

Folio lxxvii

Aliqñ sit inter baptizariū z vxorē leuans eā de fonte sacro, z hic similē, dē cōpateritas siue filiatio. Aliqñ erit inter baptizariū z filios suscipiētiā, eū de sacro fonte z hec dē fraternitas. Aliqñ erit inter suscipiētes z patrē suscepi, z hec p̄pinq̄itas dicif cōmaternitas, z inter omnes has p̄sonas p̄dictas fin de cetera lra prohibet marrimonū

Ultimo norandū de casibz Primus casus est iste, ponat q̄ aliqua mulier intrat valuas ecclie ad benedicendū cū alijs sponsis, vel ad introducendū ibiq̄ reclamās affirmādo se nunq̄ in viri marrimonū incidisse, tūc q̄ritur vtrū illi mulieri sit credendū z vtz sp̄sus siue mortis illius mulieris sit examinādus. Rñdetur q̄ talis sp̄sus nō est examinādus, nam p̄pter astuciā harū mulierū nō opz cum tñ idoneis testibus p̄trariū habz pbare. Secundus casus, ponat q̄ aliqua mulier vel virgo dic secūda sit, incognita a viro venies ad eccliam vt benedicet reclamās z signa sponse deponēs asserens se nunq̄ in marrimonū viri incidisse, vel p̄pter merum parentū p̄sensum addidisse, tūc q̄ritur vtz huic virgini siue mulieri sit credendū. Rñdetur ad casum q̄ talis metus seu timor est fidelit̄ interrogandus z p̄scrutādus, nam si talis timor fuerit inuētus tūc mox ab eo sepā nīl sp̄ote z volūtariē cū eo manere voluerit. Tercius casus est, ponat q̄ aliq̄s rex p̄pter discordias suoz filioz reciperet vxores coz ita q̄ ista dñz cordia mitigaret tūc querit vtrū vxores tpe discordie dñt eis restitui. Ad casum rñdetur q̄ sic, z si post hoc filijs nollet reddere vxores tūc interdicitur ponit in omnibz regionibz z territorijs in q̄bus iste essent coartare. Quartus casus est, ponat q̄ aliq̄s dat in duodecimo anno vnā puellam alicui marito, z ponatur q̄ illa puella ab initio inuite ei fuisset tradita, z tñ retinēs eū, sed anno quīdecimo elapso z sedecimo nihil loquat̄ et sic querit vtrū illa puella in sedecimo anno ip̄a reclamāte posset ab eo separari. Ad casum rñdetur q̄ si hec puella a duodecimo anno vsq̄ ad quīdecimū annū z in sedecimo etiā reclamasset tūc posset ab eo separari, sed si in anno quīdecimo z sedecimo nō reclamasset tūc nō p̄t separari ab eo, quia mora tanti t̄pis p̄bationē excludit. Quintus casus, ponat q̄ aliq̄s itus dñs incipiat diligere aliq̄m z nesciat inuenire mo^{do} quō posset eā āplexare z p̄gredere z tūc postea deliberādo transeat ad aliā regionē assumēs habitū virgis z eligat in pedisequā alicuius regine quā postea petat vt ei ipetret ordinē monialū, quo sacro voueat castitatē in manus abatissz z p̄positi z votum p̄mētie virginali assumēs habitū, elapso autē tpe p̄uersando cum abatissa eā cognoscat, ip̄e vero timēs vt grauaret p̄pter cōfusiōē habitū talē postponat z in habitu seculari p̄maneat. Tūc q̄ritur vtrū eundē ordīnē ingrediet̄ vel alium. Rñdet̄ ad casum q̄ nō eundē ordinē debeat intrare, q̄ vir cum viro in monasterijs habitare dz, filr z mulier cum muliere z virgo cum virgine, sed ipse tenet intrare ordinē de quō nunq̄ exeat, sz cōtinue delictū defleat p̄niam adimplendo. Un p̄salmista, vouere z redz dicit, q̄ in isto casu filia cognoscat matrē, q̄ omes moniales sunt siue abatissz, nō necesse est vt ille grauter peniteat, q̄ grauter peccauit. Ultimus casus est iste, ponat q̄ aliquis scriptor in curia regis diligit filiam regis q̄ sit duodecim annoz, puella vero iurat ei maritari z ip̄e cōuerso, tempore vero elapso rex vult eā tradere alicui nobili, ista vero puella recalcurās

Summula Raymundi

et reclamans asserens se fore maritam cum notario et illud cum iuramento confirmasse. pater vero notarium extra regnum prosternens filiam alteri tradendo. illa vero puella nolens permittere hoc propter iuramentum et non misceat se cognosci ab alio. et quando signum sponse super caput eius fuerit positum ipsa deponit se asserens virginem. Tunc querit quid sit faciendum in tali casu. Ad casum breuiter respondet quod de iure primo marito est tradenda. sed ipsi notario salua meliori correctione.

i. propter fornicationem *tuam legitimam*
Propter adulterium si dimittis mulierem

i. sine muliere

Innuptus mancas sic dico reconciliari

sp. mulieri

i. male agis sp. p. c. o.

Si sibi nolueris nam si peccas in eodem

i. lege

sit

i. retinere

Conditione pari cogeris eam rehabere

i. ordine sacrum intrare

Claustrare poteris licet uxorem adultera negat

i. mult.

coartari

Femina non debet cogi cum fure marito

i. manere

vir

Vivere. furari nisi desinat attamen ille

i. clam destine

Si venit occulte coitum non deneget illi

i. iura thori

Reddere si coitum vir non poterit mulieri

i. intoxicationibus

Sive veneficiis infectus perpetuus sit

i. cum alijs fraudibus

Sine dolo alijs coeundi pura voluntas

sp. ambobus sp. exercere actum

Eum sit eis et non possunt dum tercius annus

i. precesserit

Preterit et maneat quod obest tunc dissociantur

i. sub celebratione diuortij

Lege sub ecclesie nisi sponte velint simul esse

Si fore non poterit mulier saltem soror hec sit

i. deficiat sp. ad generationem

Si careat membris genitalibus iste vel illa

i. ad iudicandum

Quis sui sepius iungatur ad inspiciendum.

Folio lxxviii

i. cām *expmūt*
Qui rem iurati dicunt examine quorū
i. discretio *sp^e hoīes*
Causa fiet occulta discreti iudiciumq;
i. postmodū *i. cū alia*
Postea si coeat hic cum reliqua muliere
cōpellit *sp^e mulierē*
Cogitur ad primā cōmuni iure redire
i. stricta in mēbro muliebri
Si nimis est arta mulier sibi subueniatur
sp^e aliq *i. occulta medicina*
Argento vel secreto medicamine que si
i. pdesse vident *i. trāsactis*
Nil profunt aliam licet sibi ducere. lapsis
i. tribus annis
Annis inde tribus aliq si facta marito
sp^e multo apta *sp^e viro*
Hec abilis fuerit eadem reddi sibi debet

Hic ponit alios casus matrimonii impediētes. quorum primus est iste. si aliquis dimittat mulierē propter fornicationem. si nō vult ei recōciliari tūc debet manere castus. si autē nō manet castus sed fornicatur cū alia muliere tunc cogitur redire ad primam. sic parī lege fit q; mulier adultera nō potest viro inhīere claustrū intrare si vult. Secundus casus est iste. si aliq; mulier habeat furem q; cōtra suā voluntatē facit furtum tunc nullus p̄fessor debet ei cōsultare q; maneat cum eo nisi ipse velit desistere a furto. attamen si mulier nō maneat cum illo. et si vir in occulto veniat ad mulierem et petere iura thori. tūc nō debet illi denegare. quia est illius legitima vxor. sed talis mulier nō debet cū eo p̄cūbere in manifesto p̄pter maius periculum caritatis dū ne talis mulier videatur p̄iceps furis. Tercius casus est iste. si aliq; vir est qui nō potest reddere iura coniugalia. videlicet cōtrā propter cās accūs dentales. vt si esset intoxicatus ita q; est nimis frigidus vel q; est infectus alijs maleficijs. modo si tunc est amborum voluntas coeundi et non possunt tunc debent ambo simul cōmunicari ad tres annos. si tunc illud maleficium cessat tunc non debent separari si autē illud maleficium non cessat tunc debent ab invicē separari sed si volūt simul esse casti et invicem cōmoriari hoc possunt facere. sed si vna persona siue mulier siue vir non velit sic cum alio manere tunc debent separari. Quartus casus est iste si vir vel mulier careat vsualibus ita q; non habere membra genitalia sic q; coire non possunt et si esset defectus ex parte mulieris vel viri tunc hoc debet mirari ad illos qui sunt iurati. Et isti debent valde occulte respicere ex parte cuius sit defectus talis operis coeundi. Et sūm hoc debent iudicare virum vir et mulier possunt reddere siue agere invicem iura thori.

Summula Raymundi

vel nō 2 quodlibet d3 dari suo sexui ad examinandū. 2 hoc d3 fieri occulte 2 si defectus nō est ex parte mulieris tunc d3 redire ad maritū. Si autē defectus est ex pre viri 2 vir duxit aliam tūc cogitare ad primū 2 dimittere secundā. Quintus casus est iste. si mulier in vulua est nimis arcta ita q vir nō p membris suis inducere sic q cō carnalr cognosceret tūc fm medicos q sciunt sentari seu experiri de talibz d3 eis subuenire medicamine secreto. ita q redat abilis viro. sed tñ elapsis tribus annis si tūc nō cōuas lescit tūc potest fieri diuortiu inter eos. Si autē illa mulier est abilis alteri viro tunc de iure debet redire ad primū virum. Nam quārōne est abilis viro secūdo eadem rō ne erit abilis viro primo.

Notandū ex littera habet q impotētia est viciuz corpis matrimoniū cōtrahendū prohibēs 2 diminūēs ptractū. 2 cōtingit aliqn ex defectu q titatis vix añ tēpus determinatū 2 añ annos maturos in viro q videlz añ duodecim annos in femella. 2 quatuordecim ānos in viro. Aliquādo autē cōtingit impotentia talis ex naturali dispōne. qz forte naturā est mō mis frigidus. 2 illa frigiditas impedit matrimoniū cōtrahendū. nō solus in viro sed etiam in muliere. Aliqn venit ex castratione. vt si vir est castratus 2 orbatus tūc hoc est impotētia generadi. 2 illa castratio impedit plem. Et iō d3 p hō in libro de aia. Naturalissimū operum est in viuētibz spontaneā generationē nō habētibz 2 nō orbatis ex filibus filia generari. Aliqn vero impotētia cōtingit ex maleficijs. viz et incantatiōe mulier. Et hoc cōtingit duplr. qz vlr talis impotētia est tpalis ita q solū ad mōs diē tēpus durat tūc nō diminuit matrimoniū ptractū nec impedit cōtrahēdum. Si vero illa impotētia est cōtinua 2 frequēs tūc impedit mōs moniū ptractū 2 diminuit ptractū. vt p3 extra de corpe viciato.

Notandū. ponat casus q aliqs masculus accipiat vxorē quā habz per vñū vlr p tres menses vlr p integrū annū 2 censeat se esse frigidē nature ita q nō p cōtrahē eā 2 dicat corā iudice q nō possit eā cognoscere ppter frigiditātē tūc qntur verū sit sepandus ab ea vel nō. si vxor hmoi frigiditas tē affirmat 2 iudiciū certū illud cognoscat tūc pnt separari ab invicē sub ratiōne q ipē masculus nō ducat aliā in matrimoniū. si autē aliaz duxerit 2 illā maritalr pgnouerit tūc reus erit 2 piurus. 2 tūc pletapīna q illi desuper infungitur compellitur ire ad primā.

Notandū. ponat q aliqs ptractat matrimoniū cū puella decē vlr duo decim annor 2 cū ipam velit cognoscere non possz. illa autē mulier tpe medio incidat egritudinē magnā ita q penitus animō fieret viro inutil. tūc qnt verū possint separari. Rudent doctores si mulier cōtraxit hoc a natura et nō a lesione viri sic q non medicamine medicor p sanari 2 viro abilitari tūc viro dat pās ducēdi aliā vxorē si autē in posterū p aliqd subsidū red dere abilis viro tūc de iure vir tenet redire ad primā. Item ponat in casu q aliqs cuius habeat vnā filiā qndecim annor 2 tradat eā alteri viro in legitimū matrimoniū. iste autē volēs reddere debitū nature nō potēs ppter inabilitatē puellē. qd narrās penitibz puellē mater vero recipiēs eaz adhuc videt eā esse virginē. 2 sic pntes dirigētes. p medico recipiūt cōtinu ab eo quali facient. medicus pspiciēs puellā cogitat eā ēē virgī 2 non puellā. 2 sic p infirmitatē manifestant membra virgīna. sic q omnia ad virum

Folio lxxx

reſſita ſibi appareat tunc querit qd ſit faciendū **Reſpōdēt doctores iuris** q
iſte vir pōt ducere aliā vxorē ſilr puella q̄ eſt facta vir pōt ducere aliā 2 ſic pōt
fieri q̄ vxor matrimonialiter duxit vxorem **Ultimo notādum** **Ponaſ**
tur q̄ aliq̄s maſculus duxiſſet aliquā puellam in vxorē q̄ p multos annos
fuit incognita ab eo iſta puella differēs lram ad episcopū affirmās ſe eſſe
incognitā petēs ſe ſepari ab eo tūc q̄ritur vtruz debeāt ſepari **Rōdetur ſi**
mulier eſſet in cauſa ſic q̄ exp̄tū eſt p diſcretas mulieres tunc mulier debet
induci 2 informari vt intrat religionem vt in caſtitate deo ſeruat **Si autē**
vir fuerit in cauſa tunc mulieri datur libera volūtas p̄trahendi cum alio
ſed ſi vir poſtea redderet abilis tunc vxor tenet redire ad eum

Item dubitat **Ponaſ** q̄ aliq̄s p̄phendat vxorem ſuam in manifeſto
p̄pter quod eā a ſe remoueat iſta vero in alienis p̄tibus aſſumens habituz
religionis vt monialū 2 poſtea vir ducit aliam vxorē 2 tū qua p̄trahat plu
res pueros viuēte p̄ma vxore quod p̄cipiens p̄ma vxor exiat monaſteriū
repetendo virum ſuum tunc q̄ritur vtrum tenetur redire ad eam 2 dimitti
tere ſecundam **Reſpondent doctores iuris** q̄ ille vir eſt compellendus vt
relinquat ſecundā 2 er ducat primā et ſecunde mulieri datur libera vo
lūtas contrahendi vel ducendi alium virum vel maſculum legitimum.

.i. tranſiēs .i. monaſteriū .i. te nō p̄ſentire .i. tua vxor s̄ illa vxor

Ingreſſiens clauſtrum ſine te tua ſponſa redibit

s̄ vir .i. deſideras s̄ mulierē .i. poſtulat s̄ mulierē

Ad te ſi petis hanc nec poſcenti ſibi reddas

.i. debui s̄ marit s̄ tu vir s̄ vxor .i. q̄uis ſc̄z mulier

Iura thori quia nō ſuus es tua ſit licet iſta

.i. nō .i. te mortuo s̄ viro s̄ nos raymūd

Ne te defuncto reliquo nubat prohibemus

s̄ matrimonii .i. p̄pellor s̄ puellā .i. nō .i. p̄ſentia

Ducere ſi cogor aliquam nec ſit mihi iuncta

.i. carnalr s̄ carnal s̄ carnal s̄ mulierē

Came pater meus aut frater beneducit eandem

s̄ mulierē .i. integer s̄ exis

Si nō conſenſus illi purus fuit in me

s̄ legitima ſc̄z carnalr ſc̄z vir v̄l mulier

Ex vxore mei fratris ſi tu genuiſti

.i. filiā .i. de iure s̄ matrimonialit̄ filiā

Prolem femineam licite mihi iungitur iſta

p̄ v̄l .i. filiā mea .i. eod̄uerſo itelligit̄ de viro

Siue mea nata caſus conuertitur ille

s̄ legitima ſc̄z carnalr carnalr ſc̄z nouetca

De mulere mei patris que nō mea mater

.i. genita .i. p̄ma puella p̄ v̄l s̄ pueris .i. copula

Edita filiola mihi ſiue meis bene nubit

Summula Raymundi

i. talr. i. tenere detes i. puer
Sic de personis teneas tibi sanguine iunctis
i. alteri parochie i. mulier s. plebanu i. accesserit s. mulier
Si gregis alterius ouis ad te venerit illam
s. matrimoniatr i. tu perrochian i. p vxore legitima

Nō tuus agnoscat aries pro coniuge donec

i. illd i. liquet i. ista mulier i. ab oi viro

Hoc constat q sit ouis ista soluta marito

i. de alia villa exis i. trāsit s. plebanu

Masculus alterius ville si venerit ad te

i. de populo i. plebano s. legitime s. aliquā

De grege cōmisso tibi nō ducat de iure probatur

i. solur i. rā diu i. legatr i. attestat

Q sit liber ab hac donec de iure probatur

Nec autem ponit alios casus circa matrimoniu qz p mus est si aliqua vir sumeret puellā z ipa curreret de viro intrādo ordinē tūc vir p eā postulare de ordine Et hoc facto si puella tūc postularer de viro copulā carnalē tūc p eī denegare. z rō est qz ipa vouit castitatē vt oīs monialis facit qū intrat claustrū Si autē vir postularer de ea iura pūgalia tūc ipa mulier teneat reddere viro Et pena illius mulieris est q si ille vir moreret q ipa nūqz nubir alteri viro Deinde magister subdit scdm casuz. dices si aliqz p violentiā cogit sumere vxorē z ipa ppter necessitatē plentit s; nō cognoscit eā carnalr post pmissionē tunc ipō discēdēte ab ea sequēte die z immedit ate tunc frater illius vl' pater p sumere eādem mulierem Deinde subdit tercū casum dicens q aliqz p ducere filiā vxoris sui patris sub tali pditi ore si illa filia nō est vera siue carnalis sui patris pbi grā si aliqz vir ducerz viduā q vidua haberet filiā ab alio viro si tūc pater sumit viduā tūc filius ill' patris p sumere filiā ill' vidue z sic tūc ille nō sumit filiā sui patris cū ipa nō est filia eius p carnē sed solum p vocē Deinde subdit qreuz casum dices si vxor fratris alicuius ipō fratre mortuo sociatur alteri viro z pariat filiū cum eo tūc frater pōtis viri p ducere filiā quā habuit euz sedō viro z sic psumit si placeret filio tūc p ducere sororē pōtis viri Ex hoc ap sumunt iuriste vna regulā q pater p ducere matrē z filius filiā quam nō genuit pater illius Deinde subdit qntū casum dicens si aliqua esset ouis id ē parochiana veniret ad te z vellz ducere maritū de tuis parochianis tūc talis plebanus nō debet ei aliqz anetē dare id est virum de suis nisi p us sciat q illa mulier sit soluta a quolibz viro ne postea diuortiu inter eos celebraretur Deinde subdit vltimum casum dicens q aliquis mascul' alterius ville nō debet sumere aliquam vxorem de grege tibi commissio nisi si probatur q talis vir esset libere conditōis. Ratio est quia vir forte apō posita est vel haberet alios casus impediētes matrimoniu

Circa hāc notandum q vxorem alicuius intrare religionem contin git dupliciter vel em copula carnalis fuit prius p̄acta vel nō si pmo tunc nō debet intrare religionem sine consensu viri nec vir sine cōsensu mulieris

Folio lxxxi

nisi ambo intrarent ordinum Si autem copula carnalis non precessit tunc
absque velle viri ipsa potest intrare ordinem quia tutius et securius est deo ser
uire in castitate quam mundane vivere Et ideo secundum hic suslinetur et non
primum Item si vir est vernus et antiquus et mulier iuuenis tunc ipse licite
potest intrare religionem Et hoc est verum si de eo non presumitur incontine
ntia. Et si tunc vir voluerit potest licentiarum ad religionem saltem mulieri
legitima consentiente.

Secundo est notandum per modum dubitationis verum dominus apo
stolicus habeat dispensare de matrimonio contracto ut si vir sine consensu
mulieris intraret religionem verum tunc vir posset desponsari cum do
mino apostolico sic quod in religione permaneret sine consensu uxoris legitime
Respondetur quod non quia papa non dispensat in illo casu cum tali et in quibus
tribus casibus unde dominus apostolicus primo non habet dispensare contra
articulos fidei christiane et contra generale statutum ecclesie romane sed
ipse apostolicus contra statutum quod non est omnino generale sicut de conti
nentia sacerdotum vel aliorum huiusmodi bene potest dispensare. Et ras
men aliqui dicunt quod dominus apostolicus potest dispensare contra generale sta
tutum ecclesie Secundo dominus apostolicus non habet dispensare cum his que
sunt contra statutum monachorum nisi ex magna causa sicut sunt augustinenses
minores predicatorum qui non debent habere aliqua bona propria quia illa dicuntur
mendicari ergo papa non dispensat cum istis et si hoc faceret contra statutum
iuris faceret Tercio apostolicus non habet dispensare in his que in sua na
tura sunt malae sunt illa que sunt prohibita in statutis romane ecclesie si
cut est symonia et huiusmodi Quarto apostolicus non dispensat cum biga
mismo sed qui ordinant bigamum ad sacros ordines cum istis dominus apo
stolicus potest dispensare Ultimo dominus apostolicus non potest dispensare
contra dicta evangelii sancti sed bene potest dispensare contra ius naturale

Tercio est notandum de casibus primus est iste. Ponatur in casu quod
aliquis pernoctans in domo alicuius cuius et filia hospitis circa eum repe
ritur qui nondum eam cognovit et cogitur per violentiam eam obser
vare et ipse facit promissum quod eam velit observare et sequenti die recedes
ret ab ea tunc queritur verum ipse sit coactus eam observare vel non Ibi
respondetur quod si talis est coactus ad eam per violentiam et non cognovit eam
carnaliter post promissum tunc non tenetur redire ad eam siue eam observare Si
illam puellam bene potest matrimonialiter ducere pater vel frater eius vel
ipse potest licite recedere cum dispensatio episcopi si autem ipsam cognovit car
naliter post promissum tunc nulla modo posset separari ab ea et sic tenetur
eam observare Item quod magis est si ipse socius cognovisset filiam cuius per
violentiam antequam pater venisset et tunc postea per violentiam cogere
eam ducere non statet tunc matrimonium

Secundus casus ponatur in casu quod pater et mater mutuo haberent filios et
postmodum eveniat quod unus illorum habet causas separationis quod sine divorcio
divulgetur contra alias personas et si tunc postea secrete se matrimonialiter cog
noscerent et generarent filios et filias tunc dubitatur an tunc filii essent par
ticipes patris hereditatis vel ut essent pueri legitimi respondetur quod non
quia primi pueri fuerunt legitimi antequam sententia divorcii erat divulgata.

Summula Raymundi

Statim ultra sententia diuorij remississent 2 generassent illi essent illegitimi 2 sic tunc ex pñri nō dñt ee pñcipes paterne hereditatis. **Tercius** casus ponat in casu q aliq sit diues sicut dñ factū fuisse de qdā rege frācie q tuz sua vxore generare pueros nō poterat tandē puer pulchre dispositōis a mercatoribz fuit duct⁹ induuēt⁹ aureis 2 regalibz indut⁹ q erat sibi resp sentat⁹ 2 postmodū fecit vxore suā iacere in puerperio dicens eā peperisse eūdē puerz 2 si tunc iste rex p diuinā grām post octauū annū suū aliu nouū filiū 2 legitimū obtinēt tūc qritur vtz pñmus cū scdo dñ ee pñceps paterne hereditatis. Et ponat q ille pñmus puer credat se ee filiū legitimū sūtr volens habere pñ hereditatis 2 nō separi ab hereditate tūc qrit qd sit faciendū. Ad hūc casū dupl⁹ respōdet nā qdā sic dicūt q talis puer pñm⁹ nō pñ ee pñceps paterne hereditatis. Et si parēres h admitterēt tūc pñceps earent mortāl⁹ 2 facerēt rapinā de pñijs bonis 2 hereditates pñias filijs suis legitimis aufererēt. Ponat q aliq mulier duceret vtz que crederet ee libez q tñ pus vxore legitimā haberet tūc qritur vtz cū pñma debeat cōs trahere vñ scda ibi respōdet p distinctōem vñ q ista mulier scituit virum istū habuisse aliā vñ si sciat tūc matrimoniu nō stabit nec eū obseruare dñ si nō scituit hoc est dupl⁹ vñ ignorat simpl⁹ vñ illud tps mserim q euz habuit. si tūc pñma mortua dñ ea obseruari. Statim pñmo mō scz q igit notauit simpl⁹ qñ accepit eā 2 postea scituit 2 insup illi pñāsit tūc nō pōt eū ducere post mortē pñme mulieris. **Quartus** casus ē ponat in casu q aliq vir cū muliere aliq diut⁹ inuicē pñāssissent 2 postea vir vellz separi ab ea 2 pponat corā iudice eā acillā 2 petit separi ab ea tūc dubitat vtz illa sit sepanda ab eo ibi respōdet q si talis cognouit eā carnāl⁹ postqz ipe iudex audiuit eā ee acillā tūc nō tenet separi ab eo. Si āt nō cognouit eā carnāl⁹ 2 ipe dñt eā ee ancillā corā iudice tūc ipe vir tenet restituere pecuniā quā cepit p dote 2 sic tūc separat in noie dñi. **Quint⁹** casus ponat q aliq diacon⁹ hz vxore legitimā 2 eps velit separare eū ab ea p excomuni catōem 2 ille nihil aduertat suā excomunicatōem tūc qrit vtz eps dñt eū p pelle read h q eā dimittat rñdet q si talis voluerit trāsire ad ordies sacros tūc ipe licite pñt eā dimittere 2 tūc pñt laudabilē puerfionē pñt p mueri ad sacros ordies inuicta illi pñma desup. **Sext⁹** casus ponat q aliq faciat sibi desposari vnā puellā vñ viduā pñt pecuniā vñ dñcias ita q h si vellz eā fraudulēter accipe 2 habet z terrā in calcēis siue in ocreis 2 dicat interiz q ego trāsē sup istā terrā ego ducā te in vxore denotādo terrā quā hz in calcēis 2 āb obz pñtētibz deponat terrā de calcēis dices se nō ābulare su p istā terrā quā denotat. Tūc qrit vtz tal⁹ sit sepand⁹ siue nō 2 videt q sic qz ibi matrimoniu fuerat pñctū pñctōnāl⁹ ex eo q ipe pñmisit eā dñcere in trīm q trāsitz sup istā terrā quā in calcēis vñ in ocreis haberet 2 g videt q ibi eēt solutio 2 separio. In oppositū ē forma matrimonij vbi dñ qd de pñtūte hō nō separat nisi mors ibi rñdet q tal⁹ nō sit sepand⁹ ab ea qā ibi illa pñctio nō impedit matrimoniu qz ecclia nō iudicat de occultis sed solū de manifestis itō illa fallacia eā nō fallit. **Ultim⁹** casus ponat q aliq ducat vnā q habz strictā vuluā vñ eā nō pñt coguescere carnāl⁹ tñ ista impregnet 2 ponat vltērius in casu q aliquis cum vnā contraxisset matrimonij Sed nondū copula carnalis fuit 2 psecuta ille vero existens in balz

Folio lxxxi

neo semel virile emittere puella aut sibi disposita ad eundem locum veniret
sicut narrat promeritor 2 albertus in secretis mulierum tunc ponat viceri q
matris illius pertrahat semine vir vero eius videns puellam ab eo incognita
esse inpregnatam non volens eam ducere dicens eam cum alio viro esse fornicatam
tunc querit quid sit faciendum in tali casu ubi respondetur breuiter stante mes
siori correctione si puella potest habere firmum testimonium per naturales phos et
per alios viros idoneos circa hanc materiam quod inpregnata sit a semine illius
ipse teneat eam ducere. Sed si secus fuerit non teneat.

.i. duas uxores matrimonialiter .i. aliquas

Si duxit binas mulieres legitimas quis
viz relinquat sicut uidetur .i. cogere sicut duxit
Hunc vero dimittat debes arcere secundam
sicut mulierem mulier copulata fuit sicut viris sex quod dimittat secundam
Hanc econuerso si nupsit illa duobus

.i. dicitur .i. impedientes primum tractum

Accipe legitimis casibus intervenientes

sicut in exemplo sicut mulier .i. tua sanguinea foras sis

Ut si prima tua sit neptis vel tua forte

.i. tua amica per vel prima mulier sicut per baptismum vel confirmationem

Diffinis vel soror hec sit tua spiritualis

Deinde supradictos alios casus dicis quod si aliquis haberet uxorem legitimam ille
non debet ducere aliam Si autem ducat aliam tunc ipse debet cogitare ad hoc ut redeat ad
primum hoc est tamen dicere Si aliquis vir sumeret duas uxores ad hoc per legiti
mum tunc sacerdos debet viz cogere mediante iure ut dimittat secundam mulie
rem et maneat cum prima Et hoc prout sic si aliquis mulier haberet duos viros
sive duceret duos viros ad hoc per legitimum tunc sacerdos debet eam cogere
mediate iure ut dimittat secundam viz et maneat circa primum et hoc est verum sicut
legitima non adesset quod si vir haberet duas uxores et illi postmodum declararet
quod prima mulier esset de affinitate viri et infra hunc gradum tunc ibi potest fieri sol
utio Et tunc manere debet circa secundam mulierem.

Circa istam notandum quod ratio huius sancti thome est ista quod quodammodo
est contra ius naturale unam personam habere plures coniuges. Etiam est contra
ius scriptum primum pariter sic quod finis matrimonii est plura generatio et ipsius ad
laudem dei educatio modo quibus unus vir poterit plures fecundare mulieres
tamen filii plurimum uxorum non possunt simul bene educare ad laudem dei
propter mulierum infirmitates. Sed tamen minus licet unam mulierem plures vi
ros habere quia plures viri non fecundant mulierem sed bene fecunditate
impediunt ut pariter de publicanis mulieribus Etiam quod sit contra ius scrip
tum pariter per apostolum dicentem alligatus es uxori noli querere solutio
nem sed qui ducit secundam prima vivente perit solutionem prime mulie
ris ut constat quoniam a prima recedit et secunde mulieri adheret

**Item matrimonium significat unionem christi cum ecclesia sed signum
et signatum debent se conformare et invicem correspondere sed hoc non facit
unio mulieris et duorum virorum nec unus viri et duarum mulierum quas**

Summula Raymundi

re potius nō dicitur matrimonium

Secūdo est notandū q̄ ille casus quem raymund⁹ hic ponit ista firmi-
ter ⁊ stricte ligat q̄ si paganus q̄ haberet plures vxores puerent ad fidē
tunc deberet seruari ⁊ interrogare ab eo quā pus sumpsissz siue dupliet ⁊
illā tenet retinere alias autē dimittere

Tercio est notandū q̄ illud impedimentū auctor hic tangit in lra est in-
ter illos q̄ hñt p̄iuges viuētes ⁊ istud impedimentū vocat ligatōnis Et
dicit esse illud cū quis alteri p̄iungitur carnalr ⁊ matrimonialr ⁊ impedimē-
tū ligatōnis nō solum tenz quādo aliq̄s p̄iungit altere carnalr secus
ta copula carnalis sed etiam tenz quādo aliquis p̄iungit altere dummodo
interuenit consensus de p̄senti vt patz extra de sponsa

Quarto notandū q̄ causa ppter quā vir poterit dimittere vxorē est ni-
mia ⁊ inordinata fornicatio ⁊ cum ip̄e dimittit eam nō potest aliā cognos-
cere s̄m moderatē pus visum ⁊ si tūc vxor ab eo nō est carnalr cognita ⁊
aliū virū admittit adultera est quia vtz matrimoniu est inter illas licz
ibi carnalis copula nō sit secuta

Ultimo nota ⁊ ponat casus q̄ tempore nocturnali veniat vnus fur ad
hospiciū vnius qui habz pulchram vxorē ⁊ volēs intrare a marito au-
diatur qui surgens quasi credat talē extra domū cucūquaqz ambulante
et tunc fur intrat p̄ hostium accedens vxorem sub illius verbis ip̄am sub-
agitando quos facto recipiat vestimenta aliqua ⁊ recedat Et marito reuē-
nte ad vxorē volens eam p̄solare ⁊ tūc ip̄a responder dicens tu ap̄d me
fuisst hic ⁊ me subagitaisti ⁊ cognouisti carnalr Tunc dubitet ex quo audi-
uit ip̄am esse cognitam a fure vtrum ip̄a sit tenēda p̄ adultera ⁊ vruz ip̄a
sit sepanda ab eo Respōdet q̄ nō ex quo ip̄a credidit furē fore maritū ei⁹
et fuit decepta p̄ verba furis tunc nō est ab eo sepanda Si autē furē nouissz
nō fore maritū eius ⁊ fornicatōnem cum eo commississet tunc esset adu-
tera ⁊ sepanda ab eo

i. vxor

i. vitas vxorē lepta

Si tua sit coniūg infecta licet fugias hanc

i. accipe i. nō potes vxorē i. q̄vis

Ducere nō debes glia m̄ donec moriatur

redit p̄uideas mulieri i. nutritiēa

Ip̄a fides q̄ vult des corporis huic alimenta

valeas caste viuas s̄ potes abstinere s̄ mulier lepta

Si potes abstineas si nō eadem tibi carnis

i. tribuat i. trāsgressor legitimi thori i. aliā mulierē p̄nouerz

Debita persoluet vel adulter eris aliunde

i. p̄uet mēbro virili i. dimittat viz

Si vir castretur sua nunq̄ deserat illum

s̄ relinquat mulierē

i. illa sustinz defectū

Femina nec viream quocunqz modo patiatur

Hic magister ponit aliū casum de matrimonio dicens si tua mulier ēē
infecta cum aliquo ve neno vel cum aliqua infirmitate vel cum lepta tunc

Folio ciii

propter illam causam matrimonium potest dissolui et separari et post separationem vel dissolutionem vir non debet sumere aliam uxorem nisi ipsa sit mortua et si ipsa est indigens et egena tunc vir tenetur ei procurare et dare nutrimentum corporis Tunc ibi Si potes abstinere vult tantum si masculus potest tunc debet continenter vivere vel si vtrique velit coire tunc noscat uxorem leprosam siue infectam ne aliunde adulterum committat Tunc ibi si vir castratur magister ponit documentum aliud siue alium casum dicens si vir preuaretur membris sexualibus siue genitalibus quocumque modo hoc fieret tunc ipsa mulier non debet eum propter hoc desistere et econuerso si mulier occideretur apostematibus vel alijs infirmitatibus per tres vel per sex annos vel plures tunc propterea vir non debet mulierem delinquere

Circa istam nota Ex quo vir et uxor sunt una caro et cum hoc animus inuicem commorari Et si vir tunc non potest habere abstinentiam carnis unde tunc debet postulare debitum carnis ex quo ipsa esset infecta et cum aliquo veneno vel cum aliqua infirmitate ut lepra dicitur et sic erit dubium an ipse debet postulare iura coniugalium ab ipsa uxore infecta an ab aliena non primum quia separatio est facta etiam non secundum quia si alias faceret fieret adulter Ibi respondetur secundum textum quod mulier leprosa siue veneno infecta debet ei persolvere debitum thori ne fiat adulter Et hoc est verum si ipse vir nullatenus potest coire carere

Secundo est notandum magister in lepra ponit duos claus primum de lepra secundum de castratione siue de inhabilitate et ambo debent intelligi dummodo accederent post copulam carnalem quod si copulam carnalem tam lepra quam castratio impedit matrimonium pertrahendum et dimittit pertractum

Item notandum secundum sanctum thomam coniunx infecta lepra post copulam carnalem licet tenetur viro reddere iura coniugalium non autem tenetur viro cohabitare quia non tam cito inficitur quis ex coitu sicut ex frequenti cohabitatione Si autem alter coniugum posset abstinere melius esset quia ut sic possent generari pueri leprosi vel ipse vir etiam quandoque posset infici ab ipsa muliere ut dicitur lepra et ergo si potes abstinere Item filij debent manere cum sano ne inficiantur Et dicitur lepra ducere non debes alias et ibi innuit tantum quod lepra non est impedimentum impediens matrimonium pertractum

Tercio est notandum quod simplicia spolia lepra fugiente licite possunt dirumpi et solui et sanus ad copulam carnalem assumendam percelli non debet ut patet de coniugio leprosoz capitulo ultimo

Quarto est notandum quod vir sanus cum muliere leprosa de necessarijs providere debet ut est de viro et vestitu et licet isti sunt separati ab invicem propter hoc ne alter ab altero inficiatur tamen quod ad eorum bona que possident separati non possunt

Quinto nota Ex lepra habetur quod ipse vir post copulam carnalem si sic in potens qui prius fuit potens tunc mulier non debet eum relinquere propter hoc et consimiliter econuerso Si ipsa mulier postquam est cognita a viro sit ipsorum et inepta tunc ipse vir propter hoc non debet eam dimittere. Ratio illius est talis quia matrimonium est vinculum indissolubile quod stabit per totam vitam coniugatorum non interueniente adulterio

Ultimo notandum quod consilium est ut iste qui est magis aptus ad coitum prudenter vivat ne fiat adulter. Vis enim ille adulter est qui cognoscit alias uxorem a sua legitima muliere

Summula Raymundi

S^e mulier p^{ri}ma i articulo mort^{is} ^{simplici fornicatōe. i. florasti}
Si sit in extremis quā similiter violasti
^{pmissionē .i. ducere .i. cessante}
Atq^{ue} fidem dederis hanc ducere velle . fugato
^{i. infirmitate s^e mulierē .i. de tali p^{er}urio}
Vorbo si ducas aliam perurus es inde
^{penitētiā habeas .i. p^{er}actū .i. dissolue h^{ab}et cū 7^a muliere d^{icitur} manere}
Digne peniteas pactum nō solue secundum
^{s^e carnal^{iter} s^e q^{ue}cupina}

Post iuramentum nisi cognita sit tibi p^{ri}ma
^{s^e maifeste .i. dispōsare mulierē sic dictā}

Si mihi iurasti q^{uod} velles ducere bertam
^{i. dispōsas sic dicta .i. matrimoniū s^e cū scōda}

Et ducas agatham cōtractus tunc stabit et tu
^{i. q^{uod} false iurasti .i. cū tormētis}

Quā male iurasti debes exsoluere penis
^{mulierē s^e v^{ir} s^e v^{ir} s^e mulier inuit^{us}}

Quam tu duxisti tua nō erit illa coactus
^{s^e mulier s^e v^{ir} s^e mulierē i. volūtarie. i. reuēnisti}

Nec eadem tua sit ad eam si sponte redisti
^{s^e mulier .i. p^{er}sentuz p^{er}b^{us} s^e v^{ir} s^e mulieri p^{er}sent^{us} s^e alteri v^{ir}o}

Si tibi consentit nec tu sibi nubere nulli
^{mulieri licitū ē .i. donec mortu^{us} es .i. in p^{re}ib^{us}}

Nunc licet vsq^{ue} tuam post mortem nō prohibet lex
^{s^e v^{ir} s^e mulierē s^e iducēdo aliā v^{ir}orē}

Ducere te reliquam nec cogere te valet illud
^{s^e mulierē .i. pecunias}

De si duxisti quia promisi tibi nūmos

^{s^e nūmos s^e dederim tibi v^{ir}o .i. ista defraudatio}

Et nullos dederim nō sepat iste dolus nos

Nic magister sup^{ra} addit alios casus de matrimonio dicens si aliq^{ui}s ha
beret p^{re}cupinā quam sump^{er}isset per verba de futuro 7 cū iuramento et si
tunc illa incurreret infirmitatē 7 egrotaret longa infirmitate si sup^{er}uixerit
et pristine sanitati fuerit restituta et talis conduceret aliam tunc ille fac^{er}
tus est perurus sed tamē cum scōda muliere manere debet 7 debet agere pe
nitētiā de perurio 7 hoc est verum si p^{ri}am concubinam p^{er} i^{ur}amen
tum carnaliter nō cognouit. Quia si sic tunc tenetur redire ad p^{ri}am et
dimittere secundam tunc ibi **S**i mihi iurasti vult si aliquis iurauit sumes
re bertam ad thorum legitimū 7 sumeret eius sororem videlicet aga
tham tunc illud matrimoniū stabit cū agatha et ipse tenet^{ur} fac^{er}e iura
mento cū penitētiā. et hoc ē ver^{um} eo sciēte q^{uod} sump^{er}it agathā Tūc ibi quā tu
duxisti sup^{ra} addit aliū casus dicens si aliq^{ui}s ducet^{ur} v^{ir}orē coacte tūc nō tenet^{ur}

Folio lxxxiii

eam obseruare si postea nō adhibeat p̄sensum nec copula carnalis sibi adhibet. 2 si ita euenierit q̄ mulier p̄sentiret viro 2 vir nō cōsentiret mulieri tūc mulier nō p̄t ducere alium virū p̄pter eius p̄sensum. sed vir bñ p̄t ducere aliā vxorē. q̄z nō fecit p̄sensum licz coactus fuerat. Tunc ibi (Si me duxisti) ponit vñ a doctrinā dicēs. si quis sumeret p̄pter pecuniā 2 diuitiās 2 crederet mulierē habere multos nummos vel q̄ mulier dicat sumas me ego tibi dabo centū marcas vel mille. iste autē credens istis verbis suscit eam legitime in facie ecclie post hoc autē vir postulās nūmos inueniens crimenā vacuā an tūc matrimoniu possit reuocare. Respondet litesq̄ ra q̄ non. quia ille dolus nō sepat matrimoniu

Q̄circa lram nota. piurus d̄r ille q̄ frangit eius p̄p̄iu iuramentū. 2 sic ille q̄ iurauit ducere primā 2 sumpsit aliā p̄ma factus est piurus vt lra p̄redit. 2 si cōtraheret scd̄az p̄ sp̄salia p̄ma adhuc incubente 2 alia immediatē moterēt añq̄ eam nosceret carnalr 2 p̄ma viuere eā sumeret tūc satisfaceret iuramento sed non intentioni quia iurauit eā sumere. 2 hoc fecit s̄z intendebat scd̄am sumere si virisset 2 p̄ hoc nō satisfecit

Scd̄o notandū q̄ si aliq̄s vir p̄trahit sp̄salia de futuro cū concubina suā iā laborādo in extremis addēdo iuramentū ita q̄ p̄ illud iuramentū ipsa cognita reducat reliquā tūc d̄r piurus 2 d̄z manere cū scd̄a 2 illud etiaz p̄ndit cum dicit. Si sit in extremis

Tercio notandū. d̄r lra **F**actū nō soluo scd̄m Rō illius lre est ista. q̄a cum scd̄a muliere cōsumatū est matrimoniu 2 ad suā p̄fectionē redactus sed cū p̄ma q̄ nōdū subsecuta est copula carnalis nōdūz cōsumatū est matrimoniu. sed solū facta sunt sp̄salia. sed si aliq̄s cognouit carnaliter tūc matrimoniu p̄mū esset cōsumatū 2 p̄fectū sed secundū nullūz est. ergo dicit in textu **P**ost iuramentum.

Quarto notandū ibi. Si mihi iurasti. q̄z si aliq̄s cōtrahit p̄ verba de futuro sp̄salia cū aliq̄ virgine v̄l muliere addito iuramento. 2 deū cōmittit matrimoniu cū reliq̄ nō obstat illo iuramento ip̄e d̄z manere cū secūda. 2 hoc p̄z hic in lra 2 in decretalibz caplo de sp̄saliibz. sed si in vtraq̄ cōtrahit p̄ verba de futuro tūc d̄z cū prima stare. p̄pter euidentiā ne agat per iuriū. sed si ite iurat p̄me mulieri vel alteri ad manus siue prima sit cognita siue non tunc tenetur eam sumere

Quinto notandū. q̄ sicut iura pelamāt tūc intrās matrimoniu debz hoc facere libere 2 bona volūtatē Q̄n si aliq̄s fuit coactus sine p̄prio p̄sensu tūc matrimoniu nō h̄z locum. vñ sagaces sacerdotes h̄c regulā tenent scire sic q̄ q̄n sponsus 2 sponsa veniūt ad domū dei 2 p̄tūt copulari tunc sacerdos cū magna sollicitudine d̄z interrogare si sp̄s tancez ex cōsensu p̄prio velim matrimoniu intrare. mo etiā d̄z interrogare si vera dilectio sit inter eos. q̄z si illa inueniunt in eis tunc fiat copulatio matrimonij in noie d̄m. Sed si sacerdos possit cognoscere q̄ alter illoz de p̄prio p̄sensu m̄is monū nō intraret sed coactus tūc non sunt copulādi ne postea fieret irrefuerētia sacramēto vel aliud incōueniēs seq̄ret. sc̄z q̄ vñ alius relinqueret. Q̄n si aliq̄s eēt coactus ad mulierē 2 maneret cū ea p̄ dimidiū annū 2 copula carnal nō subsequeret in illo tpe nec adhibeat cōsensuz volūtatē ad eū tūc vir nō tenet eā dimittere p̄pter mutuā 2 diuturnā cohabitationem

Summula Raymundi

Sexto notādū ibi Si me duxisti. diceret qd esse tñ iura dicūt q fraud
et dolo puniri dñt. s. hui⁹ oppositū videt hic in hoc casu. Rñdet q talis
dolo nō punit a iure. iō qz iste vir etiā qdaminō dolo se pter finis debi
timatrimonij intentionē cōtraxit mīmonij. nā magis ppter pecunias z
diuitias quā ppter plicationē ptraxit. Secō iō ius nō punit illū dolum.
ne maleficiis daret viā z occasione repudiādi suas vxores qz facit alios
posset allegare in hui⁹ dolo. Etiā ille dolo nō sufficit tollere eēntialia ill
ius matrimonij sicut facit error z ditiōis v. psona. qz ista duo impedimē
ta tollūt psonas. sed cū isto dolo de quo loquitur lra stat bñ psonas

Utemo notandū. dñm est sup in lra Si iurasti. Rō huius lre est. qz
matrimonij fundat in ptractu determinato. sed iurās nullā velle ducere
nisi tertia facit ptractū indeterminatū. eo q plures vocant hoc noie tertia.
Si ē iste certe z determinate ptraxit cū agatha tñc stabit ibi cōtractus in
dissolubilt. Itē rō illius lre vtz quā tu duxisti est iste. qz psonas liber est
de eēntia matrimonij. z hz se qdaminō sicut forma eēntialis ipius matri
monij. Et fm pñm. forma est q dat esse rei. iō qz deficiente forma rei tunc
nihil fit. ē deficiente cōsensu alterius psona ptrahentū qñ ad illā psonam
nō erit mīmonij. Si aut altera psona ptrahentū psonit qñ ad illam
erit matrimonij. vt de lra qz subdit q etiā talis psona nō p̄t nubere alteri
non obstante q altera psona alteri nubat

i. iuramēto pfirmas sp̄ mīmo

Si iuras nolle mulierū ducere post hoc

sp̄ mulierē

sp̄ tu

Contrahis. iste manet cōtractus. confitearis

i. falsum iuramentū pmissisti

Q male iurasti domino facias satis inde

sp̄ tu

i. abiuras

sp̄ p̄cā

Si semel abstineas peccata. la p̄sus in ista

sp̄ p̄cā

i. reiterare

sp̄ dēa

Non iuras eadem non ppetrare. sed hec te

intelligere

i. iuramentū feceris

Scire volo quotiens iuraueris hoc totiens tu

sp̄ ppetratis

i. p̄māz

i. sustinere

Pro iuramentis penas absolueri debes

Hic m̄gr subdit alios casus de mīmonio dicēs. si aliqz iurauerit nol
le sumere vxorē z iuramēto facto z aliq tpe elapso sumperit vxorē an tñc
iuramentū impedit ptractū. Rñdet lra q nō. qz ptractus ille stabit. s. ipe
d̄z satisfacere deo. p iuramēto qd fecit. Tñc ibi. Si semel. autor ponit aliū
casuz p modū doctrine volēs si aliqz abiurauerit p̄cā semel pmissa nūqz
velle facere. z si tñc ille relabit in eadē p̄cā tñc nūqz āpli⁹ d̄z iurare se nol
le pmittere talia p̄cā. uno puniēdus ē qñc āplius pmissit iuramentuz

Q circa lram nota q m̄gr h̄ rāgit aliud impedimētū impediēs mīmo
nū p̄rahendū z diminuēs ptractū qd vocat error fortune. s. tñ illud nō
sufficit ipedire mīmo p̄hēdū z dūminuere ptractū. s. bñ error z ditiōis

Folio lxxxiii

Secundo nota circa istud casum p'mū si iuramentum 2 votū eēnt solēnia tūc hoc iuramentū impedit matrimonii p'trahendū. de q' iuramēto solēz n'r d'c'm supra. v' si aliq's p'moueret ad ordinē diaconatus vel subdiaconatus tūc facit iuramētū solēne. 2 si tūc ille p'trahie m'trimonii tūc tale iuramentū 2 votū solēne impediūt matrimonii p'trahendū 2 d'minūt p'trac tū. q' l'ra auctorit' d'z intelligi de simplici iuramēto 2 nō solēni.

Tercio notandū q' si aliq's abiurat p'ctā p'ue p'missa 2 postea relabit in eadē p'ctā tūc ip'e tenet dupl'r penitere. nā tenet penitere p'mo de iuramēto. sc'do de p'cto iterato p'misso q'tenēteūq' illud amn'ō fecerit.

Quarto nota. Aliq' estimāt q' p'ctā semel cōmissa 2 cōfessa si sc'dario eadē p'ctā p'agerent q' tūc illa p'ctā reuincērent q' quōdā viua fuerit. sed ali' dicūt q' p'ctā sel' p'missa 2 p'et'ōe deplācta nō reuincēnt si iterato cōm'mittūt. q' illoz d'ns nūq' recordabit. nec etiā vnuz p'ctū d'z q's b'is p'ficeri saltē si p'ficeret alicui q'bz auctoritatē absolūcti. q'z al' diuideret p'fessionez et sic tunc cōcurrerēt diuideria circa sacramentū quod nō debet fieri

Quinto notandū est p'm sc'm Thomā 2 s'm hostiensem q'n q's iurat iuramentū generale 2 nō obligat se ad sp'eale tūc generalitas p'sulsiōe 2 ob securitatē parit. si q' inūgit casum inopinātū de quo si q's cogitasset cū iuramentū fecit nullo modo fecisset nō tenetur hoc iuramentū adimplere. 2 ergo dicit in l'ra (Si iuras nolle rē.) Alia causa eiusdem littere est. quia iuramentū quo quis iurat non velle ducere vxorem non ligat ambas personas. sed soluz iuramentū. ergo si duxit mulierem amplius nō soluz fuit iuris sed etiam mulieris. quia tenet satisfacere iurico q' habz mulierē vicz p'manēdo cū ip'a 2 reddere et debuit carnis cū petit. sed exigere debitum carnis ab ip'a sine p'cto nō p'r. Sed dices nūq'd tale iuramentū impedit matrimonii p'trahendū. 2 videt q' sic. q'z omne iuramētū q'd sine piculo p'r adimpleri nō d'z irritari sed magis p'fici. sed q'z tale iuramentū sine p'iculo aie p'r adimpleri imo etiā in salutē aieo q' nō impedit hoiem q'trū ad celestia regna. igitur istud moderandū est iuxta predicta

sp' vxori sp' ei vir .i. nō velle

Legitime coitum si iuras reddere nolle

.i. q'n sp' a te

Eum. .i. hic dico quod iurasti nihil esse

sp' a te p'petrato

.i. p'sensuz adhibuerit

Huius iuramento si non consenserit ipsa

.i. expostulare sp' viro

.i. p'ugalitā

Querere non tibi do conforcia carnis ab illa

sp' mulieris

sp' viro

sp' mulierē

Huius post mortem tibi ducere non licet vllam

p'mittis

.i. i' tpe interdicto

.i. d'minuat

Si facis in banno contractum non reuocabo

.i. corrigere d'cs .i. p' p's interdictū

Lorripe post bannū te consilio sapientum

Nemg' sup'addit duo documēta dices si v'r fecit votū p'tinentie in

Summula Raymundi

thoro legitimo muliere nō pſentēte. 7 ſi mulier poſtulare vellet debituſ
carnis dices ſe nō poſſe carere tūc licz fecit iuramētū p̄tinētie tñ d̄z ſoluere
debitū mulieri. Si autē mulier fecit pſenſum ad votū p̄dem ſeu iuramētū
tūc vir nō tenet p̄ſoluere debitū carnis. q̄ tūc hoc factū eſt in volūtate am
boy. Q̄ ſi ille idē vir q̄ iam feciſſet votū viueret donec mulier moreretur
tūc nunq̄ poſt mortē illius mulieris debet cognosce re carnalr nec debe
ret aliā ducere matrimonialr. Deū m̄g ſubdit ſc̄m documētum dī
cens q̄ ſi aliq̄s p̄traheret n. f. monuz qñ eſſent interdita eccl̄iaz tūc hoc
matrimoniu ſi abie ſed lugēda ſunt p̄cā eo q̄ ip̄e fecit p̄tra mādātū eccl̄ie
et iō d̄z viuere ſm p̄ſiliū ſapientū viroz 7 ſui p̄ſſozis

Q̄uia ſc̄m nota q̄ qñ aliq̄ mulier nō p̄t p̄tinēter viuere tūc iuramen
tū eſt illicitū 7 nō d̄z tūc iurare p̄tinētiā vire ne maius periculū ſibi incur
rat. Sicut d̄m q̄ vir nō d̄z cōtinentiā vire vouere cum ſcit ſe habere vxor
rem que cōtinenter viuere non po teſt

Secūdo notandū. licz nō eſt licitū q̄ aliq̄s iurat nolle reddere debitum
carnis p̄p̄e vxori ſue eo q̄ tenet ei reddere quotiēs ip̄e vir fuerit petitus
a muliere. ſed tñ cū timore dei. vñ t̄p̄ibus ſacris cū hoies dñt cōmunicas
re vel paſca celebrare tūc ad minus vir p̄ q̄tuor vel ſex dies a p̄pria vxor
re d̄z abſtinere. 7 illud iuramētum intelligendū eſt non eſſe licitū qñ vxor
nō p̄ſentit viro. p̄t cū vire ex cōſenſu ſue vxoris p̄tinēter viuere

Tercio nota q̄ ſi aliq̄s iurat tenere votū p̄tinētie ita q̄ p̄ mortē legier
me vxoris nunq̄ aliā velit ducere vxorē. tūc illud eſt fuandū 7 ſic tūc poſt
mortē mulieris tenet p̄tinēter viuere. ſed ſi aliq̄s malicioſe eam abiurat 7
odioſe tūc iſtā penā. p̄ dolo 7 fraude habere debz q̄ ipſa viuente non ha
bet illius poſſe ad debitum carnis exigendū.

Quarto notandū q̄ interdē ab eccl̄ia p̄ tres dies impedit m̄rimoſ
nium contrahendū ſed non diminuit contractum.

Quinto notandū. ſc̄m d̄t Si ſis in banno. ibi m̄g p̄ hoc t̄m̄t q̄ que
dā ſunt t̄p̄a in q̄bus inh̄bet q̄ nō d̄z fieri matrimoniu. vt eſt t̄p̄s aduen
tus dñi. 7 ſic de alijs de q̄b̄ patuit ſup̄. vñ iſtis ſacris t̄p̄ib̄ contrahi p̄t
ſp̄ſalia 7 et̄ m̄rimoniū quod ſolū pſenſu p̄trahit ſed p̄tractio vxoris ad
ſolemnitates nuptiarum prohibetur

Sexto notandū q̄ in p̄poſito p̄ hānū p̄t intelligi ſn̄ia excoīcatōis. q̄ ip̄
ſi excoīcato oīa ſacramēta denegant vt infra parebit. ſz tñ excoīcat? ſi cō
trahit m̄rimo? cū aliq̄ muliere vñ p̄gine ille p̄trac? ſtabit ſz p̄n̄as agere

Ultio nota. Rō h̄ ſc̄m eſt. q̄ oē iuramētū d̄z. p̄inobediētia eccl̄ie.
ſicut 7 votū p̄ſupponit poſſibilitatē. ſz q̄ ſm aplm vir q̄ ad reddidit d̄z deſ
bitū carnis nō ē ſui iur̄ ſz vxoris 7 ecōuerſo. ſz q̄ ſm iur̄ſtas null? p̄ iura
mētū ſuū d̄z alteri facere p̄iudiciū. igit nec vir p̄t iurare caſtitatē ſine pſen
ſu mulieris. Si autē mul̄ pſentiret iuramētū ſtaret 7 tūc deberet mutuo vi
uere ſic? frater cū ſorore. vñ ſm iura qñ vir iurat ſe nolle reddere debitum
carnis ſeu iura p̄iugalit̄ tūc ſi iuramētū p̄dit ius exigēdi debitū carnis. ſz
nō ſus reducēdi aliā vxorē poſt mortē illi. Rō eſt. q̄ q̄tū in eo fuit tūc votū
cōtinentie cōmiſit 7 vouit. ſz tenetur ſuare inquantū melius p̄t. credo taſ
men meliori iudicio. interueniente 7 de diſcuſſione foriori. ſi aliquis ab

turaret reddere debitū carnis vni certe et legitime vxori q̄ p̄ istā p̄iuratio)
nem non p̄dit ius ducendi aliam vxorē p̄ma mortua. nec etiā p̄dit ius exi-
gendi debitū carnis ab ista secūda muliere. cum sic simplr non p̄misit ab-
stinētiā. Sed si littera intelligeret q̄ si aliqs abiuraret coire cū muliere
simplr et vltter tūc littera in veritate simplr. Tūc ibi (Corrige post ban-
nū) Unde p̄siliandū est talibz q̄ faciant penitentiā de illo qd̄ fecerūt contrā
statutū ecclē et q̄ scandalisauerūt ita eccliam. Unde p̄dicte p̄sone ita clam
desine matrimonii p̄rahentes magno se supponūt periculo. nā posset al-
ter alteram dimittere et de facto cū alia p̄rahere et sic in adulterio manere.
quia p̄mū matrimonii probare non potest propter defectum testium. er-
go dicit in textu corrige post bannum

s^c vel virgo

Si beguina deum sponsum p̄elegerit atqz

s^c voti capillos

s^c p̄go

In signum crines p̄scideret ista marito

.i. tale m̄ionū nō p̄t reuocari

Si nubet nupta maneat. sed peniteat hec

.i. cassauit. s^c p̄tinet

p̄rahere m̄ionū

Infregit votum prohibetur nubere talis

s^c talis p̄go

.i. si p̄traxit nō p̄t reuocare

Renubat prohibe. nuptam noli reuocare

s^c viro. i. copulata. i. p̄go nō h̄ns ānos putertatis

Impubes si sit tibi desponsata puella

.i. n̄phlat h̄ac desponsatōem

.i. duodecim ānoz

Irritat hoc factum si vult cum sit duodena

copula carnalis

.i. ācesserit

Cariis amicitia si non p̄cesserit vlla

marito nō p̄sentit

copula carnalis

Inuito sponso si non cōmixtio carnis

tal' puella

.i. m̄ionū. s^c vir

Intererit potest claustrari contrahet iste

s^c muliere. s^c nubere. s^c puelle. s^c claustrū

Eum reliqua si vult hinc non exire licebit

s^c p̄go

copulari

Hoc licet ipsa velit nec deinceps nubere cuiqz

Hic autor subiūgit alia documēta de matrimonio dicens. si aliqua vir-
go eligeret deum in sponsum. et in signū illius p̄scindat crines suos ita q̄ si
at seculo difformis. tūc ipsa nūqz p̄sumeret legitimari. et si postmodū legiti-
mā vel nubet tūc oportet eam manere nuptā. sed debet penitentiā agere de
tali iuramento seu voto. sed matrimonii reuocari non p̄t. Deinde subiū-
git aliud documētū dicens. Si aliqua puella tenera et iuuenis desponsa-
retur ante annos putertatis. tūc postqz ipsa venerit ad annos discretionis
seu putertatis potest reuocare illa sp̄salia. i. matrimonii p̄tractū. et hoc est

Sūmula Raymūdi

verū si copula carnalis inter eos nō est secuta et ipsa p̄t claustrari sine velle sponsi. et si sponsus postulare eam de claustro nō debet exire ad eū cum illo p̄morādo nec ipsa postmodū debet nutre alteri viro.

Circa istam notandū q̄ hoc qd̄ autor intendit in ista littera est intelligendū de voto simplici. q̄ hoc impedit matrimonii p̄trahendū. sed nō diminuit p̄tractū. vt licet aliqua virgo vel puella in signum voti p̄tinentie deponeret crines in depositio crinū nō solēnsat votū. Et licet dictū sit qualiter votū solēnsat tū ad matrimonii dirimendū sufficit votū solenne qd̄ solēnsatū fuerit p̄ susceptōem sacri ordinis aut p̄ p̄fessionē factam alicui religioni per sedē apostolicam approbare vt p̄ extra de voto et voti redemptiōe.

Secūdo notandū. licet actū ipsius p̄tractus quē impules p̄mittit p̄t reuocare cū se viderint deceptos tpe putertatis etiā si pater p̄traxerit. p̄ filia ipsa p̄t reuocare qm̄ ante tēpus putertatis nō h̄z vsum et rōnem debitā. tū si p̄fessent postmodū amodo reuocare nō p̄t. et ideo ipsi pueris ponunt tutiores vsq̄ ad decimū quartū annū qui ipsos regere debet vt virtuose viuāt et eoz bona ne inutiliter p̄sumant.

Tercio notandū q̄ sola copula carnalis reuocat vxores de claustro. ideo si aliqua puella discurreret a viro ad claustrū copula carnali nō p̄uita nō debet redire. et ipse vir p̄t p̄trahere eū alia. et hoc est verū si non dederit consensum q̄ ipsa posset intrare religionem.

Quarto notandū. diceret quis tū sepe sup̄ius dictū est q̄ votū impedit matrimonii p̄trahendū et dirimit p̄tractū. quō hic d̄r q̄ non dirimit p̄tractum. R̄ndetur q̄ sup̄ius dictū intelligit de voto solenni. sed hic autor loq̄tur de voto simplici. q̄ p̄ abscissionē crinis vel come manu p̄pria nō solēnsatur votū. Et intelligit hec l̄ra fm̄ hoc cuj d̄r in signū crines abscindat. Si vero talis puella vel virgo faceret votū solēne sic q̄ solēnter ei abscideretur coma si p̄traheret matrimonii nullum esset.

Quinto notandum. p̄ meliori intellectu sic q̄ fm̄ iura puella d̄r putes in duodecimo anno et masculus in decimo quarto anno. et isto tpe masculus et mulier p̄t sibi muticē cōmisceri. Tūc d̄r in textu (irritat) Et rō ē q̄ ad matrimonii requir̄ p̄sensu volūtarius qui vltim⁹ p̄supponit deliberatiōem et discretiōem. sed q̄ masculus sub q̄rodecimo anno et mulier sub duodecimo anno carent discretiōe et natura deliberatiōis. ideo tūc nō h̄nt p̄sensu voluntariū. et ex p̄sequēti ante hoc tēpus nō p̄nt p̄trahere matrimonii. Vñ si hec puella de qua in l̄ra viderit se delusam cū puenit ad duodecimū annū p̄t illū p̄tractū matrimonij irritare vt d̄ l̄ra. et hoc est verū si illa irritatiōe nō p̄cesserit copula carnalis. Et hoc d̄r ideo q̄ in multis vigor nature et malicia p̄cupiscētie supplēt etatē. ita q̄ carnaliter se p̄miserunt ante tēp⁹. si ḡ in decimo aut. xij. anno fuerit carnalis copula pacta stabit in matrimonij.

s̄ in vxorē s̄ ancillā

Aucillam liber si ducat et hanc putat esse

i. nobile s̄ l̄ter i. vxor

Ingenūā. si vult nō sua sponsa manebit

s̄ secuta carnalis copula

Inter eos quibz fuerit commixtio carnis

Folio lxxxvij.

i. delusum

Eum se deceptum videt atq; scienter ad eius
s. cognoscendo eā carnalit. s. vir. i. vxor
Transeat aimpletus semel iste sit hec sua sponsa
s. est intelligēdū

Sic econuerso si nupsit libera seruo

Hic autor addit alios casus de mīmonio dicēs. si esset aliq; nobilis et
 liter perēs vxorē nobilē et liberā et daret sibi ancillā. quis ille liber cognoscat
 eam carnaliter dū pcepit se delusum p̄ reuocare matrimoniu. sed dūz liter
 scuerit eam ancillā esse et desup eaz cognoscat carnalit tūc stabit matrimo
 niū nec p̄ reuocare. Simile est si aliqua nobilis vel libera sumeret aliquem
 seruū et putaret habere liberum.

Circa literā notandū q; tale impedimentū d̄ esse impedimentū p̄dicti
 onis. et cum hoc p̄mittitur error p̄sone. vt patuit supia.

Secūdo notandū q; ille qui est seruilis p̄dictiōis nō p̄ petere separatio
 nem a libera p̄pter p̄dictiōem. si autē nobilis vel liter peteret tūc posset fieri se
 paratio. Et si si liter duxerit liberam quā putaret esse ancillam tunc ta
 lis error non potest dirimere matrimonium.

Tercio notandū q; vir liter qui duxerit ancillā et cognouerit eaz fore an
 cillā. si nō intendit eam retinere amplius nō d̄ eaz cognoscere. q; si eā cog
 noscat post hoc tūc eam repudiare non potest.

Quarto notandū q; p̄pter istā p̄dictiōem ille qui p̄trahit cū aliqua de q
 caput cautōem et fideiussorē q; sit libera. et tamen postea cupit eam esse an
 cillam potest iste liber statim ab ea separari si vult.

Quinto notandū. si vir liter duceret ancillā quā putaret liberā et ipse li
 ber postq; scuerit fore ancillā eā cognosceret carnalit. nō p̄ eā repudiare.

Ultimo notandū q; p̄dictio libertatis plus restringit hominē q; aliud ac
 cidens. Et iā p̄cessus generatōis p̄pter vilitatē carnis semp̄ inclinat ad p̄es
 simū. nam si aliq; fuerit seruilis omne generatum erit seruile. Et talis p̄dictio
 potius impedit matrimoniu. Et iā p̄ seruitutē p̄t impediri finis matrimo
 nij. scz prolicatio. quia seruus est sub potestate sui domini. vel ancilla sub
 potestate sue domine. ergo non potest vir habere potestare vxoris seruilis
 p̄dictiōis nisi p̄sentiente dño. Un̄ notandū q; duob; modis liber nō p̄t res
 pudiare ancillā si eam duxerit. Primo qū scit eā esse ancillā. et ergo d̄ istā
 hoc remouendo hanc putet esse ingenuā. Secūdo si ignoraret eam esse an
 cillam et postea scuerit et tūc equē bene cognoscat eam carnaliter verbis vel
 factis tunc tenetur eam iterum seruare. q; quod semel placuit ampli⁹ dis
 placere non potest. et videt placere p̄pter carnalē copulā subsecutā.

i. marit. ad habitādū. i. vxor.

Si vir eat rhomā māsurus ibi sua sponsa

s. virū. i. nō tenet seq̄ si peregrinat

Iure sequatur eum. nisi q; si sit peregrinus

i. rhoro legitimo

Si sponsum ibi alio susceptum deserit vxor

Sūmula Raymundi

^{s' aliqđ} ^{tal' vxor} ^{s' maritū}
Escugit in claustrū fugitiua redibit ad ipsum

^{po} ^{ligno} ^{i. ostēdi}
Si certo poterit exanime virgo probari

^{i. pbat}
Sexus iuratus examinet hoc mulieris
^{palpatōes} ^{i. aspect'}

Per digiti tactus aut intuitus oculorum

Hic autor ostendit alia documēta de matrimonio dicens. Si aliqđ exi-
 ret patriā relinquēdo p̄p̄iam vxorē alibi p̄rahens moram. tūc mulier tene-
 tur sequi virum. et hoc est verū si vir non sit vagabūdus et instabilis. vt sunt
 ioculatores vel phistulatores. qz si sic esset tūc honesta mulier nō debet eum
 sequi. Deinde subdit secūdū documentum. si aliqđ sponsus haberet spon-
 sam que p̄manocere curreret de eo et intraret claustrū. tūc illa sponsa fugiti-
 ua debet redire ad virū nisi p̄ tactū membrū seu p̄ intuitū oculorū possz cer-
 titudinaliter probari q̄ esset virgo.

Circa litterā notandū. q̄ ex quo vir est caput mulieris. ideo si vir inten-
 dit habitare alibi siue rhome siue athenis dummodo ipse velit esse stabilis
 mulier honesta et p̄ba tenetur sequi virum. si autē vir esset instabilis et vaga-
 būdus tūc mulier nō obligat eum sequi nisi voluntarie hoc velit facere. vt
 facit vxores ioculorū et phistulorū et c̄is. Et si in casu vxor alienus ioc-
 ulatoris aut viri vagabūdi seu instabilis euz sequi recusaret nō potest aliqđ
 quo iure ad hoc cogi.

Secūdo notandū q̄ p̄ aspectū corp̄is aliqđ mulier p̄t p̄bare virginit. et in
 isto est potius ei credendū q̄ viro. Et istā p̄bationē testari debent honeste
 mulieres que diligēter hoc examinare debēt p̄ tactum vel p̄ visum vt docet
 littera. Et si reprobū fuerit q̄ illa sit virgo tūc talis si velit intrare monaste-
 riū p̄t manere in claustro sponso nolente. Si p̄o fuerit inuenta q̄ sit corrup-
 ta. tunc cogit ad maritum suum redire.

Tercio notandū. stante illo casu q̄ sponsa diceret se esse virginit et spon-
 sus diceret oppositū dicens se ip̄am cognouisse carnaliter. tunc dubitat qđ
 sit faciendū. Rūdet q̄ iuratus sexus mulierū debet examinare sponsam et
 tūc ille mulieres debēt iuramento affirmare q̄lis sponsa sit. et si approbat esse
 virgo p̄t manere in claustro. si autē corrupta fuerit tūc tenet redire ad sp̄sū.

Ultimo notandū q̄ rō p̄me partis est. qz fin aplm vir est caput muli-
 eris. ergo mulier tenet seq̄ virum sicut cetera mēbra suū caput. ergo cōpels-
 enda est mulier ad cohabitandū viro suo et ad sequēdū eum si alibi vult ha-
 bitare et morā trahere. s̄z secus est si iuerit rhomā peregrinādī causa vel alijs
 unde ad mercandū. quia tūc nō necesse est mulierē sequi virū nisi velit hoc
 ex p̄p̄ia voluntate facere. ergo dicit littera (nisiqđ dum sit peregrinus) Itēz
 p̄ secūdo casu sciendū q̄ q̄uis virgo desponsata esset vel etiā in lecto cū vi-
 ro dormuerit. si non est cognita carnaliter ab eo p̄t intrare religionē vt se-
 pius superius dictū est. sed post copulam carnalem nō potest intrare religi-
 onem. qz iura fauent magis religioni q̄ matrimonio. quia illi magis fauet
 quod plus p̄gredit salutē anime. Sed religio ex quo ei annexa est et tinentia.

Folio lxxvij

magis colligit salutem anime seu promouet q̄ matrimoniu. qz cōtinencia
est magna virtus vt superius dictum est

i. de baptismo. s. puez i. pdux

Si de fonte leuat vxor mea quem generaui

s. muliere nihil p̄iudici derogat vxori

Ex alia. p̄iudiciu non cōiungit sit

i. corrigat facta i. volūtariē

Puniat ecclesia si sint commissa scienter

s. aliq̄ nō facere p̄nt s. legitime

Nec iuramenta nec vota querūt mulieres

i. sine p̄sensu maritorz s. faciūt votū. i. p̄sensu p̄is

Absqz viris facere. sic non pueri sine patre

s. directe i. p̄trahat

Linea descendens de te nunqz tibi nubit

i. acta. i. ratificat s. p̄fecte etatis ex̄is

Facta valent vidue. sed filia filius extra

s. illa vota

Annos que faciunt confirmo nec reuocabo

i. cū meo p̄iudicio

Non cu iure meo debet transducere sponsam

i. in alia parochia i. ius meū s. sponsa

In reliqua villa mea portio pendet ab ista

intēdas

Si numerare gradus mihi vis consanguinitatis

i. det̄r poni in p̄mo gradu s. carnales

Huius principium dant fratres atqz sorores

i. qñ vn⁹ ab altero distat i. in q̄nto gradu. i. p̄nt p̄trahere

Alter ab alterutro q̄nto membro bene nubit

i. ad lineā laterālē i. cupis

Ad transuersalem transi si nubere queris

s. lineā. i. q̄nto ḡdu i. q̄rto vel tercio

Illa loco quinto non infra dat tibi sponsam

Hic autor ponit aliam particulā in qua dat alia documenta circa ma-
trimoniū occurrentia. et sunt quatuor in numero. Primū est q̄ vxor nō de-
bet separari a marito suo ob eam cām qz leuauit puez mariti sui ex alia mu-
liere generatū de fonte baptismatis. sed si fecerit ipsa hoc sciēter ecclesia de-
bet eam punire. Sedm documentum est q̄ votum non tenet qd̄ vouetur p̄
mulieres legitimas sine p̄sensu mariti. etiam hoc non possunt facere puez
ri sine p̄sensu parentum. Sed vidue hoc facere possunt. similiter filius et fil-
lia si fuerint extra thoz legitimū in annis maturis possunt facere iuramen-
tum aut votum. Tercium documentū est q̄ sponsa non debet duci de vna
villa in aliam nisi portio legitima detur vero plebano. Quartū documen-

Sūmula Raymūdi

tum est q̄ qui p̄tendit numerare gradus p̄sanguinitatis debet fratres et sorores ponere in p̄mo gradu. et illi qui distant ab invicem in quinto gradu sine in linea ascendente et descendente siue in linea transversali tales p̄trahere possunt et capere se mutuo

Circa litterā notandū p̄mo q̄ ratio p̄mū documentū est talis q̄ cognatio sp̄ialis adueniens matrimonio cōsumpto non frangit matrimoniu et ergo si vxor alicuius leuat puerū de fonte sacro quē genuit eius maritus de alia muliere nō dirimit matrimoniu q̄uis ibi generat cognatio sp̄ialis que si fuisset ante cōtractū matrimonij sep̄at matrimoniu cōtrahendum

Secūdo notandū q̄ vxor alicuius leuat puerum mariti sui genitum de alia muliere de sacro fonte. vel hoc facit scienter vel ignorāter. si facit scienter ipsa puniri debet vt d̄t l̄ra. si ignorāter nō est punienda

Tercio notandū circa secūdū documentū q̄ p̄sone volentes vouere vota vel ea cōmittere debent esse libere conditionis. etiam debent habere etatem legitimā ad vouendum. p̄pter p̄mū religiosi vouere non debent. p̄pter secūdū pueri quā nō dum venerūt ad annos discretōis non possunt vouere. Quāti religiosi non possunt vouere sine dispensatōe est ideo. quia quicūq̄ non habent liberam seu p̄p̄iam volūtatē nō possunt alteri vouere vel suam volūtatē cōmittere. sed monachus nō habet liberam volūtatē ergo monachus non potest vouere. Consequētiā tenet. Sed maior p̄batur ex dicto p̄bi. q̄ nihil dat qd̄ non habet. Minor p̄batur. quia omnis monachus dedit volūtatē suam superiori. vt abbati vel priori quando ipse fecit p̄fessionem

Quarto notandū circa tercū documentū q̄ versus illius documentū quidam textus habet in capitulo de sepulturis sed non est vis vtrū hic vel ibi exponitur Et si querat quāta est portio danda vero plebano de sponsa quando ducit ad aliū locū. Dicit q̄ hoc debet teneri s̄m loci consuetudinem diu obseruatam. dūmodo non sit cōtra statuta canonū. q̄ p̄suetudines de sacris canonibz recedentes nō debent obseruari

Ultimo notandū circa quartū documentū q̄ modus numerandi gradus p̄sanguinitatis tam in linea recta q̄ transversali patuit supra circa litteram istam (Sponsam ducendi. et q̄ desup̄ sup̄sedeo.

s̄ hoibz

i. vtile

Omnibus est votum solēne tenere necesse

s̄ voto. s̄ hoī

i. recedere s̄ votū

Nec ab eo cuiq̄ p̄cedimus ire. sed illud

i. facilitatōe. i. variis

i. difficile

In leuibus mutes tibi si nimis est onerosum

i. cū dispensatōe maioris

i. variatio

In maioribus fiet maioris mutatio talis

Hec est vltima p̄s istius capli in q̄ autor ponit aliū casum aliquid respiciēte matrimoniu dices. q̄ quicūq̄ facit solēne votū debet illud seruare. sed si ob debilitatē corporis tale votū cōmodose nō possit adimplere. tūc possit vt i medicamine cū cōsilio idonei cōfessionis. scz q̄ tale votū sibi alleviat ex auctoritate ep̄i vel alterius superioris et in leuius mutetur.

Folio lxxviii

¶ Circa lram notandum. qd pns lra loquitur solu de voto solemn. de vo-
to aut simplic. nihil dicit. illo tamen no obstante valde necessarium est vt vos
tum simplex teneat z impleat. qz scriptu e. vouete z red dte dno deo vestro
¶ Ad dicret g aliqs. adeo autor pns est insufficiens. ex eo qd no determinat
de voto simplici. Rndetur qd autor no est insufficiens. qz supus dictu est qd
ipa ecclia cogit ad votum solemnne pficiendu z no ad votum simplex. vñ qd
cumqz frangit votu solemnne huic denegat ome sacramentu christianitatis.
et ideo ipa ecclia cogit talem ad istud votum pficiendum

¶ Secundo est notandum. ex quo lra pns facit mentem de voto tuc vide-
dum est de ipso voto. Vñ votum sic definit. Est alicuius boni cu delibera-
tione facta pmissio. Et dicitur notater (alicuius boni) qz si aliquis pmitteret ma-
lum no est tenendu nec eest verum votu z si ipe infringere votu no peccaret

¶ Tercio est notandu. qd votum solemnne fit tribus modis. Primo p ordinu
sacroz sumptu. vt subdiaconatus diaconatus. zc. qz diaconus z sub-
diaconus fecit votu deo z epo. z qscito trasgredit illud a simplici sacerdos
te absolui non debet. Secdo votu solemnne fit p ingressum religionis. z h in
pfessione. Tercio fit p habitus susceptionem. vt si aliqs reciperet habitum
religiosoz. i. monachoz professoruz. z si est vsus spali habitu. pfessionis. z
spaliter sub hoc fecit votum. si tuc trasgredit est fractoz voti solemnns.

¶ Quarto notandu qd hoc votum fit tribus modis. pmo cum deliberatõe. se-
cundo cu firmo pposito. tercio cu obligatõe. de qbus modis etiã supra patuit.

¶ Quinto est notandum. qd aliqui hoies sunt obligati ad votu z aliq no.
qd pueri qui no dum venerunt ad annos pulcratis no sunt obligati ad vo-
tum vt patuit supra in multis casibz. Etiã monachi no obligant ad votu
illud quod est contra regulam ordinis. s. qd facerent votu qd vellent dimitte
re ordinem z vellent ire z alienare onus. Silt furiosi no obligant ad votum
Rõ est. qd no sunt cõpores suarũ rationũ. Silt famulus no obligatur ad
votu illud quod est contra voluntatẽ dñi sui. vt etiã prius dictum est

¶ Sexto est notandu. qd ad pmutatõem voti requirunt duo. pmo autoritas
qd nullus pte cum seipo dispensare. s. requirendus est ille qd hz autoritatem. vt
eps vel papa. qz fm Hostiensem dispensatio seu voti pmutatio e rigor ipsi
iuris p eum ad que spectat misericors relaxatio. z g dicit in lra. In manibz
bus stat maioris rē. Secdo requiritur cã sufficiens qre quis no tenet seruare
votu. nã nisi cã sufficiens supabundauerit votu nequaquã alienat

¶ Septimo notandu fm Raymudu. votu onerosum in leui est pmutan-
du. vt ierimu in elemosinas. Itẽ si quis vouit peregrinatões z pie infirmi-
tatibz no põt cõplere. tunc expense quas eest consumpturus z labor z silla
debent in alios pios actus conuertri

¶ Octavo est notandu. vtum votu augmẽtat meritũ. Et videt qd no. nã
ome seruans deo voluntarie placet magis illi qz seruans ei de iure. s. ome
seruans ei ex voto seruati de iure z de voto. s. seruans sine voto seruati libe-
re. g videt qd votu no augmẽtat grãm. In oppositu aut est mgt finitum z
doctores theologie qd voluit qd votu augmentat meritum. z declarãt hoc sic
qd si no tuc claustrales seu religiosi inuicem facerẽ pfessione. qd tñ abhorret
tota christianitas. Rndet g qd actus qd fit post votu pte fieri dupli. Vno mō
in eqli charitate sicut an. Alio mō in miori charitate qz antea. si pmo modo

Summula Raymundi

eunc seruiciū in tali est maioris p̄mij z meriti. Si autē sc̄do mō tūc seruiciū
istud a votuo deo unp̄sum est minoris p̄cij z remuneratōis. quia dūz cor
non orat in vanum lingua laborat

hoiēm s̄ m̄rimonū nos raymūdus

Omnem contrahere prohibemus in ordine sacro

dñs ap̄licus

casu

Personam. nisi papa prius dispenset in ipso

malefic⁹ s̄ clicus

cedere

malefici clici

Si malefactor hic z ab ordine cedere. ius hunc

coarctat

v̄rozē

m̄rimoniatr sine dispensatōe

Compellit. nunq̄ sponsam ducat sine papa

in aliq̄ vicio s̄ clic⁹

p̄ q̄ crimie

sniam

Crimine si rapitur quo pmeruit capitalem

q̄ interficiat s̄ sectaris

clericū

s̄ p̄us

Vindictam. iudex non indicet hunc. nisi p̄imum

degradet

clericū

Ordine de sacro deponat episcopus illum

Postq̄z autor in p̄cedentibz capitulis determinauit de aliq̄bz sacramentis
hiciā in p̄nti ca° determinat de alio sacramento. s. ordinis. Et diuidit in duo.
p̄mo determinat de ordibz sacris. Sc̄do incidētr determinat de monachis
fugitiuis de claustris. Prima ps adhuc in duo. p̄mo determinat de ordibz
sacris. sc̄do sp̄cialiter regredit sup ordinē eius materiā p̄tractādo. sc̄da ibi.
(Si laicus) Prima adhuc in duo. p̄mo facit quod dicitur est. sc̄do ponit
quoddā documentū de clericis maleficis. sc̄da ibi (Crimie si rapit) Quā
tūm ad p̄imum dicit sic. om̄is p̄sona ep̄is in maiori ordine z sacro nō p̄t cōs
trahere matrimonū: nisi h̄ fiat p̄ dispensatōez pape. z si eēt aliq̄s sacerdos
qui postea sit malefactor z irregularis ita q̄ postea p̄uaret officio z b̄nficio.
tūc ille adhuc non p̄t intrare matrimonū p̄pter caracteres indelubiles ei
impressos. sed si fuerit constitutus in minoribz ordinibz. tūc talis p̄t p̄ces
dere ad matrimonū sine dispensatōe. vel p̄t vlt̄erius p̄moueri

¶ Circa l̄ram nota q̄ ordo est duplex. sc̄z ordo sacer. z ordo nō sacer. z ille
vocalur minor. videlz ordo acolitatus. z alij inferiores de q̄bus dicitur est
p̄us ibi (Omnibus oriem⁹) z illi cōstituti in tali ordine minori nō sacro p̄t
cōtrahere matrimonū sine dispensatōe pape. Rō huius est. q̄ si tales ab
stinere nō p̄nt. tūc melius est cū legitima muliere aīam suā saluare q̄ cum
multis illegitimis damnari eternitr. Et si vlt̄erius in ordinibz sacris p̄ce
derent z abstinere nō possent. tūc ip̄i fornicatōem p̄mitterēt. z maxie pecca
rent. q̄ tūc ch̄istū corde immūdo z manibz pollutis in altaribz tractarent.
vñ q̄dam metrista. Tāgere cū gaudes meretricē q̄liter audes Palmis pol
lutis regē tractare salutis. Irē. Si missam dicas p̄us āplexus meretricis.
Ibis ad antra th̄gis q̄m ch̄istū crucifigis. Et iō illi in minoribz ordinibz
cōtrahere meli⁹ est nubere q̄ nimis vni p̄ luxuriā. Sz ordo sacer ē vt ordo sub
diaconat⁹ diaconat⁹ z p̄biterat⁹. z illi p̄mutari nō p̄nt. nā ep̄sc̄tes in ill⁹ or
dinibz nō p̄nt p̄heere nisi p̄ dispensatōez pape. q̄ fecerūt votū solēne p̄ suscep

Folio lxxxix

tionem sacri ordinis. sic q̄ uouent caste uiuere. deo seruire. et populū eius
in fide christiana informare. Et ideo iusticia hoc psuadet q̄ clerici volētes
pcedere in sacris ordinib; bene pspiciūt vtrū possunt caste uiuere. si possunt
caste uiuere tūc ad sacros ordines pcedant in noīe dñi. sed si non possunt
caste uiuere tūc melius est sacros ordines dimittere et vxorē ducere q̄ post
ea suscepris sacris ordinib; cū vxorib; alioz fornicari et aīam eius eternalit̄
ter damnare. Sed clerici greci nō curant castitatē seu votū castitatis. quia
suscepris sacros ordines et celebrant diuina officia habentes vxores legiti
mas. et videt ipsi q̄ eoz filij filijs pncipiū in nobilitate pparant

Secūdo notandū. ex quo dictū est de voto q̄ triplex est votū. scz votum
p̄nētie. votum abstinentie. et votū peregrinatōis. et eūz quodlibet illoz p̄
mutari in melius ideo dubitat vtrū votū p̄nētie possit pmutari in mel
lius. Et videt q̄ non. qz nihil est melius p̄nētia et castitate. ergo votū cō
tinētie et castitatis nō p̄t mutari in melius. Rūdetur q̄ in oī voto sunt re
spicienda duo et maxime in voto peregrinatōis. Primo respicienda est cau
sa quare debz fieri dispensatio. quia forte talis est senex nō potens ambulare
vel forte si recederet de loco fierent lites et guerre. Secundo respicienda est
superioris auctoritas. qz iste quibz auctoritatē debz taxare expensas et fatigas
tiones viarū quas facere possz. et illud totū debz sumere et mittere ad illū lo
cum ad quē talis fecit votum. Sed si est votū abstinentie iterūz p̄t mutari
in melius diues si est delicatus et ieiunare nō p̄t tūc debz dare elemosinas
et alia opa pietatis facere. Sed de voto p̄nētie aliqui dicunt q̄ nullo mō
do p̄t mutari in melius. qz nihil est melius p̄nētia. sed illo non obstāte pas
sa in isto voto p̄t dispensare cū omnib; nisi in articulis fidei. Unde legit q̄
erat q̄dam magnus dñs et possessor multaz terrarū qui habuit vnū filium
et iste erat monachus tūc patre mortuo timebat guerra illarū terrarū p̄os
pter carentiā dñi. hoc videns ap̄licus dispensauit cum isto. qz tales subditi
nolebant aliquē eligere in dñm nisi heredē terrarū. et sic p̄ dispensatiōez pas
se iste monachus p̄traxit matrimoniū. et postq̄ habuit pueros potentes re
gere terrā tūc cogebat reintrare claustrū. Et ergo pz q̄ votū p̄nētie infirm
gitur p̄ dispensatiōem pape. Sed tūc ad ratiōem dī q̄ aliquid pmutari in
melius intelligit̄ dupl̄. Vno mō in melius sp̄ciale. et sic sp̄ciale est meli⁹ cō
tinētia. Alio mō intelligit̄ q̄ pmutet in melius p̄mune et generale ita q̄ pos
set pmutari in aliqd quod essz p̄munitati melius. et sic bñ possz pmutari in
melius. vt pz in exemplo iam dicto. Tūc ibi (Crimen si repiatur) ponit
quoddā documentū respiciens clericos maleficos dicēs. Si aliq̄s cleric⁹
sit maiori ordine et faciat furtū heresim rapinā incendū vel homicidiū. et si
in tali facto p̄ iudiciū seculare apprehensus fuerit. tūc iudex secularis nō des
bet diiudicare eum. sed d̄z p̄sentari ep̄o quatenus ponat ad p̄petuos carceres
vel eū deponere p̄t de sacris ordinib; et postea iterū p̄sentare iudicio secu
lari qd̄ tūc eum p̄demnare potest

Tercio notandū q̄ talis clericus qui facit furtū homicidiū vel h̄mōi alle
referri debz ad ep̄m vel ad papam qui ipsum degradat et postea iudicio se
culari eradat vt pro suis cruciat maleficijs. qz tūc non clericus sed laicus
meret dici Et ideo requirit̄ vna cautela ad ista iam dicta q̄ clerici in ordinib;
p̄stituti non damnant iudicio seculari. et dato q̄ ip̄e clericus essz malef

Summula Raymundi

factor adhuc nō debet p̄fari iudicio seculari. sed ep̄o vel pape qui ip̄m des-
gradatū ab ordinibz sacris faciat. z postea. put dictū est iudicio seculari tra-
dit. Et ideo tales debēt p̄bati aīqz recipiant ad ordines ne sint malefactor
res vel h̄mōi ne cōtingat eos postea degradari

¶ Quarto est notādū. qz clerici z ordinati habent illud p̄rogatiuum qz
publice nō p̄uāt nec p̄uāt manifeste vita nisi p̄us sunt degradati. z si nō
degradarent tunc ad p̄petuos carceres includant si est pena mortis. Sed
cā pene pōt p̄mo publicari ante qz carceribz includunt sic qz ponerent super
scalā. z cā criminis sup capita eozum deseribret. z postea carceribz includūt

¶ Item notandū qz nō est facile aliquem degradari nisi habita cā legitī-
ma degradatōis. vt si aliq̄s fuit subdiaconus. vel presbyter z fact⁹ est ma-
leficus. sicut latro vel raptor. tunc talis p̄retur dño apostolico vel ep̄o qui
eum degradatū iuri seculari p̄scriptum condannat ¶ Item notādū
si aliq̄s litteratus haberet legitīmā vxorem z dimitteret ip̄am z ad sacros
ordines accederet absqz p̄sensu vxoris. z dato qz talis eēt sacerdos tūc pas-
sa ip̄m degradatū rep̄ntat vxori sue. Sed si vxor adhūbuit cōsensum. et
dato qz eēt subdiaconus tūc ad ip̄am redire nō cogitur. qz votum fecit so-
lemne p̄ susceptōem sacri ordinis. dato etiā qz talis nō dum p̄cessisset. s. so-
lum castitatē vouisset habēs voluntatē procedēdi cum p̄sensu vxoris sue. z
hec vxor si eundē admittere veller tūc ip̄e nō admittitur redire ad ip̄am. s.
oportet illum procedere ad sacros ordines sicut vult

¶ Ultimo notandū. qz quicūqz est in excoicatione sciens se irregularitates
incurrisse. z si receperit sup hoc cōsumaciter sacros ordines. tūc talis perpe-
tue est degradandus. immo dicit quidā doctores qz talis clericus cōsum-
maciter cōsumens se diuini in excoicatione obligatus p̄petue irregulari-
tatem incurrit. Et volūt vterius doctores qz nullus cum eis p̄t dispensa-
re. Si autem talis ignoranter incurrit irregularitatem. tunc domin⁹ apos-
tolicus potest cum eo dispensare.

laicus intēdit p̄mēter p̄sensu
Silaicus doctus vult caste viuere puro
vxoris sue p̄sensu ad sacros ordines.
Coniugis assensu procedat in ordine sacro.

Hic autor sp̄cialiter determinat de sacro ordine. Et diuidit in sex p̄tes.
fm qz sex ponit documenta de sacris ordinibz. p̄tes patebūt. Dicit ḡ p̄mo
sic. si aliq̄s laicus fuerit habēs vxorē qui vult caste viuere z religionē intras-
re. talis potest admitti ad sacros ordines si sit cum consensu vxoris. si vero
nō sit cum cōsensu vxoris procedere non debet.

¶ Notandū p̄mo. ex trā habet. qz si vir intēderet p̄cedere ad sacros ordi-
nes. tūc hoc d̄z fieri cū p̄sensu vxoris. z ḡ p̄mo debet p̄bati ambo in eate si
p̄nt manere in p̄mētia z caste viuere. nā si in eis est p̄sumptio qz vir vel mu-
lier nō p̄t manere in p̄mētia cōtinua tūc ip̄e nullo mō d̄z admitti ad sacros
ordines sine p̄sensu vxoris. Si aut fuerāt ambo annosi ita qz est p̄sumptio
in eis de cōtinua abstinētia tūc v̄t separat ab vxore z ad sacros ordines ad-
mittat. Et si talis separatio d̄z sic fieri. qz ponat in casu qz aliq̄s laicus doctus
habeat legitīmā vxorē. z talis veller separari ab ea vt ip̄e in ordinibz sacris p̄-

cedere posset. mō si tales ambo adhibēt p̄sensum ad h̄mōi separātem 2 d̄z
 uorū. tūc ducant aū iudiciū spūale p̄nte p̄p̄o 2 parēcla vtriusq; sexus. tūc
 si fuerint p̄sone iuuenes 2 index 2 parētes istarū p̄suadere debēt vt nō diuor
 tiant. qz dubiū est vtr possent ex veraq; p̄manere in castitate. qz vt ait apls.
 qūo pōt iste castitatē seruare qui sp̄ nouerit p̄fortia mulierū adamare. qū dī
 ceret nō bñ. Ideo p̄suadet illis q̄ simul maneat. qz dato q̄ diuortiant. 2 q̄
 postea ip̄e vel ip̄a nimis incenderet. ita q̄ abstinere nō posset. tūc si ip̄a care
 re noluerit opz q̄ ei reddat iura carnalia. dato etiā q̄ eēt ordinatus. 2 hoc fit
 p̄pter magnū periculū euitandū. qz si talis iura carnalia reddere nollet tūc
 adultera fieret aliunde. qd̄ eēt maximū peccatū. Et ideo si iuuenes p̄sone fue
 rint nō admittat q̄ vir ad sacros ordines p̄cedat. Si autē senes fuerint 2 an
 nose p̄sone tunc testib; p̄ntibus corā iudice diuortiant 2 separātur. 2 ip̄e ad
 ordines sacros p̄cedat p̄m debitū modū. Eodē mō intelligendū est de mu
 liere volēte caste viuere 2 intrare monasteriū. qz opz q̄ fiat p̄sensus vtriusq;
 coram iudice spirituali testibus p̄sentibus

¶ Secundo est notandū. q̄ si fit separatio tali mō inter p̄sonas aliquas le
 gitimas. tūc opz q̄ ambe p̄stant iuramētū q̄ vehint caste viuere. al̄s sepa
 ri nō p̄nt. Et dicit quidā doctores q̄ si vir separaret hoc mō ab vxore sua
 volēs p̄cedere in ordinib; sacris tūc debet intrare claustrum 2 monachari.
 S; tamē alij doctores dicūt q̄ nō cogit intrare claustrū. sed sufficit q̄ caste
 viuat 2 in ordinib; sacris p̄cedat. Si autē aliq̄s anq̄ duxisset vxorē vniū
 castitatē tunc opz eū intrare claustrū 2 ibi caste viuere p̄pter sui voti trāsgres
 sionē. Et ip̄a q̄uis claustrū nō intraret. tū opz vt caste viuat. quia in eodē
 vinculo est in quo 2 ip̄e. ¶ Tercio nota q̄ aliq̄s volēs promoueri ad sa
 cros ordines d̄z diligenter p̄bati ne aliq̄ habeat impedimenta q̄ ip̄ius p̄ces
 sum possent impedire. s; vtrū ne fuit bigamus vel excoīcatus. 2c̄ys. Si hō
 impedimentū habuerit tūc nō admittat. si hō nullū habet impedimentum
 tūc admitti d̄z ad sacros ordines in noīe dñi. Et hec admissio d̄z fieri pure
 p̄pter deum ne symonia committatur.

¶ Quarto notandū. dicit in l̄rā q̄ laicus caste viuēs cū vxoris cōsensu p̄
 p̄cedere ad sacros ordines. Contra hoc arguit sic. sicut se habet ordo ad
 matrimonii. sic se h̄z matrimonii ad ordinē. s; sacer ordo impedit matrimo
 niū contrahendū. s; matrimonii impedit sacros ordines. Maior p̄ter s; s;
 multitudinē. s; minor p̄ter ex p̄us dictis. Sed in oppositū est autor in l̄rā. Ad
 hoc dubiū r̄spōdēt distinguēdo eccliam. nā quedā est ecclia orientalis. quedā
 occidentalis. Ecclia orientalis d̄z eē ecclia grecorū. sed ecclia occidentalis est ecclē
 sia omnū latinorū. Et istę due ecclie conueniūt in hoc q̄ tā in orientali q̄ in oc
 cidentali ecclia clerici constituti in minoribus ordinibus p̄nt contrahere ma
 trimoniū. Sed d̄nt in hoc. qz greci in ecclia orientali q̄ nunc sunt sacerdos
 res vtiunt matrimonio prius contracto ante sacerdotiū. sed postea nō poss
 sunt contrahere. sed hoc non est in ecclia occidentali. 2 apud nos latinos qui
 iam sunt sacerdotes nec vtiuntur matrimonio post contracto seu prius cō
 tracto ante sacerdotiū nec possunt contrahere. Tunc dicitur ad dubiū
 q̄ si intelligit q̄ laicus potest p̄cedere ad ordines sacros cum consensu vxor
 is siue. tunc ip̄e recipit potestatem ordinis ad est caracterem indelibilem

Summula Raymūdi

Et executōem etiā potestatis. scz potestātē legendi missam. Si autē intelligit sine p̄sensu vxoris sue tunc recipit executionē potestatis. Ex hoc sequitur q̄ si vir p̄cedit ad sacros ordines tūc mulier debet vouere castitatē. et post mortē ipsius mariti cū nullo viro p̄t p̄trahere matrimoniu. Sed ad rationē r̄ndetur q̄ illa silitudo nō est bona nec formalis p̄na que data est inter matrimoniu et sacri ordinē. qz nullus in sacris ordinibz p̄stitutus p̄t p̄trahere matrimoniu. sed aliq̄s cōstitutus in matrimonio p̄t p̄moueri ad sacros ordines. qz in matrimonio est minus vinculū in ordine autē est maius vinculum. nam plus est se obligare d̄no deo q̄ homini. sed in sacris ordinibus obligat se homo d̄no deo. in m̄rimonio aut obligat se hoi

Ultimo notandū. q̄ ecclesia p̄mittit fieri transitū ab imperfecto ad p̄fectis. s̄m illud Iban de virtute in virtutē sed qz ordo est status altior et p̄fectior matrimonio. ergo habēs vxorem potest accipere sacros ordines si nō fuerit irregularis et p̄sensum vxoris habuerit. sed ecōuerso nō potest sacerdos ducere vxorem. qz tūc fieret descensus a p̄fectione ad imperfectū quod nō admittit ecclesia. Requirit autē p̄sensum vxoris. qz vir non est sui iuris s̄m ap̄lum et s̄m sanctum Thomā qui recipit sacros ordines nesciēte vel p̄trahente vxore peccat mortaliter et d̄z redire ad vxorem p̄cipue si hoc fecerit post carnalem copulā et nō d̄z deferre coronam

i. q̄ nō accipit ordinē vnū p̄ aliū deponet s̄ ordinē

Ordine qui saltum fecit p̄inetur ab illo

s̄ filii. i. p̄duxit. illegitimu p̄iugiu

Si te pro genuit thoro illicitus caueas ne

i. sine dispensatōe

Indispensato tibi donetur sacer ordo

Hic autor ponit secūdum documētum p̄ modū notabilis de sacris ordinibz dicens. Si aliq̄s vult p̄cedere in sacris ordinibz et fecerit saltū. scilz q̄ fieret sub diaconus anteq̄ esset acolitus. vel fieret p̄sbyter anteq̄ esset diaconus. talis de iure p̄uat ordinibz sacris quousq̄ penitentiā p̄ suis egerit excessibz. et p̄na facta p̄t resumere sacros ordines et p̄t tūc licite p̄cedere s̄m formā ecclesie. Deinde subdit aliud documētum dicens si aliq̄s esset genitus in thoro illegitimo. vel q̄ sit spurius. tūc ille non p̄t accipere sacros ordines donec a papa dispensatōem acceperit. et habita dispensatione in ordinibz sacris p̄cedat s̄m formam ecclesie.

Circa litteram notandū q̄ quicunq̄ vult p̄moueri in sacros ordines et facit saltum. iste est de facto irregularis. Exempli gratia. vt si aliq̄s p̄mouet̄ ad ordinē sub diaconatus et nō esset acolitus. vel si p̄mouet̄ ad p̄sbyteriū et nō esset diaconus tūc vt dictū est ille d̄z facere saltum et incurrit irregularitatē. quare vltērius in sacris ordinibz p̄cedere nō potest sine dispensatione pape. qz nullus irregularis sine dispensatione potest p̄cedere ad ordines. sed ille est irregularis. ergo et Pro quo sciendū q̄ vel talis facit saltū ex malicia. vel ex ignorantia. si p̄mo mō tūc talis debet simplr deponi seu degradari nec amplius ad sacros ordines est admittendus. Si autē facit ex ignorantia tūc talis nō d̄z ministrare in suo ordine scz q̄ legeret euangelium vel ep̄lam nisi hoc sit cū dispensatōe pape vel epi

Folio xxi

Secundo notandū circa secundū documētum scz q si aliq̄s illegitimus vult pcedere in sacris ordinibz. tūc dicit̄ qdam doctores q ep̄us vel archi ep̄s p̄t secum dispensare q̄trum ad salutē aie. nō tñ vt possit procedere ad aliquas p̄laturas vel p̄tendas vel curas aiarum. ita imo q intrando claustrum talis possit pcedere in ordinibz sacris sic q solū habeat curam aie sue et non alioz. Si vero talis illegitimus vult recipere sacros ordines ad p̄laturas vel ad alia beneficia curā aiarum hācētia tūc nemo potest dispensare cū illo nisi solus dominus ap̄licus.

Tercio notandū q ille hō d̄r legitimus qui generat̄ ex matrimonio vesp̄ro z legitimo. vel qui generat̄ ab his qui matrimoniu p̄traxerūt in facie ecclesie. Et si postea diuortiu celebratū esset inter eos p̄pter aliq̄d impedimentum. nihilominus tñ oēs illi pueri sic generati dicūtur legitimi. Et hoc est verū si p̄trahentes matrimoniu credūt se bene p̄traxisse. vel ad minus vna p̄sona credit se bene p̄traxisse. Si vero ambe p̄sone crederēt se male p̄traxisse tunc pueri sic generati dicūtur illegitimi.

Quarto notandū q qdaz pueri dicūtur legitimi. vt sunt isti q de thoro legitimo generant̄. qdam naturales. vt sunt geniti ex soluto z soluta. et quidam nec sunt legitimi nec naturales. vt sunt spurij. Unde notandum q isti pueri dicūtur spurij qui generant̄ in adulterio. vt aliq̄s vxorat̄ habet̄ ar̄ p̄les cū muliere nō p̄pria vel ecōuerso. quidam autē sunt legitimi. vt sunt illi qui pcedūt ex legitimo thoro. z isti dūtaxat sine aliqua dispensatōe p̄nt accipere ordines z non alij.

Quinto notandū q aliquis legitimatur dupl̄r. Vno modo p dispensationē. z sic pueri qui nec sunt naturales nec legitimi legitimant̄ur ad oēs actus seculares z sp̄iales. Alio modo aliq̄s legitimatur p matrimoniu p̄tracum. vt solutus generaret cum soluta. z si postea p̄trahūt matrimoniu tūc illi pueri p̄us illegitimi legitimant̄ur p subsequens matrimoniu. Sed hoc non est de spurij. quia tales generant̄ p adulteriu. Et ergo littera tene dicit q nullus illegitimus debet procedere ad sacros ordines nisi ex sp̄iali dispensatione.

Ultimo notandū q filij illegitimi prohibent̄ ab ordinibz sacris triplici de causa. Prima causa est dignitas sacramenti ordinis que vilibz personis non debet porrigi. quia scriptum est. Nolite sanctū dare canibz. Secunda causa est detestatio paterni criminis. Tercia causa est. quia presumitur q filius sit imitator paterni criminis. quia malicia parentum inducit presumptionem p̄tra filium. vt habetur. distincōne quadagesima prima. Sciens Item si spurcus intrat religionem tollit ab eo irregularitas. vt patz decis̄ manona d̄lilin. q̄stione vltima. Nō licet

i. excoicatioe p̄ter

In banno tibi sacer ordo datur scio q non iāde. liberaueris nisi p̄sentat̄ fueris dño ap̄lico
Hinc absolueris nisi p̄sentando pape te

Hic auctor ponit quartū documētum de sacris ordinibz dicens. Si aliquis esset in banno vel in sententia excoimunications. z p̄ymaciter fact̄ enter vel ignoranter sumeret sacros ordines quocūq̄ modo est in excoimunicatōe

Sūmula Raymundi

catione. tūc nullo modo potest absolui nisi spēaliter sit absolutus a dño papa vel ab habente eius auctoritatem

Circa litterā norandū q̄ autor vult in littera q̄ si aliq̄s habuerit beneficium z cū hoc recepit sacros ordines in excoicatione tūc talis puabit illo beneficio donec papa cum illo dispensauerit. z si dñs papa secū dispensare noluerit tūc talis puabit beneficio z sacris ordinibz. et si sic moriatur in excoicatione extra cimiterium sepellendus est. Si autē dñs papa secū dispensare voluerit tūc nō puabit illo beneficio. Et ideo clerici volentes in sacris ordinibz procedere debent seip̄os. pbare ytruz talem casum incurrere possunt vel nō. qz in excoicatione nullus procedere potest nec debet admitti ad sacros ordines ne tale periculum incurrat

Secūdo norandū. illud dicūt iura decretalia q̄ quicūq̄ p̄moueret ad sacros ordines exstēs in excoicatione efficitur irregularis. Pro quo est sciendū q̄ sententia excoicationis est duplex. qz q̄dam est maior q̄dam minor. Maior est que excludit hominē a p̄munionē christifidelium. et est duplex. q̄dam est lata ab homine. quedā a canone. Sententia lata ab homine est q̄ in fertur a iudice viua voce vel in scripto. z ab ista nullus habet soluere nisi q̄ ferit sententiā. Alia est sententia lata a canone. z h̄mōi sentētie sunt multe. Verbi gratia. si aliq̄s p̄cutiat clericū violenter statim est in maiori snia lata a canone r̄c̄is. Alia est snia minor que excludit hominē a p̄ceptione sacras mentozum. sicut est om̄e peccatū mortale. Vado ad p̄positū littere est discendū q̄ p̄sens littera intelligit de snia maiori. Et ergo talis accedēs ad sacros ordines debet absolui ab ep̄o absolute generali. Sed si intelligit de minori snia hoc est dupl̄. qz vel scit vel ignorat. si scit debet absolui. sed si ignoratur tūc non indiget absolute

Tertio norandū q̄ si aliq̄s exstēs in excoicatione scienter z p̄tūaciter p̄sumat sumere sacros ordines. talis p̄perue suspendendus est ab ordinibz nec papa d̄z cū ip̄o dispensare p̄pter suā enormitātē. qz scuit se irregularitatem incurrere. p̄pter sacri ordinis susceptiōem. Sed si aliq̄s excoicatus recipit sacros ordines ignorans se esse excoicatum. z iste susceptis ordinibz sacris recordat̄ se esse excoicatum. tūc ip̄e d̄z accedere dñm ap̄licum qui mortuus misericordia causa dei dispensare secū habeat. Unde est p̄uetudo op̄tina aliquoz ep̄oz q̄ quicūq̄ voluerit sacros ordines recipere oportz q̄ talis sit p̄us p̄cellus z p̄ritus. z q̄ preparatur cū cōione corporis christi. ne ip̄e peccatis enormibz sit aggrauatus. z ne cū hoc incurrat irregularitatem

Absq̄ tui domini consensu non tibi datur

Ordo sacer. si sis seruilis conditionis

Hunc si furtiue susceperis z sine forma

Quam tenet ecclesia. nisi dispenses super hoc qui

Dispensare potest. in te damnaberis inde

Folio xxiij

Hic autor ponit quintum documētum de ordinibz sacris dicēs. Si fusi-
erit aliqz clericus seruilis pditionis volens pcedere ad ordines sacros talis
nō debet pcedere nisi cum pſensu dñi sui. imo nec etiā intrare debet religi-
onē nisi habeat pſensum dñi sui. qz ad susceptōem sacroz ordinū requiritur
pura libertas. sed talis non est liber. ergo nō debet pcedere. Subdit ponens
do aliud documētū. scz sextum dicēs. Si aliqz suscepit sacros ordines
furtiue z sine forma ecclie talis debet damnari z suspendi ab ordinibz sacris
nisi spēaliter ab hñte potestate dispēsandī secū dispēsatū fuerit.

Primo notandū. ex littera habetur qz iste qui est seruilis pditionis nō des-
bet pmoueri ad sacros ordines. Contra hoc arguit sic. deus glorioſus nō
est acceptor psonarum. ergo quilibz potest acceptare sacros ordines siue sit
seruilis pditionis siue non. Aliis parz in actibz apostolorū. Sed pñā pbat
quia si seruilis debet abijci z liber pmoueri tūc videtur qz liber sit deo gra-
tus et seruilis non. qd est ptra auctoritatem prius allegatā. Respondet fm
intentionem auctoris. qz nullus debet pmoueri ad sacros ordines qui est ser-
uilis pditionis siue pſensu dñi sui. Un p sacroz ordinū susceptiōe datur
gratia sanctitatis. gratia dignitatis. z gratia honestatis. Et ad istā dig-
nitatem sex requirūtur. Primo pncipaliter requiritur honestas originis. scz
qz sit de honesta parentela ex parte vtriusqz sexus. z p hoc excludūtur spu-
rij. Secūdo requiritur honestas hominis. scz qz non sit diffamatus z pub-
lice pſus. qz illi non admittūtur ad sacros ordines nisi cū dispensatōe pa-
pe. Tercio requiritur honestas corporis. per hoc excludūtur corpora vitia
habentia. sicut sunt isti hoies qui sunt priuati membris pncipalibz z offici-
alibz. videlicz manibz z digitis. Quarto requiritur honestas actionis. z p hoc
excludūtur homicide z consimiles qui ppter illam actionē nō p-
mouentur ad sacros ordines. Quinto requiritur honestas cōditionis. et
propter hoc excludūtur illi qui sunt seruilis conditionis. Sexto requiritur
honestas conuersationis. propter hoc excludūtur ioculatores et huiusmo-
di homines. quia tales sunt instabilis animi nec sunt honeste puerſationis
Tunc ad rationem dicendū est qz deum non esse acceptorē psonarum intel-
ligitur dupliciter. Uno modo ad ecclesiam triūphantem. z sic intelligens
da est auctoritas vbi supra. quia nullus excluditur a regno dei. Alio modo
intelligitur quo ad ecclesiam militantem. et sic nō intelligitur prefata aucto-
ritas. qz plures sic abijciūtur a sacris ordinibz. vt pñs patuit

Secūdo notandū qz littera potest intelligi per distinctionem. qz vel talis
pmouetur ad ordines suo domino sciente vel ignorante. si ignorante do-
mino tunc talis restituitur domino suo. Si autem non ignorante domi-
no z dñs p radicit tunc talis debet domino restitui sub hac cōditione fm
aliquos qz non seruiat sibi in corporalibz sed in diuinis officiis. Etiam si ta-
lis intrauerit religionem nesciente vel contradicente domino suo. z si in tri-
bus annis non exigit eum tunc talis fit liber in clauſtro. Si autē dominus
sciuit z non p radicit. tunc debet dimitti. qz liber factus est. Si vero sciente
domino suo aliquis pmoueretur. vel ergo scitur ab ordinante z repſentāre
vel nō si scitur ab vtroqz tūc ambo debent puniri. si vnus tm scit tūc iste de-
bet puniri in duplo. si ergo ab omnibz ignorat. tūc dicūt aliqui qz sunt libera-
ti a seruicute p susceptōem sacroz ordinum

Sūmula Raymundi

Tercio notandū q̄ illi dicuntur ordines recipe furtiue qui non recipiunt eos eo mō sicut institutū est ab ecclia. sicut si q̄s accederet ad ordines sine examine. vel si quis eodem die recipet duos ordines

Ultimo notandū. q̄ iste dicitur furtiue recipe ordines qui est in sentētia anathematis. q̄ agit p̄tra mandatū ecclie. Et hoc est dupl̄r. q̄ vel talis masnet in seculo vel non. si nō manet in seculo ira q̄ intrat religionē tūc dispensat cum eo ep̄us. p̄pter fauorē ordinis. Si autē manet in seculo tūc ep̄us non p̄t cū eo dispensare. sed solū dñs ap̄licus. Et etiā ille dicit nō seruare formas ecclie qui nō intrat p̄ hostiū sed aliū de sicut fur et latro. Et ille tūc dicitur furari sacros ordines qui eos suscipit ab ijs determinata forma ecclie. Un̄ sciens dum q̄ vera et determinata forma in ordinibz sacris est ista. p̄mo vt q̄s examinatur. secūdo intitulat. tercio pelamatur. et deinde ab ep̄o ordinatur. ergo qui nō est examinatus vel intitulatus vel pelamatus si recipit ordines furatur ipsos. Item si aliq̄s p̄cedit ad sacros ordines sub titulo alicuius beneficii et nō h̄z beneficiū ille furatur ordines

s̄ aliq̄s

s̄ suo recedēs

Monachus ex clauistro fugiens si presbyter hic est

s̄ ad claustrū

talē officiū diuinū

Et redeat prohibetur ei celebratio misse

q̄sqz p̄niam agat

i. disp̄sat

Donec peniteat et factum papa resoluat

s̄ tal̄ monach⁹. sic q̄ nō d̄z ministrare in ordinibz susceptis

Aut in perpetuū suspenditur ordine sacro

i. de his monachis

i. apostate

Hec his de clauistris sunt scripta suos fugientes

s̄ monchos i. auctoritas

Qui damnare solent hos saluat gratia pape

Pr̄ius auctor determinauit de ordinibz sacris. hic determinat de monachis a clauistro fugitiis. Et diuidit in duo. Primo determinat de monachis fugitiis ordinatis in p̄sbyteros. Secūdo de nō ordinatis in p̄sbyteros. Scdm̄ ibi (Si fugit ex clauistro) Ocie ergo p̄mo. q̄ monachus p̄sbyter qui fugit de clauistro et iterū reuertit ad claustrū talis non d̄z celebrare missam donec peniteat et papa cū eo dispensat de tali negligentia. Si autē talis est diaconus d̄z suspendi ab ordinibz et nō debet ministrare in suo ordine nisi si prius peniteat fm̄ decretū superioris sui

Pr̄mo notandū. q̄ littera intelligit de his monachis quos excoīcavit abbas illius clauistri vbi tales monachi fugientes existerant. q̄ forte subtraxit calicem vel aliqd̄ h̄m̄ d̄fecit. et talis currens de clauistro et iterū rediens nō p̄t celebrare missam nisi p̄us fecerit dispensatū. et talē auctoritatē aliqui abbas p̄t habere a dño ap̄lico. si autē non habuerit illā auctoritatē tūc oportet eū ire ad dñm papā q̄ solus cū eo dispensat. Ocie et̄ aliqui q̄ in isto casu abbas illius clauistri posset cū eo dispensare. Item littera d̄z intelligi de istis monachis fugitiis qui sunt excoīcati a suis superioribz. si autē h̄m̄ d̄m̄os naci nō sunt excoīcati tūc eorū superior p̄t cum eis dispensare

Folio xciij

Secundo notandū littera loquitur hic de apostatis. unde apostata sic dicitur
finitur est temerarius recessus a statu fidei obediētie vel religionis. Un tri
plex est apostata. scz a fide. ab obediētia. z a religione. A fide dicitur aliquis apo
statare qm̄ dimittit catholicā fidē z adheret fidei hereticorū vel aliorū infide
liū. Ab obediētia dicitur aliquis apostatare qm̄ facit qd̄ p̄tra dei vel canonis p̄cep
ta. Et istā apostasiā p̄miserūt adā z eua qm̄ fecerūt p̄tra dei p̄ceptū. Tercia
apostasia est a religione. z est qm̄ aliquis religionē exiit post p̄fessionē factā.
Et de tali apostasia loquitur hic textus. Un p̄mi apostate de facto sunt exco
municati. z nō solū illi sed oēs eis adherentes. sed secūdi apostate non p̄nt
phibere testimoniu in multis. terciū q̄bus receperunt sacros ordines. tñ non
p̄nt ministrare in suis ordinibz nisi facta dispensatione

talis mōach⁹ p̄ h

Si fugit ex clauſtro laicus cōuerſus z inde

i. p̄traperit m̄moniu

s̄c viro

Duxerit vxorem cum crimine constat ab isto

i. iterū iterat

s̄c fusi

Hic eat et repetat correctus apostata clauſtrum

manifesta

m̄moniu

Si sua nota fuit p̄fessio cōiugiu sit

s̄c bona

i. donat

Et seruis christi sua dent et cōmoda prestent

s̄c p̄fessionē

i. filis

Si nullam fecit tamē illos equa voluntas

i. dūdit

i. p̄tineret

scz ambobz

Separat vt caste viuant iniūgitur istis

Hic autor determinat de monachis fugitiuis laicis z pueris dicens. si
aliquis monachus puerus fugit ex clauſtro z duxerit vxorem. z vxor in
telligeret eū esse monachū fugitiuū tūc ipsa d̄z ipm̄ relinquere z inducere q̄
redeat ad clauſtrū. z ip̄e ecōuerso intrans clauſtrū d̄z corrigi a superioribus
monasterij z debet manere in isto. Si aut̄ scit q̄ ipse exiit clauſtrū ante pro
fessionē. vt in anno p̄batōis tūc talis puerus potest manere in matrimon
io cū vxore sua. nec tenet redire ad monasteriū

Primo notandū q̄ puerus exiens clauſtrū post p̄fessionē z annū p̄bati
onis talis debet cogi redire ad clauſtrū suū z d̄z p̄dignā penitentia p̄ tali ex
cessu agere. Si aut̄ ante p̄fessionē exiit z ducat vxore p̄t cū illa manere. quia
nō dū ligatus est ad clauſtrū. tñ si vxor sua adnūtere voluerit ambo caste
vivere possunt. si nō p̄nt reddant mutuo debita

Secundo notandū. ex q̄ in p̄senti s̄ra sicut in p̄cedentibz habitū est de ma
trimonio. tūc est sciendū q̄ triplex est bonū matrimonij. scz fides sacramen
tum z p̄les. Prīmū bonū est fides. q̄ ibi est indissolubilis p̄iunctio animarū z
corporū. Secūm bonū est sacramentū. q̄ ibi nullū diuortium debz celebrari
Tercū est bonū p̄les scz ad cultū dei. Et p̄pter hoc fit triplex p̄iunctio i ma
trimonio. Prīmū ibi fit p̄iunctio singularis. q̄ solus vir p̄iūgit mulieri. z p̄
pter istā singularem p̄iunctiōem oritur bonū fidei. q̄ inter duas p̄sonas est vna

Sūmula Raymundi

dilectio. sed si tertia supuenerit statim remittit dilectio. Secūdo est ibi pūctio
tio indiuisibilis. et ex hoc est ibi matrimonii qđ est sacramētū. Tercio ibi est
pūctio valis. et ex hoc oritur bonū. plus qđ generat pncipalit ad cultū dei. Et
triplex pūctio correspondet triplici bono matrimonij. Unā pūctio singu
laris correspondet bono fidei. sed pūctio indiuisibilis bono matrimonij. pūne
tio vero valis bono plus.

Secūdo notandū q in matrimonio est triplex actus iugalit. Quidā
est licitus. qđam fragilis. et qđam phibitus. Actus licitus est triplex. qđā
simpliciter fit ppter plus generatōem. et iste est actus virtutis et meritorius. Se
cūdus fit in reddendo debitū thori. et iste etiā est licitus. qz vir tenet reddere
mulieri debitū carnis. Tercius est ppter fornicatōem euitandā. Et hoc est
duplex. vel in iuge. vel in se. si in iuge tūc nō peccat. si autē in se peccat. Se
cūdus actus iugalit est fragilis. et iste fit ppter dilectōem. et hoc duplex vel
ppter dilectionē vxoriā vel fornicariā. si vxoriā peccat venialiter. Verbi gra
tia aliqđ dicat sic ego cognosco vxorē meā ppter ipsius dilectionē. et si non
esset vxor mea ipsam nō cognoscerē. et in hoc peccat venialiter. Si autē dila
git eam fornicarie tūc in hoc peccat mortaliter. Verbi gratia dicat aliqđ
si talis nō esset vxor mea adhuc vellē eam cognoscere si possem. et sic ibi est
dilectio fornicaria. Tercius actus cōiugalit est phibitus. et iste fit pluribz
modis. Primo fit in tpe quo phibitū est ab ecclia. scz in aduentu dñi. in qđ
dragesima. et tpe infirmitatis mulieris. et sic pñter in qrtuor tpebz anni. et in
alijs multis. in qbz nō licet exercere iura carnalia. Itē nō debent fieri in lo
cis psecratis. etiā debēt fieri p modū incitatis. qz quotienscūqz hō incitat
seipsum ad hoc peccat mortaliter.

Ultimo notandū. q aliqđ habēs vxorē et cognoscat carnaliter sororē vx
oris sue. tūc dubitat verū deinceps possit cognoscere vxorē suā. Rñ def pñt
plures doctores q non. sed ipse dicit ppetue abstinere. qz iam vxor sua vera
sua sanguinea seu affinis efficit ex coitu perpetrato cū sorore vxoris. Et
qñtur vltim⁹ verū talis dicit dimittere vxorē suā vel nō. Rñ def sub distincti
one. qz vel talis cognouit sororē vxoris sciēter vel ignorans. si ignorāter nō
pōt dimittere. qz talis error nō opat diuortij. si autē sciēter fecerit tūc vxor pōt
ab eo separari. si autē nō separant tñ ipse vir debitū thori nō dicit petere.

id est item

sacerdotū

Plurimus in domibz psonas pſbiterorū

s^c mulieres

s^c sacerdotis

Suspectas esse. mater soror atqz sorores

s^c domibz

id est sanguinee

Filia vel fratris in eis sunt vel prope neptes

s^c sacerdotes

id est infirmis

id est paupibz

Hi pro posse suo miseris socijs vel egenis

s^c sacerdotes

id est phibitoz

Prospicij nec sint bilufores vetitorum

id est sicut

id est axilloz

Ludorū. velut est alce globi deciorum

Folio xciii

Iste est tercius tractatus huius libri in quo auctor determinat de vita et honestate clericorum. Et diuiditur in duas partes. In prima auctor facit quod dictum est in secunda determinat de usura et eius speciebus. Secunda ibi usure species. Prima ad huc in duas. Nam primo facit quod dictum est. Secundo determinat de symonia abi (Si vendis) Prima adhuc in duas. primo facit quod dictum est. Secundo determinat de telluris principibus. Secunda ibi (Si princeps) Prima adhuc in duas. nam primo facit quod dictum est. Secundo determinat de rebus inuentis que sunt per dote dotes quod sit agendum circa istas. Secunda ibi (Si bona) Prima adhuc in duas. nam primo facit quod dictum est. Secundo determinat de furibus raptoribus et malefactoribus. Secunda ibi (Fraude) Partes patebunt in processu. Quantum ad primam partem auctor vult quod in domibus sacerdotum non debet habitare persone suspecte. ut sunt iuuenes mulieres. Et ratio est. quia homines haberent statim suspicionem de sacerdotibus super talibus personis iuuenibus. tamen mater et sorores filiorum vel filie sororum potest bene morari ipsis. Deinde auctor subdit ponendo duo documenta de vita et honestate clericorum. dicens quod clerici siue sacerdotes debent egenis peregrinis et alijs pauperibus benefacere per christi nomine ipsis elemosinas dando. ipsos hospitando. ipsosque prebendis et alijs bonis operibus subueniendo. Subdit ulterius aliud documentum quod clerici et sacerdotes non debent adherere ludis perhibitis. nec debent esse manifesti lusores in alea. in globis et in decijs. et apillis quia tales ludi prohibiti sunt.

Notandum primo quod auctor prohibet hic in littera mulieres suspectas siue in honestas seruire siue morari in domibus sacerdotum. Pro quo sciendum quod mulieres sunt duplices. Nam quodam sunt coniuncte. quedam extranee. coniuncte sunt consanguineae. et illas sacerdos potest habere in domo sua. Sed extranee sunt alie mulieres ipsis sacerdotibus non attinentes. modo prius ista intelligitur de mulieribus extraneis propter suspicionem tollendam. Coniuncte mulieres sunt duplices. nam quidam sunt coniuncte mediate. et quidam immediate. immediate sunt consanguineae. sed mediate sunt familiares ipsarum consanguinearum. modo mulieres immediate. ut consanguineae possunt habitare cum sacerdotibus. sed mulieres coniuncte mediate ut sunt familiares ipsarum consanguinearum non possunt habitare cum sacerdotibus. De quo sciens Augustinus. Quoties sororibus meis iuncte sunt sorores mee non fratres. Et ille familiares sunt duplices. aut sunt satis annose aut iuuenes. si primus tunc bene potest sustineri in domibus sacerdotum. si secundus tunc non debet sustineri. quia dicit Bernardus quod calamus appositus igni facilius incenditur. eodem modo est de sacerdote. nam si sacerdos esset apud pulchram mulierem tunc cito calor luxurie in eo incenderetur ab ea. ne ergo pringat. prohibet eas esse in domibus sacerdotum. Unde legitur in dialogo beati Gregorii pape. quod fuit quidam sacerdos qui matrem suam per semitam duxit manu coopta. tunc mater a filio quoniam quare hoc faceret. respondit sacerdos mater mihi tactus et species mulieris decepit multos. ne ergo tactu mihi mala crescat cogitatio ducite te manu coopta. Non ex quo talis timuit mala in propria matre multum plus est timendum in alijs. Item persone consanguineae sunt duplices. quidam sunt in linea descendenti. quidam in linea ascendenti. ut mater autem proaua etc. sed in linea descendenti sunt filie nepotes et sic de alijs. modo huiusmodi mulieres non prohibentur usque ad quintum gradum. quia de talibus non est mala suspicio. Sed alia est linea transversalis vel collateralis. ubi mulieres prohibentur usque ad tertium vel quartum gradum.

Súmula Raymūdi

Secūdo notandū circa p̄mū documētū auctor in textu innuit q̄ sacerdos
tes debēt succurrere paup̄ibz. z iura assignant rōne huius. qz sacerdotes vi
nūt de p̄mōnio christi. z ideo qñ sacerdotes ordines accipiūt tūc manus
eius inūgunt oleo. qz p̄ oleū denorat q̄ debēt esse misericordes z plus obligā
tur ad misericordiā q̄ aliq̄ hoies. Vñ legīt in canonica 3o āmis capto. ij. q̄
omne pctñ aut est ex p̄cupiscētia carnis aut ex p̄cupiscētia oculoz. aut ex
supbia vite. Concupiscētia carnis est luxuria. p̄cupiscētia oculoz. est auarici
cia. supbia vite est ip̄a supbia. Et in istis hō peccat tripl̄r. scz in deū in pro
p̄mū. z in semetipm. in deū peccat p̄ supbiā. in p̄mū p̄ auariciā. in semetip̄s
suz p̄ luxuriā. Et de istis peccatis p̄t hō facilliter satisfacere p̄ t̄na bona opa
scz p̄ orōnes. ieiunia. z elemosinas. qz hō peccans p̄ supbiā potest satisfacere
re p̄ humiles orōnes z deuotas. Secūdo hō peccat p̄ auariciā in p̄mū
et hūc pctō p̄t satisfacere p̄ largitōem elemosynaz subueniendo pauperibz.
Tercio hō peccat p̄ luxuriā in semetipsum. z hūc pctō p̄t satisfacere p̄ iei
unia. Hōdo ad p̄positū merito sacerdotes hortant̄ ad bona opa. scz ad mi
sericordiā ad dandū elemosinas t̄cys. qz oia que possident sunt elemosine
p̄stitute in redemptōem aiarū z in adeptōem celestis curie. qz cū eis pure
dant̄ p̄pter deum quo ad vitam eoz. ideo illa quibz ad nēcitātē non indigēt
debent dare p̄pter deū. scz paup̄ibz secularibz vel alijs sacerdotibz egenis et
vite sustentatōem nō habētibz.

Ultimo notandū circa secūdū documētū q̄ sacerdotes nō debēt lude
re. Pro q̄ sciēdū q̄ in aliquibz casibz possunt ipsi sacerdotes licite ludere. scz
pure causa recreatōis. qz forte sacerdos fatigatus ex studio vel orationibz
ad recreatōem adipiscendā licite p̄t se in honestis ludis parū exercere. Pro
quo sciēdū q̄ ad ludū licitū requiruntur plura. Primo requirit̄ honestas p̄
sonarum. et sic ipsi sacerdotes cum inhonestis hominibz nō debēt ludere
vt cum p̄mūni populo vel vulgo. nec etiā debent ludere cum mulieribz. qz
hoc p̄ncipaliter ip̄is est inhibitiū. vt patebit de circūstancijs ludi. de q̄bz dice
tur infra. Secūdo requirit̄ honestas instrumētōz. z ideo sacerdos cū globis
et cum tabillis ludere nō debet. vt manifeste d̄t textus. Tercio requirit̄ hone
stas ip̄is. qz ludus nō debet fieri in diebz celebribz z in noctibz. et omnes illi
errant qui in nocte natiuitatis christi ludūt tabillis. Quarto requirit̄ hone
stas materie. scz q̄ ludant p̄ vna assatura vel cantro ceruise seu vini. vel p̄
parua z modica pecunia. et si vltra aliquis transgredieretur tunc ludus fis
eret illicitus. Quinto requirit̄ honestas morū. scz q̄ bene sint morigeras
ti in ludo ita q̄ iste ludus fiat in gaudio. sine bello. sine rixa. sine inuidia. sine
detractōe sine fraude. z sine omni dolo. Vñ notandū fm̄ theologos. ludus
sacerdotū ideo est phibit⁹. z nō solū sacerdotibz imo oibz christifidelibz. qz
ibi p̄currūt plura vicia. primo ibi p̄currit auaricia in hoc q̄ habet desiderii
lucrandi. Secūdo p̄currit volūtas spoliandi. et sic aduenit rapina. Tercio
p̄currit vīra. qz p̄ponit cū parua pecunia magnā. itē ibi p̄currit mendaci
cia z iuramenta que nocua sunt z phibita. qz d̄t scriptura mendax os nes
cat aiam. enā scriptū est neq̄ iuraueris p̄ celū neq̄ p̄ terrā. Et tūz ibi datur
scandalū circūstantibz. z hoc fit p̄ra. phibitōem ecclie. Et tūz ibi fit tempus
omissio. qz isto tpe possunt exercere bona opa. ideo p̄pter ista que sequuntur
ex ludo ip̄is sacerdotibz et clericis ludus est phibitus.

Folio xru

sacre scripture s^e p^rbiteri
 In libris studeant sermonibus ⁊ recitando
 i. miracula ⁊ gesta scōꝝ patꝝ qd est iustū
 Sanctorum vitas ⁊ agendo quod sit honestum.
 inherēat eis p^rmissariū
 Inuigilent curis animarum nocte dieq;
 i. si seq^r vtilitas i. vitā humanā p fidelib^{us} christianis.
 Si sit opus corpus animam dent pro grege christi
 nihil p^rficiat s^e p^rbiteros sacerdotes
 Nil faciant quod nō decet hos sint bi moderati
 vestimentis habitu vtant^{ur}
 Vestibus ⁊ cultu sic viuant exteriori
 i. q^{ui} i. informatores subditorū.
 Ut sint doctores ⁊ sint exempla suorum
 s^e informare p^r p^rdicatōes honesta.
 Et quod lingua nequit saltem doceat bona vita.

Hic autor ostēdit in qbus clerici ⁊ sacerdotes se exercere debēt Et dicit
 sacerdotes ⁊ clerici debēt studere in libris in qbus videāt vitas ⁊ passiones
 sanctorū. ⁊ istas recitare debēt laici vt sumāt in hoc exempla corrigēdi se.
 et nihil debēt agere nisi quod sit honestū. Et debēt oib^{us} t^{em}p^{or}ib^{us} vigilare in
 curis animaz vt ipi aīas sui gregis deo commēdant. ⁊ subditos eoz in bo
 na vita pseruant. ⁊ debēt oīa sua agibilia curiali mō ⁊ p^rcessu ordinare. ⁊
 illud quod nolunt sibi fieri etiā alijs nō faciant. Et debēt ponere corpus et
 aīam suā pro pseruatōe animaz fidelium si necē fuerit. ⁊ si aliqua vtilitas
 ex eo pōt fieri. ⁊ debēt esse moderati in vestib^{us} ⁊ cibarijs seu victu ⁊ amictu
 vt etiam alijs christifidelib^{us} succurrere possent. Et sic ipi debēt viuere puer
 satōe ⁊ cultu exteriori vt sint bonum exēplum suorum subditorū. ⁊ dato q
 ipi subditi nō possunt instrui sermonib^{us}. tñ instruet ipos bonis exēplis

¶ Primo notandū. nam lrā dicit q sacerdotes debēt studere in libris ⁊ de
 bēt studere vitam sanctorū ⁊ hanc recitare p^rlo Rō est. qz ipi non aliud ne
 gociari habēt nisi q vigilent in curis animaz. qz ipi se semp debēt occupare
 cum aliquo bono facto vt nō ociosi inueniant. quia d^{icit} apls. Nolite locum
 dare diabolo. qz quē diabolus ociosum inuenit istuz pueris occupatiōi
 bus occupat ⁊ ipm seducit. ⁊ sic tunc talis ppetue p^rfundit. ex eo q ociosus
 dat locum diabolo. vt p^rz de Salomone. qz interim q fuit in p^rstructōe tē
 plⁱ deo placuit. sed postq^{ue} desinebat ⁊ ociosus fuerat tūc ydolatriam exerce
 bat. Et sic diabolus ipos ociosos seducit cū pueris opatōib^{us}. ne q hoc
 cōtingat tunc ipi clerici nō debent ocīari. s^{ed} debent studere in libris miracu
 la ⁊ passiones sanctorum recitando populo

¶ Secundo notādū q ipi p^rbiteri diligēter debēt custodire aīas suoz par
 rochialium. ne seducant^{ur} p malas suggestiones diaboli. qz dicit apls. So
 brij estote ⁊ vigilate. ⁊ iō huiusmodi oues p^rmissi sunt sacerdotib^{us} vt ipsas
 nō lesas s^{ed} p^rfectas ⁊ incolimes ⁊ firmiter in fide stantes deo commēdant
 ¶ Tercio notādū. dicit autor in lrā q si fuerit opus tūc ipi p^rbiteri ⁊ p^rle

Summula Raymūdi

bani debet ponere corpus et animam. i. vitam animalem. pro saluatione christi fidelium et pro populo eis commissio. Pro quo est sciendum quod sacerdotes non solum debent hoc facere nisi videant utilitatem aliquam ex eo puenire. Sed si nulla utilitas potest insequi tunc non debet facere. unde sacerdos statim pro vno populo non debet mori. pro populo sed solum si considerat quod sit ardua causa. scilicet quod omnes vellent deficere in fide catholica propter persuasiones. persecutiones. vel passionem aliquam. tunc sacerdotes debent ipse propterea ut sint fortes in fide. unde apostolus. Fratres estote fortes et solamini in fide. Et sic etiam ipsi sacerdotes debent facere suis parochialibus. nam dant doctrinas et auctoritates ipsis recitare. et si ipsi credere noluerint tunc morti se tradunt et suos subditos in fide perseruant. scilicet si non videant utilitatem ex morte sua venire. tunc faciunt sicut fecit christus. quod cum iudei volebant iesum lapidare. tunc abscondit se et exiit de templo. quod nondum venit tempus passionis eius. Sic filii modo faciunt sacerdotes si non viderint utilitatem ex morte sua puenire.

¶ Quarto notandum. iuriste ex precepto litterarum trahunt causam quare tractus matrimonialis sit prohibitus sacerdotibus. nam ad ipsum sacerdotem plura requiruntur. Primo enim requiritur ad verum sacerdotem quod ipse debet studere in sacra scriptura. et per hoc erit multas vanas cogitationes que occurrerent ipsi ocioso. quod nostra memoria habet se sicut molendinum. in quo si ponitur bonum frumentum bonum molitur. scilicet si prius imponitur picem repugnat. Sic filii modo est de ipsis sacerdotibus. scilicet si non studeant in sacra scriptura ubi miracula et passionem sanctorum habent. tunc ipsi occupant se malis operibus. Etiam nostra memoria habet se vere rex. quod quando aliquis rex occupatur in bello. tunc omnes subditi sui occupant ibidem sed quando ipse est liter et solutus tunc quilibet transiit ubi vult. Sic filii modo est de nostra memoria et anima. quod quando ipsa occupatur in sacra scriptura tunc omnes sensus occupant in sacra scriptura. scilicet quando tunc quilibet sensus occupatur delectatione propria et obiecto. et sic homo cadit in multiplices cogitationes. ergo tunc sacerdos trahitur ex occupatione tali per studium sacre scripture. Per domesticam propter curatorem. videlicet uxoris et puerorum in matrimonio nimis occuparet sacerdos. ergo tractus matrimonii est ipsis prohibitus. quod sicut dicit Commentator quod nulla virtus tantum valet ad sciendum sicut ipsa castitas. ergo oppositum castitatis quod in matrimonio consistit impedit sciendum in homine. ergo tollatur tale bonum. tunc tractus matrimonii ipsis sacerdotibus est prohibitus. Secundo ad sacerdotem requiritur pueritatis maturitas. que iterum tollitur per matrimonium propter instabilitatem ipsarum mulierum. quod ut sic mulier traheret virum de pueritatis maturitate bona. unde Luce sancto sanctus eris etc. Ne ergo tollatur hoc bonum tunc iterum tractus matrimonii sacerdotibus est prohibitus. Tercio requiritur ad sacerdotem beneficium et officium et aliarum sibi promissarum fidelitas. ut habet Iobis ultimo. ubi dicit dominus. petre amas mercedem. Et istud bonum iterum possit impediri per matrimonium. Quarto requiritur quod si necesse fuerit animam suam debet ponere pro omnibus. et hoc iterum tolleret per matrimonium. quod in matrimonio est plurimiliter filiorum et filiarum. quibus tunc sacerdos deberet prestare necessaria corporis. per curandum. et sic non posset attendere sacerdotalem dignitatem et diuinum officium. unde merita. Pluribus interius minor est ad singulorum sensus. Quinto ad verum sacerdotem requiritur quod si necesse fuerit tunc ipse debet subuenire pauperibus in verbis. in exemplis. in elemosinis. in rebus exterioribus et in alijs bonis. Et dicunt quidam doctores. quod melius est ipsi sacerdoti quod subueniat cum doctrina quam cum

Folio xvi

elemosyna. et assignant rationem talem. quia anima pretiosior est corpore. sed bona doctrina nutrit animam. elemosyna autem corpus. igitur sequitur propositum quod bona doctrina sit melior elemosyna. Et quia greci nolebant statuto apostolico obedire. scilicet viva voce et unanimiter appellaverunt. igitur omnis doctrina et sapientia ab eis est ablata. Sed quodam omnis sapientia et doctrina vigeat apud eos. nunc autem omnis doctrina et sapientia lata est ad nos et ad ecclesiam nostram

i. tales aues venaticas clericis prohibemur

Nisos accipitres falcones his inhibemus

garrulantes potatores i. canes venaticos

Non sint clamosi bibuli. catulos nec habentes

s. presbyteri facere.

Venaticos. possunt opus exercere necesse

reficere

s. tales presbyteri

Ut religare libros vel scribere pro precio. si

pauperes divitiarum presbyteris

Sint inopes rerum. vel eis substantia desit

talibus instrumenta

i. volatilia

Retia tendicula que sunt ad aues capiendas

i. talia animalia

i. puas feras

clericis

Aut lepores vel bestecolas permittimus istis

publica

s. clerici

Uel que clamosa non sit venatio. possunt

i. predicare

s. eis

Piscari licite. piscatio publica desit

s. sit talis piscatio honesta

s. clerici

Sed priuata. pia dum conueniunt sit eorum

operatio

i. quod sit honesta

operari

Actio. que liceant inter se gaudia tractent

s. presbyteri

i. committant canonicas

aliquid

Ni non permittant horas aut officij quid

Hic ponit aliam doctrinam rectificantem vitam et honestatem clericorum dicens nos inhibemus quod omnes sacerdotes ita existentes in sacro ordine sint reuoluti et semoti ab illis que ponuntur in littera. scilicet quod non habeant nisos accipitres et sic de alijs. Etiam quod tales non sint clamorosi nec bibuli nec habentes canes venaticos etc. Possunt tamen exercere aliquod opus si necesse fuerit. scilicet religare libros. vel scribere. pro premio si pauperes et egeni existunt vel alia opera consumant istis facere possunt. Subdit remouendo dubium. quia diceret quis. tunc mundani et seculares sacerdotes nihil debent operari. pro deductione temporis. hoc dubium remouendo dicit. quod clerici possunt exercere ista que patet in littera. scilicet quod possunt extendere retia sua. videlicet ad piscandum. pro sua necessitate. etiam possunt capere aues ut alaudas. et sic de alijs. Et similiter possunt capere feras ut lepores vel aspidochelones etc. Sed tamen hoc cum securitate et cautela fiat. dum scilicet talis venatio non sit clamorosa publica et manifesta. sed secreta et submissa. Etiam clerici possunt

Summula Raymūdi

gaudia exercere inter se. s. disputare in sacra scriptura. s. tamē clerici non debent omittere horas canonicas de die nec de beata virgine

¶ Primo est norandū circa lrām. autor hic. phibet clamorofam venatōem sacerdotibz. Pro quo nota q̄ venatio est duplex. quedā clamorofa z quedā nō clamorofa. p̄ma est. phibita sacerdotibz. secūda est eis concessa. si talis venatio fit causa nēcitatis vel recreatōis vel vilitatis. Tū sacerdos sunt duplices. q̄dam sunt epi. z illis potissime. phibita est. nā si facit ep̄s venatio nem clamorofam debet suspēdi ab officio p̄ spaciū trium mēsum. s. si sacerdos simplex facit venatōem clamorofam. tunc suspendit ab officio p̄ spaciū duorum mēsum.

¶ Secundo est norandū. hic dicit de negocijs secularibz que sacerdotes exercere possunt. Pro quo sciendū. negocia secularia sunt multiplicia. q̄dam sunt ex sua natura inhonesta. vt vsura symonia. z illa phibita sunt tam secularibz q̄ clericis. quedā sunt negocia secularia que ex sua natura sunt honesta. z illa pueniunt tam clericis q̄ laicis. videlicet vendere frumēta que ip̄s creuerunt z similia. S. ista negocia secularia honesta ex aliquibus circūstātijs fiūt inhonesta. Et istarū circūstātiarū sunt quatuor. s. locus tps cā z persona. Primo fiūt inhonesta ex loco. videlicet si vendit in loco sacro. qz hoc ē phibitum in euāgelio quādo dñs repulit emētes z vendētes de tēplo dicens domus mea domus orōis vocabit̄. Secūdo ex tēpore. videlicet si fiūt tpe. phibito vt diebus festiuis. Tercio fiūt illicita ex p̄sona. quia vendere z emere indifferēter clericis nō est licitū ne mercatores videant̄. Quarto fiūt illicita ex cā vt si mala intentōe faciūt. s. propter defraudare pximum. Item norandū. dicit in lrā. q̄ sacerdotes nō debēt p̄mittere horas canonicas. Dubitat̄ ergo vtrū sacerdos omittēs horas peccet mortāl̄. Et videt̄ q̄ non. qz sacerdos nō peccat mortāl̄ omittendo missam. q̄ nec omittēdo horas canonicas. Ans̄ p̄z de se. qz si sacerdos abstinet a missa iō sp̄ non peccat. qz dicit beatus Aug⁹. nō laudo nec vitupero sacerdotē cotidie missas celebrare. Sed p̄ntia probat̄. qz plus videt̄ esse omisio missę q̄ horarū canonicarū. Sed in oppositū est lrā que dicit q̄ debet sacerdos est obligat⁹ ad horas canonicas in rei veritate. Et s̄m iusticiā nō solum sacerdos. s. etiā cuj hoc q̄libet beneficiatus. vt p̄z extra de celebratōe missarū ca. p̄mo. Ad illud dubium respondet̄. q̄ p̄cepta sunt duplicia. q̄dam affirmatiua q̄dam negatiua. affirmatiua sp̄ obligant z nō. put sp̄. sicut ē seruare horas canonicas. qz ad hoc sacerdos sp̄ tenet̄. nisi p̄uētijs magna infirmitate. p̄pter quā horas canonicas implere nō p̄t. S. p̄cepta negatiua ista obligāt sp̄. put sp̄. vt nō furaris. nō mechans. z ad illa p̄cepta hō sp̄ obligat̄. z nō est aliq̄s casus in quo hō possit licite trāsgredi illa p̄cepta. Tūc dicit ad rōem negādo p̄ntiam quādo arguit̄. sacerdos licite pōt omittere missam. q̄ licite pōt omittere horas canonicas. Et tunc dicit vltērius q̄ missa nō cadit sub p̄cepto dei s. est volūtaria. sed dicere horas canonicas cadit sub p̄cepto dei

p̄biteros

vetanus

Nō ancillarum prohibemus mēse choreis

caueāt .i. timul⁹ rusticoz

Et fugiant strepitus laicorum siue tabernas

Folio xcviij

i.egenis donāt moderatim
Ut plus pauperibz christi tribuant. moderanter
de ppijs bonis sez cibi z potus
Expensas proprias. sumendo superflua vitent

Hic autor sup addit aliam doctrinā de vita z honestate clericorū dicēs clericos non decet ducere coreas publicas vel aliquas ancillas p circulum etiam clerici debēt fugere strepitus laicorū z tabernas. z moderate debēt viſuere z dare pauperibz de ppijs bonis. z non debent viuere in crapula in ſuſperſuitate z in voluptatibz

Circa lram pmo notādū. autor dī q clericī nō debēt ducere coreas huius rō est. qz clericī debēt eſſe ſpeculū veritatis z virtutis. z in omnibz opibz bonis debēt eſſe exemplar alijs hoibz. ſi ergo ipſi conſtant tūc publice ſuper eos pmunc vulgus pclamar. et ſic tunc grande peccatū pmittunt. qz corea nunqz vel raro abſqz peccato fieri p̄r. q̄ ſacerdotes debēt vitare coreas mulierū z oīa ſilla ne dent alijs malum exemplum

Secūdo notandū. q corea ſic diffinitur. eſt circulus cathenatus cuius centrum eſt diabolus. Pro quo ſciendū q diabolus circa coreā nō hz vnū gladiū ſed multos. Primo habet gladiū euaginatū z exurū. et cum illo gladio diabolus informat mulieres vt exuant z deponāt pallea. z hoc facit ideo. vt circūquaqz vident ſez ante z retro a dextris z a ſiniſtris. Secundo habet gladiū acutū. z cum illo informat mulieres vt exornant z pparant ſe anteqz veniant ad coreas vt poſſunt ibi viris z circūſtantiſbz pplacere. Itē diabolus hz gladiū inordinatū z cum tali regit oēs circūſtantes qui inordinatē conſtant. qz ſemp ducit coream verſus ſiniſtram in ſignū malicie. et de tali loquitur Proverbioz q̄rto vbi dī vias que a dextris ſunt nouit dñs. que autē a ſiniſtris puerſe ſunt. Item diabolus hz gladiū ſcindentem circūquaqz qz z ex omni parte. qz ille gladius ſcindit oēs ſenſus. preſcindit eī auditiū in hoc qz turpia audit. viſum vt laſciuiā videt. olfactū qz facit reſpirantiā veſtimētorū. guſtū z ſaporē. qz omēs illas delectat oēs obruminant z maſtīcant. z tactum pſcindit. qz mollicie laſciue ptingit. z ſic ille gladius ſcindit circūqz q̄. Et ideo de eis dī in apocalipſi. ve ve ve vobis ſic habitantibz in terra. z pro pmo ve dabitur eis eterna damnatio. qd̄ deſignat alienationem regni celeſtis. Pro ſecūdo ve dabit eis inſatiabilis infernus. Pro tercio ve dabit eis intollerabilis pena. Videat ergo conſans ne cadat in illos gladios. z p pſequēs in eternas damnatiōes

Tercio notandū. ſcīa dī q clericī non debēt ire in tabernis z in alijs locis ſuſpectis. Rō eſt qz in multiloquio non deest peccatū. vt patz p beatū Bernardū. ſi ergo clericī eſſent in tabernis z in ſtreptu laicorū tūc eſſent in multiloquio z vanitanti qd̄ ſine peccato fieri nō p̄r zc.

Ultimo notandū. q clericī debēt vitare cibaria ſupflua. z hoc ideo ne intrent peccata. ſez in vomitū vel in luxuriā. vñ meretricia. Luxuriat raro non bene paſſa caro Etia debet vitare ſupflua. ppter diuerſos morbos curādos vñ Auicenna. Plures moriuntur gula q̄ gladio. Contra quos clamat beatus Bernardus dicēs. clericī noſtri t̄pis magis dedit ſunt gule q̄ gloſie. et q̄ virgini glorioſe. z magis intuentur marthā q̄ marcum. z magis ſuſ

Sūmula Raymundi

dent in salmone q̄ in salomone. De quibz beatus gregorius viterius de
 Virum est de clericis q̄ vñi sunt z aliud esse volunt. nam milites sunt z
 doctoribz eq̄parari volūt. neutri tñ actu hātēr. nec eñ pugnare vt milici
 milites nec eu āgelisānt. z sic neutri illoz oꝝdine seruār. Irē vñi esse volūt
 et aliud facere nolūt. qz volūt vocari clerici. sed eu āgelisare nolūt. Irē volūt
 esse milites z pugnare nolūt. z sic neutri debite sunt. nec aliquis est ibi oꝝ
 do sed sempiternus horroz inhabitat

s^c p̄byteroz

Horum si vita mala sitqz supstitiosa

s^c talis vita

.i. publica

Et non sit testa caueant ne sit manifesta

.i. p̄suadendo

.i. vitādo

Non exhortando. sed qd̄ magis est fugiendo

s^c nos

iā dicñ

s^c ip̄oz clericoz

Scribimus hunc casum postremū ne vitiorum

.i. p̄ls

s^c clericis

.i. mali

Plebs cadit exemplo. licet occulte scelerati

s^c clerici

.i. publicis. s^c clerici

Qui sunt in vicijis manifestis hi minus arcant

subditos suos

s^c tu sacerdos

Subiectos populos. ideo si non potes esse

.i. p̄tines

.i. occultus

.i. emēdas. s^c subditos

Lastus. sis cautus. tñ tute corriges ipsos

.i. informatoz

Discipulum regens doctor cōfunditur omnis

s^c aliq̄. i. delictū

maculat

De vicio. vitium doctorē si tenet ipsum

Hic autor ponit alias regulā p̄ modū notabilis de vita z honestate clerici
 eoz dicens. q̄uis clericus sit defectuosus in vita z mali. p̄caueāt tñ sumope
 ne eoz malicia apud vulgū clucescat ne reddāt suis subditis malū exēplūz
 qz viciosum esset eis corrigere alios z ipsosmet esse malos z viciosos. quia
 tñ hoies dicerent vos corrigitis nos de istis que reddunt in corpora ves
 tra. qz si mala essent forte vos ea fugeretur. nam s̄m Cathonem Turpe est
 doctori qz culpa redarguat ipsum

Notā. tñ p̄mo. ex lra habet qz si sacerdos nō p̄r esse p̄tines z caste viuere si
 talis luxurat hoc d̄z fieri caute ne scandalizat p̄plū sibi p̄missum z malū ex
 emplū p̄teat alijs. Et oēs doctores sacre scripture p̄cordāt in hoc qz mas
 ifestū peccatū plus punit q̄ occultum Dubitat q̄ circa luterā virū sag
 cerdos cognoscens aliquā mulierē caute excusat a fornicatōe. Et videt qz
 sic. qz d̄t luterā. si nō p̄r esse castus sit cautus. z ideo talis cautio videt eum
 excusare. Irē p̄bat rō ne sic. iste videt excusari a coru qui fecit s̄m inclinatio
 nem naturālē. sed aliqz sacerdos cognoscens aliquē caute facit s̄m inclina
 tionē naturālē. ergo zc. Maior est uota. qz opus nature est opus nēcuratis.

Folio xcviij

Quorū pz. qz. multi dicūt se esse natos sub tali pstellatōe q nō possunt res-
sistere luxurie. alij dicūt se esse natos sub tali pstellatōe q vinculi castitatis
infringere nequeūt sed semp casti manēt. q̄ videt q in hoc excusant. In op-
positū arguūt theologi nā votū continentie culibet ordini est annexum. ergo
nullus p̄t aliquā cognoscere sine pctō. qz in hoc q aliq̄s transgredit̄ votū
continentie peccat mortaliter. Secūdo sic arguit qdam doctor theologie. sc̄p-
ter ordo phibet ptractū mīmonij. q̄ ponit cognitōem carnalē. Tenet p̄na
qz si hoc qd magis licitū est nō licet. q̄ nec id qd min⁹. s̄z magis licet aliquā
cognoscere matrimonialit̄ q̄ extra matrimonij. q̄ si p̄mū nō licitū est. nec se-
cūdu. Tercio sic arguūt. hoc qd nō pcedit alijs hoib⁹ sine pctō mortali. hoc
etiā sacerdotib⁹ nō pcedit sine pctō mortali. sed cognoscere mulierez extra
matrimonij nulli pcedit aīsqz pctō mortali. q̄ minime pceditur sacerdoti
Quorū pz. p pphetā dicentem Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit dñs. et
his trib⁹ rōnib⁹ quilibet clericus d̄z obuiare istis q̄ dicūt q fornicatio occul-
ta nō sit pctm mortale. Ad aliud dubiū r̄ndet q sacerdos quātūcūqz sit se-
cretus nō excusat a fornicatōe ⁊ p p̄ns nec a pctō mortali. vt patuit ex. die-
tis. Sed tūc ad rōnem quādo dicebatur si non potest esse castus ⁊c. d̄z q il-
la littera auctoris intelligit solūmodo p̄suasive ⁊ nō consultive vel admissi-
ue. q̄ si diceret tutius est secere q̄ manifeste facere. Sed ad scdām qm̄ d̄z ali-
quē nasci sub tali pstellatione vel tali intelligit duplt. Uno mō ḡa corporis
vel p modū inclinatiois corporis ⁊ sic nat⁹ sub tali vel tali pstellatōe magis
inclinat ad hoc q̄ ad illud. Alio° intelligit q̄ ad aīam. et sic non est verū. qz
planete nō nccitant sed inclinant. q̄ pstellatio nō excludit pctm.

s̄ existēre in bonis opalib⁹ ⁊ bñficijs

Patri p̄sbytero puerum succedere nolo
.i. filij nō p̄nt

Presbyteri nati nequunt succedere patri
.i. p̄ntis hereditatib⁹ .i. in curat⁹ bñficijs s̄ missaz

In patrimonio vel cura vel celebrando
.i. filijs .i. placet

His dispensare si vult poterit bene papa
.i. hō .i. excoīcatōes .i. clerici hñtes potestatem

Nullus habet bannos nisi persone speciales
.i. hñtes eoz auctoritatē

Ut sunt pastores vel eorum legitimati
.i. epi .i. excoīcare. i. valēt. s̄ admittit

Quic⁹ suis locis banire solent alijs non
.i. sp̄alis s̄ sacerdotib⁹ data. auctoritas

Unica n̄ sit eis super his collata potestas
.i. locū dat .i. capellanus

Pastori cedat de iure vicarius omnis
.i. p̄stoz s̄ pastore. s̄ missaz s̄ ecclia

Legitimus. nullus sine quo celebrabit in illa

Summula Raymundi

Hic est vltima pars istius capli in qua auctor p modum notabilis infert quoddam documentum de filiis pſbyterorum dicens. q filij pſbyterorum nō poſſunt ſuccedere patri in patrimonio. i. in paternis hereditatibus. nec in beneficio Deinde ponit aliud documentum q nullus hz alios bannire niſi eſſet perſona ſpūalis. vt epus. ppoſitus. z officialis. z hi in ppijs locis habent bannire ſez in dyoceſi ppijs. z non habēt alios in bannū facere extra dyoceſim ppijs niſi ex ſpēali pceſſione eis collata

Primo notandū. littera dē q filij ſacerdotū nō debent ſuccedere patri in beneficijs. hoc eſt diſtinguēdum. qz filij ſacerdotū vel volūt manere in ſeculo vel non. ſi non ſed intrant religionē tunc. pmouētur ad ſacros ordines ſine diſpenſatione. qz tunc ordo diſpenſat cū eis. Pro quo tamen ſciendū q filij ſacerdotū in reugione impediūtur aliquibz caſibz. ſz q non poſſunt pmoueri ad dignitates. qz non poſſunt fieri abbates piores gardiam z cūjs. Si vero tales manent in ſeculo. tūc eſt diſtinguēdum. qz vel volūt pſequi beneficia patris de iure pmiu. z ſic nō poſſunt. verbi gratia ſi pater alicuius habuiſſet curatū bñficiū tūc de iure pmiu fili⁹ nō poſſet ſequi ad illud bñficiū. Aut intelligit q poſſet ſequi cum diſpenſatione. z hoc eſt triplacif. Nam qñqz cum talibz ſit magna diſpenſatio. ſz q poſſunt ſequi alia beneficia qz paterna. Alio mō ſit cū eis maior diſpenſatio ſz q poſſunt pſequi beneficiū paternū immediate z nō immediate. ſz vt ipſe eſſet tercius vel quart⁹ poſt patrem. Tercio cū hijs ſit diſpenſatio maxima. ſz qñ a papa tāta diſpenſatione dorent q immediate paterna pnt pſequi

Secūdo notandū p modū dubij. qz aliqz dubitare poſſz quis hz diſpenſare cum filijs ſacerdotū. Rñdetur ſi tales pmouentur ad ordines minores z ad beneficia non curata. tūc epus pnt cum eis diſpenſare. Si autē pmouentur ad ordines maiores ſue ad ſacros ordines. tunc ſolus dominus apoſtolicus poteſt cum eis diſpenſare.

Ultimo notandū. q bona clericorū debent diuidi in quattuor partes pſſimam partem debēt ſeruare pro ſe z pro familia ſua. Secūdam partē debēt dare ad reſtaurationē eccleſiarum. ſz pparādo libros z calices z alia neceſſaria eccleſie. Terciam partē debz dare paupibz adiuuentibz pure ppter deū et non ppter laudem vel aliquā aliam cām mūdiales. z ergo nō debēt bona eorū hiſtrionibz ioculatoribz meretricibz dare. Quartā vero partēz clerici debent ſuis parentibz nō ppter affinitatem ſed pure ppter deū dare de ſuis bonis. Et hoc bene designatū eſt p Joachīm pphetam qui omnia ſua bona in quattuor partes diuiſit. primā miſit in tēplo. ſecūdam dederat adiuuentibz. terciam ppter dedit pauperibz amicis ſuis. quartam reſeruauit pro ſe z pro familia ſua. Sed heu clerici nihil curant de talibz. neqz em curāt de um neqz ſacram ſcripturā. neqz exempla ſanctorū z ſanctarū. neqz diaboliz neqz hominē. ſed potius pſumūt bona eccleſie in tabernis. z cum meretricibz peſſimis z hiſtrionibz. et inq̄rum quis magis eſt hiſtrio z garruloſus intrā tum cum magis diligūt ipſem bonarū ſic inutiliter exponūt. ergo ve ve et iterū ve ipſis. qui ita bona chriſti inutiliter exponūt. exeo q illud qd iſtis offertur pure ppter deū illud pſumūt cum meretricibz z cū alijs nequitioſis hoibz. et illud qd donatur nō eſt iporū. ppiū. ſed eſt hereditas z poſſeſſio chriſti. qz illa bona chriſto offeruntur. ſed quia clerici gerunt vices chriſti in

Folio xcix.

hoc mundo. Igitur ista bona tollunt. *g* ve ve ve z in infinitū ve ipis est non cus-
rant sancta euāgelia z sacra iura ecclesiarum. sed vituē bestialiter sūm placitū
eorū absq; iuribus. qz paupibus z christifidelib; denegant frustū panis. cuz
tamē ipis aliquādo poss; porrigi frustū auri vel argenti. qz tamē deus glo-
riosus z oipotens pcepit bñfacere in plurib; locis sacri euangelij dicēs. qđ
vni ex minimis meis feceritis mihi facitis. Itē dicit sacra scriptura. sic; aq;
extinguit ignē sic elemosyna extinguit petm. z alibi dī. Date z dabit vob.
comedite pingua z mittite prem eis q nō pparauerūt sibi. Itē alibi. paupe-
res em sp habetis vobiscuz. me autē semp non habebitis. quib; sacerdotib;
ita nō facientib; dicit ppheta. nō sic unq; nō sic zc. Itē ex alio. nō licet sanc-
tū dari canib;. Itē indurati est cor pharaonis. *g* ve vltis clericis sic facientib;
bus. qz eternaliter damnabuntur

i. cū astucia h^o aliquos

Raudē vel arte mala mundi si quos spoliasti

p̄dator

senorari^o

Si raptor fueris aut vsurarius aut fur

i. dicitis

auxiliū

His aut consilium dederis vel opem scio q non

i. trāsit^o ad limia scōz

Te via sanctorum nec crux nec passio christi

s^o in p̄fessioe

i. furta vt spolia

Absoluant quin sint hec omnia reddita. reddi

ablata

p̄nt reddi

i. postula

Si poterint. si non quos lesisti pete q te

i. suppositū hateat spoliū

i. oratio intentio

Sustineant. tua sit reddendo parata voluntas

i. peregrinaret^o

Ieiunes ores facies iter atq; labores

vales

hoib;

ablata

Quantumcūq; potes pro lesis vt sua reddas

i. lesis

reddere

Si sibi sic nequeas aliter. via verior hec est

Itud est caplm scdm istius tractatus. in q determinat de raptorib; fur-
tib; z alijs malefactorib;. Et p̄ hoc caplm diuidi in tot pres q̄t ponit doc-
trinas. pres patebūt. Primo dicit sic. si spoliasti aliquē fraude vel mala arte
in hoc mūdo. videlicet si fueris raptor vsurarius vel fur. vel dederis p̄siliū
vel auxiliū istis tūc nullus te absolueret p̄t nisi furta vel rapina reddantur si
reddere potes. qz nec via sanctorū nec via seu limina sanctorū. nec crux chri-
sti nec passio christi te absoluit. Si autē reddere nō poteris tūc pete illos q̄s
lesiisti q te sustineāt z q tibi dimittāt. ppter deū. z hateas voluntatem reddē-
di. z sic quātūcūq; potes satisfacias. p̄ ipsis lesis. videlicet ieiunādo. orando.
seruēdo z laborādo. qz nō est alia via tucior q saluari potes.

¶ Primo notandū. Hic habetur in lra de quattuor sp̄ibus qbus aliena
r. li.

Summula Raymūdi

collantur. s. furtum vsura et spoliū et rapina. de tribus ultimis dicit infra. S. de furto videndum est hic. Sciendum ergo pmo. furtum sic definitur. Est subtractio rei aliene corporalis mobilis grā lucri faciendi inuito dño suo fraudulenter. Dicitur primo (subtractio) vñ ipā subtractio facit furem et nō volūtas. Rō quia hō habēs voluntatē furandi si nō furatur nō dicitur fur. Dicitur secūdo (rei aliene) quia si recipiet suum pprum alicui ppter hoc ipē nō diceret fur nisi si tunc in casu istā rem obligasset alteri. qz si tūc reciperet fur diceret. Ulterius dicit (corporalis) ad dñtiam rei incorporealis que nec videri nec palpari pōt ut aia spūs que non possunt furari. Dicitur (mobilis) ppter rem immobitem q etia furari nō potest. ut est māso paratum. et sic de alijs. qz solus qd moueri pōt furatur. Dicitur vltius (grā lucri faciendi) qz si aliqz recipere aliquā rē non cā lucri non dicitur furtū commississe. ut si aliquis reciperet aliquā virginē religiosam nō causa lucri sed cā libidinis ille magis dicitur commississe rapinā qz furtum. Dicitur vlti⁹ (inuito dñi suo) qz si aliqz recipere aliquā rē. cū consensu dñi illius rei nō diceret fur. Ultimo dicit (fraudulenter) eo qm de furtū sit fraudulenter. Et dicit a noie furnus. i. obscurus. qz fur furatur tpe obscuro. Item nota duplex est furtū. quod dā manifestū. et quod dā secretū. furtū manifestū est quādo aliqz cū re subtracta apphēditur. S. furtū secretum est quādo aliqz cū re subtracta nō apphēditur. Et de vtroqz furto intelligitur lra. qz talis fur tenetur ad restitutōem. vñ hoc est qz furtū generale nōmē est ad omnia furta. sed alia sūt noia specialia. sicut sacrilegium et alia qz plura que infra patebunt.

¶ Ultimo norandū. lra dicit qz nō est alia via satisfaciendi de furto nisi qz ablatum restituatur. qz dicit beatus Aug⁹. pctm nō dimittitur nisi ablatū restituatur. Etia dicit dñs in euāgelio. ligatis manibz et pedibz pñcite eum in tenebras exteriores donec reddat nouissimū quādrantē. Item alibi in euāgelio dicit. reddite que sunt cesar. cesari. et deo que sunt dei. immo nec placeat deo sacrificiū nec oblatio sine restitutōe et reconciliatōe fratris. vnde ius p. Barthēi legitur. pñs recōciliare fratrem tuo et tunc venias et offeras munus tuū. Pro quo sciendū qz tales qui sic obligantur ad restitutōem. vel possunt habere vel nō. Si pñt hñe hoc est dupliciter. vel em̄ remittitur a leſis vel non. Si remittitur a leſis qbus bona receperūt tūc nō obligātur. si nō remittitur eis tūc obligātur ad restitutōem in qntum habēt. Si autem nō habēt tūc leſus debet expectare pinguiorē fortunā donec illa possint solui. Si tunc isti leſi mortui sunt tunc tenentur restituere heredibz hōiū. Et si heredes nō fuerint tūc debēt facere fm̄ consiliū pſessoris vel epi quoz interest talia dispſare. Si autem illi de nihilo habēt satisfacere tūc debēt pñs operibus. s. cūm ijs ordibz seruicij et alijs laboribus satisfacere leſo fm̄ qz autor docet in littera.

^{i. furta} ^{eccis} ^{egenis}
Si male quesita das claustris pauperibus ve.

^{qz abstulisti} ^{defrauderis}
Et nil das leſis. sic dando decipieris

^{i. null⁹ loc⁹} ^{grē} ^{i. reddēdi potētia}
Non locus est venie si sit tibi reddere posse

Folio .r.

^{grē .i. postpone} ^{furta} ^{redde}
Spem venie pone male. vel quesita reponē.
^{ultima pīna .i. in agone} ^{existis}
Vespertina tibi contritio si datur et sis
^{tua} ^{oñdendo tibi miscēdiaz}
Pure confessus peccata deus miseretur
^{aliqñmō} ^{spoliata .i. rapinā}
Si potes ⁊ reddas que sunt ablata per illam
^{s' sufficiūt} ^{s' qd salutē aīe}
Nil lachryme gemitus confessio sed dare prodest
^{furaris} ^{s' equū} ^{.i. volūtarie monachis}
Si mihi tollis equum quem das de mente priori
^{nihilomin⁹ es fur} ^{ad salutē} ^{s' tali mōdacho}
Raptor ⁊ es quia nil prodest q̄ restituisti
^{vulnero} ^{.i. medeor} ^{.i. est labor inuit}
Si tibi frango caput ⁊ inungo pedes aro litus
^{s' tu fur} ^{s' tibi pī} ^{p furtū.}
Si pius esse cupis medicus loca lesa refana
^{lesi} ^{mortui} ^{etiā defuncti fuerint}
Hi si defuncti sunt heredes vel eorum
^{egenis} ^{vales furta} ^{licite}
Ecclēsijs vel pauperibus potes hec dare tute
^{s' bona accepta} ^{pfessorū}
Hec que rapta putes de consilio seniorum
^{.i. reddas} ^{turpe acquisita} ^{sacra scriptura.}
Restituas habita male .lex quia sic iubet esse
^{s' pōt fieri} ^{q̄ dcm ē} ^{q̄ demnāt furē}
Non aliter. sed qui dicunt aliud perimunt te

Hic autor ostendit q̄bus bona ablata sunt restituenda. Et dicit si male
 acquisita des ecclēsijs vel pauperibus ⁊ nō restituas eis quibus sunt ablata
 tunc decipieris. ⁊ si habes tantū in posse q̄ potes red dere tūc tibi datur loc⁹
 indulgētie ⁊ debes poscere spem venie. ⁊ male acquisita penitus reddere. s;
 si isti q̄bus bona illa ablata sunt: sunt mortui tunc licite potes illa bona da
 re pauperibus vel ecclēsijs s̄m consilium tui confessionis. ⁊ si quis dixerit op
 positum puniendus est tanq̄ transgressor preceptorum. ⁊ talis decipit te
 ducens te in eternam damnationem

¶ Primo notandum. q̄ dicitur in littera q̄ ille qui male acquisuit bona
 tenet ea red dere leso ⁊ nō alteri. Rō est. quia si alteri red deret bona ablata
 tunc adhuc non esset satisfactum lesis. qm adhuc carent bonis eoz iniuste.
 S; diceret aliquis si fur vel latro debet restituere leso bona ablata tūc pos
 set eū interficere. ppter furtū pmissus. q̄ videt q̄ nō sit faciēdū. cū⁹ oppositū
 tū delictū. Respondet q̄ ille fur vel raptor debet caute agere prestando illa

Summula Raymundi

bona suo p̄fessori. z ille ea restituet. z sic iuxta furem nō erit p̄culū
¶ Secūdo notandū. licet s̄m leges teneat reddere q̄druplum z fur occul-
tus duplū. tamē s̄m canones sufficit ip̄m reddere ablatum z non plus. v̄
patz extra de raptoribz **¶** Tercio notandū. q̄ oīa que hic dicunt de res-
titutōe spoliatorū intelligi debet de habētibz vnde restituāt. s̄ si raptor non
h̄z tūc pōt accedere istos quos lesit p̄ spoliū vel eorū heredes z petere vt il-
li indulgeant. Item notandū. q̄ si isti spolia z eorū heredes mortui sunt
tunc raptor vel fur dz illa bona dare paupibz vel ad p̄structōem ecclesiā
vel viani. Et rō est. quia cū spoliati mortui sunt z cū hoc eorū heredes. tūc
illa bona vacant christo cui⁹ heredes sunt paupes. iō merito illa bona dñt
habere. S̄ si spoliatus dimitteret heredē post se. tūc illi talia bona dñt das-
si. cā est. q̄ illa bona post mortē lesi sunt. p̄ria ip̄s⁹ heredis. ex quo ip̄e succe-
dit lesio in bonis. Dubitat. vtz fur teneatur restituere prouentus cuz rē
furata. Verbi grā ponat q̄ equus sit res furata z q̄ valet triginta marcas
qñ furat. z postea tpe restitutōis valet qnquaginta marcas nunquid tene-
tur eū sic restituere. Respondet q̄ sic. quia non solum furtum est restituendū
sed z omnes prouēus a furto sunt restituendi. z si furtum se meliorauit eq̄
tene eodem modo restitui debet.
¶ Ultimo notandum. ponat q̄ aliqua negligentia sit facta circa furtū. nū
qd fur ad restitutōem vel ad recuperatōem neglecti teneat. Rñdet q̄ sic.
Imo oīa neglecta circa furtū tenet recuperare z restituere.

^{i. trades .i. aliquē p̄cā p̄fictur}
Non prodas quenq̄ tibi cum sua furta fatetur

^{aliq̄s corrigat furem}
Nec das consiliū q̄ conscius arguat ipsum

^{s̄ ad mortē furē iudicial}
Condemnaret eum sententia si capitalis

^{i. de officio p̄biterat⁹ deponēdus}
Officio proprio reprobis tunc efficiēis

^{s̄ alie⁹ furti p̄ sacerdotē .i. si fuerit excōicac⁹}
Consciis absolui debet si forte ligatus

^{i. p̄sc⁹ est .i. recepit a tali furto.}
Est. quia consciuit rendat si quid tulit inde

^{recepit instrues ablatū restituere}
Si nihil. inducas furem furtum dare. nam si

^{s̄ a te tu sacerdos}
Fur nū dat monitus taceas nū amplius addas.

^{p̄ manifestatōez. in forte dāna}
Prodita plura reoz generare pericula possent

Hic autor ponit aliud documentum de furibus dicēs. q̄ nullus p̄sby-
ter cui aliq̄s est confessus se esse furem debet prodere illi. nec debet alicui da-
re consiliū vt manifestaret fur. Cuius rō est. quia si fur postea cōdemna-
ret ad mortē p̄biter eēt irregularis. Subdit si aliq̄s sit p̄sc⁹ furti alicui⁹ s̄

Folio ij.

q̄ sit ligatus sentētia excoicationis ille debet absolui dum nō ip̄e restituat si aliqua bona sustulit. Et ille etiā debet furē inducere q̄ ip̄e bona oblata restituat. Et si fur nō velit ppter monitōem istam oblata reddere. tūc ip̄le debet a monitōe desistere ne generetur periculum furi ex illa monitōe.

¶ Notandum. nullus p̄byter debet p̄dere furem qui ei p̄fessus est de furto. q̄z al̄s ip̄e esset p̄uandus officio z b̄nficio z fieret irregularis si fur suspēs daret. Rō est. q̄z vt sic ip̄e eēt homicida. vt p̄z in iure de homicidio ca° suscepimus. nā ad hoc q̄ aliquis sit homicida sufficit q̄ ip̄e dat p̄silum v̄l iuuat ad hoc q̄ aliq̄s interficiat. q̄z cōsilū facit hoīem reū in facto.

¶ Secūdo notandū. dicit in littera q̄ p̄sbyter nō debet manifestare fures. Corā hoc habet quadragesima distinctōe vbi reprehendunt clerici q̄ volūt beniuoli videri z celant peccā z nolūt complere quod scriptū est. peccantem corā hoībus argue vt ceteri exemplum habeant inde. z ibi allegat dictum apli q̄ dicit. tradite h̄mōi hoīem sathane ad nutrimentū hoīs. Ibi dicit etiam q̄ ip̄i nolūt adimplere dictū euangelij vbi dicit. Si videns peccātem p̄is mo secrete argue eum. scdo argue eum corā aliq̄bus testibz. tercio manifeste corā omni p̄p̄o. Et si non velit desistere d̄z remoueri ab ecclia. q̄z vna om̄is morbidā inficit totū gregem. Ex his oībus habet q̄ p̄byter tenet manifeste arguere quēlibet peccantē. Et hoc nō potest fieri nisi p̄det z manifestat peccātū eius quod fieri est corā p̄dicta. Ad istud dubium r̄ndetur q̄ peccatā sunt duplicia. q̄dā eī sunt occulta. z talia nullo mō d̄z p̄byter reuelare si ei occurrūt in p̄fessione. Alia sunt peccā manifestā. z de his intelligunt ea q̄ sunt dicta in q̄dragesima distinctōe. q̄z qui peccat manifeste corā om̄ibz corrigi debet. q̄ vero occulte peccat debet corrigi occulte.

¶ Tercio notandū. littera dicit q̄ sacerdos nō debet p̄dere p̄fessionem seu cōfessionē. q̄z per hoc cōfiteus possit incurrere penā capitis. z sic talis effices res irregularis. sic eī d̄t beatus Augustin⁹. p̄ p̄fessionem hoc scio min⁹ q̄z quod nescio. z q̄ neq̄ signis neq̄ nutibz d̄z manifestare. Si autē nō est in cōfessione tunc secus est. q̄z tunc scit vt hō. sed ea que p̄cipit in p̄fessione scit vt deus. z ergo minime reuelare debet.

¶ Ultimo notandū. cōfessio manifestat dupl̄r. vno mō directe. alio modo indirecte. Indirecte manifestat dupl̄r. vno mō quādo laudat aliq̄m in p̄pria p̄sona alio mō quādo laudat ip̄m in p̄sona aliena. In p̄pria p̄sona sic manifestat. vt si aliquis vir haberet suspitōem de muliere. z tūc p̄fessor laudaret eam corā marito. z si mulier postea adulteraret. z si sacerdos tūc taceret nō laudans eā. tā talis videt manifestasse confessionē. Scdo manifestat in p̄sona aliena. verbi grā si duo p̄fiterent vni sacerdoti. z iste sacerdos vnū laudat z de reliquo taceret. tūc iam videt esse p̄ditor p̄fessionis. quia tunc statim suspitio habet de isto alio quare eū etiā nō laudat. Sed directe aliq̄s videt manifestare p̄fessionem quādo aliq̄s specificat p̄sonā vel culpā vel v̄tū. q̄z simul. vñ quandoq̄ specificat seu manifestat p̄sonam tūc. vt si diceret. hodie confessus est mihi iste homo. z est turpis z peccator magnus. Secundo manifestat culpam tūc. vt si cōfessor diceret. hodie confessus est mihi homicida. z ponatur q̄ tūc vnus sit ei confessus isto die. Tercio manifestat culpam z p̄sonam simul. vt si aliquis diceret. ille est turpis homo. fecit ementale neq̄phas vel peccatum.

Summula Raymūdi

aliquē excoīcatōis
Si contra furem banni sententia detur
 spoliat⁹ i. absoluet⁹
Si furto lesus instet fur hic religetur
 sacerdoti p̄staret i. possz s^c finē
Si tibi consteterit q^d fur dare nil queat. illum
 occulte i. a tali absolutōe
Secrete soluas ne scandala perueniant hinc
 i. stricti⁹ ei p̄ p̄na spoliata s^c q^d
Artius iniungas cum possit reddere reddat
 inhibem⁹ s^c illos restituere valent.
Nolumus absolui qui furtum reddere possunt
 i. herus famula p̄mia laboris suus
Si dominus seruo sua non dat. z istela bozia
 subtrahit suū s^c tal⁹ seruus
Furetur precium fur est. nec furta tenetur
 i. restituere furti i. debeat
Reddere. sed crimen confessio diluat ipsum

¶ Hic autor ponit aliud documentū volēs. si aliq^s sit excoīmuniceat⁹ p̄p̄
 ter furtū z petit se absolui ab excoīcatione: detet eū absolueri si cōstat ei q^d
 fur nō pōt reddere bona q^d subtrahit. z hoc debet fieri secrete ne exiū scāda
 la pueniant. Et dz sibi iniūgere vt quādo cūq^s poterit ista bona h̄re z colli
 gere vt penitus restituat. z si fur reddere sufficeret bona. tūc nullo mō debet
 ret eū absolueri nisi p̄us redderet. Tūc subdit. si seruus aliq^s furatur dñō
 eius p̄mū quod p̄ seruitio meruit z dñs ei dare noluit iste seruus dz fur. nō
 tamē tenet restituere oblata. sz p̄ solā p̄fessionē tollit crimen.

¶ Notādum p̄mo. ex lra habet. si aliq^s nō potest ablata restituere ip̄e dz
 absolui a sentētia excoīcatōis ne ei generent scandala. z maxime si h̄z volū
 tatem simplr restituēdi. quia bona volūtas habet pro effectu. q̄re ei p̄na de
 neganda nō est. ex quo gloriosus deus nō vult mortē peccatoris. z hoc p̄
 extra de raptoribz. Sed tñ si fur vel raptor posset ablata restituere tūc ip̄e
 nullo mō pōt absolui nisi restituat. Quia petm̄ nō dimittit nisi ablatuz res
 tituat. z hoc p̄cipue verū est de istis qui p̄nt restituere

¶ Secundo notādum. seruus q^d furat dñō suo p̄mum deseruitū p̄mittit
 furtuz. z hoc est v̄x in quolibet casu p̄simili. Et sic aliquis potest commit
 tere furtum in re propria. z hoc non est inconueniens.

¶ Tercio notādū p̄ modū dubij. aliq^s sumēs monitōem cū sn̄a sup̄ ali
 que furez generat. sic q^d nescit quis sit ille fur. sic q^d in gñali dicat. quicūq^s re
 cepit hanc rē est in maiori sn̄a excoīcatōis. z talis postea venies ad p̄fessio
 nem z bñ habz vñ satisfaciāt sz nō vult satisfacere. si ḡ talis ingerit se dñi
 no officio: dubitat vtrum confessor suus debeat celebrare coram eo vel nō
 Et videt q^d nō. q^d si celebraret. p̄ eo z sciret eū esse in sn̄a excoīcationis. si a
 tim esset irregularis z suspensus ab officio. Si vero corā eo nō celebraret

Folio xcij

tunc statim habere suspitio cur corā eo nō celebratz. z illo modo statim ge-
neraret scandalū tali. Respondet q̄ p̄fessor in hoc casu inquātum pōt debz
vitare ne celebret coram eo inquātum est sine scādalo. z si celebrat corā
eo z scandalū evitare non pōt p̄pter hoc nō suspendit ab officio. qz scit tale
crimen sicut deus z nō sicut homo. qz scit p̄ p̄fessionem. z qz deus noluit p̄-
dere secreta. qz suum traditorem alijs discipulis noluit manifestare. s̄ sacer-
dos illa que scit p̄ p̄fessionem inquātum deus minime manifestare d̄z Sed
secus est si aliq̄ essent ei revelata extra confessionem

¶ Quarto notādum. aliquis fur veniens ad cōfessionem volēs satisfacere
re leso q̄ est in p̄ibus alienis nūquid tenet eum querere. R̄ndetur p̄ distinc-
tōem. quia vel iste qui obligat scit lesum esse in certo loco vel nō. si non. tūc
nō obligatur ad q̄rendū eum. s̄ facere d̄z cōsiliū discreti confessoris vel d̄os
tes sui. Si vero scit lesum eē in certo loco. tunc iterū est distinguēdū. vel em̄
p̄sumptus extendit se ad pecuniam furatā vel nō. si extendit se ad rātā pec-
uniam. tūc p̄sumpt⁹ non sunt estimādi. z d̄z residuū leso p̄rari. si autē con-
sumptus nō extendit se ad pecuniam furatā tūc nō tenetur eū querere

¶ Ultimo notādū. m̄gr dicit in lra q̄ seru⁹ q̄ subtrahit dño suo p̄miū
deseruit nō tenetur ei restituere. Pro q̄ sciendū q̄ aliquē cē furem intelligit
dupl̄. vno mō vere. z sic iste d̄z fur q̄ recipit aliena sicut p̄us visum est Alio
mō s̄ikudinarie. z sic seruus d̄z fur q̄ recipit dño suo rātū q̄ntū est de p̄mo
deseruit z nō plus. qz d̄z fur p̄pter hoc. qz si p̄phenderet z dñs vellet mali-
gnari. tūc possz iudicari ad mortē. s̄ tñ nō obligat restituere. Et h̄ inq̄ntuz
furtū nō excedit p̄miū deseruit. s̄ sola p̄fessio d̄z illud crimē tollere

subtracta i. ille tenet restituere sic fur.

Furta scienter emens cum fure luat scelus idem

i. rapinis

i. inuenire

Despolijs sentimus idem. si non reperire

valeres

egenis

s̄ ablatū

Personas lesas poteris tunc pauperibus des-

i. grā

i. offensor

amicorū.

Nominē lesozum valet hoc anūnabus eorum

p̄ furto

s̄ illud p̄miū

Si fur vel raptor quod eis dederas dare nolunt

s̄ t̄ntū dicere fures v̄l raptores spolio furibz

Hoc est si non dant quod pro furto dederas his

i. p̄ncipalē pecuniā

i. postules

Non capitale tuum reperas illud. quia iusto

s̄ illud

i. p̄uersa

tribuisti.

Judicio perdis. quod iniqua lege dedisti

cōparasti aliq̄

i. grā restitucōis

Si tamen emisti furtum spe restituendi

s̄ cui iumētū

subtracā

Ut si vicini vaccam vel rem spoliatam

Sūmula Raymūdi

p tali pecunia vacca solidos
Pro solidis tribus emisti bene que valet octo
miscōie

Hoc pietatis opus est si capias solidos tres
s' tūc vicino rēfuratā .i. vera scia
Et reddas furta .inbet hoc intentio sancta

Hic autor ponit aliud documētū. z est tale Si aliq̄s emit scienter bona aliq̄ que sunt furata cē talis erit reus in facto. z d̄z puniri tanq̄ fur. Et eodē mō intelligendū est de spolijs. z iste q̄ sic emit bona furata. si nō pōt reperire lesū. tūc illa bona debet dare paup̄ibus. q̄ hoc valebit aiabus lesorum. z si cōtingeret q̄ lesus repeteret sua bona furata ab illo qui emit. et fur nollat ei reddere p̄mum p quo emit. tūc emproi de iure p̄dit pecuniā p qua emit. Sed si emisti bona furata illa intentōe vt restituas lesō p̄miori pecunia q̄ valent. tūc exeres opus pietatis. z debes ei reddere rē furatam dū restitui at tibi p̄mum p quo emisti. Ponit exemplū in lra. vt si emisses vaccā p tribus solidis que valet octo. tūc nō debes plus repetere nisi tres solidos. et debes lesō restituere vaccam suam.

¶ Primo notādum. littera d̄r. si aliq̄s emit furtū ille erit conscius cū fure. hoc est verū si ip̄e scit illā rem ēē furatā. si aut̄ ignorat tunc est excusatus p ignorātiā. q̄ ignorātia excusat petiū. Pro quo sciendū q̄ duplex est ignorātia. aliqua est ignorātia iuris. aliqua est ignorātia facti. Ignorātia iuris ē qua q̄s aliqd̄ ignorat fieri de iure nō debere. vt si q̄s ignoraret q̄ nō debet emere spoliū vel furtum. tal' ignorātia minime excusat. Sed ignorātia facti est qua q̄s ignorat aliqd̄ sic vel sic factum esse. vt si quis emeret aliquā rē et crederet ip̄am bona fide acq̄sitam ēē. mō si talis res esset subtrahata illo ignorantē talis ignorātia excusaret eum. sed tamē q̄libet tenetur facere diligētiā in querendo an illa res sit b̄i vel male acq̄sita. z si aliquā malam suspiciōem inuenire poterit emere non debet.

¶ Secundo notādum. ex lra habetur q̄ iste qui emit furtum scienter obligat̄ ad restitutōem sicut p̄ncipalis fur. hoc tamē intelligendū est sub distinctione. quia iste qui emit furtum vel facit scienter vel ignorāter. si scienter tunc obligat̄ ad restitutōem. Si ignorāter hoc est dupl'r. quia emi vel emit sub bona fide vel mala. vnde illud d̄r emi bona fide quādo aliquis scit z credit bene esse acq̄situm hoc quod vult emere. Sed illud d̄r emi mala fide quādo aliquis scit aliquā rem esse subtrahatam z tamē non vult scire. modo ille qui emit rem bona fide multos attrahit valores. p̄mo emi valet ad hoc. q̄ si talis res sit subtrahata ip̄e non obligatur simpliciter ad restituendum. Si aut̄ fuerit restituenda tunc sua pecunia debet ei restitui ab eo qui vult h̄ ablatum relhabere. Secūdo prodest. q̄ talis potest illā rem alienare. qd̄ tamē minime facere posset si mala fide acq̄sivisset. Tercio valet. q̄ si tal' res perit ip̄e nō obligat̄ ad restitutōem. Quarto valet. q̄ ip̄e p̄t agere in h̄ cōtra venditorē. si ēt mala fide emissz. tūc simpl'r tenet̄ ad restitutōem.

¶ Tercio notādū est. aliq̄s emit furtū scienter dupl'r. vno° ad restitutōem. et sic lesus d̄z dare ei pecuniā capitalē z recipere cōtra rē subtrahatā. Secūdo aliq̄s emit furtū pō ad restitutōem. z talis amittit suā capitalē pecuniā

Folio iiii

Qui bona naufragium patienti siue ruinam

.i. inuenit .i. in quocumque loco s^c oblata

Tollit vel reperit ubicumque sit et nisi reddat

.i. p^cei⁹ .i. etne mortis .i. p^ccepta .i. leges

Est reus eterne pene precepta statuta

.i. mos sp^s alicui⁹ s^c hoie^m

Nec consuetudo terre nec principes illum

s^c ab officio .i. sacerdos

Excusant deponatur si clericus hic est

Hic autor ponit aliud documētū de pena illoꝝ q̄ spoliant istos q̄ passi sunt naufragiū dicens quicūq; spoliant istos qui patiūtur naufragiū rui nam vel iacturamet si non reddunt ablata rei sunt eterne pene ⁊ illos non excusat aliq̄d p̄ceptum vel statutum p̄ncipis nec etiā p̄suetudo terre Et si talis est clericus tunc deponatur ab officio

Notandum p̄mo isti patiuntur naufragium quoz naues in mari pericli tantur vel p̄pter tactum lapidū vel p̄pter nimia tēpestatē Et d̄z a noie nauis ⁊ frango frangas quasi fractura nauis mō q̄cūq; spoliat eos est reus eterne pene Pro quo sciendū q̄ quicūq; spoliāt negociatores vel nauigan tes sunt excomunicādi Et q̄ spoliant naufragiū patiētes de facto sunt excomunicati vt p̄ extra de raptorib; ⁊ grau⁹ puniūtur qz spoliant patien tes na ufragiū q̄ maiores reputātur spoliatores q̄ alij qz p̄m hostenses in loco p̄allegato tunc naufragium sepe fit ⁊ iō maior pena ibi adhibetur.

Secūdo est notandū d̄na est inter naufragiū ruinā iacturā diluuiū nā naufragiū est fractio nauis scz qñ nauis in mari periclitat̄ Sz ruina est illis periculū qd̄ fit ex dissolutōe alieꝝ vl̄ ex tactu lapidū Sz iactura ē illō periculiū qñ naute eijciūt aliq̄s res de nauib; ne simul cū eis periclitant̄. Sz diluuiū est inundatio aq̄p. vltis Et q̄ si aliq̄s deponeret res suas p̄pter ali qd̄ illoꝝ euenientū Et alter eas inueneret tūc ille tenet restituere vt d̄t irā

Ultimo notandū dubitat̄ vtrū q̄libet debeat ablata restituere Et vis det q̄ nō qz si restitueret ⁊ ille vellet malignare tunc ipe obligasset se pena mortis qz incurreret sententiā capitālē ⁊ q̄ ne aliq̄s obligaret pena capitis p̄pter hoc tutius videt̄ nō restituere q̄ restituere sibi ipe restitucō inducet̄ sibi malā famā qz si restitueret tūc aliq̄ diceret ecce illi credim⁹ ⁊ ipe nobis recepit bona ⁊ furat⁹ ē ⁊ sic fiet egra suspicio de illo. r̄ndet̄ vt sup̄ dictū est q̄ iō tal̄ fur d̄z illa oblata recipere ⁊ d̄z illa p̄ncipare sacerdoti siue suo p̄fessori ⁊ sic tūc ipe recipies reddit illa isti cui⁹ talia ablata fuerūt ⁊ sic tūc ille restitu ens ablata nō incurrit penā capitis nec famā malā incidit

.i. infidel⁹ .i. licite s^c donis ei⁹ .i. iūmic⁹

Bens inimica deo iure spoliatur ⁊ hostia

.i. manifest⁹ s^c hoies .i. cesariū

Publicus aut quos ius imperiale

.i. loc illū qd̄ s^c publico .i. si bellū h̄z iustā cām

Quod ab hoste rapis si iusta sit actio belli

Summula Raynminndi

.i. recipias .i. deceter .i. habeo s^e donis eog
Accipias licite nolo q^d spoliuntur amici

Vel que nil nocuit vt subdita gens miserorum
reperias s^e res inuētas s^e possessori

Si res inuenias illas ad restituendum

.i. cui debes restituere .i. trāsire s^e integer
Colligesi nescis cui reddas dum preit annus
s^e pcesserūt s^e pcessor

Siue dies plures de consilio sapientum

s^e illas res paupib^{us} s^e res s^e lefor

Distribuas vt et hec prosint animabus eorum

s^e lefor s^e inuēte .i. retines s^e reb^{us} inuētis

Quorum res fuerant tibi conseruas nihil ex hys

.i. si nō es indigēs s^e in inuētor .i. pua

Sinon indigeas si pauper tunc moderata

s^e inuētor s^e inuētis

Summa tibi detur ex his opus est pietatis

s^e inuēte .i. puidor^{is} hoim .i. fm piliū plessor

Res iudeorum si sint sic distribuuntur

Hic auctor ponit aliam doctrinā de istis qui sunt iuste spoliandi dicens
q^d gens deo inimica de iure potest spoliare similiter 2 publicus hostis Et
isti qui sunt subiceti nō sunt sub imperio cesaris dicit^r spoliare 2 etiam q^d
qd aliq^{is} aufert ab hoste suo publico dummodo iusta sit causa belli hoc ipe
licite potest retinere sed nullus debet amico suo spoliare nec illos q^{os} ei nun
q^{am} nocuerūt Subdit aliud documentū dicens si aliq^{is} inueniat aliq^{is} res
ille potest eas seruare ad restituendū 2 si nō inuenerit dominū illar^{um} rerū
infra annum tunc ipe potest licite illas res dare pauperibus Et si ipse nō
est indigēs tunc nihil debet de reb^{us} istis retinere sed si est paup^{er} tunc est op^{us}
misericordie vt sibi de istis bonis moderata summa tribuatur Et si talis
res est iudeor^{um} tunc debet dare pauperib^{us} totaliter

Notandum pmo tria sunt genera hominū quibus licite potest spoliari
ri. pmo omnes qui sunt p^{er}ra deum id est p^{er}ra fidem catholicam vt sara
chem heretici Et cā est q^{uod} ex quo isti inimicantur deo ideo nō debent possi
dere illud q^{uod} dei est sed q^{uod} oia bona dei sunt ergo rē Et quātū tales mis
nus infideles hñt de tātō minus possunt christianitatem impugnare Secū
dum gen^{us} q^{ui} pñt licite spoliare sunt hostes publici 2 hoc est v^{er}z dūmodo
bellū sit iustū 2 iste spoliās habeat iustā cām. p se sed secus esset si spoliāns
haberet causā iniustā Tercū genus hominū qui possunt spoliare sunt
isti qui sunt p^{er}ra imperatorem 2 hoc est v^{er}z quādo est aliq^{is} v^{er}z impera
tor q^{ui} defendit ecciam romanā s^{ed} sec^{us} ē si aliq^{is} cismatic^{us} violēter possidet
ter^{ra} imperiū sic q^{uod} nō esset electus

Secūdo notā q^{uod} l^{it}ra d^{icit} q^{uod} res inuēte sunt restituēde hoc intelligēdū ē sub

Folio ciiij

Distinctio vltima cuius ille res sunt vltimo. Si scit tunc de fieri restitutio
 isti si autem ignorat tunc est distinguendum quod vltimo inuenies est oppressus paupere vltimo
 non si si non dicit totaliter dare pauperibus si est oppressus paupere tunc potest dari inueni
 tori quod isti dicit inueni dicit dare pauperibus si cum iste inuenit sit pauper igitur potest dicit dare
 Tercio est notandum hic datur vna cautela quod inueni debet proclamari
 in ecclesia vtrum aliquis ibi esset qui perdidisset et si tunc iste non reperit cus
 tus fuit illud inueni tunc inuenit debet facere secundum possessoris

Vltimo notandum quid sit faciendum de thesauro inueni sub terra
 Respondetur per distinctionem vel iste thesaurus reperitur in loco proprio
 vel alieno si in loco proprio tunc non tenetur ad restitutionem quia omnia sunt
 sua que sunt in proprio loco Si in loco alieno hoc est dupliciter vel inuenit the
 saurum studiose vel casualiter si casualiter tunc partim tenetur restituere
 et partem reservare Si autem studiose tunc obligatur ad totam restitutionem
 Item secundum sanctum thomam res inuenta que nunquam fuit in possessione
 ne alicuius sicut lapilli pediti et gemme in litore maris iste res datur inueni
 enti et non oportet quod ille res restituatur sic eodem modo est de thesauro per lon
 ginquam rem sub terra occulta

.i. inuenit s. tu exis .i. rem mortis s. alios

Accusas frustra danatus sub cruce fures

.i. fides adhibere s. danato s. quod gaudium est miseris

Nec credi debet tibi nec tua verba valcbunt

.i. iusticia .i. danavit .i. executor iudicij .i. perdo s. iuste occidis

Quem ius danavit tortor sine crimine punit

.i. subtrahit .i. custodit .i. res

Si res furatas seruandas dem tibi quas tu

.i. nolis .i. furtive .i. subtrahit .i. securus s. furas

Et si scias furtim sublatas cautius illas

s. eas .i. vinculum excoicationis

Reddas nec teneas si banni pena sequatur

s. pena banni s. custodiri s. fure

Non nocet illa tibi si reddere inemonuisti

.i. ablatum .i. vero possessori .i. reddat equalis sibi aut suis hereditas

Furatum vero domino vel quod ualet eque

s. tu reservator s. furti eo quod reservasti res ablatas

Absolui debes quia conscius inde fuisti

.i. a tali furto .i. dana .i. occurrat .i. maiora

Inde pericla tibi ne proueniat grauiora

s. rebus .i. amplexibus s. custodias

Ut cum furatis percas potius sine quam tu

.i. manifestare .i. delictum

De prodente latus vicium quod tu meruisti

s. aliquis u. homines s. homines

Si res furentur plures et transeat ex bis

Summula Raymundi

^{s^o h^o} .i. ad restituendum ^{s^o q^o receperit}

Unus ad emendam totum dare iure tenetur

^{.i. efficiēs .i. delictorū}

Hic nō qui causa fuit inductiua malorum

^{s^o talis}

^{.i. q^o nō fuit cā efficiēs}

Reddat quod poterit saltem quod tanger eundem

^{.i. secū exītes}

^{.i. ablata}

Ut valet inducat cum confures reddere furta

^{.i. inducat s^o ablatū}

^{s^o ablatū}

Confures moneat quod habent ad restituendum

Hic autor ponit alia documenta iuxta furtū et rapinam dicens postq^{uod} data ē sententia mortis sup^{er} furē vel sup^{er} aliū maleficiū tūc nō ē postea apli^{us} sibi credendum nec eius accusatōes si quas fecerit sunt aduerēde et execu^{tor} iudicij nō peccat in hoc q^{uod} punit iuste dānatos Aliud documentū sub iungitur et est istud. Si des autem res spoliatas vel turtas ut ipse cust^{odiat} odiat eas tunc si iste sciat eas esse subtrahatas tunc restituere debet caute et si iste monuit furem ut reddat illas res leso tunc eius nō no^{ne}bit excom^{municatio} q^{uod} sequitur tamē ille nō debet restituere illas res vero dñō rerum sed magis furi ne pericula inde oriantur videlicet ne iste cum fure interficiatur Subdit si plures furant aliquā rem tunc vnus ex istis vobis agere penitē^{tiā} etiam debet totum ablatū restituere si ipse induxerit alios ad furandum si autē nō reddat in quantum potest vel ad minus illam partem que tangit ipsum Et ipse debet suos alios socios inducere in quantum potest et ipsi etiam partes eorum eodem modo restituant

Primo notandum q^{uod} fur dānatus et quicūq^{ue} dānatus ad mortem a q^{ui} liber accu^{satus} legitimo est exclusus quare nō admittit^{ur} ad accusatōem sicut in foro spiritali excom^{municatus} nō potest esse actor vel accusator Quos uerunt tamē iudices seculares fures accusatos examinare et nō ad accusat^{ionem} et ad testimonium suis simpliciter dānare quia accidit quodam tempore q^{uod} fur deberet suspendi et vidit quēdam gaudere et ridere de suo suspensio quem ridentem fur considerauit et dixit esse socium suum q^{ui} ap^{er}prehensus p^{ri}mo suspendebatur quo facto fur ferebatur se odio accusasse illum se^{pe} p^{ro}pter risum et gaudium quod habuit de morte istius ne ergo illud amplius contingat statutus est ut tales damnati ad mortē nō exaudiant^{ur}

Secundo notandum Ille qui habet bona subtrahata tenetur ea restituere non proprio domino istarum rerum sed magis furi. Causa est quia possent multa exinde prouenire pericula quod sic declaratur naz ipse poss^{et} cogi ut proderet furem qui postea forte interficeret quod omnino minus esset cum homicidū incurreret posset etiā contingere q^{uod} ipse fur p^{ro}pter suū diu^{er}sū diceret istum fuisse socium suum. Et sic iste cum fure posset interfici ut patet in exemplo predicto et sic de alijs multis periculis que poss^{ent} inde prouenire

Tercio notandū lra dicit q^{uod} iste q^{ui} cum alijs plures res subtrahit si vult agere penitentiā tenet totū restituere S^{ed} in hoc intelligēdū ē sub dīstinctōe quā v^{el} iste recipiens consentit in toto v^{el} nō. Si nō, consentit in toto tunc

Folio cu

nō obligat ad restitutionem totius. qz nō fuit cā totius dāni. si autē pſentit in toto sic q̄ induxit alios ad furtum tūc obligat ad causam. qz cōsenties et faciēs pari pena puniunt. Et etiā si fuit causa totius dāni p̄ inductionē alioz ad furtū. tūc etiā totū tenet restituere Pro quo dubitat. Si vn⁹ ex his satisfaceret leſo an tūc etiā ali⁹ obligarent ad restitutionem Rūdet q̄ non. qz ex quo satisfactū est leſo de ablati⁹ et subtractis. ḡ talis nō tenetur ad restitutionem

Quarto notandū Illud dē de reb⁹ inuēti⁹ vel subtractis. verū est si talis res sit alicui⁹ hois fidelis. nā si res subtracta ēēt alicui⁹ sarrachent vt heretici tunc melius est q̄ distribuitur pauperibus q̄ q̄ restitueret sarracheno vel heretico. Ratio illius patuit in sentētia p̄cedenti

Quinto notandū p̄ modū dubitationis vtz subtractio cuiusmōt rei sit furtū Et videt q̄ nō. qz si aliq⁹ in extrema necessitate recipet panē ad cōs medendū ne moreret tūc illud ablatū non ēt furtū. qz oīa p̄pria in necessitate sūt cōia. Et si tūc haberet necessitatē sic p̄pria alterius ēēt sibi cōia. Et sic videt q̄ illud ablatū nō sit furtū. Rūdetur q̄ subtractio alicui⁹ rei sit dupl⁹. vno mō cogere necessitate alio mō nō. s; ex neq̄tiosa volūtare. si p̄mo mō aliq⁹ sumeret panes q̄ essz adeo paup⁹ q̄ nihil haberet p̄ quo sibi emere nec ei cā dē eo p̄tēte amministraret. tūc talis nō diceret fur nec tenetur ad restitutionē. et p̄ p̄ns nō etiā faceret furtū cū tpe necessitatis oīa p̄pria alteri⁹ sunt cōia. vt dicit Hieronim⁹. Si nō paup⁹ me tpe necessitatis occidit si me. et si essz aliq⁹ q̄ recipet panē in tali necessitate. et si tunc complēderet et iudex iudicaret illū hoīem ad mortē ip̄e iudex ēēt verus homicida.

Sexto notandū. si vnus plurib⁹ p̄les res abstulisset et ip̄e vellet satisfacere tunc dubitatur an ip̄e d; vni totū dare an cuiuslibz p̄tem suā Rūdetur q̄ aliter est de foro ecclie et aliter de foro conscie. quia in foro ecclie tunc ille q̄ plus petit plus obligatur ad restitutionē. Sed in foro conscie tūc ille plus tenetur restituere qui plus depauperatus est p̄ eum. nam in cōfessione ei consulendū est et plus leſo egēti subueniat q̄ ali⁹ habētibus. Sed in foro conscie tūc ille q̄ p̄ seiam vellet defendere q̄ sibi ēēt plura ablata p̄m h̄ ei restituat vt q̄ restituat totū vni q̄ vterius restituat

Ultimo notandū. dubitatur circa illud caplm. vtrū vsura furtum vel rapina sit licita. Et arguit q̄ sic p̄mo de vsura. qz in enāge io dicit dñs de isto p̄uo q̄ dixit. Dñe q̄nq; calēra tradidisti mihi ecce alia q̄nq; supluera⁹ tus sum. cui dixit dñs. Euge fūe bone et fidelis. In hoc em̄ dñs videtur approbare vsurā Sed in oppositū illius habet in psalmo vbi dicit Beatus ē q̄ nō dedit pecuniā ad vsurā Sed de furto et de rapina habetur in exodo vbi dñs p̄cepit filiis israhel vt spoliaret egyp̄tios. ḡ videt q̄ furtum seu res spoliata sit licita S; in oppositū dicūt oēs iuriste extra de raptorib⁹ l. l. bro q̄nto Rūdet q̄ dupl⁹ p̄t capī vsura. Vno p̄t vtz in bonis t̄p̄alib⁹. et sic capī ḡnālī Alio p̄t capī in intēcionalib⁹. sicut in h̄icib⁹ sciētiis et vir⁹ tuolis. p̄mo tūc vsura siue rapina illicita ē. vt p̄saluista inuit in loco p̄al legato. S; sēdo iura est. qz q̄cunq; p̄tutes p̄t aliq⁹ acq̄rere sp̄ est licitū S; tūc ad rōnem d; q̄ illud dē enāgel⁹ nō ē vtz de bonis t̄p̄alib⁹. s; bñ de intēcionalib⁹ et bonis t̄p̄alib⁹. et sic p̄ q̄nq; calēra possūm⁹ intelligere q̄a q̄ sensus p̄ q̄s ille fūus in tras scias et virtutes acq̄uit

Summula Raymundi

^{sp^a alicuius terre} ^{.i. litigiū} ^{sp^a alterius terre}
Inceat bellum cum principe. tu qui
^{sp^a ad bellū} ^{sp^a belli} ^{p^ancipis iusta}
 Rogeris ire vide ne causa sit eius iniqua

^{.i. aliquē p^ancipē} ^{propter iustā cām}
Quem sequeris iustum si sit circumspecte bellum
^{sp^a iste sex p^aditōes in l^a enūerate}

Res et persona modus ac intentio causa
^{.i. auctoritas superioris} ^{litigiū}
Autor. re iustum faciunt cognoscere bellum
^{.i. pagani} ^{.i. licitū ē bellare}

Cum sarracenis ac hereticis licet et pro
^{sp^a christianitate} ^{.i. p^a lucratōe rei p^adite}
Ecclēsia patria vel re propria repetenda
^{sp^a tā dictas p^aueniēter ab innocētib⁹.}

Has spoliis licite sed ab innocuis nihil aufer

Illud est caplm aliud in q postq autor determinauit de furto 2 rapina
 hic pnter determinat de bello iusto 2 iusto. Et p^a diuidi in tot ptes q^a po
 nit documēta. pmo d^r si aliq^s pnceps alicui⁹ terre vadit ad bellū cui⁹ alio
 pncepe alien⁹ terre tūc si cū eo cogēret ire aliq^s. talis bñ d^r respicere q^a ius
 sta sit cā belli. 2 d^r p^aderare rē p q^a sit bellū psonas 2 modū cū intēione
 bellantū. nā licitū est bellare cū sarracenis v^l hereticis. 2 etiā bñ lz aliqūē
 pūgnare peccia v^l patria v^l p^are amissa repetēda. lz nō lz spoliare innocētes
 Notandū pmo. aliq^s volēs ire ad bellū d^r diligēter aduētere. vtrum
 iusta sit cā belli Rō est. q^a si cā belli iusta est tūc p^a licite inuare dñm suū
 tūc q^alibet strenuus miles q^alibet bonus decurio. 2 pnter oēs pbi sub dñi
 pncepis in tali iusto bello qd sit. peccia vel p^a patria. cū dño suo dñt mori
 Si aut cā belli est iusta tūc nullus tenet eū inuare. q^a si facit grauit^r pec
 cat. q^a pot⁹ d^r eū impedire 2 pnt^r eū informare vt ab iusto bello desistat
 vt deuorat sanguinē 2 sudorē miserorū absq^e licita cā

Secdo notandū q^a qdā p^aditōes sūt aduētere ab ipso q^a offert bellum.
 Primo d^r respicere vtz bellū sit iustū 2 cā belli. q^a si cā belli cēt iusta nō
 ēēt licitū bellare Secdo d^r respicere psonā bellantis scz vtz sit tal^r cui bella
 re licitū est. q^a bellare nō est oibus licitū sed solū regib⁹ pncipib⁹ 2 dñis terz
 raz. Tercio d^r aduētere qles sint aduersarij. q^a nō est p^ara quēq^s licitū
 bellare. vñ p^ara thomani imperij imitatoz nō est bellādū dūmō iuste de
 fendat eccliam. sumit^r nec p^ara monasteria nec conera viduas vel virgines
 Quarto talis debz aduētere modū belli. scz q^a nō sit neq^aciōsus v^l vilis.
 Quinto d^r aduētere intentionem bellantis scz p^a ipse iustum finem intē
 dat Sexto d^r aduētere rem p qua sit bellum

Tercio nota p^ara sarracenos 2 hereticos licitū ē bellare Rō ē. q^a tles
 sarraceni heretici 2 alij infidēles tales inimicī sūt deo 2 fidei catholicē iō dñt
 debilitari inq^antū pnt vt eo min⁹ possēt nocere christianiis 2 eis vt ipsi ab
 errore eorū possint reuocari. q^a in h⁹ pnceps barones 2 milites tenent iura

Folio cxi

recessam et eam defendere. et omnes tales sub statuto romane ecclesie tenent mori pro fide catholica et tenent omnes aduersarios catholice fidei prosternere et debellare ut fides vigeat et floreat et non dicitur sarracenorum et hereticorum sed ut obnubeat fides eorum quoniam propter ipsi cum suis subditis si fideles manserint usque in finem coronam glorie possidebunt

Quarto notandum ut hec predictiones melius intelligantur. Tunc est sciendum quod ad iustum bellum primo requiritur res pro qua pugnat scilicet quod bellum fiat pro defensione romane ecclesie patrie vel rei publice. unde quando aliquis illarum rerum est causa belli tunc bellum est iustum. Secundo requiritur ut predictum est persona quod persona talis debet esse secularis non religiosa quia religiosi non tenent bellare sed solum secularibus est permittitur. Tercio requiritur modus et mensura quia ipse bellus debet finire querere et non ulterius procedere quod est contra illos qui sunt ita cruceles et seueri quod nullo modo cessant a bello nisi per eorum destituerint. Quarto requiritur intentio scilicet ut bellum non fiat propter auariciam vel inuidiam sed quod fiat bona intentione. Quinto requiritur causa quod forte iste sibi res abstulit ut si conuerso illas lucras pro licite bellare. Sexto requiritur autoritas scilicet quod tale bellum fiat ab autoritate superioris modo quando illa se percurrat ad bellum tunc est iustum. Si autem aliquid illorum defuerit bellum est iniustum.

Quinto notandum utrum etiam clericis puenit bellare. Rudeschius quod non ut habet xxiiij. questione extra de bello duplici de causa. Primo ne per tumultus bellosium impediant in preclatione diuinorum scilicet in laude dei et in omnibus. Secundo ideo quod clericis non oportet occidere sed magis eis oportet ut sint pacis propter sanguinem effundere per christum et per primo suo. et non debet deferre arma nisi ex iusta causa ut si tractat per loca periculosa tunc potest deferre arma ad terrorem hostium sed non debet percutere ut habet xxiiij. questione prima nisi vis vi repellere eos decesset. Item si quando quis presbiter interfuerit bello iusto vel aliquis clericus et non interfecerit vel mutilauerit aliquem nec causa mortis presitit tunc ille sacerdos non est degradandus vel ab officio suspendendus sed si ille clericus per prouocari ad sacros ordines saltem si idoneus fuerit. Si autem illud bellum est iniustum ibi homines sunt occisi licet ipse non egit sed tamen ei imputabitur tunc non potest prouocari ad sacros ordines ut habet tercia questione prima capitulo ultimo. Item in viilhelmum si in bello daret aliquod clericum de rapina et huiusmodi licuit hoc potest tenere si bellum est iustum. Si autem per se reciperet aliquid tunc hoc totum tenet restituere.

Ultimo dubitatur utrum subditi possint mouere bellum. Rudeschius si miles habet aliquid contra comitem tunc primo querenda est autoritas regis vel superioris. Et si tunc illa causa discutitur non potest bellum committere.

i. innocentes

O bellatores cur innocuos spoliatis

sp^e eos spoliando magis

Acceditis miseros et eis plus hoste nocetis

i. frivole pregitis

Erroris vestros temere defenditis et sic

i. loquimini sp^e illud nutramur

Dicitis accipere nos quo pascamur oportet

sp^e ipsis : nutrimentum sp^e vnum nutrimentum

Si vobis et equis alimentum queritis ultra

Summula Raymundi

^{sp^e in eor^u domib^u}
Tollere quicquid habent homines quis prestatit ausum
^{i. eū r^uis monitōib^u spoliū raptorib^u}
Nostris consilijs ipsum vobis inhibetur
^{i. p^{er}mittit^{ur} vob^{is} spoliū sp^e bellatores necāria cā}
Saltem consulimus dum vos trahit ardua causa
^{i. in rapiēdo in cōtēti}
Accipiendo graues ne scitis et immoderati
^{i. elētib^u 2 stipēdarijs phibetis}
Neu seruis vestris spoliū cur non inhibetis
^{sp^e mag^{is} admittit^{ur} fuor^u exsoluetis}
Sed consentitis horum scelus ergo luētis
^{i. oē illis sp^e p^{er}tra deū}
Totum restituas quod in illicito rapuisti
^{i. in ambiguitate belli}
Bello vel dubio cum vestro discernere possis
^{sp^e illius belli sp^e illā dubiā sp^e eterna}
Qui sit causa mali causam discernere mors est
^{i. in extremo iudicio iudicāre}
Hec indefensa christo veniente manebit
^{i. cū p^{er}sumptib^u sp^e in bello sp^e p^{er}sumptib^u}
Expensis proprijs viuatis non alienis
^{sp^e dominor^u i. v^{er}e}
^{possessiones pcedūt sp^e bellatores i. possidētēs}
Cum dominis vestris de quorum munere vestro
Predia dependunt sed qui coguntur habentes
^{sp^e p^{er}spoliū pcedē dūt}
Nisi quod rapiunt parcant tamen in rapiendo
^{sp^e innocuis hoib^u}
In quantum possunt ipsis ipso s^{ed} relinquo
^{erāctis i. vos egent}
Curritis ad bellum miseri quos nulla potestas
^{i. postulat auge sp^e vosipos}
Euocat aut cogit non excusare potestis
^{p^{er}mittitis sp^e facto i. dura p^{ri}ma}
Quod facitis pro quo grauis indulgentia vobis
^{mulier i. p^{er}donis}
Femina raptoris pueri seruifamuleq^{ue}
^{sp^e rapta i. absq^{ue} volūrate}
Hec non restituant si consensu sine raptis

Folio cuius

^{sp^e aliq^mo} ^{sicut}

Si possunt veluti p^{er}one non sibi iuncte

^{sp^e tales p^{er}one}

^{sp^e famulantes}

Ut sunt ancille serui nutriti alieni

^{sp^e donū}

^{alienis}

^{sp^e hoc}

Si p^{er}iritale datum sit eis volo restituant hoc

^{sp^e ex illis rebus}

Sunt v^{er}o doleant magis a raptore recedant

Nec est p^{er} v^{er}um iustus capti in q^{uo} auroz increpat istos q^{ui} spoliāt inno-
centes hoīes et miseros dicēs p^{ri}mo sic. Vos bellatores quare spoliāt^{is}
hoīes innocētes et miseros et in igit inferis dāna hīs q^{ui} hostib^{us}. q^{ui} dice^{re}
ret. valde male facitis in hoc. Et g^o male defenditis et temerarie vestrū er^{is}
rore cum dicitis. opz nos p^{re}cipere victū nobis et equis nostris. si q^{ui} oīū
q^{ui}ritis alimentū q^{ui} tunc p^{re}stare vobis ausum tollere ab homib^{us} quicqd^{am} ha-
bent ultra alimentū. q^{ui} si diceret nullus. g^o dūctrice. p^{re}stemus ne talia facie-
tis. sed tū cū vos habetis cām arduā tūc debetis moderare spoliū et non
esse nimis graues. Tūc subdit dicēs. quare vos nō inhibetis vestris ser-
uis ne spolia faciāt. q^{ui} si vos cōsentitis eis tūc eritis rei in isto sacro et tene-
mini illis restituere q^{uo}d illicite rapuistis. et etiā in bello vbi nō scitis vos ha-
bere iustā cām. q^{ui} malā cām defendere est mors aīe. Tūc subdit q^{ui}cuq^{ue}
vult ire ad bellū ille d^{icit} ire sub p^{ro}p^{ri}is expēsis et nō sub expēsis aliterius. sed
tū si aliq^{ui}s cogere^t p^{ro}p^{ri}ū suū a quo ipse habere bona sua ut euz eo vadat
ad bellū q^{ui} nō h^{ab}et v^{er}o de p^{ro}p^{ri}is expēsis in itinere possit p^{ro}videre talis pos-
set rapere moderate ut vitam p^{re}seruat et nō crudel^{iter}. Subdit. Aliqui tūc
qui currūt ad bellū nō vocati nec coacti p^{er} aliquē modū illi si spoliāt aliq^{ui}s
quē nō possunt se exculare. sed opz eos agere p^{ri}nam de isto facio. Itē sub-
dit aliud documentū q^{uo}d vxor raptoris filij serui et ancille nō tenent reddes-
se rapinā si v^{er}o sunt. et hoc si cōsentum nō habuerunt. sed tū alie p^{er}one ex-
traneae et alieni famuli si alicui de hīs spolijs q^{ui}cuq^{ue} daruz fuerit ille tenetur
hoc totaliter restituere.

Notandū p^{ri}mo. q^{ui} h^{ab}ent bona aliqua sub aliq^{ui} p^{ri}ncipe tenent ipm seq^{ui}
ad bellū q^{ui} vocant sub expēsis p^{ro}p^{ri}is. q^{ui} p^{ro}pter b^{ea}tā cōcella s^unt eis castra et
ville et sic de alijs ab ipso p^{ri}ncipe vel alia bona. Et si ipi aliqd^{am} rapiāt a pau-
peribus tenent restituere et satisficere lesis. Sed tū si aliq^{ui}s esset paup^{er} ille
posset rapere. nō tū plus q^{ui} ei esset necessarii ad victū et c^{on}s^utu^{er}is.

Secūdo notandū. Si aliq^{ui}s nō esset p^{ri}ncipi obligatus. q^{ui} forte nulla bo-
na ab eo possideret ille si iniret bellū cum tali d^{omi}no et reciperet aliq^{ui} bona que
cunq^{ue} modica vel magna tenet reddere lesis. et g^o p^{ro}suadet cui^{us}libet q^{ui} si nō
p^{ri}ncipal^{iter} coget inire bellū q^{ui} manet in p^{ri}bio suis et nō annihilatur paupes
quia propter hoc eternam damnatione posset incurrere si non redderet in
regre illa que abstulisset.

Tercio notandū circa quintū documentū v^{er}o vxor raptoris filij et an-
cille tenent reddere rapinā qua v^{er}o sunt. Rūdet q^{ui} non. et hoc est verum de
seruis q^{ui} sunt seruis p^{ro}ductis sicut est emptitius. et etiā illud est v^{er}um si
isti serui nō p^{ro}duerunt consiliū vel cōsentium ut spoliuz fieret. q^{ui} v^{er}o sic tunc

Summula Raymundi

ipſi tenerent reddere oīa bona ſpoliata ita bñ ſicut raptor. qz ipſi puniēdi ſūt
eadē pena. qua raptor puniſ. qz reus ⁊ pſentiēs eadē pena puniunt

Quarto norandū. qz ſeruus qz ſeruit raptorī. p victu vel pecunia ſtatiz
cum pcepit dñm eſſe furē vel raptorē dī ab eo recedere ⁊ ſeruitiū reſignare
Rō eſt. qz ſi maneret cū eo poſtq̄ pcepit eū eſſe furem tūc ipſe videret eū
cōſentire in furto vel rapina ⁊ ſic obligaret ad reſtitutionē ſicut raptor.

Quinto norandū Sicut etiā ſupius patuit tūc vxor raptoris vel furis
poſtq̄ eum pcepit eſſe raptorē vel furem ipſa p̄t ab eo recedere q̄rum ad
habitationē. nō tñ p̄t ſibi denegare copulā carnalē ſi ipſe ſecrete eam exiſ
geret. nā in manifeſto exigere copulā a muliere eſt piculoſum furi ⁊ mulie
ri. nā fur poſſet captuari ⁊ ſnia capitali iudicari. ⁊ ſi ſe tūc cōmīſiſſet mu
lieri tūc mulier diceret rea in furto. ⁊ ſic etiā poſſet iudicari ad mortem
ne q̄ hoc piculū eueniat tūc fur ſegregatus dī eſſe a muliere ⁊ cū ea in ma
nifeſto non conuerſari nec copulam carnalem exigere debet. licet bene poſ
teſt facere occulte

Sexto norandū qz pſone ſunt p̄iuncte raptoribz dupl̄r. q̄dam ſepabili
ter q̄dam inſepabili. Inſepabili vt vxor ⁊ filij añ annos pubertatis. q̄a
tunc dñt obedire p̄entibus ſepabili vt ancille famuli qui ſunt libere. Et
qñ p̄cipiunt dñm eſſe furem tunc immediate ab eo debent recedere ne viſ
deantur ei conſentire

Septimo norandū de vxore raptoris q̄bus debeat vt bonis vel ipſi
hñt aliq̄ bona p rapinā nō acq̄ſita vel nulla. ſi nulla tūc mulier nō tenetur
vti rapinis. Si aut̄ hñt aliq̄ bona p rapinā nō acq̄ſita hoc eſt dupl̄r. vt iſ
la ſunt ſeparata vel mixta cum rapina. ſi ſunt ſepata tunc mulier decz vt
iſtis bonis. Si aut̄ mixta ſunt tūc ipſa itex non tenet vti eis ſed implorare
dī p̄ſiliū ⁊ auxiliū amicor. ⁊ dī viuere de p̄p̄is ſuis laboribz ⁊ dotibus

Octauo norandū. ponat in caſu qz nihil hñt amplius niſi qd p rapinā
acquiſitū eſt. ⁊ qz mulier nō p̄t laborare nec hñt aliq̄ bona p ſe nec dotata
de q̄bz tūc mulier viuere dī Rñdet qz iſta dī facere ſm p̄ſiliū ſui p̄ſellor.
vel dī qz in neceſſitate p̄t viuere de illis rebz p rapinā acq̄ſitis. qz nō p̄t viuere
in labore p̄prio nec ipſi hñt aliq̄ bona ſeparata. q̄ q̄tentiū. qz vti bonis p
rapinā acq̄ſitis cū dolore cordis dī vti iſtis ⁊ cū vera p̄ritio ſic cogitan
do. qz ſi aliter vitā poſſit p̄ſeruare nullatenus veller iſtis vti

Nono norandū. quicqd raptor in bello illicito recipit eſt p̄ra iuſticiā
ſz qz iuſtū eſt vnicuiqz reddere qd ſuū eſt. q̄ quicqd recipit in bello illicito
eſt reſtituendū. ⁊ nō ſolū dñs belli tenet reſtituere ſz etiā oēs ſubditi q̄ ſeſ
quūtur dñm Et ſz ex timore ſequunt̄ tñ plus tenent deū timere q̄ hōiem
Et hoc ē vtz qñ ſcūt eē illicitū. ſi aut̄ dubitat an bellū ſit iuſtū an iniuſtū
ſubditi nō tenent reſtituere. ſz ſtipendarij nō excuſant ſicut ſubditi. qz non re
nent obedire ſicut ſubditi. Et iā in dubio nō dñt ſe p̄mittere diſcrimi. vt
iūnet aliquē in p̄iudiciū alterius. q̄ dī trā defendere eā dubioſam eſt
mors dīe. qz tales q̄nter peccāt. Itē vult trā qz trā ſcēs ad bellū hñtea
poſſit iſtōes ſuas a p̄nepe ſaltē ſufficiētes tenet p̄p̄is ſuis exp̄ſis bellare
qz non tenent dari cenſus de bonis ſuis ſicut ruſtici

Ultimo nota. diceret mgr̄ videt ſibi p̄p̄i tradicere. qz dixit ſup̄ qz ſeſ
mina raptoris nō deberet p̄morari raptorē vt ſunt. hic aut̄ qz dī vti rapis

Folio cuius

Ibi dicit aliq̃ q̃ p̃us loq̃bat de occulto furto. sed hic loq̃t de manifesta spolio s̃z melius s̃m p̃dicta d̃r q̃ hic loq̃tur t̃pe necessitatis. sc̃z q̃ñ vxor familia z pueri al̃s nō p̃nt nutrir̃ s̃z p̃us loq̃bat de t̃pe possibilit̃ilic̃itatis q̃ñ mulier p̃t recedere a raptore z al̃s p̃t se nutrire t̃nc q̃uis mō nō d̃z ei p̃morari

.i. r̃ē sacrā symoniac̃?

¶ Vendis vel emis sacrum symon incipis esse

.i. p̃sentum

sp̃e symoniā fieri

¶ Consilium si tu das vel p̃mittis es idem

.i. sup̃ior

.i. symoniā

.i. impedire

¶ Si prelarus es z poteris scelus hoc reuocare

.i. symoniaci p̃latū .i. iudicat

¶ Non facies pena symonis te puniat equa

sp̃e t̃ñ

.i. germañ dona

¶ Si pater aut fater vel amicus munera dant te

.i. te nesciente

p̃gnosceis

¶ Non procurante dum cognoueris data pro te

.i. de cetero .i. b̃nficio

¶ Amplius ecclesie tali desiste p̃eesse

Capit̃m q̃r̃tū in q̃ vult determinare de symonia. Et p̃tinuat ad p̃cedētia sic. postq̃z autor determinat de furto rapina z bello. hic determinat de symonia. Et p̃t in tot p̃tes diuidi q̃t sunt casus positi de symonia. partes infra dicentur. d̃r g̃ p̃mo sic Si tu emis ṽl vendis r̃ē sacrā cr̃is symoniacus. z si tu es p̃lat̃us z admittis q̃ tui subditi hoc faciūt z potes reuocare z nō facis etiā cr̃is symoniacus vel puniēdus tanq̃z symoniacus. et si frater tuus ṽl pater vel aliquis alter dat pecuniā vel munus z p̃ illud munus tibi procurat aliquā eccl̃iam te ignorante t̃nc postq̃z tu p̃ceperis t̃nc immediate debes illā eccl̃iam relinq̃re z amplius ei nō p̃esse z oīa p̃cepra debes reddere. quod si nō feceris symoniacus eris. z p̃ tali facto cum tali eccl̃ie fr̃iuole ṽis p̃esse eternā d̃ā habebis Et hoc est de intentione omnium iuristarum

Primo nota Symonia sic describit̃ Est studiosa cupiditas vel volūtas emēdi vel vendēdi aliq̃d sp̃uale ṽl q̃d annexū est sp̃uali. Dicit̃ p̃mo studiosa cupiditas. q̃z si alicui p̃fert̃ b̃nficiū nō studiosa cupiditate ip̃e nō est symoniacus. s̃bi gr̃ā. Si parētes alicui dederūt pecuniā pro b̃nficio ip̃o ignorāte ip̃e nō censet̃ symoniacus sed talis statim postq̃z sc̃it z p̃cepit d̃z resignare eccl̃iam z de p̃ceptis satisfacere. Dicit̃ sc̃do voluntas. q̃z sola volūtas facit symoniacū. s̃bi gr̃ā Tu habes volūtatē emēdi b̃nficiū z s̃z nō emis t̃nc etiā symoniacus es corā deo. q̃z sicut hō p̃ solā volūtatē reddit̃ vsurarius. sic p̃ solā volūtatē hō etiā reddit̃ symoniacus Dicit̃ tertio emēdi vel vendēdi. p̃ hoc excludit̃ oēm p̃tractū aliūde nō satisfactus s̃z aliquo cōpacto interueniēte Dicit̃ q̃rto sp̃uale. nā si vendit̃ domus ṽl agger ab aliq̃ talis ab eo nō censet̃ symoniacus Dicit̃ vltimo. ṽl annexū sp̃i rituali sicut ē ius patronat̃. q̃z hoc nō ē sp̃uale s̃z annexū sp̃uali. Rō. ius patronat̃ nō solū dat clericis s̃z et̃z laicis. Est q̃ddā annexū sp̃uali

Summula Raymundi

Secundo norandū lra dicit. Dans consiliū es symoniacus. Rō est ista. qz reus et cōsentiens pari pena puniendi sunt. q̄ dans symoniaco consiliū censetur esse idē cum eo. vt Raymū dū manifeste tangit in textu

Tercio norandū Symonia fit fm iura decretalia qm munus datur p respūali. Pro quo norandū munus est triplex. Nam quoddā est munus a manu. quoddā a lingua. et quoddā ab obsequio. vñ munus a manu fit p pecuniarū largitiones. Sz munus lingue fit p petitiones et p pcamina vt si aliq̄s rex vel pnceps perit aliq̄e vt ferat tali tale bñficiū tunc ibi fit munus a lingua. Sic tunc qdam doctores iuris dicūt q̄ isti dicunt symoniaci. Rō est. qz iste pces sunt sicut vñ mandati. Sed si aliq̄s simplex homo vel miles petat pncipē vel regē vel aliq̄e alium dñm magnū vt tali daret bñficiū tūc nō dicitur symoniacus sed simplr dat talis illud bñficiū ppter pces vel pcamina. Sed munus ab obsequio fit vt si aliq̄s alteri seruit. et p illo fuitio daret ei fuitiū spūale ppter hoc nō est symoniacus. ex q̄ tūc elicit q̄ pmo mō munus facit symoniaciū scz munus a manu

Quarto norandū q̄ munera pnt dari licite qnq̄ modis. pmo mō gratis. Pro quo est sciendū ad hoc q̄ munera gratis dant p̄siderat q̄tuor modis. Primo p̄siderat qualitas dātis et q̄litas accipiens. et hoc p secūdo verbi grā. vt si paup̄ dat diuiti aliq̄d munus tūc habet suspitio de eo. qz diues dicit dare pauperi. Tercio p̄siderat q̄litas t̄gis. vtrum tūc dat qm bñficiū vacat vel an dat aliq̄d bñficiū vacat. et quouis mō cōtingat tunc semp̄ est suspitio. Secūdo mō munus a manu licite dari p̄t alicui p officio q̄plendo ad qd talis nō est obligatus. verbi grā. si aliq̄s transiens ad curiā r̄homanā dat vni q̄tuor grossos vel solidos vt ppter bñficiū suū curiā intrādo et t̄rando bñficiū ad quod ille obligat. et sic tūc vicarius suus nō indicat ppter hoc symoniacus. Tercio mō munera possūt dari licite p opibus licitis et debitis. verbi grā. eps vel archidiaconus cōsecrans ecciam ille p̄t recipere munus moderatū ppter hoc tñ nō censet symoniacus. Quarto munera pnt dari ad redimēdum exactiones. verbi grā. vt si aliq̄s est tenēs res ecclie p longū t̄ps. mō aliq̄s sacerdos non p̄t ab ip̄o alienare tales res ecclie nec p iudiciū nec aliq̄d aliud nisi ppter munera vel pecunias. mō si sacerdos dat munera tali p istare spūali ppter h nō censet symoniacus. Quinto munera dantur licite p elemosinarū largitionē. hoc est p uita eterna cōsequenda. Et ista dicit aliquod spūale. qz nihil est spūalius vita eternā. Et ppter hoc talis nō redditur symoniacus. Et sic p̄t qualr munera possunt dari quinq̄ modis

Quinto norandū dcm̄ est p̄us q̄ munus ab obsequio fit absq̄ symoniam. Pro quo tñ est sciendū q̄ obsequiū est duplex. nam quoddā est cor porale et quoddā spūale. Corpale est duplex. nā quoddā est obsequiū cor porale honestū. quoddā inhonestū. Honestū est vt si aliq̄s fuit ep̄o pro bono ep̄i et totius diocesis et post hoc transeat ad curiā r̄homanā seu obtineat bñficiū p talem ep̄m. ppter hoc talis non censet symoniacus. Sed obsequiū inhonestū est quod est p̄tra dcm̄. et ppter tale obsequiū aliq̄ quis redditur symoniacus. Sed in obsequiis spūalibus nullus dicitur fuisse pro bñficiis nisi alicui beneficio esset annexum officium. sic q̄ illud officiū tenet

Folio : rix

pagere a beneficio. vt aliquē legere de beata virgine vel de aliquo sancto. propter hoc talis non redditur symoniacus

Ultimo notandū q̄ beneficiū est duplex. nā quoddā est curatū. 2 quoddam nō curatū. inō quicūq; pete p beneficio curato. p se vel p alio ille reds dicitur symoniacus. Si aut illud bñficiū nō est curatū tūc licite p̄t petere pro se vel pro alio sic q̄ nō incurrit symoniā

Contra patronū tibi si dedit ecclesiam quis

Non maneat in ea tua nolo sit hec violenter

Est symonia grauis summā si fratrib; vllam

Das spe prebende vel si promittis eandem

Totum restitue symonis quod ipse es adeptus

Hic autor ponit aliū casum de symonia dicens. si aliq; pmoueret ad aliā quā ecclesiā vel aliq; beneficiū inuito patrono. i. vero collatoze illius eccleie vel beneficii ille nō d; manere in illa ecclesia violenter. Subdit grauis est symonia si q; aliq; hōib; dat summā pecunie vel aliq; munus sub spe acq; rendi p̄tendā. et vnus quisq; tenet restituere q̄ symoniace adeptus est.

Pro q̄ notādū. circa litterā q̄ nullus debet retinere aliquā ecclesiā vel ali quod beneficiū p̄ra voluntatē patroni. i. veri collatoris. Locus cā est. quia al; pmitteret rapinā. qd sic pat; q; ipe inuito dño tractat rem alienam. et ideo talis grauitur est puniendus

Secūdo notādū q̄ q̄ dat aliq; munus aliq; supiorib; vt ipsi recipiant eum in cōfessm 2 sibi assignāt certā p̄tendā talis est symoniacus. 2 si p̄bens da sibi est assignata d; eam resignare 2 de pceptis satisfacere. al; eternam damnationem incurrit

Tercio notandū. ex quo hic d; de patrono Patronus sic diffinit est pos testas p̄sentandi clericū ad aliq; beneficiū. quia d; regula iuris patroni interseret p̄sentare. episcopi autē recipere.

Quarto notandū. p ex trib; aliq; p̄t fieri patronus. Primo q; p̄t p̄ferre recertū bñficiū. Scdo q; fundauit ecclesiam. Tercio q; ipe p̄misit p̄ferre ecclesiam. Pro quo nota q̄ ad patronū duo requirunt. scz aliq; honoris 2 ali qd oneris. Primo requir aliq; honoris. q; sibi debet vtilitas. nam si fuerit depauperatus tūc ille bñficiatus ab eo tenet cū recipere 2 sibi p̄uidere de necessarijs. Scdo debet sibi aliq; oneris. quia talis patronus debet p̄sle ipsi beneficio 2 istud defendere ab inimicis.

Quinto notandū p modū dubij vtrum ius patronatus possit alienari. Rñ d; q̄ ius patronatus alienat plurib; modis. Primo p hereditariā successione. vt si pater monas 2 habuit aliq; ius patronat' aliud p hereditariā successione transfert ad filiū. Scdo alienat p venditionem talis mō. q; si tota ciuitas vel villa vendit tūc ius patronatus transfertur cū ciuitate vel villa vendita. q; specialiter 2 p se vendi nō debet. eo q̄ est annexum spūali.

Sūmula Raymundi

Tercio mō transferē p̄ mutationem. qz aliq̄s p̄ hoc in patronatus dare p̄ alio. z hoc licētia sui ep̄i seu superioris. Quarto transferē ex datōe. vt si laicus laico daret in patronatus sed secus esset si daret religioso

Sexto notādū. dubitaret aliq̄s verū pater possit p̄ntare filiū ad aliquod b̄nficiū. R̄ndetur q̄ sic qz nō inueniūt p̄ntari in iure canonico. Dicit tñ q̄dam doctores iuris q̄ tutius z cautius est dimittere. nam per hec beneficia possunt priuari iuribz hereditarijs

Septimo notandū. verū aliq̄s possit seipsum p̄sentare ad aliq̄d b̄nficiū. R̄ndet q̄ nō qz dicūt cōter oēs iuriste q̄ p̄sentans z p̄sentat⁹ debet eē p̄sone diuerse. sed hic non sunt p̄sone diuerse. ergo zc.

Octauo notandū. Nā dicit nullus sine volūtatē patroni d̄ accipere b̄nficiū. Cōtra h̄ arguit q̄ sic ampetrantes p̄tra volūtatē patronorū accipiūt beneficia. ḡ videt q̄ s̄ra sit falsa. R̄ndet q̄ hoc opat̄ auctoritas superioris. nā p̄sente auctoritate maioris cessat auctoritas minoris. z qz dñs papa de suo iure oīa b̄nficia p̄ferre h̄z tam laicorū q̄ clericorū. ḡ zc. Sed dices cū dñs papa habeat auctoritatē p̄ferendi b̄nficia. quare nō p̄fert tunc officia laicorū. vt regū p̄ncipū zc. R̄ndet q̄ dñs ap̄licus ideo nō vult p̄ferre b̄nficia laicorū vt ipsi laici sint magis attentī ad defendendū eccliam. ad ampliādas res ecclie qd̄ vt sic magis faciūt q̄ si in patronatus nō haberent.

Ultimo notandū. Ponat q̄ duo sint collatores vnius ecclie. z quilibz illoz p̄ntaret vnū tūc dubiū est q̄s illoz d̄ recipi. R̄ndet sub distinctōe. vel ipsi p̄sentantes sunt clerici vel laici. si sunt laici tūc ep̄s debet respicere meritū p̄sonarū z que illarū habet maioris ius z melius meritū illā debet recipere p̄sentatā. Si autē p̄sone p̄sentate sunt equalis meriti tūc ep̄s p̄t recipere vnū que sibi placet. Si autē patroni sunt clerici tūc ille qui prius erat p̄sentatus erit recipiendus. Et sciendū q̄n laicus h̄z beneficia p̄ferre tūc ille h̄z eligere vnā p̄sonā infra quattuor menses z eaz p̄sentare ep̄o. et si talis reijcet̄ retur tūc statim patronus debet alium p̄sentare quousq̄z inueniat vnū valentem. quia nullus debet p̄sentari ad aliquod b̄nficiū nisi sit idoneus z p̄cipue hoc p̄cauendū est in b̄nficijs pastoratus

Prebendam si das pro p̄benda. symoniā
facis

Committis causam nisi mutet ep̄us illam

Dum sacrat eccliam p̄sul summā moderatam
s̄ summā

Si petis banelicite poteris conferre nec obisto

Expensis quia sic respondes atq̄ labori

Si male vexaris super ecclesia redimas hanc

Ad redimenda tua peccata potes dare quid vis

Folio 11

^{s^e secularis .i. claustrales} ^{.i. religiosus}
Clericus aut fratres laici monachis moniales

^{.i. absq^{ue} redēptōe}

Damnatur sine spe si sponsa pecunia claustro

^{.i. collata dedit. introitū. s^e nec papa ne ep^{us}}

Vel data concessit ingressum. nullus in istis

^{s^e talis sic receptus}

Dispensare potest claustro maneat q^{ui} in isto

Hic autor ponit aliū casum de symonia dicens. Si q^{ui}s dat vnā p^{re}sentem pro alia symonia p^{re}mittit. Causa huius est ista. q^{uia} hoc solū spectat ad ep^{iscopu}m scz transponere clerici de vno loco ad aliū. Subdit si aliq^{ui}s ep^{iscopu}s p^{re}secrat ali^{quo} quā ecclesiā z petit moderatā summā pecunie istā licite p^{re}ferre p^{re}. q^{uia} ista pecunia nō dat p^{ro} p^{re}secratione ecclesie. sed labore z expensis. Itē quilibet p^{ro} re dimere suū ius si aliq^{ui}s in eo velit eū impedire. Et subdit clerici vel fratres laici vel moniales qui p^{ro} pecunia aliq^{ue} vel aliquā in claustrū recipiūt non possunt istud receptū retinere p^{ro} vllam dispensatōem. q^{uia} symonia est.

Primo notandū. dicit^{ur} in littera q^{ui} moniales siue monachi nō debēt ali^{quo} quid recipere a fratrib^{us} suscipiendis. dubitat^{ur} si aliqua pecunia dat religio ni sine pacto vtrū licite z sine symonia autē recipe. Rūdet^{ur} q^{ui} si nulla pactio interuenerit tūc licite possunt recipe pecuniā si eis aliqua p^{re}bet. Unde p^{ro} sue rudo est in aliquib^{us} claustris q^{ui} aliq^{ui}s intrans religionē facit vnā generalem p^{ro} p^{re}sentem fratrib^{us} p^{re}sentib^{us}. z hoc est laudabile z sine symonia. si autē pactio aliqua interuenerit symonia p^{re}mittit^{ur}. Sed diceret^{ur} si aliq^{ui}d claustrū esset ita defectuosum q^{ui} vix valeat satisfacere fratrib^{us} p^{re}sentib^{us}. numq^{ui}d tales licite p^{re}sent aliq^{ui}d exigere ab aliquo intrare volente. Responder^{et} quā docet^{ur} ali^{quo} quod claustrū oppressum est penuria q^{ui} vix valet fratrib^{us} p^{re}sentib^{us} satisfacere tūc dicit^{ur} q^{ui}dam q^{ui} isti possunt dicere nos recipimus te in fratrē si possumus habere necēria. z ergo tūc isti licite possunt recipe z repetere patrimoniu illi us sine symonia. Sed tū p^{ro} hoc est opinio alioz docto^{rum} qui dicit^{ur} q^{ui} paupertas in hoc non potest eos excusare. q^{uia} paupertas est annexa regule contra quā d^{omi}n^{us} apostolicus dispensare nō potest

Secūdo notandū q^{ui} hic dubitat^{ur} vtrū possibile est aliq^{ue} hominē dispensare cum symoniacō. Responder^{et} q^{ui} aliq^{ue} hominē dispensare de symonia vel de alio peccato intelligit dupliciter. vel in propria virtute. vel in virtute christi. in propria virtute nullus homo dispensare potest sed tunc in virtute christi. quia dixit dominus petro z successorib^{us}. quodcūq^{ue} ligaueris super terram ligatum erit z in celis zc

Tercio notandū q^{ui} si ep^{iscopu}s petit imoderatā summā pecunie talis p^{re}et denegari. q^{uia} talis pecuniaria p^{re}est fm loci possibilitatē. Et ep^{iscopu}s nō d^{ebet} exigere aliquā pecuniā q^{ui}n celebrat ordines. nec etiā in p^{ro}firmatiōe. q^{uia} si faceret cōmitteret symoniā. z postea teneret restituere. Sed diceret^{ur} tū p^{ro} sacra e^uch^{aristia} datur pecunia. ergo multo magis in celebratōe ordinū. z in p^{ro}fessio ne. Itē p^{ro} ex p^{ro}muni n^{ost}ri eccle^{si}e. q^{ui} infirm^{os} ātes q^{ui} p^{ro}curant p^{ro}muniōe corpo ris christi ponit nūmū supra mēsam quē capit sacerdos. Rūdet^{ur} q^{ui} p^{ro} sacra e^uch^{aristia} nō ponit nūmū sed solū p^{ro} satisfactōe laboris.

Sūmula Raymūdi

Quarto norandū littera de q̄ aliq̄s nō p̄t manere in clauſtro q̄ intrāuit p̄ donationem pecuniar. Et rō est. qz oē illud qd aliq̄s acq̄rit ſymoniace h̄ tenet reſtituere. ex q̄ ille recepit est ſymoniace nō p̄t manere in clauſtro.

Quinto norādū q̄ aliq̄s p̄t intrare religionez dupl̄r. ſc̄z ex pacto ⁊ ſine pacto. ſi ex pacto intrauerit ſc̄z dare aliquā pecuniā. p̄mittit ſymoniā. ſi autē intrauerit ſine pacto tūc nō erit ſymoniacus dato etiā q̄ daret bonā ſūmā

Sexto norādū q̄ ſymonia p̄mittit dupl̄r. Primo ex pte recipiētis. vt ſi aliq̄s nō vult recipe aliquē ad religionē niſi p̄mittit ſibi pecuniā. Secdo cōp̄mittit ex pte recepti. vt ſi q̄s audeat p̄mittere pecuniā vt recipiat in p̄ſentī

Etā p̄mittit ex pte vtriuſq̄ ſc̄z q̄n facit pactū ex vtraq̄ pte ⁊ c̄
i. b̄ficiū i. redditus

Eccleſiam paſtor tibi ſi locat vt minuat res

p̄carnētes s̄ al̄s s̄ eccl̄iam

Te cōtingentes. qz non daret hanc tibi ſi non

h̄ turpe petiū i. ex illo

Conditio turpis hic intercederet vnde

i. collatore tal̄ petōz

Cum paſtore tuo ſymoniacus eſſe probaris

s̄ tpalē s̄ eterne tā cleric⁹ q̄ collator

Post mortē mortis in ſede ſedebitis ambo

s̄ ille i. crimine

Qui tibi ſuccedit in tali labe ſcienter

i. eterne dānatōis s̄ hō

In regno ſathane totum regnabit et iſte

i. b̄ficiū i. iuſte reſignare

Non potes eccleſiā tali dimittere forma

i. p̄fert

Q̄ mihi detur ea faceres ita condicione

s̄ cleric⁹ exponit

Nullus inutiliter res expendat crucifici

s̄ reb⁹ i. male fruatur s̄ reb⁹ xp̄i

His nec abutatur ſed cū rōne fruatur

i. egenis s̄ illas res

Et det pauperibus et ſanctos vertat in vſus

s̄ turpis s̄ clerico

Hiſtrio vel meretriz vel turpis nū ſerat a te

amittis. s̄ p̄ſonis ſuſpectis

Perdis eis quod das. chriſtū faciens inimicū

s̄ de tuis donis. s̄ p̄ſonis ſuſpectis

Panem ne pereant das et nihil amplius addas

s̄ tuis i. necēh̄s

Cognatis miſeris natura qd indiget hoc da

Hec est vltima ps istius capituli in qua magister ponit aliud documētū cū de symonia dicēs si aliq̄s plebanus vel collator pmitteret vni ecclīaz vel beneficiū vt minueret res illius ecclīe vel hoc fieri cū causa inuidie vel cā aliterius. tūc pastor cum beneficiato eēt symoniacus. z eternā mortē p illo incidere. Subdit aliud documētū dicēs q̄ nullus p̄t alteri resignare bñficiū vt ip̄e subleuat z vsurpat fructus illius bñficii resignati. Rō est qz incurret symoniā. Subdit aliud documētū dicēs q̄ qlibet bñficiatus cū bona rōe debet cōsumere fructus illi p̄cedē. z nō debet abuti s̄ si q̄cūq̄ supfluitatis habuerit hoc d̄z puertere ad vsum pietatis dādo paup̄ibus z miseris psonis. vt supra patuit de vita z honestate clericorū. Subdit aliud documētū dicēs q̄ ip̄i bñficiati nō dñt dare patrimoniu christi histmonibz seu sp̄ritis mulieribz vel inhonestis hoibus. Rō est qz oīa illa p̄dunt. ex eo q̄ tales nō sunt heredes christi ideo patrimoniu christi nō debent subleuare. Deīn magister subdit vnā cautelā seruandā qz aliq̄s ex p̄cedentibz dubitaret vtz nihil esset eis dandū. Ibi respōdet magister q̄ quādo talē cognosceret illos infirmātes tunc deberet eis exhibere p̄pter nēcessitatē corp̄is panem ne fame moriant. z nō amplius eis dare debet ne ad lasciuā corp̄is itēz p̄uocarent. sed potius d̄z suis miseris cognatis exhibere pietatē q̄ hitinos nibus vel scurronibz aut meretricibus.

¶ Primo notandū. trā dicit si aliq̄s patronus pferret alicui clerico ecclīaz sub tali conditōe vt possēt res ecclīe minuire isti ambo eēt symoniaci. Rō est ista. qz iste clericus emit istam ecclīam p̄pter diminutōem reddituū. q̄s redditus patronus aufert. z oīis talis emptio est symonia. Et iō si collator alicuius ecclīe velit sibi vsurpare aliquas res ecclīe clericus nō debet ei cōsentire. qz de iure tenet clericus ecclīam z res ecclīarū. p̄regere z defensare vsqz ad mortē. Et iura dicūt q̄ q̄cūqz clericus trāffert aliquas res ecclīe sic in manus alterius. talis de facto est excoīcatus.

¶ Secundo est notandū. nullus patronus d̄z pferre ecclīam pditionaliter sic dicendo. allā ecclīam dabo tibi si velis mihi dimittere decimas ecclīe. qz si clericus sub tali p̄ditione reciperet ecclīam tunc ambo incurrerēt symonias et exponerēt se eterne damnatōi. Item symonia nō solum p̄mittit̄ circa collationes ecclīarū. sed etiā cōmittit̄ circa sacros ordines. Verbi grā si aliq̄ quis voluerit p̄cedere ad sacros ordines. z nō hālet bñficiū. sed petit ab aliquo dño. p̄uisionem sup quo possit p̄cedere z p̄mitteret dño q̄ post suscep̄tōem sacrorū ordinū veller illi illā hereditare tunc sic p̄cedēs reddīt̄ symoniacus. z si talis est ep̄s super cuius p̄uisione h̄ p̄cedit z ordinat eum. tunc ordinans z ordinatus reddunt̄ symoniaci. z tunc ep̄s d̄z suspēdi ab officio p̄ t̄ps aliquod. Sed ordinatus d̄z suspēdi ab officio donec cū illo fuerit dispensatū p̄ diuinū apostolicū qz solū dñs ap̄licus h̄z cū eo dispēsare.

¶ Tercio notandū. quicūqz resignat aliquod bñficiū ea ratione vt de suo cōsanguineo vel amico. talis est symoniacus. Rō est ista. quia talis hereditat ecclīam siue bona christi. quod nō deberet fieri in sp̄ialibus. quia beneficiarius debet libere resignari. z debet vacare post mortem. ergo talis sic faciēs est symoniacus.

¶ Quarto est notandum. q̄ symonia est graue peccatū. z ē maximū inter oīa p̄ccā. qz tā in veteri qz in nouo testamento inuenitur q̄ in multis plagis fuit.

Summula Raymūdi

istis elate qui pmiserunt symoniā. Sed dubitat. qd habeat dispēlare cū sy-
moniacis. Ad hoc respondet p distinctōem. quia aliq̄s vel sciēter intrat sy-
monia vel ignorāter. si ignorāter tunc eps pōt cū eo dispēlare si statim resi-
gnauerit bñficiū. Si autē sciēter tūc ppter enormitatē peccati null⁹ has-
tet cū eo dispēlare nisi dominus apostolicus.

¶ Quinto notandū. nullus clericus d̄ dare meretricib⁹ vel histronib⁹ vlt
alijs psonis suspectis de bonis christi. Eā huius est. qz cleric⁹ possidet pas-
trimoniū christi. z iō q̄quid vltra nēcessitatē obtinet hoc nō est eius. p̄rium
sed p̄riū est pauperū qui sunt serui christi. Si ḡ cleric⁹ daret hoc patrimon-
iū christi psonis suspectis tūc priuaret paupes talib⁹ bonis. s̄z tamē h̄ non
debet fieri. sed si videret eos velle p̄ire propter famē tunc pōt eis dare panē.
vt eos p̄seruat in vita. qz tpe nēcessitatis elemosyna nulli est denegāda. Vñ
circa elemosynā tria sunt cōsiderāda. Primū est q elemosyna d̄ dari de p-
p̄ijs z nō de alienis. qz ille qui dat elemosynā de alienis z nō de p̄p̄ijs su-
is assimilatur illi qui filiū vnicū in p̄ntia patris maciat. Sicut enī ille nō pre-
stet gratiū seruitiū patri. sic z iste qui nō dat elemosynā de suis p̄p̄ijs nō pre-
stet seruitiū acceptabile deo. Secūdo debet p̄siderare vt det recto ordine. vñ
rectus ordo est incipere a seipso z a suis p̄sanguineis. deñ alijs pauperibus.
Tercio debet habere bonā intentōem. nā ille qui vult dare elemosynā des-
ket eam dare bonā intentōe. s̄ pure propter deū z nō ppter vanam laudem.
et iō ad ppositum de histronib⁹ dōm est. qñ cleric⁹ dat eis aliqd h̄ non dat
eis ppter deū. s̄ ppter laudē vane gl̄e vt laudēt eū hoies corā p̄p̄o d̄o dicē
sanctus Aug⁹ histronib⁹ dare est demonib⁹ immolari.

¶ Ultimo notā dū. q̄cūqz vult petere p̄tēdam suo p̄sanguineo vlt sibi non
d̄z p̄mittere patrono aliqd neqz seruitiū neqz dona. qz al̄s cōmitteret symo-
niā. eo q p̄mitteret dare seclare p spūali. s̄z simplr petat ppter deum

i. multe lmpōes sp̄rum

Sure species variet sunt nomina quarum

s̄ doctor h̄z incuemur sp̄rum

Nullus amat. facies tamen inspiciamus earum

i. denarios p̄rio pcedis s̄ nūmis

Si nummos fratri prestas pro pluribus. aut si

Res promptas vendis signando tempora longa

vēditori i. tribuet i. es

Ut tibi plus detur tunc vsurarius exas

s̄ denarioz s̄ certū i. pcedis

Pro septem marcis ad tempus equum mihi si das

s̄ equ⁹ marcas illa vēditio

Qui vix quinqz valet hoc vsure species est.

ille res locate i. pignori posite

Ager siue domus tibi si sint inuadiate

aliq̄s acceptis i. ager vel domus

Pro marcis istis perceptis pignora dicta

Folio cxiij.

de iure ^{litera eē} ^{aprio} ^{i. als}
Iure vacare suo domino debent. alioquin
^{magis} ^{i. etiā cōmittitis vsurā}
Si plus inde capis simili macula macularis
^{tale nephas pmitto} ^{vnā pcedo}
Usuram facio si marcā presto per annum
^{gallinis} ^{modio} ^{illoz liguminū}
Pro pullis vel pro maldro pīse vel auene
^{i. an tps metendi}
Ante diem messis nummos poteris dare tali
^{s^c sub tali} ^{frumentoz.}
Conditione mihi q̄ certo tempore maldra
^{maldra} ^{pecuniaz}
Tot reddam tibi quot poterit tua summa valere

Istud est caplm̄ q̄ntum istius tractatus in quo autor determinat de vsu
 ra ⁊ de eius sp̄ibus Et p̄tinuat ad p̄cedētia sic postq̄ autor in caplo p̄cedē
 ti determinauit de symonia. h̄ p̄nter. p̄sequitur determinare de vsura Et possz
 hec p̄s diuidi in tot p̄tes quot ponit sp̄es vsure. p̄tes patebunt. Et vult q̄
 multis sunt sp̄es vsure ita q̄ nullus p̄t scire p̄lere noīa illarū sp̄erum. ⁊ ideo
 tacitis noībus p̄ma sp̄es h̄z fieri quādo aliqs alteri p̄cedit pecuniam vt ei
 plus reddat vltra sup̄mā capitalē erit vsurarius. Deī subdit scđam spe
 ciem dicens. si aliqs v̄deret rē. p̄mptā tpe n̄cūtatis alicui. ⁊ si p̄figeret sibi
 longū tps seu terminū vt eo p̄ciosius v̄deret eēt vsurari⁹. de q̄ subiūgit exē
 pliū dicens. vt si vnus v̄deret equū qui vix valeret q̄nq; marcas ⁊ darz tū
 p̄ septem eēt vsurari⁹. Subdit terciā sp̄em dicens. si aliqs h̄teret agz. vel
 domū. p̄ pignore aliq̄. tūc ille dz dare fructū dñi suo. ⁊ si obseruat facit vsu
 rā. ⁊ si dñs plus sumeret vltra obligata tūc itez fieret vsurari⁹. Deī sub
 dit q̄rtam sp̄em dicens. si aliqs p̄cedit alteri vnā marcā ⁊ sumit. p̄ ea certam
 mēsurā p̄isaz vel auene. ⁊ cogitaret sic in mēre. tu merito accipias h̄ munus
 culū. qz p̄cessisti marcā pecuniaz. illi p̄vñū annū tūc tal est vsurari⁹ Subdit
 notabile. q̄ licitū est p̄cedere alteri nūmos ante messē vt melle finita porz
 rat alteri tot maldra sicut tunc temporis post mēsem

¶ Primo notandū circa lram. q̄ vsura ē duplex. q̄dā est sp̄ialis q̄dā est cor
 poral. vsura sp̄ialis h̄z fieri in rebz sp̄ialibz ⁊ p̄tinet ad doctores ⁊ p̄dicatos
 res. ⁊ illa est laudabil. vñ canit de scis p̄fessoribz. pecuniā dñi dedit vt digne
 seruaf vsura. vñ dz in euāgelio. serue nequā cur nō dedisti pecuniā meā. ⁊ ē
 er ego veniēs tū vsura exegissem illā. Sz vsura corpal h̄z fieri in rebz secula
 ribz. vt patebit in sequētibz ¶ Secdo notādū. q̄ vsura sic definit fm iura
 Usura est q̄dā detestabile q̄d forti accidit pactōe ⁊ intēōe p̄cedēte. ⁊ illā
 definitōem declarāt iuriste sic. nā p̄mo dz (ē q̄dā detestabile) s^c viciū. ⁊ h̄
 po⁹ loco gñis. qz ois vsura ē detestabil. sz nō ē. Secdo dz (q̄d forti accidit)
 qz q̄qd recipit vltra fortē est vsura. Deī dz (pactōe p̄cedēte) h̄bi grā si di
 ceres. ego p̄cedā tibi duas marcas eo q̄ annuat. des mihi sex grossos de ill.
 tunc illi grossi faciunt vsuram. Dicit etiā (intēōe p̄cedente) vt si p̄cedere

Summula Raymundi

Unus tres marcas illa intentio q̄ daret mihi interim expensas vel aliqd̄ huiusmodi. tunc illa intentio facit usurarium. Et talis usura est duplex. scilicet publica et palleara. publica est quando exp̄sse vltra sortem aliqd̄ p̄mittitur. vt de textus. sed palleara fit in occultis tractibus. sicut in secunda sp̄e quando venditor tibi rem carius p̄pter expectare. Item aliq̄ est usura exterior. vt q̄ fit p̄ pactum aliquo p̄cedente. Aliq̄ aut̄ est usura interior. vt q̄ fit ex sola intentione

¶ Tercio est notandū. si aliquis daret aliquid debitori. verū ibi committeret usura. Ibi r̄ndetur p̄ distinctionem. q̄ aliqd̄ dare debitori p̄t intelligi dupl̄r. vno modo ex pacto. alio mō ex sola voluntate. Si hoc fit p̄mo mō tūc ibi cōmittit usura. Si aut̄ secūdo mō tūc nō cōmittitur usura

¶ Quarto notandū. si aliquis habet aḡr vel domū. p̄ pignore aliquo ille nō facit usuram vt aliq̄ doctores volunt. tunc ex illo dubitatur quare pecunia accōmodata alicui facit usurā cū pecunia accōmodata q̄s plus pōt lucrari q̄ p̄ pignus. R̄ndetur q̄ rō huius p̄t esse talis. q̄ hoc est licitū. s̄ illud non. Nō sic declarat̄. quia quādo aliq̄s rem locatā accōmodat p̄ pecunia. tunc ibi talis nō transfert dominū rei in aliū. s̄ adhuc iste est dñs illi rei locare sed ip̄e solum trāffert vsum rei. q̄ talis p̄ducens rē locatam nō pōt destruere vel annihilare. sic aut̄ nō est de pecunia. q̄ aliquis trāffert pecuniam in vsum reuocata q̄ p̄ talē pecuniā talis p̄t facere quodcūq̄ voluerit. et sic nō est de re locata. Hic committit usura et ibi non. et ergo aliquis licite potest accōsmodare agrum vel domum vel aliquod huiusmodi pro pecunia

¶ Ultimo est notandū. ibi. Ante diem messis. q̄ licitum est dare aliquid circa festū pasce vt reddant frumenta in autūno. p̄ eadē re sub eo valore. p̄ ut tūc sunt. Si aut̄ sit pactū p̄ certa pecunia. et frumenta magis soluit circa autūnū. et scit̄ veracit̄ tūc p̄mittit usura. Vñ notādū. sūmā pecunie possim dare alicui p̄ frumētis in futurū. dādū dupl̄r. p̄mo vt reddat mihi frumenta sub tali foro q̄ tpe solutōis in futuro. et sic nō p̄mittit usura. s̄ est simplex cōp̄no. Quōd vt reddet mihi certas mēsuras. et hoc adhuc dupl̄r. vel certe est imat̄ q̄ ista frumenta tpe solutōis erunt cariora q̄ nunc sunt vel dubitat̄. si p̄mo tunc committitur usura. si secūdo tunc nō committit usura

¶ ^{pueniens p̄pat frumēta} Est licitum q̄ emat fruges vel vīna sacerdos
^{q̄n. sacerdoti fruges} q̄n. sacerdoti fruges ^{p̄bytero} p̄bytero ^{aliqd̄} aliqd̄
Cum sibi non crescent. cū idem sibi si superest quid
^{venūdat. i. cari⁹} venūdat. i. cari⁹ ^{vt nō} vt nō ^{s̄ esse} s̄ esse

Non vendat grauius. ne mercator videatur.

^{s̄ iā dictū} s̄ iā dictū ^{puenit} puenit ^{i. monachis et monialib⁹} i. monachis et monialib⁹

Istud precise licet omni religioso

^{s̄ nummos} s̄ nummos ^{i. modio.} i. modio.

Quattuor aut quinq̄ pro maldro qui dat auene

^{i. ante tempus} i. ante tempus ^{i. viciatur} i. viciatur

Nummos. ante diem messis maculatur eo dem

^{i. usura} i. usura ^{recipe manifeste} recipe manifeste

Crimine. de rebus sic omnibus accipe plane

Folio xliii

Si talis res .i. nutrimentū annuale .s. illa q̄s v̄di
 Siue sit annona vinum vel lana vel omne
 .i. an ip̄a empr̄ois .s. ep̄ibz .i. lucrari
An̄te diem emptum quibus illud crescere possim
 .s. carnalis .i. filij .i. acq̄sita

Si patris vsura pueri contra cta sciēter
 alodia .s. tales pueri restituāt vsurā
Predia possideant nisi restituant in eandem
 .i. cadūt .i. vsurā .i. q̄ fouea .i. ruinā fecit
Labuntur foueam pater est qua lapsus eorum
 .s. eoz .s. sic acq̄sita .s. eandē foueā
Et successores quibus hec sunt nota sequuntur

Femina defuncto si vult fore salua mariti

Vsuras reddat spoliatum furta rapinas
 .i. turba .i. talia vicia

Hic furiosa cohors vsura furta rapine

Ip̄dānāt .s. vsuratoz .i. vix p̄nt habere medicinā nisi restituāt
Interimunt animas vix contra sunt medicine

Nic autor supradit alia documēta ad sp̄s ip̄ius vsure. **E**t opat hie
 in lra quattuor nā p̄mo determinat de sacerdotibz q̄o ip̄i p̄nt emere fru
 mēta z blada **S**cdo oñdit q̄o vñ p̄t pecuniā dare an̄ mellez **T**ercio de
 terminat de pueris q̄ possidēt p̄dia patris cū vsura acq̄sita **Q**uarto ifert
 medicamētis vsurarijs **Q**uātū ad p̄mū d̄t. q̄ licitū ē q̄ sacerdos emag
 frumēta z vinali sibi ip̄i nō crescūt **E**t si emeret vltra ei⁹ nēcitatē tūc alia
 p̄t v̄dere s; nō graui⁹ q̄ ip̄e emit ne videt cē mercator z h̄ etiā licitū ē oī
 religiōso tā monachis q̄ monialibz q̄ntū ad sc̄m d̄t sic si aliq̄s an̄ ep̄s mel
 lis darz nūmos suos p̄ maldro auene vñ plana vñ p̄ vno post q̄ ēēt melle
 ille incurreret vsurā deñ subdit terciū documētū ibi. si patris vsura z vule
 q̄ si pueri possidēt sciēter p̄dia z bona patris cū vsura acq̄sita vñ etiā eoz
 successores z heredes tūc tenent restituere alias cadēt in eādē foueā cū pa
 tre **E**t si hoc sciēter faciūt **T**ūc q̄ntū ad q̄rtū d̄t lra vix p̄tra medicine id
 est q̄ vix p̄nt habere medicinā nisi restituāt

Primo ē notādū q̄ fruct⁹ d̄nt p̄putari s̄m forte z tñ fallit in vno casu
 vt si laic⁹ iniuste possiderz bona ecciaz vñ illa q̄ ip̄e obligat clerico q̄ possit
 illi eccie tūc ille cleric⁹ nō tenet fruct⁹ p̄putare in forte qz h̄ ē iniustū p̄ptes
 rea ne ista bona veniāt ad vsuū eccie tūc ip̄e cleric⁹ cito debet rēstare ad
 manus illius laici vt patz extra de vsuris

Scdo ē notādū q̄ vsurarij tenent vsurā restituere z si nō velint restituere
 tūc d̄nt cogi ad restitucōez vt dicunt iuriste extra de vsuris

Tercio notādū q̄ manifestus vsurarijs qdā officia ecclesiastica ihibent
 p̄mo inhihet eis accessus altaris offerēdo nā si q̄s accipiet offerentiū eozū

Summula Raymundi

Ille tenet restituere vt pz extra de vsuris Seco ois inhabet ecclesiastica facultas. Tercio inhabet et denegant eis oia ecclesiastica sacramenta et pncipaliter eucharistia inhihetur nisi velint penitere et illud reddere et propterea si facio satisfacere.

Quarto est notandum qd pueri qd possident pda acqstia p vsuram a patre debet ea reddere immo no tñ ipsi sz ocs successores et heredes eoz tenent vsuras reddere et no tñ vsuras immo etiā rapinā et furtiū huius vsurarij. Et si nō fecerit erūt vsurarij et si sciūt se possidere vsurā furtiū vl rapinā vt pz extra de vsuris Pro qd sciēdū fm sapiētē tūc qd tangit pccē coinqna bit ab ea qd sibi tāgētes vl possidētes vsurā patris dānent nisi restituant et maculant eadē pccē sz vsura immo de multis punit filios tpaliter ppter pccā parētū Et si fuerint imitatores paterni sceleris eternāl dānā vñ in exodo ego sz deus tuus fortis visitans pccā parentū in filiis suis in terciā vl qtrā gnatōes in his qd oderunt me

Quinto est notandum qd vsurarij et raptōres in lrā bene ppanantur adinuicem quia ois vsurarius est raptor et nō cōuerso nā vsurari recipit aliena et ambo obligantur ad restitutōem

Sexto notandum licet ois auar⁹ elōgabūt a deo tñ pcpue vsurari⁹ qd theodolig sic declarāt qd ipe vsurari⁹ est peior diabol⁹ qd diabol⁹ nō dimittit peccatōri minimū pccm ipunitū nisi talis faciat p pñaz sic vsurari⁹ nō dimittit vñ grossū nisi debito satisfaciāt Itē vsurari⁹ peior ē toto inferno qd infern⁹ in passione dñi restituit illa qd nō fuerūt sua. Sz ipe vsurari⁹ in passione dñi nō potuit moueri ad dimittēdū vñ obulū debitori vbi tñ tor⁹ infernus mouebat et restituit immediate illa qd nō fuerūt sua iō peior ē eo Et iā vsurari⁹ ē peior oī fure qd fur furat p intermediā sz vsurarius furat sine medio qd die noctuq depauperat et exhereditat hoies Et siō abacuc ppheta de eo dicit sic si fures introissent ad te et latrones p noctē vtiqz nō fuisse inuisses sz clamores suscitasses sz pera vsurariū clamare nō potes et in hō ē peior oī fure Et iā vsurari⁹ ē peior iuda traditore christi qd iudas pecuniā reddidit vt habet p beatū mathēū dicere pñā ducet⁹ retulit triginta argēteos dices peccam tradēs sanguinē iustū qd minime facit vsurari⁹ qd nō restitueret debitori dimidiū grossū Et iā vsurari⁹ ē peior oī creatura qd pz ex eo qd vsurari⁹ vedit qd oīb⁹ ē cōe et hō ipe apppat sibi qd tps ē cōe oīb⁹ qd ipe vedit Et iō dicit lrā vix ē medicina et hō ē vix nisi ipe illd pus restituat et si ipse pte reddere nullo mō debz absolui nisi reddat qd peccatum nō dimittit nisi ablatū restituat de qd etiā iniquitate dicit iob qd celum iquitatē eoz reue labūe et terra surget aduersus eos Itē oīa elemēta abhorēt vsurarios acscipe excepto igne vt habet p beatū mathēū ite vos maledicti in ignē eternū Pro qd nota qd vsurarij raptōres et fures raro soluant vñ ppheta ve qd pgregat nō sua Itē in actib⁹ aploz pecunia tua tecū sit in peditōez nā tles rarissime restituit qd nō possit restituere qd oīb⁹ illis dicit mittere in tenebras extenozes eos donec reddāt nouissios qd dicit dicit i textu iterum

Ultimo nota dubitat circa lrā vix vsurario vsure sunt restituēde qd dedit alijs ex qd vsurari⁹ nō absoluit nisi reddat vsuras Rñdet qd vsurario nō sit restituēde vsure qd dedit alijs nisi pus restituat ocs vsuras qd ipse recepit Itē dubitat an licet recipe elemosinā ab vsurarijs rñdet qd si pas

Folio cxiij

fat q^r usurarius nō sit iporens ad restituēdū vsurā tūc licite p^re ad eo cap^t elemosina Si at psumit q^r reddit ipotēs tūc nō ē licitū ab eo capere elemosina imo si q^s reciperet tenet reddere istis a q^b orta est, vsura

.i. genitor .i. determinat. illaz rex

Si pater assignet agrozum siue domozum
.i. vadimonia .i. pseruādo

Pignora nubilibus pueris de parciendo
.i. vltra pecuniā capitalē .i. nō ē vsura

Quod super est sorti signate non reprobatur
s^c alicui^r .i. puenieret s^c aliq^s s^c bona

Obligat ecclesie licite bona que de
s^c eccia .i. possidz s^c miles famulā s^c eccie

Hac tenet ipse nihil seruire tenetur eidem
.i. seruitio corpali s^c bona .i. soluta

Corporis obsequio quando sunt prius ista redempta
s^c tibi habent .i. vadiū cautela

Si placet accipias pignus sub conditione

Tollo quod decet hec tua quandoq^r resumpseris vera

Si tibi prestitero summam spernens nihil ex hac

De receptum nō usurarius hic sum

Nic auctor ponit alia documēta volēs Si aliq^s assignat p^reris nubi libi bona tūc illi q^d accipiūt eos in matrimoniu p^rit licite accipe totū assignatū licz aliq^d vltra forte sit cū istis bonis deū subdit scdm documentuz dicēs q^dq^r miles possidet aliq^d bona sibi p^rcessa ab eccia obligat isti eccle et infra istā obligatōez nō tenet seruire huic eccie. Deū subdit terciū documētū dicēs si aliq^s accipet pign^r ab aliq^d sub hac p^rdictōe q^d q^d a frue tibi v^t a laborib^r illi^r pignozis intrāū subleuaret q^dntū ei p^rcessit tunc d^r ei restituere pign^r sine reudeatōe summe p^rcesso z hoc nō est vsura p^rbi grā si ego p^rcederē vni marcā p^r q^d ipse poneret in hiequū si tūc illū equū tādū ob seruare donec fructū vni^r marce acq^rsiuit tūc post hoc restituo ei equū z nō reuoco pecuniā sibi p^rcessam z sic tūc ibi nō est vsura

Q^ria l^raz nota vsurarij sunt duplces nā q^dā publici z q^dā p^ruati. si sunt publici tunc puniūtur in sancta ecclesia multiplici tormento. P^rimo per sententiā excomunicatōis. Sc^do per p^ruatōnem p^rmuniois. T^ro cio per abnegatōnem ecclesiastice sepulture z sic de alijs. Si autem sunt vsurarij p^ruati isti sunt multiplices nam quidam sunt ex facto vt qui concedunt pecuniam iudeis z nomen vsurarij nō habent licet sine participes lucrozum Alij sunt ex intentōe vt si quis concedit alieri pecuniam causa dei vel gratis. Et ex tali sperat aliquid subsidij sibi tunc illa intentio facit eum vsurarium. Et sic patet quomodo sola spes facit vsurarium.

Summula Raymundi

Alij pcedūt pecuniā ad terminū gratis illo aut termino elapso nolūt vtrū
riore dilatoēs nisi habuerit aliqd ex ea Alij stz q vedit carius ad tēp⁹ expe
ctādo qz p pūpta pecuniā verbi grā vt si dare equū p octo marcis pānū
exsoluēdū quē tū p pūpta pecuniā darem p qtuor mares vsurarius sum

Sedō nota nū p modū dubitatōis vtrū vsura sit possibilis z videt q
sic auctoritate sancti hieronimi q dē ab istis vsurā exigit quibz nocere deside
ras Ex ista em auctoritate habet q ab isto accipiēda est vsura cui qd nō
cere desiderat z sic iudeia nobis exigit vsurā qz nobis nocere desiderant
qz sic declarat qcuqz alicui nocere pōt ille exigit vsurā sed iude⁹ christia
nō nocere desiderat igit iudeus a christiano exigit vsuram maior est nota
auctoritate hieronimi sed minor pbat qz iudei sunt ita indurati cordis q si
christianis nocuēta inferre pūt ipi nō dimitterent Sed in oppositū est
lra in multis locis respondet q vsura nō est possibilis Sz ad auctoritatem
sancti hieronimi dē q debet sic intelligi qbz nocere desideras sz nulli desides
ras nocere igit a nullo debes vsurā exigere Alij autē sic respōdent q nullus
debet recipere vsurā nec iude⁹ a iudeo nec a christiano nec a pagano z sic ecō
uerso nō debz fieri z q qcuqz accipit vsurā ad restitutōem obligat tūc ad
auctoritatē dē si bñ inspicit tūc auctoritas est bona qz dē ab istis vsurā exige
re qbz nocere desideras sed qz nulli debes desiderare nocere ergo a nullo
debes vsuram exigere

Ultimo notandū p modū dubitatōis vtrū lectores z magistrī in scho
lis debent accipere p modū de lectōibz z exercitijs z videt q nō qz null⁹ des
ber vendere rem spūalē sz scia est res spūalis q sciam nō debet vendere ma
ior pz p definitōem symonie sz minor pbat qz sciam nō est res corpalis q
nec videri nec palpari pōt qz est res spūalis Sz in oppositū ē p munis scho
la Pro illo sciēdū spūalia sunt duplicia qdā sunt in relatiōe ad spm scm
sicut sunt septē sacramēta z qcuqz talia vident pmitrūt symoniā vt baptis
m⁹ ē qdā spūale qz in eo pferit spūs scūs z qcuqz vedit baptisimū p pēto
tal symoniā pmitte nec p suerudo aliq cū excusat nā tal nō meret dici p sue
rudo sz magis corruptela Alia sunt spūalia q stz in relatiōe ad spm corpis z
aīe sicut scia q ē in aīa z si ista vident symoniā nō pmitit Pro q sciēdū rec
tores scholarū sunt duplices qdā sunt pbendati qdā nō q nō sunt pbend
dati illi pnt exigere sufficiens pmiū p eoz laboribz Si autē sunt pbendati
hoc est duplr vel sufficiēter sunt pbendati vel nō Si minus sufficiēter
tūc illi possunt aliquid sumere pro laboribus Si autē sunt sufficiēter pbend
dati tūc a suo nō debet recipere qcuqz Sz bñ pnt recipere ab alijs scz a diuiti
bus z illud debent dare ministris in ecclia in q ipē pbendatus est

o⁹ pecuniaz .i. pcedo .i. sub tali

Si mercatori summam tibi presto sub illa

ditōe

Forma q soluas expensas atqz labores

.i. sub equo sorte

.i. pte capio o⁹ i tali ditōe

Sorte pari quicqz dederit sorte pte capio tunc

.i. mittit

.i. ponere .i. pte sorte

Nō est vsura nisi vendere sortis in iqz

Folio cxi

^{.i. pientia} ^{.i. summā tibi pcessam}
In te damna velim capitale nomen repetēdo
^{.i. p dīto} ^{.i. luerū} ^{sp^e inter nos}
Perdere luctari sub eadem lege iacebunt
^{.i. p nemeter} ^{pcedas}
Omne pecus licite mibi da s hac conditione
^{.i. valitates} ^{sp^e pecoris} ^{.i. picipat}
Fructus eius cōmunis diuidat vsus
^{mala fortuna} ^{sp^e tale pecus}
Si mala fors venērīt et perdam pdimus ambo
^{.i. fructus} ^{.i. q pōderatio}
Vsus si redinam que pensio dicitur esse
^{sp^e pecuniar} ^{.i. annuatim}
Et certam summam tibi soluam quolibet anno
^{.i. pfirmo h} ^{sp^e ipsoz}
Approbo cum summa pecorum numero moderetur
^{sp^e ptractui} ^{psumpt}
Huic includantur expense siue labores
^{sp^e mht pcessum} ^{tibi} ^{sp^e pecuniar}
Si moritur pecus hoc ex quo teneor dare summam
^{.i. vsus} ^{recipiā} ^{curē z lanā}
Nec fructus capiam tibi nil nisi vellera reddam
^{tale viciū} ^{sp^e pecus}
Vsuraz facit hoc si vis reddi tibi vinum
^{.i. spoliatus} ^{.i. occasio}
Si predatus ego fuero q culpa refundi
^{sp^e ipm} ^{sp^e dño} ^{sp^e fm exigētis iuris}
In me non possit a te sum iure solutus

Nūc auctor ponit alia documēta de vsura Et pōt trā diuidi in duas p
 tes fm q ponit duos casus. z dīc Si aliq̄s dat mercatori aliquā pecuniaz
 et saluo labore z saluis expēsis equalit pecuniā recipit cum mercatore hoc
 non est vsura nisi iste dans pecuniā velit damnuū sortis vertere in mercato
 rē sed damnuū z lucrū dīc vtrūq̄ esse cōmūia vr vsura nō cōmūtas S b
 dīc. licitū est cūlīter pecus z quodcūq̄ pducere sub hac pditione scilz q
 isti duo dans z recipiēs hūmōi pecoris fructū equalit tollant. z fm hoc cas
 su q spoliū auferat pecus illud tūc qlibet ps illius fructus auferet Etiam
 si cōtingit q aliq̄s emat fructū alicuius pecoris sub aliq̄ certa pecunia per
 annū hoc pōt fieri sine vsura dūmodo pecunia moderet fm pecoris expēsas
 et labores. z si moriat pecus illud in hoc casu anteq̄ recipiēs habeat fruc
 tum tūc ipē nō tenet dño suo reddere aliud q̄ vellera. z si dñs receperit vi
 num pecus ipē erit vsurarius. etiā si p p dām seu spoliū auferat pecus et
 recipiēs nō sit in culpa tūc ipē tenet aliqd restituere dño sz libere cōsolutus

Summula Raymundi

Primo norandū q licitū est pecuniā ab alio recipere vt ipse cū illa pecuniā iuste negotiat sup dānū z lucrū vtriusq; p̄tis tū exponētis pecuniāz q̄ laborāris tūc ille laborāis licet nihil de pecuniā posuit tū licite z iuste p̄ accipere alq̄. verbi grā. vt si ego dāres prestare alicui pauperi sex marcas vt ipse exerceret mercimonia p vias infecras tūc ille mercas licite p̄ sumere p̄tem eius quā acq̄siuit cū pecuniā sibi cōcessa

Secūdo norandū pecuniā p̄ alicui dupli p̄stari Primo rōne murti. z sic nihil d̄z sumere vltra summā capitalē. z si aliqd recipit vsura est. vt si absolūte alicui concedā sex marcas z si tūc quicq; vltra summā receptio vsura ē Secūdo p̄statur alicui rōne societatis. z illud nō red d̄t hoīem vsurariū. vt si dare vni mercatori decē marcas vt det mihi dimidietatē lucri sub eq̄litz bus exp̄sis z sub equali dāno vsura nō est. z hoc int̄d̄t lra

Ultimo est notandum q̄ in traditione ouū v̄l alioz animalū triplex est contractus. p̄mus est locatiōis t̄m. sc̄s societatis t̄m. tercius p̄ditionis. inō de cōtractu locatiōis t̄m ponit tale exemplū. vt si ego habeo censum oues z locauero eas apud te sub tuis exp̄sis z q̄ tu debes mihi p̄tare medios fructus illaz ouū tam in lana q̄ in lacticijs tūc quicquid ab isto recepero nō sum vsurarius Alius est p̄tractus rōne societatis tātum. vt si ego habere viginti oues z tu totidē z ego p̄ungam meas tuis sub equalib; exp̄sis z laborib; z fructibus. z quocūq; fructu ab his vear nō est vsura. z si moreret vna meaz ouū q̄ tūc loco illius mortue velle suz mere viuam socio meo nihil p̄ eo sumere tunc facio vsuram. Tercius ē cōtractus rōne p̄ditionis. vt si p̄stare tibi aliquos nūmos pro istis ouib; ad p̄ceptionē lucri z dāni amboz etiā tenēdo sub exp̄sis z laborib; tuis si tunc tu verteres in illos nūmos verteres in alios vsus pinguiōres z das res mihi int̄m quantū portio mea exigeret ac si haberes oues est vsura

Uñ est notandū q̄ aliq̄ adiūgunt aliū casum z est iste. vt si aliq̄s apponat centum oues z alter terciā vel dimidiā partem sub suis exp̄sis Et sub tali conditiōe q̄ ille cum centum ouibus dabit duos choros annuū atim frumentorum pro cōseruatione earum z alter restituat duas vinas butiri z participant in diuisione lanarum z fructuum talis contractus eius non reddit vsuram

.i. aliquā summā pecuniarū

Sinumōs aliquos mihi quis dat oues

.i. fructū

int̄m

Usum diuidimus vel do tibi quod valet eque

.i. hūc p̄tractus p̄les .i. neq̄ciosas fallacias

Hinc facto multi diuersa sophisimata miscet

.i. dāne talū aīalū

.i. pecuniā

Et certam soluant ouium sub nomine pensam

sp̄ oues

vsuz

.i. sp̄s

Cum nullas habeat turpissima fenoris est sex

.i. p̄ magna pecuniā

Pro multis maris que res credunt et easdem

Folio cxi

^{sp^e denarij} Pro paucis redimunt promptis sathane pueri sunt
^{sp^e usurarij} ^{gueri}

^{i. usurarij} ^{sp^e vt dcm est} ^{singulis}
 Istis predictis sic emercando sophistis

^{sp^e in extremo iudicio} ^{sp^e deus gl^osus}
 Denno concludit doctissimus iste magister

Hec est vltia q^o isti capli in q^o auzor ponit vltimū documentū huius
 tractatus dicens. si aliq^s alteri pecuniā daret vt emeret oues. emptis ouib^{us}
 bus daret ei mediū fructū illaz ouū hoc nō reputat p^r vsura. sed tū circa
 hoc p^ringūt multa mala sophistica scilz si aliq^s daret alteri pecuniā ad
 emendū oues in certo nūero z ille nō emeret oues z tū daret ei certā pens^{am}
 sam p^r lana z lacticiūz ac si haberz oues tūc in tali facto p^rmittit vsura

Circa lrām notandū si aliq^s mutuat alicui aliquā rē p^r magna pecūia
 et postea redimeret p^r pua pecunia tunc ille magnam cōmittit vsuram et
 filius est sathane z p^rditionis

Secūdo notandū Si aliq^s inuenerit res iudei vel vsurarij an restituerz
 illas leso. i. iste q^o dederat vsurā. tunc dubitat verū vsurarius satisfecit illi
 a quo recepit vsurā. Rñdetur q^o ille inueniens hmoi res d^r cūciare vsus
 rario q^o hunc leso restitueret. z si tunc vsurarius adhibet voluntatē tūc vsu
 rarius satisfecit leso quo ad illam rem

Tercio notandū Si aliq^s cōcederet alteri pecuniā z vt tpe necessitatis
 ei pcederet ecōuerso. tūc dubitat verū hoc sit vsura. Ibi rñdetur si tali p^r
 posito pcedat q^o ei etiā pcedat tpe necessitatis vsura est. qz d^r euangeliz
 mutui dātes z nihil inde sperātes. z iō si ex mea p^rcessiōe spero recōcessiō

Quarto nota Si aliq^s pcederet alicui annonā ve/ (nēfacio vsurā.
 terē p noua vtz etz p^rmittit vsurā. Rñr sub distinctiōe. qz si pcederet illi
 veterē annonā vt releuat inopiā ipius tūc nō est vsura. si autē concedit illi
 vt eo plus consequat illi tūc committit vsura.

Ultimo notandū Si aliq^s veteres denarios mutuarer p nouis verū
 in h^o p^rmittat vsurā. Rñr sub distinctiōe si tales noui denarij pualeāt veteres
 ribus tunc cōmittit vsura. qz talis dat rem peiorē pro meliori. q^o committit
 est vsuram. Si autē denarij sunt eiusdē valoris tūc nō p^rmittit vsura

^{sp^e} ^{sp^e penitēt} ^{i. septē ānos}
 Pro mortali septem tibi iungo katenas

^{sp^e penitētē} ^{adiplere} ^{sp^e sci}

Te decet has liere veluti patres statuere

^{sp^e aliq^s} ^{sp^e aliq^d} ^{occupat}

Ordo vel officium te si tenet vtilitas ve

^{i. publica}

Cōmunis. debes expensas siue labores

^{sp^e katenaz} ^{p^rsiderare}

^{sp^e debes}

Harum summare summam diuertere sanctos

Summula Raymundi

i. doctrina p^r confessoris
Iudicio vel consilio maioris in v^sus

Tractatus quartus istius libri in quo auctor determinat de pⁿia. Et h^z quinq^z capla q^z in p^ressu patebūt In p^rmo auctor determinat de penitētia quod caplm diuidit in tot p^rtes quor^z ponit documēta de pⁿia. 2 p^rmo d^r sic Si ego cōfessor inūgo tibi p^r peccato mortali septē kareās illas tēneris adimplere f^rm q^z sancti patres instituerūt. 2 si fueris impeditus alijs q^zbus negocijs vel officijs tūc tu debes expēsas 2 labores vertere ad sanctos v^sus f^rm consiliū tui confessoris vel superioris scz feria scda abstinere a carnalib^z. feria quarta a lacticijs. 2 feria sexta ieiunare solum in pane et aqua 2 sic de alijs

Notandū p^rmo Pⁿia est p^rmissa vt d^r sacra scriptura. q^z cum domⁿus noster Iesus christus vēturus esset in hunc mundū in salutē humani generis p^rmisit Joanne baptistā q^z p^rdicauit dicēs Pⁿiam agite appropinquat enī saluator vester Item in euāgelio d^r Vico vobis gaudiū est an^z gelis sup^r vno peccatore pⁿiam agēte. vnde etiam hortamur ad pⁿiam in canticis canticor^z vbi d^r: Reuertere reuertere suauitatis reuertere reuertere vbi p^r theologos. Pⁿiam reuertere exponit sic vt tu suauitatis reuertere a praua cogitacōe ad veram cordis contritiōē Scdm reuertere exponit sic. o suauitatis. i. aia peccatrix 2 capriata reuertere a praua locutione p^r oris eius dē cōfessione Terciū reuertere. i. ab hostis prauitate p^r digⁿnam satisfactiōē Quartū reuertere. i. a praua opis cōsuetudine p^r bonorum operū continuationē Etiam hortamur ad pⁿiam p^r sctm Augusti^z nū dicentē Pⁿia languores sanat leprosos mūdat mortuos suscitāt sanitatē augeat grām p^rseruat vicia extirpat virtutes exornat mētes miserat

Secdo notandū Et quo hic agit de pⁿia tūc vidēdum est (roborat vñ d^r pⁿia Vñ pⁿia f^rm aliquos d^r: a p^rbo punitio n^re n^re. q^z deus punit. facta illicita q^z homines p^r p^rctm p^rmiserunt. Et d^r a noie pena pene. vnde sciēdum q^z duplex est pena. q^zda est eterna q^zda t^rgalis. Pena eterna debet damnans. 2 implebit die nouissima cū d^r: Ite maledicti in ignē eternū. S^z pena t^rgalis est duplex. q^zda est legalis. 2 talis infera lege sicut suspēcio decollatio mutilatio. alia est pena canonicalis. 2 est multiplex. q^zda est spūalis est sicut est excoicatio 2 a diuinis suspēcio. alia ē cor^rporalis. 2 est duplex. q^zda est p^rsonalis. 2 est illa q^z infligit alicui p^rsone vt si monachus v^r monialis incarcerationē p^r delictis suis Alia ē pecuniaria 2 est ista. quādo aliquis punitur cum pecunia. in proposito autē soluz d^r cēdum est de pena 2 pⁿia spūali

Tercio notandū circa l^ram p^r modū dubitatōis an pⁿia sit sacramētum noue legis Et videt p^rmo q^z non. q^z oīia sacramēta noue legis conferunt a ministris. pⁿia vero a deo. q^z deus dimittit peccā hominib^z. q^z 2c. S^z cōtrariū huius patz p^r doctores eo q^z pⁿia enumerat p^r eos inter sacramēta noue legis Pro illo dubio sciēdum q^z duplex est pⁿia f^rm in grām sniaz. q^zda est interior q^z est de iure naturali. q^zda est exterior q^z fit p^r liberū arbitrium hoīs. pⁿia p^rrie non est sacramētum. sed scda 2 certū reputatur q^z pⁿia est sacramētum noue legis Et si nō esset in ea institutū tūc in ea la

folio cxvii

ge est seruatiū sicut circūscriptio dī sacramentū veteris legis nō q̄ fuit insti-
tuta in verere lege s̄ q̄ fuit seruata in ea Sed ad obiectōnem dī q̄ facer̄
pos h̄z clauēs vt penitētiā iponere p̄t nā ip̄i successores ap̄loz existūt

Quarto notādū est qd sit p̄ma 2 an p̄ doctores bñ sit definita Ad hoc
rñdet fm sanctū thomā q̄ p̄ma est p̄mita mala deplangere 2 deplangere
iter nō p̄mittere Itē bñs gregorius dī penitere est acta mala deffere et
deffēda iter nō p̄mittere Itē fm magist̄ sentētiar̄ sic dī p̄ma est grā vel
p̄tus q̄ p̄missa mala cū emēdaciōis p̄posito deplāgum 2 deplāgēda iterū
p̄mittere nolum⁹ Ex q̄b̄ videt̄ q̄ de ratōe penitētie sunt h̄j duo act⁹ sc̄z
p̄cā p̄terita deffere 2 deffēda āplius nō p̄mittere p̄tra hoc instat sic qd
p̄tingit verā penitētiā esse sine planctu 2 fletu igit̄ ille definitōes nō valēt.

P̄o q̄ sciendū q̄ duplex est flet⁹ sc̄z interior 2 exterior. fletus exterior
est quē hō facit lacrimādo. Sed fletus interior est q̄ p̄cedit ex illo q̄ solū
cū cordis amaritudine delect de peccatis p̄missis mō dī q̄ vera penitētia
non potest fieri hinc fletu interiori quia nullum peccatum dimittitur nisi
cordis amaritudine p̄teritur.

Quarto notādū est diceret aliq̄s vñ tūc penitētia p̄cedit Respondet̄
q̄ penitētia p̄cedit ex dictamine iusticie dicitur em iusticia q̄ q̄libet homo
habeat id qd suū est 2 alteri dimitat s̄lt̄ qd suū est 2 q̄ cuiuslibet lesio satisfi-
ciat p̄ sua lesione vñ It̄ aresto. p̄ma sui rethorica q̄ p̄clarissima p̄tutū est
iusticia nā ipsa tribuit vnicuiq̄ q̄ suū est. Unde q̄libet hō deo p̄mo
et sibi ip̄i tenet tria sc̄z creatori honorem redēptori aiam iudici timorē p̄xi-
mo etiā tenet tria sc̄z superiori obedientiā eq̄li p̄cordiā inferiori beniuolentiā
Et cū sibi ip̄i tenet tria sc̄z cordi mīdiciā q̄ custodiā 2 carni disciplinā et
quicūq̄ p̄tra illa faciat ille debet penitere

Sexto notādū q̄ tres sunt p̄tes penitētie correspōdētes triplici p̄cō.
1. An oē p̄cū aut sit p̄ delectaciōez cogitaciōis aut p̄ turpe eloquiū aut p̄
supbiā. Primo hō peccat p̄ delectaciōem cogitaciōis q̄ ip̄e fingeret sibi de-
lectaciōes malas hō sc̄do peccat turpiter loquēdo vt q̄ p̄fert p̄ba turpia
et inordinata. tercio peccat p̄ supbiā 2 illi triplici p̄cō correspōdēt tres p̄-
tes penitētie. nā p̄cō cogitaciōis correspōdet p̄tutio cordis. q̄ q̄ hō h̄z
turpes delectaciōes in cogitaciōib̄ tūc dī habere p̄tutōem p̄ illo p̄cō cō-
missō Sed p̄cō sc̄z turpi eloq̄o correspōdēt oris p̄fessio q̄ sicut locut⁹ est
turpia ore sic p̄formiter debz illa p̄fiteri p̄ os. Tercio p̄cō sc̄z supbie id ē
male op̄atōni corrūder satisfactio de p̄ctis p̄missis p̄ malā op̄atōem

Septimo notādū duplex est p̄cū sc̄z originale 2 actuale. Originale est
illud p̄cū qd trahit̄ a patrib̄ p̄mis sc̄z ex adā 2 eua 2 tale p̄cū delect̄ per
baptismū. Sed p̄cū actuale est illud qd q̄s p̄mittit p̄ factū siue actū illi
citū 2 ē duplex qd dā veniale 2 hoc multipl̄r delect̄. p̄mo per aque bñdite
asp̄sionē. sc̄do p̄ dominicā orōem. tercio p̄ ep̄iscopale bñdictiōez. q̄to p̄ cir-
cutū cimiterij. s̄ aliud est mortale 2 tale delect̄ p̄ penitētiā 2 verā p̄tutōem
et adhuc est alia dīna inter p̄cū q̄ qd dā est p̄cū mortale 2 qd dā capita-
le. nā p̄cū mortale est dictū v̄l factū v̄l p̄cupitū p̄tra p̄ceptū dei. vñ q̄ dī
de v̄l factū v̄l desiderat̄ p̄tra p̄cepta dei peccat mortāl̄ S̄z p̄cū capitā-
le est septuplex vt p̄t̄z in hac dictiōe saligia 2 dīna sicut superius 2 inferius
mortale 2 capitale q̄ oē p̄cū capitale est mortale s̄z nō ecōuerso

Summula Raymundi

Octauo est notandum q duplex est penitencia . quedam est penitencia canonica quedam voluntaria arbitrarie . Penitencia canonica est que infligitur a canone & dicunt canones q homo pro vno peccato mortali debet penitere per septē annos illo modo q in sedis ferijs nō pmedat carnes & ferijs quartis abstineat se alacticijs & sextis ferijs ieiunet in pane et aqua & de tali penitētia loquitur raymundus cum dicit . Si pro mortali &c Sed quia humana natura ex nimia fragilitate est ita infirma & debilis q nō sufficit hoc adimplere ergo penitencia est non voluntaria & arbitrarie quia stat in voluntate pfectioris vnde sepiissime ptingit q vnus homo decies vel cencies vnum peccatum mortale vna die pmetit . Unde habet ergo recipere tot annos penitendi . Et ergo cum hoc nō potest fieri tunc penitencia est remissa ad voluntates discreti confessoris scz q ille sit ibi iudex loco christi & iniungat penitentiam fm proprietatem persone . et cum hoc diligenter inspicat eiusdem circūstancias nam si homo peccauit per superbiam tunc debet sibi iniungere satisfactōnem per humiles oratōes Si vero peccauit per gulam vel luxuriam iniungat sibi vt satisfaciatur per abstinentiam & ieiunium & sic de alijs

Ultimo norandum q huiusmodi ieiunium quod quis deberet facere p peccato mortali p septē ānos isto mō q in secundis sextis & tertio ferijs vniuersz abstineret . purdcm ē dī carena & interpretat qst a carne aliena qz dī cē alienat⁹ ab esu carniū & alij dicūt q carena iter ptať qst carnis carentia

s^c pergrinatōis

Qui loca vicina querunt vel que stationes

Nō absoluentur penis spiritualibus istis

.i. si qd sup ē

.i. pena purgatorij

Sed q ibi sit eis hoc purgatorius ignis

.i. de cetero

.i. ab imūdia

Aufert sic deinceps vicioz labe quiescunt

s^c hō

s^c hō

.i. p sua possibilitate .i. agāt pñiam

Debilis aut pauper proprio proposse laborant

s^c illud

.i. misericordia dei

Et sibi quod super est supplebit gratia christi

.i. peuterēt

.i. robustus

Si probra sic luerent diues vel corpore fortis

.i. ex illo

.i. occasio peccādi

Inde daretur ei peccandi larga voluntas

s^c hoim

.i. imūcto

.i. desinet

.i. onere .i. pñie

Nullus ab imposito cessabit pondere pene

s^c ipe

.i. pficiat

s^c on⁹

Quin quantam poterit securius expleat illud

s^c dei

.i. pcessit

s^c pape

Hoc quod in ecclesia dedit indulgentia sacra

Folio cxxviii

¶ qd audeat rebare

¶ s^e fidelit^u .i. occurrat

¶ Quis reprobet quin in his animabus subueniatur

¶ s^e hoi s^e indulgētiā .i. temeritas peccādi s^e indulgētiā

¶ Nulli propter eas audacia detur vt horum

¶ ppter spē .i. edificat s^e peti .i. sci patres s^e dñi .i. instituerūt

¶ Scpe ponat pondus seniores quod statuerunt

¶ s^e indulgētiē .i. tormēta .i. in illo .i. qd ppter defectū nō p^r p^rficere p^rimaz suā

¶ Hec redimunt penas in co qui nil valet ultra

¶ Nec auroz ponit alia documēta de penitētiā dicens si alicui inuēta est penitētiā scz peregrinatio in longinquas pres z vadit ad pres p^rpinquas talis nō erit solutus sed postea puni^t in purgatorio. Subdit de penitētiā panperz z debilium dices q^d homo debilis vel pauper debet laborare in^q quātum potest ad agendum penitētiā z si nō potest penitētiā iniunctā tam adimplere tunc illud quod superest illi gratia christi adimplebit. Sz illud nō debet extendi ad homines fortes in corpore vel etiam ad diuites qz ex illo magis daret occasio peccandi Item subdit q^d nullus debet cessare a penitētiā ei iniuncta nisi expleat eam quātum deuotius valeat etiam nullus debet rebare sanctas institutiōnes z indulgētiās rhomane ecclie. qz cum istis indulgētijs subueni^t animabus z etiam ppter indulgentiā pcessam ecclis nullus debet capere audaciā peccandi scz q^d ipse peccat spe venie qz vniqz nulla peccā manent impunita z qlibet homo debet facere et agere ac si indulgētiē nō essent pcessa. Etia nullus homo debz penā peccati solū dicere sed debz eā securius penitere z pati nam si homo edificat fun damentū deus misericors erit ei. Et si homo seruat iugum ecclie tunc dis uina grā vel indulgētiā ei fulgebit. Etiam indulgētiā liberat penas pur gatorijs sic q^d homo non punitur.

¶ Primo notandum q^d indulgentie solum valēt pcessis z p^ritis nō existentibus in peccatis mortalibz nam sicut mēbrum mortuum nō pōt viuificare sic etiam indulgētiē nō p^rsunt anime mortue id est existēti in peccato mortali. Et ergo homini nō p^rsunt indulgentie interim q^d est in peccato mortali. Alij doctores dicunt q^d indulgentie valent ad hoc vt ho^mino satisfaciāt de peccatis obliis. Quia homo quandoqz est obliis multorum peccatorum de quibus libēter satisfaceret sz ignorat ea. Et iō sane ta ecclesia instituit indulgētiās q^d homo de peccatis obliis satisfaciāt. Alij doctores dicunt q^d indulgētiē valent ad p^rimā negligenter p^rpletā vt ergo homini ista negligētiā tolleretur indulgentie sunt institute ab ecclesia.

¶ Secūdo est notādum q^d indulgentie solum valēt pcessis z p^ritis nō existentibus in peccatis mortalibz nam sicut mēbrum mortuum nō pōt viuificare sic etiam indulgētiē nō p^rsunt anime mortue id est existēti in peccato mortali. Et ergo homini nō p^rsunt indulgentie interim q^d est in peccato mortali. Alij doctores dicunt q^d indulgentie valent ad hoc vt ho^mino satisfaciāt de peccatis obliis. Quia homo quandoqz est obliis multorum peccatorum de quibus libēter satisfaceret sz ignorat ea. Et iō sane ta ecclesia instituit indulgētiās q^d homo de peccatis obliis satisfaciāt. Alij doctores dicunt q^d indulgētiē valent ad p^rimā negligenter p^rpletā vt ergo homini ista negligētiā tolleretur indulgentie sunt institute ab ecclesia.

Summula Raymundi

Alii doctores dicunt q̄ indulgentie valent ad penitentia z ad pena a canos.
ne inflicta de q̄ dictu est in sententia pcedenti

Tercio notandū auctor dicit in lra de penitētia debiliū z pauper q̄ ipsi
debet p̄ficere p peccatis cor in q̄ntū valēt Sed talis penitētia debiliū est
multū infirma z infirma Et nullo mō est firma nā dē speculator de infir
mis Qui nō p̄t explere penitentiā nō dico q̄ talis dānat nec dico q̄ libera
tur q̄si diceret Si deus vult p̄t ei exhibere misericordiā z grām suā z iō si
q̄s velit esse securus ille peniteat ad tantū quātū peccauit

Quarto notandū lra dē q̄ null⁹ debet peccare ppter spem venētie q̄
velit peccare z penitentiā agere Ratiōem assignant doctores qz quando
aliq̄s peccat ppter spem venie tunc illud quod est p̄cessus ad salutē cedit
in p̄diciōem Et illud quod institutū est ppter bonū vertit ad malū

Quinto notandum q̄ homo debet p̄ficere per cōfessionem oris z p̄tis
tōem cordis z satisfactōem operis vnde triplicia sunt opera quēdam sunt
opera satisfactoria tantū. Et sunt illa que sunt in purgatorio z talia des
lent peccata pmissa. Alia sunt opa satisfactoria z meritoria sicut sunt ista
opa que exercemus in hac vita. Alia sunt opa que nec sunt satisfactoria
nec meritoria vt sunt opera dānatorum Quia dānatio nō satisficit p delis
ctis nec etiam meretur aliq̄d. Quia in p̄senti vita est tempus gracie tem
pus misericordie tempus merendi z tempus satisfaciendi Et q̄ nōm hac
vita penitez in purgatorio nō penitebit z si dānat? nūq̄ penitebit

Sexto notandū vtz penitētia serotina etiā p̄r z sit meritoria Et ar
guit q̄ nō nā ois p̄ma meritoria debet esse volūtaria. S; p̄ma serotina nō
est volūtaria igit zē maior pbat qz nullus coacte debet penitere sed minos
pbat qz in p̄ma serotina siue sera p̄ctā dimittit hoiem z hō nō ea q̄ se q̄t q̄
p̄ma serotina nō ē meritoria In oppositū arguit q̄ sit meritoria autoritate
ezechiele dicit i p̄sona christi i q̄cūq̄ hora peccator igemuerit p petis suis
oim p̄ctōz suoz apl⁹ nō recordabit dñs Pro q̄ notādū q̄ p̄ma serotina
multū ē difficilis siue infirma ppter duo p̄mo ex p̄te hois qz tūc hō punit
multis tribulacōnibz z doloribz ppter quod suffocat ois p̄tricio q̄ debet fi
eri pro peccatis nā videm⁹ exemplū q̄ si hō patit in vno mēbro vt in ocu
lis in dentibz tūc p nimio dolore nō potest q̄q̄ agere qd ergo erit quādo
doler in omnibz simul. Scdo p̄ma serotina est difficilis ex parte finis. q̄a
homo ppter illum finem debz penitere vt velit satisficere p illo q̄ suū cresh
atōre vnq̄s offendit qz in hac satisfactōe nec p̄t acq̄rere grām nec amorem
dei S; hoc nō p̄t facere in p̄ma sera qz ista penitētia est magis ex timore
q̄ amore Et illi q̄ sero penitent assimilantur nauigantibus qui rimēt se subs
mergi cum rebus z bonis ne ergo simul submergantur p̄cunt aliq̄s res
de nauī vt ip̄a nauis leuius transeat z hoc nō faciunt ex amore s; ex nimio
timore sic etiam in p̄posito est cū hominibus qui sero penitent nam si non
esset pena eterna quam omnes timemus nūq̄ forsan peniteremus. Et
ergo dicit beatus augustinus penitentia sera raro est vera. Sed diceret
al⁹ quis quomō tamen est de latrone qui p̄debat in cruce z penitebat tūz
penitentia sera z saluatus est Dicit ibi q̄ hec fuit ex speciali gratia z p̄mis
le gio s; q̄ fuit salu⁹ fac⁹ qz ip̄e p̄mis fuit qui ip̄m saluare z curare potuit
Ad ratiōez in oppositū dicendū est q̄ peccata possunt dimitti z hominē

Folio cxxviii

quo ad actū exteriorē sic q̄ nō p̄t eā āplius exercere sed ip̄e dimitte actū q̄
ad displicentiā interiorē sic q̄ p̄tā displicet ei in corde sic q̄ talia āplius fa
cere abhorrit Et sic finalr d̄r quis aliq̄ penitētia serotina est vera tamen
hoc est raro. qz quādo fit tunc fit ex sp̄ali instinctu spūs sancti

Ultimo notandū Diceret q̄s quid mouet nos ad penitentiā Respo
detur fm̄ beatū bernardū q̄ sunt multa. primo bñficia a deo recepta scz q̄
homo creatus est intelligēs sciens a nocuiis p̄seruat? bonis mūdi dicit?
scia informatus 2 multis alijs bonis bñficiatus Scdo bñficia recipiens
da scz vera grā 2 et̄na glā Tercio supplicioz fuga sc; pene infernal Quar
to flagella dei scz infirmatōes 2 varij lāguores q̄ multos ad p̄nāz ducūt
s̄ parochian? s̄ iure

I tuus infirmus habitum mutauerit atq;

.i. in religionē

s̄ in clauistro

In claustrum veniens moriatur ibi sepelietur

s̄ parochian?

s̄ plebano

Nam tunc ipse fuit ideo tibi portio detur

Hereticus latro fur vsurarius et qui

s̄ p̄ strāgularōez .i. interficiūt .i. gladio. i. interficiūt

Se laqueis perimunt de ense necant manifestum

.i. p̄ctm̄ s̄ d̄icor̄

.i. in cimiterio

Si scelus horum sit nobiscum non tumultetur

.i. tales. i. p̄nāz agāt s̄ p̄ p̄ctō p̄petrato s̄ malefactor̄

Hū si penitēcant satis et faciant et eorum

Heredes tunc a nobis non ejiciantur

.i. sua parētela

.i. furi v̄l latroni

Vel si proximitas sua subueniat morienti

.i. qū valebit s̄ iustū hōiem. i. violētia s̄ in cimiterio

Ejce dum poteris illum quem vis sepeliuit

Capitulū scdm̄ in q̄ determinat de sepulturis ecclesiasticis 2 cōtinuat
ad p̄cedēs sic Postq̄ autor determinauit de penitētia hic p̄sequēter de
terminat de ecclesiastica sepultura 2 diuidit in tot p̄tes q̄t ponit documē
ta p̄tes patebūt in p̄cessu p̄mo d̄r sic. Si aliq̄s infirm? parochian? mu
tauit habitū intrādo religionē v̄puta claustr? 2 mori in clauistro 2 idē sepe
licet tunc plebanus de iure p̄t postulare suā portōez canonicā ab eo Sub
dit aliud documētū dīcēs q̄ fures latrones vsurari heretici 2 isti q̄ suspē
dunt laq̄o 2 q̄ interficiūt seipos gladio vel alio instrumēto tales nequaq̄
dñt sepeliri in cimiterio dñ tñ scel? eoz sit manifestū. Sz si tales agerēt pe
nitētiā añ mortē v̄l heredes eoz post mortē satisfacerēt p̄ eis agēdo p̄nāz
tūc hū p̄t sepeliri in cimiterio. Sub dit si aliq̄s fur v̄l vsuran? v̄l latro v̄l
heretic? violent sepelit i cimiterio talē cōuerso d̄z effodit ejci de cimiterio

Primo notādū autor d̄r si parochian? infirm? mori in clauistro 2 sepe
lit ibi d̄r tūc pleban? p̄t postulare ab eo suā portōem canonicā sz ē intelligē
dū sub dīstīncōe. qz v̄l tal? intrat claustr? san? v̄l infirm? Si san? intrat 2

Summula Raymundi

Continuaverit ibi p aliquo tps tunc pleban? nō p̄r postulare suā portōez ab eo
si āt infirm? intrauerit h̄ ē dupl̄r v̄l in eadē infirmitate mortu? ē v̄l nō si p̄
mū tūc pleban? p̄r postulare suā portōem ab eo. Si āt nō ē mortu? in ea
dē infirmitate? p̄ualuit 2 itez incidit in infirmitatē tūc sacerdos nō pōt
postulare suā portōem canonicā ab eo

Secūdo notādū de q̄ntitate illi? portōis diuersi diuersimode dicūt nā q̄
dē dicūt q̄ sit 3° ps offertoriū q̄dē aut dicūt q̄ sit q̄tra ps offertoriū q̄dē aut
dicūt q̄ sit medietas. Et t̄m d̄: s̄m doctores q̄ sit dereliquēdū ad p̄lucru
dinē terre nā si p̄lucru ē q̄ 3° v̄l q̄tra ps 2ē d̄z dare tūc in illa p̄te pleban?
d̄z stare p̄ter? Tercio notādū q̄ sepultura sic d̄z Est abscoſio subterra?
nea fidel̄ hoīs mortuū in loco determiato v̄l debito q̄ negaffide carētibz. Et
d̄z notārē fidel̄ hoīs ad excludēdū infideles hoīes q̄ nō s̄z sepeliēdi cum
hoībz fidelibz 2 illa descriptio solū dat de sepultura ecclesiastica 2 licita

Quarto notādū auctor d̄z q̄ fures 2 latrones 2 vſurarij nō sunt sepeliē?
d̄i in cimiterio 2 h̄ ē v̄p si moriunt̄ ipenitētes sic q̄ nō dolēt de peccis p̄mis
sis 2 t̄les sunt exclusi ab eccia militāti. S̄z si moriunt̄ p̄ enitētes sic q̄ dolent
de peccis p̄missis 2 heredes eoz p̄mittūt satisfaccre p̄eis tūc bñ p̄nt sepe
liri in cimiterio heredes debent cogi 2 p̄pelli ad satisfaciendū

Quinto notādū v̄p fur v̄l latro nō potēs loq̄ in extrema necessitate des
beat sepeliri in cimiterio v̄l nō Rūdes sub distinctōe q̄ vel tal̄ potuit h̄z
sacerdotē interiz q̄ loq̄ poterat v̄l nō si potuit sacerdotē h̄z interiz q̄ has
buit loq̄lā 2 noluit p̄fiteri tūc nō d̄z sepeliri in cimiterio. Si āt nō habuit
sacerdotē 2 libet̄ fuisse p̄fessus tūc debet̄ sepeliri in cimiterio. 2 h̄ si in eo
apparuerūt aliq̄ bona signa p̄tritis sic q̄ inan? v̄l oculos eleuat in celuz
tūc sufficit in vno teste ad credēdū q̄ eccia p̄ior ē ad saluādū q̄ ad dānā
dū si aut̄ nulla signa apparebūt in eo tūc neq̄z d̄z sepeliri in cimiterio

Itē notādū q̄ hoīes interficiētes seipos vt sunt illi q̄ se suspēdūt v̄l sub
mergūt v̄l alit̄ se interficiūt t̄les nō d̄nt sepeliri in cimiterio 2 h̄ si t̄les s̄z
p̄potēs suaz rōnū v̄l v̄tēs rōe q̄ t̄les sine fine desperauerūt in dei grā
q̄ eis sacra ecclesiastica sepultura nō est eis admiſcēda Si āt tales nō elient
cū rōe vt sunt stulti frenetici 2 sic de alijs tūc bñ p̄nt sepeliri in cimiterio. q̄a
tales nō desperauerūt in dei grā eo q̄ nō v̄tebant̄ rōez sic nō peccauerunt
in sp̄m sc̄m s̄z omēs interficiētes seipos v̄tēs rōe peccāt in sp̄m sanctū et
tale peccatū nec remittit̄ hic nec in futuro

Ultimo nota Si q̄s dep̄dictz ē sepult? in cimiterio tal̄ d̄z extumulare
et eijci de cimiterio 2 h̄ est v̄p si corp? v̄l ossa ei? p̄nt discerni ab alijs corpo
ribz 2 ossibz si aut̄ nō p̄nt discerni ab alijs tūc nō debet extumulari

i. p̄ pecunia s̄ aliq̄ s̄ aliq̄ i. bellū
Pro mercede pugil iniens cum fure duellum

i. mori i. meli bello s̄ tal̄ i. extra cimiteriū
Si cadit in pugna pugil extra nos tumulctur

i. peregrin? i. obijt i. tumulat̄
Advena quacūq̄ villa moritur sepelitur

s̄ plebano i. habitaueris i. cupis i. in alio loco
Si mecum morieris et vis alibi sepelire

Folio cxx

^{s^e portio} .Lad mespectat ^{s^e plebano}
Qui me contingit dabitur mihi portio de te
^{i. me⁹ p^{ro}pinqu⁹ s^e me⁹} .Labsq⁹ p^{ro}sensu meo
Si vicinus ouem sine me tumulare meam vult
^{i. de illo} ^{s^e oue} ^{i. recepit}

Inde satisfaciat quod ab hac habet hoc mihi reddat
^{s^e parrochian⁹} ^{s^e ep^{is}} ^{i. ducat}

Si meus infirmus in ouile tuum vebeat
^{i. obijt} ^{i. in tua parrochia} ^{i. habitatio} ^{i. in tua parrochia}

Si moriatur ibi nisi sit domus eius ibidem
^{i. spectat ad me} ^{i. absq⁹ p^{ro}sensu meo} ^{i. sepelire}

Est meus et sine me non debes cum tumulare
^{i. retribuūt} ^{i. p^{ro}les habitatoēs}

Si diuersa loca tibi dent domicilia plura
^{s^e loco} ^{i. cumuleris}

In quocunq⁹ mori te contingit sepeliris
^{s^e sacerdos} ^{i. in tali loco} ^{s^e mortuo}

Non alius sed ibi celebrans ius obtinet in te
^{illa tria} ^{s^e parrochianū}

Predia delictum persona meum faciunt te
^{i. sacerdos} ^{i. nō accedat s^e hoies}

P^{re}sbyter in noctis tenebris non visitet egrum
^{s^e infirm⁹} ^{i. iacuit} ^{s^e infirmi}

Qui sepius dies plures decubuit hū quos
^{i. extrema} ^{i. demat}

Inpugnat subitus mortis dolor excipiat

Nic autor ponit alia documēta de ecclesiastica sepultura ponēs p^{ri}mo
 si aliq⁹ pugil intrauerit bellū z furetes p^{ro} sua mercede si talis interficeret in
 bello talis nō ēē sepeliend⁹ in cimiterio. Rō ē ista q^u tal⁹ supponit se p^{er}is
 culo morē z cū h^{ic} mortu⁹ ē in bello illicito q^u nō debz sepeliri in cimiterio.
 Subdit aliū documētū de sepultura z d^{icit} in q^ucuq⁹ villa morit⁹ ad uena siue
 peregrin⁹ in eadē villa ē sepeliend⁹ Subdit si aliq⁹ in parrochia p^{ro}pria mo
 rit⁹ z velit alibi sepeliri tūc pleban⁹ in eui⁹ parrochia morit⁹ d^{icit} capere suas
 portōem canonicā Subdit si aliq⁹ parrochian⁹ ducat in aliā parrochiaz
 tūc oīa q^u pleban⁹ sustulit d^{icit} reddi vero plebano. Subdit si aliq⁹ portat⁹
 de vna villa ad aliā z si ibi morit⁹ nō h^{ab}et ibi domiciliū v^{el} habitatoēs talis
 nō d^{icit} ibi sepeliri s^{ed} mag^{is} iⁿ p^{ro}pria villa vbi p^{er}inz ad parrochianū z de q^u par
 rochia p^{ro}prie ē ducit⁹ siue portatus. Itē si aliq⁹ habet p^{ro}pria domicilia in di
 uersis locis tūc in q^ucuq⁹ loco morit⁹ ibi est sepeliend⁹ z null⁹ ali⁹ nisi pleba
 n⁹ ill⁹ eccie in q^u morit⁹ p^{er} aliqd ab illo sumere s^{ed} portōem canonicā Sub
 dit q^{uod} etia faciūt aliquā p^{ro}chianū eē s^{ed} p^{ro}pria i. possidētes delictū z p^{ro}p
 na. Subdit vlt^{er} q^{uod} null⁹ p^{re}sbyter noctis d^{icit} visitare aliquē infirmū
 q^{uod} decubuit p^{ro} sex dies v^{el} p^{ro}les nūi tal⁹ s^{it}utus fuerit in extremis

Summula Raymundi

Primo notādū q̄ ille q̄ morit̄ in duello ita q̄ sit duellū cū furis tal' nō
d̄ sepeliri in cimiterio. cā ē q̄ duellū ē illicitū sic alie pugnatōes vulgares
Secūdo notādū q̄ peregrin⁹ siue aduenia p̄t sepeliri ibi morit̄ licz sit extra
ei⁹ parrochia 2 rō hui⁹ ē q̄ ip̄e ē minus distās a patria sic q̄ nō pōt p̄mos
dōse illd̄ venire siue portare iō scā ecclia admittit q̄ peregrin⁹ sepelit̄ vbi morit̄

Tercio notādū sicut sacra iura canonica dicūt tūc q̄libz hō p̄t eligere ec
clesiasticā sepulturā in q̄cūq̄ loco voluerit s̄ tū h̄ vtrq̄ debz fieri cū p̄sensu
plebani v̄l saltē sine dāno plebani cui⁹ parrochia ē dē q̄ ille sepelitur

Quarto notādū tria sunt q̄ faciūt aliquē ec̄ parrochianū siue de foro
alicui⁹ q̄ p̄t domiciliū aliq̄s foris for̄ alibi etiā p̄pter delictū q̄ vir aliq̄s
delictū ibi penitere d̄z s̄lt p̄t p̄sonā aliq̄s foris for̄ alicui⁹ 2 eadē cā facit
aliquē hōies ec̄ parrochianū alicui⁹ ecclie s̄m q̄ lra intēdit v̄t fili⁹ infra an⁹
nos distinctōis seq̄t p̄sonā p̄ris q̄ tūc nō p̄t eligere sepulturā alibi etiam
mulier seq̄tur v̄t in sepultura ecclesiastica

Quinto notādū Circa hāz istā vbi m̄ḡr vult q̄ q̄nēcūq̄ aliq̄s ifirm⁹
decubuit v̄l tra sex dies v̄l p̄les tūc tpe noctis sacerdos cū corpe christi nō
d̄z visitare infirmū Rō ē ista q̄ maxie periculosus ē tpe noctis deferre cor
pus dñi cū nisi sit magna necitas p̄ q̄ sciēdū q̄ sacerdos visitare ifirmū p̄
noctē decubētē p̄ sex v̄l octo dies intelligit dupl'r vno⁹ q̄ tal' sit posit⁹ i ar
ticulo mortis Ali⁹ q̄ nō sit posit⁹ in articulo mortis. si p̄mū tūc sacerdos te
net eū visitare ne aliq̄ negligētia certa ip̄m p̄tingat si dē nō ē hōsit⁹ in art
iculo mortis tūc ip̄e nō tenet eū visitare ne aliq̄d periculū incurrat q̄re in ill
q̄b regionibz mors ē q̄ q̄n sic euenit q̄ oīz sac̄. dotē visitare ifirmū tpe no
ctis tūc h̄ sit cū magna solēmitate eant⁹ 2 viri discreti capunt sacerdotē eg
ducūt eū ne aliq̄d periculū incurrat sc̄z cadēdo v̄l q̄cūq̄ alio artē si in aliq̄
regione nō ē illa p̄suetudo tūc q̄libz hō cū auduerit capanā 2 p̄sūtē v̄t
sitātē infirmū d̄z suū hostiū aperire 2 corpe dñi cū lumine seq̄ v̄t iteruz
illa pericula remoueant 2 tūc de illo merent̄ sp̄ales indulgētiās

ut sunt in banno presentī legefruantur

Judicium timeant sententiā iudicis ipsos

Siligat hanc timeant hic sit iniqua vel equa

Aut se defendat vel solui seq̄ laborant

In causam traherelicet istos iudice coram

Examen hi nullum possunt nisi primo soluti

Capitulū aliud in quo determinat de sententiā excoṁmunicatōis 2 dñi
d̄tur in duas pres. nā p̄mo determinat de excoṁmunicatōe. sc̄da de abso.
lutiōne ibi p̄sul. Prima pars adhuc in duo nā p̄mo facit qd̄ dictū est. 2°
ponit quedā observāda circa excoṁmunicatos. sc̄da ibi stant fons eccliam.
p̄mo d̄t sic Excoṁmunicati debēt frui hac lege q̄ si sunt excoṁmunicati tūc
debēt timere excoṁmunicatōem 2 debēt obedire suis superioribz siue talia
excoṁmunicatio sit iusta v̄l nō Ratio est q̄ excoṁmunicat⁹ est mēbzū putridū in ecclia
iō ne ex toto ecclia crescat excoṁmunicatio ē timēda. q̄ si iuste ē illi illata tunc d̄z
defendere in iudicio opponēdo suā inocētā 2 pcurādo suā absolūtiōem

Folio cxi

Et excoꝛcāti nō pnt aliqū trahere in cām nisi fuerint p̄s absoluti Sed
 ipi ab alijs hoibz pnt trahi ad cās iudiciarias Pro illo notandū est
 q̄ sententia excoꝛcationis sic describit̄ Est christianoz 2 diuinor̄ officioꝝ
 et a christifidelium cōmunionē segregatio. Et d̄r notāter (christifidelius)
 ad excludendū iudeos q̄ nō excoꝛcantur nisi sinistre. qz iā sunt positi extra
 eccliam Sūt nec bzura animalia pnt excoꝛcari. qz si colūba auidē suineret
 corpus dñci in eleuatōe a manibz sacerdotis tūc colūba nō est excoꝛcandā
 da Item nota q̄ due sunt spēs snie excoꝛcationis vt etiā supra tactū est
 scz snia maior snia minor Sentētia maior est duplex. qdam est lata a cas
 none. qdam est lata ab hoie. Ista snia q̄ est lata a canone est multiplex cuꝝ
 ius hic aliq̄ casus notātur Primus casus q̄ coincidit in heresim de fac
 to sunt excoꝛmunicādi. nec in loq̄la aliq̄s p̄t cū eis conuersari. qz statim s̄t
 in sentētia maiori canonis Scds casus q̄ fauer hereticis statim est i sen
 tētia excoꝛcationis maiori lata a canone Tercius casus q̄cuqz impos
 neret manus suas in clericū violēter q̄ clericus est ordinatus 2 cuius ordo
 vere est approbatus ab ecclia illē est in snia maiori excoꝛcationis lata a cas
 none Quartus est hoies q̄ pnt defendere 2 nō defendūt ne manus vi
 olenter imponātur in clericū ordinatū si sunt superiores nō inhibētes inferio
 ribz suis. isti etiā incidūt in sniam maiore latā a canone Quintus cas
 sus est q̄ dicunt eccliam romanā nō esse caput ecclie militāris. i. omniū
 christianor̄. isti etiā incidūt in sniam maiore latā a canone. Et possunt ee
 plures casus maioris sentētie qui parebūt postea. Alia est snia maior la
 ta ab homine. scz a iudice 2 illa est duplex. nā qdam d̄r p̄ cōtumacia scilicet
 qñ aliquis citat̄ 2 spernit comparē iuri tūc sup̄ ipm dat̄ sentētia maior ab
 homine lata pro contumacia. sed alia est que sit p̄ aliqua re. Verbi gra
 tia. Si aliquis teneret alicui ecclie decimas qui p̄ofixo tēpore certo tēs
 pore non dederat monitione sup̄ illam dat̄ sentētia maior lata ab homie
 pro re 2 pro talibus sentētijs lat̄s ab homine nullus habet absolucere nisi
 qui fert sentētiā. 2 de sentētia maiori intelligit̄ littera. Sed sentētia mi
 nor est quando aliquis excoꝛcato p̄cipat. 2 cōmuniter omēs homines q̄
 cōmittūt peccatū mortale sunt in minori sentētia excoꝛcatōis

Ultimo notandū q̄ excoꝛcatio adhuc est duplex scz maior 2 minor. ma
 ior est quādo inhibet̄ cōcatio hoim 2 sacramentor̄. Sed minor excoꝛmuni
 catio est qñ aliquis sepat̄ solum a cōmunicatōe sacramentor̄. Et iu
 riste dicunt q̄ si aliq̄s esset cōstitutus in maiori snia excoꝛcatōis 2 celebra
 ret vel ingereret se diuinis de facto irregularis. sed aliq̄s existens in ma
 iori sentētia excoꝛcationis nō esset irregularis.

sp̄ excoꝛcati sp̄ dei sp̄ isti
 Sicut foris ecclesiam hominum consortia vident
 .i. null⁹ hō sp̄ excoꝛcatis in p̄cipādo
 Nemo loquatur eis nullus cōmunis eis sit
 sp̄ excoꝛcatis .i. signa
 Potu sine cibo nec eis dabit oscula pacis
 sp̄ excoꝛcati .i. sine p̄sensu iudicis
 Non absoluentur sine iudice si manifesta

Summula Raymundi

^{sp^e excoīcaroz pccm} ^{sp^e excoīcat}
 Horum sit culpa. mortis timor acius instans
^{sp^e excoīcaros absoluit} ^{i. satisfactio}
 Hos licite soluit si cautio debita detur
^{sp^e excoīcaris filij} ^{sp^e tales}
 Istis annexi pueri serui mulieres
^{sp^e cū excoīcaris} ^{sp^e qz}
 Mōueant nūide quonā dependit eorum
^{sp^e eoz nutritiū} ^{sp^e excoīcaros}
 Victus ab his sed qui poterit dimittere tales
^{i. a vinculo excoīcatōis} ^{excoīcaroz}
 Soluitur a banno fines horum peregrinus
^{sp^e aliqs}
 Pertransit licite princeps vel rex populorū
^{i. in excoīcatōe} ^{suus pps} ^{sp^e excoīcaris}
 In banno si sit sua gens cōmunicet illis
^{sp^e reges z pncipes} ^{sp^e tali tali subdito}
 Istos corrigere licet vt faciant satis atqz
^{i. laborāz} ^{sp^e ab excoīcatōe} ^{sp^e excoīcatio}
 Et studeant q saluantur quocunqz modo sic
^{sp^e suā} ^{sp^e suū} ^{sp^e aliqs}
 Percutiens matrem vel patrem filius eius
^{i. eterna} ^{maledictōe} ^{sp^e filiū}
 Perpetuo doleat anathemate donec in ipsum
^{i. eq̄lis} ^{i. de istis pccis}
 Digna refundatur vindicta malis frater istis
^{i. excoīcatus}
 Percutiens matrem vel patrem sit maledictus
^{i. de facto} ^{excoīcatū} ^{i. solū p̄as pape}
 Ex facto soluat hunc vnica gratia pape
^{i. secreta excoīcatio}
 Actio secreta velud in furtu moderetur
^{i. ex tali excoīcatōe}
 Consilijs vel ope confessoris q ab inde
^{i. picula} ^{i. ocula liberatio}
 Scandala ne veniant z cauta solutio fiet
^{i. sacerdotē} ^{sp^e egoyaymūdus i. p̄cipet}
 Presbiterum solui nego si cōmunicet istis
^{i. indigne} ^{sp^e p̄biter} ^{sp^e sit} ^{i. absolutus}
 Iniuste si non celebret nisi primo solutus

Folio cxxii

Nec ponit aliqua obseruanda circa excoīcatos dicens. Excoīmunicati dñt stare foris eccliam nō ingrediendo eandē. z dñt vitare cōsortia hoī minū z nullus dz cum talibus loqui nec dz eis cōgaudere in cibo z potu. nec aliqs dz eis exhibere osculū pacis nisi p̄us absoluant z si illi sunt in excoīcatōe manifesti tñc nō p̄nt absolui nisi a iudice excoīcante. z hoc est ve rū si nō fuerint in extremis dñmō def cautio satisfaciendi Subdit q̄ p̄sona p̄iuncte ip̄is excoīcatis sicut sunt vxores filij z serui p̄nt cohabitare. qz eoz nutritiōes p̄cedunt ab excoīcatis. Sed q̄cumqz cohabitaret cum illis excoīcatis p̄t eos dimittere p̄ter hoc vt nō noceat illi snia excoīmunicatōis. Subdit aliud documētū dicens. p̄grini z viatores licite p̄rāsū vt p̄nt terrā alicui⁹ regis vel p̄ncipis q̄ est in bāno. hūc subditi sui debent reducere vt satisfaciāt z vt p̄curat absolutionem. Subdit dicens. filius p̄curiens patrē vel matrē dz p̄petue dolere de hoc facto. z est excoīcatus do nec satisfaciāt. z nullus p̄t eū absoluerē nisi dñs aplicus. Subdit. si aliq̄s esset excoīcatus p̄ter aliq̄d factū secretū puta furtū tñc illi excoīcato tan ta inungat p̄ma. z dz moderari p̄ auxilij sapiētis cōfessoris ne plura scāz dala inde oriant. Subdit dicens si p̄b̄is excoīcat⁹ siue misse siue iniuste fue rit tal nō dz celebrare missaz nisi p̄us sit solutus a tali excoīcatōe

Notandū p̄mo q̄ vxores filij z serui p̄nt ip̄is excoīcatis p̄manere. rō est. qz melius est vt p̄maneāt eis q̄ q̄ fame p̄erirent. qz p̄ter maius incon ueniens minus inconueniens est eligendum

Secūdo norandū q̄ nullus dz habere actuz cū excoīcato nec in loq̄la nec in mēsa nec in plateis nec in oraculo nec in ciuitate nec in campo. vt patet extra questione tertia de excoīmunicatione

Tercio norandū q̄ p̄grini p̄nt terrā excoīcataz p̄rāsire. z etiā subdij. ei p̄nt p̄ncipē excoīcatū sequi Rō est ista. qz si p̄grin⁹ terminū intentū vo luerit cōsequi opz q̄ p̄pat sibi necessaria ab excoīcatis Et subditi p̄ter h̄ sequunt dñm. qz bona z dona a dño receperūt vt ip̄i seruiāt. Goptimum est vt ip̄i adherēt. sed cū tali cōditōe q̄ ip̄i sp̄ dñt inducere p̄ncipē seu do minū vt satisfaciāt z absoluantur ab excoīmunicatione

Quarto norandū. Irā dñt (nec oscula pacis) Un in aliq̄bus regionibz cōsuetudo est q̄ amici in plateis obuiātes mutuo inter se p̄stent oscula pa cis. z illo mō vti fuerūt apli. z in signū illius dant nūc oscula pacis in cele bratione missaz. z sic nec oscula p̄mo mō dñt dari ip̄is excoīmunicatis.

Quinto norandū Dubitat vtrū magis sit occidere vxorē vel matrē q̄ vxorē legitimā. Et videt q̄ magis est occidere vxorē q̄ patrē vel ma trē q̄ sic p̄bat. Ille magis peccat q̄ peccat p̄tra iura. sed occidēs vxorem peccat cōtra iura. ergo magis est occidere vxorē q̄ occidere patrē vel ma trem Maior est nora. sed minor. p̄bat. qz p̄mo mō aliq̄s peccat contra legē nature eo q̄ lex nature vult. Qz tibi nō vis fieri non facias aliq̄. Sed nullus vult occidi ab alijs. q̄ nullus occidat alterū. Secūdo peccat p̄tra legē sacramētū. qz q̄cūqz interficit vxorē legitimā dimittit matrimonij. q̄ duplex pecū p̄mittit. sz interficiēs p̄m v̄l matrē solū peccat p̄ legē natu re. q̄ sequit q̄ interficiēs vxorē magis peccat q̄ ille q̄ patrē v̄l matrē inter fic Sz in oppo arguit sic. viri aliq̄ casu hz p̄berare vxorē. sz in nullo casu hz p̄berare p̄rē v̄l matrē. q̄ m̄i⁹ ē pecū p̄berare vxorē q̄ verberare patre z

Summula Raymundi

vel matrē tamē vir est caput vxoris Sed minor probatur. qz non est lēi-
tim offendere patrē vel matrē. ergo minus est peccatū occidere vxorē q̄
patrē v̄. pbatū est Ad hoc rīdet q̄ verūqz est malū. tū vnum inter illa
duo mala est detestabilius alio. qz detestabile est occidere vxorē. sed tū de
restabilius occidere patrē vel matrē. In d̄r phus octauo ethicorū q̄ tria
bona sunt nobis collata a parentibz scz cā cēndi. qz q̄s hz ē hoc p̄ncipalē a
deo hz ē p̄r a parentibz. Sedo hūc bonū nutrimentū. qz p̄ntes nutriunt
filios Tercio hūc bonū informatōis. qz pueri nō solū nutriunt corporalit̄
a parentibz. sed etiā spūaliter nutriunt. et hoc est cuz bonis informatōibz
et virtutū instructionibz. Si h̄r habet octauo ethicorū q̄ dīis magistris et
parentibz equalens nō reddat. Et p̄pter illa p̄dicta bona hō plus peccat
in offensione patris vel matris q̄ in offensione vxoris. Et sic tūc rīdetur
q̄ hoc est verum de peccatis. quia ibi equalia peccata sunt eo q̄ magis est
occidere patrē vel matrē q̄ interficere vxorē

Præsul agripinus non soluat ouem tirenensem

A banno nisi sit concessum desup illi

Nec scelus indulget hec indulgentia nil est

Huic si vim confert indulgendi valet illa

Quiqz suis cōfert valet indulgentia talis

Nullus in alterius villa præsul celebrabit

Præsulis officiū nisi sit concessa potestas

Qui citat absentes in banno vinculat ipsos

Errat si non scit hoc ostensum prius illis

Non licet vxores vel fratres siue sorores

Aur proprios pueros enormi verberare cuiqz

Cedere cum pia sit correctio non inbibetur

Nulla puerperio decūbens percutiatur

Femina percussor huius banno religatur

Folio cxxiii

In hac pte autor determinat de absolutione. et pnuat sic. Nam autor
 pus determinauit de ipsa excoicatione. hic psequer determinat de ipsa ab
 solutione. Et possit ista pars diuidi in tot partes quot ponit documeta. vt
 patebit in pcessu. Et trahuntur ex littera plura documeta quoz pmi est q
 epus vnus diocesis no pt aliquez absoluere alterius diocesis nisi sibi esset
 spcaliter pmissum et pcessum. et si aliter fieret absolutio non valeret. Sub
 dit scdm documetu dicens q nullus pful debet exercere officiu alterius p
 sulis in pfulatu alterius nisi pcessu sibi potestate. Subdit tercū documetu
 dicens q nullus citatus absens pt ligari vinculo excoicationis nisi ei pus
 sit nota citatio. et faciens oppositu maxime errat. Subdit quartū documen
 tum dicens q nulli licitū est pcutere vxorem. fratrem. sororem. vel ppios pue
 ros pculsione enormi. qz ipa correctio debet esse pia et charitativa. et talis no
 est pphibita. Subdit vltimū documetu q pcutiens mulierē decubentem in
 puerperio est excoicatus. et nullus vir dz cognoscere mulierē carnaliter in
 centem in puerperio. Dubitatur aut verū excoicatus pt intrare ecclesi
 am et audire sermonē ser pby christi. Rndet fm plures doctores q talis
 licet potest intrare ecclesiam ad audiendū sermonē et pbum christi. qz talis
 in pdicatione et sermone possit forte aliquid audire p quod ipse puerteret a
 malicia sua. ergo illi licitum est intrare ecclesiam sub tali officio. sed in alijs
 officijs nullus excoicatus p intrare
 Pmo notandū. ex quo pus dictū est q omnis pcutiens clericū est excoica
 tus et non pt absolui nisi a papa. hoc est verū nisi talis pculsio clerici esset p
 ter aliquā piā cām. vt causa discipline. in isto casu magister pt corrigere
 discipulos. pater filios. maritus vxorem. Pro quo nota q locus cuz clerico
 no de et esse talis q sit nociuus. qz nullus pt ledere alium et se excusare dis
 cendo se iocose fecisse.

Secundo notandū p modū dubij verū comedens pt participare licite cū
 excoicato. Rndet p distinctionē. vel ergo ipse comedēs scit ipm esse excois
 catum publice. vel scit eū esse excoicatum occulte. si publice tūc no dz secus
 comedere etsi alibi esset vbi q excommunicatus comederet debet surges
 re et no secū comedere. als peccaret mortaliter. Si aut scit eum excoicatum
 occulte tūc in occulto pt eum vitare si hoc possit fieri sine scandalo. si autē
 timet scandalum prouenire no debet eum vitare. sed quonēscūq sine scan
 dalo ipm vitare potest hoc non debet omittere.

dcūq. i. bona. i. friuole
Qui rapit ecclie res furtim vel violenter

s. ecclie redditus
Et decimas eius vel censū vel quod ab illa

precat s. aliq s. eccliam
Dependat. vel qui vicio violauerit ipsam

s. mō excoicatus
Qualicūq sit hoc ipso facto maledictus

s. m i. dedicatas
Es vir sacrilegus si res sacras violasti

Sūmula Raymundi

lesisti scz monachū vel monialē
Si percussisti personam religiosam
i. aliquē i. de statu clericor.
Vel quem de clero nisi sit percussio sancta
informatoꝝ. s^c licite p^{er}sentē
Doctor discipulum cōfessor probra fatentem
i. violentiā

Percutit ⁊ huius laic⁹ vim vi remouendo
i. nō credit esse s^c percussisse clericū s^c a sacrilego

Non es sacrilegus ignorans exhibitorq;
s^c carnali i. filia s^c tua

Si cum matre tua nata muliere fororis
i. viciose. s^c clericus s^c clericū i. percussioe

Turpiter hic quid agat hunc verberare corrige tute
s^c cleric⁹ i. opa militaria exercens

Hic si sit miles aliquem si transit ad actum
i. indecentē i. percussor talis p^{er}tor

Illicitum cleri lesoꝝ non sacrilegus sit

Ecclesiam turbans ignorans mercibus instans

Etas arma iocus tortor prelatus et actus
s^c ab excoꝛcatōe p^{er}cussor

Absolui debet a papa lesoꝝ eorum
i. enūeratis s^c esset. i. in articulo mortis posito

Casibus in reliquis si precise moriturus
s^c excoꝛcatōis s^c iter

Soluitur a vincto sibi duꝝ sanus fuerit q;
trāsit. s^c papa s^c excoꝛcatōis

Ad papam vadat qui talia vincula soluit

Itud est aliud caplm in quo auctor determinat de sacrilegio. ⁊ p^{er} diuis
di in tot partes quot ponit documenta. Et p^{ri}mo d^{icit} sic quicunq; rapit bo
na ecclie furtiue vel violenter vel aliqd aliud qd dependet ab ecclia. qui au
tem violat eccliam talis de facto est excoꝛcatus ⁊ vocat sacrilegus qz vio
lat res sacras. Subdit aliud documentū dicens. si q; percutit clerū vel reli
giosum nisi percussio sit ppter rōnabilem cām vt si doctor percutit discipulū
cā doctrine. est sacrilegus. et p^{er}ceptor percutiens p^{er}sentem non est sacrilegus
lenā si abbas percutiat monachū suū p^{er}fratrē p suis maleficijs ⁊ excessibus
nō est sacrilegus. Etā si laicus defenderet se percutiendo clericū qui eū inua
deret nō fieret excoꝛcatus siue sacrilegus. qz vim vi repellere licet. Etā si
q; percutit clericum p^{er}petrantē aliquē actū illicitū cum matre forore vel cum
filia nō erit sacrilegus. Etā si aliq; percutit clericū exercentem opera milita

Folio cxxiii

ria nō erit sacrilegus. Subdit etiā dicens q̄ in oīb; alijs casib; extra illos tñ
dicos ledens clericū erit sacrilegus. ⁊ non p̄t absolui a simplici sacerdote
nisi in articulo mortis. sed tñ debet ei iniungere penitentia si p̄ualeat q̄ ep̄m
vel papā adeat p̄ absolutione

Primo notandū q̄ ex quo p̄us dcm̄ est de lesis ⁊ de pena lesor. vnde d̄
tñs ledit clericū vel religiosum ille incidit sententiā maiorem latā a canone
Ceterū d̄t q̄ nō solum qui ledit sacerdotē vel diaconū. sed in cōi d̄t clericū
q̄ sub illo noīe p̄phendūtur omnes clerici ⁊c

Secūdo notandū q̄ in multis casib; aliq̄s nō incidit excoīcationem ledēdo
clericū. P̄mo qñ aliq̄s p̄terat aliq̄e clericū boni intentiōe ⁊ eius interest
p̄terare. sicut magister verterat discipulū suū qui est clericus p̄ excessib; su
is quos p̄misit. p̄ hoc magister nō incurrit excoīcatōnem. salte si ibi est mōs
dus debitus. et si magister excederet modū. scz q̄ ip̄e p̄iceret discipulū de
vno angulo in aliū cum crimb; sic q̄ enormiter lederet tūc talis magister in
cideret sententiam excoīcationis.

Tercio notandū q̄ qñ quis leuiter ledit aliūz nō intendens eum ledere
tūc in hoc non incidit excoīmunicationem. vt si essent duo socij ⁊ vnus ledit
aliū nō p̄tendens malū. talis nō incidit excoīcatōem

Quarto notandū. qñ quis ignorat aliq̄e esse clericū. Pro quo sciēduz
q̄ ignorantia est duplex. q̄daz visibilis. quedā inuisibilis. Inuisibilis est qñ
lesor nullo mō potest discernere vtrū ille qui offendit sit clericus aut nō in
vestib; ⁊ sic ignorantia excusat. Si vero visibilis. scz qñ aliquis potest dis
cernere illū quem p̄cussit in habitu clericali vel consura seu corona q̄ sit cle
ricus tūc ignorantia non excusat eum

Quinto notandū q̄ si aliquis inuenerit aliq̄e clericū qui turpiter ages
ret cū filia vel matre vel sorore seu vxore sua ⁊ si tūc iniuriatus lesent eum
nō incurrit sententiā magnā excoīcationis.

Sexto notandū q̄ si aliquis reponit se p̄tra clericū pro defensione bonos
rum suoz aut xpij corporis ille etiā non incurrit sententiā maiore. q̄ vim
vi repellere licet. Clerbi gratia si aliquis clericus conaretur interficere laicū
eum. ⁊ ille laicus repercuteret clericū tūc ille nō incurrit sententiā excoīmu
nicationis. si hoc facit defensionis causa

Septimo notandū q̄ si clericus est enormis vite ⁊ sepe monitus est ab
ep̄o ⁊ non cessat sed adhuc manet in sua enormi vita ⁊ nequitia tūc si aliq̄s
lederet eum non esset excoīcatus

Ultimo notandū si aliq̄s lederet clericū ex loco nō incurreret sniam ma
iore. sed in alijs casib; ledēs clericū incidit sententiā maiorem.
luxuria s̄c ledēdo

Si coru gladijs aut igne dei violasti

furtiue .i. bona .i. ab ecclia

Ecclesia u furtim fides tamē inde tulisti

.i. dep̄datus s̄c eccliam

.i. institutio

Si spoliatus es hanc te dicit sacrilegū lex

sequētes retinēt

.i. ecclie

Istud iudicium conseruant a tria templi

Sūmula Raymūdi

^{s^c dei} ^{i. Iesus}

Si quis in ecclesia percussus vulnere siue

^{i. ponat ibi interdictū}

Morte sit. officium diuinum cesset ibidem

^{quūq^{ue}} ^{i. ep^{us}} ^{reconciliat}

Donec presul eam renouet noto violenter

^{i. tumultuatio}

Sancta sepultura sit mortis vulnere lesa

^{nō admittat} ^{s^c ab antistite}

Interdicatur donec prius hec renouetur

^{i. vales} ^{s^c snia excoīcatōis}

Si potes et non des eodē fune ligatus

^{s^c iuuat} ^{pillo petō}

Nil lachryme gemitus confessio. sed dare prodest

^{re sacram} ^{s^c loco} ^{aufers} ^{tal' petōz}

Sacrū de sacro si defers sacrilegus es

^{re nō sacrā} ^{s^c loco} ^{i. sacrilegus}

Non sacrū si de sacro fers diceris idem

^{s^c aufers} ^{s^c loco} ^{s^c crimine}

Et sacrum de nō sacro macularis eodem

Hic autor ponit aliud documentū volens si aliquis violat eccliam p eo
itum vel p gadum. vel p ignem vel p furtū aliqua bona ab ea subtrahēdo
vel p spolum violēter rapiendo talis est sacrilegus & astrictus vinculo ana
thematis. nec lachryme nec gemitus nec quicq^{ue} talū p^{ro} illi pdesse nisi resti
tuat p^{ro} que abstulerat. ideo excoīcandus est vt p excoīcationē p^{ro}pellatur
ad restitutionem Subdit vlt^{er}ius dicens si aliquis in aliqua ecclesia in
terficiatur vel ledatur ibi debet suspendi diuinū officiū sic q^{ui} in ea nō debet
fieri celebratio missarū & alioz diuinorū officioz nisi p dñm ep^{iscopu}m reconciliat.
et si cimiteriū est violatum p interfectionē alicuius. tūc ibi debet suspendi ses
pultura ecclesiastica donec etiā p ep^{iscopu}m reconciliat Subdit vlt^{er}ius ponē
do regulas generales de sacrilegio dicens. omnis sumēs rem sacrā de lo
co sacro erit sacrilegus. etiā sumēs rem sacrā de loco nō sacro erit sacrileg^{us}
similiter q^{ui} sumit rem non sacrā de loco sacro etiā est sacrilegus

Primo notādū q^{ui} sacrilegiū sic diffinit. Est sacre rei violatio vel eiusdē
rei vsurpatio. vt q^{ui} aliq^{ui}s violat vel vsurpat rem sacratū talis est sacrileg^{us}

Secūdo notandū q^{ui} sacrilegiū interpretat^{ur} quasi rei sacre lectio vel vsurpa
tio vel destructio. Et p^{ro}mittit tripliciter. Primo rōne p^{ro}ne. vt si aliq^{ui}s m^{an}u
sit manus violentas in clericiū talis d^{icitur} sacrilegus. Secūdo modo sacrilegiū
p^{ro}mittitur r. rōne loci. vt quādo aliquis violat locum dei seu locū sacroz
tal^{is} meretur dici sacrilegus. Tercio p^{ro}mittitur rōne rei ablata ab eccle
sia. et sic tripliciter. Primo quando sacrum tollitur de sacro. verbi gratia si
aliquis reciperet calicem ab ecclesia ille p^{ro}mitteret sacrilegiū. Secūdo com
mittit sacrilegiū quando sacrum tollitur de non sacro. vt si aliquis reciperet

Folio cxxv

et alie de domo sacerdotis ille iterum committeret sacrilegium. Tercio committit qui non sacrum tollit de sacro. verbi gratia. ut si aliquis recipiet pecuniam de ecclesia ibi committeret sacrilegium. nam ecclesia est sacra. pecunia vero non sacra

Purpura cortine vel vestes ecclesiarum

Non exercere debent vestis laicorum

Ad templum currens latro publicus aut homicida

Aut spoliatus illud manet indefensus ab illa

Adiutor vel consultor vel opere malefactoris

Distribuens talem penam paciuntur et ipsi

Hic ponit aliud documentum dicens quod purpura cortine vel vestes ecclesiarum non debent accommodari nuptiis laicorum. Ratio huius est. quod huiusmodi vestes sunt proprie ad laudem dei et sanctorum eius. Sed quod aliud debet attribui deo et aliud hominibus. igitur laicis non debet concedi ornamenta ecclesiarum. Subdit ultimum dicens Si aliquis latro vel homicida vel spoliator curreret ad ecclesiam ille manet ibi indefensus. Contra adulteros et defensores eorumdem. sed alii malefici utuntur libertate ecclesie

Notandum primo quod latro et publicus spoliator currens ad ecclesiam non debet defendi ab ecclesia. Pro quo notandum quod omnis malefactor currens ad ecclesiam non debet trahi ab ecclesia. sed tamen ab illa regula excipitur publicus latro et nocturnus spoliator qui potest trahi ab ecclesia. Et ratio est. quod ipsi auxilium legis inuoluntur sine strepitu vel inane. quod legem derelinquunt. sed tamen homo liber si ad ecclesiam fugit ipse debet ibi defendi et non debet trahi ad mortem vel ad membrorum mutilationem sed tamen ipse debet seles satisfacere

Secundo notandum est circa predicta. dubitatur si religiosus offendit clericum verum tenet ad tantam penitentiam sicut secularis. Respondetur per distinctionem vel ille offensus est religiosus vel non si est religiosus et lesio non est enormis tunc potest absolui a suo superiori reputa ab abbate vel priore vel gardiano. Si autem lesio est enormis tunc indiget absolutione sedis apostolicę.

Tercio notandum et modum dubitationis. an mulier peccatens clericum committit sacrilegium vel non. Respondetur per distinctionem. vel clericus est remptus mulierem vel non solo verbo vel facto et verbo simul. Si solo verbo et mulier percutit clericum sententia vinculi incurrit. Si autem verbo et facto simul et tunc cum peccat vinculi sententia non incurrit. Item dicitur doctores sacre theologie quod non est inconueniens quod talis mulier perit absolutionem.

Ultimo est notandum. Dubitatur verum an quis qui peccat rusticum credens ipsum esse clericum committat sacrilegium. Respondetur quod non. quod quis credit eum esse et non est clericus tunc illa intentio non facit eum committere sacrilegium. licet ipse percussit eum.

Summula Raymundi

^{sp^e aliqua} ^{i. viro p^radicere}
Emina res proprias inhibente viro moritura
^{i. testamētū facere sp^e bonis sp^e vir}
Ecclesijs legari potest cōmunibus ille

^{i. p^radicere sp^e quāt assignet}
Defendente nihil vestes quibus vitur. he sunt
^{sp^e quos p^ris laborib^{us} acq^usunt}

Res proprie vel si nummos hec habet speciales
^{i. p^rsentire} ^{sp^e dereb^{us} cōibus}

Permittente viro poterit dare femina quid vult
^{sp^e rebus} ^{i. p^radicentib^{us}}

Vir de mobilibus pueris obstantibus atq^{ue}
^{i. vxor sua} ^{testamētū facere} ^{disposit^{us} ad moriē}

Coniuge legare poterit pro se moriturus
^{i. infirm^{us}} ^{sp^e exis nō v^{er}}

Eger signatus et diues si nequit ire
^{sp^e scē terre}

Ad terram sanctam cuius signum tenet in se
^{i. pueris cōtradictōib^{us}} ^{sp^e pecunie}

Inuitis poterit transmittēre summam
^{sp^e summā} ^{i. in p^ria p^rsona}

Quam deportaret si personālier iret
^{sp^e anq^{ue} summā dirigat} ^{i. in vtilitatē}

Si moritur terre sancte vertantur in vsum

Capitulum aliud in quo auctor vult determinare de testamētis Et trahūtur ex tali cap^{itulo} tria documēta Quorū primum tale est q^{uod} femina nō p^{otest} assignare testamētū viro p^radicere te nisi haberet p^rias res vel p^rios nūmos Subdit scđm documētū dicēs q^{uod} vir p^{otest} assignare testamētū muliere p^radicere et etiam pueris Et solū est verū de tribus mobilib^{us} q^{uod} si veller legare domū totā tūc mulier p^{otest} reuocare Deinde subdit tertiū documētū dicēs Si aliq^us fecisset vota ad loca sanctorū et incideret in infirmitatē magnā ita q^{uod} viā nō possit attingere tunc totā summā p^{otest} mittere quā p^rsonā p^{otest} potuisset illuc cōsumpsisse Et si p^rus moueret anteq^{uam} illam summā illac destinaret tūc illa summa d^{ebet} verti in vsum pietatis

Primo notandū quid sit testamētū Vñ testamētū sic describitur Testamētū est nostre voluntatis in his q^{uod} post mortē fieri volumus exp^{ress}io Et d^{icitur} notāter (post mortē) quia si fieret an^{te} mortē tunc non diceret^{ur} testamentum sed magis legatum

Secūdo nota q^{uod} testamētū fit duob^{us} mōd^{is} P^rio in scripto et corā idoneis testib^{us}. In scripto q^ui eligit executor. et ad h^{oc} vocant testes idonei. Et scribitur carta sub sigillo cū signo publico Secūdo testamētū fit q^ui vocant^{ur} testes idonei et executor exigitur idoneus sine carta

Tercio notandū. Itē d^{icitur} q^{uod} mulieres maritate non possunt facere testas

Folio xxxvi.

mentum de rebus cōmūibz absq; cōsensu viri. Pro illo est sciendū q; res sunt in triplici differētia. qz qdam sunt res mulieribz appropriate vt sunt eaz vestimenta ⁊ pepla capitis. Alie sunt res viro appropriate ⁊ alie sunt res vtriusq; appropriate. Et de p̄mis mulier p̄ legare viro ⁊ tradicēte. ⁊ h̄z fieri cū moderatōe ne vir grauet in onere matrimoniali

Quarto norandū Si aliquis decūbens prompte pderet loquelā. et si testamentū libenter assignaret. ⁊ ppter carentiam loquēle non potest dicere seu exp̄mere. sed ille decubens sciens scribere scriberet intentum testas menti. Tunc ibi dubitatur verum hoc testamentū tenet vel non. Ibi respondent doctores iuris q; sic. scz tale testamentum est legatum seu res nec ad tantū ac si vocetenus exp̄ssisset. quia per sola signa homo potest legare testamentum suum

Quinto est norandū. Si aliquis sacerdos decederet tunc ibi dubitatur quid de rebus suis esset agendū. Respondet sub triplici distincōe. vt ergo ille sacerdos haberet bona ecclesiastica tantū vel bona matrimonia lia tantū vel illa bona sunt simul mixta. Si p̄mo modo tunc sacerdos de istis rebus non potest facere testamentum. quia bona ecclesiastica succedunt solum ecclesie ⁊ successoribus eius. Si secundo modo tūc sacerdos de eis licite potest facere testamentum. ⁊ etiam de istis que proprijs laboribus acquisiuit. Si autem illa bona sunt mixta tunc debent diuidi ita q; prima pars illius debet venire ad vtilitatem episcopi. secunda pars ad vtilitatem ecclesie. tertia pars ad vtilitatem pauperum. quarta pars ad vtilitatem suorum amicorū. ⁊ non debent illa bona dari ad manus amicis quia als iniuste procederent circa ista bona ea retinēdo. sic q; non vertentur partim in vsum ecclesie ⁊ partim in subsidij pauperum. modo si hoc fuerit tunc graue peccatum cōmitteret. ⁊ omnes p̄lati potētes huic crimini resistere ⁊ non resistunt sunt rei in tali crimine. q̄ bona sacerdotum vtriusq; fm illā iusticiā in q̄tuor p̄tes dñe diuidi vt p̄dictum est

Ultimo norandū est. dubitatur verum vsurarius manifestus potest facere testamentum. Ibi respondent doctores q; non nisi ipse vsurarius satisfaciāt prius de vsuris. vel quod ad minus cautionem sufficientē p̄stet de satisfactōe ⁊ vsuris

sp̄ vir .i. duas vxores talē noīe
Qui duxit binas mulieres bigamus hic est
talīs hō sic dictus .i. ad ordinē sacerdotū
Bigamus admitti non debet in ordine sacro
sp̄ puellā sp̄ m̄rimoniāt sp̄ incorrupta
Corruptam si duxisti pro virgine non te
.i. iste .i. remouet
Error hic excusat quin pellet ab ordine sacro
.i. an m̄rimoniū cognouisti. sp̄ m̄rimoniāt
Quam deflorasti si duxisti minus obstat
.i. legitime duxisti p̄ verba de futuro
Si desponsasti binas et noueris vnam

Summula Raymundi

^{sp^e ad sacros ordines}
In tali casu procedere non iniberis
i. puella ^{i. castitatis}
Virgo tibi nupta si virginittatis bonore
i. puata ^{i. auct^r} ^{sp^e carnal^r}
Prespoliata prius fuerit q^u noueris ipsam
^{sp^e idē nescis} ^{i. hac deceptōe}
Istud et ignoras ista non fraude teneris
^{sp^e carnal^r} ^{illo noie} ^{diceris}
Si cognoscis eam quin bigamus inde voceris
^{i. castitatē} ^{sp^e aliquā icorruptā}
Si votum casti facias ac inde puellam
^{sp^e m^rimonia^r} ^{i. infringēdo}
Duxeris intactam quia votum transgrediendo
^{i. trāsgressus} ^{i. p^rsbiteratus}
Prenaricatus es inde tibi sacer ordo negatur
^{sp^e mulieris} ^{post obitū} ^{tal^ris hō}
Huius post mortem tu bigamus esse probaris
^{i. vxor} ^{in aliq^u fornicatōe maifesta}
Si tua sit coniunx in adulterio tibi nota
^{sp^e te} ^{sp^e mulieri post adulteriū} ^{i. eris}
Comiscendo sibi sua post probra bigamus exas
^{sp^e mulieris} ^{i. adhereat}
Si dictum crimen huius sic pendeat et lis
^{i. iura carnalia} ^{sp^e mulieri} ^{i. exigēti}
Debita carnis ei reddas de iure petenti
^{notū sit} ^{sp^e adulteriū} ^{sp^e viro} ^{tal^ris hō} ^{sp^e ipso}
Si sonat hoc idem de testis bigamus ex te

Istud est aliud capitulum huius tractatus in quo magister prosequitur determinare de bigamo dicens. q^{uod} ille dicitur bigamus qui accipit duas uxores successive et nullus talis debet admitti ad sacros ordines. Deinde subdit alia documenta dicens. Si aliquis accipit corruptam virginem et credit esse virginem ea mortua non potest attingere sacros ordines nec ille error eum excusat. Sed si ipsemet deflorasset eam et postea sumeret eam legitime tunc hoc minus obstat. Subdit secundum documentum dicens. Si aliquis desponsasset se ad duas mulieres et solū vnā cognouisset ille non inibetur procedere ad sacros ordines. Tercium documentum est. Si aliqua puella est tibi nupta que prius est spoliata honore virginittatis. et si cognosceres eam inde voceris bigamus. Quartum documentum est. Si tu fecisti votum continentie et postea natura instigante accipias vnā intactā puellam tunc tu eris prenaricatus et sacer ordo tunc nō potes attingere et post mortem illius eris bigamus reputatus.

Folio cxxvij.

Ultimū documentū est. si mulier tua est publica adulectra te sciente. et si cō-
miseris ei eris bigamus. et hoc idē de te viro est intelligendū si trās gredie-
ris thoriū legitimū. et licet ipa est publica adulectra tamē ea postulāte debis
ea carnis a te de iure debes ei reddere. qz postulans in temporibz et alijs cur-
cūstantijs prohibitis peccat et non reddens.

¶ Primo notandum. qd sit bigamus. vñ bigamus sic definit. Est psona
irregularis que p̄rahit cum vna. et deū cum reliq. Sed bigamia sic defini-
tur. est irregularitas. p̄cedens ex federe iugali vel ex aliquo illi annexo. vel
est viciū pueniens ex diuisione carnis. eo q vñio viri et mulieris feat vñio
nē chasti cum eccia. que vñio omnino est simplex. et sic bigam⁹ d̄r a bis qd
est due et gama mulier q̄si duas habēs mulieres. vel aliquis occupatus cū
duabus mulieribus. **¶** Secundo notandum. illud viciū sit multiplex
Primo quādo aliquis p̄rahit matrimonū cum vidua tunc talis d̄r biga-
mus. Secūdo sit quādo aliq̄s recipit duas mulieres in diuersis p̄tibz et
tribz. sic q qñ vna morit⁹ et tunc aliā ducat Tercio illud viciū sit quando
aliquis ducit duas mulieres siml et semel et mittit sibi eas copulare Quar-
to sit quādo aliquis habet vñā vxorem de iure et aliā sine iure Clerici gratia
vr ille qui h̄t vñam vxorem legitimā et aliā cui p̄misceatur carnalr ille dicit⁹
bigamus. Quinto quādo aliq̄s p̄misceat sue vxori quā scit esse adulectram.
sic q post adulectriū reddat illi iura iugalia ille erit bigamus. Sexto quā-
do aliq̄s credit se cōtrahere cum p̄gine et cōtrahit cū muliere. iste error non
excusat eum qn vt̄perit bigamus. Et istis sex modis sit bigam⁹ qui dili-
genter sunt considerandi. nam sunt necārii. qz nullus talium in ordinibz sa-
cris. p̄cedere p̄t **¶** Ultimo nota. dubitat si aliq̄s cognosceret virginem
an matrimonū cū qua postea p̄raherat matrimonū. vñ ex hoc fiat biga-
mus. et videt⁹ q sic. quia talis nō duxit virginē sed corruptā. ḡ talis erit biga-
mus. Ad hoc r̄ndetur q talis nō est bigamus. qz talis non dimisit car-
nem si saltem fecit eā cognitam solū ab eo et nō ab aliquo alio viro. si p̄o cog-
nita est ab aliquo alio viro tunc censetur bigamus

post h̄	dicere	fortilegia
Inc ego deberem recitare superstitiones		
supflitōes	insipientes	p̄demnant
Quas faciunt homines stulti quibus inficiuntur		
	corrigi	hoim
Simplicitas poterit compesci stulta viroꝝ		
doctorū	.i. p̄pellat	s̄ incātatōe.
Si quis sortilegas compescat ab hac mulieres		
	nescias	mulier
Sectas et trufas harum qui scribere vellet		
s̄ ille	trufas	
Non compleret eas vitulorum pellibus octo		
haz multaz	innūerabiles stulticijs mulieres	
Stulticie mille vel plures sunt quibus ille		

Summula Raymūdi

^{potiunt} ^{p mortali petō} ^{estimant}
Utuntur mortis pro labe tamen reputantur
^{i. latus} ^{mgf} ^{pphēdere}
Clencus aut scriba non est qui poscit habere
^{incārationū} ^{mulierē}
Harum noticiam tñ manet hec apud istam
^{stulticijs} ^{enūeratis}
Non est consilium de talibus enūerandis
^{p qz} ^{tal' stulticia} ^{celi} ^{maris}
Planqz caret numero veluti stelle vel arene
^{mulieres} ^{pellāt} ^{i. ab ill' incāratōibz}
De compescantur desistere talibus. et nū
^{ubet} ^{doctores sacri} ^{vinculū} ^{excoicatis.}
Quod docet ecclesia faciunt sententia banni
^{incātrices} ^{corrupte} ^{pumant.}
Has contra detur deprehense corripiantur
^{i. arti} ^{mulierū} ^{neqcie}
Strictius vtharum stulticie reprimantur.

Istud est vltimum caplm huius tractatus in quo magister psequit de
 terminare de sortilegijs dicens ego deterē post illa iam dicta enūerare incan-
 tatōes quas aliq stulti hoies faciunt quibz ipi inficiunt. et ipa simplex stulta
 simplicitas virozu pē cōpesci. sz quis tñ cōpescet incantatrices vt desit
 stant ab hac stulta simplicitate. qsi diceret nullus. Et si qz veller scribere
 trufas harū mulierū: ille nō possit illas scribere in octo pellibz vitulorū. quia
 stulticie tales sunt vltra numerū. Et nō est aliquis clericus vel scriba tam
 doctus q potest cognoscere modos incantationū. et iō nō est aliqz silium q
 tales modi enūmeret. et iuxta illas incantatrices seruaret. qz sunt innumerabiles
 sicut stelle celi et arene maris. et tales incātrices ppeccende et ppeccens
 desunt a talibz desistere. et nisi desistat dñs acriter anathematizari et corrigi
 vt earum malicia deprimatur.

¶ Notandū pro illo. qd sit sortilegiū. vñ sortilegiū sic definitur. Est ques-
 dam supersticiosa vel ars diuinandi vel futura inuestigandi. vñ diuinare
 idē est quod futura inuestigare. et sic diuinitio ē ignoti seu futuri inuestigati-
 tio. Et merito tal' subtilitas nō dicitur scia. qz est de numero malorū. sz ois scia
 est de numero bonorū honorabilū. vt patz in prohemio libri de aia
¶ Scdo notādū. autor vult q tot sunt spēs sortilegiū qz sunt stelle celi et are-
 ne maris. et illas non declarat ne audientes opentur istas. iō tacite nobis de-
 cis determinat. Et tñ sciendū q quoddā sortilegiū fit in terra. qddā in aq
 qddā in aere. qddā in igne. qddā in motibus. qddā in garritu auium. et qz
 spēs sortilegiū quod fit in terra dicitur geomantia. et dicitur a ge grece qd est
 terra latine. et mātōs diuinitio quasi diuinitio facta in terra. Sed qd fit in
 aqua dicitur hydromantia. ab hydros grece quod est aqua latine. et mātōs diui-
 natio. qsi diuinatio facta in aqua. Sed qd fit in aere dicitur aëromantia. et dicitur ab aëz

Folio cxxviii.

re et mātōs diuinatio. Sed qđ fit in igne dī piromātia. a pir quod est ignis
et mātōs diuinatio. Sed qđ fit in morte dī nigromātia. et dī a migros gre
ce quod est mors latine et mātōs diuinatio. Et talis diuinatio fit qñ mor
tui cogitūtur et iurantur resurgere et ad interrogata respōdere. Sed qđ fit
in aspectu auiū dī auspiciū. et dī ab auiis et spicio. qđ in simplici nō est in vsu.
et valet intantū sicut video qñ futura vides et cognoscēs in aspectu auiū.
Sed qđ fit in garritu auiū dī auguriū. et dī ab auiis et garrio quod fecit aue
clamare qñ futura cognoscens ex garritu auiū. Et sunt multe alie spēs que
scribi nō possunt et inhihibite sunt. et ergo omēs qui istis insistant peccāt mor
tali. vnde dī scūs Augustin⁹. qui omnibus istis insistent sciunt se fidem
dei diminuisse. et iram dei grauiter incurrisse.

¶ Tercio notā dum. dubitat vtrum clericus potest facere experimentum
Respondetur sub distinctione. quia si illud seu tale experimentum fit p ali
quam certam sciam. vtpote p astronomiā et nō p inuocatōem demonū aut
scias prohibitas tunc licitum est fieri. Sed si fit p inuocatōem diaboloz
vel p conuocatōem tūc est illicitum fieri. quia iste qui facit tale experimentū
obligat se eterne pene.

¶ Quarto notandum. dubitatur de laicis qui fa
ciunt in medio chori et mittunt cantare missam pro defunctis. et hoc p ran
to vt petant mortem suorum amicorum vel inimicorū. vtrum ibi sit sortile
gium. Respondet q talis laicus dī ab ecclesia grauitur puniri p tali facto
quia est sortilegium. Sed si talis hoc faciens est sacerdos tunc ipse debet
incarcerari et ab officio suo suspendi.

¶ Quinto notā dum. dubitat vtr
isti committūt sortilegiū qui dicunt quādo eis obuiat lepus vel monachus
in via tunc habēt diffortunium. vel quādo de mane sicut in cathedra san
cti petri pmo apparet passer. tūc dicit se habere fortunā. s; si apparet eis cor
nix. tūc dicit se hēre diffortunū. Ibi rīdet q ibi in veritate est magna specis
es sortilegiū. et hoc credētes mortali peccant. et sunt excoicandi et debent sa
tisfacere de illo. et nisi satisfacciant obligant se eterne damnationi

¶ Ultimo dubitat de mulierib; q dicūt angelū p rā sūre cāpos et dianā deā
paganorū filias et de innumerabili multitudine mulierū sup qsdā bestias eq
tare. et cōs trufis vtrū h sit spēs sortilegiū. Dm q est gūis spēs sortilegiū. qz
angelus sathane triumphat in eis. et trā sfigurat se in angelū lucis. et sic mulie
res decipiunt p angelū sathane et nō est mirū. qz mulieres s; debiles et in
stables in aīo. et pparant aq. qz sicut aqua facili trā sfit et labitur. sic et mulie
res facilliter ruunt seu labunt in sortilegiū et in sectas hereticas.

i. puidus

i. pcta

p pfectionē.

Sit circūspectus dum crimina presbyter audit

pctēres psona s' sit

psona

Circa personas. que pauper. debilis. et que

scīs i. ignara diues

Sana vel infirma locuples vel in ordine sacro

i. robusta debilis

i. aliena

Fortis vel fragilis in corpore. que peregrinā

s' et dī videre

i. portādo

Quę sit deuota. que sit minus apta ferendo

Summula Raymundi

.i. pñam .i. pñis s' illis mēsurat pñis
 Penam pro vicijis totum moderetur in ipsis
 pñessor subueniēs pñis medicinas
 Presbyter occurrens vicijis medicamina contra
 s' pñitētes ade penas purgatorij
 Imponens et eos ad purgatoria mittens
 s' pñbyter .i. meli' .i. ad celū pñitēte
 Si nequit vtilius ⁊ ad vltiora reducat
 .i. pñā .i. s' corrigit pñi publica
 Crimina non zelat plebis manifesta sacerdos
 .i. pñāz agat iustū emēdet pñā
 Donec peniteat. ⁊ vt est dignum luet ipsa
 .i. misericordie pñōzibz
 Presbyter ostendat vultum miserantis. ⁊ istis
 Leuia preponat si dispensat. alijsqz
 Dulcia proponat quibus est leue fortia ferre
 Sobrius ⁊ castus humilis pius atqz pudicus
 Simplex ⁊ prudens vt serpens atqz columba
 Pacificus mitis discretus presbyter omnis
 Hic mortem subeat citius qz crimina prodat
 Moribus et vita plebem preluceat iste.

Iste est tractatus qñtus ⁊ vltimus pñis libri in quo pñequit determinia
 re de pñessione ⁊ pñmo de circūspectōe ⁊ prudentia sacerdotis seu cōfessoris.
 Quo aut pñis tractatus diuidit̃ patebit in pñcessu littere. Pñmo dicit sic qz
 pñessor audiens pñessione debet eē circūspectus circa pñsonam pñitēte. vñ
 talis pñsona sit paup̃ vel diues debilis vel fortis. digna vel indigna. nobilis
 vel ignobilis. stulta vel sapiens. Et vñrum sit apta ad agendū pñnam diffi
 cilem vel non. Et vñm has circūstantias dz pñnam moderare. ⁊ dz pñsonis
 penitētibz dare remedia cōtra peccata. ⁊ debet eas inducere ad agendū pñ
 nitentiam. Et si vltērius nequeat agere pñnam tñc debet eas remittere ad
 purgatorium. Subdit alia documēta de prudentia ⁊ sapientia cōfessoris
 dicens. qz pñbyter nō debet reuelare crimina aliquoz. sicut vñrariōz. pñdo
 mī ⁊ aliorū consiliū. sed debet eas inducere vt agant pñnam. ⁊ dz eis ostēdes
 re faciē misericordie. Et si qñs desperaret illi debet leuia pñponere. s' firmis
 et stabilibus debet pñponere ardua ⁊ graua. Subdit qz qñbet pñbyter vñ cō
 fessor debet eē sobrius humilis castus pudicus prudēs mitis pacific⁹ ⁊ dis
 cretus. Et pius pñbyter dz penā mortis subire anqz crimina aliorū secreta

Folio cxxix

reuelaret. et dicitur excellere alios in vita sua et ceteris bonis operibus

Notandum primo quod in confessione duo prestantur. Primo ipsius penitentis debita dispositio. Secundo ipsius audientis confessionem debita circumspectio. et sic primo spectatur ad penitentem. secundum vero ad confessorem. quantum ad penitentem primo requiritur contritio et hoc fieri quoniam homo de plagis suis peccata vero dolore. quod sine contritione nulla est confessio et remissio. sed debet ea deplangere prius in vniuersali et postea singulatum in speciali nocte dieque lachrymas et gemitus propriis effundendo. Unde psalmista. Per singulas noctes lectum meum lachrymis repleui. Secundo requiritur vera humilitas. eo quod ipse confiteatur sacerdoti qui sedet in loco christi. Tercio requiritur veritas penitentis ut ipse intendat dicere veritatem et de se mittere falsitatem. Quarto requiritur integritas ut non diuidat confessionem. sed quod diuersis sacerdotibus confiteretur. Quinto requiritur ad penitentem quod eius confessio sit lucida sic quod sit manifesta verba et non obscura. Quantum ad secundum quod consideratur in confessione est ipsius audientis confessionem debita circumspectio. sic quod confessor sit prudens in audiendo. sagax in ponderando. distinctus in iudicando. sapiens in imponendo penitentiam. Unde est ulterius sciendum quod multe circumspectantie sunt seruande in confessione circa confessorem et penitentem. Primo sacerdos debet inspicere conscientiam distinctam numerando peccata. Secundo debet respicere conscientiam primam que respicit diuturnitatem temporis. sed vtriusque talis in vno anno sit confessus vel in dimidio. vel in vno mense vel in vna septimana et secundum illam conscientiam aliam et aliam debet iniungere penitentiam.

Item notandum illud quod dictum est sic potest persuaderi. quod sicut est de medico corporali sic etiam est de medico spirituali. sed medicus corporalis debet inspicere circumspectas morbi. ideo etiam medicus spiritualis debet inspicere circumspectas peccati. Maior patet per sufficientem similitudinem. Minor probatur sic. quod medicus corporalis considerat si sunt multi morbi vel vnus tantum. secundum hoc procedit medicinam. Sic ergo etiam debet facere medicus spiritualis. sed ipse confessor iniungendo penitentiam secundum circumspectas peccati. Secundo sacerdos debet videre qualitatem quare et quomodo peccator peccauit. quod sepe ex illo modo aggrauatur peccatum. Tercio debet inspicere etatem peccantis. sed vtrum sit perfecte etatis vel imperfecte. et secundum hoc habet iniungere penitentiam proportionem. Quarto debet considerare scientiam penitentis. sed vtrum sit scientificus vel ignarus. quod scientificus maior est iniungenda penitentia quam ignaro. quod forte ignorat ignarus quod tale peccatum tantum aggrauatur. Quinto confessor debet respicere sexum vtrum sit vir vel mulier. quod ipsi viro maior est iniungenda penitentia quam mulieri. Sexto debet respicere conditionem persone sed an sit debilis vel sana. an pauper vel diues. et an sit in infimo medio vel summo gradu vel statu. quod secundum hoc aliter et aliter debet illi penitentia iniungi. quod superbo debet iniungi humilis oratio. auaro debet iniungi elemosinarum largitio. luxurioso carnis maceratio. iracundo charitas et dilectio reus. Septimo confessor debet respicere tempus sed in quo tempore sit perpetratum peccatum. scilicet vtrum peccauit in tempore sacro vel in tempore non sacro. Octauo debet respicere locum. sed an peccator peccasset in loco sacro vel in loco non sacro. quia si peccatum perpetrasset in tempore sacro vel in loco sacro tunc maior penitentia esset peccatori iniungenda quam si perpetrasset peccatum in tempore non sacro vel in loco non sacro.

Ultimo notandum quod confessor debet celare peccata manifesta. sed si non

Sūmula Raymundi

Velit aliquis pñiam agere posset eū manifestare corā oī iplo z ipm rephe-
dere vt p hoc inducat ad agendū pñiam. Et si esset aliq̄s magnus pctōz
qui desperaret tñe deberet induci p p̄fessōē ad pñiam agendā allegando
misericordiā dei sic dicēdo. deus gloriosus est multū misericōz z nō vult
mortē peccatoris. sed vt agat penitentiā p̄uertatur z viuat
manifesta. i. occulta s̄ aliq̄

Ablica priuata solemnīs erit viciorum

Pena modis eadem vult distinguī tribz istis

s̄ pñia

Est hec solemnīs quam quadragesima seruat

qñ i. ep̄s

inducit in tali claustro

Vel dñ te p̄sul in claustro mittit vt illic

i. pctā i. mūdāt

Impulsus suap̄obria lauat. sed clericus illam

degradat

Non facit nisi sit priuatus ab ordine sacro

s̄ pñia

i. p̄p̄io parrochiano

Publica quam quis oīi propria dictat manifeste

i. faciat pñiam publicā

Ut peregrinetur vel agat penam manifestam

s̄ pñia

delicta

p̄fiteris

Est q̄ priuata tua peccata qñ fateris

s̄ est ille hō

oī die

s̄ pñiaz puatā

Secrete. felix qui quotidie facit illam

i. p̄fessio oris

i. pctm

De cor opus labem viciorum destruit omnem

s̄ p̄noīatis

absit

s̄ penitēti. p̄dest

Si tribus his vñum desit modicuz valet illa

s̄ in monasterio

s̄ sacerdos

Inclusus monachus alienus religiosus

inponāt s̄ p̄fessionē audiēdo

Non intromittant se de curis animarum

i. vocati

i. iplo

Si non electi fuerint de plebe vel eius

i. ep̄o

i. in istis officiis

P̄sule si sit vt abbas his cosentiatorum

quētiēter s̄ hō

s̄ sacerdote

Auditur licite vagus z peregrinus ab omni

s̄ p̄p̄ius sacerdos

i. pctā s̄ sacerdos

Quo tuus assentit tua crimina quilibet audit

Folio cxxx

In ista parte autor distinguit penitentiā dicens q̄ triplex est p̄nia. scz solēnis publica z p̄uata. Solēnis p̄nia est quā quis facit corā p̄plo in quasdragesima. vel q̄n aliq̄s per ep̄m inducitur ad claustrū vt ibi agat penitentiāz et talē p̄niam nō p̄t aliq̄s clericus pagare nisi p̄us sit p̄uatus sacro ordine. Penitencia publica est quā quis p̄prio suo ore inuigrit sibi. scilz facere p̄ces gr̄matōem manifestā. Sed p̄uata est q̄n quis p̄fiteri secrete p̄ctā sua. Et subdit felix est ille hō qui tales p̄niam quotidie agit. Subdit os. i. confessio oris. cor. i. p̄nitio cordis. opus. i. satisfactio. hec tria delect oīa p̄ctā z maculas vicioz. et si aliqd illoz trium defuerit penitencia erit modica. i. frustra. Subdit p̄ modū doctrine aliud notabile dicens q̄ nullus monachus seu heremita d̄z se introrittere de curis aīaz nisi ipsis sp̄caliter a d̄no ap̄lico fuerit p̄cessum vel ab ep̄o. attamē si abbas eoz monachoz ip̄s p̄sentiat tunc possunt audire p̄fessionē. z hoc est verū cū sit ex p̄sensu plebani. Subdit vlt̄erius q̄ quilibet z peregrinus potest p̄fiteri cuiuslibet sacerdoti. Subdit q̄ licēnante pastore tuo quilibet sacerdos p̄t audire p̄fessionē tuā.

Notandū p̄mo. littera d̄r de p̄nia solēni. z illa sit pro peccatis enormibz. vt est patricidū matricidū fr̄atricidū zc. Et modus huius penitentie habetur in canone. z est talis. volentes penitere solēniter veniāt in casp̄re ieiunij vbi est sedes ep̄i. z representant se ante fores eccl̄ie duris indutis vestibz. nudis pedibz z capibz. z hoc est verū si est vir. si autē est mulier tunc ei indulgetur tonsura capitis z detectio. z debet stare facie declinata ad terram. z sic habitu z vultu sunt p̄testantes se esse reos. z ep̄us eos ad eccl̄iam introducat z legat cū ministro septē psalmos p̄niales p̄stratos i terram z lachrymose post hoc surgens ponit aquā benedictā in manū p̄fentis z cineres capiti imponit. Deinde ep̄us lachrymabili voce sic dicat. si erit adam p̄ peccatum eiectus fuit de paradiso. sic tu eiiciendus es ab eccl̄esia. z tūc precipit ep̄scopus vt extra eccl̄iam remoueat. z in transitu ep̄scopus cū suo clero cantat hoc respōsonū in sudore vultus tui zc. vt habet in genesi. et tūc ille penitens manet eiectus extra eccl̄iam vsq̄ ad diē cene id est quintā feriā ante paschā. tūc iterū eo redeūte ad eccl̄iam a p̄prio suo sacerdote potest introduci. z ipse potest interesse diuino officio vsq̄ ad octauam pasche. sed non p̄municet nec osculum pacis cum christianis sumat. Post hoc iterū debet manere extra eccl̄iam vsq̄ in diē cinerum z facie hoc tam diu omni anno donec ep̄scopus cū eo misericorditer dispensat. et diebz dominicis se publice ante valuas eccl̄ie flagellat z in cinerate aīe crucem hoc idem faciat. et talis diat solēniter penitens vt innuit littera. cuz dicitur. Hec est solēnis.

Secūdo notandū q̄ quilibet agens p̄niam solēnem erit irregularis. z h̄c est verū si talis penitētia sit illi inuicta a iudice. sed secus esset si aliquis ageret talem penitētiā ex p̄prio nutu. sicut fecit sanct⁹ iōānes baptista z maria magdalena. p̄pter merā cordis deuotionem.

Tercio notandū. littera d̄r felix est ille hō qui p̄uata penitentiā facit q̄ quotidie. q̄ quotienscūq̄ hō vulnerat toriēs indiget remedio medicine. sed hō quotidie vulnerat ex illo q̄ quotidie peccat. q̄ peccata sunt vulnera anime. et sic hō quotidie indiget remedio qd̄ remediū est penitencia p̄uata. quia p̄ penitentiā curat aīa que per peccatum vulneratur.

Súmula Raymúdi

Quarto notandū q̄ monachi z alieni sacerdotes nō debent audire cōfessionē. q̄ audire p̄fessionem p̄inet ad p̄p̄iū sacerdotē. sed monachus nō est p̄p̄ius sacerdos. q̄ nō h̄z curas aīaz. Pro quo sciendū q̄ p̄p̄ius sacerdos ēz multip̄l̄r. Primo ēz p̄p̄ius sacerdos qui h̄z iurisdicōem ordinariā sicut ep̄i vel p̄p̄ij plebani sunt. Un̄ quicūq̄ p̄fiter ep̄o suo a peccatis absolv̄t. Sc̄do p̄p̄ius sacerdos est qui h̄z iurisdicōem p̄ncipalissimā. z sic pas̄pa ēz p̄p̄ius sacerdos. Tercio p̄p̄ius sacerdos ēz qui h̄z iurisdicōem delegatā. sicut sunt illi qui sunt p̄uilegiati ab ep̄o vel papa. vt ēz de fratribz mis̄s nozibz z p̄dicatozibz. sed tñ adhuc isti fratres qñ volūt habere p̄fessores mittunt eos ad ep̄m vt det eis auctoritatem absoluendi. Ultimo p̄p̄ius sacerdos ēz q̄ h̄z beneficiū aliqd̄ curatū. mō quilibet parrochianus ad minus sēmel in anno p̄prio sacerdoti tenet confiteri. q̄ illius est portare curas aīarū. Un̄ nulli sacerdotū est licitū de foro alterius aliqd̄ recipere ad penitētiā nisi sit cū p̄sensu p̄p̄ij plebani.

Ultimo notandū. q̄ quilibet p̄pter ignorantia sui p̄p̄ij plebani p̄r alius magis intelligentē visitare vt in p̄fessione melius expediat. sed tñ hoc vtiq̄ debet fieri cum licētia plebani p̄p̄ij. Et quorūcūq̄ est nulli sacerdotū est licitū de foro alterius aliqd̄ ad penitētiā recipere nisi cū licētia sui plebani

^{s̄ hō} Presbyter infirmus ^{s̄ curato} absente suo petit omnem ^{s̄ habere} ^{s̄ sua p̄cā}

Quem poterit sibi presbyterum cui confiteatur

^{i. p̄ h̄z} Non habeat laicus ^{s̄ simplex} confessor vel mulier sit

^{s̄ aliqd̄} Ad baptisandū vel probra cordis fatendum ^{s̄ crimina} ^{p̄fendū}

^{i. in extremā caritate} Dantis in articulo sufficit omnis homo ^{s̄ hō} ^{p̄ p̄cō}

Quinvis consilium dare pro facto valet illud ^{i. auctoritate sup̄ioris} ^{i. firmū}

Nonine prelati sit vt ille ratum tumat q̄ ^{i. p̄p̄i} ^{al̄s}

Fecit confessor alioquin non valet illud

Si confessorē tefecit episcopus esse ^{i. peccatis} ^{inūge}

Pro vicij penas inflige. sed excipiūtur ^{i. excoīcatōe} ^{ab eoz vicijis}

Qui sunt in banno quos non soluas aliquādo

Nec de solemni pactu quid pertinet ad te.

Folio cxxxi.

in articulo mortis iponas infirmū
Qui sit in extremis tunc iniungas. et eundem
i. ad papā deus i. sanū h. est. qñ pualuerit
Ire papam dominus dum saluum fecerit ipsum
i. grāde pccm i. absoluat
Factum solemne sibi solus papa resoluat

Hic autor ostendit quibus sit pfitendum suo vero pſbytero absente. qz pſus dictū est q nulli sit cōfitendum nisi pſprio sacerdoti. Et hoc idem magister declarat magis dicēs. si tuus pſbyter est absens tūc tu infirm⁹ exs stens potes pfiteri cuilibet sacerdoti. z dē si infirm⁹ nō pē hſe clericū tūc cō fiteat laico. si nō pōt habere laicū tunc pōt cōfiteri mulieri cā necessitatis. qz in articulo mortis qlibet pōt baptizare z etiā pſfessionem audire. hoc tñ fies ri debet in noie pſlati. i. superioris. al's pſfessio nō valet. Subdit dicēs. si ep̄s dat tibi auctoritatē. tūc tu potes cuilibet iniungere pñam p peccatis. s. alijs qui sunt excoicati in aliquib⁹ causis nō potes dare absolutōem nec etiā de his te solemni facto introumittere. nisi hoc fieret in articulo mortis. qz in illo casu potes te introumittere solemni facto iniungendo pñam pro aliq peccato enozimi. s. tamē hoc debet fieri sub pditione. vt sic cōualeat q papam adeat pro absolutione seu episcopum.

¶ Notandū. lictera dicit q laici pnt audire cōfessionem. Cōtra nulli est cō fitendū nisi illi qui habet auctoritatem. s. laicus nō hz auctoritatem. igitur zē Maior nota est de se. qz auctoritas requiritur in pſfessione. Sed minor pars in hoc dicto. quoz remiseris pccā zē. z hoc dictū solum intelligit de aposto lls z successorib⁹ eorūdem. i. de pſbyteris. In oppositū est lrā. z etiā habet Iacobi caplo secūdo vbi dī. pſitemini alterutrū pccā vestra. sup hoc dē glo. sa. q hoc dictū nō intelligitur solum de sacerdotib⁹. sed etiā de laicis. Prop ter quod dubium notandū q clauis est multiplex. Prima est clauis aucto ritatis. z illā habet solus deus. qz solus dei est dimittere pccā. z illa est clauis ppter obstacula regni celestis. Secūda est clauis excellentie. z illa clauis des cetur iesu christo qui nos liberauit a morte eterna. z illa est clauis ppter ob staculum reatus eterne pene. Tercia est clauis ministralis. z illa debet sacer dotib⁹ z pſanis ecciarum qui habēt soluere z ligare. z illa est clauis. ppter ob staculum pene rēporalis. Quarta clauis est ex virtute dei. z illā habet qui libet bonus christianus. z ergo ne hō moriatur incōfessus hō pōt cōfiteri cuilibet christiano. Ex hoc sequit correlatiō q hereticis z pagamis nō est cō fitendū. sed quādo nō possunt haberi christiani homines tunc sufficit sola. pntio cordis cum proposito cōfitendi. ¶ Secūdo notandum. diceret aliquis. quare laico est cōfitendū. Respondet q articulo nēcītatis incumbē te nō gratis est cōfitendū laico. s. multis de caus. Primo vt pſitēs infoz metur. qz si in tpe nēcītatis nō est sacerdos pſis. si tunc pſiteret laico tūc ip̄e ab eo aliquat⁹ posset infirmari ad pſritōem cordis. q pntio oīia sua pccā dederet. Secō. ppter oīes. qz tal' pſfessor tenet rogare z orare deū p eo. Ter cio ppter satisfactōem. qz oīz eū hſe scandalū z erubescentiā erga laicū. q crus bescētia est maxima ps pñe. qre ps q tpe nēcītatis nō gnis est pſitendū laico. ¶ Tercio notandū. dubitaret aliqs an p scriptū nūcū vel p. pcuratorē aliq

Summula Raymūdi

quis possit p̄fiteri. Et videt q̄ sic qz p̄fessio est suo p̄prio sacerdoti p̄cti reue-
lato. s; h̄ p̄t fieri p̄ nūcium vel p̄ lras. q̄ zē. Sc̄o sic p̄bat idem. p̄fessio d; z
fieri p̄prio sacerdoti vt p̄us dictum est. sed sacerdote ex̄te lōge ab infirmo
p̄nt illi p̄ctā scribi p̄pter nimā distantā loci. q̄t sequit q̄ p̄t p̄ scriptū p̄fite-
ri. In oppositū est sc̄us Aug⁹. dicēs. q̄ p̄ seipm̄ peccauerit p̄ seipm̄ peniteat
Itē p̄prio ore fit p̄fessio fidei ad Rhomanos septio vbi sic d; . p̄prio ore fit
p̄fessio p̄cti. Respōdet inq̄ntū p̄fessio est actus sacramental' diuine institutio-
nis tūc nō d; fieri p̄ scriptū nec p̄ nūcium. sed tpe nēcitans ille actus est meri-
torius. Per hoc ad argumentū p̄mū r̄ndet. licet p̄fessio est p̄cti reuelatio.
tū vltra hoc requirit debitus modus p̄ circūstātiās causatus. Ad sc̄m ar-
gumentū d; q̄ p̄pter nimā distantā seu absentā p̄prij sacerdotis q̄libet ho-
mo potest p̄fiteri cuiuslibet sacerdoti quē h̄re potest in articulo mortis

¶ Quarto est norandū. si sacerdos sc̄er p̄ctā p̄fiteris tūc dubitat vtrū
ille p̄fiteris d; illa p̄ctā adhuc manifestare illi. qz p̄fuerit d; est iā multoz ho-
minū q̄ solent dicere. q̄ ego soleo facere oīa sunt vob̄ nota. R̄ndet q̄ d; mas
manifestare. qz licet sacerdos sciunt illa p̄ctā. tū hoc nō fuit p̄ modū iudicis z nō
sciunt ea p̄ p̄fessione. iō tal' hō de nouo sua p̄ctā tāq̄ p̄o iudici d; manifestare

¶ Ultimo norandū. sacerdos h̄ns exēcutorē absolutōis ab ep̄o nō d; sol-
uere ex snia exēcutoris. qz null' d; soluere ex snia exēcutoris nisi qui fert
snia exēcutoris. s; tū si ēēt in snia canonis. tūc ep̄s h̄z eū absoluere. Vbi ex
illo sequitur q̄ simplex sacerdos h̄ns autoritatē ab ep̄o nō p̄t soluere aliquē
ab infidelo vel ab irregularitate vel a snia exēcutoris nisi peteret q̄ absol-
uat eū a snia exēcutoris. s; ille casus nō notat exp̄mit. tū nō trāsīt eū autos-
ritate. Et q̄ dicit oēs iuriste q̄ null' d; absolui nisi sit in articulo mortis po-
situs. qz tūc q̄libet simplex sacerdos p̄t eū absoluere sub tali p̄ditōe q̄ si p̄ua-
leat q̄ tūc vadat ad ep̄m vel ad dñm aplicum q̄ absoluetur

i. p̄ctā p̄tinet i. ep̄i autoritatē.

*Rimū sunt quedam que spectant p̄sulis ad vim

dñi aplici sacerdoti absoluedi.

Vel pape quorum tibi non datur vlla potestas

i. q̄ coit cū p̄ sanguinea p̄ginē interfector

Incestum faciens. deflorans. aut homicida

destructor sacrarū rez

sacrilegus. patris percussor. vel sodomita

i. ep̄m adibis

si fuisti incediari' sacri loci

Pontificem queras. papam si miseris ignem

i. defisti

clericū

i. symoniac'.

Si percussisti clericum. symon ve fuisti

i. lras aplicas

ad papā

Vel si falsasti bullam papesimul ibis

hō fecum opp̄mit

Qui partum suffocat. aut que neglexerit eius

i. p̄prij fructū

s' tal' infans ex negligētia

Infantem mater quocunq; modo moriatur

Si pater aut mater violenter leditur. aut si
 s^o h^o p^{er} m^u extra sp^{em} tradit^oem.
 Qui brutale nephas facit. aut infert perditionem
 Si proprium dominū perimit. vel in ecclesia sic qui
 i. q^{ui} facit sacrilegiū in eccia
 Sacra ledit grauit^{er}. vel qui mechatur. et ille
 p^{ro}priam p^{ro}sanguinea carnali cognoscit
 Qui matrem cognatam polluit atq^{ue} sororem
 i. epi p^{ro}terit p^{ro}ter talia egerit
 Presulis arbitrium licet occulte subeant bi
 s^o aliquē p^{ro}priū p^{ro}sbyter inuenire.
 Si confessorē preter te possit habere
 i. p^{ro}terā p^{ro}sbytero p^{ro}sanguinea v^{el} foraria
 Non sua proba tibi tua consueatur amica
 q^{ui} dictū est m^ustrandis
 De sacramentis idem intellige dandis

Hic autor ponit alios casus spectantes ad papā v^{el} ep^{iscopu}m dicēs q^{ui} dā s^ut
 crimia q^{ui}bus se nullus cleric^{us} simplex h^{ab}et intronittere. s^{ed} spectāt ad papam
 vel ep^{iscopu}m. Quoz p^{ri}mū est faciēs incestū. scdm defozās p^{ro}gine aliquā nō p^{ossu}t
 absolui a simplici sacerdote. Itē nec homicida nec sacrileg^{us} nec p^{ro}cussor pas
 tris v^{el} m^uris. nec zodomita. nec p^{ro}cuties clerū. nec falsari^{us} q^{ui} falsificat bullas
 pape. nec mulier q^{ui} suffocat p^{ro}priū puerū. nec iste q^{ui} cognouit carnal^{it}er suā p^{ro}san
 guinea. oēs tales iā enumerati nō p^{ossu}t absolui a simplici sacerdote. s^{ed} detē
 nueri ad papā v^{el} ep^{iscopu}m. Et sciendū q^{ui} illa metra (Nō sua p^{ro}b^{ro}zāz) s^um aliq^{ui}s
 stāt in fine. sic q^{ui} autor innuit talē doctrinā p^{er} ea q^{ui} nullus d^{icit} audire p^{ro}fessio
 nē sue ancille vel amice vel amasie d^{icit} modo ille p^{ossu}t habere aliū p^{ro}fessorē. Et
 eodē mō intelligendū est de o^{mn}ib^{us} alijs sacramētis p^{ro}ferendis Alij textus
 illa metra h^{ab}et circa p^{ri}ncipiū sic q^{ui} autor p^{ro}p^{ri}us p^{ro}mittit notabile p^{er} modū doc^{et}
 trine. et deū casus enūerat. Et rō illius notabilis est ista. q^{ui} amasia v^{el} ami
 ca s^up^{er}sisteretur amico s^uc nō h^{ab}erēt erutescentiā vel verecundiā. et q^{ui} erū
 tescentia seu verecundiā est maxima pars p^{ri}nc^{ip}is. nō alteri pot^{est} d^{icit} p^{ro}feri.

¶ Notandum. magister enumerat plura peccata quorum solutio nō per
 tinet ad simplicem sacerdotem. vnde de vno peccato magis est penitendū
 q^{ui} de alio. quia de quanto peccatum est enormius de tanto homo pl^{us} ligat^{ur}
 tur ad confessionem vt ad satisfactiōem illius peccati.

¶ Item notandum. triplex est peccatum. scz peccatum culpe. peccatum pe
 ne et peccatum damni. et huic triplici peccato opponitur triplex bonum. scz
 bonum honestum. bonum delectabile. et bonum vtile. quia peccato culpe
 opponitur bonum honestū. et peccato pene opponit^{ur} bonū delectabile. et p^{ro}cō
 damni opponit^{ur} bonū vtile. et de tali triplici bono habet p^{ri}mo ethicor^{um}

¶ Tercio notandū. q^{ui} malum d^{icit} vtile dupl^{ic}it^{er}. p^{ri}mo p^{ro}p^{ter} eius p^{ro}sideratio^{is}

Summula Raymundi

ven. qz dñi maluz considerat. tunc bonū in eo citius eligi. qz duo opposita
intra se posita magis elucescunt. Secdo malum est vñle ad ordinandem. qz
bñ ordinat. quia ordinat qz punit iniusticia z diabolus in inferno
¶ Quarto norandū. in trā dñi qz nullus dñi audire pñessione sue ancille vel
sue amasie si ipa posset habere alibi cōfessorē. tñ illo nō obstāre si hoc fieri
qz absolueret eam absolutio staret. z ideo illud dictū solum est cōfultū. qz qz
hoc nō fiat est vñle. ppter hoc qz ipa pñiteret sine verecūdia z erubescētia.
quod nō debet fieri ¶ Ultimo norandū. multi sunt casus in qbus hos
mo nō tenetur pñio sacerdoti pñiteri. Primo tpe nēcitatē. vt in articulo
mortis. qz vt sic homo pñ cōfiteri vt supra dictum est. Secdo tpe peregrina
tōis. qz peregrinus ad quēcumqz locū venerit pñ petere absolutiōem si cōf
fiteretur. Tercio quādo hoies sunt obcessi in aliqua ciuitate. vel quando qz
intrat in sū bellum. vel qñ vadit pro mercimonijs. qz isti nō pñt hñe pñiūz
sacerdotē igit possunt alijs cōfiteri. Quarto si sacerdos nō sit verus pastoz
s; forte symoniace est adeptus. Quinto si sacerdos est suspēsus ab officio. Se
pro si sacerdos cōt excoicatus. Sextio qñ sacerdos pñmittit luxurias cū aliq
muliere. tñ illā pñonā nō dñ absolueret nec tal dñ illi pñiteri. Rō qz si tal pñ
teret illi nullā haberet erubescētiā q est maxia ps pine. Et tal dñ pñiteri alioz
ri. Octauo si aliq pñona pñsumperit de sacerdotē q forte eā affectaret in s
calu etiā nō tenet pñio sacerdoti pñiteri. s; dñ petere licētiā q apud aliū sa
cerdotē pñiteat. ppter hñ ne illud qd dat in medicinā det in periculū

i. crimia pñiteris tua

Dum tua peccata dicis confessio qz sit

plena nos raymundus

Integra consulimus festina frequens z amara

i. partita

pñitearis

Integra qz non sit diuisa simul fatearis

i. omne pctm

i. omittas

s; est factū

s; hoies

Omne scelus. nil abscondas. quo tempore. per quos

i. fecisti pctm fecisti in q loco cū q pñona

fecisti

Egeris hoc quotiens vbi cum quo quomodo quare

s; pñessio

i. pctm pñteratū

Si sit amara scelus factum qz non iteretur

s; pñessio velox

i. decesseris

Sit z festina quia nescis quando morieris

augmētat

i. cū pñia

pigre pñiam

Rescit peccatum cum pena. tardius illam

crudelior

i. ad

Si facis. z grauior venerit conuersio christi

s; de vira grē

pueniat

i. hora mortis

pñia maculata.

Proiciens si te rapit hora nouissima tunc mens

coramētoz loc

pena

i. ppter quā eam

Detrahit ad loca qui tuus est dolor. vñde morandū.

Folio xxxiij.

^{i. velox pñiam pplendā.}
Nil tibi quin fueris festinus ad hanc faciendam
^{pñssio i. sedula s^c p pñm pñssione}
Ista frequens tibi sit. quia dum cadis hanc iterando
^{pñm i. a sacra cōione}
Surgis atq; nouus homo sis a corpore christi.

^{i. in dicamie}
Te scelus enorme compellit iudicioq;
^{pñssoris i. cogitis i. in egressu ecclie}
Presbyteri stabis arceris limine templi
^{tā diu recōeliatiois pplete i. pñā mūdara}
Donec eat tempus quo fuit digneprobria lapsa
^{s^c z pñssor sit}
Accusans munda directa sit z manifesta
^{s^c pñssio distribuēs}
Et sit discreta discernens pura morosa
^{s^c ex q; hō cecidit p supbia i. in fide}

Sit simplex humilis confessio plena fidelis

In ista preponit quosdam casus obseruandos in confessione dicēs. nos
 pulimus q; quādo aliq; pñssor sua peccata clerico. q; talis pñssio d; esse
 integra festina frequēs z amara. sit integra ita q; nihil pñssor etia sit ab
 scōdita. i. vt nō reuelat pñssorem etia expmatur quo tpe fuit factū tale
 pñm. Etia p quos z quoties z in quo loco. z cū quo. quare z quō. Et ipsa
 etia sit amara. sic q; pñm pñssum nō reueret. Et sit etia festina. q; nulli no
 ra est hora mortis Et etia in mora crescit pñm. z eodē modo crescit z pena
 et sic aggrauat. quia opz eū aliquotiens corpus christi omittit. z si illo mō
 morit hō trahit ad locum pñssoris doloris. z etia pñssio sit frequēs illo modo
 q; statim quādo hō cadit pñm q; surgat pñm. z nō manet in peccato
 enormi. z hoc oīno repellit hōiem a pñmone christi. Etia cōfessio debz eē
 integra festina accusans nuda directa z manifesta. Similiter debet esse ses
 creta discernens pura z morosa.

Notandū primo. littera d; de pñssionib; requisitis ad pñssionē. Prima
 est q; pñssio debet eē integra sic q; vni facetur oīma sua pñā. q; talis cōfessio
 nō est integra quādo aliq; diuidit eā pñssendo vni sacerdoti vnā partem z
 alteri aliā pñm propter erutescentiā. Scōdo requiritur ad cōfessionē q; sit ses
 stina. i. velox. z hoc plurib; de causis. Primo ne hō morte pñssat. quia nī
 hil certius morte. z nihil incertius hora mortis. Vñ in euāgelio d; vigila
 te z orate quia nescitis diem neq; horā. Item ex alio. quia nescitis q; hora
 dñs vester venturus sit. Exemplū legit de quodā sancto q; illi reuelatū fuit
 q; aīa alicuius eēt damnata. ille dixit ad aīam. Ach q; re neglexisti tps mise
 ricordie. ita ridit. Ach nullus fuit q; pñssor corrigere vīram sicut iā hōies
 faciūt fideles. Scūdo pñssio debet esse festina ideo. q; ex dilatatōne pñi z
 culpe crescit dilatatō pñe. Exemplū hō exercens vñm actū supbie flag;

Summula Raymūdi

tim assumit iram et inuidiā rēis. Tercio p̄fessio debet esse festina. s̄o vt hos
mo. nō nimī tardaret et in pet̄o p̄seueraret. tūc tarde vel forte nūq̄ ad m̄s
sericordiā dei p̄ueneret. quia p̄sueta derelinq̄re est difficile. Quarto d̄z esse
festina ideo. q̄ tpe sanitatis et facultatis h̄o tenet confiteri. vñ sc̄is Augu-
stinus. Illic em̄ rep̄itur intentio mētis vbi stat vis doloris. mō in extremis
p̄ma est difficilis. vt supra visum est. q̄ tunc nō solum vñ membrū pat̄is
tur. q̄ om̄ia mēbra simul. et q̄ h̄o p̄uentus tali dolore nō multū recordatur
de p̄ma. vñ dicit b̄tis Aug⁹. penitētia sera raro est vera. et si est vera non ē
sera. Quinto debet esse festina. i. d̄z fieri in tpe iuuet̄is. Vñ quintuplex est
etas hoīs. s. puericia adoleſcētia iuuet̄us virilitas et senectus. mō ad p̄posi-
tum h̄o debet penitere in q̄rtuor etatib⁹ primis. sed q̄ penitet in q̄nta etate
est s̄ilis illi qui habet q̄rtuor bonas naues et vñ ā malā. et habet bona mercis
monia et mittit illa deferre p̄ mare. mō si ille accipit malā nauim et imposit
mercimonia sua et mittit stare illas q̄rtuor naues bonas ociosas. ille omnis
no d̄z fatuus. q̄ tūc mercimonia cū mala nauī submergūtur. Sic s̄it et ille
d̄z fatuus q̄ p̄transit illas q̄rtuor etates sine p̄ma. et p̄mo in q̄nta etate inci-
pit penitere. Item notandū q̄ tercio ad p̄fessionem requiritur q̄ sit amara sic
q̄ h̄o p̄terita deplāgat cū cordis amaritudine. et vlt̄erius cū proposito nū
q̄ intendit ea p̄mittere. q̄ si h̄z p̄positum resumēdi pet̄m tūc nō est ver⁹ pe-
nitens. sed d̄z deisor p̄m̄e. et ergo p̄fessio d̄z esse amara sic q̄ nō reit̄eret ip̄m
pet̄m confessum. Quarto requiritur ad p̄fessionem q̄ d̄z ē frequēs. quia quo-
tiens labitur p̄ pet̄ā totiens resurgere d̄z p̄ p̄m̄am. et p̄ncipal̄r de pet̄o mor-
tali. Item q̄nto requiritur ad p̄fessionem q̄ d̄z ē accusans. q̄ in p̄fessione h̄o
debet se accusare et nō excusare. sicut faciunt aliq̄ qui in p̄fessione culpāt ali-
os hoīes et dicūt se hoc pet̄m fecisse p̄ suggestione diabolicā et p̄ inductōez
alterius. et hec nō est vera cōfessio. q̄ qui debet se accusare se excusat. vñ s̄as
piens. Iustus p̄mo est accusator suip̄ius. et q̄ sacerdos volēs celebrare mis-
sam p̄mo facit p̄fessionem generale in signū illius q̄ p̄mo seip̄m accusat. Itē
sexto ad p̄fessionē requiritur q̄ debet esse nuda. i. manifesta vt h̄o totat̄ cor su-
um effundat sicut aquam. vñ psalmista. effunde cor tuū sicut aquā. Et dicit
notāter (sicut aquā) et nō sicut lac vel vinum vel oleū. rō est quia lac vinum
et oleum relinquit post se colorem odorem et saporem. sed h̄ nō facit aq̄. Sic
etiā cōfiteus d̄z effundere cor suū sicut aquā et nō sicut lac quod relinquit
post se colorem. nec sicut oleum quod relinquit post se odorem. nec sicut vis-
num quod relinquit post se saporem. Unde sciendū color tunc manet in cō-
fessione q̄n pet̄o d̄z pet̄ā et occasiones pet̄i omittit. i. cās q̄re talia peccas-
ta p̄perrata sunt vel q̄ intentōe. Odor autē tunc manet in p̄fessione quādo
quis cōfiteatur pet̄ā suā et omittit scandala acra circa talia pet̄ā. q̄ peccans
multip̄l̄ committit scandala. p̄mo ad sui p̄sentaz. q̄ tunc promoz redditur
ad peccandum. Secūdo cōmittit scandalum quo ad personam cū eo com-
mittentem peccatum. Tercio committit scandalum quo ad homines qui
vident vel audiunt. quia tunc tales etiam mouentur ad peccandum. mor-
do quando aliquis omittit illa scandala et sola peccata confitetur. tunc ibi
manet odor in cōfessione. Sapor etiam manet in confessione. vnde tunc sa-
por dicitur manere in p̄fessione quando quis confitetur peccata et diuturni-
tatem peccati omittit. Item septimo requiritur q̄ confessio debet esse direc-

Folio cccxliii

ta. Unde sciendum q̄ duplex est confessio. q̄dam est directa z vera. z que-
diam indirecta z non vera. Directa confessio est quādo quis confitetur per
seipm. Indirecta autem est quando quis confitetur per alium. Octauo et
vltimo requiritur. q̄ confessio sit secreta. Sed circa illud dubitat. nam dice-
rēt quis tamen etiam dictum est q̄ debet esse manifesta. quomodo ergo si-
mul possunt stare duo opposita. scz secretum z manifestum. Respondet q̄
sic debet intelligi. confessio debet esse manifesta quo ad eradicationem inten-
tionis. z nō debet esse sophistica. quia nudis z eradicatis verbis confitens
debet sua peccata exprimere. z p̄fessio debet esse secreta z nō clamorosa q̄ ad
prolationem verborum. q̄ nullus d̄z clamare qm̄ vult cōfiteri

^{s̄ seq̄ntes} ^{iterū} ^{peccā} ^{p̄fiteri}
Hic casus tibi dant tua rursus probra fateri

^{inexpertus} ^{p̄fessor} ^{p̄prij sacerdotis}
Si tuus indoctus est presbyter. eius adibis

^{illicetia} ^{sacerdotē} ^{expertior} ^{p̄prio sacerdote}
Consensu reliquum qui sit sapientior illo

^{s̄ p̄prij} ^{sacerdos} ^{scz ep̄m vel aliū p̄latū}
Si non consentit maiorem quere super se

^{p̄pctis} ^{p̄fessis} ^{refutat} ^{iterū} ^{p̄fiteat}
Quiq̄ satisfacere spernit rursus fateatur

^{petm̄} ^{i. q̄ nō spectat ad simplicē sacerdotē}
Si scelus enorme fuerit tunc altior illud

^{p̄m̄az} ^{iponat} ^{i. p̄ h̄m̄ōi q̄ndi p̄ccō}
Audiat. et penam dictat pro crimine dignam

^{i. cū voluntate petm̄ reitēradī}
Inq̄ voluntate peccandi qui remanebit

^{s̄ p̄us} ^{rursus}
Confessus quod erat iterato confiteatur.

^{enorme viciū} ^{grauā p̄nam} ^{exigit}
Prauum peccatum prauam penamq̄ requirit

^{i. in agone} ^{s̄ hoibz} ^{iponere} ^{p̄nam.}
Mortis in articulo positus infigere penam

^{s̄ tu} ^{p̄fessor} ^{petis} ^{dēmrās} ^{s̄ illis} ^{faciendū}
Noli pro vicij. tamen ostendas quid sit agendum

^{i. sani efficiāt} ^{eḡz} ^{si moriūt} ^{eorz}
Sit. si conualecant his subueniant z amici

^{deuota} ^{hūiles} ^{el̄yna} ^{corp̄m castigatio}
Missa. preces. dona. ieiunia quattuor ista

^{redimūt} ^{i. purgatorij}
Absoluunt animas quas purgans detinet ignis.

Hic magister ponit quosdam casus in q̄bus hō p̄ccā p̄us p̄fessa tenet
sedario p̄fiteri dicēs. q̄ p̄ ōz hoiez iterato p̄fiteri qm̄ p̄prij p̄sbyr est ignarus

Summula Raymundi

et indoctus. tunc dicit transire ad alium magis scientem. sic quod hoc fiat cum licentia
proximi plebani. et si ipse non dederit tibi licentiam. tunc potes capere licentiam a su-
periori. sicut qui spernit penam iniunctam sibi pro peccatis suis talis debet illa pec-
cata rursus pateri. et etiam ille qui fuit in voluntate sua peccata velle iterare ille illa
peccata iterato debet confiteri. Subdit quod in articulo mortis aliquis infirmus mul-
tus presbyter debet illi penam iniungere. sed potest illi dicere quid agere debeat si con-
ualuerit. et poterit illi dicere quod si veniat de illo morbo quod veniat ad ipsum. Sub-
dit quod illa quatuor. missa. preces. elemosyna. et ieiunia absoluunt animas de purga-
tione. **Primo** notandum. quod in quibuslibet aliis potest iterare confes-
sionem. primo si prius sacerdos est ignarus. Secundo si prius sacerdos non ha-
buerit auctoritatem. Tercio si iterum proponit peccare. Quarto si diuidit confessio-
nem. Quinto si penitentiam sibi iniunctam non seruauit.

¶ Secundo notandum. quod triplex est penitentia. in deum. in primum. et in semet-
ipsum. missa tria peccata habet tria opera satisfactionis. sicut sunt orationes. elemosyne et
ieiunia. quia qui peccat in deum potest satisfacere per orationes. quia per orationes aliquis recedit
licet deo. Sed qui peccat in primum potest satisfacere per elemosynas dando eas
pauperibus. et primo suo. Sed qui peccat in semetipsum potest satisfacere per ieiunia
et macerationem corporis. sic eodem modo in penam tria occurrunt. Primo culpa
deletur. secundo gratia diuina infunditur. tertio peccata remittuntur. sic istis tribus
correspondent tria opera satisfactionis. scilicet elemosyna orationis et ieiunium. nam delectio
in culpe considerat orationem. quia oratio fit ad delendum culpam. sed infusio gratie con-
siderat elemosynam. sed remissionem peccati considerat ieiunium et corporis macerationem.

¶ Tercio notandum. licet dicit quod illa quatuor. missa. preces. et. valent ad satisfac-
tionem. Pro quo notandum quod satisfactio est triplex. quidam est propria et voluntaria.
quidam voluntaria tantum. et quidam propria et non voluntaria. Satisfactio propria et
voluntaria simul est ista quam facimus in presenti vita pro peccatis nostris. nam
dicitur propterea. quia pro nobis in presentia fit. Et dicit voluntaria. quia homo volunta-
rie facit eam. Secunda est voluntaria et non propria. et est ista quam nos facimus pro
redemptione animarum in purgatorio eternum. quia anime existentes in purgatorio
iuvant suffragiis amicorum et christifidelium. et sic est voluntaria et non propria. quia
homo voluntarie facit. sed non pro semetipso. et sic non est propria. Tercia est propria
et non voluntaria. et est illa quam anime faciunt in purgatorio eternis. et dicit propria. quia pro
peccatis propriis sustinet. sed non est voluntaria. quia cum velle eorum esset tunc libere
tunc ipsam non vellet habere. Item nota. licet dicit quod dona seu elemosyne orationes
et ieiunia valent pro redemptione animarum in purgatorio eternum. Pro quo
notandum. quod omnia peccata mundi reducuntur ad tria. scilicet ad superbiam. auariciam
et luxuriam. unde Iohannes in canonica sic inquit. omne enim peccatum aut est cupiditas
oculorum. aut superbia vite. Occupiscentia carnis est luxuria. et ad illam redu-
citur gula. sed cupiditas oculorum est auaricia ad quam reducitur accidia. Ter-
cium peccatum est superbia vite. ad quam reducitur ira et inuidia. sed de istis tribus mo-
dis possumus satisfacere per tria opera satisfactionis. scilicet per ieiunium orationes et elemosynas.
nam. quia per orationem satisfacimus peccato superbie. scilicet per elemosynam satisfacimus pec-
cato auaricie. dando ipsis pauperibus. scilicet per ieiunium satisfacimus peccato luxurie
et ex parte gula. modo ad propositum si anime sunt inuoluntate his tribus peccatis. tunc bo-
num est ut subueniamus eis his tribus. scilicet oratione. elemosyna. et ieiunio. ut citius
liberentur a purgatorio. quia in quantum plus impendimus eis suffragia tanto

Folio cccxv

etius liberatur de penis purgatorij. Unde misericordiā quā facimus magis indigentibus plus est ponderanda q̄ illa quā facimus istis qui t̄m nō indigent. Un̄ psalmista. beatus vir qui intelligit sup̄ egenū z pauperē. Un̄ sciendū q̄ ille d̄r paup̄ qui sc̄dm̄ uiuare nō p̄t. sicut sunt aīe in purgatorio. ille em̄ nullo mō possunt seipsas iuuare de pena eaz nisi uenire uolūtare dei. ḡ eis magis faciendū est iuuamen de amicis suis z de bonis que miserūt hic

i. secreta manifestat p̄cā

P̄sbyter occulta non p̄dat crimina plebis

s̄ p̄cā manifestauerit. p̄uat̄ dīno officio

Quē si prodideris poliatur ordine sacro

pn̄ia. i. delicti

In populo pena peccati sic moderetur

nimis p̄p̄. p̄cō Guā s̄ p̄p̄m

Ne minus aut n̄m̄ p̄ crimine fortiant istum

fat̄is est i. iterū dicas

Sufficit ne vñq̄ replices confessā nisi sis

s̄ p̄c̄m i. resūptio p̄c̄i

Lapsus in hoc iterum tūc hec replicatio penam

s̄ p̄c̄i s̄z in p̄fitendo

Dimittit z culpam. dū mutas p̄sbyterū tunc

repies grām. p̄cōz s̄ eadē p̄cā

Inuenies ueniā scelerum totum replicando

Hic autor ponit alia documenta dicens nullus sacerdos p̄t publicare secreta p̄cā hominū. z quicūq̄ hoc fecerit est p̄uā dū officio z dignitate sacerdotali. Subdit etiā q̄ p̄nā q̄ est hoīb̄ inūgēda p̄ peccatis debet eē moderata sic q̄ penitens nō n̄m̄ aggrauet nec etiā n̄m̄ alleuiat. Subdit dicens sufficit q̄ semel p̄fiter̄ sua peccata z nō replicet ea in aliqua p̄fessio ne nisi perpetrasset iterato. sed q̄n aliq̄s replicet eadem p̄cā que p̄us p̄fessus est tūc erit ei maior ueniā z hoc est verū si p̄fiter̄ hoc fecerit ex n̄m̄ia cura timens aliqua p̄cā negligere.

Primo notandū. littera inuenit q̄ p̄fessio nō est reuelanda. Rō hui⁹ est multiplex. Primo rōne honestatis. Sc̄do rōne n̄c̄itatis. Tercio rōne vtilitatis. Primo rōne honestatis. que puenit ex p̄te p̄fessoris. q̄ hoc est hos n̄c̄m̄ in hoīe q̄ ip̄e celat que debēt secrete seruari. q̄ nō honestus d̄r qui reuelat non reuelanda. Sc̄do p̄fessio non est reuelanda cā necessitatis. q̄ illa est necessitas obligationis. nam quilibet sacerdos tenet z obligat celare cōfessionē sibi factā. Tercio p̄fessio nō est reuelanda cā vtilitatis. naz vtilitas est talis q̄ eo magis est dilectio z promptiores sunt ad p̄fitendū. q̄ q̄s hominū vellent p̄fiteri si cōfessio eius manifestaret. quasi diceret nullus. z gl̄ascerdos nō p̄t reuelare p̄fessionē. q̄ dat hoīb̄ promptitudinē cōfiteendi.

Sc̄do notādū. dubitat si aliq̄s p̄fiteret aliqd̄ secretum qd̄ nō esset p̄c̄m vtrū sacerdos possit hoc reuelare. R̄ndet q̄ nō p̄pter duplicē cām. Primo p̄pter remouere cām diffidēcie. q̄ si sacerdos reuelaret tūc cresceret diffidētia. Sc̄da cā est p̄nitas reuelandi. q̄ ex reuelatōe redderet suspiciosus

Sūmula Raymundi

Tercio notandū si aliquis sacerdos citaret ad iudicem pro testimonio tūc dubitat vtrū ibi possit detegere p̄fessionē. vt si aliqua promiserat alicui q̄ velit eū ducere in maritū z postea hoc negat. z p̄fissa cōfiteatur hoc facer doti z postmo dū citat ad iudicē z erit sacerdos cū p̄fess. est. p̄ testimonio tūc et illo iam q̄rit vtrū sacerdos debet ibi detegere p̄fessionē vel nō. Et vñ detyr q̄ sic. qz si non detegeret in testimonio tūc fieret piurus. qz aliter diceret q̄ sciret. ḡ videt q̄ incurreret piurū qd̄ est magnū peccatū. Rñdet per distinctionē. vel ergo iste sacerdos tūc scit p̄fessionem. vel non. si p̄mo mō tūc nullo mō debet reuelare. Et rō est q̄ siquili p̄fessionis nullo mō debz in fringi qd̄ tū fieret si reuelaret. Si aut̄ nō tū scit p̄fessionem. hoc est dupl̄r vel ergo scit ante p̄fessionē. vel post p̄fessionē. si scit ante z postea in p̄fessionē. tūc illa obstruit ei os sic q̄ postea hoc nō potest manifestare. Si autē scit post p̄fessionē tūc ipse tpe necitatis p̄r detegere Alij aut̄ dicūt simpl̄r oppositū licet sacerdos sciat ante p̄fessionē vel post tū nunq̄ debet reuelare. Et tūc qñ arguit q̄ ipse fiat piurus. ibi dicit q̄ non. qz ipse scit hoc sicut deus z non sicut hō. modo deus noluit prodere peccata hominū. sic nec ipse sacerdos. p̄dere d̄z. Qñ tūc d̄z q̄ fallum iurat. Rñdet q̄ ipse iurat se hoc nescire inq̄sum hō. z sic ipse nescit. p̄ quo iurat. adeo piurus non reddit sed scit hoc tanq̄ vicarius dei. ergo reuelare non tenetur

Quarto norandū ē aliqd pſſor ꝑcipere peccatū nocens toti ꝑmuni
tati qꝫ aliqd ꝑſiteret ꝫ uellet ſubuertere caſtrū clauſurā uel eccleſiam uel
uellet tradere ciuitatē uel uellet incurſſe heresim. tūc uideꝫ ꝫ ille talē caſū
poſſet reuolare qꝫ ꝑmune bonū eſt plus tenendū qꝫ bonuz paucorū. Itē deꝫ
ꝫ lūcidē hoc peccatū nō eſt manifeſtandū deꝫ poſſet dicere ſupioribꝫ ꝫ vſ
gūarent ſup gregē uel ciuitatē tē ne damnu incurreret. tñ debet obſuere ꝫ
ſonā nec illo mō ꝫſſere uerba vt ſic deueniāt ad notitiā glorie. qꝫ talis
ſonā periculū mortis incurreret. ⁊ ſic ꝫſſor fieret irregularis.

Ultimo norandū p modū dubij q aliquis efficit heretic' verū sacerdos deberet reuolare ipm. Rūdeatur sub dīstīncōe qz vel iste acceptat' est heresim vel est inclinatus ad heresim. si solū inclinat' est ad heresim tūc sacerdos dīz tacere ē cū auertat sim posse. Sed si acceptat' est sic q cū auertere non p̄r. tūc ipse p̄r dicere diocesanū qz uigilet sup gregē suū. 2 tūc ipse diocesanus uigilare debet 2 īgrēre hereticos ne subuertant populū

Si pueri mater oppressum repperit illi
reddat deo s^c talis mulier

Consule q̄ faciat domino satis. dubium si
aduentū securius peniteat. s̄ euerū
 Salum pretendat est tutius vt luat istum
ipōnēdo s̄ mulieri

Junigendo tamen sibi penā. parces si audes
s^c mulier omisit i. secretū

Talis adulterium si fecit non manifestum
.i. sprete. s^e suo .i. nō faciat publicā pñiam

Ne inspecta viro sit non luet hoc manifeste

Folio cxxxvi

seu sui mariti ^{s^c adulteriū}
 Huius post mortē luat illud sufficienter
 mulieres ^{adimplere tēp^o pñie}

Matrone iuuenes possunt explere carenas
 i mansionib^{us} ^{s^c mulieres}

In domibus proprijs licet he non egredientur
 talem pñiam vel silem agāt

Ieiunant orant iaceant in stramine nudis
 i. trāseant ^{i. silicijs indute}

Incedant pedibus et vadant siliciate
 pter illos labores

Pretera plures sunt emendando labores
 s^c laborib^{us} s^c mulierib^{us} s^c modus penitēdi

Istis vtantur est his via talis honesta

Hic ponit alios casus de pñia dicens. si aliq^{ue} mulier inuenerit puerū op^{us} pressum iuxta se. isti mulieri inuigenda est penitentia vt satisfaciāt pro op^{us} pressione pueri. licet etiam sit dubium vtrum ille puer est oppressus vel sit mortuus morte naturali. semp^{er} tamen tutius est q^{uod} agat penitentiam. Sub die consequenter. si aliqua mulier pñisit adulterium secrete. tūc illi mulies inuigenda est penitentia occulta. sed post mortem mariti sui debz pot^{ius} tare dignū onus penitentie. Item subdit q^{uod} iuuenes matrone possunt carenas adimplere in domib^{us} proprijs. et licz he nō egrediantur de domo de bent tamen ieiunare in pane et aq^{ua} et in straminib^{us} iacere. et nudis pedib^{us} ambulare et multos alios labores facere.

Primo notandū q^{uod} licet mulier dubiū habeat de oppressione pueri tamē nihilominus illi inuigenda est penitentia ppter cautionem. q^{uia} in duob^{us} du^o b^{us} h^{is} semp^{er} tutior via est eligenda. et etiam penitentia illi inuicta inuat eam q^{uod}rum ad tēporalia bona si p^{er} ipam ille puer non est oppressus

Secūdo notandū q^{uod} mulieri p^{er} adulterio non est inuigenda publica penitentia. et hoc est verū si adulteriū non sit manifestū. sed tamen post mortē mariti sui legitimi p^{ro} illi inuigi penitētia publica. Et rō ē q^{uia} ex publica penitentia maritus eius posset eam cognoscere esse adulteram q^{uod} esset malum

Tercio notandum q^{uod} iuuenes mulieres possunt adimplere carenas in proprijs mansionib^{us}. seu ieiunando. orando. in straminibus dormiendo. nudis pedib^{us} ambulando. silicia induendo. et similia faciendo. sed non debent transire ad partes faciendo peregrinationes. q^{uia} si peregrinatōes in longin^{quis} quas partes facerent. tūc plura possunt eis puenire sic q^{uod} possunt defraudas^{se} r^{es} p^{er} viros ad actum luxurie exercenduz et sic de alijs malis. ideo non debet eis inuigere peregrinationes facere

ifim^{us} ^{mulier}
 Eger parturiens et pregnant^{is} femina nullum
 s^c pñie ^{dei}

Portat onus quia lex et gratia subleuat illud

Súmula Kaymūdi

^{s^c mulierib⁹} ^{s^c mulieres aliq⁹ g^uamine}
His non est posita lex sint ergo sine lege
^{s^c vel in ieiunio} ^{i^lacēs in puerperio}
In ferijs sextis edat oua puerpera quouis
^{i. oportuni sit} ^{i. infirmis} ^{i. egenis}
Quando necesse subest vt in egris pauperibus ve
^{s^c hoiem multi} ^{s^c hō}
Unum si plures occidant quilibet horum
^{i. vnanimit⁹} ^{i. interfectoz}
Hoc luat insolidum quia quilibet est homicida
^{i. patit⁹} ^{s^c idē ad occidēdū}
Quod luit occisor luat hoc qui consilium dat
^{s^c aliq⁹} ^{s^c hoib⁹}
Virgo si rapit⁹ a pluribus et violenter
^{s^c ex istis carnalr} ^{i. emēdat}
Unus cognoscat cā quouis cōluat illud
^{s^c filib⁹}
Sic est de reliquis in casibus omnibus istis

Hic ponit alia documenta dicēs q⁹ infirmus hō et mulier parturēs sine
 impregnata nullū onus ieiunij habet. q⁹ tales in his casibus absoluūt⁹ a les
 ge. Subdit q⁹ talis mulier p⁹t in sextis ferijs oua et lacticia comedere. et in
 cā necessitatis paupes et infirmi hoc etiā possunt comedere. Subdit si plures
 hoies interficiūt vnū tūc quilibet horū tenet agere p⁹nam et luere hunc et des
 plangere illud p⁹ctm. q⁹ quilibet illoz est homicida. et sicut occisor punit sic
 et ille qui p⁹buit p⁹siliū ad hoc vel auxiliū. Subdit si aliqua virgo fuerit rap
 ta a plurib⁹ et ab vno solo carnaliter cognita. tūc quilibet illorū tenet agere
 penitentiā et deplangere illud p⁹ctm. Et sic intelligit⁹ in filib⁹ casib⁹

Primo notādū sicut l⁹ā innuit tūc plura sunt genera hominū que non
 obligant ad ieiunū. Vñ sciendū q⁹ ieiunū tripl⁹ soluit. Primo quo ad nu
 trimentū. Secūdo quo ad essentiā. Tercio quo ad nutrimentū et essentiā.
 Quātūm ad nutrimentū tūc isti soluit qui pueniūt tēpus debitū pmedē
 di vel qui nimis delicate preparāt cibaria vel qui magnā solitudine vens
 tris hñt. Sed illi soluit ieiunū q⁹sum ad essentiā qui postq⁹ comedere ince
 perūt surgūt de mensa ad aliqd tempus et postea redeunt et iterū comedere
 reincipiūt sicut et hoc facere p⁹t seru⁹ et ancille qui non sunt sui iuris. Sed q⁹
 ad vtrūq⁹ soluit q⁹ q⁹s sine nēccitate pmedit et

Secūdo notandū p modū dubij vtrum illi soluit ieiunū qui comedūt
 fucariū vel herbas. Rñdet q⁹ aliquis comedit pfectū dupl⁹. Primo causa
 reservatiōis nature. Secūdo causa voracitatis. pmo modo admittit⁹ quia sic
 ieiunū non soluit dūmodo saltem moderatim sumit. sed secūdo mō soluit
 ieiunū. q⁹ comedūt ea cōmuniter homines vt magis valent bilere vel ve
 potus reddatur eis magis sapius.

Tercio notandū p modū dubij vtrum isti potatores qui bibūt mane ante:

Folio cxxxvii

prandium etiam soluit ieiunium. Rñ detur q si talis potator a iuuentute sic consuevit facere et non pmodose dimittere posset. sic q si dimitteret timeret cadere in infirmitate. tñc tali tene admittit vnus haustus. et dicit doctores iuris q soluz deberet esse vnus haustus aque. Sed tñ secus est de istis qui nō pueniunt sic facere a iuuentute sua. nam tales soluit ieiunium quocumqz eunqz bibunt ante prandium

Quarto notandū. littera de si plures occidant vnū tñc quilibet illoz res netur satisfacere. Pro dñcedū q homicidium est duplex. scz corporale et spūale. Corporale homicidium est duplex. quoddā a lingua et quoddā a facto. Homicidium a lingua fit triplr. scz pcepto. pñlio. et defensione. Pcepto sic pilatus fuit homicida christi. qz pcepit crucifigere. Concilio sic iudei fuerunt homicide. qz manifestū pñlium dederūt ad crucifigendū christū. Tercio ptingit ex defensione. vt si aliqz vellet interficere illū cū quo transires et posses hoc auertere et nō faceres tñc eris homicida. qz nō impedisti qd te ne impedire potuisti. Sed ex facto aliqz dñ homicida qtuor modis. Primo ppter iusticiā. sicut iudei dñ homicida qñ ppter delictū iudicat aliquem ad mortē. et hoc homicidium fit sine peccato. sed tñ nihilominus incurrit irregularitatem. Secūdo fit causa nēcessitatis. et illa est duplex. quedā est euitabilis et illa non excusat aliquē ab homicidio. Alia est cā nēcessitatis ineuitabilis et talis adhuc est duplex. quedā em est ppter pñiam psonam defendendā. quedā em est ppter res tpales defendendas. si pmo mō sic excusat ab homicidio. vt si aliqz transiret campos cui occurreret inimicus vel latro qñc niteret interficere et tpe nō posset euadere si tñc talis inimicū vel latronē interficeret nō incurreret homicidium. qz vim vi repellere licet. Si autē sit ppter res tpales defendendas tñc ipsa non excusat ab homicidio. vt si aliqz ptransiret viam et videret raptorē volens sibi auferre res tpales tñc iste si occideret raptorē nō excusat ab homicidio. Et rō est. qz proximus tu? plus diligendus est qz res tpalis. attamē fm iustas hoc fallit in vno casu. vt si aliquis intraret heremū et remote esset ab hominū pñmione et haberet solum vnū panē. mō si aliquis vellet ab illo cape panē illū tñc talis posset eū defendere tanqz pñiā psonam. et si aliu interficeret excusaret ab homicidio qz si panis reciperetur ab eo sine defensione posset forte mori fame qd esset magnū periculū. Tercū homicidium ex facto est casuale. et est duplex. quoddā dami adheret rei licite. et sic adheret rei licite. quoddā adheret rei illicite. et tale non excusat. Quartū homicidium est a facto voluntario. et illud nullo modo excusat. vt cū homo voluntarie et deliberatione pñhabita occideret aliquem hominē. et hoc est grande peccatū. et aliquis faciens tale homicidium nisi si magnā ageret penitentiā visione dei eternaliter carebit. et hoc est verū de fidelī homine. sed secus est si aliquis interficeret infidelē saraceniū tūcū seu hereticū. Sed homicidium spūale est quadruplex. quoddā fit a corde. et est quādo aliquis odit proximū suū. Unde dñ scriptura. Qui odit proximum suū homicida est. Secūdū fit ex voluntate. vt quādo aliquis suffocat bos nam intentionem. et de quāto intentio est melior de tanto dñ plus homicidat. Tercū fit quādo aliquis diffamat proximū suū verbis. Unde dicit qñdam doctor. Qd horribile homicidium quo proximus per maleficia proximi honore priuatur. Quartū spirituale homicidium fit ex facto quādo aliq

Sūmula Raymundi

quis in extrema necessitate non pascit esurientem. Vñ bñs Hieronim^{us}.
nō paupisti tempore nēcitatīs tūc occidisti illū q̄ morit̄ fame.

pñjs subleuari

Nolumus a penis iniūctis exonerari
s̄ scā cruce.

i. viā. hateāt p̄pleāt

Signatus. donec iter rapiant ⁊ redimāt illud

Pro se mittendo reliquos. et eis sua dando

Debilis atq; senex claudus cecus mulierq;

A cruce se redimant. ait hoc discretio prudens

Qui sancti iacobi vel petri limen adire

Uoverit aut simile q̄ crux hec omnia tollit

Corpore si proprio votum sancte crucis impleat

Solvitur omnib; his intrando religionem

Non cōpeccantes pro das tua dum probra dicis

Horum confessor cognoscat conditionem

Et non personas. parat hoc penas grauiiores

Ut cum cōiugibus affinib; ecclesiarum

Personis sanctis viduis et sanguine iunctis

Sed mater et pater frater soror excipiantur

Hic autor determinat de penis cruce signatorū s̄m aliquis dicens alij
quem signatum cruce non debet penitentia illi iniūcta exonerari donec iter
peregrinationis ad sanctam terrā rapuerit vel p̄ se mittat aliquē dando il
li expensas ⁊ premiū laboris qd̄ ipse exponeret si met̄ irer. Subdit homo se
nex debilis claudus cecus ⁊ mulier debent se redimere a peregrinatione imit̄
tendo aliquē ad terram sanctam loco ipsorū Subdit si aliquis vult ire ad
limina sanctorū sc̄z ad sanctū Iacobū vel ad sanctū petrum vel ad aliq̄d ali
ud limen sanctorū ille ab omnib; his soluit si intrauerit religionem. Subd
it aliud documentū dicens. si aliquis facit confessionem ille non debet p̄
dere factū ꝓpeccantem. sic q̄ diceret ille fuit meus ꝓpeccans nominando ꝓ
sonam noī sed debet notificare ꝓfessorī ꝓditionem illius peccantis. q̄ rā
lis ꝓdicio multotiens aggrauat peccatū. vt si aliquis fecit incestū cum aliq̄

qua sibi non copulata matrimonialiter. ut cum consanguinea vel cū moni
ali. Subdit ulterius q̄ ab illo dicto excipitur pater et mater. qz si filij pec
cant cū eis velecōuerso debet prodi in p̄fessione.

Primo notandū q̄ illi qui repetūt crucem et vouerūt ire ad sanctam ter
rā vel sit eis hoc iniūctum in penitentiā. tales tenent in p̄pria persona hoc
votum vel talem penitentiā adimplere nisi obstaret rōnabile impedimen
tum. qz tūc ex licentia confessoris possunt loco corū alios mittere. et hoc est
verum si illud impedimentū est perpetuū. si autē esset transitoriū et non diu
durabile tūc ipsi debent expectare donec illud impedimentum cessauerit et
tūc illam peregrinationem met adimplere.

Secundo notandū. littera dicit q̄ qui vult absolui a voto peregrinatōis
potest absolui per ingressum religionis. Ratio huius est. qz melius est penite
re p̄ totum tempus vite q̄ ad vnum annū. sed qui intrant religionē omni
tempore vite stant in penitentiā. ergo quilibet soluitur a voto peregrinatio
nis p̄ ingressum religionis. quod intendit littera.

Tercio notandū q̄ aliquis faciens p̄fessionem non debet p̄peccantē ma
nifestare nisi p̄ditio sui. p̄peccantis aggravat peccatum. Unde si aliquis facit
incestum cum consanguinea vel alia p̄sona cum qua fierent nuptie indebi
te ibi p̄ditio p̄peccantis aggravat peccatū. et sic in tali casu p̄fitens non debz
alicuius nomē exprimere simpliciter. sed solum p̄ditionaliter. scz dicat se fē
cisse peccatū cū moniali. vel cum p̄sanguinea sua et c̄is.

Ultimo notandū. ex quo homo satisfacere debet p̄ peccatis suis. tūc scē
dum q̄ bona sunt duplicia. quedā sunt simplr. mortua. quedā nō mortuis
eanda. Bona simplr. mortua sunt q̄ sunt in pctō mortali. qz hō existens in
pctō mortali q̄uis posuerit se ad mortis pericula p̄pter xpm nō meret vī
tam eternā. Sed dices beatus Aug⁹. et Boetius de p̄solatione p̄bie di
cunt q̄ nullū malū manet unpunitū et nullū malū irremuneratū. et ergo vi
det q̄ hō in pctō existēs faciens aliqd bonū op⁹ meret aliqd. Rūdet q̄ nul
lum bonū manet irremuneratū. qz q̄uis illa bona nō p̄sunt illi p̄ vita eter
nā tū valēt illi ad impetrandū grām terrene fortis. i. p̄ bonis t̄pali b⁹ et pro
mutuōe terrene pene. S; bona mortificāda sunt q̄n aliqd est p̄fessus et fa
cit bona opa et aliqd relabir in pctm tūc illa opa sunt mortificanda. qz p̄ pec
catū mortificant bona opa. et huiusmodi bona opa resurgūt quo ad vitā eternā
si pctm dimiserit et penituerit. sed mortua simpliciter nec profunt nec resur
gunt quo ad vitam eternam.

sacerdos idicādo pctm scz p̄fessionē pctōris

Confessor nō mōstrādo scelus immo notando

facetū p̄fucos

Est satis vrbānū solitos inquirere cursus

foramine i. serpentē

Ex antro trahere colubrem nimis est onerosum

s; cū discretōe iūestigāda pctā i. auditor

Non informator vicij sis sed speculator

i. innocēs dānare

Egros tu sanes sanos occidere noli

Sūmula Raymūdi

^{veniss} Si non transisset hominū scelus illud in vsum ^{.i. pcr̃m}

^{articulare}

^{esset}

Scribere crudele nimis foret et viciosum

^{s̃ pcr̃m enorme sc̃z odom̃icū}

Hoc paucos homines quibus corrumpt absit

^{s̃ pcr̃m s̃ ex scripto}

^{s̃ pcr̃ōibz}

Quod sit cōmune nimis est quod sit spēale

^{p̃felloze}

^{securius}

Coram presbytero pfundi tutius esset

^{s̃ toto}

^{s̃ etnalr}

^{.i. iudicare}

Quā coram mundo damnari iudice christo

^{s̃ in p̃nc̃i. in futuro}

^{.i. pcr̃ā}

Omne quod est quod erit tunc tua probra videbit

^{s̃ pcr̃ōis s̃ dolor}

^{s̃ dolor}

Te grauis et grauior imo grauissimus illic

^{.i. pcr̃ō}

^{.i. recedas}

Expectat nisi de facto citius respicias

^{.i. in tua p̃sc̃ia}

^{s̃ in facie}

Atq; tuis oculis sis qualiscūq; videbis

^{s̃ r̃ gla}

^{s̃ p nobis pcr̃ōibz}

Laus tibi sit christe qui tot torment a subisti

Hic autor ponit alia documēta dicens q̃ ip̃e p̃felloz in cōfessione nō d̃z
monstrare scelus pcr̃ōis sed magis indrere s̃m debitū cursū. a. q̃ in p̃fess̃
sione d̃z instigare p̃fiteat̃ vt p̃fiteat̃ sua pcr̃ā. et hoc videt̃ satis esse vrbānū
q̃ satis laboriosum est serpentē ex antro trahere sed magis debet esse sp̃es
cularoz et auditor peccati q̃z informator vicij. Deinde subdit dicens q̃ ip̃s
se p̃fiteat̃ d̃z oia sua peccata manifestare sacerdoti. q̃z tutius est cōfendi co
ram sacerdote q̃z corā oī p̃plo in die iudicij. nā oīne q̃d est q̃d erat et q̃d erit
tūc videbūt tua pcr̃ā. q̃ in die iudicij pcr̃ā vnicuiq; manifestā. vt ex p̃p̃ia
p̃sc̃ia det se iuste p̃dēnatū. et ideo respicias tutius de tuo facto. q̃z post con
tritionē dimitte d̃s pcr̃ōi omnia pcr̃ā sua. sed p̃nia remanebit donec hō
eam p̃digne luat hic seu in purgatorio. Subdit o christe sit tibi laus et glo
ria. quia tot tormenta subisti pro nobis peccatoribz. iunge nos p̃ tuā m̃les
ricordiam veris gaudijs.

Primo notandū q̃ sacerdos nō debet indicare scelus pcr̃ōis. p̃ hoc ip̃s
se vult q̃ p̃felloz nō debet dicere pcr̃ā hominū. sed p̃fiteat̃ inter debet cōfite
ri. q̃z sicut peccator peccauit et pcr̃ā p̃fiteat̃. ita etiā ea ordinare p̃fiteat̃ p̃prio
ore. et ip̃e peccator p̃mo confiteatur de quinq; sensibz. deinde de septē pec
catis mortaliū et sic de alijs s̃m ordinē. vt p̃z in summa augustini de penitē
cijs. et ibidez d̃z prout hic in textu satis est ostensum q̃ graue est colubrem
seu serpentē trahere ex antro p̃prio. q̃z tūc fit sternerē et longū. ex quo elicitur
q̃ p̃felloz non debet monstrare peccata cōfiteat̃. sed magis d̃z indrere illa

Folio xxxix.

que sunt fm eodem cursum. Etia ex istis pbis elicit qd ipe sacerdos no potest scire pctā confitentū in spēali. nisi prius ipe piteat ipsa peccata. z si tunc pffessor audit scelus cōfitentū. tunc debet hoc bene p̄siderare vt ipis penas p̄dignam p ipsoꝝ pctis iniungat. z vltius postq̄ ipe hō tacet dicēs se nō plura pctā p̄perasse. tunc sacerdos potest licite dicere aliqua pctā querens a p̄fiteute vtrū fuit reus in istis peccatis. ita tamē qd ipemet ore suo cōfiteatur talia q̄ illi pffessor p̄dixit. qz ad remissionē peccatoꝝ requirit̄ oris p̄fessio.

¶ Secūdo notandū. querit̄ vtrū homo teneat pctā venialia cōfiteri. Rñs datur quādo homo dubitat de aliq̄ pctō an sit veniale vel mortale tunc tenetur p̄fiteri. vnde homo ad min⁹ semel in anno tenet̄ cōfiteri om̄ia sua peccata simul tā venialia q̄ mortalia. Item nota qd pctā venialia multis modis delent̄. pmo p̄ generalem p̄fessionem post sermonē. scdo per orōem dōs minicam. tercio quādo hō pcutit se ad pectus cū cordis deuotiōe. quarto p̄ aspersionē aque benedictę. qnto p̄ verā p̄ritōem. sexto p̄ bñdictōem epi zc.

¶ Tercio notādum. dubitatur vtrū peccata venialia puniant̄ in inferno. Respondet qd peccata venialia p̄ se nō puniunt̄ in inferno. sed p̄ accūs eo qd accūs aliter adiūciunt̄ z adherent alijs peccatis.

i. pctā multa i. luxurie

Rumina sunt plura carnis secreta. legentem

perturbet

manifestare

Indoctum ne confundant ea scribere nolo

i. gñalis

hoibus

Et quia cōmunis est omnibus iste libellus

i. modos peccādū simplici

referare.

Nolo vias turpes communibus hic aperire

intelligere

vias

merito.

Scire tenetur eas licet omnis iure sacerdos

gñis hūant diabol⁹

Inuector carnis sathanas q̄ pluribus istam

pctis s̄ hō dep̄mit maculas

Infecit maculis felix extorqueat istas

pffessor s̄ se taliter

Inuestigator caueat ne simplicitatem

hoim

i. inficiat

hominū

Simplicium frangat z corda fidelium ledat

i. diuersas

i. spēs

p̄tinet

Multas luxuria radices protulit ex se

s̄ spēs

i. emulsiare

aperte

Quas hic detegere formido tibi manifeste

i. qdā fuit fm cursum nature

naturā

manifestare

Quedam nature sunt quedam contra. referare

pctōꝝ

modos

i. circūdet

fragile

Horum nolo vias scelus ne circūallat egrum.

Summula Raymūdi

In precedentibz autor fecit mentōem virtutalem de peccō enozm. videlicet 3o domitico. hic excusat se de tractatōe eorūdem peccatorū. Et pōt diuidi lra. qz pmo facit quod dictū est. Secūdo assignat causas qre illa peccā non debet scribi z divulgari. dicēs pmo q multa sūt peccā carnis occulta ne ista faciant pfusionem lectoribz imperitis tūc nolo ipa scribere. qz iste libellus est cōis z vsu oīm cōpositus. g nolo ipas turpes vias luxurie assignare. tamē oīs sacerdos tenet istas vias scire. qz felix pfessor d3 penitentes exquiret re de qbusdam vicijz z maculis diabolicis. nā diabolus carnē inficit z cūz sacerdos sic inuestigat de peccō debet cauere vt nō cōfundat simplicitatem simpliciū hoīm. z vt corda fidelū nō cōfundat nec ledat. Un luxuria multis habet spēs quas non audeo manifestare. quia quedam vicia luxurie sūt naturalia. z quedam contra naturam

¶ Primo notandū. q autor spēaliter intendit aliqua tractare de luxuria. quod est peccatū mortale. z est inter oīa immūdisimū. quia nō soluz maculat aiām. immo maculat z corpus. vñ ab ista luxuria multa mala trahūt originē. ipa em luxuria est multū dānosa. qz est delectatio momētanea. amaritudo ppetua. per quam sensus debilitantur. intellectus obumbratur. p pna caro confunditur. z totum corpus destruitur.

¶ Secūdo notandū. ex quo multe sunt species luxurie quas recitare pccus losum ē. quia a tali recitatōe simplices possent trahere occasione peccādi ergo mgt Raymūdus oēs illas spēs rennuit z omittit recitare nullū pns tractatū spēalem de eis vel prem pncipalem sz incidentalr in qbusdā metris docet modū fm quem sacerdos debet se regere circa ista peccā in cōfessione. vt manifeste patz in lra. z innuit in lra quandā distincōem peccatōz illius luxurie. videlicet qd ā sunt hmoi peccā naturalia. qdā ptra naturā

¶ Ulmo nota. mgt in lra ponit vñ documentū. videlz q sacerdos a lō ge p inuestigare talia peccā. sz tñ in tali inuestigatōe nō d3 plane illa peccā detegere. ne vt sic simplices in vicijz informet. sed de peccis cōibz z pfueris pōt magis expse interrogare vt cōuenientius posset pnam p dignā inuigere. qz null' medic' pōt sanare vulnera nisi pūs qntitatē vulnerū z cū qntitatem z dispōem cognoscat z pformiter est de pfessione. qz nullā pnam p quis inuigere nisi pūs sciat qntitatē z qntitatem peccati.

criminolum

Ocia dinitie crapule potus viciosum

s' hoīem

īa enūeratis

s' bona opa

Te faciunt. z ab his nisi cessas nū tibi pro sunt

modos

ostēdam

ī. incertius

Articulos paucos monstrabo. tu tamen intra

psideras

diuersa vicia

Si sapias inuenias diffusa per omnia membra

maculat in nocte

salū pollutiōis

Polluitur quandoq; caro. sed causa triplex est

mala cogitatio

ī. supfluitas

s' mōntū ad naturā retentiā

Wens turpis crapula. natura supflua carnem

maculāt due pollutōes

crimioſe.

Inſiciunt prime. non vltime ſunt vicioſe

miſſam

aliq̄ p̄maz pollutionū

Non inconfefſus celebres dum pollueris ſic

p̄ſellorē

h̄re nō potes

miſſam

Habueris ſi non habeas vel eum qui celebrat pro te

s̄ bonū

diuinū officiū

Fac aliquid per quod digne poſſis celebrare

In iſta pre magiſter assignat quaſdā cauſas inducētes h̄mōi vicia. p̄m̄o facit hoc. ſc̄do ponit vnā diſtinctōem. et annectit quoddā documentū. ibi (Polluit 2c) Primo dicit ſic. oīa voluptates et etiā diuitie crapule et potatōes ſup̄fluered dunt hōiem vicioſum. et niſi hō ceſſat ab iſtis nihil illi p̄s ſunt ſua bona opera. Subdit. ego mōſtrabo paucos articulos. quos ſi p̄ſiderabis multa ex his inuenias et diuerſa vicia. Subdit q̄ aliquādo fit polulatio in nocte. et fit p̄pter tres cauſas. p̄mo p̄pter turpes cogitatōes habitas in die de mulieribz. Secdo propter nimias crapulas. Tercio p̄pter ſup̄fluitatē nature. q̄ forte virtus retentiuā eſt ita debilis q̄ nō pōt retinere. et ſic natura ſagar purgat ſep̄am. et p̄me due pollutōes inducunt peccatū. ſz tercia nō. Sed ſi talis pollutio cōtingit p̄s bytero de nocte tunc ſequenti die non celebret miſſam niſi p̄us cōfiteat vel aliqd̄ ferat ſeu faciat p̄pter qd̄ celebraſ.

¶ Notandū. autō p̄us tetigit aliqua de luxuria. et illoz dī. (re potente uerſe poſſunt eē cauſe inducētes talia. vt q̄ poſſimus talia fugere cū maluz nō curatur niſi cognitū. q̄ magiſter vult q̄ luxuria cauſet ex ocio delicijs diuitijs crapulis et potatōibus ſup̄fluis que enumerata nō ſunt vicia quantum ſc̄d. ſed ſunt vicia quantum ad penitentē. Prīmū viciū eſt ocium. vñ cū ipſe ocioſus aliqd̄ opari nō poteſt tunc peccatis inſiſit. ergo d̄t Floriſta. Oīa dant vicia. et ergo ſancti patres vitab̄t ſp̄ ocia. quia ſp̄ oratiōibz bonis ſermonibz et alijs h̄mōi opibus occupati fuerunt. et ab illo ocio cauſatur luxuria et rō natural. quia tpe ocij humidū qd̄ eſt materia luxurie nō conſumitur. ergo inſtigat luxuriam et ſuſcitāt eam. vñ dilicie inducūt luxurias. vt p̄ experientiam de actibus et viſionibz deliciſis q̄ inducunt magnam luxuriam. Sed diuitie faciunt hōiem vicioſum. et hoc eſt intelligendū de iſtis q̄ abutuntur diuitijs. et ergo d̄t p̄hs Multi perierūt p̄pter diuitias. ſilr domini in euāgelio dicit. Sicut impoſſibile eſt camelū p̄ foramē acus tranſire. ſic diuitie intrare regnū celoz. et hoc etiā patz de diuite de quo loquit̄ d̄s in euāgelio dicēs. hō quidā erat diues et induebat purpura q̄ pertijt guttā a que porrigi de manu lazari ſup̄ linguam ſuā. Itē crapule faciūt hōiem vicioſum. q̄ quādo v̄ter delicatis cibarijs ſatiat tūc p̄tinue ad libidmē laborat. Itē potatōes faciūt hōiem vicioſum. q̄ ebrietas maxime viciat hōiem et ebri⁹ duplici pena puniēdus ē vt d̄t p̄hs tercio ethicor. Et q̄ d̄t apl̄s. ſobri⁹ eſtote et vigilare. crapule et potus inducūt luxuriā ex abūdantia ſup̄fluoꝝ humorū q̄ humiores luxuriā inducūt.

¶ Item notandū. hō diligēs ter d̄s cuſtodire ſenſus ſuos ne cū eis peccet. ne moꝝ p̄ fenestras quibz ſenſu ingredit̄. q̄ d̄t ſcriptura. q̄ corp̄is ſus nō cuſtodit mortis additū ſibi reſeruat. q̄ q̄q̄ ſenſus ſunt porte mortis. hoc p̄ maxime p̄ euā in q̄ oīes

Summula Raymundi

quinq; sensus mors subintravit. Primo p visum. q; videndo esum pomis acq; sunt. Secundo p auditum. q; pilijs diaboli acquevit. z fm eius cōsiliū accepit. Tercio p odoratum. q; p eius esum z odoratum infecta fuit. Quarto p gustum. q; p ipm gustum dei pceptum infrungebat. sicut d; de tactu z h; dictum nō est solum reprim in eua. sed in oibus pctōzibus mūdi. nā quis cumq; damnat illi mors subintrat p omnes quinq; sensus. ideo maxime custodiendi sunt ne p eos mors eterna subintrat

¶ Item notandum. magister dicit q; triplex est pollutio carnis. vt patz in littera. z quādo sacerdos aliqua illariū pollutionū fuerit infectus vel pollutus. tunc nō debet celebrare missam nisi prius sit confessus. z hoc dictū maxime est intelligendū de pimis duabus pollutionib;. Sed tamē ppter reuerētiā sacramēti. tūc etiā potest intelligi de tertia. s. q; sit ex supfluitate nature sed si quis pfectore nō posset habere statim sequēti die. nec etiā p se celebrātem. tunc d; aliqd facere ad laudem dei. rō cuius dignificat ad celebrandū missam. z postea statim pfectore habito debet confiteri

¶ Ultimo norandū. homo debet custodire cor suum ne aliqua cogitatioe perueria maculetur. iuxta dictum sapientis. cum omni custodia cor tuū custodi. quia ab ipso vita procedit si bene custodiatur. si autē custodia ab ipso trahitur mors intrat. z ergo dicit beatus Augustinus. Si quis vult saluari debet omnia illa vitare que alliciunt ipm ad peccatum. vt puta ludi diuitie voluptates z consumilia. sicut sunt omnia gaudia mundana. vt choree. et sic de alijs. quia si a talibus non desistat a peccatis desistere non potest. vñd

¶ Cum sancto sanctus eris. cum peruerso peruereris.

Reter nature cursum vir cum muliere

Excedit propria varios modos cocundi

Quorum sunt multi nec dimittuntur inulci

Dre modus proprio sceleris reus exprimat istos

Bandando lesoz fieres z non medicina

Qualiter iste vel hec expurgitet vel agitetur

Luxurijs stimilis nisi conscius hic homo nescit

Hi zodomie ciues sunt bi molles reliquiq;

Sunt in exercitio carnis turpes z ab usu

Descendunt. vir sit femina. femina quoq; sit vir

Vir per se peccat. peccat secum mulierq;

Folio cxi

Bestiat ille suū corpus sed beluat illa

Ista viri fit vir et hic mulier mulieris

Ex. J. J. J. Pro vice sic vicem reddūt sic sepius vterq;

Mortis in interitum cadit heu q; nemo ruīnam

Horum cognoscit sternitur vulnere ceco

Semen vterq; necat nullo puero pariente

Menstrua si tua sit vel forte puerpera coniūx

Hanc non cognoscas nec tangas turpiter illam

Hi pueri inde nec tamen eis valet vxor

Proijciunt semen alias nec et illud in agrum

Quomodo curares quorū non vulnera scires

Sufficit ecce pudor obstat procedere nolo

Restat longa via satis est dictum sapienti

Qui stimulos carnis nouerit vel quis numerauit

Ecetera committo confessori sapienti

Hic determinat auctor de peccis enormib; que possunt ptingi hominib; in matrimonio vel etiā inter quēcūq; virum et mulierem. dicens q; nullus hō debet exercere cum muliere pter cursum nature pmutuez. q; tales modi variantes cursum nature sunt multi qui nō manebunt sine vindicta. et oīa talia peccans debet reuelare sacerdoti ore suo ppio. q; nullus nouit talia melius nisi ipse qui perpetravit illa. Deinde subdit reprehendendo zodomitas dicens. Vos ciues zodomite qui exercetis exercitia carnis vobis ē p̄dolendum. Subdit q; quilibet pijciens semen ad locum indebitū. i. ad locum aliū q; in mulierem cadit in interitū mortis. et heu nemo cognoscat ruīnam illoz. Deinde declarat illa peccā zodomitica dicens q; tale peccū zodomiticū fit quādo femina coit cū femina et vir cum viro. vel homo cū animal irrationabili. quia in tali casu vir bestiat corpus suū et similiter mulier et sic assimilantur bestijs. et contingit aliquoties q; vir cum muliere mut. i. in loca sua. i. ita se; q; mulier obinet locum viri. et vir obinet locum mulieris. et in hoc facto ambo incurrūt mortem quātum ad anima q; peccant mort. Deinde subdit alloquendo confessorem dicens. quomodo tu con-

Sūmula Raymundi

fessor potes sanare vulnera tibi non nota. q̄si diceret nullo mō. Deinde ex-
cusat se autor dicens q̄ vltius non est procedendū in enarratiōe talis pec-
cati q̄uis adhuc multa essent dicenda de talibz peccatis enormibz ppter eo-
rum enormitatem. tamen hec dicta sufficiunt sapienti. Tunc ibi (Dcns
strua si tua) autor vult q̄ vir non debet coire cum vxore sua menstruosa vel
in puerperio existente. q̄ si cognosceret eum z fetum produceret. talis aut
fieret leprosus aut deformis aut cōtinue scabiosus. z pulcritudo mulieris
non prodest sibi. quia qui talia faciūt non proiciūt semen eorū in agrū recen-
tem sicut iudas fecit. ergo dicūtur filij iude. Subdit autor z respondet ta-
cite questioni. posset aliq̄s dicere quare non enarrat autor plura vicia cōtra
naturā cū multo plura sunt. Respondet autor q̄ p̄c nūma verecūdia plus
ra enarrare nequit nec vult magis inde dicere sed p̄mittit hoc p̄siderādū
discreto p̄fessori. qui p̄tinentem desup instruere habet

Primo notandū q̄ licet autor hic tangit aliquos modos abhominabi-
les tamen manifeste nō debent recitari ne indocti ex eis informarent z ma-
lis occasio peccandi daretur. sed debet p̄fessor p̄siderare p̄ditiones cōfiteñs
tis z in hoc modum z discrete inquirere p̄tinentem

Secūdo notandū. littera dicit q̄ vir p̄ se peccat in se. Pro quo notādū
q̄ aliquis peccat tripliciter. scz in deum an proximū. z in seipsum. tunc aliq̄s
peccat in deum quādo facit p̄tra eius p̄cepta. In proximū peccat quando
aliquis hominū aliquem defamat vel innocentem punit. Sed in seipsum
peccat quādo aliquis nocet sibi ipsi. scz q̄ resecat vires corporis. z sic de ali-
is. vt patet in luxuria. ideo dicit beatus Paulus q̄ omnis fornicator pec-
cat in proprium suū corpus

Ultimo notandū q̄ quedā sunt peccata que fiunt p̄ concupiscentiā natu-
rale in fornicatione. z quedā fiunt p̄tra naturā. Un sciendū q̄ petm̄ p̄ con-
cupiscentiā carnale in fornicatione fit inter virū z mulierē fm̄ cursum natu-
re. sed tñ talis opatio est nobilissima euz regularim̄ fit iuxta statuta matris
ecclie. qd̄ p̄z p̄ Aristotele dicentē. naturalissimū operū est generare sibi sile.
Idem etiā d̄t In naturalibz desiderijs pauci peccāt. Sed petm̄ p̄ concupis-
centiā immaturā. p̄tra naturā fit quādo aliq̄s hō appetit exercere coitū cum
sibi nō deputato. quia masculus mulieri est deputatus. z mulier masculo
modo si p̄igerit q̄ vir desideraret exercere coitū cū viro vel cum bestia tūc
tale petm̄ d̄t p̄tra naturā z est peccatū sodomiticū z multū enorme z talis
hō d̄t esse peior bestia vñ Aristotele an ethicis. hō prauus peior est bestia.

talis infirmitas sanabilis

D species lepre nūq̄ curabilis aut vix

i. singulare petm̄

i. pona

inimicus

D speciale malū mors prompta domesticus hostis

i. crudelis obit̄ hominū. petōz

i. putredinis

D fera mors mortis scelerum scelus z fecis o sep

i. detestabilis nequicia

s̄ hōim

D detestanda rabies hominū nec in vsum

pestima putredo

sup oia vicia

D detestanda lues turpissima sex viciozum

Folio celij

captiuas s^c hoies i. infernū
In quos illaqueas hos in foueam iacis et illos
 deglutis s^c pctōres i. inferna mittis
Absorbes et sic viuos ad tartara ducis
 i. nō loquētes
Tu mutos reddis quos inficis ora eorum
 i. claudis i. pctis i. verecūdia
Concludis nimis vicijs obstāte pudore
 s^c ipoz i. pctm diaboloꝝ
Tu nec eras hominū viciū sed demoniorum
 cessit. imitare hāc pestē
Dic homo quia mihi tibi dedit insidiari
 i. remittere i. tā grande pctm
Indulgere deus tibi vix debet seclus illud
 i. pulcritudo s^c deifica s^c spēm. creauit
O decus o species hominum quam condidit ex se
 oim rerū in pñct i. indrere
Conditor ipse deus nunc expergiscere si te
 s^c pctis i. pctōꝝ illoꝝ pñiam
Ex his quem tetigit scelerum queras medicinam
 cū diabolis damnaris s^c pctā
Ne cum demonibz pereas quia demonis hec sunt
 s^c sunt i. pfeuerandū
Crimina non hominū. restat non ergo morandum
 i. miser s^c generalia sis pfeusus
Te pudet infelix si crimina confitearis
 s^c pctis i. incōsuetā pñis
Vilus cōmunibus et ad incōmūta transis
 s^c pctm incōmune i. occideris
Vix hoc vel nunq̃ dicis proprio cadis ense
 s^c pctm i. occultas. s^c tuo
Tu fetidum turpe sepelis in corde sepulcrum
 facis. s^c tue s^c tu s^c hoim s^c tā vili sepulcro
Vile creas anime maledicte quis extrahet a te
 s^c hō i. miser his enormibz pctis
Es nimis infelix his qui furijs agiteris
 s^c hoim. i. pond⁹ s^c es
Quis lapidem tollit sub quo depressus. aut quis
 i. grā dei adiunāte s^c enormi suscitabit
Te nisi vplente deo tali de morte vocabit

Summula Raymundi

^{s^c de ea} ^{.i. vita actia. vita p^remplaria}
Non surges nisi sint martha & maria sorores

Coram presbytero confundi tutius esset

Quā coram mūdo damnari iudice christo
^{cognoscat} ^{.i. peccator} ^{s^c verā}

Sentiat omnis homo peccās post cōtritionem
^{petrū} ^{pnia}

Q^d domin⁹ culpam tollit sed pena manebit
^{s^c sufficient} ^{in h^o mūdo} ^{in purgatorio}

Donec eam luat hic vel in igne futuro

^{s^c peccā oblita p^r q^d pnia nō est p^rleta in h^o mūdo}
Illic qui purgat non est via certior ista

In ista parte magister spēaliter facit exclamationem p^rta zodomitā seu p^rta peccatū zodomitici dicens. O spēs lepre z o grande z enorme peccatū tu vix vel nunq^m es curabile. o spēale malū z mors z hostis domesticus et crudelis mors hominū. o scelus omnū scelerū. o imūdictia omnū imūdictarū. o detestabilis rabies nō deducenda in vsum hominū. o fex omnū vici orū tu es lues turpissima. tu em aliquos illaqueas. i. captivas z eos abforz les z in pfunduz inferni iaces z illos quos inficis reddis surdos z muros et ora eoz claudis rōne nimij pudoris. z tū nō eris dñtarat viciū hominū sed magis diaboloz. Subdit em quis dedit tibi insidiare hoibz. deus gloriosus habet vix hominū indulgere tale petū. Subdit vlt^ro. o decus hoū nimū o spēs humana quā ipse deus creator ex se creavit nūc expulset. i. cos gita si aliquid ex istis peccatis te maculavit. tūc querās medicinas desuper. vt nō per eas cum diabolo p^rmoraris. q^d illa peccā sunt demonū. ergo nō debent morari in ipsis hominibz. Subdit vlt^rius dicens. o miser peccoz te puz. det p^rferi peccata p^rmunia. si ergo transis ad incōmunia tu vix vel nunq^m p^rficaris illa. z sic p^rrio gladio interficis teipsum. tu em hoc turpe peccatū et fendum sepelis in corde tuo z facis aīe vile sepulcrū. quis extrahet te ex illo sepulcro quasi dicat nullus. et quis remouebit lapidē sub quo es sepulcrus z q^s renouabit te a tali morte nisi deus cū de peccatis plozas z penites Et tu nunq^m resurges de istis peccatis nisi martha z maria. i. vita actia et p^remplaria sint sorores tue. Subdit etiam q^d oīs peccator debet hoc scire q^d q^s post p^rtritionē z p^rfessionē dñs tollit culpā. tū nō tollit penas donec peccator luat maliciā suā hic in p^rsenti vita vel in purgatorio

¶ Primo notandū q^d autor p^rpat peccatū zodomitici lepre p^rpter aliq^s sili tudines. Prima est. q^d lepra inter omnes infirmitates excellentior est infirmitas. sic etā inter oīa peccā petū zodomitici est q^d vñ de pessimis. Secūda. q^d sicut lepra est morbo p^ragiosus z venenosus. sic etā petū zodomitici est p^ragiosum z venenosum. Tercia est. q^d sicut lepra difficulter curatur. sic peccatū zodomitici q^s tuz ad aīam difficulter p^r curari. Et illud peccatū est p^rmu de quoz peccatis q^d claturat de terra ad dñm deū p^r vindicta.

Folio ccliii

Unde sciendū q̄ quattuor sunt peccata clamantia in celis. Prīmū est peccatum sodomiticū. z est illud qd̄ p̄tra naturā laborat. z hinc pctō nūp̄l est grauius vel turpius. vñ in leuitico scribitur. Vasculus cū masculo nō cōmiscibit in coitu. qz abhominabile est. Secūdū peccatū est homicidiū. vñ legitur in genisi de ael z cayn. Ecce vox sanguinis fratris tui ael clamat ad me de terra. Terciū est vox oppressorū. que clamat ad dñm deum. Vñ legitur in ecclesiastico. Nōne lachryme viduarum ad maxillas descendunt. Quartū z vltimū est vox seruorum clamās pro detento premio. Vñ testis iacob in canonica sua. Ecce merces operariorum qui messuerūt regiones vestras. qui fraudati sunt a vobis clamant. z clamor eorū in aures domini intrabit. et sic de pluribz alijs

Secūdo notandū. autor ex littera vult q̄ nullus hominū potest ex illo peccato sodomitico resurgere nisi maria z maria sint sorores eius. vbi p̄ mariam intelligitur vita actiua. z in euāgelio. Maria maria sollicita es zc. et vita actiua p̄sistit in bonis operibz scz in penitētia que adimplet p̄ bona opera. ideo si hō vult resurgere a tali peccato sodomitico oportet q̄ habeat mariā id est vitam actiua. Sed per mariam intelligit vita p̄templatiua q̄ p̄sistit in orōnibz z in diuinis speculationibz. z ergo si quis vult resurgere a tali peccato oportet q̄ habeat illam sororem scz mariam. Et dicūt doctores q̄ vita actiua fructuosior est. sed vita p̄templatiua tutior z securior est. Vñ dicitur in euāgelio maria optimam partē elegit que non auferetur ab ea. id est vitam p̄templatiuam

Tercio notandū. ita dīc q̄ dñs culpā tollit sed pena remanebit. hoc est intelligendū q̄ post p̄fessionē peccata p̄fessa mutāt penā eternā in penā tpālē qz p̄ pctō mortali eternaliter damnatur. sed p̄ cito sumus p̄fessi hoc pctm̄ mortale cū verecūdia z p̄ritōe tūc pena eternalis est mutata in penā tpālē ideo dīc lra (sed pena manebit) et hoc est q̄ aliqui dicūt licet peccata deleātur. tamen reliquie peccatorum manebūt

Ultimo notandū. q̄ licet adulteriū sit mal⁹ pctm̄ q̄ simplex fornicatio tñ inter oia pctā luxurie pctm̄ sodomiticū qd̄ est p̄tra naturā est pessimū pctm̄ qz est abhominabile. qz in illo pctō hō testat suū corp⁹. imō nō est diabol⁹ in toto inferno inclusus qñ hoc pctm̄ abhorret. merito ḡ hoies h̄ abhorrent

s⁹ pctōres

Elix confessor z prudens hos tibi trado

Semandos tua sit discretio quomodo quare

Tur quando vel vbi per quos vel cum quibus ex quo

l. ipone

l. uenientē pñiam

Tu dicta penam cōdignam pro crimine simplex

s⁹ hoī

s⁹ pñia

Isti debetur alteri duplex. grauis illi

l. meli⁹

s⁹ eternā

l. pctō

Est magis ad vitam tale de labe vocare

bb iij.

Summula Raymundi.

^{s^e in inferno obiturū iterū}
 Quā sic defunctum moriturū vivere rursum
^{i. pccm grande delicti}
 Non scelus enorme viciū soluas sine papa
^{s^e sicut} ^{scz patris vel maris}
 Sacrilegis cleri percussor siue parentum
^{s^e sui} ^{i. feminaz}
 Occisor fratris puerozum vel mulieruū
^{scz mediāte i. gladio}
 Ecclesie sancte violator igne vel ense
^{i. luxuria} ^{scz cū p sanguinea}
 Aut coitu duplex incestus et omnis adulter
^{clarius} ^{interfectoz}
 Pleniū et doceant iungatur et his homicida
^{facies pūriū} ^{scz cū sacro}
 Periurus domini cum corpore chrisimate turpi
^{aliqd scandali}
 Quid faciunt. isti penas ineunt grauiiores
^{s^e excessiores} ^{ad auctoritatē papale}
 Tales vel similes rhomam vadunt nisi sexus
^{vel ppter maius incōueniēs} ^{ppter impotētiā}
 Obstat femineus aut debilis aut senis etas
^{s^e p latorū suoz}
 Tunc dispensetur de consilio seniozum
^{s^e p pñiam} ^{magis} ^{s^e pccm}
 Puniat ecclesia plus occulto manifestum
^{s^e trasgressiōes s^e p fessores}
 Dictas qui possunt qui pape soluere soluant
^{s^e sacerdotes} ^{s^e casus p dictos} ^{i. auctoritate}
 Quidam maiorum soluant hos clauē suozum

In ista parte auctor ponit remedia p̄ra illa iam dicta dicens. O felix et
 prudens p̄fessor ego trado tibi illos peccatores ad sanādū a talibz criminibz
 bus qbz aīa eoz est lesa. Etia sis discretus de circūstancijs aggrauātibz
 illa pccā. et deinde inuestiga qm̄ tale pccm̄ est ppetratū et qm̄ sit ipsum et
 qualiter sit factū. et vbi. et cum quibz est perpetrātū. et fm̄ hoc dictabis con/
 dignā penitētiā. p̄ h̄m̄i peccatis et criminibz. qz aliquibz datur duplex pes/
 na et aliquibz simplex. aliqbz aut datur pena facilis seu leuis et aliquibz gra/
 uis. melius em̄ est a morte ad vitam reuocare q̄ q̄ ipsi eternaliter dānaren/
 tur. Subdit tu quies simplex sacerdos nō debes aliquem soluere ab enor/
 mi peccato sine papa. sicut est viciū sacrilegij. percussor clericoz siue parentuz.
 occisor puerozum. maritoz siue vxoz. vel violator ecclesie p ignē vel gladium
 vel p coitu. vel homicida vel pūrus. et ille q turpe pccm̄ ppetrauit cū eucha

Folio clxiij

ristia vel crismate sacro. qz qñqz talia pñiserit dñe ad dñm aplici nisi fu
erit mulier vel hō debilis. qz tñc tu pñessor fm pñiliū sapiētū poteris cuz eis
dispensare. Itē hñs autoritē papalē pñ oēs absoluerē

Primo notandū q in oī pñessione pñessor debet inqñere circūstācias pñei
qz circūstācie sepe aggrauāt pñm z allenāt. z fm h inuīgēda est penitētia

Secdo notandū aūtoz fm aliquos volēs reddere rōnē quare pñessor de
bet esse sollicitus circa cōfitemētem dñ q plus est reuocare aliquē a peccatis
q̄ resuscitare a mortuis. Rō pñ ex isto. quia maior est mors aīe q̄ corpis. q̄
maior est resuscitatio aīe a mortuis q̄ resuscitatio corporis. et fm hoc in li
tera dñ stare viuere. aliq̄ aū textus habēt credere

Tercio notandū q aliq̄s pñstitutus in pñō enormi sicut est sacrilegiū et
pñile nō pñ absolui nisi a papa vel ab aliquo gerente vicē pape. rñ excipiunt
hoies senes debiles z mulieres qui pñt in patria absolui dñm modo satisfaci
ant de tali pñō. et quilibet in articulo mortis pñ absolui a simplici sacerdote
te. rñ illi inuīgēdū est q si pualuerit vt papā p absolutorē accedat zc

Ultimo notandū q p omni peccato inuīgēda est penitētia occulta. Et
rō est. qz ex pñia publica peccatoz fit scandalū. p qd possit deuenire ad ma
ius crimen. et pñōz p pñō publico in eodē crimine inuīgēda est maior pe
nitentia q̄ p occulto. Rō est qz peccatoz public⁹ nō solum vñt malicia sua
q̄tum ad se. imo etiā q̄tum ad alios q̄b ipse pñet malū exemplū. sed pñōz
occultus solū vñt malicia q̄tum ad se z nō q̄tum ad alios

z excoīcatōe. nullo mō scz officiū misse

In banno si sit nullo casu celebrabit

s⁹ exñs

z diuinis officijs

Presbyter. hñc etiam sacris prohibemus inesse

s⁹ sacerdotali

s⁹ quo ad eius gesta

Nil ex officio faciat totius logicus sit

s⁹ ecclie exclusus

vt est lex ecclie

Sisit ab ingressu suspensus seruet vt est ius

s⁹ sacerdos

s⁹ diuinū officiū

Nullus in ecclēsiā interdictis celebrabit

pñcipes

s⁹ aliq̄ interdicti

Si domini terre fuerint p crimine clausi

s⁹ sacerdoti

septimanā

Quiqz per ebdomadam licet vñam dicere missam

z eucharistiā

pñecrādū

Ad christi corpus infirmis conficiendum

s⁹ interdictis

s⁹ sacerdos

Omnibus exclusis et priuatim legat horas

s⁹ publice

s⁹ pñā publice

Baptizat pueros. scelus audit. vñtat egros

s⁹ publice. sacerdos

suis pñlis

z cessat ab alijs

Predicat iste sue plebi. nec quid faciat plus

Summula Raimundi

^{s^c sacerdotē} ^{s^c laicoꝝ}

Hunc et ad exequias veluti laicum licet ire

^{excōicata} ^{pcriminibz}

Bens imbannita pro labe sua benefactis

^{iuramēta fecerit} ^{scz q^d velit satisfacere}

Is caret ecclesie nisi iurat iura tenere

^{pncipis} ^{s^c eius}

Si comitis culpa fuerit provincia tota

^{s^c sit} ^{s^c pncipis}

Interdicta sacerdotes eius tenant se

^{s^c corā eis} ^{valēt}

Sic vt non celebrent priuatim dicere possunt

^{s^c eis deputatas}

Horas canonicas absq^e vocis auditu pro criminibz

^{s^c p̄capere} ^{s^c excōicati}

Infirmus corpus domini non si moriantur

^{s^c in cimiterio} ^{scz extra cimiteriū}

Hos tumlant licite possunt alios sepelire

^{rpe interdicti}

Sermones faciunt pueris baptisma ministrent

^{asp̄ fieri p̄} ^{rale sacramētū}

In nullo casu confessio fons prohibetur

^{septimana} ^{licet semel celebrare}

Semper in ebdomoda licet vnam dicere missam

^{ianuis clausis} ^{pplo nō p̄ite} ^{s^c pplo}

Inclusis foribz eiecta plebe. sed isti

^{s^c p̄ditōe ecclesie}

Non dabitur corpus domini nisi sub speciali

^{trāsgressiōe ppria}

Ecclesie forma proprio pro crimine si sit

^{s^c plebs} ^{excōicata} ^{s^c cautele}

Hec in bannita forte tres ecclesie sunt

^{s^c pncipe}

Pro re coniuncta aut si lis pendeat ex te

^{facta p pignora}

^{si iubētis}

Pignoris est prima cautela. scōa cauentis

^{s^c eadē} ^{s^c cautele}

Pro causa. sed posterior iurata fides est

Pro satisfaciendo eger si nil habet vnde

Folio xlv

satisfaciat .i. nec pignora nec fideiussor
Soluat. nec pro ea quicq̃ sibi nulla negentur
z signāter corp⁹ xpi .i. pauperē excusat indigētia.

Sacramenta. quia miserum defendit egestas
sacer mīmonū baptisᵐ corp⁹ xpi

Ordo. coniugium. fons. confirmatio. panis
.i. sacra ecclie catholice

Unctio postrema. confessio sunt sacra septem
.i. plib⁹ curis p̃esse potes sequētib⁹

Tribus ecclesijs p̃stis in casibus istis.

.i. si ē ita misera si vna depēdet ab alia .i. si p̃p̃i⁹ sacerdos est excōicat⁹

Si non habens. pendens. si raro pastor adherens

.i. si p̃p̃i⁹ p̃sbyr⁹ de g̃daret addit vicino plebano

Si vice depositi. traditur vna tibi

Ista est alia p̃ricula. in q̃ autor ostēdit quō sit tenendū in locis interdictis.
 Et p̃mo quō sacerdotes excōicati se regere debēt. volēs q̃ null⁹ p̃sbyter ex
 cōmunicatus d̃z celebrare diuinū officium in excōicatōe. nec d̃z int̃eē diui
 no officio. s̃z d̃z se regere vt laic⁹ nō faciēdo quicq̃ ex officio sacerdotali. nec
 debet intrare eccliam si fuerit suspensus. Tūc subdit doctrinas de loco inter
 dicto dices. q̃ nullus p̃sbyter d̃z celebrare in ecclesijs violatis siue interdic
 tis. z si aliqua p̃uincia fuerit interdicta. p̃pter dñm illius p̃uincie tūc null⁹
 p̃sbyter d̃z ibi diuina celebrare. tñ q̃libet p̃sbyter in hebdomada p̃r semel
 celebrare vt p̃ficiat corpus dñicum. qd̃ si opus ēēt infirmis poss̃z ministras
 re. Silt sacerdos horas canonicas d̃z legere p̃uatim. s̃z publice pōt p̃dicas
 re baptizare z p̃fessionē audire. Et si sacerdos tpe interdicti voluerit inter
 eē exequijs laicorū nō d̃z interesse vt elencus s̃z vt laicus. Subdit aliā doc
 trinā de interdicto volēs qñ populus est excōicatus p̃p̃rijs criminib⁹ tūc
 talis p̃p̃s debet carere b̃ficijs ecclesiasticis. nisi tūc fecerit iuramentū q̃ velit
 satisfacere. s̃z si locus fuerit interdictus p̃pter crimen p̃ncipis siue dñi terre
 tūc sacerdotes in tali loco nō debēt celebrare. sed p̃uatim horas canonicas
 dicere possunt z p̃fessionē audire. z infirmis corp⁹ dñi ministrare. z si mortū
 tur p̃nt sepeliri extra cimiteriū. etiā possunt sermocinari sacerdotes z p̃ue
 ros baptizare. qz in nullo casu. phibetur baptismus aut p̃fessio. z sp̃ in heb
 domada licet sacerdoti vnā missam dicere clausis ianuis absente p̃p̃lo. z tñ
 h p̃p̃lo nō debet corpus dñi dari. nisi sub sp̃iali cōditiōe. quia vel talis excō
 municatio depēdet a dño vel ex parte p̃p̃li tūc semp p̃ cautionē sufficientem
 factā per pignora vel p̃ fideiussores exinde int̃ētes q̃ p̃p̃s debz satisfacere
 tūc pōt p̃p̃lo ministrare corpus ch̃risti. S̃z si aliquis ēēt paup̃ in cumulo q̃
 nō haberet pignora vel fideiussores illi p̃pterea nō debet negari corp⁹ ch̃risti
 qz paupertas nō excusat eum. Tūc subdit enumerādo septē sacramēta q̃ p̃
 tent in l̃ra. Dehinc d̃c q̃ vnus sacerdos aliqui p̃r duab⁹ vel plurib⁹ ecclesijs
 curat⁹ p̃esse p̃pter tres cās quarū p̃ma est quādo vna ecclia est ita misē
 ra. q̃ sacerdos de fructib⁹ eius nō potest se nutrire tūc idem sacerdos p̃r il
 las ambas habere vel tres vel plures. Secūda causa. si vna ecclia haberet

Summula Raymūdi

dependētiā a reliq̃. sic q̃ vna eēt mater z reliq̃ filia. tūc vnus sacerdos ite-
rum potest illas habere. Tercia causa est. si aliq̃s sacerdos caderet in irregu-
laritatem vel degradaret. sic q̃ nō posset p̃esse sue eccie. tunc alter plebanus
vicinus eius pōt habere ecciam ipsius degradati cū sua ecclesia.

¶ Primo notandū q̃ presbyter excoīcatus non debet se ingerere diuinis
officijs. eodē modo si presbyter fuerit suspensus ab officio suo ppter delictū
tū p̃prium nō debet celebrare. q̃ alis incurreret irregularitatem.

¶ Secundo notandū q̃ interdictū est duplex. vnum est in p̃lo quādo ca-
put p̃li interdictur. cū adherentibus p̃ violatōem eccie. spolum. vel rapi-
nā. vel p̃ simule. z sic dicim⁹ p̃ls est interdictus. z hoc fieri p̃t dupl̃r fm̃ au-
toritate maiorē sc̃z z minorē. q̃ si nephas eēt ita grande tūc pōt interdictū
fieri q̃ p̃lo nihil debet vendi vel emi. nec d̃z p̃ls sepeliri in cimiterijs. s̃z tal-
lis cā semp d̃z esse criminalis ppter quā sequat tale interdictū. Alio modo
p̃ls potest interdicti solum. z hoc sic q̃ nō debeat vti diuinis. z illud fit iux-
ta auctoritatem minorē. Aliud interdictū fit quo ad locū. puta q̃ p̃ls inter-
dictur tali loco. z in tali possunt fieri talia q̃ auctor exp̃mit in l̃rā. sed de iure
nō debet hoīes sepeliri. z tale interdictū est admissum ppter inobedientiam
p̃ncipum. q̃ si ipsi excoīcarentur nō curaret. z ḡ locus d̃z interdicti. nā tunc
a subditis informant vt faciant iusticiā. z tale interdictū d̃z fieri q̃ p̃ncipes
p̃ vim z sine iusticia impugnat ecclesiam

¶ Tercio notandū. auctor dicit q̃ q̃n locus est interdictus tūc in illo null⁹
debet celebrare nisi in hebdomada semel. z hoc est ver⁹ si p̃ncipes z eoz ad-
herētes nō appellant a tali mādato. Quia aliqui eps nō h̃z legitimā causā
locum interdicere. z tūc pōt fieri appellatio ad supiorem ep̃m seu iudicem.
Et tunc licite possunt celebrare adherentes appellationi

¶ Quarto notandū. si tpe interdicti p̃tingeret aliquē intereē exequijs lat-
cor. tūc iste nō d̃z intereē tanq̃ clericus puta in religione dicēdo vigiliās. s̃z
intereē d̃z vt laicus ¶ Quinto nota. q̃ excoīcatus nō d̃z ab excoīcatōe
absolui nisi p̃us satisfactat p̃isto. p̃ quo est excoīcat⁹ aut de satisfactōe caus-
tione sufficientē p̃stat. Et hoc fieri p̃t trib⁹ modis vt patz in l̃rā. Et hoc in-
telligendū est si de satisfactōe est potens. si aut nō potest satisfacere nihil⁹
minus est absoluedus z sacramēta dñi ei ministrari sicut docet l̃rā.

oim scōz missam cantas
In quibus officium de sanctis dñi canis. ipsa
s̃ in tali missa

Cantatur tamen prefatio quotidiana

i. venit. l̃ in die dñica l̃ cōmemoratio

Sic cadit in lucem domini requies animarum

s̃ dic̃ aiaz. trāponere

In feriam debes illam transferre secundam

s̃ aliq̃s

dic̃ aiarum

Si funus est presens non est transferre necesse

Istud est ca^m penultimū toti⁹ libri. in q̃ determinat de ecclesiastico ordine.
Et p̃t dūdi in tot p̃tes q̃t ponit documenta de ecclesiastico ordine. Pro p̃ma

pte vult q̄ qñ celebrat missa z officii de oibus scis in die oim scōz tpe anni deputato. tñc ad illā missā d̄z dici p̄fatio q̄tidiana. Subiungit q̄ celebrat missas in crastino post festū oim scōz si tal̄ dies ceciderit in diē dñicā. s. dies aiay. ita q̄ talis dies oim scōz sit sabbato. z dies aiay in diē prima tñc tal̄ dies aiay d̄z trāfferri ad scđam feriā primā z d̄z pagi officii de dñica. et h̄ est verū si funus nō fuerit p̄ns tunc illud festū aiay lapsū in diē dñicā d̄z trāfferri. Sed si fun⁹ est p̄ns tñc nō d̄z trāfferri. immo tñc ip̄a diē dñica p̄ prima post festū oim scōz d̄z celebrari festiuitas oim aiarum z dimittat offi cū dñicale vsq̄ ad scđam feriā vel ad aliā feriā eius dē seprimane.

¶ Primo notā dñi. dicit q̄ in diē oim sanctorū d̄z dici p̄fatio q̄tidiana. rō est ista. q̄ in illo diē celebrat festū sancte trinitatis z festū br̄e marie p̄ginis. z oim scōz ac electōū dei. si q̄ ad missā diceret p̄fatio in honorē br̄e p̄ginis tñc videret q̄ tñc pageret officii de br̄a p̄gine. Et eodē mō d̄z de scā trinitate z de alijs festiuitatib⁹. ¶ Secdo notandū q̄ illud dictū nō solū est intellegendū de festo oim scōz. immo etiā v̄z est de alijs festiuitatib⁹ scōz exees pro die ap̄loz. scē crucis. z br̄e virginis. q̄ quocūq̄ diē talia festa ceciderint sp̄ corum p̄fatio sp̄ialis est dicenda. s. in oibus alijs festiuitatib⁹ p̄fatio q̄tidiana est dicenda. ¶ Tercio notandū. ex quo hic fit mēto de officio mortuorū. tunc querit vnde hoc habuit initū. Rñdetur q̄ habuit initū ab ap̄stolis dei z in vsū fuit deductū p̄ br̄n̄ Iuliozū. Secdo querit vbi habuit initū officii mortuorū an̄ in nouo vel in veteri testamēto. Rñdet q̄ habuit initū in veteri testamento. Et hoc declarat triplr. p̄mo sic legitur eū in Genesi. cum Iacob eēt mortuus tunc Ioseph z fratres eius tulerūt z desplanerūt eum p̄ quattuor dies. z postea sepelierunt eum. Secūdo declaratur. quia legitur q̄ postq̄ moyses fuit mortuus. tunc populus israeliticus deplozauit eum per triginta dies. Tercio declarat hoc auctoritate sapientis qui dicit. luctus sapientis filij sunt septem dies. luctus autem filij stulti sūt sempiterni. z in eternum anima eius peribit. Tercio querit quomō mortuus sit sepeliendus. Respondetur q̄ illo modo quando aliq̄s tendit ad mortem tunc poni debet super paleas. z manus eius super ventrem ad ins̄star sancti martini. qui cum deberet mori petijt vt poneretur super paleas propter humilitatem. z si tunc ille est clericus debet legi passio super eum. si autem est laicus. tunc crux christi super eum ponatur vt eo facili⁹ incutatur ad contritionem. Deinde quando moritur porrigatur illi lumen ad manus in signum illius q̄ morientes pro nomine christi eternā videbūt lucem. Quādo tñc mortuus est debet pulsari campanē que sunt tute dei. p̄ quas reuelatur hominib⁹ decessus illius hoīs. vt pro eo hoies orent. iuxta dictum ap̄li. alter alterius onera portabit. Deinde debet lauari aqua munda z aqua benedicta aspergi. ad designandū q̄ post confessionē z contritiōem de hac vita ad vitam eternam trāsiturus est. Deī corpus portari debet ad sepulchrum. z si est laicus portatur a laicis. si clericus a clericis r̄c̄is. Deī debet poni ad sepulchrum. ita q̄ caput vertatur versus occidentem z pedes versus orientem. vt quasi iacendo adorat hunc qui est oriens ex alto. Deinde ponatur ad caput corporis mortui crux. quam maxime fugiunt diaboli. quia dñs noster iesus christus in cruce vicit diabolū. et omnem eius potestatem annihilaui.

Sūmula Kaymūdi

In summis festis que quattuor esse memento ^{scz nritas. pascea. pēthecoste. assumptio}
^{nulla cadauera mortuoz hoīm sepelient.}
Corpora non aliqua defunctorum tumultentur
^{.i. te deū gla in exelē dñi} ^{habēt}
Te. glo. nec aduentus. nec septuagesima seruent
^{festū cruce festā marie festā aploz .i. te deū z gla.}
Cruz et virgo suis festis z apostolis omne
^{credo canit festū michael .i. festū}
Ilud habent. nec cre. michael baptista iohānes
^{festū dedicatōis .i. cū festo marie pginis}
Et terribilis christus cum virgine matre
^{festū magdalene .i. festis. xij. aplozū}
Magdala cre. canit cum apostolis duodenis
^{p̄thomartyris .i. innocentū}
Eredo caret stephani festum simul z pucorum
^{.i. nō canit credo i festo michael etiā nō canit credo nisi venerit in dñca}
Non credit michael confessor virgoq; martyr
^{festū sci marci infra octauā pasce} ^{festū}
Marcus in hebdomadam pascalem si cadit idem
^{de scō marco .i. nō ieiunatur}
Collectam teneat ad missam. carnes comeduntur
^{circa ecciam s̄ consueta}
Sit circa templum processio reliquiarum
^{s̄ sci marci festū nisi eēt dñcus dies}
Si post octauam venerit. nisi sit domini lux
^{.i. ieiunamus .i. quiscunq; sit illa dies}
Carnes non edimus lux qualiscunq; sit illa
^{s̄ in festo pasce nritate xpi in ascēsiōe dñi}
Missā resurrexi. puer atq; viri galilei
^{s̄ hz dñe ne lōge in purificatōe s̄ dixit ad me}
Festum palmarum. candelarum. Dominus lux
^{s̄ illa officia in alijs p̄iebz .i. ill' ab eccia deputatis}
Non decantari debent nisi tempore certo
^{s̄ illi sacerdotes .i. lucrum statuta eccie.}
Hoc faciunt qui plus obulum q̄ iura sequuntur.
^{.i. cū festū nritatis cadit in illo die}
Quia feria sexta christo nato comeduntur
^{.i. causant h̄mōi leticie}
Carnes hoc faciunt pietas z gaudia festi

Kaimundi

^{s^a heretice} ^{scz p^{er} fidē}
Edesophista quia falsum preponis et infero
^{s^a argumētū} ^{h^umōi ordinatōem}

Nil valet ergo tuum tna nulla probatio contra
^{locū hūc in omīssione p^{er}uerti ieiunij}

Non gula nec venter comedunt sed sanctior ille
^{scz dñs deus} ^{i. mādāt}

Sanctus sanctorum sanctissimus hoc iubet esse

Nic magister ponit aliud documentū seruandum in ordine ecclesiasticū
 eo qd p^{er}tingit circa sepulturas mortuorū q^{uod} in istis quatuor festiuitatib^{us} scz
 in natiuitate christi in resurrectione ipsius in ascensione. z in festo pentecostes
 nō debent sepeliri funera. q^{uia} illi dies sunt dies gaudij z letitie. Nam in na
 tiuitate dñi nostri iesu christi gaudere debemus q^{uia} pater in diuinis eius vni
 cum filium ad incarnationē pro n^{ost}ra redemptione misit. Et in festo pasche
 gaudere debemus quia filius eterni patris ihesus christus dominus noster
 nos sua passione liberauit z ab inferis resurrexit. In festo autē ascensionis
 gaudere debemus q^{uia} christus filius dei carne assumpta propria virtute sua
 sup^{er} celos ascendit in signū huius q^{uia} oēs homines p^{re}cepta eius custodiētes
 in celi gaudijs z letitijs eterniter exultabūt. In festo autē pentecostes gau
 dere debemus q^{uia} pater z filius in diuinis deus z homo dignatus est nobis
 spū sanctum mittere. Ex quo ergo isti dies sunt dies exultationū ideo mes
 sio in istis dieb^{us} gaudere debemus. q^{uia} in ipsis aliqua dona spūalia cū mag
 no gaudio suscipimus. sed tumulare funera non est gaudium. immo magis
 tristitia. ideo si fuerint aliqua funera in hīs quattuor festiuitatib^{us} non sunt
 tumulanda. sed talis tumulatio in crastinū est seruanda. Item in missis de
 functorū non dicit gloria in excelsis nec alleluia nec sequētia nec credo. Rō
 huius est. q^{uia} in illis quattuor festis vtrūq^{ue} vocib^{us} letitie exultationis z iocūditat
 is. sed circa funera nō sunt aliqua gaudia sed omnis tristitia z dolor. z ad h^{oc}
 designandū tūc missa defunctorū lamentabiliter celebratur z cantat^{ur}. Tūc
 ibi (Te glo. zc) ponit aliud documentū dicens. Te deū laudamus z glos
 ria in excelsis in aduentu z in septuagesima vsq^{ue} ad festū pasce non cantat^{ur}
 Tunc subdit q^{uia} in festiuitatib^{us} beate virginis z sancte crucis z omnū apo
 stolorū cantat^{ur} te deum laudamus z gloria in excelsis. Sed in die michael
 is z ioh^{annis} baptiste credo nō cantat^{ur}. sed in die dedicationis templi. z in
 die natiuitatis christi. z in festiuitatib^{us} virginis marie. et in solēnitatib^{us} mas
 rie magdalene. et in die sancte crucis. z in solēnitate omnū apostolorū z euā
 gelistarū credo cantatur. sed in festo martirū non cantatur. Deinde dicit^{ur}
 q^{uia} in die sancti stephani. puerorū. mich^{aelis} z consequēter omnū sanctorū
 confessorū virginū z martirū credo non cantatur. et hoc est verum nisi
 talia festa ceciderint in dominicū diem. nā tunc cantabitur credo. Dehinc
 dicit^{ur} si festum marce euangeliste ceciderit infra octauas pasche tunc nulla
 memoria fit de eo nisi collecta dicetur ad missam. z carnes ipsa die comes
 dentur. et processio que fieri solet circa segetes fiat circa ecclesiam. Si vero
 venit post octauas pasche tunc vero illa die carnes non debent comedi nisi
 fuerit dominicus dies. De hinc subiungit aliam doctrinam dicens q^{uia} q^{ui}

Summula

dam sunt officia missæ que nunquā debent legi siue cantari in anno nisi certis diebus quibus talia festa sunt appropriata. vt sunt ista officia resurrexi in festo pasche. puer natus in die natiuitatis domini. dominus dixit in nocte natiuitatis domini. Lux fulgebit in gallicantu eiusdem festi. Turi galilei in festo ascensionis. Domine ne longe in die palmarum. Suscepimus deus in die purificationis. Sed qui legunt ista officia extra tempus deputatum illi plus diligunt pecuniam quā iusticiam et statuta ecclesie. Quanta doctrina quando festum natiuitatis cadit in sextam feriam tūc licitum est comedere carnes propter solēnitatem diei et gaudia festi. ergo nullus sophista debet contra hoc disputare. quia sua sophistria tantūmodo extat apparentia. vt dicit Aristotiles in elencis quod quilibet sophista dicitur apparēter scientificus et nō vere sciens. et ergo nō debet aliquis replicare p̄ter hoc vt tūc comedātur carnes. quia sanctus sanctorum imo sanctissimus iubet hoc fieri. Et hoc non fit gratia gula. sed quia deus in sexta feria hominem creauit. et eodem die ipsum hominem redemit. videlicet in sexta bona feria. et ergo quando festum natiuitatis domini iesu christi in sexta feria venerit illa libertas p̄rogatiue hominibus confertur

Notandū primo per modum dubij a quo sit institutus aduentus christi. Respondetur quod a beato petro papa. Sed quando queritur sub quot septimanis. respondetur sub quattuor. Sed quando queritur quare sub quattuor septimanis. Respondetur ad designandum quadruplicem aduentū dñi nostri iesu christi. Primus aduentus est in carne. et de illo legitur in euangelio iohānis vbi dicit. Osanna fili dauid. Secundus aduentus est in matre. vñ in euangelio iohānis legitur. Ad dñm veniemus et mansionē apud eū faciemus. Tercius aduentus est in morte cuiuslibet hominis. de quo legitur in euangelio mathei. vbi dicit. Si sciret paterfamilias quā hora sit venturus esset vigilaret utique et non sineret domū suam perfodi. Quartus aduentus ē ad iudicium vniuersale. de quo cantat sancta mater ecclesia. Ecce dñs veniet et oēs sancti eius cū eo. et erit in die illa lux magna scilicet iustis.

Secundo notandū quod modū dubij. quare in aduentu domini nō cantatur Te Deum nec Gloria in excelsis. Respondetur quod gloria in excelsis non canitur ideo ad designandum quod iste hymnus angelicus primo fuit cantatus in nocte natiuitatis christi. et ideo omittitur vsque ad diem natiuitatis vt tūc eo deuotius et solēnius cantetur. Sed te Deum ideo omittitur quia solum vti mur eo ad p̄sentes. sed in aduentu domini expectamus iesum christū aduenientem. Sed quare nō cantatur in septuagesima et quadragesima. Respondetur quod in istis festiuitatibus fit memoria penitentie et passionis dñi. et sic tūc obtinentur omnia cantica letitie. sed illa prefata sunt cantica letitie. ideo sancta ecclesia omittit talia cantica letitie

Ultimo notandū quod de vltima doctrina dicit Guillelmus quod dñs in fine anni nāci voluit vt ostenderet in vltima etate mūdi se venturū. In sexta enim feria hominē plasmauit. perdidit. et liberauit. ideo p̄rogatiua libertas hunc diem p̄cellit. vt si festū natiuitatis ceciderit in sextā feriā carnibus vitamur. si tūc ex voto feriis septis et sabbatis carnes vitares. nūc etiā tali die vitare debet. Et si aliquis sine voto in p̄ceptū huius festi mortaliter peccaret quod foris mā ecclesie infringeret. Alia autē dubia nota sunt ex se.

Raymundi.

^{scz iesu xpi} ^{illud canticū}
Passio quādo venit domini tunc gloria patri
^{s^c ecclia} ^{s^c in officio diuino}
Exceptis psalmis clerus dūnitat vbiqz
^{s^c passione} ^{phitē}
Gloria qua caneres patri si non inbiberem
^{s^c rūsorij .i. resumas}
Post versum repetas huic responsaria semper
^{h canticū} ^{s^c dñi}
Te deum nec aduentus nec septuagesima seruant
^{.i. agnus dei} ^{s^c sz miserere nobis}
In cena domini agnoscetes sine pace
^{in collecta eiusdē misse nō flectantur genua}
Ad missam genua collcte flectere noli
^{s^c in bona q̄nta feria} ^{.i. p̄seca}
Dum cantas missam cene tunc confice binas
^{.i. hostias} ^{s^c illaz} ^{s^c ecclie}
Oblatas domini sumas vnā velut est mos
^{s^c p̄secrato} ^{s^c hostiā}
Cum toto calice reliquam ponas vbi sanctos
^{.i. lumine p̄cedere}
Sit locus: incensa candela tamen precunte
^{hoc canticū} ^{scz in bona sexta feria}
Portando cantes hoc corpus. mane peracto
^{.i. reportas} ^{s^c sac̄m}
Officio toto reddas solenniter illud
^{s^c sacerdos} ^{.i. altare}
Ferte super mensam calici domini quoqz vinum
^{iuxta ritū ecclie} ^{inclinabis} ^{.i. altare}
Infundas et aquam. tūc te curabis ad aram
^{erigendū} ^{figurā crucifixi}
Post medium noctis ad tollendum crucifixum

Surgas atqz duas vel tres assumere micas
^{vestib. indutos} ^{scz dñe. p̄bati}
Albis vestitos. psalmum lege domine probas
^{illud canticū} ^{sic dictū}
Hinc expurge canas versum deus auribus addas
^{s^c cū redolentia thuris}
Antiphonam repetes exalta crucem semel aut ter

Summula

de ecclesiam

de illam antiphonā

Ser' circa templum cane cum rex glorie christe

Hec est alia particula in qua auctor ponit alias doctrinas circa diuinum officium pagendas. quarum prima est talis. Quando instat passio que est dominica qua cantatur iudica me deus. tunc sacerdos in diuino officio non debet cantare gloria patri nisi ad psalmos. sed ad responsoria et ad alia ad que solet cantari gloria tunc non debet cantari. imo post repetitionem responsorium debet resumere. Sed a bona quarta usque ad sabbatum pasche nec ad officium misse nec ad psalmos dicat gloria patri. Subdit alia doctrina de aduentu tui et septuagesima dicens. In aduentu domini et in septuagesima non cantatur Te deum nec Gloria in excelsis. Et in missa que canitur in cena domini non cantat Agnus dei cum illa conclusionem dona nobis pacem. sed cum illa miserere nobis. Item in collecta eiusdem misse non fleant genia. et in tribus diebus non detur pax. quia pax tradita fuit iudeis. Tunc subdit quod sacerdos celebrans missam in bona quinta feria debet psecrare duas hostias. unam debet sumere illo die. reliqua debet reservare in crastinum. et debet eam ponere ad locum sanctuariorum. candelam accensa pcedere. et cum portat cantat. hoc corpus pro vobis etc. sed crastino officio pacto predictam hostiam sumat solus niter ferendo super altare. et sumat vinum et aquam ad calcem secundo et per agendo secundum statuta ecclesie. Tunc ibi (Post medium noctis) Subdit doctrinam de diuino officio in nocte pasche peragendo. volens quod in nocte pasche plebanus debet statim surgere post medium noctis et assumere duos vel tres ministros indutos albis et legere istum psalmum. Domine probasti. quo facto cantat. Exurge quare obdormis domine etc. cum versu Deus auidet. repetendo exurge. quo facto accedat cum thure et cum redolentia fumo lenat crucifixum de sepulcro circumdum faciens bis vel ter cantando deuote cum rex glorie christe etc. Pro quo

¶ Notandum quod per hoc quod sacerdos debet surgere in medio noctis datur intelligi resurrectio domini qua mediante transimus ab eterna damnatione ad vitam eternam. Et per albedinem vestitus dantur intelligi angeli induci stola claritatis qui resurrectionem christi annunciauerunt. Et per redolentiam thuris intelligitur nostra bona opera in quibus debemus resurgere cum christo ut nostre orationes sint acceptabiles in conspectu dei et nos mediis illis exaudiri mereamur a datore et gubernatore omnium gentium a quo celum et omnia dependent

ordo totius anni

cognoscit

Analisis scripto sub tali noscitur ordo

in illo tempore anni

et per capitulum

Septuagesima sic lege quod deus omnia mandatur

secundum et tunc lege cum bis in quadragesima secundum libros

Quinque libros moysi quod claudit passio christi

passionis christi

et lamentationes

Tempore messicie leges verba hieremie

et in octauis pasche

Post pascha legimus quod lucas exemplificauit

Folio relix

.i. q. liter regū dz legi post penthecosten. videlicet in octaua trinitatis

Post penthecosten regum liber exit in hostem

.i. vsqz ad kal. augusti .i. a kal. augusti vsqz ad kalendas

Donec ad augustum. salomon tunc argue stultum

septembris leguntur parabole salomonis

Per totum mensem: sapientia proferat ensem

.i. in tali mense

.i. tales libros

Job lege septembris. tobiam. iudith. z hester

.i. in octobri

.i. libz machabeoz

.i. lege

Octobris mense machabeus atqz recense

.i. dicta duodecim pphaz

.i. in nouēbris

Verba prophetarum bis sex lege mense nouembis

.i. ad tale tps

.i. ad locū decēbris

Donec ad aduentum domini veniesqz decembis

.i. lege

s. dñi

illi pphē

.i. in ferijs

Profer in aduentu ysaie verba diebus

.i. post festū natiuitatis xpī eplās pauli .i. fino h. libri

Post natale legas paulum. sic fine quiescas.

istud est caplm vltimū istī libri. in q postqz mgr in pcedēti determinauit de ecclesiastico z diuino officio in missa obseruādo. pnter determinat de impōibus hystoriarū p circuli anni. Et illud vltimū caplm pē diuini in tot partes q̄r ponit documēta de impōibz hystoriarū p circuli anni. ptes patebūt in pcellu lre. Primo dē sic. ordo imponēdi hystorias p totū annū cognoscit sub tali scripto sequēti. quia post octauā ep̄phāie iponunt eplē pauli cum hystoria dñe ne in furore. z legūt vsqz ad septuagesimā. Subdit de septuagesima. z ponit scđam hystoriā z dicit sic. q in septuagesima debēt legi qnqz libri moysi z decātari cant. istī. in pncipio creauit deus celū z terrā. Sed a septuagesima vsqz ad passiōē dñi sp̄ ipēales hystorie sunt iponēde. sed tñ sp̄ legunt qnqz libri moysi veteris testamēt. Rō est. qz illud qd̄ dauid p lōs gum tps añ natiuitatē ch̄risti pphetauit illud paul. in suis eplis p̄cordauit et coordinauit. z post incarnatōem ad laudem z ad glām p̄dicauit. Subdit tps messie ponēs tertiā hystoriā. .i. q tpe passiōis ch̄risti. s. añ festū pasce legunt lamētatiōes q̄s yeremias apta z lamētabili voce lōgo tpe añ natiuitatē ch̄risti passiōē ipsi. deplānt z pphāunt dicēs. plāgite vos zc. Subdit (Post pasce zc) vbi auctor docet inuenire aliā hystoriā. z vult q in pasce legūt omelia tñ de die p totā hebdomadā infra octauā pasce. s. post octauā vsqz ad festū penthecostes legunt actus. Luce euāgeliste z alioz ap̄lorū. Tunc subdit q post festū penthecostes p totā hebdomadā agūt de sp̄sco. Et in octaua penthecostes de scā trinitate sūt p totā hebdomadā. S. tñ in octaua trinitatis imponit hystoria: deus oim c̄auditor zc. Et legunt l̄bz regū vsqz ad klās augusti. Tūc dz in l̄rā (Salomō tūc argue stultum) vbi docet imponere aliā hystoriā dicens. Post klās augusti vsqz ad kal. septēbris legunt parabole salomonis. z tūc cantat hystoria. in pncipio anteqz.

Sūmula Raymūdi

deus terram faceret. Tūc subdit (Iob lege) vbi docet nos iponere aliā hystoriā dicens. q. in septēbri cantat de scō Iob. s. si bona suscepimus. Tūc subdit (Octobris mēse) vbi docet iponere aliā hystoriā dices. q. in octobri legitur liber machabeoz. Et cantat hystoria. Adaperiat dñs cor vñ. Tūc subdit (Verba pphar) vbi autor docet iponere aliā hystoriā dices. a kal. nouēbris legitur ezechiel pph. 3. et alij pphete duodecim. et cantat hystoria. Ut dñm sedentē sup solū. Subdit. ab aduentu dñi legitur ysaias pph. 3. et etiaz cantat vltima et decima hystoria vsq. ad natiuitatē christi cū canticis spēalib. suis. et singul. dieb. dñcis iponit vna noua hystoria in aduentu dñi.

¶ Circa p̄mā partē notandū. q. rō illius lre est ista. q. tps passionis dñi plusq. alio tpe cū christo dolere debem⁹ ipsius mortē maxime honorādo. cā rando psallendo et fiendo eciam nudis pedib. intrādo. missas audiendo elemosynas dādo. et p̄silia p. delictis faciendo. vt eo citius nob. miseris parcat et ignoscat nra p̄ctā. Itē rō illius lre (salomon tūc arguit stultū) est ista. q. sicut dauid p̄rariab. philisteis et alij pph. p. lege coruz pugnauerūt. sic et nos postq. sp̄m sc̄m recepimus debemus p̄ra dyabolū pugnare. et vicij sp̄us deuictis deo seruire debemus. vt celestē curā attingere mereamur.

¶ Itē notandū circa illā prem. (Verba pphar) q. ezechiel vidit in sp̄u q̄s tuos aialia. q̄r tuos enā gelistas: q̄r tuos formis aialum depingunt. q. xpi natiuitatē. passionē. resurrectionē. et ascensionē ore et scripto notificabāt. Un notandū. Mathheus depingit sub forma hois iō. q. ipe plus tractat de hūmanitate christi q̄ ali⁹ euāgelista. puta de ei⁹ natiuitate q̄nō fuit incarnat⁹ et hō factus. S. Lucas depingit sub sp̄e bouis. q. recte sicut bos ducit ad mactandū. sic lucas scribit passionē christi q̄ mactatus est sic bos. S. marcus depingit sub forma leonis. q. leo h̄z talē naturā. cū parit i morte pullos suos mortuos trāsit ab eis. et per tridū redit ad eos et facit magnū rugitū ita q. resuscitant et viui surgūt a morte. sic christus viui surrexit a mortuis. mō marcus plus tractat de resurrectione christi q̄ aliq. alior. Sed iohes depingit sub sp̄e aq̄le. q. aq̄la altius volat q̄ aliq. alia voluerūt. sic etiā sc̄us iohes altius volauit et multū plus tractauit de diuinitate q̄ ali⁹ euāgelista.

¶ Item notandū. Daniel xpm venturū p̄dixit cū dixit. aspiciēs a longe. sicut alij pph. christū nasciturū p̄dixerūt de p̄gine maria. Un canit sc̄a eccles̄ia. pphete dixerūt christum nasci de virgine.

¶ Ultimo notandū. impō hystoriarū habet etiā p̄ alios vt in p̄puto manu ali et eccl̄astico. et in q̄ plurib. alijs locis. q̄re hic breuiter dicta sufficiūt de hystorij iponendis p̄ circulū anni. Et sic breuiter p̄ editio et p̄pendiū vt lucide et clare et valde vñr docet p̄la necēria circa sacra eccl̄ie occurrentia. Et vocat summula raymūdi. q. raymūdus edidit et p̄pilauit. et a plib. lib. bus canonicis eā extraxit. et etiā vocat summa pauper. q. paupib. p̄posita est q̄ nō p̄nt studere iura p̄pter defectū pecuniarū. Et si fūas illa q̄ ego Raymūdus p̄sulo et p̄suadeo. et q̄ in p̄bitis spernis. tūc mereris videre dñm ih̄m christū in sua maiestate summa. qui cum sua marre virgine maria singulib. q̄ superiorum cuius in seculorum secula benedictus. Amen

¶ Explicit summula Raymūdi diligenter correctā et emendatā. Im̄ p̄cella Colonie p̄ Henricū Quentell. Anno. D. cccc. xcy. die. xxv. Ianu.

BIBLIOTHECA
VNI
VERSITATIS
CRACOVENSIS

Tabula

¶ Incipit tabula libri radiorū mioris mundi. hoc est hominū. et p̄cipue patrum. quorum gratia hec summa est collecta

¶ Tabula statim intuenti oculis (q̄ in ip̄a p̄tinent) manifestat. q̄ p̄op̄ter ut legim⁹ Exodi. xxxij. decalogi mādata in tabulā moysi tradidit deus. ut se ab illorū obseruantia (quasi lacerent) nullus excusaret. S3 fm p̄m sc̄do de aia. sicut corp̄is oculus sine lūe nihil videre p̄t. ita q̄ sine veritatis p̄me cognitōe est q̄si noctue oculus noster intellectus nisi lūis fontē aspiciat. quē Raymūndus in hac summa sinceriter manifestauit. Quare fm sui nois interpretatōem radius huius. mūdi appellat. Ut ergo lucidius appareant questiones et dubitationes in hoc libro tradite ponit tabula sequēs. In qua p̄mo ponent questiones et notata. et secūdo quora cūuoluerit in q̄ talis possit inueniri questio: propter quod est edita. Est igit̄ prima q̄stio ista

Sacra scriptura excellit omnes alias scientias	folio p̄mo.
Sacra scriptura docet vera	eodem
Sacra scriptura inducit et inuitat ad patriam celestem	eodem
Que scientie sunt p̄rebyteris necessarie.	eodem
Quattuor sunt cause huius libri	folio. ij.
Quis est titulus libri	eodem
Quid est sacramentum	eodem
Que est diuisio sacramentorum	eodem
De quolibet sacramento in particulari	eodem
Que sacramenta sunt iterabilia et que non	fo. iij.
De magnitudine eucharistie	eodem
De figuris eucharistie	eodem
Septem sunt sacramenta	fo. iij.
Quod sacramentorum est dignissimum	folio. v.
Ius canonicum est hic subiectum.	eodem
Missa habet multas prerogatiuas	folio. vi.
In qua lingua fuit celebrata prima missa	folio. viij.
In qua virtute celebratur missa	eodem
Eucharistia quomodo definitur	eodem
Aliud est in eucharistia quod creditur et cernitur	eodem
Quomodo intelligitur quando dicitur. homo vidit corp⁹ christi	eodem.
An aliquis sanguis christi mansit in terra	eodem
Quare christus semel celebravit et nunc sepius celebratur	fo. viij.
Utrum hostia in triduo eleuata fuisset adoranda	eodem
Quis sacerdos magis peccat. an celebrans in peccato vel similās se celebrare et tamen non celebrat	eodem
Triplicia sunt festa	eodem
Una collecta in summis festis dicitur.	eodem
Solus sacerdos potest celebrare	folio. ix.
Quid est sacerdos	eodem
Quot sunt virtutes missę	eodem
Angelus non potest celebrare	folio. ix.

Tabula

Irregularis et excommunicatus non potest celebrare	eodem
Sacerdos mortuus et iterum resuscitatus potest celebrare.	eodem
Utrum degradatus scismaticus et peccunarius potest celebrare	folio.x.
Utrum misse pro sint mortuis defunctis	eodem
Quomodo bona opera valent pro defunctis	eodem
Heretici quam opinionem habent de suffragiis	eodem
In quo loco est purgatorium	fo.xi
Que sunt illa suffragia que pro sunt defunctis	eodem
Quomodo differt pena purgatorii ab infernali pena	eodem
An pena purgatorii sit maior pena totius mundi	eodem
An ignis purgatorii sit corporalis	eodem
Utrum purgatorium manebit post extremum iudicium	eodem
An missa celebrata pro una anima iuuat pluribus	eodem
An purgatorium sit pars inferni	eodem.
Quare christus descendit ad infernum	folio.xij
An defuit angelis in celo	eodem
Non implens penitentiam in presenti in futuro implebit	eodem
Quare sacerdos dicit dominus vobiscum	eodem
Quare dicit oremus	eodem
Quare collecta sequitur kyrieleyson	eodem
Quomodo sunt collecte concludende	fo.xij
Quomodo sunt cognoscende ille conclusiones	eodem
Quare dicitur collecta	eodem
Quis est numerus collectarum in missa	fo.xij
Casus contingentes in missa	eodem.
Quot sunt ordines	fo.xv
Qui sunt casus qui impediunt a sacramento tam celebrantem quam communicantem	eodem
De preparatione calicis et significatione illorum	fo.xvij
Quare in nouo vino celebratur in fisco transfiguratus	eodem
Qui sunt casus contingentes circa preparationem calicis	eodem
Qualiter erit hostia disposita	fo.xvij
De ritu figura et materia altaris	fo.xix
De canone et eius interpretatione et de modo ipsum legendi	fo.xx.
De casibus contingentes circa hostiam	eodem
Quid faciet sacerdos si est venenum in calice vel aliquod aliud post consecrationem	fo.xxij.
Quantum valet missa deuote audienti	eodem
Si effunderetur calix quid agatur	eodem
An aqua in consecratione annihilatur	eodem.
An christus moueatur in hostia cum alijs casibus	fo.xxij
Quare post eleuationem eucharistie digni sacerdotis celebrantis erunt coniuncti	folio.xxv
Quot missas potest celebrare sacerdos vno die	eodem
Si sanguis congelatur. Si sacerdos infirmatur.	fo.xxvi
Si hostia est cruentata	eodem.
An de spelta potest conficere.	eodem.

Tabula

Uterque vendens corpus christi iudeis est cremanda	fo. xxvij.
Quid si hostia in eleuando frangat	eodem.
Quid si sacerdos ante altare occiditur	eodem
Quid si stercus auis cadat in calicem	eodem
Missā in die parasceues nec habet principium nec finem	eodem
In die parasceues altaria sunt denudata	eodem
Sine peccato debet esse qui vult recipere eucharistiam	fo. xxvij.
Quare ecclesia in .xl. diebus mortem christi deplangit	eodem
Quare passio sanctorum celebratur cum gaudio. passio christi cum lachrimis	eodem
An alicui denegabitur corpus christi.	eodem
Quare iudei admittuntur ab ecclesia.	fo. xxix.
Quibus non debet dari corpus christi. Quadruplex sumitur eucharistia	eodem
Carentibus usu rationis ut pueri non recipient hoc sacramentum	fo. xxx.
Que sunt vitanda post sumptionem corporis christi	eodem
Quare deus post pascha plagauit romanos	eodem.
Quis effectus sequitur ex sumptione eucharistie	fo. xxxi.
Eucharistia quomodo presentabitur infirmo	fo. xxxij.
An hostia non consecrata posset porrigi	eodem
Quo sacerdos peccat in proferendo canonem	eodem.
Tercia die infirmitatis suscipitur eucharistia	fo. xxxij.
In die dominica preestabitur. Leprosus potest dari eucharistia	eodem
Deuotus et mundus suscipiet eucharistiam	eodem
Beata animalia non suscipiunt eucharistiam	eodem
Quando hostie deficiunt sacerdos diuidat	fo. xxxiij.
Sacerdos leprosus potest celebrare missam	eodem
An iherosolymis vel iudei vel finitibus iudeis dabitur eucharistia cum alijs casibus eo.	fo. xxxv.
An excommunicatis dabitur eucharistia	eodem
Semel dabitur laicis infirmis in mente. secus est de religiosis	eodem
Manifesto peccatori non dabitur	eodem
Quare sub duplici specie consecrabitur	eodem
An infirmo carenti usu rationis dabitur	fo. xxxvi.
Fortis non dabitur hoc sacramentum	eodem
Quid si iudeus accedat ad eucharistiam cum christianis	eodem
Mulieribus et larronibus penitentibus dabitur	eodem
Quid de eucharistia que euomitur	eodem
Quid si sacerdos dimittat hoc pronomem meum	eodem
Tempore necessitatis non est celebrandum in oratorio	fo. xxxvij.
Extrema unctio quibus danda est. quando danda est. quod differenter dabitur sacerdotibus et laicis. et in quibus personis corporis dabitur	fo. xxxvij.
An infirmi vident angelos presentes et iudicium	fo. xxxix.
Quotiens dabitur unctio.	eodem
Intrans bellum non potest iungi cum alijs questionibus	eodem
Quare riam intrandi celum docebitur sacerdos	eodem
An percussus in cornu potest iungi	fo. xl.
An intrans bellum potest suscipere sacramenta.	fo. xl.
Leuitum est audire fures et latrones	eodem.

Tabula

Sacerdos an debeat gaudere de morte malefactoris.	fo. xli.
Pro furibz & latronibus in facto occisis nō est orandum	eodem
Corpora suspensorum pnt admitti ad sepulchrū si penituerit	eodem
Clerici nō scribant lras pro vindicta sanguinis. Cum casibus alijs bos	fo. xli.
nis ibidem notatis	fo. xli.
Definitio baptismi	fo. xli.
Triplex est baptismus	eodem
Quadruplex institutio baptismi	eodem
Quis instituit in quo loco fiet. quot sunt dona baptismi	eodem.
Baptizandus habebit tres paternos	eodem
Cathecismus & exorcismus precedunt baptismum	fo. xli.
Statim post exorcismū paruulus baptizabitur	eodem.
Sulter in necessitate baptizat	eodem.
Tria sunt in baptismo	eodem
Baptismus imprimit characterem	eodem
Christus est pncipalis causa baptismi. sacerdos instrumentalis	eodem
Baptismus delet peccata in adulto	fo. xli.
Verba non interponantur ad formam baptismi	eodem
Requirunt ad baptizantē cognitio pborz forme baptismi ppter intēdōz	eodē
Paruulus baptizatur	eodem
Paruulo confertur gratia	eodem
Ad confirmationem quinqz requiruntur	fo. xlv
In confirmatione tria notantur	eodem
Non confirmatus non potest confirmare	eodem
An simplex sacerdos potest confirmare	eodem
Confirmatio confert nouam gratiam	eodem
Baptismus non potest iterari	fo. xli.
Hoc pronomen ego nō est de forma baptismi	eodem
In omni lingua potest baptizari	eodem
Loco (baptizo) non ponatur imergo	eodem
Loco pronominis (re) non potest poni proprium nomen	eodem
Nominis potest poni in nominibus	fo. xli.
Intentio baptizantis est necessaria	eodem
Questio de duobus pueris	eodem
Baptismus confertur eq̃liter a bono & malo ministro	eodem
Abortiuus quid est	fo. xli.
Abortiuus dupliciter generatur	eodem
Sultere moriente in partu quid agendum est	eodem
Non baptizatus non sepelietur in cimiterio	eodem
Forma baptismi non potest variari	fo. xli.
Quomodo forma eius viciatur & quotupliciter	eodem
Tria requiruntur ad baptismum	fo. xli.
Unus non potest immergere & alter baptizare	eodem
Si duo proferant verba vnus immergit	eodem
Iudeus & infidelis posset baptizare	eodem
Diabolus non potest baptizare	eodem

Tabula

Aqua est materia baptismatis	fo. i.
Triplex est baptismus	eodem
Nullus potest seipsum baptizare	eodem
Principalis pars pueri in egressu debet baptizari	eodem
Quomodo exciditur vel non a matre	fo. li.
An baptizandus immergi debeat	eodem
Tria dantur in baptismo	eodem
An vnus potest simul duos baptizare	eodem
Ille de cuius baptismo dubitatur quomodo debet baptizari	fo. liij.
Baptismus non iterabitur	eodem
Character baptismi non erat in christo iesu	eodem
Triplex est fides baptizantis	eodem
Iudei persequuntur ecclesiam	eodem
Triplex est baptismus et quo possunt sufficere ad salutem	fo. liij.
Quare baptismus fiet in aqua	fo. liij.
In terra aere aut igne non potest fieri baptismus	eodem
Utrum in sanguine aut in oleo baptizatur	eodem.
An in aqua alio liquore mixta est baptizandum	eodem
Duo requiruntur ad baptismum	folio. l. v.
Tres sunt immersiones	eodem
Quid fiat quando baptizans pdat loquelam, plata parte forme	eodem
Quare baptismus habet triplicem immersionem	eodem
Eucharistie sacramentum habet duplicem speciem	eodem
Quo nomine heremofroditus debet baptizari	eodem
In confirmatione potest nomen imponi et variari	eodem
Triplex est cognatio spiritualis	folio. lvi.
Ex quibus sacramentis causatur talis cognatio	eodem.
Inter leuitates non contrahitur cognatio spiritualis	eodem
In confessione contrahitur aliqua affinitas	eodem
Compatres per quos non est deuentum ad compaternitatem possunt ad muticem contrahere matrimonium	folio. lvi.
Cognatio contrahitur in duobus sacramentis	folio. lvij.
Et ponuntur ibidem casus impediens matrimonium	eodem
Diaconus non potest dare corpus christi	fo. lvij.
Multiplex ordo est necessarius.	eodem
In ordine imprimatur character	eodem
Et est solum vnus ibidem	eodem
Mulier menstruosa quomodo se habeat ad virum	folio. lix.
Quid est menstruum	eodem
Utrum mulier menstruosa reddere potest viro debitum aut ab eo possit petere	folio. lx.
Mulier pariendo paritur	eodem
Mulier post partum purgabitur	eodem.
Mulier ante partum communicabitur	eodem
Quomodo paruulus nascitur ex utero	folio. lxi.
Quid sunt sponsalia	eodem

Tabula

Verba contrahendi matrimonium sunt duplicata	fo. lxxij.
Ecclesia est duplex Qui possunt pertrahere sponsalia	eodem
An sponsalati compellantur ad matrimonium	eodem.
Sunt octo casus in quibus solvuntur sponsalia	fo. lxxij.
Differentia inter sponsalia et matrimonium.	fo. lxxij.
De matrimonio et eius quiditate et multis questionibus	eodem.
Quoddecim casus sunt impediētes matrimonium	fo. lxxv.
Matrimonium est sacramentum.	eodem.
Matrimonium quot modis est illegitimum	eodem.
Prima vxore mortua potest contrahi cum secunda	fo. lxxvij.
Tria festa impediunt matrimonium	fo. lxxvij.
Matrimonium est duplex. scilicet clau. desinunt et manifestum	fo. lxxij.
In quibus verbis contrahitur matrimonium	fo. lxx.
Elorum est duplex. scilicet simplex et solemne	eodem
Simplex votum impedit sed non dirimit matrimonium	eodem
Quid est consanguinitas. Cōsanguinitas est duplex	fo. lxxi.
Triplex est linea consanguinitatis	eodem
In quibus gradibus prohibitum est contrahere	eodem
Triplex contrahitur affinitas	fo. lxxij.
Quarta impediunt et dirimunt matrimonium	eodem.
Que consanguinitas fuit inter adam et euam	eodem.
Utrum sacramentus matrimonij conferat gratiam	fo. lxxij.
Pueri illegitimi habēt in se tres pēditōes. scilicet sunt superbi. pomposi. luxuriosi. et blest	fo. lxxij.
Crimen impedit matrimonium	eodem
Quomodo surdi et muti contrahunt	eodem
Duplex est votum Simplex votum est duplex	fo. lxxvi.
An vxor possit vouere	eodem
Nō celebrat sedas nuptias vxor nisi mortuo viro cū quibusdā casibz	fo. lxxvi.
De impediētibz executionem matrimonij	fo. lxxvij.
An et quādo vxor potest ingredi religionem	fo. lxxix.
An papa possit dispensare qd vxor sine p̄sensu viri possit ingredi religionē	lxxxi
An repositus apud mulierē et coact⁹ ad p̄hendū cū ea teneat in m̄mo	eodē.
An pueri sunt legitimi sn̄a dimortij lata inter coniuges	eodem
Calus. rex et regina nō generant sed acceptāt puerū alienum in prolem et postea generant in octauo anno filiū q̄s illoz erit heres	fo. lxxx.
An diaconus possit dimittere vxorē p̄pulsus per ep̄m	eodem
An ambulans super terram in calecis p̄mittit aliquam ducere et postea deponit illam et idem promittit teneat illam recipere	fo. lxxx.
Mulier si stricta est quid agendum est	eodem
Una persona non potest habere plures vxores	fo. lxxxi.
Matrimonij est significatiō vniōis hūane nature cū diuina	eodem
Baganus habens plures vxores conuersus ad fidem debet illam tenere que primo conuertitur	eodem
An mulier cognita ab alio in spē sui viri sit adultera	fo. lxxxj.
Mulier leprosa aut infecta veneno tenet solvere debitum	fo. lxxxij.

Tabula

M ulier leprosa non tenetur cohabitare viro	eodem
S ponsalia solvuntur per lepram superuenientem	eodem
V ir tenetur mulieri leprose puidere de necessarijs	eodem
I mpedimentum supueniens non soluit matrimonium	eodem
Q uis dicitur peruersus	fo. lxxxiij
S ponsalia firmata iuramento solvuntur per subsequens matrimonium	eodem
M atrimonium non debet fieri per coactionem	eodem
V otum solene impedit matrimonium contrahendum et dirimit matrimonium contractum	fo. lxxxiij
A biurans pus 2 postea pmittens tenet dupli penitere	eodem
P eccata que sunt confessa non reuincunt	eodem
I urans generaliter non tenet ad casum inopinatum	eodem
M ulier nō potens pmittere viuere nō debet iurare ptenentiam	eodem
I urans nō velle reddere debitū viro debet cū timore reddere	eodem
I nterdictū ecclie interdū impedit sed non dirimit	eodem
Q ue sunt tria tempora prohibita in quibz nō celebrat matrimonium	eodem
I uramentū 2 votum pponit possibilitatem	eodem
A ccus ptractus p impubes reuocare post annos pueritatis	fo. lxxxv
C opula carnalis reuocat vxorē ex claustro	eodem
Q uādo masculus et quādo femina dī putes	eodem
C onditio impedit matrimonium quo ad ignorantes	fo. lxxvi
S eruus ptrahens cū libera non p petere separationem	eodem
L iber sciens contrahens vel cognoscens ancillam contractam non potest separari ab ea	eodem
M ulier teneatur sequi virum	eodem
P er aspectum corporis probatur virginitas	eodem
C ognatio spūalis supueniens nō frangit matrimonium	fo. lxxviij
P ersona vouens debet esse libera	eodem
V otum quomodo diffinitur	fo. lxxviij
V otum solene fit tripliciter	eodem
A d votum tria requiruntur	eodem
A liqui obligantur ad votum aliqui non	eodem
V otum augmentat iuramentum	eodem
O rdinū alicuius sunt alicuius non sunt	eodem
V otum tripliciter potest in melius pmutari	fo. lxxix
I n voto sunt tria notanda	eodem
Q uis sit iudex clerici criminosi	eodem
C lericus non degradatus non debet publice puniri	eodem
C lericus ordinatus absqz vxoris p sensu est sibi restituendus	eodem
I rregularis et postea excommunicatus si talis ordinatur ad sacros ordines est degradandus	eodem
V ir potest ordinari cum consensu vxoris	eodem
A nte ordinationem iurabūt ambo puges castitatem	fo. xc.
O rdinatus per saltum est irregularis	eodem
Q ui situs dicitur legitimus qui naturales	fo. xci.
Q uomodo filij legitimantur	eodem

Tabula

Illegitimi ex triplici causa non possunt ordinari	eodem
Excommunicatus et postea ordinatus priuatur beneficio habito	eodem
Excommunicatus qui ordinatur efficitur irregularis	eodem
Excommunicatus scienter ordinatus perpetuo suspenditur	eodem
Seruus ordinabitur cum consensu domini	fo. xcij.
Propter quos casus seruus non ordinabitur	eodem
Cum seruo furtiue recipiente ordines quis dispensat	eodem
Monachus fugiens claustrum est suspensus	eodem
Professus exiens claustrum cogitur redire	fo. xciiij.
Triplex est bonum matrimonij	eodem
Triplex est actus coniugalij matrimonij	eodem
Cognoscens sororem vxoris sue non potest petere debitum	eodem
Mulier inhonesta non debet habitare in domo sacerdotis	fo. xciiij.
Sacerdotes debent subuenire pauperibus	eodem
Sacerdotes non debent ludere	eodem
Sacerdotes debent studere et qualia	fo. xcij.
Sacerdotes curati custodient animas parochianorum diligenter	eodem
Contractus matrimonij est sacerdotibus prohibitus	eodem
Clericus non debet vocare clamorose	fo. xcvi.
Sacerdos non debet exercere negocia secularia	eodem
Clerici non debent ducere choreas	fo. xcviij.
Chorea quomodo diffinitur	eodem
Clerici non intrabunt taternas	eodem
Clerici debent vitare crapulam	eodem
Sacerdos debet esse castus vel cautus	eodem
Filij sacerdotum non succedunt in beneficijs patrum suorum	fo. xcviij.
Quis dispensat cum talibus	eodem
Clericorum bona debent diuidi in quatuor partes	eodem
Speciebus quatuor sunt capienda bona aliena	fo. xcix.
Ablatum debet restitui	eodem
Lur debent restitui et quantum et quando cito	fo. c.
Sacerdos non debet manifestare furtum sibi confessum	fo. ci.
Quot modis manifestatur crimen confessum	eodem
Linens scienter furtum est parciceps	fo. cij.
Et tenetur talis ad restitutionem	eodem
Quid est pati naufragium	fo. cij.
Differentia inter naufragium iacturam ruinam et diluuium	eodem
Tria sunt genera hominum que licite possunt spoliari	eodem
Res inuente quomodo sunt restituende	eodem
Quid agendum est de thesauro abscondito	fo. ciiij.
Damnatus ad mortem non potest facere aliquem actum legitimum	eodem
Quomodo res ablata est restituenda	fo. cv.
Quando bellum est iustum et que sunt conditiones ad hoc requisite	eodem
Clericis non conuenit tellare	fo. cvi.
Qui tenentur sequi ad bellum et qui non	fo. cvij.
Quid de serujs captis	eodem

Tabula

Quid est symonia	fo. lviij.
Triplex est munus	eodem
Contra voluntatem collatoris non tenebitur beneficium	fo. ciij.
Patronus quomodo diffinitur	eodem
Patronus fit tribus modis	eodem
Patrono detetur aliquid honoris et oneris	eodem
Quis patronatus alienatur tribus modis	eodem
Pater potest presentare filium ad beneficium	eodem
Nullus potest presentare seipsum	eodem
Quid fiet si sunt duo collatores clerici vel laici	eodem
Pro ingressu religionis an potest aliquid recipi	fo. cx.
An cum symoniaco dispensatur	eodem
Pro ordinibus nihil dabitur	eodem
Symoniace intrans claustrum exibat	eodem
Symonia committitur dupliciter	eodem
Sub mala conditione non debet conferri ecclesia	fo. cxl.
Si sanguineo resignat symonia est	eodem
Symonia est maximum peccatum	eodem
Meretricibus et hystionibus non dabitur aliquid de patrimonio christi. nec	eodem
debent spirituales tales locare	eodem
Usura est duplex. scilicet spiritualis et corporalis	fo. cxlij.
Usura quomodo diffinitur	eodem
Fructus computabuntur in sortem	fo. cxlij.
Usurarii tenentur ad restitutionem	eodem
Manifestis usurariis prohibentur officia	eodem
Heredes tenentur ad restitutionem usure	eodem
Usurarii et raptores comparantur	eodem
Usurarius unus publicus alius priuatus	fo. cxliij.
An usura sit possibilis	eodem
An magister debet accipere modum de sectionibus	eodem
Pecunia potest ab aliquo recipi ad negotiandum licite	eodem
In traditione animalium triplex est contractus	fo. cxv.
Mutuans pro magna pecunia et redimens pro parua pecunia committit	fo. cxvi.
ut usuram	fo. cxvi.
Res usurarii perdit inuenta ab eo qui dedit sibi usuram non est	usuraria
restituenda	eodem
Concedens alicui pecuniam ad illum finem ut tempore necessitatis iterum	eodem
sibi concedatur usura est	eodem
An pcedes annonam antiquam alicui pro noua committat usuram	eodem
An veteres denarios mutuans pro nouis committit usuram	eodem
Triplex reuertere significat pueniens cordis. locutionis. et operis	eodem
Penitentia unde dicitur	eodem
Penitentia an sit sacramentum	eodem
Quid est penitentia	fo. cxvij.
Electus duplex est	eodem
Penitentia pcedit ex dictamine iusticie	eodem

Tabula

Peccato cogitatio corrdet pccatio. oris pccatio. opis satisfactio	eodem
Peccator aliud actuale aliud originale	eodem
Penitentia alia canonica alia arbitraria	eodem
Quomodo taxatur ieiunium anni pro penitentia	eodem
Per stationem datur spūalis gratia	fo. cxviii
Indulgentie solum valent confessis et contritis	eodem
Infirmus non agens penitentiam potest tamen a deo saluari et hoc si debi- tam habuerit contritionem	eodem
Nullus peccabit propter spem venie	eodem
Homo debet confiteri corde ore et opere	eodem
Penitentia serotina prodest	eodem
Ad agendum penitentiam quid nos mouet	fo. cxix
Quid si parochianus moriatur et sepelatur in claustris	eodem
Quanta dabitur plebano portio	eodem
Fures latrones usurarii non sunt sepeliendi in cimiterio	eodem
Quid si fur latro et non possunt loqui in extremitate	eodem
Sepultus in cimiterio usurarius latro interficiens seipsum et sic de alijs si in libris debet exhumari	eodem
Moriens in duello non sepelietur in cimiterio	fo. cxx
Peregrinus sepelitur ubi moritur	eodem
Sepulturam potest quilibet eligere	eodem
Tria sunt que faciunt aliquem parochianum	eodem
Excommunicatio quomodo describitur	fo. cxxi
Excommunicationis alia maior alia minor	eodem
Casus quando aliquis incidit in excommunicationem	eodem
Que sunt persone que possunt excommunicatis communicare	eodem
Occidere patrem vel matrem detestabilis est quod occidere uxorem	fo. cxxii
Excommunicatus an possit intrare ecclesiam	fo. cxxiii
Clericum percutiens est excommunicatus	eodem
Excommunicato non potest quis communicare comedendo	eodem
Clerici potest quis percutere in casu sine excommunicatione	fo. cxxiiii
Sacrilegium quid est	eodem
Latro et publicus spoliator non gaudet emunitate	fo. cxxv
An religiosus percutiens clericum tantum perireat sicut laicus	eodem
An mulier percutiens clericum committit sacrilegium	eodem
An percutiens rusticum credens clericum sit excommunicatus	eodem
Testamentum quid est	eodem
Testamentum duobus modis fit	eodem
An mulieres possunt facere testamentum	eodem
Res testande sunt triplices	fo. cxxvi
An carens loquela possit testari et	eodem
An sacerdos possit testari	eodem
Bigamus quomodo diffinitur	fo. cxxvii
Bigamia quot modis fit	eodem
Corrumpens virginem et postea pertrahens cum eadem aut sit bigamus	eodem
Sorilegium quid est	eodem

Tabula

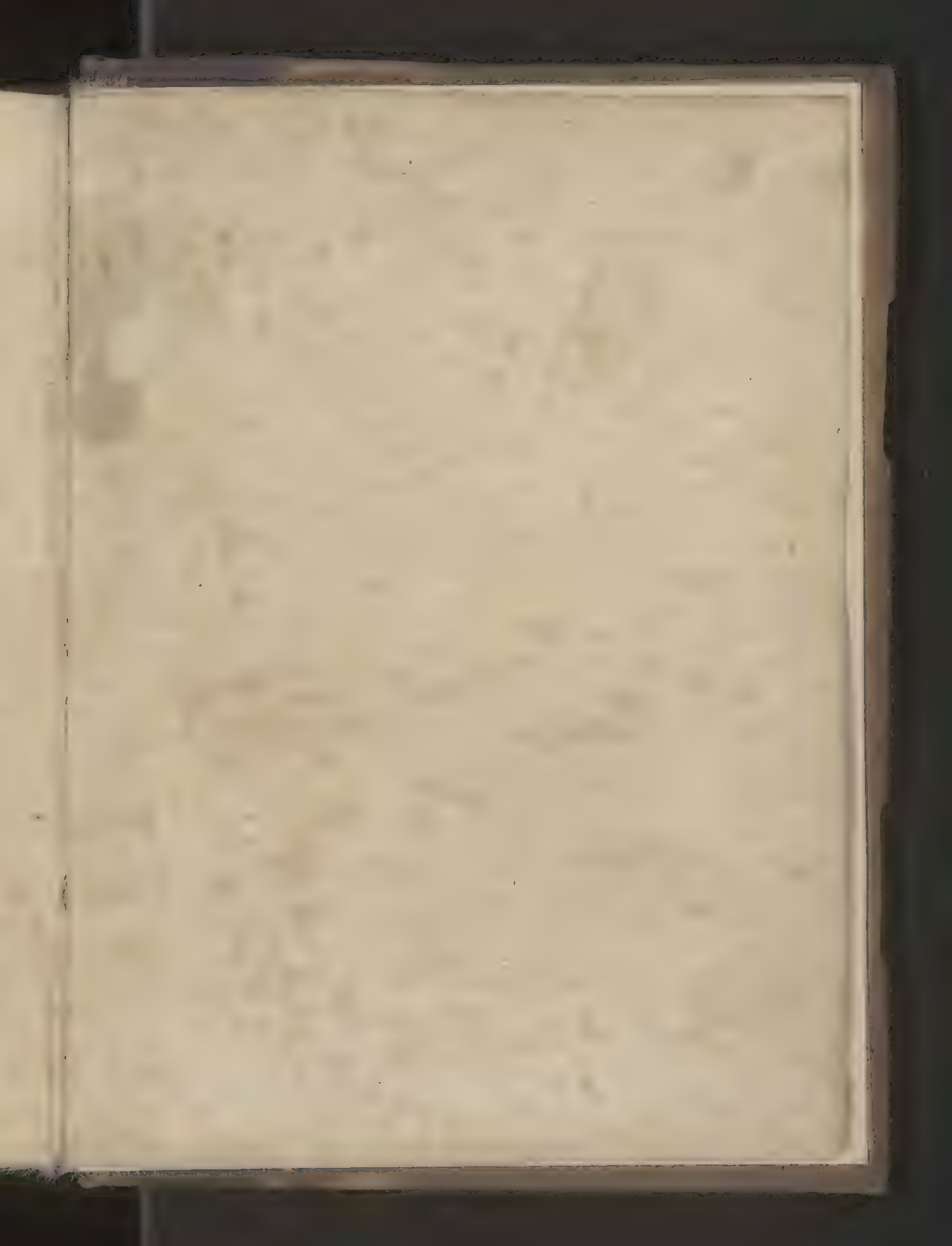
Sacrilegij species quot sunt.	eodem
Quid de clerico sortilego	fo. cxxviiij
Faciens legere missam vt alijs mortatur an sit sortilegus	eodem
Natens obuiam leporum credens infortunium sibi fieri an sit sortilegus	eodem
Solutio maximus	eodem
Uulter equitans sup bestiam an pmitit sortilegium	eodem
In confessioe sunt duo p consideranda. cu quib multa ibide ponunt	fo. cxxix
Medicus spiritualis z corporalis quomodo comparant	eodem
An sacerdos possit manifestare peccatum	eodem
Penitentia alia est publica alia priuata	fo. cxxx
Penitentia sollemnns fit pro peccatis enorribus	eodem
Sollemnns penitentia inducit irregularitatem	eodem
Penitentia agitur totiens quotiens quis peccatum pmitit	eodem
An monachi possunt audire confessionem	eodem
Quot modis dicitur ppius sacerdos	eodem
Propter ignorantia plebani pot alius eligi in confessorem	eodem
An laicus possit audire confessionem	fo. cxxxi.
Quare laico est confitendum	eodem
An per scriptum vel nuncium aliquis possit confiteri	eodem
An peccata scita pus a sacerdote sunt sibi confitenda	eodem
An simplex sacerdos potest absolvere excommunicatum	eodem
A quib peccatis no potest simplex sacerdos absolvere	fo. cxxxij
Peccatum culpe pene z damni	eodem
Salum vtile est dupliciter	eodem
An sacerdos possit audire confessionem sue amasie	eodem
Ocasus in qbus no tenetur qs confitem proprio sacerdoti	eodem
Conditiones requisite ad confessionem que sunt	fo. cxxxij
Confessio potest irerari	eodem
Peccatum in deum. pximum z semetipsum	eodem
Satisfactio triplex est	eodem
Peccata mundi reducuntur ad superbiam luxuria z auaricia	eodem
Confessio non debet reuelari ex tribus causis	fo. cxxxv
Quomodo sacerdos citatus ad iudicem possit reuelare pessione	eodem
An sacerdos possit reuelare peccatum ex quo possit contingere periculus ciuitatis vel castri	eodem
An heresim confessam possit reuelare	eodem
Oppressorum puerozum penitentia est intingenda	fo. cxxxvi
Pro adulterio occulto no iniungitur publica penitentia	eodem
Quas penitencias possunt facere mulieres	eodem
Ieiunium tripliciter soluitur	eodem
Homicidium est duplex	fo. cxxxvij.
Quot modis committitur homicidium.	eodem
Notum terre sancte vel talis penitentia obligat psonam	fo. cxxxviiij
Per ingressum religionis quis absoluitur a tali voto	eodem
Confitens non debet in sua confessione alterius peccata (nisi sub conditioe) manifestare.	eodem

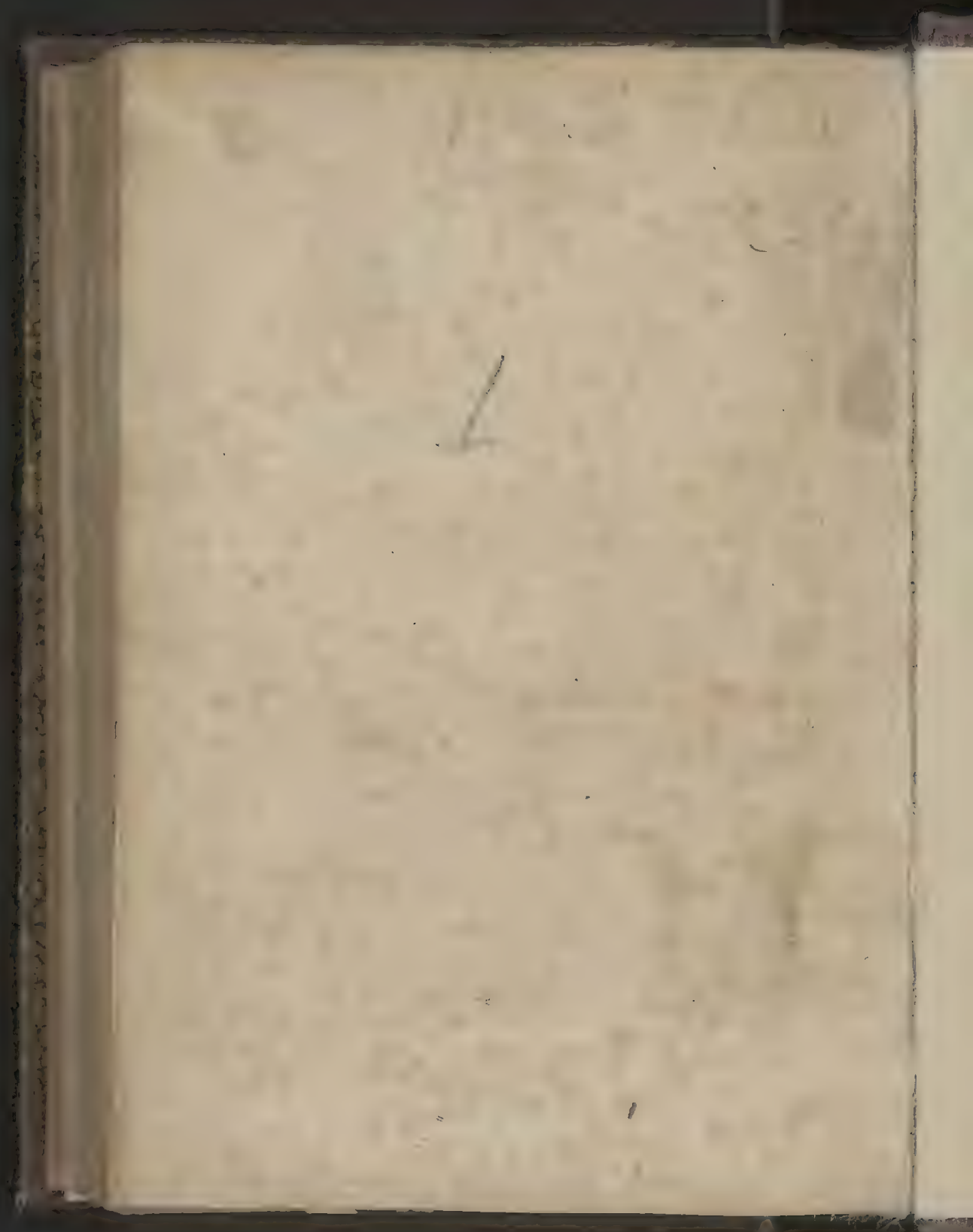
Johannis Somerfeldt sum

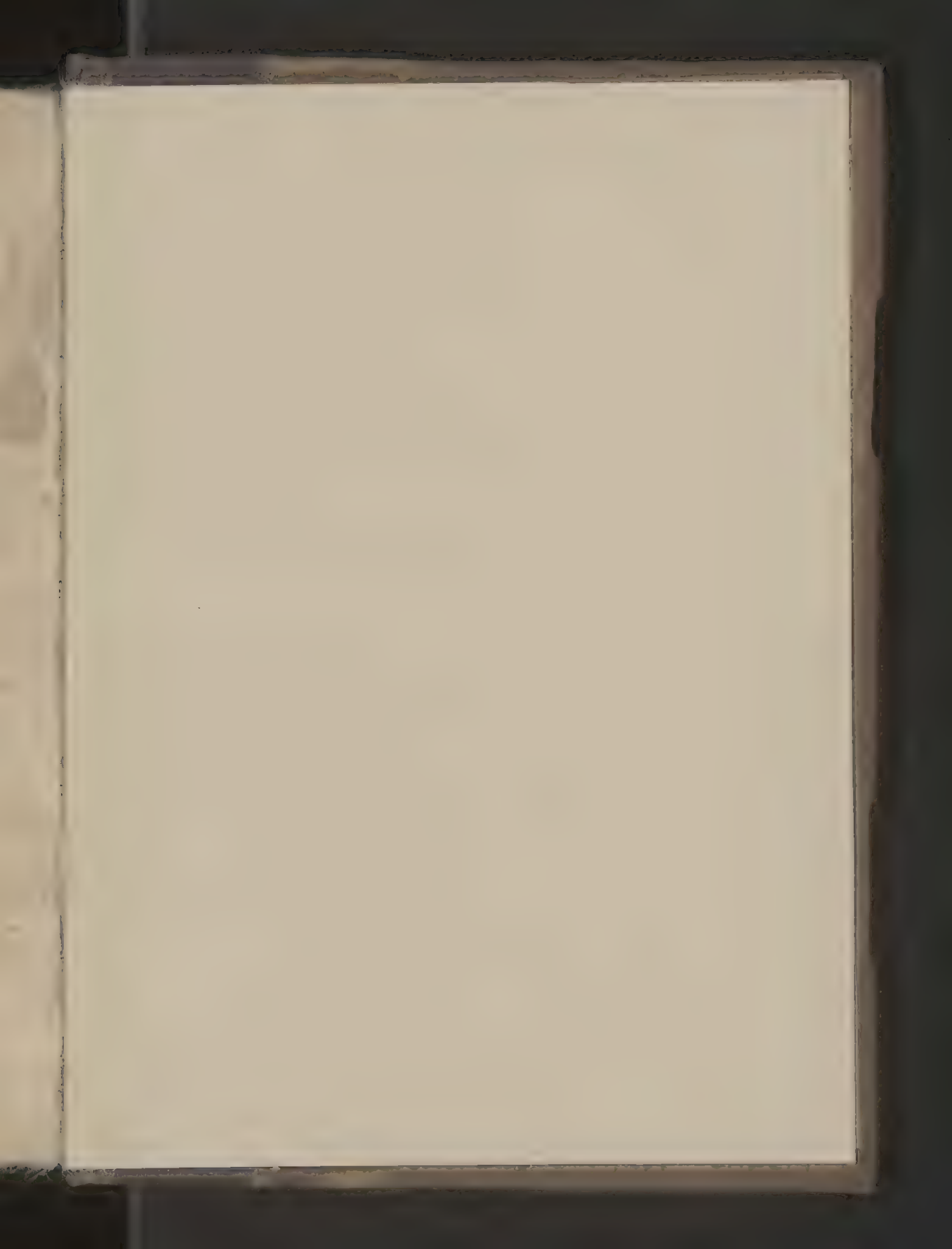
Tabula

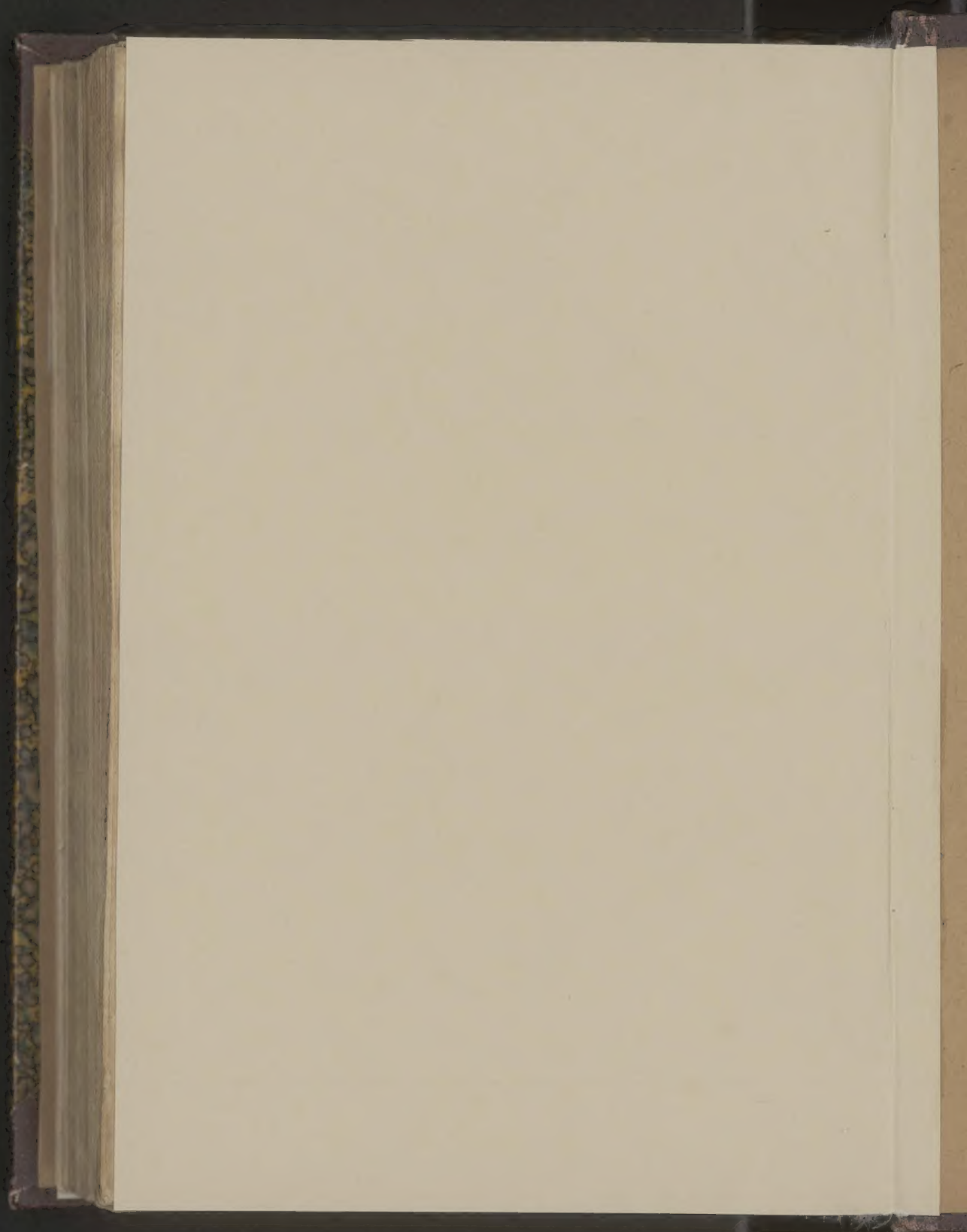
Sunt bona mortua simpliciter et mortificanda	eodem
Confitens debet dicere sua peccata met	eodem
In homo teneatur venialia peccata confiteri	fo. cxxix.
Luxuria q̄ mala est	eodem
Luxuria ex quibus causatur	fo. cxi.
Scium diuitie delicie causant luxuriam	eodem
Custodia sensuum inuat ad custodiam castitatis	eodem.
Carnis pollutio est triplex	eodem.
Cor custodi debet a mala cogitatione	eodem
Triplex aliquis peccat in deum, proximum et semetipsum	fo. cxli.
Peccata aliqua sunt fm naturalem concupiscentiam	eodem
Peccatum sodomiticum comparatur lepre	fo. cxliij.
Quattuor sunt peccata clamantia in celum	fo. cxliij.
Nullus hominum potest ex sodomitico peccato resurgere nisi martha et maria sint sorores	eodem
Peccata confessa mutant penam eternam in penam tpalem	eodem
Peccatum sodomie (quod est contra naturam) est pessimum inter omnia peccata luxurie.	eodem
In omni confessione confessor debet inquirere circūstātiās peccati	fo. cxliij.
Plus est reuocare aliquem a peccatis q̄ resuscitare a mortuis	eodem
Aliquis cōstitutus in peccato enormi (sicut est sacrilegium vel consumile) non potest absolui nisi a papa	eodem
Pro omni peccato iniungenda est penitentia occulta	eodem
Prefbyter excommunicatus nō debet se ingerere diuinis officiis	fo. cxlv.
Duplex est interdictum	eodem
In loco interdicto nullus d̄ celebrare nisi in hebdomada sel	eodem
Si tempore interdicti contingeret aliquem interee exequijs laicor̄ nō des̄bet interesse tanq̄ clericus s̄ tanq̄ laicus	eodem
Excoīcatus nō d̄ ab excoīcatōe absolui nisi prius satisfaciat	eodem
In festo omnium sanctor̄ debet dici prefatio quotidiana	fo. cxlvi.
Illud dictū nō est solū intelligendū de festo omnū sanctor̄	eodem
Unde officium mortuorum habuit initium	eodem
Quomodo mortuus sit sepeliendus	eodem
A quo institutus est aduentus christi	fo. cxlvij.
Quare in aduentu domini nō cantat Te deum nec gl̄a in excelsis	eodem
Dominus iesus in fine anni nasci voluit vt ostenderet in vltima etate mūdi se venturum	eodem
Quid datur intelligi p hoc q̄ sacerdos in nocte debet surgere	fo. cxlvij.
Tempore passionis christi plus dolere debemus q̄ alio tpe	fo. cxlix.
Ezechiel vidit in spū quattuor animalia	eodem
Daniel christum venturum predixit	eodem
Impositio hyistoriarum habetur etiam per alios	eodem

¶ Explicit tabula questionum
et notabilium totius libri.

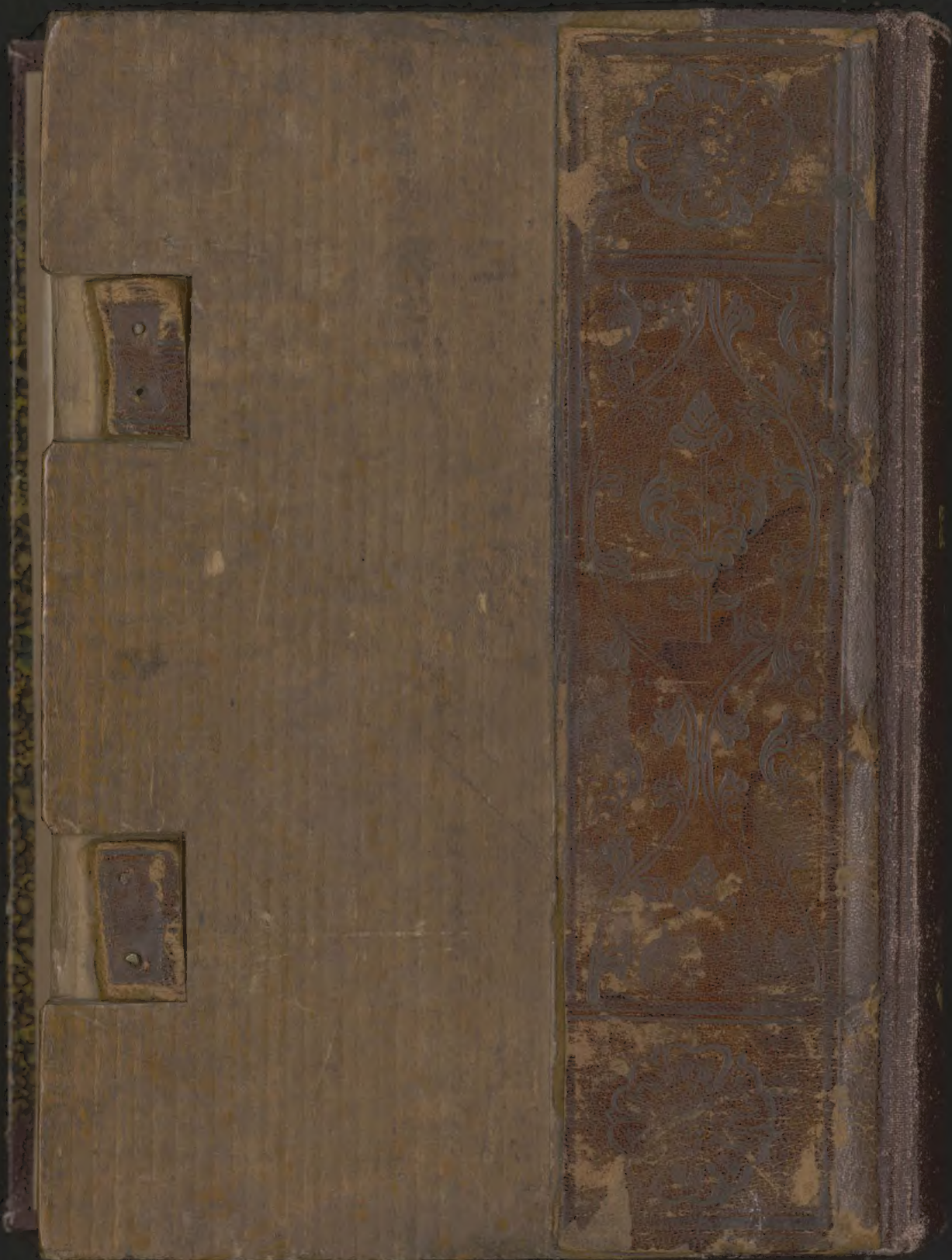

309

SUMMULA

